

266 P.
265 Pa
268 Pa
anzenus Petru
Rupe
nus 184 Ren
253 Sen
dus 267 Sulpi
203 Tertu
207 Theo
us 267 Theod
268 Tyrius Platon
s 265 Theoprastus
is 155 Theodoricus
Ioa nes Cassianus 184

Parabolæ siue Similitudines
desumptæ fol. 119.

SELECTAE
SIMILITVDINES,
SIVE COLLATIONES,

Tum ex Biblijs ſacris, tum ex veterum Ortho-
doxorum Commentarijs.

Per ALARDVM Aemſtelredamum tomis tribus accuratius
concinnatæ, plurimum allaturæ adiumenti verbi DEI con
cionatoribus, iuxta ac ſcripturæ ſacræ tractatoribus.

Nunc uero ab innumeris expurgatæ mendis, N... ibusque
in libri margine ſcriptis illuſtratæ.

NOVVS ACCESSIT COMA...
locorum INDEX: *citra quem non adi...*
erat futurus operis fructus.

HIERONY. IN MATTH.

Quod per ſimplex præcep...
teſt, per ſimilitudin...

V...

Apu...

AVCTORES PARABOLARVM SIVE SIMILIVM.

Athanasius	fol.169
Arnobius	206
Ambrosius	217
Augustinus	224
Adalardus	263
Absolon	263
August. Eugubinus	271
Basilius Magnus	143
Beda	158
Bernardus	259
Clemens	153
Chrysostomus	1.
[illegible]	287.299
[illegible]	195
[illegible]	265
...pagita	191
[illegible]	159
Ioannes Damascenus	189
Isichius	265
Ioannes Gerson	267
Ioannes Driedo	135.271
Iacobus Latonus	271
Iacobus Valent.	268
Lactantius	202
Leo Papa	265
Marcus eremita	191
Maximus	192
Maphæus	263
Origenes	157.298
Olympiodorus	266
Pastor nuntius pœnitentiæ	193
Pamphylus Martyr	156
Philippus presbyter	264
...imasius	266
...scasius	267
...ulinus	299.253
...s Galatinus	271
...ertus	269
...nigius	271
...eca	227
...tius	266
...llianus	194
...philactus	114
...orius	275
...cus	272
[illegible]	268
[illegible]	268

...oris sacris

PRAEFATIO

ALARDVS AEMSTELREDAMVS

DE SIMILITVDINVM, AC PARABOLARVM, VSV ET VTILITATE IN OPERIS COMmendationem, ad Lectorem.

Ibi lector optime, certè non credendis uigiliis & expensis, selectas aliquot Orthodoxorum ueterum similitudines haud mediocri adminiculo futuras exhibemus. Quibus nihil ad concionandum conducibilius esse merito contenderim, q subtiliora illa, & ex [illegible] scholis deducta, uelut exilia nimium, uel non intran[illegible] res uulgi animos, uel non hærent, rudioribus [illegible] dolphi Agricolæ uerbis) ex medio depromptis [illegible]nquam [illegible]pularibus robustioribusq; mouentur ma[illegible]. *V[illegible] delicatiores aures lyra cytharave delectat, ita militem [illegible] [illegible]uba accenderis.* Crassis enim (quod in prouerbio est) [illegible] conueniunt. Id quod egregii illi ueteres Theologiæ t[illegible]res, priscique seculi concionatores haud immerito [illegible]tes æstimati, agnoscentes ea quæ monitu suasuque uide[illegible]ntur utilia, non obscurè, non inuolutè tradiderunt [illegible]ut philosophis nostris atque in his potissimum Aristote[illegible] mos est, scilicet appositas propinquasque sim[illegible]din[illegible] in medium proferentes, res salubriter ac prospic[illegible]ter anim[illegible]duersas in mente, animosque plebeiorum auditorum, cum audiendi quadam illecebra induer[illegible]. At hodie quibus cum populo res [illegible], artibus ualemus, magnis fortasse illis, sed parum popularibus. Pectus instruximus, neglexîmus linguam, subtilia didicimus, famili[illegible] fastidimus. Quod iis qui se popularibus functionibus destinarunt, minime faciendum esse indicio [illegible] Seruat[illegible] ille noster Dominus IESVS CHRISTVS, in quo sunt omnes thesauri sapientiæ ac scientiæ reconditi,

conditi, cuius ut prudētissimi breuissimiq; fuere sermones, ita apertissimi atque parabolarum plenissimi. Hæc omnia (inquit Euangelista) loquutus est IESVS per parabolas ad turbas, & sine parabola nihil loquutus est illis, ut compleretur quod dictum fuerat per prophetam, qui ait: Aperiam in parabolis os meum, eructabo abscondita a constitutione mūdi. Cui apprimè cōcinit Tertullianus li. 4. aduersus Marcionem, Nec forma (inquies) sermonis in Christo noua cū similitudines obiicit, cum quæstiones refutat. De septuagesimo uenit Psalmo: Aperiā, inquit, in parabola os meū. i. similitudine, eloquar problemata. i. edisserā qōnes. Et mox ibidē indicat cur similitudinibus usus sit Christus. Cōsentanea scribit Origenes capite in Matth. 13. Nā si turbis loquebatur in parabolis, & sine parabolis nō loquebatur eis, cæterū ubi uenerat in domū, nō loquitur turbis, sed accedētibus ad ipsum in ea discipulis, perspicuum est, non esse pa[illegible]s quę in domo loquutus est. His. n. qui foris sunt lo[illegible] per parabolas, & quibus non est datū scire mysteriū [illegible] cœlorū. Dixerit igitur aliquis: Si non sunt hæ parabo[illegible], quid igi[illegible] sunt? An igitur scripturæ uocē sequuti, dicemus esse [illegible]ilitudines? Differre aūt similitudinē a parabola? Scriptū e[illegible] Marco: Cui assimulabimus regnū Dei, aut cui illud[illegible]mus? Ex hoc siquidē demonstratū est discrimē esse [illegible]militudinē & parabolā. i. collationem. Videtur igitur [illegible]tudo esse generalis, Parabola uero specialis. Fortassis & simi[illegible]litudo cum uox si maxime generalis ad parabolā, ut cōplect[illegible] in se speciē parabolā, sic & similitudinē speciē cognomine uoci generali. Hæc ille. Similitudo uerò aptissima est conc[illegible]ionāti, [illegible] ex confessis ac manifestis ratiocinatur, & rē [illegible] mire subiicit oculis. Huius usus latissime patet, adhibetur. n. ad ornatū, ad uoluptatē, ad euidentiam, ad grauitatē. Nihil persuadet efficacius, nihil rem euidētius ponit ob oculos, nihil plus adfert uen[illegible]stati saut dignitatis, a[illegible] ēt iucūditatis. Nihil æquè ualet ad excitandū languētes ad consolandum animo deiectos, ad cōfir[illegible]andum uacillantes, ad oblectandum fastidiosos. Neq;. n. E[illegible]clesiastis, aliisve scripturæ tractatoribus semper res est c[illegible] hæreticis aut impiis, qui non collationes aut allegorias [illegible]an[illegible]tū, uerumetiam

eui-

euidentiſſima ſcripturarũ teſtimonia uel reiiciũt uel deprauãt interpretatione. Nec illud prętereũdũ ſilẽtio, Chryſoſtomũ aliosq; ueteres Eccleſiaſtas frequẽter exordiri à ſimilitudine ad argumẽtũ cõgruẽte. Exẽplis referẽdis, quæ paſſim obuia ſunt, ſuperſedeo. Se de hac re qui uolet plenius edoceri, is legat Ioan. Chryſoſtomi homiliã in Ioannẽ 33. in illud: Videte regiones quæ albæ ſunt iã ad meſſem. Eiuſdẽ homeliã in Gen, 13. Origenis homiliã in Leuiticum. 10. Auguſtinum in ipſa ſtatim fronte libri ſecundi de doct. Chriſtiana, D. Gregoriũ 3. Moraliũ cap. 36. Ipſiq; adeo ſapientis eloquentiæ & eloquentis ſapiẽtiæ principes Tertullianus, Origenes, Cyprianus, Naziãzenus, Baſilius, Ioãnes Chryſoſtomus, Hieronymus Ambroſius, Auguſtinus, aliiq; cõplures retro ſeculis eccleſiaſtici proceres, uiri cũ omni ingenii laude multum tum neſcio an ſimilitudinum pertractatione plurimum a… mirandi, haud obſcure ingenioſiſſimis, & perinde li… mis ſuis omnis generis lucubrationibus oſtendunt… magnus ſit ſimilium uſus, quam tractandis cum omnibus rebus, tũ potiſſimũ ſacris accõmodatus, quam copioſus ad argumẽtãdũ, deniq; q̃ uulgi opinionibus ſenſibuſq; aptus eorũ locus, ut quò crebrius nullus tum ipſis prophetis apoſtoliſq; tũ horũ tractatorib. incidit. Sic.n. exiſtimo ſcripturę ſacræ magnũ uſum & apud ſcolaſticos etiãnum doctores, & apud barbaros olim fuiſſe tractatores, artẽ uerò ſimiliũ accommodandorum in his unis, quos dixi, ueteribus theologis. Sed quorſum attinet nos his pluribus immorari? Si tãti (ut dicitur) uitium quanti margaritum? Si prophana tãtis feruntur laudibus, ut merito quidem ferũtur, quæſo ſtudioſe lector & ecquid pars eſt fieri de ſacris, ex uernantiſſimis Orthodoxorum auctorum hortis in tui gratiam ſelectis? Cęterũ quo proditas à nobis ſimilitudines plenius intelligere, & facilius uſui quotidiano populariq; concioni poſſis accõmodare, adeoq; tuopte Marte, quoties opus erit, cõmodas tibi concionare. uide Agricolam. 1. de inuentione Dialectica cap. 25. Bene Vale Louanii Calen. Septemb. 1578.

ORNATISSIMO VIRO,
STEPHANO RVFO,
HARICVRIANO PROVISORI
Dignissimo, ac Doctori uerè
Theologo.

Petrus Lambertus Rothomagæus. S. D.

Chrysostomus. *Ræclarè D. Chrysostomus, Prouisor prudentissime, in*
oratione de S. Philogonio operum suorum 5. To. in-
quit: Quamuis nostræ facultates exiguæ sint, minimi-
que precij, attamen quæ possumus, offerimus. Ea licet
non respondeant magnitudini animæ præclari, iusti-
ue Philogonij, tamen hoc ipsum celsitudinis illius maximum fuerit
mentum, quòd nec pusilla repellet, sed idem faciat quod solent di
quidem illi, quum acceperint, à tenuibus exigua, quibus non
Christus. *egent, uicissim apponunt, remunerantes eos, qui quod potuere, ob-*
Mar. 12. *tulerunt. Hactenus ille. Sic Seruator nostri generis Christus in paupe-*
re uidua quæ tantùm minuta duo in templi gazophilatium coniece-
Mat. 10 *rat, dantis magis proposito, quàm rei quantitate, muneris magnitudi-*
nem æstimauit. Qui uel solius aquæ frigidæ calicem, in sui gratiam,
Exod. 35. *ministri ex animi hilaritate collatum, se non aspernaturum promisit.*
Nec quondam repulsam passi sunt quidam, qui caprarum tantum pi
los, & arietinas pelles in tabernaculi structuram dederunt. Quod
2. Cor. 8. *quum aurum non haberent, id exhibuere, quod habuerunt, quoniam*
(ut uerè docet apostolus) si uoluntas prompta est, secundum id quod
3. Reg. 17 *habet, accepta est non secundum id quod non habet. Sic enim Sarep-*
thanæ secundum id quod habuit, uoluntas accepta est, quæ tantum
Gen. 4. *olei in lecytho & farina in hydria parum prophetæ elargita, dignam*
Plinius. *accepit mercedem. Abelis sanè oblationem crediderim, non tam*
magnitudine, ac rei precio, quàm offerentis promptitudine Deo ma-
gis quàm Caini germani sui placuisse. Nam (Plinio quoque teste, ne
nostris tantum, id est, catholicis utamur,) rustici quidam gentes-
que multæ Dijs lacte supplicant, nec eos Dij abijciunt, qui quum thu-
ra non habeant salsa tantum mola litant. Adeo omnes a qui boniqué
consulendum ducunt quod benigno (quamlibet exiguum) animo offer-
tur, & (quod ait quidam) acceptissima semper munera sunt, author,
quæ

quæ preciosa facit. Hac potissimum de causa, Prouisor uigilantissime, laborum nostrorum primitias, quantumuis rudes, exiles, atque indoctas tuo ipsius nomini dicare non erubui, quando cui eas quàm tibi iustius deuouerem, pro tuis in me beneficijs, habui neminem. Proinde quæso primæ & recenti exigui nostri ingenij fæturæ in hoc concinnando indice faueas. Quam si semel tuo comprobaris calculo, ad maiora non forsassis in posterum animabis. Apud Haricuriam tuam. Calen. Ianuarij. Bene uale. Anno à partu Virgineo. 1539. Ouidius.

Notandum de Indice.

Indicis huius, tibi, amice lector (ut credimus, nec uana est fides) utilissimi, si usum requiris; Primum inuenies signata folia. Cæterùm quoniam inuento folio, non statim occurrit quod desideratur, quum sæpe unius folii, plures sint similitudines, fingere oportet foliorum similia singula, alphabeticis notata elemētis, principio cuiusuis folii alphabeti repetito ordine, a. b. c &c. Quod quidem commodum inueniēdi ea, quæ sunt in hoc libro conspersa; hac noua, atq; postrema editione in libri margine appositum est. Id enim in aliis editionibus desideratur.

SEQVITVR INDEX OPERIS.

Admonitio admonitor.

Dmonitio frequens peccanti, maximè necessaria.i.a

Admonitio etiam si molesta, nõ admittitur, non cesset.e.f.12.a.b.13.

admonitioni insistendum, licet eam quidam refugiãt. a.229. g.105.e. 177

admonitionem admittere debẽt auditorum aures.b. 150

admonitione primum medendũ animo ægro.g. 286

admonitionis præcepta, quomodo utilia probantur.b. 146

admõitori priori, uti posteriori, correctiõis laus tribuẽda.d.80

admonet sæpe Christianè qui debilior est.d. 209

Adolescentia. Adolescens.

Adolescentiæ magni fluctus & procellæ.f.62.63.adolescentiã moderatã esse, laudabile.g. 61

adolescentis, infantis, pueri, senis ætas uaria.d. 281

Adoratio. Adorandus.

Adoratur Christi humanitas ꝑ uerbũ.g.h.i.l.189.a.i40.f.245

adorandus Deus, non cõseruus. a.222

Adulter. Adulterium.

Adulter excusatione caret.b. 12

adulter magis accusandus, si turpem cognouerit.K. 79

adulter oĩa metuit, ẽt angulos g. (14

adulter solo corde minus puniectur quàm corde & opere f.

simul.C. 167

adulterii correptus Herodes exasperatus est.K. 31

adulterio nascentis culpa nõ est, sed generantis.a. 212

adultera est uxor q̃ plures uiros habet.l.293. *Aduentus Christi.*

aduentus Christi tempus.140.& sexta dies.c. 162

aduẽt⁹ xp̃i ut pluuia ĩ uell⁹ F.293

aduentus Christi statuas dæmonum destruxit.b. 277

aduentus Christi, cordium differentiam manifestauit.e.f. 49

aduentũ præcedente tẽpore dolatriæ esse cogebãtur.h. 224

aduẽtu xp̃i mors ꝓfligata.b.149

aduẽtum cur tandiu distulit dei filius.e.115.g. 118

aduentus posterior subitus erit. 133.a. *Adulator.*

adulatorum praua laudatio diutius hæret.r. 285

adulatoribus nõ pauci aurẽ præbent.i. 259

Aduersitas. Aduersa.

Aduersis & prosperis non moratur Christianus.b. 245

aduersitas Christianis dat intellectum.a. 269

aduersitate urgente etiam laudãdus Deus.e. 226

aduersitatibus non abiiciendus animus.F. 217

aduersitas ẽt iustos ꝑmet.a. 207

aduersos uẽtos fortia grana cõtẽ(nũt.e.198

aduersa male sustinẽti bus duntaxat mala.e. 286

aduer-

aduersus mansuetus excelsiot red ditur. e 268
aduersitas hoīs ꝓbat animū.h.291

Amor diuinus, Amor.

Amor diuinus mūdanum secum non patitur b. 11. f. 44. i. 198
amor dei ab aliis abstrahit animā e.96.a.193.l. 263
amor Dei turpem nō admittit co gitationem.n 192
amore dei captus, ei placere studet e 193
amari a nobis vicissī uult de⁹. 241
amor dei suauis & quietus.e. 242
amandus magis, quàm timendus Deus.g 252
Amore Dei pulchra efficitur ani ma. a 253
Amore augentur homines. h 38
amor arrogantiam dissoluit.f. 75
amor oē extinguit incendiū.i. 76
amor sui oīum malorū cā.e 118
amatores rerū carnalium.e 231
amor seculi anxius, & perturbatus.e 242
amor terren⁹ qdē mori pati.h. 254
amat simia catulos. h 193
amare nosmetipsos, quàm nostra magis debemus.l. 266
amor leuia omnia facit. d. 246
amor absentis anxius.m 209
amat qcūq; odit & ecōtra.h. 296
amor mens notitia unum.b. 242

Amicus, Amicitia.

Amici meliora ulnera osculis inimici.b.232. h. 245
amici plausibiles ꝑ literæ.g. 281
amici absentis auget desyderium m. 209
amici obliuiscendū nō est.a. 210
amicum miserū cupiētes, ut iuuare possint ingrati.g. 279
amicorum liberi ex similitudine agnoscuntur.n. 150
amic. onera deportāda sūt.e. 236
amici redamari cupiunt. h. 241
amici abscindendi, si fuerint incurabiles.b 58
amicitiæ est amicum magis quā sua diligere.l. 266
amicitiæ conciliandæ artifex sapiens.e. 280
amicis diligendis inquinatos fugit sapiens.g. 290

Angelus.

Angelis lapsus est quod hominibus mors.e. 189
angeli participatione creatoris meliores.a. 244
angeli creare non possunt. c. 250
angeli animæ ductores in hora mortis.b. 14
angelos custodes abigunt fœtentes in peccàtis.h. 148
angeli recedūt de hominis salute desperantes.d. 163
angelorum in deum magna reuerentia.e. 57
angeli ñ regēdi mūdi potētiā, sed obediēdi hñt necessitatē.d. 293
angelos sanctis ad salutem mittit dominus.l 300

Anima.

animæ cibus fidei ac pietatis doctrina.o. 77.a. 160
animæ pabulum iustitia.a.,c. 293

ani-

animæ thesaurū præripere cupit diabolus.a 37
aĩa neglecta corpus sæpe ornatur c. 50.a.60.E.54.f.79.g.70
anima decora exterius non indiget ornamentis.g. 55. N. 77
animæ quā corporis plerisq; minor cura.b. 98.b. 107.g.113
anima infirma negligitur.d 83 b.161.b.162
anima affectibus turbatur.a 70
anima affectibus occupata uim ꝑspiciendi perdit. f. 64 Virtutibus moritur.e. 70. & concupiscentiis seruit. c. 273
anima metu cruciatur a corpore migratura.b.c.14.maxime quę male uixit.b 87
anima quò à mundo liberior, cū Deo propior.P.
anima sola transgressionis causa, a deo abiicitur.L.
anima cœlum fieri debet.c. 84
anima ĩ cęlo debet uersari.b.207
anima ager summi imperatoris. b.227.a 243.d.295
anima primum tenet locum in uitæ curriculo.e 273
anima corrupto corpore ipsa per se potest subsistere.b 274
anima uirtutis immota habet semina.d 274
animæ præcipuus fructus ueritas.f. 151
anima bene ordinanda est.g. 56
anima carni præcipere debet, & corpori,p.44.b.116
anima a corpore læsiones multa patitur. g h.88
animæ nihil cōfert licet florescat corpus.e.109.d.300
animæ corpus est clausum & obscurum domicilium.282.d.97
animæ refulgēdis decor in corporis superficie relucet.h 272
aĩa fame perire ꝑmittitur.b. 264
anima aut uiuo, aut mortuo pane uescitur,H. 164
animæ puteus mūdādus.E. 159
anima cum corpore offerri Deo debet.g. 262
anima fallaci rerū inanium indagatione confunditur.h. 170
anima in corporis sæpe naturam permittitur degenerare.d.203
animam peccatis squalidam non satis horremus.f. 261
anima nisi credēdo purificari nō potest.b. 239
animæ aditus deo per peccatum occludimus.i 204
animæ regimē ars artium.e. 257
animæ ex causa Deus uarios tribuit affectus.a.297.h.298

Apostoli.

Apostolos paulatim euolare docuit Christus.E. 9
apostolos uolare uoluit dominus per orbem, f. 9
apostolorum prædicatione gētes in areā ecclesiæ collectæ.b. 30
apostolorum exercitum collegit pugnaturus Christus.f. 32
apostolorum corda nō opera elegit dominus.a 32
apostolis uictoriam dn̄s peperit

non apostoli ipsi. G. 32
apostolis ut uasis meliorib. reuelata mysteria. f. 40. h 276
apostoli ut nubes à Deo uerba effundunt a. 36
apostolos dignos fecit Deus ministros. C. 117
apostolis dedit spiritum S. anteq̃ missionem eorum i. 71
apostolorũ succus, apostolica traditio. E. 220
apostolorum doctrina ciuitas supra montem. h. 269
apostoli ut Dei legati audiẽdi, & excipiendi, d. e. 63. b 64
apostoli imbutos a Mose ad perfectiora uocabant. c. 101
apostolorũ labores & lapsus nos consolantur. b. 81

Arma.

Arma homini nulla data præter rationem. I. 272
Arma spiritualia Christianorum scripturæ. h. 67
arma apta & tractabilia Christiano. b 10

Aetas.

Aetas uaria infantis, pueri, adolescenti, senis. p. 285
aetatis quod optimũ est, primũ est, f. 285
aetas mollis in utrãq; partẽ flexibilis. a. 209
aetate prima saluti cõsulendum Deo seruir[illegible] lo. a. b 72
aetate suprema cõuersis tantum Deus mercedis confert. d. 135
aetate sępe senectisãtęs sũt, a. 104
aetas humana bene dispõẽti satis longæua D. 291
ętas ĩcautis citissima elabit̃ c. 291

Antichristus.

antichrũs ecclĩe fidẽ ꝓbabit. R. 46
antichristus suos pseudochristianos habet. g. 37. c. 47
antichristo multi credent f. 47
antichrist⁹ p̃cedet Christũ g. 47
antichristum Christus solo iussu uel afflatu perdet. F. 117

Auarus, auaritia.

Auarus p̃cipuus, & singularis. R (80
auarus miser aliis acquirẽs c. ii2
auarus miser propter futura, nõ beatus ob præsentia. e. f. g. 13
auarus captiuus, & incarceratus. H. 51
auarus cæcus est, a. 52
auar⁹ nũq̃ curis uacuus, sed inflãmatus habẽdi cupiditate c. 55
auarus neminem amicum agnoscit. C 78
auarus nec deum, nec homines reueretur. e. 86
auarus est insatiabilis. 112. G. 333. l. 268. d. 292
auarus aurum, quam solẽ, lubentius prospiciens. h. 340
auarus plura semper concupiscit l. 149
auarus de lucro nũquã non cogitat. d 193
auar⁹ seipsũ primo offendit c. 28
auarus, ut sues, & cãthari. f. 96
auarus formica deterior, & demoniaco. i. 60. a 53
auarus parũs magis cruciat̃. f. ii2

auaritia om̃ malorũ radix. d. 112
auaritia simul cũ opib. crescit. e. 112
auaritia om̃i idolatria formidabilior. e. 59
auaritia diuitias suo fętore corrũpit. I. 70
auaritia aliud intendit, q̃ oporteat. C 78
auaritia nõ dissimilis gulonũ moribus. f. 149
auaritia non sanata frustra dat̃ h 71
auaritiæ flammã incendit pecuniæ cupiditas, P. 33
auaritiã iudæ pleriq; imitãtur, e. 93
Auditores uerbi ac doctrinæ.
Auditores cõuiuę, cõcionis auidi g. h. 26
auditores canes uenaticos imitari debent, A. H. 188
auditores uerbum ruminare debent. h. 249
auditores uerbi regnũ Dei, & iustitiam quærunt. C. 270
auditores docentib. facile credentes. A. 275
auditores ueritatẽ, nõ uerborum ornatum attendentes, g. 276
auditores concionatorẽ, ut pulli parentes expectantes. A. 28
auditores non obruendi dictorũ multitudine. d. 102
auditores gradatĩ ꝓficiũt, e. f. 212
auditorũ mentes attentæ ut in cythara tensiones, d. 256
auditorũ magna diuersitas, sicut doctorũ. a. 138. a. 169. h. 212
auditoribus paulatim instillandũ pabulum, H, 104. 105
auditoribus quæstiones cõgruentes tractandæ. I. 170. 171
auditoribus congruere debet doctorum sermo, c. 256. a. 294
auditoribus persuadet solus intrinsecus loquens Deus. c 250
auditores terra & ager uerbũ semen. B. 230
auditorum uerbo soli delectãtur fidei alumni. d. 276
auditores Greci & Barbari passim admittendi b. 275
auditores idonei nõ sũt carnales (b. 33
auditor malignus uerbo non iuuatur. c. 53
auditores nõ proficiunt nisi fiãt operatores. c. 36
audire quidam recusant. a. 229
auditores qũo præparandi. d. 64
auditores uerbi scripturarũ uirtutes percipiunt. h. 205. 206
auditorum profectus doctoris indicat diligentiam. A. b. 257
Baptismus. Baptizatus.
BAptizatus Christus cõtra dæmonem festinauit. a 31
Baptizandi oleo inunguntur certaturi. f. 31
baptismus ex luteis aureos facit. c. 66
baptizati, Christi fiũt arbores uirentes. e. 84. f. 24
baptizati generant peccato originali obnoxios. g. 238
baptizandus non est paganus nisi instructus. d. 92
baptismo carens cęlũ nõ cõscendit. c. 2

baptismus

baptiſmus ſeparat à diabolica tyrannide, cuius typus mare fuit. g. 143
baptiſmus ſpiritus S. gratia fideles opplet. f 116
baptiſmus æqualis eſt in miniſtrorum diuerſitate. b 182
baptiſtæ nonnulli q̄ſtuarii. e 202
baptiſmus nō neceſſarios habet fideles miniſtros. f 235
baptizare etiam poſſunt mali miniſtri. d. 88
baptiſmus peccatū reſecat. a 191
baptiſmus fideles ab infidelib. diſcriminat. b 191
baptiſmus dæmonem eiicit. f. g. a. 196. 167. K. 210
baptiſmus a peccato animā liberat. 251
baptiſmus peccata operit. c 269
baptiſmo omnes egent. e 215
baptiſmi aquis omnes immergimur. e 263
baptiſmi aquas ſua humanitate ſalubres efficit Chriſtus. n. 266
baptiſmus Chriſti ſceleribus inquinari nequit e. f 243
baptiſmus in aliis iuſtificationē p̄cedit: in aliis ſequitur. h 243
baptiſmus aliis ad regnū: aliis ad iudicium. b 236
baptiſmi conceſſo miniſterio, poteſtatē retinuit Chriſtus. f 238
baptiſmi uerba audiuntur, rō autē facti non intelligitur. d 243
baptiſmi lauacrū extra eccleſiā eſſe poteſt, nō autem munus uitæ beatę. g 243

Beatitudo, Beati.

Beatitudine priu ui grauiſsimum b. 53. a. 110. f. 87
beatitudinem de longinquo ſalutamus. e. 89
beatitudinē apprehendere conantes currimus. b. 83
beatitudo ſatis exptimi non pōt. I. 84. a. 85
beatitudinem eſſe non pauci diffidunt. d 285
beatitudo largitionib. & labore emenda. c. 246. f 229
beatitudo rebus, & actibus, non perſonis deferetur. d 103
beatitudinis cauſa nihil nō agendū & tolerādum. h. 108. d. 246
beatitudinis certi ſunt gradus. h 244
beatitudo lux eſt ineffabilis. d. 69
beatitudinis cōparatione omnia uileſcunt. a. 113. c. 186
beatitudo eſt animæ quod corpori ſanitas. h 230
beatitudo erit ut deiformes efficiamur. L. 171
beata non poteſt eſſe præſens uita. d. 247
beati qui in dn̄o confidunt. l 129
beati omnia in Deo uidet beatitudini neceſſaria. h. i 206
beatorum gloria maxima. c 85
beatorum ſedes & habitacula. g. 108
beatorum unanimis eſt uoluntas K. 200
beatorū ſufficientia prēmia licet differentia. L 200

Beneficentia, Beneficia.
Beneficia Dei ad hominem. A.B.119 A.B.129
beneficia cõferre ex causa differt Deus.l. eq 150
beneficia nõ agnoscentes uus, & mulus.f. 125
benefici est non sibi, sed aliis benefacere. d. 169
beneficia sępe etiam ingratis conferenda h. 277
beneficia pessimè collocat qui ingratis dat.R.278. benefaciẽdũ tamen sæpe omnibus.L.n.279
beneficẽtia homini ꝓpria e. 278
beneficentia singulis amabilia beneficia reddit.L. 277
beneficentiæ non est pestifera dare, sed blandi odii.b. 278
beneficiũ tempestiuũ plus habet gratiæ.K 277
beneficiũ quidã etiã nolentes conferunt d. 279
beneficiũ aliud est, aliud quod ad unumquemq; peruenit. C.279
Bonus, Bonum.
Bonos qui prauos uocat, seipsum uituperat.C. 63
bonos cur prauos reputãs sibi detrahit. e 113
bonis malorum ministeria suffragantur.e 202
bona male utenti obsunt. d.166.
bonorum gratiam perdit qui mala non dimittit.l. 34
bona non ostentanda, aut iactanda c. 255
bona cęlestia nõ satis ardemus d. 258.
bonis cœlestibus excidere, maximum malum. b 53.
bonum exiguum malis comparatũ, excellẽtissimũ uidetur. d 373
Caro. Carnalis.
Caro edomita nõ grauat militem. d 10.
caro inimicum diligere non potest. N. 33.
caro nihil carnale in resurrectione seruabit. N. 44.
caro omnis fœnum. L. 128
caro ad arbitrium Dei exercenda h. 147
caro & spiritus libræ, lances duę. g 152
caro Christi adoratur propter uerbum.g.h.i. 189.a 190
carnem non aliam quã humanã assumpsit Christus .d 166
carnẽ cur in fine seculi assumpsit Christus.e.115.e 218
carni uitam dedit uerbum.f 187
caro domanda ieiunio, non delicate nutrienda f. 249.b 264
caro corruptibilis uestis aïę.f 261
caro animæ dominari non debet d 263
carnis opera non naturæ, sed prauæ uoluntatis. d 75
carnis nomine totus homo intelligitur. b 181
carnis studiosiores multi quam Dei.e 262
carnalis non idoneus uerbi auditor.o 37.a b.38
carnaliũ operũ messis suppliciũ

h 75
carni seruientes expugnant spiritum.e 145
carne in ipsa quomodo bonũ nõ inhabitat.c 116
caro Christi diuinitati infirmitates nõ impertit.a.149.I.K. 189

Cœlum.

Cœlum ut patria nobis inquirendũ.e.f.87.c.225.b.113.a. 255
cœlum anima esse debet. c 84
cœlum petenti impedimenta deponenda.L.M N. 93
cœlũ uolatu petentes,difficile diaboli laqueis capiuntur. h 101
cœli magna pulchritudo.g 108
cœlum uenale oblatũ, quidẽ negligunt. c.264.c.246
cœli desyderio ĩgemiscẽdũ.d 111
cœli causa mihi recusandũ.h.108
cœlestis patriæ nõ obliuiscẽdũ. a (256
cœlestia bona esse,diffidendum non est.d 258
cœli comparatione omnia uilia a.113.d 112
cœlorũ regnũ creuit in magnam arborem.a 138. a 139

Charitas.

Charitas locis seiunctos copulat. h 3
charitate Xpiani cõnectũtur.e 32
charitas symbolũ filiorũ dei.g 76
charitas maior parentum in liberos quàm contra.i 38
charitas omne extinguit incendium.i 76
Charitas pretiosa uirtus. c 710
charitas cathena quam nectit spiritus. g 178
charitas in omne se porrigit.S.T. 192
charitas anxia in amici absentia. K 209
charitas fortis ut mors. b 221
charitas cum scientia ædificat. g 238
charitas in Deum quanta esse debet.e
charitas timorem sequitur,ut ferrum sanitas.d 253
charitas pulchriritudo animæ.a 253
charitas Christi ad hominem. c 259

Christus.

Christus merito Seruator uocatus.f.29.d 169
Christi nomine, & gratia omnia homini dantur.b 31
Christus licet nõ minor a spiritu ductus. d 31
Christi prædicatio à morte Ioannis.m 31
Christus primo gratis, tandem fidei præcio sanabat.m 32
Christum soli nouerunt qui iustitiam operantur. h 35
Christum frustra audiunt qui iustitia non utuntur.i 35
Christus ubiq; cognoscetur.g 36
Christi iugum adiuuat baiulantẽ f 37
Christus hostem expulit, non destructis castris. l 40
Christi dulcedine usus, terrena non cupit. N 40

Christi flagrantiã senserunt cæci antequam uiderent.O. 40
Christum recipiẽtes ante ignorãtia peccauerunt.c 41
Christus ad Iudã : Quod facis fac citius.L. 45
christo ueniẽte, frustra se parabit nequam seruus.N.O.P. 48
christo exosum esse, omni gehenna grauius. b 53
christus quomodo quasi unigenitus dictus.e 66
christus disiũctas partes restituit f.66.E.66.C.85
christus seruos redemit suo sanguine.I.69.80
christi mors innocentissima, diabolo supplicium. f. 70
christũ cũ irritemus iniuriis, non dolemus.g. 77
christo obedientes erimus, attendentes eius beneficia. l 80
christus tãtum mortem gustauit quam destruxit.f.82. e. 169.c. 170.a.202
christus hominẽ ad uirtutis cacumen erexit. d. 85
christi uirtus & gratia immensa, e.85
christi signræ etiam animas liberabant. e. 88
christi prȩda diabolus effectus est g. 88
christus attendendus fidei nostrȩ author.b. 60
christi nomẽ portãtes uiribus indigent. h 10.
christus gratiæ dona abundãtissima impertit.f 115
christum nihili ducit qui peccat.i 118
christus ut ouis ad uictimam ductus.b 128
christus cur tam in diuersis parabolis loquutus. a 135
christus ecclesiæ nauis gubernator.e 153
christus ecclesiam illuminãs dat signa præceptorum.a. b 157
christo quò quis propior, eo magis illuminatur. c 157
christus sapientia semper a patre nascitur.E. 163
christus infirmitate humana aduersariũ prouocauit, & homines corroborauit. b 169
christus in forma serui se conseruis accommodat. M. 171
christus in ruinã, & resurrectionẽ multorum.c,174.e.190
christi caro & diuinitas unum cõstituunt.a 187
christus lux uera uiuificandi habens uirtutem.c.m.n 118
christus odor uitæ & mortis. 211
christi assumenda indumenta.a.e 199
christi mortis cã sumus. c.d 200
christo capite seruate illæso, cætera sunt integra.f.217
christus offerẽs & oblatio d. 224
christus flos campi. G. 260
christi sũt quatuor fontes.b. 282
christus caseum non dicitur manducasse.c. 263
christi diuinitas hamus est & ferrum

rum diabolo.b. 269
Christus fratribus assimilatus. c. 269
Christus scripturis ut ore quodã loquitur.f. 269
Christus in scripturis latet.d. 270
Christus mortuus figuratus ĩ uirga Moysi.b. 271
Christum uiam prophetæ ostenderunt.c. 277
Christus omnes uocatos mercede donabit.e. 277

Christiani.

Christiani relicta umbra ad ueritatem feruntur.h. 26
christianus in uno offendẽs reus omnium constituitur.h. 40
christianorum ruina magna non dicitur in fide.d. 36
christiani inuicem non inuident, sed seruiunt.l. 40
christianum nõ esse, quàm malũ esse præstaret.l.m. 42
christiani cum uitiis ecclesiæ ædificiũ ingredi nõ possunt.g. 43
christianis qui nocere uult, seipsum perdit.l. 43
christianus peccator resurgit, sed non inter sanctos.n. 43
christianus scelerosus aliis facit iniuriam.i. 44
christiani nomen peccatori non prodest.m. 45
christiani omnes peregrini.l. 48. f. 198
christiani clariores fiont persecutionibus.c.52.a. 183
christiãi milites agonotheta christus.f.55.b. 199
christianis pro lege sua pugnãdũ a. 67
christianus lux sal & fermẽtum, c. 69
christianis conuiuentibus maior consolatio.g. 72
christiani Christi corpus, inuicem membra.f. 74
christianus Christi portãs nomẽ uiribus eget.g. 104
christianus percussus non repercutit.m. 113
christianus omnia in dei gloriam facit.l. 146
christianũ calamitas & tentatio probant.f. 150
christianui quidam minus probi utiliter seruiunt.c. 160
christianus nec dextris extollitur nec sinistris deprimitur.a.180. b. 245
christiani impios notant infamia c. 184
christiani matrimonium non iungunt cum infidelibus.a. 195
christiani ut nuc calcantur.a.196
christianis cum cæteris communia incommoda.c. 198
christianorum in cœlis conuersatio.b. 207
christianus nouit minimorũ reddendam rationem.e. 207
christianus gloriosior nõ qui nobilior, sed qui fortior. f. 210
christiani quadri sunt lapides. c. 228
christianus in rerum tranquillita

te uerbum Dei audit.f. 238
christianis adoptio filiorum Dei data,non Iudæis.b 240
christiani ex responso scripturarũ omnia agere debent.i. 258
christiani lino assimilari debent e 263
christiani solidi lædi non possunt. l. 290
christiani suas non persequuntur iniurias.u.290 a.291

Clementia.

Clemẽtia est non prosilire in propriis iniuriis.K. 288
clementiam etiam innocentes colunt.f. 288
clemẽtiam optimi quiq; præstãt l. 288
clemẽtiæ nõ est semper patienter ferre iniqua.g 297
clementiam dei mensuram nõ recipit 302

Concordia.

Cõcordia deo oĩa grata fiũt.h.i 51
concordia humanæ uitæ.h. 183
concordia uinculum ciuitatis, sine iustitia stare nõ põt.g. 224
cõcordię semper studendũ.d.233
cõcordia ecclesiarũ adiuicẽ.f.252

Confessio.

Cõfessionem requirit deus.f.102
confessio luci hominem restituit a 117
cõfessione uti uomitu anima purganda ad gratiæ infusionem.e 147. 163
confessio necessaria, nauiganti in naui ecclesiæ,e 153
confessio necessaria uolẽti sanctificari.a 259
confessio peccatorum facienda.c. 269
confessione mundatur cõscientia h 268

Concupiscentia.

Concupiscentia uisu curioso accẽditur.c.d 20
concupiscentias cõburit ignis tentationis.a 30
concupiscentiæ crimẽ est, non legis.a.b 116
concupiscentiæ cõcidunt memoria futuri iudicii.d 115
cõcupiscẽtia esca in hamo.i. 206
concupiscentia cibi & potus insidiatur.e 239
concupiscentia ex primo peccato nata.f. 241
concupiscentia crescit prohibitione.f. 244
cõcupiscẽtiæ ocio & ignauia crescent.e 260
concupiscentiæ nullus est finis.d. 292

Concio sacra. Concionator.

Concionibus crebris irrigatus, ad uirtutem adducitur.i 3
concio negociatio quædam est.d. 17.m 25
concio indiget proemiis.n 27
concio opulentum reddit attentũ auditorem.f 56
concione ex ipsa fructus domum reportandus.f 106
cõcione ab ipsa regressis praua uitanda colloquia.f 109

concio pictoria est officina. e 111
concionis minus studiosi secularibus addicti. g 111
concionis uerbum non ubiq; fructificat. a 138
concio aliis ad salutem, aliis uero ad iudicium. b. c. 159
conciones euangelicæ, bonæ margaritæ. f 165
concioni studiosi auditores. e 5 a 18. i. K. 24 l. 25
concionator officium faciat, si etiã nullus auscultet, Quia mercede non caret. e 12 f. g. 12 a. b 13 d. 26 h. 66 e. 235 f. 257
concionator instrumenta habeat parata. b. 15
concionator ut mater ubera præbet infanti. a 18
concionator epilogo utitur. e. 20
concionator gaudens, sementem uerbi in agro exculto facit. a. b. 24 i. 25
concionator post increpationem consolatur. e 24 a. 29
concionator medicamentum spiritale imponit. i 24
concionator si laceretur, ut medicus ab infirmo non desistit. K. 26
concionator aliquãdo deserit nõ obtemperantem. n. 25
concionator, spiritualis conuiuator. g. h 26
concionator loco ueli, zephiri, temonis, lingua, spiritus gratia, cruce utitur. o. 26
concionator rem culpabilem uerbis pluribus non protrahit. b. 27
cõcionator persimilis apibus, ab auditoribus expectatur. a 28
concionatori soli credunt, quos Deus excitat. b 32 h. 225 c. 250 c. 250
concionator plena delectatur ecclesia. l. 32. d. 281
concionator ut nubes uerbum effundit a 36
concionatoris documentum plena ecclesia. m. 40
concionator omnibus uerbi alimoniam ministrat. g 41
concionator prudenter deligendus. d 45
concionator fidẽ exercere debet. c. d. 49. a. 50
concionator sentes docet incidere. a. 60
concionator sentibus ignem spiritus immittendum monet. d. 64
concionator crebrò seminare debet. b. 64
concionator non obruat dictorũ multitudine. d. 102
concionator paulatim instillat pabulum. n. K. 104. 105
concionator tantum auditorum ædificationem prouocat, e. f. 106

concionator, sitientibus potũ ministrat.h 206
concionator fructum requirit ex auditoribus.f 117
concionator Christi exemplo similitudinibus utitur.a 135
concionatoris uerecundia excusatur dum in prõptu orationẽ non habet.c. 148
concionator, ut agricola, semper aliqua perdit semina.c. 154
concionator diligens gnauus est colonus.e. 157
concionator uideat, ne docendo uitiũ nascatur.d. 168
concionator superbiæ aut efferri non debet.e. 176
concionator inexercitatus.d. 210
cõcionator & auditor quadripha riam se habere possunt.h. 212
concionator dentes & oculi ecclesiæ.e. 211
concionator in locum peritioris substitutus.c. 218
cõcionator frustra loquitur clausis auditorum auribus.d. 218
concionator exigua afferẽs.i. 221
concionator dei legatus.b. 241
concionator rediens unde egressus.g.h. 221
concionator doctrina, bona non praua uita attẽdenda est.f. 248 a. 250
concionatoris affectus in plebem e. 256
concionator digressione uti põt b. 253.i. 256
concionatores intempestiui, b. 257.a 262
concionator ipse admonendus. d. 257
concionator diligens fortis bos. m. 257
concionator malæ uitæ, aquæ baptismalis similis. g. 258
concionator ex scripturæ puteo haurit.a. 260
concionatoris inuocandi modus, b. 260
cõcionatorũ ordo, fluuius.d. 260
concionatores spirituales riui.g. 261
concionatorum est hæreses ab ecclesia eliminare.a 265

Conscientia.

Cõsciẽtia maxime in morte mordet.b.c. 14
conscientia amarus accusator circunferẽ. g.13. d.e.f.16.n. 26.f. 65.f.98.e. 150
cõscientia munda, pulchra apud deum.l. 34
conscius quisq; sibi bene, uel male.a.b. 49
conscientia exagitati non liberantur si prauã fingãt intelligẽtiã a. 87.e. 300
conscientia cum hæsitatione edẽtis polluit, nõ cibus ipse.b. 167
conscientiæ malæ ignis inextinguibilis.K 214
conscientiam meliorem facit duta conuersatio.h. 262

Contemptus.

Contemptus mundi & terrenorũ b 11

contemnere cæteros præse, superbi est.a. 58
contempto mundo, in cælo ædificandum.d. 69
contemptus deus ad hæreditatẽ uocans, non diabolus gehẽnã ministrans.h. 107
contemptus dñs amator.d. 129
contemptores ueterum rituum, d. 143
contemptus fortunæ periculorũ, d. 286
contemptor iniuriarum & conuitiorum nobilis.f.g. 287
contemptus herilis est uindicandus.g. 297

Consuetudo.

Cõsuetudo praua, pestilẽtus aer, h. 152
cõsuetudo peccatorum mordet, c. 245
consuetudine peccandi liberãdus proximus.h. 245
consuetudo peccati, lethargeus somnus.h. 254
consuetudo non facile repellitur, c. 209
consuetus iurare, sæpe nolẽs peierat.e. 33
consuescere à teneris, adeo non parum. 208

Consolatio.

Cõsolatio in obitu suorũ.a. 544
consolationem nõ admittit subito affectus malo.a. 76
consolatio cum exhortatione ad patientiam.f. 84
consolatur suos dominus.b. 129
consolator importunus & seruus c. 206
consolãdi modus optimus.f. 291

Cor.

Cordis ex abundantia os loquit. c. 108
cor omni custodia seruandum. K 254
cor corporalibus satiari non potest.c. 261
corde infecto frustra est reliquarum partium sanitas.i. 393

Correctio. Correptio.

Corrigendi ratio optima. d.i.d.8, c. 13
correptio crebra & acceleranda, a.e.f.8.b. 222
correptio domini ferenda.f. 7
corripiendum aliquando, aliquãdo uero obsecrandũ.i.11.c. 75
correptione aliorum uita emendanda.l. 77
corripiendum cum lenitate multa ferendo.b 88
correctioni non desistendum. g, 105 g. 245
correptio melior indulgentia. d, 106.b.f.232.b 245
corripi non refugit propheta, modo non in ira.d. 147
correptionis osores quidam. m, 149
corripit deus ad salutem.i.152.c. d. 230
corrigendus proximus ac frater, sed modeste.e.177.c 282
correctio doctrina non careat. a, 381

correctis ad peccata non redeundum.d 184
correctio seuera aliquando expediens.i. 209
corruptione filii, paternus amor non amittitur.a.b.233.c.d.230
corripere paterne debent episcopi a. 234
correcturus sanum habeat aīum b.251.b.287.a.b 291
correcto nihil obsunt uetera peccata.e. 296
correctionem repudiantes, abscindendi.l. 255

Corpus.

Corpus uelamentum animę.e. 58
corpore concesso utendum, cuius morte, anima damnum non patitur.i.l.m. 36
corporis curam tantū habent quidam.h. 60
corpus Christi sumus; inuicem membra.f. 74.b. 249
corporalia uitia non obsunt Christiano.e. 76
corpore obæso, aīa fit obtusior.f. 78.f. 110
corporis ornatus postponendus animę.h. 70
corpus hominis uas fictile.h. 80
corpore delicato, animā male habere necesse.g. 87
corporis quam animæ, sæpe maior cura.b.98.b.117.g 113
corporis flos & decor, animæ nihil confert.e. 209
corpora tenui alimonia morbo liberantur.h. 145
corpore in ipso bonum non habitat.c. 116
corpori externa omnia postponō tur.i.161 e. 173
corpus est animæ malleus, uel incus.h 202
corpora defunctorum non abiicienda.d. 22
corporis Christi membra spiritu eius uegetantur.b 244
corpus ieiuniis, ac uigiliis frenādū f. 249
corporis membra affectu copulata.n. 249
corpus, nauis instar titubat, nisi animo retineatur.b. 274
corpus obscurum an mæ domicilium.b 282
corpus pinguescit sine exercitio. q. 285
corpori ad uitæ usum sensus dati a. 297

Crux.

Crux Christi post mortem gloriosa.b 20
crucis ligno multi Christo cōiuncti.h. 35
cruci potentia contra dæmones incantatio.a 74
crucis torcular Eucaristiam dedit. h. 195
cruce uincitur diabolus.a. 242
crucifixus Christus, credentibus salus.g 249
crux Christi simplex cōuersatio, & pura confessio antemnæ ecclesiæ.b 247

Dauid.

Dauid

Dauid ira superior.f 1
dauidis armatura, diuina oratio.h 23
dauid prostratus, resurgēs acrius hostē ferit.e. 52
dauid naufragus, rursus uentis uela dedit.h. 61
dauidicis psalmis quare titulus affixus.b 102
dauid tantum rogat, Dele, laua ab iniquitate.f. 102
Dauidici psalmi uarias requirunt claues.e. 203
dauid ante arcam saltauit f. 218
dauid rex, nisi mortuo Saule, regalia non exercuit.c 271
dauid filiꝰ absalō ꝑsequit̄.b. 300

Damnati. Damnatio.

Damnatorū certissimas pęnas docent scripturæ.c. 16
damnat magno cum dolore peccatorem Deus.a 46
damnatorum pęna intolerabilius à Christo expelli.b.53.c. 83
damnatorum interminatæ pęnæ b 87
damnatis gloria excidisse beatorum, grauissimum.a 110
damnatorum pœna ex societate auctior.b 110
damnatorum confusio in die iudicii.a 114
damnabuntur plures, quàm saluabuntur.c.e.120.a 251
damnatorum tenebræ exteriores. h. 226
damnationis sunt certi gradus. h 244.e 258

Defensio.

Defensione non uendicādum pallium.h 33
defensionis homini nulla arma pręter rationem.i. 272

Delitiæ.

Delitiis anima dissoluitur, ac moritur.f. 78
delitiis indulgens damnatur.i. 80
delitiis omnes plus nimio indulgent.d 87
delitiis subrepentibus anima perturbatur.e 110
delitię corpori subtrahēdę, f. 110

Desperatio.

Desperatione nō cessandum à fratris correctione.e 177
desperandum nō est peccatori semel uulnerato.c 103
desperandum non est, si citò non exaudiat deus.f. 105
desperandum nō est si tā cito nō succedat laborū fructus. g. 105
desperandū non esse docēt Raab & publicanus.a 182
Desperans in maius se malum stimulat.b 303

Detractio.

Detractionis saniem euomunt tādem maligni.g 60
detractores stercus transeuntibus commouenti similes.d 97
detractor silet, si tristem audientis faciem uiderit. h 207
detrahere bonis, malorum solamen.h 208
detractio humilitat, quos laus eleuat.h 225

detractio occulta.h. 207
detractioni dediti stulti.o. 268

Deus.

deus agricola, suos exterius spohans.a.3.a.77.h 88
dei comparatione nullus bonus f.35.f.157 a. 168
deus quomodo nõ omnes cognoscit.s. 35
deum qui nõ aspicit, non aspicietur.n. 36
dei naturam incomprehensibilẽ, philosophi confessi.c.7.c. 82
deum cognoscere maxima uirtus o. 38
dei cognotio excutit pctã.q. 38
dei cognitione pdita, ad ueritatẽ ex nobis redire nõ possum'.p.40
dei misericordia etiam læsa, non subtrahitur,c. 43
deus oĩm pater.unus.c.45.d.204
deum fide suscipiens,non contaminet.b. 51
deus æq; perfectus, ut ante orbẽ conditum d. 65
deus non ideo non est, quia quibusdam esse non uidetur. g.65
deus qũo hominẽ reliquit.a. 73
deus impensissimè amans,neglectus.c. 73
deum ostendentes nõ satis gemimus.g. 77
deus se ut patrem imitandũ proponit.b. 79
dei sunt omnia nostra opera.f.85
deus uelocius construit,quàm destruit.K 93
deus quosdam hic punit ad exemplum.e. 9
us sæpe contrariis cõtraria curat a. 97
dei opera planè inuestigari, non possunt.h. 105
dei ĩ potestate oĩa cõsistũt.e. 116
deus quid sit, mens capere humana non potest.a. 147
deus iustus cognoscetur in die iudicii.d. 154
deus demonstraĩ rerũ creatione & conseruatione.d 171.b. 207
deus non corporum tantum, sed etiam animarum.b. 181
dei cognitio ad ipsũ trahit.V.192
deus malis bene utitur.b,200 a.e 276
deus humanas nouit cogitatiões b. 202
deus ad ostium pulsat.g, 202
dei uisio.g. 204
dei una natura,essentia,quamuis uaria sortiatur nomina.l. 171
Deus est intelligẽtibus quod sol. uidentibus.b. 176
deus ubique sicut anima in toto corpore.c. 205
dei clemẽtia alios seruat, alios indurat f. 211
deus magis mentem deuotã quã suffragatorem requirit.a. 222
deus nostrorum non eget bonorum.h. 224
deus cuique talis qualis concipitur.e. 229
deus nec iniustus, nec personarũ acceptor.c. 236
deus non nisi in suo lumine uideri

ri potest.b.& aio puro. c. 237
deus unus, tres autem personæ. c. 240
deus uult omnes saluos fieri. e. 240
deus totus oībus adesse, & unūquēque pro capacitate inhabitare potest. c. 243
deus debitorem fecit se promittēdo non accipiendo. e. 205
deus quomodo timendus. g. 252
deus fœdos amauit, ut pulchros faceret. a. 253
dei de natura profundis disputandum non est. h. 265
deus nullius eget, dum operatur, b. 276
deus diabolo utitur tentatore electorum. a. e. 276
deus omnibus benefacit. m. 279
deus sic in terra, ut maneat in cœlo. 281
deus nisi unus tātum omnia corruerent. e. f 292
dei semp imago su p uacua. g. 292
deus unus omnia habet solus perfecta. b 293
deorum nō nisi impudica religio esse potest. K 293
deus pater & dn̄s summę reuerendus. d. 294
deo fides maxime seruāda. e. 294
deus mundū sic regit ut de mundo non sit. a. 292
deus omniū peccata coercere debet. g h 297
deus omnibus necessaria ad uitā prouidit, h 297
deus etiam exorabilis sine mediatore. K 302

Diabolus.

Diabolus princeps latronū spoliatus. h. 8
diabolus quomodo repellendus, e. 15
diabolus acrius iustum quā peccatorem persequitur. b 1
diabolus cosmographus optimus h. 31
diabolus homine utitur cōtra homines. f. 36
diabolus animæ salutem blanditiis nititur impedire. a. 37
diabolos suos decipit baiulos, e 37
diabolo sponte aditum dantes. a 38. c. 114. d. 195
diabolus a Christo repulsus, castris non emersis. K 40
diabolus diligentior in exitu uitæ hominis. L. 46
diabolus suos transformat in angelos lucis. c. 47. f 197
diabolus impegit in Christū regis filium. f. 70. g. 88
diabolus tantū terrenis armatur a. 74
diaboli laqueis nō capiuntur cœlum suspirantes. h. 101
diabolus gehennā ministrans honoratur. h 107
diaboli iugum excutere, ex se homo non potest. a. 109
diabolus nisi dei permissu obesse non potest. b. 118
diabolus Deū in imagine, homine

ne scilicet, persequitur.m. 146
diabolo potest imperare quilibet fidelis.h. 154
diabolus suas habet discipulas apparentes uirtutes. c 164
diabolus quomodo dicitur Deus huius seculi. e 166
diabolus uictus a dæmone.g. 175
diabolus corruptelas mentis clanculum agit. e. 195
diabolus obstruendus undiq; aditus.K 199
diabolus hamo mortis Christi capt'.b.201.Et humanitatis.b.269
diaboli fiunt homines filii imitatione.h. 228
diabolus incautis insidiatur. b. 266
diabolus utitur deus ad bonorum tentationẽ, & malorum uindictam.a.276.n. 300
diabolus post Christi aduentũ per statuas passus.b. 277

Dignitas.

Dignitatis gradus, maiorem facit ruinam.m.43.c. 97
dignitatibus honorati facile conturbantur. g 29
dignitatũ dignos ministros facit Deus.d. 117
dignitatem improbi petitores. d. 150
dignitatẽ refugiens, facile ruinam deuitat. f. 172
dignitates indigis committũtur, e. 173

Discipulus.

Discipulos aduersa paulatim pa: Christus suos docuit.e. 6
discipuli per orbem euolare edocti.f. 9
discipulis paulatim doctrina instillanda. a. 15
discipulos magistros coherere necessarium. a 103

Diues Diuitiæ.

Diues nõ est beatus propter præsentia. g. 13
diues receptor regius.d. 14
diues quis.a. 14
diuitiæ umbræ & steriles spinæ.b. 16.f. 68
diues in paupertatem lapsus, magis afficitur. a. 23
diues & pauper se mutuo iuuare possunt.h. 33
diuitiæ propter regnum abiiciendæ. 51.m.93. o. 93
deus cupiditatem cathenis ligatus.h. 51.c. 91
diuitiarum in explebilis sitis. d.e. 55.c.d. 105
diuitiarũ admiratores.d. 37. o.36. c. 166
diuitiarũ imposturis miscetur diabolus.a 74
diuitiæ tantum personę sunt.l. m. 76
diuitiarũ cupiditas omnia miscet, d.e. 78
diuitiæ curis animum obruunt. c. 81
diuitias aufert a filiis deus ꝓpter abusum.h. 88
diuitiæ funes & implicamenta. e. 90

diuitiarum

diuitiarum seruitus omni tyranni de peior.a. 91
diuites hic ab infantibus nō differunt.a. 92
diuitiæ lutum & palea. p. 93
diuitiarū amor, ferocius sæuit leonibus.f. 96
diuitiarū expoliatio uirum arguit f. 97
diuitiarum iactura, nulla manēte pietate.c. 100
diuitiarum commoda, & incommoda laus & uituperatio. c. d. 105
diuitias aliis quærentis miseri . c 112
diuitiis crescētibus augescit cupiditas.e 112
diues sæpe quæsitis uti nō nouit. h. 112
diuitiarum curæ sentibus similes d. 118
diuiti ad pauperem pax nō est. K 121
diues in diuitiis marcescet. s. 133
diuitię iniquitatis.a.242.pag. 1
diuitiarum affluētia ferociores facit.a. 146
diuitiarū quies inutilis, usus uero motusq; fructuosus. K 149
diuites quod commune. ex preoccupatione proprium faciūt.m. 149
ditati recenter, semper plura concupiscunt.c.d. 105
diues afflicto succurrere debet. c. 175
diues quam pauper pluribus periculis obnoxius.h. 198
diuitiis utēdū nō fruēdū. c. 225
diuitiæ in cœlo accumulandæ. f. 267
diuitias seipsis magis amāt quidā K. 266
diuitiæ reproborū merces.c.i 268
diuitiis & paupertate male utitur animus æger.h. 208
diuitiis non pensandus homo, sed uirtutibus.q. 282
diuites non præuident opum pericula.l. 289
diuitiæ crescunt disperse.d. 303
diuitiæ immodicę nocent.e. 303

Diuinatores.

Diuinatorib. & ariolis fides nō habenda.o. 193
diuinatores mathematici, rei iam gestæ colligunt causas.e. 155

Doctrina. Doctor.

Doctor cæteris prestare debet. o. 26.o. 24
doctor mel fidei instillat auditoribus. a 28
doctor ignorat, q sermonis retis sint ingressuri.
doctor multitudine excitaē. o. 32
doctor non proficit sine spiritu. h 36. h 225
doctorem diligūt filii spirituales. e. 39
doctoris assidui plena ecclesia iudicium .n. 49
doctor uitia dolat, ut cōstruatur ecclesia.g. 43
doctrina bona attēdenda, non praua conuersatio.a. 45. l. 248

doctor

a. 250
doctor ueracior eligendus.d. 45
doctrina in persecutionibus necessaria,d. e.f. 48
doctrina temperanda secundum uirtutum.g 48
doctrina decrescit nisi sementem facias.e.d. 49
doctor talentum domini non abscondat.a.b. 50
doctor seipsum prius docere debet.h. 77
doctorem suis oportet frui laboribus.a. 80
doctoris uerbo unico sæpe multi conuersi.b 80
doctrina cortex amarus, fructus autem iucundi,d. 95
doctor increpans ferendus. b 112
doctrina domini ut ros.e. 119
doctores fulgebunt ut splẽdor solis. d. 430
docenti credendum est.h.150.e.f. 275
doctori nos malignos,atq; ingratos esse non decet.b 151
doctrinis extraneis prius imbui possumus,deinde sacris,e 151
doctrinis gentiliũ quatenus utendum.f.g.h. 151
doctores ueritatis radii solares.e. 155
doctrinis philosophorũ peruersis quantilibet loculẽti sermonis abstinendum.b 160
doctrina bona uiuus animę panis praua uero mortuus. h 164
doctor prudẽs profert noua & uetera de thesauro. d 159
doctr. euãgelica margarita.f. 165
doctrinarũ diuersæ perfectiones. c. 168
doctor uideat, ne in magisterio suo uitium nascatur. d 168
doctor auditoribus conuenientes q̃stiones tractet, i. 170. a. 171
doctrina gentilium in totum nõ damnanda.g.h. 172
doctoris ueri typus Sampson, fallaces coofutat doctores.e. 168
doctor uitã recte instituat, & linguam formet. a. 173
doctorũ ĩ gratiã decertãtes.c. 173
doctorum gradũ passim indigni assumunt. e 173
docere magnum: sed periculosius quam doceri,d 176
docent nonnulli indocte. c. 180. f. 209
doctrinæ uirga g. 203
doctrinæ in bonũ iuuentæ.d. 204
doctrina cęlestis nob.dux.m. 204
doctrina frequens duro animo necessaria,b 188
doctrina cœlestis esca animæ cõmunicanda, d 180.a 205
doctrina & operatio, gloriæ consequendæ medium,b 206
doctrina quæuis gradus habet,e. 212
doctor & auditor uarie se habere possunt,h 212
docerina peruersa ut cãcer serpit, a. 213
doctrina discretionis uirtus necessaria,a.c 256

doctor

doctor eadē doctrina, diuersa tn̄ exhortatione utitur, d. 256
doctor indoctus & docendas. d. 252.a.262
doctrina ab homine non indigentes.h 257
doctorum ueritatis ab hæreticis differentia.d 266
doctores euangelici, ueri scripturarum interpretes.g. h 269
doctor pulset, donec scripturæ sēsum aperiat ei dominus, a.270

Dolor.

Doloris nostri sæpe causa sumus g. 184
dolores contemplatione beatitudinis fugantur.e 185

Donum.

Dona & officia animo metimur dantis.g 16
donum donātis gestus, vultusq; conduplicat.e 22
donaturus noli prætexere inopiā K. 94
dono uerbum melius est.p. 121
donare aliquando ex causa differt Deus.K 150
donum spiritus est spiritus ipse. d 242
donis dei superbire insania est, b. 265
dona singulis amabilia reddit liberalis. h. 277
donandum sæpe ingratis.h. 277
dona tēpestiuè collata magis grata.l.m.27.a.278
dona ingratis data, pessime collata.K 27

Ebrietas.

Ebrietas mater omnium uitiōrum.c 59
ebriosi canibus, & bestiis deteriores.a 59
ebriosi in regnum cœlorum non intrabunt.b 59
ebrietas mētem, corrumpit.d. 59
ebrietatis & delitiarū incommoda.f 78
ebrius uino deteriori magis accusandus. K 99
ebrius est uoluntarius dæmon. g. h. 97
ebrietas hominem submergit. a 101
ebrietatis præteritæ manet incōmoda.a 111
ebrii uix uomitione, & frequenti uacuatione leuari possūt. K.144
ebriosi potatione cessante, statim siccitate laborant b 145
ebrietas igni omnia parit. Ebriosi autē sunt uerè paludes. 238
ebrius se non cognoscit. e 246
ebrii uoluptatibus huius uitæ.g. 256
ebrietas in corde latentia, in linguam profert. e 293
ebrietas hominē seruū, captiuāq; animam facit.e.301.b. 302.

Ecclesia.

Ecclesiæ tranquillitas impiis infestatur.d 22
ecclesiæ maxima cura pastori.i.l. 22
ecclesiæ, area gentibus impleta per apostolos.b 30

ecclesia purgatur uento tribulationis.g.h. 30
ecclesia multos habet bonos. p. 35.b.249
ecclesia nunquam a Christo abiicitur.b 38
ecclesiæ ædificio nō quadrant uitiosi lapides,f. 43
ecclesię ministri cęteris meliores esse debent.g 43
ecclesiæ magis obsūt ministrorū uitia h 43
ecclesię nō nocet,sed sibi, qui ob esse cupit.l. 43
ecclesia suos reuocat, ut gallina pullos. b 46
ecclesia omnes diligit, etiam suppositos pullos. d 46
ecclesiam non sequentes pereunt g.h.46.h. 99
ecclesiæ fides per antichristū probabitur.K 46
ecclesiæ quando indigent maxime doctrina sacerdotum.f. 48
ecclesia nauis est, christus autem gubernator.f.63.a.64 c. 153
ecclesiā frequentare utilissimum. e. 71
ecclesia diuersas habet administrationes.e.72.c.
ecclesia spiritussancti gratia protegitur.l.77.b.c. 118
ecclesia creuit in magnā arborem a. 138
ecclesia bonos habet mixtos pessimis.d. 154.c. 244.
ecclesiam scindentes hereboanitæ.h 15
ecclesia à Christo illuminata, illuminat.a. b 157
ecclesię communione priuandus peccator. f 163
ecclesiæ lumen nullū Christi comparatione. 164
ecclesia persecutionibus floret. a 183
ecclesia nunquam hæresum zizaniis caruit. d 187
ecclesia una Christi spōsa,domus fidei.d 197.i.198
ecclesia stabulum euangelicum, b. 196
ecclesiam relinqui ab hæreticis bonum.e 197
ecclesię dilaceratum corpus restituetur.e 213
ecclesia spirituales habet hostias. i.214
ecclesiæ noualia, & examina de alueario producenda.c. 216.g. 218
ecclesia dum ut uua premitur, sterilis non est.g. 226
ecclesia torcular, & area. f. 227.a 228
ecclesia quadris constructa lapidibus. c.228.a. 237
ecclesia hæreticorum perditione, cæteros colligit.g.231
ecclesię unitas in sacramentorum societate. c 244
ecclesia infidelibus trinitatis notitiam, suis uero quatuor uirtutes prædicat.b. 256
ecclesia parturit & ingemiscit, necessitatibus subiacens. e 260

ecclesia

ecclesia ad tempus ex causa, gladio materiali abstinuit. c 71
ecclesia inhabilem moderatorem non debet admittere. a 290

Ecclesiastes.

Ecclesiastes pauore deficiẽs, ac dicendorum oblitus. e. 2
ecclesiastes contra Iudæos, & hæreticos declamet. h. 5. a. 6
ecclesiastes salutaria magis, quàm suauia loquitur. c. 17
ecclesiastes refocillatur silentio. f. 18
ecclesiastes nihil promouet, nisi obtemperet auditores. a. b. 24
ecclesiastes sustinet personam legantius. f. 26. d. e 63
ecclesiastes magis instat circa grauiora. a 76
ecclesiastarũ fastus reprehẽditur, e 176
Vide plura in uerbo concio.

Aedificium. ædificare.

Aedificii Ecclesię, diuersæ partes. c. 76
ædificandum in cœlo, non mundo d. 69. b 113
f. 266. g. h 303
ædificãt quidam, in pecuniis alienis p. 121

Educatio.

Educatio recta a puero. K. 4. a. 208
educatores exultãt, dũ adulta suorum uident ingenia. d. 282

Eleemosyna.

Eleemosynariorum magna gloria. b 304
eleemosynam clam accipiens, in pauperẽ deus palã, reddet. a 303
eleemosyna maiores resurgere facit dispersas opes. d 303
eleemosynarius Deum tantum intuetur. b. d 34
eleemosynarius sementem in cœlo facit. a. 50
eleemosynarius etiã hic delectatur. f 59
eleemosyna ex rapina, non placet. c. 61
eleemosyna fundus est. d 67
eleemosynarius prõptius Deo fœneratur, quia cito non reddit. g 73. a. 92
eleemosyna sterilis non est. e. 24 g 145
eleemosynam fecisse semel, non satis. f. 76. g. 90
eleemosyna insigna filiorũ Dei. g. h. 76
eleemosynę mundæ fructus multiplex. f 90
eleemosyna magnam præstat fiduciam, apud deum. a 91
eleemosyna domum construit æternam. e 93
eleemosynarius non prætexit inopiam. l 94
eleemosyna extinguit peccata, e. 121
eleemosyna ex animo fieri debet. a. 150

eleemosynarios non cito iudicat Dominus. c 251
eleemosyna tēpestiuè collata, plus habet gratiæ. K. l. 277

Eloquentia.

Eloquētia palleata, peruersaq; gētilū phōrum dogmata, in ecclesiā non introducenda. e. 160
eloquētiæ formatores, & nō uitę monoculi. g. 173
eloquētiæ præstat sapiētia. h. 172
eloquentia imitatione sola acquiritur. f 225
eloquentia facilius, quā eius præcepta, discitur. e 225
eloquentiæ gratia conditur ueritas, 225
eloquenter falsa dicētes, miserandi. a 226
eloquētia non asperanda, ob quorundam abusum. d 235
eloquenter qa aliquid dicitur, nō ideo uerum a 239
eloquentia orationis hominē uersat. g 276
eloquentiam non requirit preciosa ueritas. n 276

Episcopus. Episcopatus.

Episcopatū affectatores. e. d. 22. g. 22
episcopatū recipiēs, licet inuitus si incapax, non excusat. g. h. 23
ēps, ecclesiæ propheta, e. 152
episcopus fieri nō debet qui gradatim non ascenderit. e 173
episcopus pontifice magno indignus nisi seipsū offerat illi in sacrificium. d [illegible]
episcopus esse nō potest, qui tristitiæ morsibus deuoratur. c 187
episcopis spōsam suam Christus commisit. f 202
episcopus proprie Ecclesiæ sal, & condimentum. b 211
ēpi coercere uitia habent. a 234
episcopus instabilis, non eligendus. a 290

Euangelium. Euangelistæ.

Euangelistæ in unum tendunt, diuersis tamē occasionibus. d. 51
euangelistis audiendis, adhibenda diligentia. d. e 63. b. 64
euangelistæ supra omnem creaturam nos erigunt. e 74
euangelistæ a Mose imbutos, sed excelsiora uocabant. c 101
euangelica doctrina, in immēsam creuit arborem. a. 138. a. 139
euangelio aduentante, lex cessare debuit. f 158
euangelico tempore, duplex colligendus cibus. c 162
euangelici muri consurgentes, sapiētum calliditate & astutia dirui non potuerunt. e. 168
euāgelica lex laudatissima, principib. obediēdū mandans. d. 174
euāgelicæ petræ innixus, nō fuit a. 179
euangel. petra digni. d. 179. c. 196
euangelio, ut rastro, hæreses euertuntur. e 187
euāgelium ad gentes translatum d. 188
euangeliū a lege aliud non abutidum. g 16[illegible]

euangelicum ſtabulum ſauciaros excipit.b 196
euangelii corruptores. a. 198. g. 206
euangelium conſulendum in dubiis.q. 200
euãgelicũ rete & fermẽtũ.d. 201
euãgelicum dei legato, & epiſtola.b.241.g 257
euangelium animarum ſpeculũ, & ueritatis.m.258.c. 260
euangelium Chriſti onus, & iugum alleuians.c 262
euangelium nihil aliud addendũ, 265
euangelica doctrina ſal mũdi, ac ciuitas ſupra mõtem.g.h. 269
euangelica doctrina uaſis uilioribus, apoſtolicis ſcilicet, recõdita.h 276
euangelica doctrina auidius excepta plurium nece martyrum. a. 277
euãgelica doctrina uerbis, & moribus exprimenda, nõ tantum diſcenda f 277

Eucharistia.

Euchariſtia uermes, ſerpenteſq; aĩæ mortificat. 50.i. linea.20.
euchariſtiam ſuſcepturus, contaminatione careat.b.5 .c. 166
euchariſtiæ communione Chriſto coniungimur. f.74.f. 188
euchariſtię figuræ animas liberabant.e. 88
euchariſtia obeſt malignitate pollutis.f.88.b.162.b.c. 249
euchariſtia Chriſti uerbis perficitur.K. 112
euchariſtiæ perceptione, corpus fit incorruptibile.a. 156
euchariſtia peccatori deneganda. f. 163
euchariſtia unus panis.h. 164
euchariſtia cum fide ſuſcipienti, utilis.e.190.a.b. 167
euchariſtia ſpiritualis alimonia. h. 169
euchariſtiam impurus, non ſine periculo tractat.g 170
euchariſtiæ ueritatis, uariæ ꝑſuaſiones d. 190
euchariſtiæ modus & nõ inſcrutabilis.e. 190
euchariſtiæ panis diuinitati unitas.f. 190
euchariſtia deiformes facit.d. 191
euchariſtiã dedit crucis torcular, h. 195
euchariſtia Chriſti uerũ corpus, i. 195
euchariſtia pignus gloriæ dei. m. 200
euchariſtia uita animæ.i. 202
euchariſtia, Chriſtus totus, ſine diminutione a ſingulis ſumitur. c. 223
euchariſtiam offert Chriſtus, ipſe ſacerdos, & oblatio. K. 224
euchariſtia aliis ad regnum, aliis ad iudicium ualet. b. 236.b. c. 240
euchariſtia ſymbolum pacis, & unitatis.a 249
euchariſtia deuotionem auget.h. 167

eucharistia animarum morbis remedium paratum.g 299
eucharistia mundis tantũ danda, Christi passionis pignus.e.259

Exemplum.

Exemplo bono a pctõ quidam resipiscunt.b 148
exemplũ ad uirtutem, sanctorum uita.a 151
exẽpla scripturæ, quomodo interpretanda.d 201
exemplo sunt iustis, aliorũ ruinæ f. 215
exẽpla improborũ ad imitationẽ non assumenda.K 298

Exercitatio. Exercitium.

Exercitatione omnia crescunt.p. 29
exercitatio scripturarũ, nihil præferendum.a. 177
exercitatio omnibus in rebus, plurimum potest.d 210
exercitata memoria, non tã facilè obliuionem patitur.d. 278
exercitatio ad omnia durat animos.d.286.d 290
exercitium citra, inutilis animus. f. 295

Excommunicatio.

Excommunicatus, sathanæ traditur.b.c 118
excommunicatio scabie oppletas oues a sanis segregat.d 2
excommunicatione quemquẽ ferire, ad Dei filiũ pertinet.h. 20
excõicatio rarò ferenda.e. 177
excommunicatus, ecclesiæ cõmunione priuatur.f [illegible]3

Externa.

externis priuamur, ut radix fructum ferat.a 3
externa nulla diuinorum comparatione.b 3
externorum contemptus.b 11
externa fluxa omnia.l 11
externa non sectanda, ut Christo regi placeatur.e 67
externa omnia fraudibus plena.f 68

Exauditio.

Exaudire differt Deus in suorum usum.c.11.ut augeat desideriũ. b. 252

Facere.

FAcere nos uult, & dat Deus omnia, quæ fecit ipse.b 79
fecisse nihil boni, satis magnũ malum.c 100

Fama.

Fama pudicitiæ, in fęminis res tenera est.f 208
fama deficientibus nutrimentis conquiescit.h 208

Fœlicitas.

fœlicitas beatorum quanta.i.84. a 85
fœlicitas impiorum, miseria.d. 15
fęlicitatem hic perfectam, nõ tribuit Deus.e 89
fœlicitatis comparatione, omnia uilescant.a 113
fœlices qui se hic putãt, uerè sunt miseri linea.5. 125
fęlicitas labore acquiritur, & largitio

gitionibus.f.229.c. 246
fœlicem uulgus appellat qui plu riū seruus est uoluptatū.e 299

Fides. Fidelis.

Fide armatus, nihil metuit.a. 8
fides operibus nutritur. m.48.e. 35.f 277
fidelis uexatus, citò ad Deū currit.d 30
fidelium & infidelium discrimen demonstrant tribulationes.e.f. 30.h.i. 30
fidelis cum bonis, & malis pacem seruat.n. 35
fidei iactura, magna ruina dicitur.d.36.i 46
fides Christi turris in hostes.a.43
fidem ecclesiæ probabit antichristus.K 46
fideles quomodo spirituales efficiuntur. o.47.a 48
fide suscepta, in iustitia seminandum.c. 49
fides exercitata, crescit, ociosa, autem minuitur.d.49.a.b. 50
fides seruanda, cæterarum rerum periculo.b.117.d 54
fideles omnia ad pedes apostolorum adferebant.d 74
fides nauis tutissima.i 77
fide excidentes, errore circūaguntur.n. 77
fide deficiente nihil inuenit.b. 78
fidei uel uitæ est oīs lapsus.g. 80
fidei breues articuli.c. 86
fides anchora est.d 86
fides mater omniū bonorū.d. 91
fide manente, cætera sublata, maiori gloria redeunt.c.100.b.117 c. 203
fide Dei filii, lege pedagogi non egent.g. 116
fides sine operibus mortua.n.113 c. 169
fides creuit in arborē. a.138.a.139
fidei scintilla extingui nō potuit. c. 8
fides theologię fundamentum, rationibus minimè probāda. f.g. 147
fidelis quisque dæmonibus imperat.h 154
fides credentes liberos, ab infidelibus parentibus separat.b.155
fide carentes, deo non placent. f. g.161.i 244
fidei attractus ad uirtutē diuinā. e. 165
fidē exigebāt miracula, ad sanitatem requirentibus.b.166.169
fidelibus omnia munda.d 169
fides sine mundi sapientia, plantata.e 168
fidei ad maius meritum, nudè hic nō reuelatur deus.f.171.b 216
fides operibus potius, quàm sermonibus manifestanda.a.174
fides nostra non in solos cadit sapientes.c 177
fides est inscrutabilis cōsensus. b. 190
fidem Deo non habēs, in temporaneis nec in perpetuis habebit.l. 192
fides sine charitate, non illuminat.i 192

fides nō habenda diuinis & ario lis.h. 193
fides plena, & semiplena . q.193. 194
fidei cedūt omnes umbræ.K.195
fidei robur immobile.l. 195
fides Christo citra diffidentiam habenda.d. 198
fide carentia opera,impia.e. 200 h. 226
fides dei donum.g. 200
fides omnibus in rebus necessaria.c 201
fidelis uiri conspectus , salutaris. h. 204
fidelibus peccatores dorso insidiātur.f. 205
fides omnibus morbis , medelam imperit.d. 206
fides Christiana granum sinapis. c.d 217
fidei alacritate saltandum.f. 218
fidem non omnes babent. 233
fidei medicamēta, per orbē sparsi.b.239 c.267
fidem Deus uult omnes suscipere.e. 240
fidei uita,charitas.a 261
fide futura iā cernuntur. h. 266
fides eò crescebat magis,quò plures martyres īterficiebant.a.297
fides maximè Deo seruanda. d.e. 294
fides sine uirtutibus , caput est sine mēbris & corpore.a.b. 295

Figuræ.

Figuræ legis proderant inquantū Christum præsignabant.e 82
figuræ in quibusdam duntaxat certis gestis Christum significabant.linea.5. 135
figuræ legis cessare debuerunt . f. 198
figura mortui Christi uirga Moysi.b 271

Filius.

Filii parētibus, sanctitate similes o. 33
filii Deo patri similari possunt.o. p. 33
filii parentes non ita redamant.i. 38
filii spiritu, doctorem diligunt.e. 39
filius sæpe parentibus similis nascitur.i. 45
filius in parentibus cognoscitur. K. 45
filii Christi quomodo legitimi ꝓbantur. h 47
filii Deus imitādi sui , præbet per omnia facultatem.b 79
filii,quibus omnia quæruntur,sępe negliguntur g.h. 83.g. 84
filios patri cohærere necessarium. a. 103
filiis Deus pro hęreditate debitor relinquendus.g 112
filios à terra in cœlum transfert Deus.a 113
filii uiri effecti,pedagoga nō egēt g. 116
filiis regni admixta zizania . 138. linea.7.
filii manēt seculi , qui adoptionis spiritum non recipiunt.e. 166

filius spiritualis, lætitia deo patri a. 200
filii parentũ persecutores. b.300
filii etiam deformes, delectant.a. 224
filii dei & diaboli simul esse non possunt.g 228
filius castigatur, ne dãnetur.c.d. 230.a.b 233
filiorum adoptionem cuilibet uolenti, dat deus.g 266
filius desertor, exhæredatione dignus. d 294

Filius in diuinis.

filii substantia ex patre nata, sine patris diminutione.a 170
filius ex incarnatione labem non contraxit.b 170
filius ad se, & patrem manifestandum, incarnatus, d 170
filius caro factus.b.181.f 187
filius patrem non reliquit, dũ uenit.c 207
filius solus incarnatus, operãtib. tamẽ aliis duab.personis.d.241
filium incarnari decuit.f. 286
filius à patre, & unicè dilectus, & indiuiduus.f. 293

Flagella.

Flagella domini ferenda.f.e.7.f.8
flagellato uno, plures emẽdãtur. f.15.l.77.e. 95
flagella adhibere, sępe clementia est.K.103.c.d 106
flagellans, medetur deus. a.207. b. 246
flagellantur boni, ut filii.c.d. 230
flagella hic iustus expetitur.l. 255
flagella ad deum, securos mittũt f. 258
flagella dei peccatis meremur. a. 264

Formositas.

formisitas sine uirtute, nõ admiranda.e 102
formositas uera, interior est.b. 180
formositatem faciei, superueniẽs animæ splẽdor uenustat.h. 89

Fratres.

fratrum concordia res suauis. h. 128
fratrum necessitati succurrendũ. n. 150
fratres non scandalizandi.h.260.

Fraus.

Fraus aduersarii, in spinis diuitiarum latitat.a 74
fraus diaboli, pro auro lutum dat a. 91
fraudulẽtæ interrogatiões. c.348

Gaudium.

GAudiũ electorũ, ob benefacta.c.83.a.b.i.4.K.84.a.85
gaudium uirtutis æternum.a. 88
gaudiũ colligẽtiũ in messe, uel uictorum in præda.p. 128
gaudium maius, si tristitia pręcesserit.c. 239
gaudium bene operantis in agro domini.c 247
gaudiũ præsentis uitæ, uua acerba.g.255. Porri, & capæ.i. 255

gaudent quidam sub peccatorũ sentibus.f 256
gaudium excipit dolor.g. 259

Gemitus.

Gemendum duntaxat, quũ deus ostenditur.g 77
gemendum si quis cœlesti patria priuetur.f 87
gemitum pœnitentiæ, requirit Deus f. 102
gementes ob fratrum peccata cõscientiæ lætitiam non amittũt K. 151

Generatio.

Generatio spiritualis.b 213
generatio fit oĩs ex aliquo.d. 274
generationũ carnis, alia aduenit alia prẹterit.l.120.i.171.a. 231

Gentes.Gentiles.

Gẽtiles, ut difficulter crediderũt: Ita à fide,uix dimouẽtur.o. 29
gẽtiles,neque hominibus, neque bestiis similes.a.b 39
gentiles partim mundi erant,partim inmundi c.d. 39
gentium uocationis tẽpus.c. 40
gentes deus interiecit, ad Iudæorum ingressum.n. 42
gentes mẽtis leuitate uolucribus similes.b 115
gentilium libris, quatenus utendum.e f.g.h.i.151.b.160.g. 172
gentilium libros, quidam imperiti prorsus damnant.h 172
gẽtilium peruersa dogmata, ægypriaca flagella.b 167
gentiles,non iudæi euãgelium susceperunt.d 188
gẽtilium philosophorum, & poetarum, ex libris quid referẽdũ h. 275

Gloria uera.

Gloria inanis.

Gloriæ humanę,inanis appetitus l. 11
gloriæ inanis fugiendæ ratio. c. 21.d 268
gloriosissima quæque humana, morte concidunt.b 20
gloria humana, in bonis operib. deuitanda.b.d.34.h.49.c. 255
gloriæ dei studẽdũ.h.i.K.l.m. 39
gloriæ non meditanda nostra,sed fuga peccati.g 40
gloriam præcedit tentatio.g. 47
gloria uana intolerabilis ebrietas g 64
gloria inanis animam pdit.f. 67
gloria,inanis bestia uaria.g. 67
gloria inanis, nihil solidi habet, a. 81
gloria uana,pessimus scorpius f. 81
gloria operũ,hic nõ petẽda.d. 93
gloria beatorum excidere, grauissimum.a 110
gloriæ inspecto fulgore,Moses in eius imaginẽ trãsformatus.f. 116
gloria nõ uerbis tantu,sed & operibus constare debet.a 118
gloria dei, in omnibus attendẽda l. 146
gloriolis inhiantes.c.166.h. 254
gloriæ cupiditatẽ, sequitur tristitia.c. 193
gloriæ dei iam pignus recepimus n. 200

gloria inanis cœpis & bullis, atq; formicis, assimilata.d.f 265

glorię cupidus, corruptibilem coronæ incorruptibili præfert.b. 267

gloria aliquando præcedit, aliqñ sequitur.c. 283

Gratia.

Gratia quibusdam specialior datur e 38

gratia sine uoluntate nihil, nec contra potest.h 58

gratia destitutus, ad nutum diaboli agitur. a.41.a.109

gratia Spūs ut arte q̃dā op'.b.77

gratiā impedit ingratitudo,h. 79

gratia dei,& Christi,fons immensus e. 85

gratia spiritusſāсti, recte nauigat anima.a. 89

gratiam Spiritus non recipit animalis homo.b. 89

gratia Christi ī suis abūdat.f. 115

gratia æque sero, ac primo cōuersis,confertur. 135.linea 19.

gratia licet adsit,nō tamē semper in homine operatur.e. 143

gratiæ excipiendæ uas mundum præparari debet.d. 147

gratia & labore,opus,ut fructum facias.f. 192

gratia uirtutibus actione largit. o. 192

gratia paulatim gradatimq; amplior collata.h. 194

gratia baptismi æqualiter omnibus collata, augetur propriis actibus.g. 196

gratiæ dei tribuendū,quod curramus.f 231

gratiæ prædicatio, uitiorum est condemnatio.d. 242

gratia ad bonum opus uenitur, non contra.f 244

Gula.

Gula Adam de paradiso deturbauit a 51

gulones uentri non concedūt, ꝙ utribus.e. 56

gulones suibus,& canibus aliisq; bestiis deteriores.a 59

gula mentem corrūpit.d 59

gulones in regnū cęlorū non peruenient b. 59

gula omniū uitiorum fons.c. 59

gula macerat hominem ęgritudine diututna.c. 90

gula corpus dissoluit, ciborū īmoderatione.d. 90

gulæ magis dediti,quidam, q̃ canes.b.c. 111

gulæ nimia expletione facile a morbis demergimur.h 145

gulones ingluuie disrumpuntur. f. 149

gulones ob ciborum lautitias omnes ut deos, uenerantur.l. 150

guloni uenter est deus.e. 166

gulæ uitiū, plane resecari nō pōt sed bene uirtute retundi.b. 185

gulones uentri,nūquā sunt soluendo.c. 185

gulæ seruiens, de ciborū cupediis cogitat.d. 193

gulæ uitiū e uoluptatis causa ede

re & bibere,non salutis.e. 239
gulæ deditus,alterum quàm est se sentit.e. 249
gula carnem inescantes b. 264

Hæresis Hæreticus.

HAeresis, ecclesiã æmulatur, sed ecclesia non est. K 35
hæreticis obrepẽtibus, ab pugnã accingi oportet.c 4
hæretici uoce & actu dignoscuntur.l 35
hæreticorum ecclesia, omnes malos habet. o 5
hæretici ab ecclesia pcisi, mortui, g.h.46.g 197
hæretici serpẽtes, & uiperæ. c.56
hęreses animas benesolidatas,fortiores reddunt. b. 74
hæretici de medio tollendi. h.74 a.213.g 235
hæreticorum refugienda uenena c.94.b 172
hæresis ad tẽpus dissimulatur,dũ manifestũ tutũ nõ est.a. 105
hęretica dogmata destruit euãgelicus ac apostolicus sermo.c.115
hæretici ueritate non cinguntur. c.117
hæretici ueterum rituum contemptores.b 138
hæretici falsum,tanquàm uerum, defendunt. i. 154
hæretici alienum ignem,ad dei af ferunt altare.g. h 155
hęretici dictionibus hęrẽt, & moriuntur.b. 156
hæretici semper quærentes, & nũquã uerum inuenietes.d. 156
hæreticorum aurea deuitanda lingua b. 160
hæreses margaritæ, non bonæ. f. 165
hæretici inuicem aduersantur, ut uulpes Sampsonis.c.16.a. 172
hæretici donec flammis dentur, non quiescunt.c. 372
hæretici in aperto, nullas habent uires.b 179
hæresis animo diu delitescere nõ potest,quin prodat. e. 182
hæreticus & apostata iulianus, cameleon. b 163
hæretico Iuliano pleriq; ex omni sorte,licet imperatori, non cesserunt.c 183
hæreticos non possunt non incusar boni pastores. c 184
hæretici mella uenenis miscent. b 187
hæresis hydra prodigiose fœcunditatis igneo spiritus gladio indiget.d. 187
hæreses præualent, Christianorũ imbecillitate. d 195
hæreses pleriq; magis mirantur, quàm deuitent.e. 195
hęreses de nostro fructificauerũt f.195
hæreticorum ab ecclesia separatione,gaudendum. e. 197
heretici ab ecclesia arcendi.f. 202
hæretici toto conatu, aduersus pietatem pugnant.e 206
hæretici alios, horrendis criminis reos faciunt. g 206
hæretici bonis doctorib. molesti

e.211 (212
hęreticorũ sermo tela araneæ. b.
hæretici caupones.a. 214
hæreticorũ doctrina pardis simi-lis.e. 214
hęreticorũ uĩculis alligati. g. 214
hæreticus dogmatum, immunda offert sacrificia.h. 214
hęretici fraudulẽtia uulpes. d 215
hæretici ardentibus diaboli sagittis percussi.g 215
hæretici testimonia ueritatis in mendacium trãsferunt. b 216
hæreseon, pro capitibus, Christus substituendus.f. 216
hæresiarchæ aquas suas essundunt.h. 216
hæretici blasphemiæ lingua in ecclesiam latrant. b 217
hæretici uulpes.f.219. b. 250
hæresis Scyla,& Hydra.g. 222
hæreticorum potentia, in dialectica.a. 223
hæreticorum interitu.cęteros colligit ecclesia.g. 231
hęretici uinculis coercẽdi. b. 232
hæretico ab errore reuocant dei sacerdotes.n. 233
hæretici peruicacia uolũt superare.f 234
hæretici ranę sunt. f. 242. d. 266
hæretici literarii ac elementarii, l. 249
hæretici contagiosi abscindendi, K.258
hæretici a uia ueritatis retrahunt e.264
hæretici fures & latrones.f. 264
hæreticorum epiteta.g 264
hæreticorum mortifera iacula. h.264
hæretici filii Moab, & Ammon.a. 271
hæretici Dathan, & Abyron. g. 271
hæreticorum,& apostatarum, figura coruas. e. 299

Hæreditas Hæres.

Hæreditas cœlestis peroptanda.f. 87
hæredibus deus debitor relinquẽdus.g 112

Homo.

Homine in homines ũtitur diabolus.f. 36
homo tantum necessaria, ad uitæ transitum curare debet.m. 37
homo solus animantium conceptionis tempus non seruat. a. 40
homo diabolo mancipatus, eius iugum excutere non potest. a. b.41.a 109
homo, sine dei imagine, reprobus n.o. 41
homine in exitio cõstituto, totus turbabitur mundus.i. 47
homo, aut bonis, aut malis facile repletur.b 48
homo non sibi uiuit. f 61
homo homini comparatus, uera, & non deo.f.44.f 157
homo, non nisi a seipso, lædi potest

test.f.95.d. 96
homines terreni, terrena tantum capiunt.a 120
homo similis uanitati.lin.8. 128
hominem, quia dei imago persequitur diabolus.m. 146
homo potest non peccare.i. 210
homo arundo est.c. 220
hō solus, salutē negligit. K. 221
hoīes,ut flores,cito disp.ūt.c.254
homo cōstat natura bona, & peccati corruptione.c. 263
homo uelut foliū ab arbore cecidit.f. 271
homo animantibus uiribus inferior,rōne autē superior. i. 272
homini merito bestiæ reluctanī, c. 276
hominis est beneficiū esse. e. 278
homo nō amictu, uel cōditione, sed uirtutibus æstimandus. m. 281.q. 282
hominis perfect' status, ex sano corpore,& animo.c. 282
homo societati genitus, cæteris parcit.c. 287
homines omnes consanguinei,& eidem subiecti regulæ,b. 294
homines pares deus uoluit.c.294
homo perfectus qui fidei uirtutes coniunxit.a.b. 295
homo ex duobus repugnantibus anima & corpore.f. 297
homines omnes dei serui. g. 297

Homicida.

homicida feris immanior. e. 90
homicida, seu infanticida Herodes c. 167

Honor.

Honorē negligere, est animę angelicę.f. 81
honores præcedit studium.K. 99
honor non uerbis tantū, sed operibus exprimendus. a. 118
honorato homini, parua stultitia laudis multum adimit.a. 121
honorum cupiditate inardescentes,d. 150
honores alii relinquentes, securius a lapsu uiuunt. f 172
honor diuinus creaturæ non tribuendus.a 222
honor alios ad uirtutem prouocat. h 296

Hospitalitas.Hospites.

hospitalitas Abrahæ. e. 14
hospites sum' ī mūdo. b.91.b.113
hospites bn̄ sperare facit Trinitas habitās in tabernaculis e. 178
hospitalitas Raab meretricē iustificauit.a. 182
hospites terrenis uti non frui debemus.c 225
hospites, in seculo thesaurizare non debent, f. 226

Hostis.

Hostium sæuitia.a.b.i. K. 124
hostes in suorū probationem excitat dominus.f. 294
hostes huc usque populo suo reseruauit dominus.g. 294
hostem expulit Christus non destructis castris.K 40
hostium suorum uictor populus dei.c.h.i.K

Humanitas. Humanum.

humana

humana uita plena periculis.c. 3
humana oĩa fluxa d.3.i.148.d.153
humanæ res omnes umbræ.b. 19
humanæ laudes negligẽdæ. K.70
humana cęcitas ex se Deum uidere non potest.m. 199
humanũ est bñficia cõferre.e 278
humanitas in dubiis inclinat in melius. 283

Humilitas.Humilis.

Humiles in tranquillitate consistunt.g 29
humilis Dauid pulicem se uocat. K, 119
humilitas in animæ penetralibus sita.d 174
humilitas publicanũ extulit.a.182
humilis nõ est qui sponte peccat o. 192
humilitas cũctas superat uirtutes g. 209
humilitatis in alto radix cordis ẽ defigenda.b 254
humilitas deo omnia reddit gratiora.m 267

Hypocrisis.Hypocrita.

Hypocritæ sunt simulachra.b.56
hypocrita aliud corde, aliud extrinsecus præse fert.c 95
hypocrita fuco utitur.c. 96
hypocrita meretriculæ similis. e. 107
hypocrita uere similax.g.h. 114
hypocritæ sepulchris deaidatis similes.a.133.a. 174
hypocritarum habitus.d. 174
hypocrisis doctorum, & ecclesiastarum.e 176
hypocrita quisqs se uult quod est non esse. d 249
hypocrisis imaginẽ sanctitatis habet non uitam.i 254
hypocrita Simoni Cyreneo & scirpo similis.b.255.f. 262

Idololatria. Idololatra.

IDololatria sponte corruit. b. 8
Idololatræ in umbra mortis. K. 31
Idololatria peccatum maximum o. 38
Idololatria ut gibbus retinet peccata. p. 38
Idololatrę gẽtiles incuruati, se explicare non poterant.a 39
Idololatræ gentes, partim mundi partim immundi.b.c.d. 39
Idololatræ philosophi Dei cognitione abusi.i 72
Idololatrum confusio.c. 129
Idololatrę Dei beneficia, agris accepta fuerunt.a 155
Idololatriam euitare difficile, ante Christum.h 224
Idololatrarũ impudica religio.l. 293

Ieiunium.

Ieiunium contra intemperãtiam indictum.a 51
ieiunium nec sine oratione, nec econtrà.h.34.d 58
ieiunium æstas spiritualis, & medicina. n 94
ieiuniũ quadragesimale, quomodo seruandum.n.94.a.b 9

Ieiuniū uer, & trāquillitas animorum.b. 101
ieiunium temulentiæ opponendū a. 107
ieiunium peccata extinguit.c. 145
ieiunium suauiora reddit eduliorum sumptionem.d. 45
ieiunium expeditos facit.f. 145
ieiunaturi quidā, prius uino indulgent.g.145.f. 301
ieiunium corporum morbos discutit.h 145
ieiunium tres pueros in fornace seruauit.h. 145
ieiunium robur addit ad pietatē. o. 145
ieiunium & sobrietas, arma cōtra demones.p. 145
ieiunium culpam latentem abigit. d. 221
ieiunio domandum corpus. f. 149
ieiunium à tyrannide peccati liberat.c. 301
ieiunium uirtutis ac omnis pudicitiæ mater.g. 301
ieiunium leuiorē facit cogitatum. a. 302

Ioannes Baptista.

Ioannes ut aurora à Christo præmissus.l. 29
ioannes exactor regius.n. 29
ioannes sordes pœnitentiæ, scopis eiecit n. 26
ioannis comparatione omnes uidebantur immundi.p. 29
ioannes prauas uidit pharisæorū cogitationes.q. 29
ioānis uerbū ferrū mediciale. s. 29
ioānę adhuc prædicante Christus apparuit.K. 30
ioannes à Christo accepit nō è cōtra.l. 30
ioanne defuncto Christus prædicare cepit.l. 31
ioannes ob pactum probè officiū lætabatur.n. 36
ioannes morituros Christo discipulos tradit.o.p. 36
ioānes sol⁹ præcursor uocat⁹.b. 37
ioānes à teneris duriter uixit. g. 54
ioānes paulatim ad subliniora Iudæos erigit.i. 66
ioannes ad perfectiora, quàm Moses ducebat.c. 101
ioannes prædicabat baptismum in remissionem.d. 115
ioannes meritò, quis post & prior me.h. 188

Impudicus.

Impudicus obscœna omnia profert.c.6.e. 51
impudicus corde adulter est, sicut & casta est quæ per uim uiolata est uirgo.d. 167
impudicis mentibus cœlestia non committuntur f. 185
impudicus de mulierū cogitat formis.d. 193
impudic⁹ aspectus uitādus.h. 24[illegible]

Impunitas.

Impunitas pœnitentiæ precio redimitur.d.e. 149
impunè mala perpetrare non debent impii.g. 297

Immodestia.

Immodestia semp ingrata.c. 110

d. 176
immodestia & omnis insatiabilitas deuitanda.a 177
immoderata fœlicitas animos corrumpit.f. 281

Imago.

Imago regis uitiata.f. 156
imagine dei insignita aĩa.d. 263.
imago dei semp supuacua g. 292
imaginibus dei uiuis, id est pauperibus, offerendum.c. 295

Impietas. Impius.

Impii confundentur ob malefacta.c.6.e.73.a. 114
pii iustis scandalizantur operibus.p. 41
impiorum confusio etiam si supplicio carerent.c. 83
impietas perpetuo dissimulari non potest.a.105.e.182.f 183
impii duabus de causis suppliciis digni.d. 113
impiorum spes ut lanuguo.i. 122
impiis, luto, cœno, mali ferueti au cupicibus, paleę, viis in diuersũ tendẽtibus, similes.f. 202.115.x 127.129.a. 172.c. 215.h.226
impii in ignem mittendi à fermento separabuntur.o. 232.d.154
impii sæpe bonis dñantur.h. 198
impietatem deus iudicio suo perdet à qua ad pietatem facile reparat hominem.a.c 209.
impiis ad malum omnia cedunt.l. 255.a. 270
impii prosperãtur & opibus abundant.a 207.c.227.b.c.229.c.d 230.c 26
impietas cunctorum scelerum radix a. 216
impius quò magis exaltatus, eo citius deficit.a. 217
impiis quædam bona opera ad salutem non prosunt.h. 244
impiorum fuligine inquinatur conuictor.e. 272
impios tyrannos cur deus permittit. 276

Incarnatio.

Incarnatione inferior non est factus dei filius.d. 66
incarnatio exitus & introitus appellanda.d. 82
incarnatio disiũcta copulaui c. 85
incarnatio ad uirtutis cacumen hominem erexit.d. 75
incarnationem tandiu cur distulit deus.e.115.f. 118
incarnatione diuinitas non contaminata a.c.d.e. 149.b.179.a. 201.K.265.e. 240
incarnatione unguẽtum effusum, f. f.156
incarnatione se & patrẽ, filius manifestauit.d. 170
incarnari Dei filium decuit.f. 276

Ingratitudo, ingrati.

Ingrati iudæi.h. 129
ingrati duntaxat bona sentiũt dũ illis priuantur.b. 152
ingratitudo excludit dei beneficia.a. 155
ingratus ager agricolæ.a. 226
ingrati qui amantẽ deũ non redamant.h.241.e. 242
ingratis etiam quædam conferenda

da.h.277.l 279

ingratus nō est cui facultas deest non uoluntas.h 278

ingratos eligens quibus conferat pessime dat.K 278

ingratis ab ipsis beneficiū non repetendum.b 279

ingrati esse nō possum' preter uoluntatem nos iuuātibus.d.279

ingratus miserū qui cupit amicū ut possit iuuare.g.h 279

Inimicus,

Inimicum caro diligere non potest.h 33

inimicitiæ cā sæpe fallimur.f.173

Infidelitas.Infidelis.

infidelis grādi tribulatiōe uix ad deum pellitur.d.h.i. 30

infidelis nec bonis nec malis pacē seruat.h. 35

īfidelis spe caret retributiōis.q.35

infidelis omnia bona cōsumit. h. 37.c 53

īfidelis ī iudicio nō resurget.n 43

infideles fidelium opes contemnunt.f 56

infidelium Christianis illicitū matrimonium.a 195

infidelitas claram non habebit resurrectionem.c 222

Iniuria.

Iniuria non lædit nisi iratos. c.z. d.146. 287

iniuria leui īuidus cōmouet.o.42

iniurias tolerādis peccatorum ueniam meremur.d 50

iniuriam pati non malum, sed inferre.f 60

iniuriæ æquanimiter perferendæ a.63.a 104

iniuria cuiq; sua atrocissima.e 79

iniuriam inferēs alteri quū eadē sibi immineat,fatuus.h. 83

iniuria si patienter feratur nō sterilis.g 226

iniuriarum & conuitiorum cōtēptor nobilis.f.g. 287

iniurias patienter in summa potētia ferre magni animi.K 188

iniurias uideri facit inferes persona quæ iniuriæ nō sunt.o.290

Inuidia.Inuidus.

Inuidia nō mouetur correctum. o. 41

inuidia carent inuicem membra. l. 40

inuidus leui occasione excitatur. h. 42

inuidus ēt familiarissimum persequitur.e 65

inuidi feris sæuiores.f 69

inuidētes bonis deum offendunt, g. 69

inuidia nullius ueniæ digna.f. 73

inuidi sunt scarabæi.r. 93

inuidi dęmōib.deteriores.m. 103

inuidia suos absumit possessores. f. 146

inuidorū procul pellenda conuersatio.g. 146

inuidia tantū inuido nocet.h.146

inuidi aliorum erratis famam aucupantur.i.K. 146

inuidia demonem in hominē excitauit.i. 178

īuidus demoniorū pticeps.f.233

inhuma-

Inhumanitas.
Inhumanitas ferina est & magnũ malum.c.175. 210
inhũanitas est aliquũ pcere.g 297
Intellectus.
Intellectus boni & mali omnibus datus.e 38
intellectu caret q eo bene nõ utitur. 38
intellectu excęcato cæca est oĩs peratio.K. 51
intellect' scripturæ uita est.m.160
intellectus corporalibus satiari non potest e 261
Ira.Iratus.
Ira superior lædentes seruat.e. 1
ira obtundente animum inspiciẽdus Dauid.f. 1
ira impedit animum ne cernat uerum.A.2.c.104.f 173
iram frangit sermo mollis.b 2
ira deposita nihil nos lædit.c 2
iratus quouis uerbo mordetur.f. 3.0.42.b
ira metu iudicii cohibenda.a. 65
ira per iracũdiam irritatur.g. 33
ira uipa est&pestis mortifera.f49
ira a iulter quidã pniciosus.g.58
iram tacentes infrigimus. b. 70
ira lõganimẽ nihil lędit. b. 58.b. 104.m 287
irat' anim' foro similis.f.92. d.108
ira implacabilis circa ultionẽ puerilis. g. 92
ira ignis in sinu.h.92. d. 288
irato conuiciandũ non est.a.b.93
ira quædam est generosa.f 93
iratorũ tegẽdæ cdntumeliæ,g.93
irasci qñ nos uoluit Deus. b. 97
iræ sunt amputandæ alæ.e 104
iratus dęmonio peior. h 113
ira dei sectio est infirmi.f 114
iratorũ impetus oĩa obruit.c.146
ira rõnis adiutrix eẽ debet.c.146
irę deponẽdũ aĩarũ uenenũ.l.15
ira ad necẽ infantiũ cõcitatus Herodes.e 167
ira ad tẽpus cohibita tandẽ erumpit.g 183
irã temperat qui cedit iræ. g. 188
iracundiæ opponenda æquanimitas.m. 193
ira cor corrũpit si durauerit.d233
irasci iuste nunquã melius :'q aliquando iniustè. b 234
irã & odiũ deponat oratur'.e244
iracundi se in calamitates coniiciunt.c. 272
irascentium signa. f 186
ira & si aliquãdo profuit,'nõ ideo salutaris.1 286
ira puerile ac muliebre uitiũ.a287
iræ imago & ,ppiietas h.i. K 287
irascendum non est cõtumeliosis nisi ut desinant. n. 290. a. 291
iratus ne alterum corripias.b. 291
Iudæus.
Iudæis cur & permissę uictimę & tandem ablatæ.a.b. c 5
iudæi morbũ suũ nõ sentiũt f 6
iudæis cur data circuncisio & adẽpta,b.c 26
iudeor.ciuitas nũq reędificãda.f 5
iudæi legi assistentes.h 26
iudæi signa petunt. K 37
iudęi dęmõis ñ dei cultores.K 37

iudæis

iudæis nõ repudii libellus permissus.K. 38
iudæos interrogatione Christus cepit.o 42
iudæorum ad ingressum gẽtes indisciplinatę interfectæ o.42.43
iudæis Deus etiam offensus bene fecit. e 43
iudęi inuiti ueritatẽ confessi.f.43
iudæi blandè Christum comprehendere conati. 44
iudæi pro se puniti: non pro aliis p. 45
iudęorũ condẽnationẽ cũ lachrymis Christus protulit.a. 46
iudæorũ ruinosum tẽplum e. 46
iudæi perierũt a Christo recedentes.g 46
iudei ante Christi;aduentũ perditi non sunt.e 47
iudæos uocauerunt diuersis uiis Christus,& Ioannes g 144
iudęos à lege reuocabat Christus h 106
iudæi proselytum facientes similax fuerunt.g 114
iudæorum traditiones & ceræmonias deiecit Christus.h 114
iudæis terrenorum promissio facta,sicut & comminatio.b.115
iudæorum murmur aduersus gentes in earum conuersione. 136 22
iudęis quõdã solis not' de'.f. 156
iudæi suam perdiderunt gloriam, h. 216
iudæis dura seruitus,utilis fuit.b. 240
iudæi literæ hærent.l.249,m.260
iudæorum crassa opinio.f. 269
iudæi Moab & filii Ammon.ia. 271

Iuramentum.

Iuramẽto assuetus imprudẽs sæpe peierat.e 33
iuramento testem deum citamus g. 169
iuramenta iudęis, nõ Christianis permissa. c 212
iurans lapsui uicinus.h 251

Iudex.iudicium,iudicare.

Iudicantes ex suo animo.e. f 31
iudicium dei nemo effugiet.f. 13
iudicis uocem, diuiti Abraham retulit.a 16
iudicium dei non usurpandum.h 20.m 34
iudicium nõ credentes futurum certare nolunt. g 30
iudicat cum magno dolore deus a 46
iudicii extremi hyemis.a 57
iudicis tribunal reformidat anima f.57. maxime migratura.a c. 80
iudicis ad tribunal omnes conuenient.a.26. d 15
iudicium esse futurum,multa hic probant.a 63
iudicant rectè sani.g.65.b 71
iudicii metus, a malo cohibet. g 68.d.155.g 20
iudicii dies apostolis non reuelatus.d 71
iudicium turpia omnia ab oculos ponet.

ponet.e 73
iudicat rectè, q deum timet. e.80
iudicātur quidam ad mortem in cæterorū terrorē.e.93.c.f. 163
iudicium sanctos ab impiis discernet.f.108.a.114 d 154
iudex ueniens omnem sedabit errorē, necato antichristo.g.117
iudex mittet impios in ignis caminum.o 132
iudex rectus nunquam uacillabit e 152
iudicium reprobum, & præposterum.h 154
iudicii dies ut fur de nocte.a. 157
iudex uni non parcit, in damnum omnium.e.f 163
iudicandum cito de fratre nō est. e 177
iudicant plures opinione, quàm ueritate.K 178
iudicium cuique suum placet. h. 193
iudicium dei profundum, in bonorum, & malorum dispēsatione.c.227.b.c.229.c.d 230
iudicat recte de arte, solus artifex g 230
iudicās cæcus de coloribus.b.2 5

Iustitia. Iustus.

Iustorū mille tribulationes h.9
iustos, quam peccatores acrius infectatur aduersarius.b 19
iustus in tentationibus fidelis manet.d.29.i 39
iustus leuem peccati surreptionē percipit.c.p. 33
iustitia hominis, nec sine deo, nec sine homine esse potest.f 34
iustitiæ accessio ex operationib. c. 35
iustitiæ soli operatores Christum norunt.h 35
iustitia Christi qui non utitur, frustra eum audit.h 35
iustitiæ neglectæ dāda erit ratio. f. 39
iustitię uinea excolenda nobis cōmissa in usum nostrum.g 39
iustus nō deiicitur aduersis.d. 47 h. 103
iustitia exercenda, fide suscepta, a 49
iustus aurum est in remissione & tribulatione.b 100
iustum impugnans, cœlo bellum infert.f 103
iustus omnia fortiter tolerat. h. 103.f 254
iust' pulchrę mulieri similis.e 107
iustus īter pctōres cōtēnit.g.1 7
iusto lex non est posita.h 117
iustitiæ nostrę ut pānus mēstruatæ.129.a. linea. c
iusti linguam mouet spiritus sanctus.a 147
iustorū sanitati ecōtuberniū.a 8
iustitię principiū, amarum.a 161
iustus iterum lapsus erigit.b. 16
iustus nullus dei comparatione. d.164.h 237
iusti & iniusti hic non dignoscuntur, b 164
iustorum tandem facta patebunt. c. 154
iustitia, suas habuit ętates.h. 194

iusti semper impiis ꝑ mixti.b. 198 ii. 228
iustificatio nõ erat in cęremoniis f. 200
iustos sæpe flagellat dominus. a. 207.K 255
iusti malorum detractionib. obnoxii.h 208
iustorum lapsu, omnes terrentur f. 215
iustus persecutionibus florescit. d.222.c.d 203.f.254
iustitia nostra nõ Deo, sed nobis prodest.h 224
iustorum uita in Deo abscõdita. e. 228
iustus uua in torculari, & aurum in fornace.g.h.226.f. 227
iustitiam laudant quidam, nec faciunt.d 227
iustus quadratꝰ lapis.c.228.a 237
iustus est deus, aliud uas in honorem, aliud in contumeliam faciens.c 236
iustificatio aliquando baptismũ præcedit.h 243
iustificatus perfectissimè, æterna adhuc indiget iustitiæ luce. d. 244
iustitiæ præcepta, sanitatis remedia.e 245
iustis omnia ad coronam cedunt f. 251
iusti Deo, quàm mũdo magis studentꝰ.h 254
iustitia un[illegible] munitꝰ.K 254
iustitia maior in sacerdotibus requiritur.h 259
iustificationis nostræ uult nos c[illegible] operatores Deus. e 27[illegible]
iusti solidus animus.K 29[illegible]
iustus lædi non potest.l 29[illegible]

Labor.

LAbores, præmiorum spe dulcescunt. d.71.g 29[illegible]
labor cum securitate ꝑferendu[illegible] ocio cum timore.l 7[illegible]
labor pręcedit pręmium, ac quietem.K 9[illegible]
labor non attendendus, sed præmium.b.100.K 30[illegible]
labore parta, solicitus conseruatur.e 17[illegible]
labore quies sempiterna emitur. f. 22[illegible]
labores leuiores amãtibus.d.24[illegible]
laboranti grata merces dabitur.[illegible] 247
labores leuiores facit gratia.i 26[illegible]
laborum remissio alterna.a. 28[illegible] h 29[illegible]
labor pigro, supplicium.g. 28[illegible]

Laudes. Laudare.

Laudis amore capti.a 2[illegible]
laudari à Deo, satis.K 70
laudatus falsò, non sibi placeat. b. 71
laudem non affectare, magnę philosophiæ.f 8[illegible]
laus preciosa non est in ore peccatoris. 186
laudant quidam iustitiam, nec faciunt.d 227
laus doctoris catholici.c.d 22[illegible]

laus unius in suo genere nō est alterius rei uituperatio.c 241
laudibus propriis non superbiendum.e 255
laus quos extollit, detractio sępe humiliat.f 255
laudes beati Iob inenarrabiles .i. 300

Lex

Legis & prophetarum comprehēsio.g 35
lex Dei contrà hostes propugnaculum.a 43
lex obstare non debet, ad meliora pergentibus.b 75
lege non egent, qui à sancto spiritu ducūt.d.76.d.77.g.116.h.117
lege quis legitimè utit.c.77.h.117
lege Christus nos liberauit, ut nō peccemus.g 81
lex frenum, ac repagulum.e. 91
lex uetus prima tātū docebat elementa.a.166.c 101
legis nullum prætergrediendum præceptum.f 101
legem iuramenti, à malo, quomodo dixit Christus.h 106
lex infirma desiit exorto sole. a. 115.i 117
lex ficus fuit, infanti Israeli dulcis.b 115
legis crimen non est, sed transgredientis.a.b 116
legis studium multis neglectum. g. 157
lex tantum umbra erat futurorū f. 158
legis obseruatoribus præmium, transgressoribus pęna proposita.a 259
lex laudatissima principibus obediendum mandans.e 174
legis falsa interpretatiōe; Xp̄o uoluit imponere diabolus.a. 185
legis ceremoniis retinebantur homines, nō iustificabātur. f. 203
lex Dei nobis dux.m. 204
lex bona est, licet abutamur.i. 211
lex peccantibus abest.d. 226
lex pro tēpore aliud, atque aliud præcipit.c 234
lex semp bona, licet obsit gratia carentibus.a.b 235
legi dei studens, a tētatione tutus e. 237
lex utraque a Deo.b 240
lex non natura sua, sed nostra pigritia onerosa.a 304
legis non labor, sed retributio attendenda.K. 303
lex prohibendo auget peccatum. g. 244
lex uetus euāgelio emollit.a.254

Liberalitas.

Liberalitas aliis cōmunicat.c. 28
liberalitas sumptu modico, magnū lucrum parat.d.67.a.105
liberalitas Deo fœneratur. 73.b. 91.a 92
liberalitas insigne filiorum dei.g. h. 76
liberalitatis fontē exsiccat ingratitudo.h 79
liberalitas omni auro preciosior, magnam præstat fiduciā.a. 91
liberalis est in alios cōferre. d.109

liberalitas tempestiua, plus habet gratiæ.K.l 277
liberalitas, improbæ spei satisfacere nequit.c 278

Liberum arbitrium.

Liberum arbitrium ante peccatū habet homo, ut diabolo nō seruiat a.b.41.a 109
liberum arbitrium, non excludit dei gratiam.f 231
liberum arbitrium, uictore peccato amissum.d 236
liberum arbitrium per se peccat non autem resurgit d 261
libertatem hominis, eius iustificatiōi, uult Deus cooperari.e. 271

Libri.

Libri prophetarum & apostolorum nostra instrumēta.b.c. 15
libri sacri reuincunt gētiles, & hęreticos a 33
librorum sacrorum inutilis cortex.e 94
libris gentilium quid, & quātum excerpere debemus. e. f.g.h.i. 151.g 172
libros gentilium in totū, soli imperiti damnant.i 172
liber psalmorum, diuersas habet claues.e 203
libri sacri, pascua Christianorum. a. 218
librorum multitudo, distrahit animum.a 218

Lingua.

Lingua sua, qua primo ęditæ, gratiores scripturæ.p 28
lingua, regius æquus. b.59. lenque.a 14
lingua, aut fontibus, aut cloacis similis c 5
linguæ in manibus, uita & mors e.f 6
lingua, aut Christo, aut diabolo seruit.b 6
lingua pusillum membrū totum maculat corpus.134.a.linea.
lingua iusti uerba uitæ loquitur a spiritu.i 14
lingua hereticorum aurea.b.16
lingua ad bonum data.b 20
linguæ uolubilitas indecora. h. 231

Luxuria.

Luxurię deditus, à demoniaco non differt.a 5
luxurię non sunt genita membra genitalia.h.210 d 29
luxuria sensum peruertit.h 21
luxuriæ impotētissimus habitus a 22
luxuriæ extinguēdæ ratio.f. 26

Lux.

Lucem peccator uerā intueri nō potest, nisi purgatus.e 6
lucem non cernere diuinam damnum maximum.g 6
lux cœlestis ineffabilis.d 6
lucem æternam intueri nemo potest humana ratione.c 5
lucem supernam ne uideat intellectus, multa præpediunt.c.5
lux iusto orta.m 14
lucem ueram, cur tāto tempore

nō

non potuerũt uidere homines . a 154
lux uera non nisi purgato oculo cernitur.e 170
lucis diuinæ osores quidã.d.205
lux uera Christus.c 188

Malitia Malitiosus.

Malitia intueri uirtutẽ nõ audet g.24.K 26
malitiosi instabiles.d 25
malitiam nõ deserens, bonorum gratiam perdit.i 34
malitiosus ueritate,& rõne, magis irritatur.l.m 44
malitia ante gehẽnam, etiam hic torquet.f.59.h 69
malitia sibi tantum nocet f.60.a 82.c.169.a 299
malitiæ gaudium tẽporale. a. 88
malitia quotidie seipsa nequior fit.g 159
malitia diu tegi non potest, quin erumpat.e.182.f 283
malitia sola dei gratia expellitur. g. 200
malitia,uitæ perdit calorẽ a. 215
malitia fumo,& igni comparatur a.221.d.e 227
malitia fermentum b 299
malitia, citò Dei clementia absumitur.c 302

Malum Malus.

Malorum societas uitanda.f 51
malorum pax rumpenda. f.54.l. 68
mali alios contagione inficiunt.a 78.c 233
malorũ impetus tolerandi.h. 103
mali utilitati boni seruiunt.c.169
mali sæpe florent,bonis indigẽtibus.c.227.b c. 229
mali non flagellantur ut alieni.c. d 230
mala non facit, sed ordinat deus. f. 236
mala cauenda proposita homini. g. 296.

Mandatum Dei.

Mandatorum obseruatores nihil remoratur.b 83
mandatorum nullũ negligẽdum f.101.h 155
mandatis Dei supererogat Christianus.e 117
mandata diligenter seruanda . b. 153
mandata sua habent præmia, & suas pœnas.a 159
mandatum dei granum sinapis.d 217
mãdatorum quędã curatiua,quędam uero præseruatiua.h.236
mandata sanitatis recipiendę,collyria.e 245
mandata lenia, spe præmiorum. d. 246
mandatis unius trãsgressor,reus omnium.l.254.g 295
mandata ultro, non ui seruanda. g. 289

Mansuetudo.Mansuetus

Mansuetus sua præsentia, res turbulentas componit.f.g 120
mansuetudo iracundiæ uiperam enecat.i.49.b.85.h.93.b. 104,

mãsuetus solitudini similis.d 108
mãsuetus tribulationis excelsior. c. 268

Mater uirgo.

Maria genuit, sed intacta, mater effecta, sed uirginitate seruata. g.h 164
mariæ laus ex humilitate.g. 209
maria arca testamenti.f 218
maria diuina dispẽsatione nomẽ accepit.b 223
mariæ pulchritudo non uidit corruptionem.h 260

Martyr. Martyrium.

Martyrum gloria. g.8.b.c.d.a. 9
martyres in eodem manent uigore.a 9
martyres facilè nobis; a Christo impetrant.d 9
martyr uirgo, uitrix demonis. g. 175
martyrii poculum libenter sancti hauserunt.a 196
martyrium nunc maximè necessarium. K 202
martyrii magnus fructus a. 203
martyrum mors plures conuerte bat.a 277
martyrium non recusandum, spe gloriæ æternæ.g 294

Maturè.

Maturè omnia agenda d 4
maturè uiuendum bene.a 72
maturè principiis obstandũ. d.4. h.74.c.98.d 177
maturè hæresibus occurrendum. a. 218
maturè præstandum, tarde uero promittendum.d 268
maturè occurrendum iniuriæ. d. 272

Medicina. Medicus.

Medici scopus.b 1
medicus, turbatione carere debet d. 8
medicus nec asperis, nec lenibus semper utitur.c 75
medicus reclamãti infirmo, bene consulit.b 88
medico multa obseruanda.n. 94
medicus non raro contrariis contraria curat. a.97
medicina omniũ morborum scriptura.d.109.e.162.a 164
medicina præseruatiua à morbo, Dei sermo.h 144
medici sectionem refugientes.m. 146.i 152
medicus corpori consulit damno unius membri.e.f 163
medicus Christus restituet omnia.e. 313
medicus nouit quid expediat, nõ ægrotus.g. 228
medicinalis doctrina uariat præceptiones.c.234.b 240
medici corporum, prudentiores spiritalibus b 251

Membrum.

Mẽbra inuicẽ nõ inuident ..m.40

mem-

membro ab uno ecclesiæ, nõ omnia requirenda officia.c.e 76
membra ecclesiæ omnes Christiani.g.K.133.b 249
mẽbra alterius alterum, officium usurpant nunquàm.a 176
membra extra corporis unitatẽ non uegetantur spiritu.b. 244
membra ecclesiæ inuicem cõpatiuntur.n 249
membra ecclesię perfectiora aquilis similia.e 266
membra genitalia, ad sobolẽ procreandam data.d 296
membro ex uno uitiato, mors sæpe inducitur.c 298

Mens.

Mens inconsiderantia obtenebratur.b 28
mente obducta tenebris, cæca est omnis uita.K 51
mens iaculis diaboli sublimior.d. 89
mens non omnis capax, recipiendæ spiritus gratiæ. 143
mens capere non põt, quid deus, a 147
mens curis distracta, ueritatẽ nõ cernit.c 105
mentis rus diligenter excolendũ, f 254
mens maximè lingua proditur.d, 170
mentis puritas scopus noster. h. 184
mens diuinæ cõtemplationis capax, indigne fœdatur.h. 170
mens ceræ similis, esse nõ debet, d. 185
mens affectibus ad terram detrahitur.x.162.c 273
mentis efficacia in rebus cõcipiẽdis.e 205
mens uirtutibus plena.f 207
mens dei ager b.227.a 243
mẽs fit melior melioris participatione.a 244
mens corporalibus non satiatur. e. 261
mentes ægras, studia læta exhilarant.a 258
mentis breuius est ingeniũ quod est illustrius.a 292
mẽs somno oppressa latet.e. 298

Mendacium.

Mendacium sponte corruit.b. 8
mẽdacio plurimum obnoxii mercatores,l, 41
mendacium etiam fucatum, facile deprehenditur.i. 10[illegible]
mendacium pro ueritate defend[illegible]tes.a 1[illegible]4
mendacio finem imposuit dei [illegible]ritui.a 2[illegible]
mẽdacium ueritatem sæpe em[illegible]titur,a 2[illegible]

Mensa.

Mensa ad gratiarum actionem opera mittit d.
mensa delicate apparata, pue[illegible] b.
mensa tenuis, mater bonæ u[illegible]tudinis.c

Merces.

Merces hic laborum pet[illegible]

non est.d 93.b.297.f.303
merces beatis; secundū dignitatē distribuetur.b 175
merces repromissa in agro dominico laboranti c 247
merces reproborum temporalis. c. 298
mercedes donabunt omnes Christi operari. e. 277
merces attendenda, non labor.in Christi lege. K 303

Meretrix.

Meretricum impudentia.e 129
meretricū excusatiunculæ. e. 86
meretrix ut fauus mellis, duo habet in facie.g 267

Miles. Militia.

Militi Christiano tolerātia necessaria.a.h 5.h.i.K.9
militi arma apta.b 10
miles Christi contra passiones, & animi labes insurgit. e 54
milites Christiani: agonotetha Christus.f 35.c.57
militibus suis Christus proponit premia.d 57
militum, ēt Christianorum laborem requirit imperator.e. 57
miles Christi proximis consulit. d 62
miles regis implet uoluntatem, c 70
militi Christi nūquam pugna deest.a 83
milites Christi omnes possunt coronari.b 92
milites oīs generis admittit Christus.e 9
miles Christi è rupe mundi conspicit naufragium.h 9
militis Christi inuicti laus.h. 9
militiæ Christi, & mundi, diuersa præmia.h 13
miles, semel uulneratus nō desperat.c 10
miles omnia strenue fert. e. 20
n. 15
miles semel lapsus, sæpe resurgēs uincit hostem. d 16
miles est omnis Christianus.b.19
militum non nomina, sed opera quæruntur.f 210
milites suos probat dominus, excitatis hostibus. f 29

Minister.

Ministris malè bene utitur Deus b. 200.c.30
ministri quæstuarii.e 20
minister malus non obstet sacramentis.f 23
nec digne sumentibus.f d. 25
ministrum fidelem diu fert dominus.d 25
minister forinsecus tātum operatur.c. 25

Miraculum.

Miraculis nutrītur sensu, & fide imperfecti.a.c 4
miraculose ignis dei seruos nō læsit.d 8
miracula fidei deferuntur.b.166
f. 16

Misericordia.

Misericordiā facietī, mīa fiet.h.

mi-

misericordia dei læsa, Iudęis sępe non substracta.c 55
misericordia insigne filiorum dei g.h 76
misericordia, cęli regina, deo simi les facit.f 90
misericordia frequẽs dũ tempus est.g 90.l.94
misericordia dei supplet, q̄ præstare non possumus.f 102
misericordia indulgentior, crudelitas est.K 103.e.163
misericors dñs diligẽtib. se. c.127
misericordiæ uiscera indigentib. aperienda.c 175
misericordiæ implorandæ modus b. 263
misericordia auditui scripturarũ copulata, aĩabus medetur.g.299
misericordiæ magna merces.b. 304

Modus & mensura.

Modus seu mẽsura semper desiderabilis.c. 110.c.162
modo a deo reb. præstito, & ordine non excidendum.h. 149
modus omnib. in rebus obseruandus.i. 260
moderatio omni in re necessaria. f. 281

Monachus.

Monachus nõ ualde admirãdus, si grauia effugiat peccata.b.23
monachus sponte non professus. e. 184
monasticæ uitæ tranquillitas, n. 257
monachus uel inuitus, officium facere cogitur.o 267
monachus cõtinẽdi perpetuo uotũ professus in statu est perfectionis.d. 271

Morbus.

Morbus diuturnus.a. 1
morbo animæ neglecto, corpus curatur.e 50
morb. leuis nõ negligẽdus. h. 74
morbus cuique suus acerbimus. e. 39
morbus fit insanabilis, nisi occurrasie 98
morbis medetur tenuis alimonia h. 145
morbis animæ, remedia deus opposuit. f 152
morbi singulorũ, sæpe abscondendi, d 183
morbus animi q̄ corporis, uehementior.a 220.c.146
morb. si absit corporis, & animæ perfectus hominis natus.c. 282

Mors. Mortuus. Mori.

Moris satius q̄ deserere pietatem e.f.g.h. 7
morte omnia cõcidunt humana. b 20.d.107
morte pro forib. magis uigilandũ g. 26.l.46
morte corporis dãnũ naturæ nõ patitur anima.i. K 66
mortuos indecore flere nõ debemus. a. 54
morte mortalitas destruit, nõ substantia corporis perditur.h 54
morimur omnes necessario, unus post alium.a. 231.b.54.n.119

morte libenter meditantur dei serui.a. 56.a.68
morituro uisiones terribiles apparent.f. 57
mors non expectāda, ad bene operandum.d. 61
mortis memoria, a malo coercet. g.68. e.265
mors dissoluto theatro, personás detrabit.i.K. 67
morte migratura anima magis terretur.c. 80
mortem gustando tm̄ destruxit, christus f.82.b.149.e.149.a. 202
mortem timemus, quia ut peregrini uiuimus e.87.a.102
mortem Paulus desideratus 111.a. 102.f.198.d.247
morientes nihil auferemus.a. 121
mortis hora incerta homini.121.linea.2.
mortis formidine dispersa ossa. m 128
mors intercedit inter priorem, & posteriorem uitā. e.44.a.231
mors quibusdā tardius, aliis celerius obuenit.a 152
mortui in purgatorio a uiuis iuuātur.f. 270
mortui in Christo, peregrinantib. fœliciores.b. 174
mortis Christi causa sumus. c. d. 200.
mortis Christi, hamus diaboli .b. 201
mors ꝑ Christo ducit ad gloriam a.203
mortuorum non aspernāda sepultura.d. 2
mori festinamus quotidie.a 2
mors ex præteritis uitæ actib ponderanda. 2
mortis terminus.a. 2

Mundus.

Mundus corrueret, si deessent s ... cti.c.
mūdo immersus nō capit q̄ dei s .b.33.m.34.o.37.a.b.38
mundus forum plenum fraudib b.
mūdo uiuens peccatum uitare potest.d.
mundus in fine multos patitur rores.a.
mundi concussio, iustū nō mou 5.
mundus tristabitur, omne in e tu constituto.h.
mundi ruina certa, sed non ho m.n.
mundus est prope interitum. 68
mundus pręsēs & scœna quędā K.l. 76.m.
mūdana omnia Christiano cōte ptibilia.h. 101.a.
mūdus mare est, & fornax.e. h.
mundum hunc transire necesse 154.
mundus nutat, & ruinam sui fi testatur.
mundo utendum, non fruendu c.
mūdani pro terrenis mori par h.

mundi asperum iter, ne patriæ obliuiscamur.a. 256
mundi sectatores.f. 259
mūdum nō tam mirari oportet, q̄ opificem n. 275
mundi uia celeberrima, maximè decipit.b. 289
mundus factori deo subiacet. h. 292.283.
mundū regit diuina, non angelica prouidentia.d. 293.a.296
mundus una patris & filii domus. a. 293
mundus non propter se, sed ob hominem factus.b. 296.298
mundi prospera, & aduersa homini data g. 296

Mulier.

Mulierculæ captus amore, miserrimè degit.d. 296
mulier linguata, uiro taciturno f. 121
mulier compta, gladius uiro.i. 194
mulieri deuitandus fucus, & ornatus curiosus.d. 174.b.c.197.
mulier effundit cōcupiscentiæ pestilentiam.e 199
mulieribus quidam seruiunt, quū nuptias despexerint.f.g.h. 199
mulierū consortio, alii cadūt, alii non.n. 199
muliebri pudicitiæ fama, res tenera.f. 108
mulierum deuitanda societas. 280.g.210.

Mysteria.

mysteria immundis non communicanda.o. 34
mysteria scripturarum, uerbis inclusa h. 34
mysteria nosse, specialis a Deo gratia.e. 38
mysteriorum capaces nō sunt, sensu & fide imperfecti.b. 42
mysterium trinitatis non curiose scrutandum.e. 175
mysteriorū pelagus ingredi, ingenio tenuib. periculosum. d. 157

Natura.

Naturæ peccatū nō est, sed prauæ uoluntatis.d. 75
naturam lapsam erexit Christus. c 85
natura humana, deitatis accessu a morte liberata.b. 149
natura nihil imperfectum patitur c. 152
natura homīs spiritualiū capax nō est, nisi per diuinū lumen.b. 165
natura ex peccato languorē cōtraxit.g. 241
natura hominis bona.e. 263

Negligentia.

Negligentia p̄cipites nos agit.a. 12
negligentes, & segnes sumus ad salutem.a. 19.l.71
negligentia omnia decrescunt. p. 29
negligētiæ imputādus, non uirginitati, cadentium lapsus. 38
negligētes nimium sumus. d. 87
negligentia satis meretur supplicium.e.

cium.e. 100
negligētiam prosperitatem dissoluit, & morbum inducit.b. 184
negligentia crescunt concupiscentiæ.e. 260
negligens, ac torpens animus inutilis.f. 295

Negotiatio.

Negociatio uix mendacio, & periurio uacat.l. 41
negociatores deperdita substātia, sæpe domum nihil referunt præter peccatum.m. 41
negociatio spiritualis, tribulatio e.99

Nuptiæ.

Nuptiarum remedia incontinentibus concessa.d. 212
nuptiis officiose sācti usi sūt.e 241
nuptiæ Abrahæ, Ioannis cœlibatui non postponuntur.f. 241

Obedientia. Obediens.

Obediens, dicit: Quid me uis facere? K. 262
obedientiam non suam, sed superioris sequitur uoluntatē.i. 267 e.a.268
obedire recusantes, rotis curuum, & magnis persimiles lapidibus. K.l.267
obediendum malis, modo recta præcipiant.b.
obediunt boni auditores doctoribus.e.f.
obedientiam bestiæ iustè homini Deo inobediēti, detrectāt.c. 276
obedire ultro melius, q̄ ui cogi. g. 289.
obediendum non est eminentioribus in malitia K. 29
obediendū principibus mandant euāgelica lex, laudatissima.e.17

Occasio.

Occasionem præbes periurii, illius fit collega f. 3
occasione leui, inuidus perturbatur.n. 4
occasionem præbens Deus peccandi, non peccare facit.o. 4
occasionem etiam peccati prohibet deus.e. 5
occasio peccati quasi fons, tollenda.e. 9
occasione oblata, difficile abstinere.b. 27

Ocium.

Ocio crescunt prauæ cogitationes c.260
ocio pigrum corpus efficitur. 285
ociosa uirtus imperfectum bonum b.290.
ociosus animus, ac torpens inutilis.f. 29

Oculus.

Oculis curiosis accenditur concupiscentia.c.d. 2
oculus mentis purior fit, scripturarum meditatione.g. 4
oculum impudicum prohibet Deus.e. 5
oculis animi cæcis, cæca est omnis operatio.K.51.1. 6
oculus lippitudine turbatus, in tenebris uersatur.f.68.f.1. 6
oculum mentis multa obruunt

c.89.
oculi ferŭorŭ, obferuantes domi num linea.7. 128
oculis nō tam uideri poſſunt dei opera,q̃ p iis operatiōib.l 147
oculi cæci lumen non percipiunt b. 157
oculo purgato opus ad uerā con ſpiciendam lucem.e. 170
oculi auertendi, & aures,ab his,q̃ nephas eſt concupiſcere .e.282

Officium.

Officiorū dignos ſuos facit deus miniſtros.d. 117
officiū ſinguli ſuum faciant in ec cleſia. e. 153
officia tā eccleſiaſtica,q̃ ciuilia in dignis ſæpe commiſſa.e. 173
officia diſtincta p gradum rōne in eccleſia.a. 176
officiis in omni uita inſtructus. i.284

Opera bona Opera.

Operantes bene ,deū debent tan tū intueri.b.d 34.e.d.6 m. 146
opera diu celari nō poſſunt.a.14.
opera bona; nec ſine deo, nec ho mine.f. 34
opera fidem excitant & confiden tiam g. 34 48
operibus pulſandus deus.a.35.b. 206
operibus nutritur fides,non autē naſcitur.e.35.m. 48
opere uacuus à dei conſpectu , & gloria eiiciendus.l.m. 39
operibus iuſtorum, conſpectu non ſcandalizatur.p. 41
opus bonū ex bona uoluntate g. h.42.b.55.K. 226
opera tenebrarum ueſtimenta ni gra.K. 44
opera non oſtentāda b.45.h. 49. b.254.c.255.f. 303
operum bonorū,uel malorū con ſcius.a.b. 59
opera bona . ſementē in cœlo fa ciunt.a.b 50.b.c. 231
opera bona etiā hic delectant ,ut mala torquent.f. 59
operandi bene ante mortē.d. 61.
operi uoluntas applicanda.f. 63
operari maturè tutius. l.71 .a. 72
operū noſtrorum probatio.g. 75
operum carnalium meſſis ſuppli cium.h. 75
opera bona magis dei,quā homi nis.f.85.e.116.a. 265
operis boni nihil egiſſe,ſatis ma gnum malum.e. 100
operum dei rationem intelligere non poſſumus.c. 121
operis boni gradus primus a ma lo declinare.b. 147
opera debent dictis reſpondere.i. 147
operib.deo familiares efficimur. i. 147
operum malorū congregatio fiā mis dabitur.e 156
operibus magis,q̃ ſermonib.fides demonſtranda.a.174.e. 220
opera cum fide neceſſaria. e. 176 f.277.b. 95
opera ſine fide impia . e. 200 g. 212.m 221

opera

opera non nomina quæruntur,.f. 210
opera hominis nulla dei comparatione.h 237
operum laudibus non superbiendum.e 255
opera bona deo exprobrantes.b. 263

Oratio Orare.

Oratio purũ habens animum cũ lachrymis.f.2.g 3
oratio à Deo nõ petat lutũ, & pulverem.f 71
oratio animam facit immortalẽ, e. 23
oratio mores, & uitam reducit.f. g. 23
oratio dauidis diuina armatura.h i. 23
orando cum deo fabulatus, impii spiritus dedignetur familiaritatem.l 23
oratio quid, & quanta uirtus. c.d. e.f.g.27. d.e.f.g.n. 28. h. i. k. l. 28
oratio nec sine ieiunio, nec cõtra h.34.d 58
oratio sine operibus parum prodest.d 35
orationis ac supplicationis tempus obseruandum . g 5
oratio purũ requirit animũ, cum conscientia.e.f 58
orare satis nõ audet qs quo die liberis legitimè operã dedit.g.58
oraturus iram, & conuicia deponat.g.58.g.242. e.244. b.259.
orabat ad nostram solum instructionem Christus.e. 81
oratio importuna iniquũ flectit iudicem 142.pag. 1
oratio necessaria ecclesię nauiganti.e 151
orationem cur differt exaudire Deus.d.16. b 253
oratio deo grata.d 265
orandi ratio.K 203

Ordo.

Ordo ecclesiasticus, & polyticus hodie in gradib. cõfusus.e. 173
ordo in ecclesia est, ut alii præsint alii subsint. a 176
ordo rerum, & modus seruandus K 260

Ornatus.

Ornatus curiosus adoritur diabolus.e 83
ornatur sępe corpus, squalida anima.b 105

Oues Christianæ.

Oues dominicæ pastori magnæ curæ.i.20.a b 21
oues dignoscuntur uoce, & actu m. 35
oues suas congregabit dominus b. 129
oues ab hedis separabuntur. d. 154
oues sunt alii in ecclesia, alii pastores.a 176
oues pastorũ officia usurpare non debent. d 176
oues difficilius seruãtur, quã perduntur.b 197
oues Christi deseri ab hæreticis gaudendum.a 197

oues

oues domini neglectæ. b 261

Parentes.

PArentes liberos corripiunt.d. 1.d.2.e.f. 7
parentes primi deo ingrati famuli.n 24
parentibus similes filii spirituales o.p 33
parētes magis suos amāt, quā redimentur.K.38.e 252
parentes unus omniū deus. c. 45
parentibus filius similis,in quo sępe dignoscuntur.i.K. 45
parentes boni,bene suos instituūt g 83
parētes liberos,ut depositū quoddam recipiunt.h 83. g 84
parētes increduli à filiis relinquēdi. b 155

Pastor.

Pastor accingiť contra hæreticos, c.4.l.a 6
pastor populi stomachus. a 55
pastoris incontaminata uita.K 83
pastor gregi necessarius. f 91
pastoris affectus in gregem creditum.d 101
pastor gregem in sinu portat. g. 119
pastores gregem deuorantes. linea 26. 124
pastor gregi blādiens.lin.20. 129
pastores alii, alii autem oues. a. 176
pastorem se ouis non iactat. d. 176
pastori cura gregis maxima. b. 179
pastoribus Christi sponsa cōmissa.f 202
pastoris officium. e 222

Passio.

Passio Christi, Eucharistiam dedit. h 195
patiebatur caro Christi, non diuinitas.i.K.189. f 206

Pater in diuinis.

Patris non mutatur substantia,filii generatione.a 170
patre minor non est filius. c. 181
pater facit,quę filius,& e diuerso a. 248
pater fons uelut exuberās.n. 293

Paulus apostolus.

Paulo carcer,regale palatium. a. 11
paulus cōuersione, mox non mutauit nomen. e 11
paulus in feruore morbi conuersus.f.g 11
paulus contra se conspirantes dimisit.f 54
paulus diligenter audiendus. d.e. 63
paulus parturiens,& eruditus medicus c.75.a 76
pauli aduersitates nos cōsolantur b. 81
paulus mire ad patientiam hortatur.f 84
paulus ignis, ac solis naturam referens.a.b 106
paulus ob præsentem ingemiscit uitam. d 111
paulus fructum spirituale, a suis requi-

requirebat.f 117
pauli in suos singularis charitas. p. 133
paulus se aliquando imperfectis adnumerat.c 168
paulus a licitis abstinuit.K. 194
paulus aduersis perficitur e. 198
paulo ad humiliationē datus carnis stimulus.d 209
paulo contra stimulum calcitrare durum. c 211
paulus nō securus de uictoria, cū timore salutem uult operari. d 213
paulus non deficit in tribulationibus.d 216

Paupertas. Pauper.

Pauper ab angelis deportatus. b. 14
paupertas umbra tantum. b. 16. K.l 76
pauper iuuandus, ut uicissim iuuet.i.33.b.76.g 268
pauperibus data pecunia fructus parit.c 74
pauperum manus medicinales.a. 79
paupertas expedita est c. 81
pauperum opes conseruandæ. f. 94
pauperes nascimur, & morimur. f. 120
pauperes pascua diuitum. K 121
pauper diuitem iuuat orationib. a. 194
pauper optabit opes, sed tāquam fluxas.h 289
pauperibus uiuis dei simulachris largiendum.c 19[illegible]

Pax.

Pax impiorum infrigenda. f 5[illegible]
K. 6[illegible]
pace omnia deo grata. h 15[illegible]
pacis unitatem non seruantes, u[illegible] luna mutantur.e 16[illegible]
pacis beneficium ad omnes fun[illegible]ditur. K 28[illegible]

Peccatum. Peccator.

Peccatorē inter creaturas, ad De[illegible] laudem non hortatur prophe[illegible]ta.g.
peccator quiuis ad uitam erigi p[illegible]test.h.6.a.b.7.c. 13.a [illegible]
peccatum neglectum, ad aliud tr[illegible]hit.e.8.h.74.c.98.m. 19[illegible]
peccata quorūdā insignia, cur sc[illegible]ptura commemorat.f.19.d. [illegible]
peccatis illaqueatus fertur, in i[illegible]teritum.d [illegible]
peccator utiliū cōtemptor.h. [illegible]
peccatum mentem obtenebrat. 26.e. f 6[illegible]
peccatis immersus surreptione[illegible] inimici non sentit.r.f.33.b. 7[illegible] d.98.e.159
peccatum augetur delectation[illegible] b. [illegible]
peccata septem capitalia.l [illegible]
peccata diligenti studio effugie[illegible]da.g [illegible]
peccans in uno, omnium reus [illegible]stituitur.h [illegible]
peccata grauia ad desperation[illegible] trahunt.n [illegible]
peccato unius alter emendatur 54

peccatori non prodest, serui Dei nomen.m 45
peccare non facit Deus, si occasionem præbeat.o 45
peccator in exemplum sępe punitur.p 45
peccatores magno cum dolore iudicat dominus.a 46
peccata inemendabilia præcedūt ruinam.f 46
peccatis homo diaboli, ab homine Dei dignoscitur.b 47
peccatores frustra se pręparabūt, in die iudicii.n.o.p. 48
peccatorū malignitas semper aditum inuenit.h 55
peccatis seruiens, de uirtute mutire non audet.c 60
peccasse nunquā diuinum. h.61. d.184 g 241
peccatores mirantur ad somnia. b. 69
peccatores quidam hic, alii in futuro seculo punietur.a 62
peccata condonat Deus. c.72.o. 128
peccatum arena, & cāpus diaboli.a 74
peccatum non naturæ, sed prauæ uoluntatis.d 75
peccatores serui ingrati, & perfidi.f 80
peccata sanctorum à desperatione nos erigunt.b.81.c. 103
peccatum undique pungit. g.82. a. 161
peccata difficilius, quàm lutum expurgantur.h 82
peccatores fœtoribus pleni.f 86
peccator luto persimilis.b 100
peccata in eadem relabentes, auibus stultiores.h.101.f g. 111
peccatori pœna, quàm indulgentia utilior.c.106.c 206
peccatum suas habet reliquias.b. 109.e 158
peccata pęnitudo tollit nō hircorum sanguis.a.117 g.118.d. 162
peccator Christum conculcat.K. 118
peccatoribus non communicandum i.121.b 215
peccatores bono exēplo aliorū, sæpe resipiscunt.b 148
peccati momētanea uoluptas, pеpetuum suppliciū.c.164.d.214
peccatorū gradus, & differentiæ. c.166.h 164
peccata portæ sunt inferni. 167
peccatū cordis solū leuius.d. 167
peccatorum triplex forma.e. 168
peccata singulorum aliquādo celanda.d 183
peccatum grādo animæ, unde terrena fit.d.199.d 203
peccatum quid. b.209. b. 214.c. 215.b.238.f 239
peccatum quātum noceat.i. 204. g.i.215.f.299.g 299
peccatores.f.205.d.239.g 241
peccata minima non negligēda.e 297.K.233.h 238.a.243.245
peccatum pro loco, & tempore uitare homo potest.h 210
peccata peccatis addentes.c.219. d. 231

peccatorum nõ author Deus,sed ordinator.f 236
peccatum originale. g.237.g.251 d.250.c 263
peccata uenialia iustũ,à salute nõ impediunt.h 244
peccata quomodò curanť.a. 245. d.248.m.268.e.296.c 302
peccata odit Deus nõ hominem. c. 248

Pœnitentia.

Pęnitẽtia acceleranda.e.8.d. 239
pnīæ efficacia.c.52.h. 61.p.63.a. 117.d.162.d.e.194.e.196.a. 204
pęnitentia damnatis nõ prodest. b. 87
pœnitentia cũ lachrymis. l.99.f. 102
pœnitentibus ẽt in senectute,tantũ mercedis tribueť.135.lin.20
pęnitentia,quàm innocentia, mirabiliores facit.182.c 239
pęnitentia peracta,peccata nõ repetenda.d 184
pnīam refugiẽtes.f.194.a. 263
pęnitentia quid,& quantum põt l. l.268.d.301.e.302.c.259.
pnīti nunq̃ salus negatur. b.303
pœnitentia cupienti iustificari necessaria.a 259
pœnitentia cautiores facit.f. 296
pœnitẽtia pacta, uetera nihil obsunt peccata.e 296

Pœna.Punire.

Pęna dãnatorum ex societate auctior.b 110
pœna præfertur nimiæ indulgentiæ.c.106.f.232.a.b 233
pœna inferni gradus hẽt. h.244 258
pœna sæpe ad salutem infligitur d.106.h 25
pœna unius ad emẽdationẽ aliorum.f 16
pœnas innocens patitur,quas alter meruit.K 18
pęnas tum uarias cur Pharao passus.e 27
pœna post admonitionem,& increpationem.g 28
pœna dignus herilis contemptu g. 29
pœnas de impiis per demones i mit Deus.K 30
punit prouocatus deus.a 26

Persecutio.

Persecutiones ex se nõ obsunt. m.47.c 5
persecutiones patienter ferenda i.98.e 25
persecutio melior remissione.c. 99
persecutio unda est ecclesiã quatiens.b 24

Periurium.

Periurii occasionẽ præbens, reus est.f 3
peierat sæpe,iurare solitus .e. 3
periurio obnoxii mercatores. n 41

Philosophi.Philosophia.

Philosophi Deũ incognoscibilem confessi.c 3
philosophi qui,& quales. c. 64. 266. d.285. d.277. b.284.b. 209

philoſophi dei cognitione abuſi. h 72
philoſophorum dogmatis pueris abſtinendum.b 160
philoſophia utilis, licet qdã abuſi.g.172.a 177
philoſophorum dogmata peruerſa flagella ægyptiaca.b. 177
philoſophi ſermone diuites, ſed fi dei inopes.f.222.f 242
philoſophis, & poetis dedita quædam ingenia.g 263
philoſophia uetus, in ſentẽtiis, & fabulis poetarum.f 274
philoſophorũ mel decerpẽdum, ex ueneno.h 275

Planctus.

Planctus Ionatæ demortui. l. 119
plãgendi non uidentur bene mortui.b 174

Prælatus.

prælati mali etiam honorandi. c. i.b. 268
prælati diligentiam arguit plebis compoſitio.a 17
prælato magna gregis cura.i.20. a.b.21.g.119.d. 281
prælati ſolertia cingẽda eccleſia. i.K 22
prælati ſementem non facientes. c. 49
prælatos uirtute excellere oportet.K 83
prælati maior ruina ob ſcandalũ. c. 971
prælatus neceſſarius.f 91
prælati quæſtuarii, & indigni. b. 103.c.173.a 290
præſunt alii, alii ſubſunt in eccleſia,a 176
prælatorum charitas ad ſubditos. e. 252

Præparatio.

Præparatio rebus omnib. neceſſaria.d
præparatio artificibus, & concionatoribus.f 24
præparatio doctrinæ recipiendæ. e. 221

Prædicatio.

Prædicatio Euangelii per orbem f. 9
prædicatores non miſſi ante receptum ſpiritum ſanctum.h 71
prædicatio apoſtolorũ, fluminũ impetus.d 14
Vide plura in uerbo Concio, & in uerbo Eccleſiaſtes.

Princeps.

Principum miniſtri, etiam mali timendi.c 8
principatuũ affectatores c.d.e.31
princeps uirtute clarus.K 83
principe carere, quàm malum tolerare facilius.f.91.b 130
principibus obediẽdum, ac uectigal perſoluẽdum.e.174.f. 178
principatus ĩdigni occupãt.e. 173
principi populum cohęrere neceſſarium.a 103
princeps citò perit niſi Deo adhęreat.a 152
principe impunè læſo, nihil glorioſius.h.i. 288

Prophetia. Prophetæ.
Prophetę gẽtiles,& hæreticos reuincunt.a 33
prophetæ nubes,pictores.a.36.b. 102
prophetæ Christùm præcesserũt. b.g 37
prophetæ attẽtè audiendi.d e.63
prophetæ uidentes ,& ueraces.a . 98.a 169
prophetia,& lex uinea,&ficus Iudæis.b 115
propheta uerus Christũ .a.b.154
propheticæ historię non omnia significant.b 229
prophetæ uiæ uiam Christum demonstrarunt.c 277

Prouidentia.
Prouidẽtia unius tantũ, mũdum regit.e.f.292.d.g 293
prouidẽtia Dei uarie subuenit creaturis.b 240
prouidentia Dei circa mũdũ non polluitur.b. 243

Proximus.
Proximorum cura non remittenda.g.6.a.b.c.31c. 13
proximis ultrò succurrẽdum.i.7. o. 105
proximis naufragis subueniendũ. K.11.c.175.a. 222
proximorum in utilitatẽ, omnia nobis concessa.f. 61
proximi salus nostræ adiicienda. d. 62
proximorum onera deportãda.a 69.e. 236
proximus lapsus erigẽdus.K.107
e.177.a. 23
proximum negligẽs se curare nõ potest. 11
proximus non deserendus,donec curetur.b. 23
proximo rectè cõsulendum, licet moleste ferat.g. 24
proximus non scandalizandus. 260
proximo in ipso,uel diligitur Deus uel odio habetur.t. 4

Quies.
Quies hic perfecta non datur. 89.
quies tribulationem sequitur. 105
quies post aduersa,gratior.f. 17
quies seu remissio interdum necessaria.d.179.a.252.h. 20
quies æterna labore emitur. 229
quies nimia impingat corpus. 4.285

Remissio.
Remissione iniuriæ lædẽti medendum.b.
remittat aliis, q sibi uult remitti m. 25

Reprehensio.
Reprehensurus ira , culpaque careat.d.8.b. 25
reprehensionem non admittentes, desperati.f.
reprehensio bonis prodest , non pertinacibus.f.g.h. 4
reprehensio utilitas.c.d. 10
i.192.c. 10

Repre-

reprehensio utilior lenitate, a. 246

Resurrectio.

Resurrectionem pręcedit corruptio.d. 10
resurrectionem non credētes, bene uiuere nō nouerunt.g.30.r 35.d. 258
resurrectio ex corporalibus, spirituales facit.h. 140
resurrectio nihil carnale seruabit. p. 44
resurrectione oēs unū fient. p.47
resurrectionis Christi figura Ionas.c. 132
resurrectio in inæqualitate præmiorum.n. 133
resurrectionem mors necessario præcedet.e. 244
resurrectio animæ, & corporis reunio.c. 191
resurrectionem carnis Iob similitudinibus futuram ostendit. c. d. 202
resurrectionis status.e. 213
resurrectio Christi fide credenda. b. 271

Retributio.

Retributio afflictionum etiam in hac uita.K.9.a. 10
retributio certa laborum. c 10.b. 61.
retribuet palam deus.m. 93
retributionem habebunt, etiam cordis operationes.e. 191
retributiones maiores habēt, magis laboriosa.K. 303

Res nō damnandæ, sed rerū abusus.c.19.g.172.d. 235
rerū præsentium uanitas deuitanda.c. 51
Res sæpe nō tales, quales male affectus uidentur.g. 65
rebus puerilib' deus nos spoliat, ad salutem,a. 77
res diuinas humana metiri ratione nefas.c. 72
res humanæ, uertiginibus obnoxiæ.d.153.b. 195
res eadem aliis uitam, aliis mortē confert, d. 161
res sua cuique pulchra.h. 193
res tales exhibentur nobis, quales formamus.e. 205
rebus mundi utendum, nō fruendum.c. 225
res quælibet in suo genere consideranda c. 241
reb' gaudētes tēporalibus f. 256
rebus non pensandus homo, sed uirtutibus.p. 282

Rex. Regnum.

Regnū pugna populi uexatio. h. (29
regis herodis zelus delusione amplius excitatus h. 29
reges suspicionibus obnoxii.l. 29
rex herodes adulterii correptus, exasperatus est.i. 31
rex cœlestis immēsa proponi suis præmia.c.d. 57
rex Christus quos maximè diligit, à seipsis uult probari.i. 57
regnum tyrannide oppressum nō prodest. c. 79
regno exclusi eramus oēs.d. 82

regni cœlorum quãta fœlicitas. K. 84.a.85
regis purpura honoratus.b. 86
rege carere quàm malum ferre facilius.f 91
reges suo sed breui florẽt tempore.o 120
regere probe seipsum laudabilissimum.e 217
regnum cœlorum uenale.c. 246.b 74
regni cœlestis causa quiduis agẽdum.g 266
regnum dei uerbum eius.b. 270
reges spectatissimi, in acie primi. f 276
regẽ supremum unũ esse necesse e.f 292

Sacerdotium. Sacerdos.

Sacerdotiũ nullũ sublata hostia, ac sacrificio.b 6
sacerdotium regno dignius, non damnandum propter abusum ministrorum.c.d. 19
sacerdotis dignitas.g 21.b.211
sacerdotis officia a. b.22. h. 2. h. 41.h.44.c.46.a.55.n.233
sacerdotem consulens peccator, ex parte sanus est.h 32
sacerdos plena gaudet ecclesia.o. 32.d.53.d.281
sacerdotium finis mũdi argumẽtum, quum iniquũ fuerit.n.39
sacerdotio integro, tota floret ecclesia.f 41
sacerdotiũ sapiẽtiæ receptaculũ. g 41
sacerdotio peccante indisciplinatus est populus.K.l.41.h.43.46.i 2
sacerdos specialius deo obediẽt. professus. 4
sacerdos populi iustitia, q̃ ppr magis deo placet.d. 43.c.4
sacerdotes præcellere debent. g 73.h. 25
sacerdotum meritis populus saluatur.K 4
sacerdotes scripturarum clauicularii.e 4
sacerdotes tubæ ecclesiæ.b. 4
sacerdotis consolatio in persecutionibus. d.e.f.4
sacerdos tantum dei minister. 88
sacerdos populo dignior, sed no utilior.p 44.g.9
sacerdotis ruina maior.c 9
sacerdotes nautæ ecclesiæ.f 15
sacerdos prius se deo offerre debet.d 168.d.i
sacerdotem ecclesiæ cohærere necesse.a 10
sacerdos in sacerdotem armatu c. 17
sacerdos remediis salutarib. magis quàm obsequiis decipientibus uti debet.a 19
sacerdotes mali, bonis sępe suffragantur.e 202.g.25
sacerdotũ non acta, sed dei attendenda mandata.f 26
sacerdotib. malis bene utiĩ deb c. 30
sacerdos uirtute, & abstinentia non sermone sublimis.f 22

ſacerdos Chriſtus&oblatio.l.225
ſacerdotũ dãnata inſcitia.l.a.257

Sacramenta.

Sacramenta uerbo tantũ recipiẽtes.e 81
ſacramentorũ nõ miniſter,ſed authorattendendus,d. 88
ſacramẽta indigne ſumẽtes.b.162
ſacramenta impurus nõ ſine periculo tractat.g 170.g.275
ſacramenta in aſſuetis, & obuiis rebus inſtituta.d. 190
ſacramẽtorũ nõ capax cui man' prelati nõ eſt impoſita.d. 196
ſacramenta ex ſe,æqualem oĩbus gratiam conferunt.g. 196
ſacramentum unctionis.g. 205
ſacramẽta aliis ad uitam, aliis ad mortem.b. 236
ſacramẽtis uarii animarũ morbi ſanantur.a 240
ſacramenta alia Iudæis, alia Chriſtianis tradita.b 240
ſacramẽtorum participatione eccleſiæ unitas conſtat.c. 244
ſacramẽta miniſtrorũ immũditia nõ pñt in ſe coinquinari.d. 24
ſacris peccata abluuntur,d, 299

Sanctus.

Sancti noſtrum in aduerſis cõfugium.e.f 7
ſancti laudati, abunde remunerãtur ſuos.g 16
ſanctorum errata, uirtutis præ ſe ferunr ſigna.a 20
ſancti uirtutum gubernacula direxerunt.b 25
ſancti in cœlum redire cupiebãt e. 25.a.56.e.87
ſancti uirtutum riuis fontes fluẽtes.f 25
ſancti ubique fulgebant.m.26.c,25.e.f.77.c.253.
ſancti exempla ad uirtutem.e.26 a. 151
ſanctorum memoriis recreãtur fideles.n.o 27.c.148
ſancti mundũ ab interitu ſeruãt c. 29
ſanctorum nemo primus, aut nouiſſimus.e 40
ſanctorum minor,nõ inuidet maiori.l 40
ſancti ſunt equi Chriſti.d 41
ſanctorum cultus eorũ imitatio, n. 45
ſanctorum gloria & fœlicitas.K, 84.a.35
ſancti uicerunt, ut peregrini.e, 87
ſanctorum animæ a Deo illuminatæ.a 98
ſanctorum laus ab inexpugnata fide.h 99
ſanctis delatus honor, deo gratus c. 113.g.190
ſancti maledicentibus non maledicunt.h 113
ſanctorum animæ libanus.e.114
ſancti non parum natale ſolũ decorant.f 148
ſancti ſtellæ & luminaria.h. 161
ſancti cuiuſpiam laudes.c.176.g. 209
ſctĩ deiformes,ſeipſos ĩ deo uidẽt

h.i. 200
ſanctorum una uoluntas, p̄mium tamen differens.l. 200
ſanctorum lapſu iuſti terrentur.f. 215
ſancti ante dei oculos uerſabātur g. 230
ſancti confeſſoris laus c.d. 232
ſancti quadrati lapides. c. 228.a. 237
ſancti aliud, atq; aliud, pro tēpore deo obtulerunt.a. 241
ſanctorum reliquiæ fontes ſalutares.g. 190
ſanctorum ſcripta & geſta ruminanda. h. 249
ſancti perſecutionibus fulgentes c. 253
ſanctorum affectio in dei trāsfuſa uoluntatem.K. 259

Sapiens Sapientia.

ſapiētis & ſtulti utriuſq; ex æquo morientis diſcrimen.n.o. 120
ſapienti parua ſtultitia æſtimationis multum adimit. a. 121
ſapiens ſermone laudatur. f. 121
ſapientia etiam extraneā diſcere iocundum.f. 151
ſapiētia præcioſiſſimis quibuſq; præſtat.d. 152
ſapientia quibus acquiratur. b. 168
ſapientes ſeculi, euangelicis conſurgentibus muris inuidebāt. e. 168
ſapientiam poteſtate quidam deſummunt.e. 173
ſapiētia nō ſermonibus tātū, ſed & operibus polluçet.a. 1
ſapientes nō ſunt ſoli ad fidem miſſi.c. 1
ſapientum uerba, ſtimuli.c.21 2
ſapientiā ſolus, cui uult deus tribui f. 2
ſapiētiæ fontem dei uaſa in ſe bent.h. 2
ſapiens cōciliandorum amico artifex.e. 28
ſapiens regionum habet delect n. 2
ſapiens ubi uis ſemper uirtute oſtendit.l. 2
ſapientum utilis conuerſatio 248.d.28
ſapiens nouit erroribus mede b. 28
ſapiens uidet quomodo tractād ingenia.a. 28
ſapiētum ſtoicorum a cæteris d ferentia.h. 29
ſapiētis laudes 290.a.b.291.K.l.
ſapiens a uulgi opinione non p det.c. 29
ſapientia nulla, ſi malum non e ſet.g. 29

Scriptura ſacra.

Scripturarū quærēdus interpre b. 18.h.20
ſcripturæ requirunt tēporum di ſtinctionem.d.e. 2
ſcripturarū laudes & utilitates.b 2.b.c.g.15.e.26.g.49.d 94.b.16
ſcripturæ fodinæ auri puri c.18.

109.c.151
ſcripturę energia,& myſteriū etiā ī dictione. c. d.24.a.25.p.q.28 f. 104
ſcripturis innutritus ſolus latētē percipit theſaurū. h.24.q.r.34
ſcripturas amare, ſanitatis indicium.m. 24
ſcripturæ ītellect⁹ requirit ſpiritū ſanctū.c.31.f.204.b.260.h.265
ſcripturę quomodo intelligūtur, f. 34.a.238
ſcripturarum lautum conuiuiū, g. 44 c.108.f.253
ſcripturas,aperire ſacerdotis.f.45 e. 222
ſcriptura,cur grauia commemorat peccata.d. 52
ſcripturæ intellectu difficiles.K. 56.g 74
ſcripturarum diligens ſtudium.a. 67 g.233.g.299
ſcripturæ apex nō præteribit. b. 68
ſcriptura oſtium ad ouile Chriſti f. 71
ſcripturę theſaurus bonus intelligenti.a. 94.h.205.b.260
ſcripturarū cortex ſine ſpūm utilis.e 94.c.233.g.254
ſcripturæ quid ſint. 102.b.113.c 245.a.260.1.266
ſcriptura omnium medicinarum theſaurus.d 109.a.112
ſcripturarū parabolę & ſimilitudines.a.b.135.a.112 137. c.165.d.201
ſcripturarū fundamentum fides f.g. 147
ſcripturæ imperiti lectores periclitantur.d. 151.d.157
ſcriptura ſuis fabulis ſeruire, quidam cogunt.f. 155
ſcripturæ adulterantes ueritatem g. 155
ſcripturarū ſermo, in arborem excreſcere poteſt.c. 157
ſcripturæ ītā, hūanitas ſpūs uero ut latēs diuinitas. a b.158.h.258
ſcripturarū uerbis medicamenta cōpoſuit medicus Chrūs. c. 158.e162.a. 164
ſcripturæ immēſitas, ſufficientes præbet cibos, pro auditorū uarietate.d. 159.a.160.d.186
ſcripturarū teſtimoniis nouis, & antiqs fides corroborāda.d.165
ſcriptura requirit animi puritatē ut intelligātur.e. 170. f.221.f. 185.a 186
ſcripturarum fons aquæ uiuæ. h. 178.d.269
ſcriptura non requirit prauam interpretationem.a. 285
ſcriptura ab infantia diſcenda.e. 204
ſcripturę rōnales, & cæleſtes.a. 206
ſcripturę patent bene operantib. b. 208
ſcripturarū uarii ſenſus & profundi.d.208.e. 223.a.247.e.257
ſcripturæ paſcua dominici gregis a. 258
ſcripturę ſuauitas.a.219.d.223.g 253.e.270
ſcripturarū utilitas. f.221.a. 230 d,

d.234.e.f. 237
ſcripturam reprehendunt, q uim non percipiunt.b. 253
ſcriptura minaces emittit ſagittas.h. 253
ſcriptura dei epiſtola, ad creaturam.g. 257
ſcriptura omnibus ſcrupulis ſatisfacit.h. 258
ſcriptura una uarios parit intellectus.K. 260
ſcripturę ĩtellect⁹ uiuificat.m.273
ſcripturæ interpretãdæ rõ.e.679
ſcriptura os domini.f. 459
ſcriptura non ubique patitur allegoriam.c. 270
ſcripturæ petẽdus a DEO intellectus.d. 270
ſcriptura ex ipſa hauriendum. a. 272.d.l. 295
ſcripturis ſoli fidei alũni delectantur.d. 276
ſcripturarum lectio, animarũ portus & medicina.g.299.c. 303

Scortatio.

Scortator obſcœnus, etiã in uerbis.e. 6
ſcortatio eſt animorum, ut corporum.g. 193
ſcortatio ſenſum peruertit.h.215
ſcortatio quõ deuitanda.d. 302

Senectus Senex.

Senectutem moderatam, non admodum mirum.g. 61
ſenectus infugat in cõ moda puerilia.e. 82
ſenex eſt rex ſi uoluerit.b. 86
ſenęs cõuerſi ad deum, tãtũ mercedes accipient 135. parg.
ſenectus, quæ honorabilis.h.
ſenectuti occurri non poteſt, quõ exeas ꝓſpiciẽdum.b. 2

Seruus, ſeruitus.

Seruis dei primo gloria quærẽ hi.K.l.m.
ſeruientes diabolo Chriſtianos digne uidet deus.l.
ſerui dei nomẽ, peccatori nõ p deſt.m.
ſerui probandi ratio.o.
ſerui nequam, fruſtra. Chriſto niẽte, ſe præparabũt.n.o. p.
ſerui omnia ad domini nutum ciunt.c.
ſeruorũ dei diuerſa officia e.f.
ſerui dei ab ingratis iniuria ef ci.c.
ſeruiũt perturbationibus ſæpe aliis dominantur.c.79. e. 2
ſerui ingrati peccatores.f.
ſeruos dei igni non læſit.d.
ſeruus malus non nocet, ſi bon eſt dominus.c.d.
ſeruos improbos redemit Ch ſtus ſanguine proprio.c.
ſeruos quoſcũque recipit paſſi Chriſtus, e.
ſeruos punire ſępe clementia K 10
ſerui domino bene conſulunt 107
ſeruos dignos fecit miniſtros ch ſtus.d.
ſerui dei uirtutibus ſtudent.f.
ſeruus frugi, dñi nõ utitur ingentia.

gentia.K. 194
seruo malo bene utitur Deus. b. 200.d.245.
seruus dei illuminari cupit.b.205
seruus Dei futurus, ad tētationē se præparat.a.b. 228
seruum fidelē diu fert dominus d.251.
serui nō attendenda mādata, sed Dei.f. 268
seruum fugitiuū Ionā, ad dominum reduxit mare,e 301
seruis non semper parcit domini clementia.g. 267
serui boni, & mali,non eodē tractandi modo.h. 296
seruus domini desertor, plagis dignus.d. 294

Societas.

Societas malorum disrumpēda.l. 98
societate dolor minuitur.g. 79
societas charitatem auget.d. 84
societas merentium minuit tristitiam.g 99
societate crescit pœna damnatorum.b.110.
societate malorum omnes corrupti.h. 144
societate bonorum, quidā resipiscunt.n.g. 148
societas infidelium maxime coniugalis prohibita.a. 195
societate unius omnes polluūtur maxime qui cōsentiunt.b.215 c.235.e.272.h. 274
societas uirtutis,& malitiæ.c,281
societas prudētium utilis.K, 284
societas uirtutes,& uitia inuicem transfert.o. 287
societas inquinatorum fugienda. g.260.

Spes

Spes Christianorum certa.c. e.10
spes regni omnia ferenda.q.32.d. 71.i.98.h.
spem retributionis infideles non habent.q. 35
spe futurorum, præsentia cōtemnenda.g.55.h.56.e.61.111.o 146.
spe carentes citò submerguntur.
spes, ut anchora inconcussos retinet.h. 94
spe aliqua omnia fiunt. h. 105.e. 196
spe grauissima quæque feruntur. h, 107.n.151
spes in homine maledicta.l. 120
spes gloriæ, nos consolatur. o. 200
spe in cœlo firmata, iam salui sumus.f, 228

Spiritus sanctus Spiritus spiritalis.

Spiritus sanctus ignis, & aqua dicitur.c. 68
spiritus sāctus ignis quomodo extinguitur.h. 68
spiritu ducti, lege non egent. d. 76
spiritus gratia irrigati, fructū faciunt.. 84
spiritus gratia fons infinitus.e.85

spiritu

ſpiritu recte nauigat anima. à. 89
ſpiritum non recipit animalis homo.b. 89
ſpiritu abſente omnia ociosa. e. 103.
ſpiritu fulgore illuſtrati, in eius imaginẽ transformantur. f.116 c.g. 144
ſpiritus nõ in quibuslibet mentibus operatur.a.43 pagi.2. 143
ſpiritus gratia, etſi adſit nõ tamẽ ſemper operatur.f. 14
ſpiritus ſingulis cõfertur, integer manens.b.144.e. 267
ſpiritus afflatæ animæ ſpirituales fiunt.c.144.g. 156
ſpiritus dux uitæ ſpiritalis.f. 144
ſpiritui ſeruiẽs, carnem in ſeruitutem redigit.e. 145
ſpiritus, & corpus libræ, lãces duę g.152.
ſpiritu afflatus uerbum cum fiducis loquitur h. 156
ſpiritufancto ſignati.d. 213
ſpiritus in ſe immẽſus, ſecundũ mẽſuram tamẽ cuique datur. c.213.
ſpiritus donũ : eſt ſpiritus ipſe. c. 242
ſpiritus in baptiſmate animũ abluit.d. 243
ſpiritusſanctus, patris, & filii amor, corpus cõnectit eccleſiæ. h.244.
ſpiritus unitatis cõciliator.f.252
ſpiritus carni nõ miſcetur.c. 261
ſpiritu neglecto carnẽ nutrientes b.264.
ſpiritusſanctus ſemꝑ à patre cedit.a.
ſpiritualium, & carnalium coniunctio.d.
ſpiritualia non percipit anima ac mundialis.l.34.e.
ſpiritualium negligentiores, cularium.h.56.d.
ſpirituali in uia labi facilè.e.
ſpiritualis anima efficitur, u tinctura.c.
ſpiritualis profectus nullus te nus.b.
ſpiritualia pluribus cõmuni ciefcunt.g.
ſpirituales delitiæ non faſtidi dæ.o.
ſpiritualis intelligentia ædific g.238.

Superbia Superbus.

Superbia naufragium ſæpe ĩ tu facit.f.
ſuperbus quauis occaſione l tur.c.12.a.
ſuperbia nauem, gemmis piet plenam euertit.d.12.
ſuperbia ex bonis ſæpe orta o ribus.b.45.b.
ſuperbia aliorum contemptri nihil peius.a.
ſuperbus paſſionibus inuolui h.
ſuperbia in uirtutibus deuita d.209.e.
ſuperbus nõ decorabitur.c.
ſuperbiam, & deſidiam inter eſt temperandum.c.

superbia caput peccatorũ. c. 248
superbia auulsa, nulla erit iniquitas.d. 248

Templum.

Templum deo spiritale construendum.K. 3
templum iudęorũ cur euersum, nunquam reædificandum b.c.d.f. 5
templũ cur adimus omnes.b. 105
templo egressi nõ corrũpamus aditum uerbum.f. 109
templa in memoriã Sanctorũ erigenda.g. 190
templorum ornatus.f. 207
templũ spũssancti anima. h. 228.

Tempus.

Templorum distincto necessaria, scripturis intelligendis. d e. 18
tempus aduentus sui, & gentium uocãdarũ Christ⁹ seruauit. c. 40.
tempus male collocantes.d. 73
tempora fluunt nec præterita reuocari queunt.m. 150.c. 163
tempus suum cuique rei destinatum.a. 171
tempore diuerso, uariæ deo oblationes factæ.a. 241
tempus uitæ citatissimũ, sensum elabitur, bene tamen disponenti, satis patet.e.d. 291

Tentatio.

Tentationis ignis comburit concupiscentias.a.3. 30
tentatio præcedit gloriam, ac coronam.g.47.b. 99
tentatio, ac calamitas probat hominem.e.31.f. 150
tentatione, si non fallitur animã resoluitur.f. 164
tentationi animã preparat Christianus.b. 229
tentationis flatibus deiicitur, & eleuatur.d.h. 255
tentationes cõtra suos milites excitat dominus.f. 294

Terrena.

Terrena nõ ambit, qui Christi gustauit dulcedinem.n. 40
terrenorum appetentiores, q̃ cœlestium.h. 56
terrenorum nimium amatores ... 73.d.87.f. 259
terrenorũ capti admiratione pu... riles.m.104.c.87.c. 264
terrena tollit deus filiis, propter abusum.h.88 K. 255
terreno christiano contempt... lia.h.101.c. 103
terrena cito euanescunt.c. 19... 226
terrenis tantum adoritur demon 74
terrenorum expoliatio, ad deum ire compellit.a. 209

Thesaurus.

Thesauri spiritales perpetui...
thesauri crebro inuisendi. g. 50.
thesaurizãdum in cœlo.d.6... 93
thesaurus cœlestis, nõ ... bilis insidias pertimesc... 4.
thesauro inclusæ opes, ... giunt quam leones.d.a. 15
thesauris spiritualis ... uase recondendus.f. 18.

thesaurus, in agro scripturæ absconditus. b 27

Timor.

Timor, Dei nauclerus cōtra tempestates.e 3
timor dei frenum animæ.e.'19.a 153
timor iudicii in hora mortis.f. 57 c.80
timor dei seruat a lapsu.d.70.e.81 h. 296
timores duo, filialis, & seruilis. g 252
timor dei, ut ferramentum præcedit.d. 252
timor Dei ualet ad eruditionem p. 207
timorem deus incutit lasciuientibus filiis. f 107
timor Dei extinguit omnia. a.b. c 99
timorem Dei habens, rectè iudicat. e 80

Tolerantia.

Tolerantia in aduersis.h. i. 9. a. 10
tolerantia coronam meremur. f. 84.d 50
tolerantur aduersa, spe beatitudinis, K. 98.h.107.s 194
tolerantiæ laus in persecutionib. h.103.d 216
tolerantia probationem operatur. 151
tolerare mala, utile malis. a. 192
tolerãtia superare aduersa, laudabile. e 217
tolerantia, uiri perfecti opus 221
tolerantiã habendam monet dicus.g 2

Tribulatio.

Tribulatio electis prodest.g.b. d.30.g.h.103.f 2
tribulationes ferendæ.d.e.7.h. d
tribulatio discernit fideles, ab i delibus.e.f.h.K.30. h.47.c.
tribulatione afflictus, iustitiã uare facile. d
tribulatio cuique sua acerbissi e
tribulatio uirum ostendit.f. 9 226
tribulatio utilior remissione. c e.99'a.207.h
tribulatio mundat animam.f.
tribulatio precedit requiẽ. K.
tribulationis aratro scindun corda.a. 100
tribulationis spectandus fru b 100.f.107.a
tribulationibus, & remission alternis nos exercet, & pro dominus.e
triaulatio patiẽtiã operatur.m.
tribulationis nostræ sæpe ca sumus.g
tribulationis uẽtus ecclesiã ag sed non deiicit.e 153.e
tribulatione urgẽte quidã De laudant, alii blasphemãt.c. c.
tribulatio fornax, & torcular h.226.f.227.a.si

tribu-

tribulatione afflictus gratias agit e. 230
tribulationes ex Dei charitate. h 245
tribulationes leues, mercedis intuitu.d. 246
tribulatiões multæ iustorũ.f.254
tribulatio ad deũ auget desideriũ & securiores mittit.c. 257.f. 258.a 269

Trinitas superbenedicta.

Trinitatis mysterium nõ curiose scrutandum. e 175
trinitas in tabernaculis, nos peregrinos animat.e 178
trinitas margarita, vndiq; ęqualiter splendens. e 181
trinitate in ipsa filius, & spũs, patris geminus radius.f.181.ĩ qua indiuisibili natura, pater bifluã filii, & spiritus gratiam ad nos demisit. g 181
trinitati nulla cõgruit similitudo nisi tenui quadã umbra. a 189
Vt ignis, ut solis.b.c. d 189
trinitatis quælibet persona deus, non tamen tres dii.c 240
trinitas tota in incarnatione operata. d 241
trinitatis opera indiuisa. a. 248
trinitas indiuidua.m. 293.b.248

Tristitia.

Tristitię nebula orationis cursum impedit. g 104
tristitiæ nostræ sæpe causa sumus g. 184
tristitia sequitur uoluptatem. c, 193. g 259
tristitia maior est, quę sequitur lætitiam. c.239

Vanitas.

Vanitati nimium dediti. b. 52
vana omnia seculi, etiam studia.b.103.a 61
uanitatũ funiculi peccata. b 214
uanitati se cõmittens, ignorantiã incurrit.b 273

Verbum Dei.

uerbum dei nunquam irritum c. 33.120.a.linea. 1 128
uerbo euanescũt cõcupiscẽtiæ.h. anima sanatur. K. & in aliã trãsformatur naturam.l. 27
uerbum auditum ad opus cõuertendum.c 36
uerbi dei efficacia.a.b.c.43.c.102 m. 193
uerbum auditum ruminandum. p.43.K. 48
uerbũ dandũ memoriæ non obliuioni.a.b.c.d.e.f 44
uerbi dei propugnator.a 67
uerbi semen facile impeditur. b. 67.a 138
uerbi oppugnatores ĩdurãt. g.70
uerbum suffocantes.g.71.f.g.111
uerbo uno sæpe multi conuersi.b 80
uerba Dei, suis quidã aptãt fabulis f. 155
uerbũ cum fiducia loquitur, spiritu ductus. h 156
uerbũ in scripturis sua habet indumenta.a 158
uerbũ dei mãna, aliis ad salutem, aliis uero ad cõdẽnationẽ. b.c. 159.f. 223

uerbum

uerbũ dei aĩarũ uarius cib. a.160
uerbum diuinum carni uitam dedit,& totã inflammauit naturã f.187.e 188
uerbum uiuificat, & uiuificãdi humanitati dedit uirtutẽ.m.n.188
uerbi prędicati utilitas. d. 201.g. 13.K 4
uerbum dei lucerna. l. 24
uerba dei omnia excelsa.a 26
uerbum, ut calculus nulli cedens. e. 210
uerbum dei quid.b. 210.c. 216.f. 2 3.b. 227.f.230.f.263.b. 270
uerbum dei in homine, gradatim crescit.e 212
uerbi uaria prædicatio.h. 212
uerbum Dei dispensatum augetur. b 219
uerbum Dei laudant quidam,nec seruant.d 227
uerbũ diuinum incarnatione pollui non potuit.d. 240. b.243
uerbum solum caro factum. non paret,uel spiritus. d. 241
uerbo delectantur soli fidei alumni.d 276

Verbum.

Verbum malum citò magnã succendit inimicitiam.p 32
uerbũ à quo propter qd, de quo attendendum.o 43
uerba meretricia, & fabulosa, ut stercora.c 55
uerba,aut ex fõte, aut cloaca cordis prodeunt.c 58
uerba, aut Christum, aut demonem sonant,b 62
uerbis multis nõ deest peccat p.q.
uerbis suis sapiens laudatur.f. c 211
uerbũ bonũ dono melius.o.
uerba factis adiuncta.h
uerba ex cordis procedunt abu dantia.c.208.h
uerborum ueritas per se amã non uerba.g

Veritas.Verax.

ueritatem oppugnat, qui non fendit.h
ueritatis causa potẽtissima.q.
ueritas purior eligenda.d
ueritatis scripturæ clauicula preces,& opera e
ueritas euãgelica defendẽda,a
uerax homo non est, si deo co paretur.f
ueritatem non cernit mens cu distracta.q.
ueritas præcipuus aĩæ fructus 155
ueritatis sermo mentis colos f.154
ueritatis oppugnatores h
ueritatem amare,& nõ uerba tum, bonorum est ingenio g.225
ueritatem sæpe falsitas emen 236
ueritas ita incompositè, sicut ganter refertur.a
ueritatis animo ingenita sem d.274
ueritatẽ quidam intueri nolu quã philosophi nolentes p deru

derunt,g.h. 676

Victima.

ictime iudæis permissæ, ad uitã dam idolatriam.a. 5

ictimæ reuocatę destructa ciuitate.b.c. 5

ictima deo grata, præceptorum diligens obseruatio.g. 295

Vindicta.

Vindictæ appetẽs, ignem in sinu gestat,f.g. 92

uindictæ diuinę ignis desæuiens. h. 118

uindictam de peccatis deus prouocatus sumit, a 264

uindictã exposcere, formicarũ,g. 287

uindicandus est herilis contemptus, g. 297

uindictam sæpe per dęmones sumit dominus,K. 300

Vinum.

Vino,& delitiis anima perturbatur,e. 110

uinum caput contundit, m.145

uino carere multis tormentum, g. 282

uinum quicquid latet in corde,in linguam profert,e. 283

uide plura in uerbo. Ebrietas,

Vir.

Vir zelotypus, de uxore facilè suspicatur,K. 29

uir de uxore repudianda cogitãs, lasciuus,g. 38

uiris cur dare libellum repudii p missum,K.

uiros requirit suos Christus, non pueriles.a 104

uir uxorem debet diligere.o. 135

Virginitas,Virgo.

Virginis,& uiduę, non paria delicta.f. 22

uirginitati nõ imputandus cadentium lapsus.m. 38

uirginum corona.f 83

uirgo qualis matrimonio iungenda.K. 83

uirgo per uim uiolata impudica non est.d 167

uirgo uictrix dæmonis, & tentationum.g 175

uirginæ puritatis zelotypus Christus.c 181

uirgo extincta cupiditate, tota Christo agglutinatur.d 181

uirginem undiq; subuertere, tentat malignus.d 181

uirgines tectę sint,& uelatę,g.194

uirgines sine matre, solæ in publicum non incedant.e 208

uirginitatis flos citò ad leuẽ marcescit auram.g 208

uirgines uirorum uitẽt societatẽ g. 216

uirginitas lilia ecclesia habet ubi Israel olim fornicatus, c.216

uirgo debet lino assimilari. e.263

Vita præsens.

Vitæ bene actæ iocundissima memoria.f 57

uita uoluptuaria, meretrix turpissima.b 96

uita mare uesaniens.c.3.f.62.1.n 38 ... dus pueriis. b. 52. Nudu f a.57

a.57.Malitia.a.83.Curſus.b.83 Scæna,& ſomniũ.a.84. Carcer & naufragio ſimilis.c.91. i. 97
uitæ huius, & futuræ diſcrimen. 54
uitę exitus,piis deſiderabilis.a.76
uitam contemnere poſſumus, nõ interimere.c 71
uiuit in nobis, aut Chriſtus, aut diabolus.a 75
uita curis carere non poteſt.d 79
uita & fide, labi contingit tantũ. g.80
uitã cur deus uoluit laborioſam a.102.d
uitę bonę,& malæ diuerſus finis. c.6.
uitam ob præſentem ingemiſcebat Paulus.d
uita aliis longior, aliis breuior cõ ceſſa.a 152
uita ſecurior, quo a dignitatibus, & honoribus ſemotior. f 172
uitam non inſtituens, ſed linguã monoculi.a 173
uitia citius emigrantes, minori af ficiuntur triſtitia.b 574
uita ſolitaria, & gregaria.g. 207
uita proſperitatẽ,& aduerſitatem habet.e 226
uita in carne, flos in fœno.e.254
uitæ delectatio,uua acerba g.255
uita uia eſt,ne moras nectamus p gendi.a 256
uitæ huius amore, dira tolerãt q-dam.f 256
uitæ neceſſitatibus, etiam perfe-ctiores ſubiacent.e 266
uitam ad omnem bene inſtru h.284
uitæ multa impedimenta.c.
uitæ iter citatiſſimum,ſenſim ragitur.e
uita præſens ſomnus, Scęna tralis, Mare, Curſus ad mor Erũtioſa, Carcer, Nauis.d. d. 103.b. 247.a. 231.d. 24 258.f.263.a
uitæ uia trita, maximè decipi 289.

Vita futura, ſeu æterna.

Vita æterna priuari,maximũ lum.b
uita finis, & ſcopus noſter.h.
uitæ ſpiritus participatione, mur immortales.K.
uita æterna labore emitur.f.
uitam requirentes ęternam, uerare habent.a
uita temporalibus comparãd 268

Virtus.

Virtute ad uirtutem progred dum.d.6.t.35.f
uirtutem diuitiæ, hoſti nõ pr landæ.h
uirtute diſcimus paruitatem ſtram.h.
uirtute neglecta,luſibus incu tes.b
uirtutis imago inſpicienda.g.
uirtus, etiam hic fructu non f.59.h
uirtutum ſemina ſpargenda.
uirtus iugiter non ſemel exe da.f
uirt

uirtutis diuersæ uiæ, g.78.m.107 b.
uirtus lætificat habentem.a. 82
uirtutis æterna uoluptas, a 88
uirtutis cōſummatio, ac finis laudandus, g.86.a. 255
uirtutis radices amarę, fructus autem ſuauis, a.90.a.101.l. 214
uirtus hominis ubi ſita, d. 96
uirtus exemplo bono diffunditur e. 97
uirtutis arduus, & anguſtus limes e. 101
uirtus facto, & uerbo abſoluta, 1 149.
uirtus quibus perficitur, b. 168. d. 192
uirtutum diuerſæ perfectiones. 1. 168.a. 175
uirtus operibus potius, quā ſermonibus demōſtratur.a. 178
uirtutum, alius aliam excolit. b. 175.
uirtutis finis, ut DEO ſeruiamus, f 184
uirtutes beatitudinis contemplatione uileſcunt.h. 237.100. 186.
uirtutis & uitium in anima. 5.193
uirtus immobilis hæret.g. 198
uirtus uitio magis oppoſito cognoſcitur.b. 210
uirtuti ac uitio ſimul, ſeruire impoſſibile. 175
uirtutis ſpecie fallimur omnes.g. 175
uirtus etiam in altero amabilis.o. 268
uirtus forunæ malignitate, pulchritudinē nō perdit, a.274.c. 284.f. 250
uirtus, etiam abſens colenda, m. 288.
uirtute penſandus homo, nō opibus.o. 282
uirtute ubiq; utitur ſapiēs.l. 283
uirtutis nec cauſa, nec merces eſt delectatio.d. 289
uirtus otioſa, languidum bonum b. 290
uirtutes cum fide neceſſariæ. a.b. 315.
uirtutum plantationem præcedit uitiorum auulſio.g. 298

Viſus Videre.

Viſus intēperatus, & curioſus animam accendit.c.d. 20
uideri à Deo in bonis operibus ſatis, b.d. 34
uiſū ĩuerecūdū ꝓhibet deus.e. 51
uideri hic Deus nō poteſt, in fidei meritum.f. 171
uidere Deum gaudium maximū g.204.b.c. 237
uidere fidelem uirum delectabile. g. 204
uiſus ĩpudicus excutiēdus, h.242

Vituperatio.

Vituperatio falſa nos non debet mouere.b. 71
uituperari niſi à nobiſipſis non poſſumus.b. 603
uituperare honeſtate morū cōſpicuum, nemo audet.h. 104
uituperatio uitiorum, gratiæ præconium.d. 242

Voluntas.

Voluntas ſine gratia nihil,nec cō trà.o 38
uoluntas peccato in neceſſitatem conuerſa.a.b 41
uoluntates bonę,ex bonis cogita tionibus.e 42
uoluntas bona opus præcedit . g. h.42.b 55
uoluntas rei applicanda.f 63
uoluntas dei nobis obſeruanda.c. 70.l 146
uoluntatis prauæ uitia,non natu ræ.d 75
uoluntas dei,& cōſiliū latuit ho mines,multis de cauſis.a 154
uoluntas ſola peccati,mō efficax punietur.d 67
uoluntas labi poteſt,non autē ex ſe reſurgere,d 261

Voluptas.

voluptates vepres,ſeu ſpinę.e 56
uoluptatum cloacæ amariſſimæ ſenſus quorundam.a 59
uoluptas amara.d.60.ę 289
uoluptas faſtidii fons, uires ener uat.10 67
uoluptates , ut hoſtes effugat ſe- nectus.ę 82
uoluptatem malitiæ, ſequit̄ ægri tudo.a 88
uoluptas canis.c 93
uoluptas immodica delectationē impedit.a 145
uoluptatibus obuoluti.c. 147
uoluptas momētanea, cruciatus autem perpetuus.e 164
uoluptatem ſequitur dolor.c.193

g.259 g 2
uoluptatum diuitandum ſemi rium.g 2
uoluptas ſenſum peruerti.h.2
uoluptas nota faſtiditur.i. 2
uoluptatum comes pœnitētia. 280.m
uoluptas blandæ conſiliatrix g tiæ.d 2
uoluptas ſerpens.b 1
uoluptas maior, ſi moleſtia p cefferit.c 2
uoluptatis cauſa non edendu ſed ſalutis.e.259.e 2
uoluptas uitæ huius,una acer porri,cepę, & abſynthium 255.h.i. 2
uoluptas maxima in lectiōe ſc pturarum.e. 2
uoluptatibus abſtinere, diffic b 1
uoluptatibus obſequentes,m malo inducunt.b 2
uoluptatibus ſe uendit,earum ctator,c.f 2
uoluptas præſens omittenda hoſtis debelletur.g 2

Votum.

Voti in melius cōmutatio,b.1
uouendum tarde,ſed mature r dendum,d 26
uotum continentię profeſſus, ſtatim perfectus,d 2

Vſura.Vſurarius.

Vſuræ ſe ſubdens, ſuam non ſe tit captiuitatem,50
Vſura totam hominis ſubſta in debitum conuertit.l.m

Vſu

Vsuræ sunt uiperæ, miserorum animas corrodentes.c 62
usuram à Deo expectare, tutissimum a.92.b.91.m. 93
usurariorum demerito, terra sterilis effecta.h 150

Vxor.

Vxor zelotypa, de marito facile suspicatur.K 29
uxor uirum deserens, impudica, g. 38
uxor linguata: uiro taciturno. r. 201.
uxor sicut uitis.e 128
uxores prauæ uirorũ animas demergunt.b 250
uxore abstinẽdum aliena.h. 210. a. 265
uxoris remedium, incontinenti permissum.d 212
uxoribus sancti usi sunt, ad generis salutem.e 24
uxor plures uiros habere non potest.K 313

FINIS INDICIS.

VOCVLARVM QVARVNdam explicatio.

Agonotheta, ludorum, ac certaminum præfectus fol. 4. pag, 1.
Anadema, stropiola, sertum, coronamentum, quo caput redimitur. 14. pag. 1
Alcinous, Adagio, Alcinoi mensa. 219. pag. 1.
Archiatrus, id est, medicorum princeps. 162. pag. 2.
Amurca, sordes sunt ex oliua profluentes dum oleum exprimitur. 224. pag. 1.
Altegradiam plerique uocant herodion, nõnulli ciconiam, bona pars, pars Ibida esse contendit 294. pag. 2.

Amiantos. Huic affinis est Asbestos, qui tacto accensus igni extingui nequit. August. libr. 21. de ciuitate Dei c. 5. Plinius lib. 37. cap. 10. fo. 145. pag. 2.
Antonomasicè. Antonomasia est nominis permutatio ut quis pro Gregorio Nazianzeno, Theologum dicat, Esa. 51. Nunquid non tu percussisti superbum uulnerasti conem, id est Aegyptnm & Pharaonem, 138. pag. 2.
Barathrum: locus profundus, obscurusque. 19. pag. 2.
Cyaneus cæruleus, aut medius inter nigrum & uiridem. pag. 2.
Cataphractus undique armatus. 23. pag. 2.
Cataplasmata malagmata, uulgo emplastra. 24. 4ag. 1.
Coccinū, hic color phæniceus & roseus uocatur, 27. pag.
Cæstus, claua plumbea est, globis undique munita. 102. pag. 1.
Chamaleō. Adagio: Chamæleonte mutabilior, 183. pa. 1.
Cauterium quo putridæ carnes aduruntur. in Annota. i. Timoth. 4. fo. 147. pag. 1.
Critica remissio medicis dicitur decretoria, ut quæ suo tempore secundum conuenientem naturæ motū fit, idq; nō errore, uerū pro idonea morbi qualitate, qua, quicquid morborum ferè tollitur. Gell. lib. 3. cap. 10. fo. 227. pag. 1.
Collyrium, quo succurritur oculorum uitiis. Adagio.
Collyrio uno uel eodem. item in Annotat. Apocalyps. 3. fol. 345. pag. 1.
Cantharides uermiculi sunt sub uiridi & superlucenti colore, quorum succus interimit, nisi alarum adsit remedi
Canthares. Adag. Scarabeus aquilam querit.
Concha uasis genus concauū ac supernè patulum, quod alias alueos & alueolos dicunt, præsertim in longum porrectos.
Dolycus spatium, continens 12. stadia, Secundum Suidā uerò 24. fo. 76. pag. 1.
Dorcas, caprea siue dama.
Decumanus, idest, magnus. Ouid. Metamor. 2. Vastius insurgens decimæ ruit impetus undæ. Adag. Decumanum.
Euripus, Adag. Euripus homo 64. pag. 1.
Epibatæ sunt bellatores in re nautica. 153. pag. 1.

Epithema est aspersio aquæ medicatæ intincta pannis aut spongiæ, idque ad partē corporis male affectā. 228. pa. 2.
Echidna, id est, uipera, Actor, cap. 28. fo. 177. pag. 2.
Gastrimargia, id est, gulositas, 185. pag. 1.
Gypsus cretæ genus, quo tectoria parietibus inducuntur & facile formantur signa. Adag. Gypsus lacte maceratus. 155. pag. 2.
Gryphus ænigma, inuolucrum, sermo implicitus. Gryphon enim Græcis insolubile dicunt. 72. pag. 2.
Gemellare seu gemellarium uas est, quod oleum dū ex oliua exprimitur, excipit. 227. pag. 2.
Gnosius Gnosos urbs Cræte Minois regia, hinc Gnosius
Hemitritæos semitertiana febris est. Cornel. Gelsus libr. 3. cap. 3. Tertianæ febris diuersa genera. 199. pag. 2.
Lothophagi, Adagio, Lotum gustauit. 219. pag. 1.
Labyrinthus, Adag. Labyrinthus.
Lynosoza, siue linosostis, Latine appellat̄ Mercurialis, Vulgo nascitur in uinetis pariter & hortis, ob id utilis ad olera, quod aduersus astrictiorem aluum sit efficax.
Mammotrepti, sunt pueri diutiuscule sugentes 228. pag. 2.
Nautologi siue Nauarchi, sunt nauis principes. 153. pa. 1.
Naphtha, picis genus est. Adag. Gæcias nubes attrahens. 163. pag. 2.
Obrizum, aurum dicitur, quasi syncerum, quod sæpe igne calefactum & exustum est, & quod in coctione non minuitur 185. pag. 1.
Orchestra, locus in theatro tripudiis, cantionibusque destinatus, eratque choro peculiaris, & in hoc (ut Pollux tradit) senatorum erant subsellia.
Latinis dicitur proreta, qui proram regit, 110. pag. 2.
Pedotriba, gymnasiii præfectus. 45.
Prasinum à uiriditate succi foliorū porri, quæ summa est. Hinc uestis è uiridi lana, prasina uocatur, Plau. Prasina, coccina, foccale, focos, monilia misit. Plin. lib. 37. ca. 8.
Paliurus herba aspera & spinosa, 114. pag. 2.
Pleiades, septem sunt stellæ ueris tempore orientes, Latinis uergiliæ dictæ. 181. pag. 1.
Pyrro, Gell. lib. 11. cap. 5.

Rhipſaſpis,is eſt qui abiecto clypeo fugit.Adag.
Vir fugiens,& denuo pugnabit.45.pag.1
Sepia,piſcis,genus,qui emiſſo cruore atro,occultat iter
180.pag.2.
Symmetria,id eſt,commenſuratio.
Sileni,Adagio,Sileni Alcibiadis.64.pag.1.
Scylla.Adag.Charibdim uitans in Scyllā incidit.59.pag.1
Symperaſma,id eſt,concluſio.147.pag.1.
Syphon,canalis ſiue fiſtula eſt.193.pag. 2.
Sacconicia,ueſtis eſt rudior , ſacco quam ueſtitui com
dior.237.pag.2.
Schœnobates, funambulus dicitur , nimirum is qui per
tentum funem tranſit.12.pag.1.
Spartum id eſt,funis,rudens,eſt item herbæ genus quo
niſta Latinis dicitur,231.pag.1.
Thallophori, in Gymnico certamine oleæ ramos geſtab
4.pag.1.
Tribula,uehiculum quo frumenta teruntur in area.
Teredines capite ad portionem grauiſſimo redundentis
Hæ tātum in mari ſentiuntur,nec aliam putant teredi
proprie dici.Pli.6.cap.41.fo.8.pag.1.
Virbius,Hippolytum ab æquis diſcerptum,Diana Aeſ
pii opera in uitam reſtituit, ac deinde Virbium qua
uirum iuſſit uocari 213.pag.2.
Theriace,à qua theriacalia quæ uiperarum carnibus
ſtant,aut certe contra beſtiarum uenena ſint effica

Theriaca.276.pag.1.

Alardus Aemſtelredamus,
Lectori.

Quandoquidem inter eccleſiæ doctores nullus largius utitur ſimilitudinibus, quam Ioannes Chryſoſtomus, Idcirco uiſum eſt ab eo auſpicari.

SELECTAE
ALIQVOT SIMILITVDINES SIVE COLLATIONES,
Tum ex Biblijs sacris, tum ex veterum Orthodoxorum Commentarijs,

Per ALARDVM Aemstelredamũ tomis tribus accuratius concinnatæ, plurimum allaturæ adiumenti verbi DEI concionatoribus, iuxta ac scripturę sacræ tractoribus.

IOANNES CHRYSOSTOMVS HOMILIA I. DE DAVID, ET SAVLE.

QVOTIES diutina quæpiam ac dura inflatio corporibus inhæsit, tum & longo tempore, multoque labore, & multa sapientia in admouendis remedijs est opus, vt collectus tumor, absque vitæ periculo dissoluatur. Idem videre est in anima. Quoties enim aliquis morbũ qui iam radices egit in anima, multoque tempore concretus sit, radicitus euellere voluerit, nõ satis est ad correctionem vnius duorumue dierũ admonitio: verum oportet frequenter, ac diebus compluribus in hac cura versari: si modo non ad ambitionem ac voluptatẽ, sed ad fructum, & vtilitatẽ munus hoc publicũ gesturi sumus. A *Admonitio.*

Siquidẽ hoc spectat medicus, vt morbo liberet ægrotũ, nõ vtrum merito an immerito sibi morbum cõtraxerit. Tu quoque igitur medicus esto ei qui te læsit, vnũ hoc quęre, quo pacto illi morbum adimas. B *Sola salus per; equẽtis, a læso quærẽda.*

Etenim si vulgares istos principes ab Imperatore designatos, etiãsi sint improbi, si fures, si prędones, si iniusti, si denique quodcũq; aliud fuerint, timemus cum horrore, nõ propter malitiam dispicientes eos, sed propter dignitatẽ illius à quo electi sunt, reuerentes, Multò amplius id facere conuenit, in his quos elegit dominus... C

A IDEM

IDEM HOMILIA II. MAGNVM esse bonum non tantum exercere uirtutem, uerum etiam laudare &c.

D Hoc nimirum & parentes sæpenumerò faciunt erga lios, dum quispiam corripiens filium suum corruptū, m taq; operatum mala, quamuis sibi persuasum habeat ill ex propria malitia ad perditos mores exorbitasse: frequ ter tamen in alios culpam reiicit, ita loquens: Noui non se tuum delictum, sed alii te corruperunt ac seduxerun lorum est totum hoc peccatum. Nam hæc audiens filius terit paulatim à malitia resipiscens facilius ad bonam gem reuerti: dum pudefit erubescitq;, hac laude uideri i gnus. Idem fecit Paulus scribens Galatis. Post multos ac prolixos sermones, postquàm non commemorandas cusationes, quibus illos accusarat sub epistolæ finem, ue ab illis amouere culpam, ut aliquantulum à criminibus creati ad excusationem uenire queant, hunc in modum quitur: Ego confido de uobis, quod nihil aliud sentietis E terùm qui uos perturbat, feret iudiciū quisquis ille fue

Corripiēs humanitate uti debet.

Plerunque enim uulgus hominum ex suo animo de iudicat. Velut qui assidue inebriatur, haud facile cre posset, esse quempiam hominem sobriè frugaliterq; ui tem. Qui scortis indulgent, etiam pudicè uiuētes habet incontinentibus. Rursus qui res rapit alienas, non facile suadebitur, esse homines qui sua quoq; profundant. Si ter & hic semel occupatus ira, haud quaquàm facile cre set esse hominem usq; adeò suis affectibus superiorem nō modò nihil læderet, uerùm & eum qui læserat serua

Temerarium uulgi iudicium.

IDEM HOMILIA III. PERICVLOsum esse adire spectacula.

F Quemadmodum qui laborant ab oculis, si spongias uestium cyaneo colore pannos tenentes frequēter in ea tueātur, ex eo colore nonnullum capiunt morbi leuam similiter & tu, si Dauidis imaginem præ oculis habeas, s hanc assidue defigas oculos, etiam si miles obtundet ira tis oculum perturbans, ad hoc uirtutis exemplar respi perfectam consequeris sanitatem, puramq; animi phi phiam ac tranquillitatem.

Quem

Quemadmodum quamdiu nox adest, sæpe ne præsentem quide amicũ cognoscimus, at mox ut exortus est dies etiam eminus conspectum agnoscimus: Itidem & in iracũdia solet usu uenire. Donec inter nos maleuolum gerimus animũ, & uox audita nobis aliter sonat, & ipsam faciem corrupta mẽte aspicimus. Cæterùm ubi posuerimus irã, & uox quæ prius erat inuisa atq; hostilis, placida nobis ac iucundissima uidetur, & aspectus ipse prius inimicus & iniucundus, tunc fit amabilis & iucundus. Idem accidit in tempestate. Non patitur nubium cõcursus nobis conspicuam esse cœli pulchritudinem, sed quamuis mille habeamus oculos perspicaces & acres, nequaquam pertingere possumus ad illam supernam iucunditatem. Cæterùm ubi iam radiorum calor, perruptis ac discussis nubibus solem ostendit, rursus & cœli decorem ostendit. Idem accidit nobis ira feruentibus, dum simultas uelut densa nubes, ante oculos & aures stat facit ut uoces aspectusque uideantur aliter, quàm sunt. A *Iracũdia*

Quẽadmodum enim, inquit, si infles in scintillam ignis, excitas incendiũ; contrà si inspuas, extinguis, & utrunque tibi in manu est, quoniam utrunque, inquit, ex ore tuo proficiscitur. Idem fit & in inimicis proximi, si inflatos ac uecordes ingeras sermones, excitas ignem illius, accendis carbones, Sin mites ac moderatos admoueas sermones, prius quàm exardescat, iram omnem extinxeris. Ne dixeris igitur. Hæc aut hæc audiui, quum hæc omnia sint in tua potestate. Hoc enim pacto iram ueluti scintillam, uel extinguere, uel accendere, furoremque, uel excitare, uel contrà sedare in te situm est. B C

Frequenter enim fit, ut quum eadem conuicia audimus ab amicis iocantibus facetiisue ludentibus, aut a pueris paruulis, non solum nullam sentiamus molestiã, neq; indignescamus, sed rideamus etiam atq; exilaremur, eo quòd ulla non audimus animo affectu corrupto, neque mente ira præoccupata. Itidem in inimicis si extinxeris iram, si odium eieceris, nihil eorum quæ dicuntur, te poterit offendere. D *Patris in filios delinquentes Ex cõmunicationes.*

Quandoquidem & patres filios delinquentes frequenter ex ædibus exigũt, & à mensa submouẽt, nõ ut semper illinc exulent, sed ut hac correptione redditi meliores, cum debita

laude in paternũ redeant cõtubernium. Idem sane faciũt pastores, dum oues scabie oppletas, à sanis segregãt, ut ... morbo leuatæ, denuò tuto ad sanas reuertã, potius q... ægrotæ gregem uniuersum suo illo morbo impleant.

IDEM HOMILIA IIII. CUM PRESBITER esset designatus.

E Atqui etiã si mihi animum more proflueret oratio, sic... uerborum fontes essent in ore meo, protinus ex tante m... titudinis ad audiendum concursu, metu sisteretur pro... uiũ, & indiuersum fluenta resilirent. Nunc uerò quu tam absumus à fluminũ ac fontium copia, ut exiguæ pluuiæ mediocritatem obtineamus, qui fieri possit, ut me non de... ciat tam exiguus fluxus, metu arefactus: Idemque eueni... quod in corporibus solet accidere? Quid accidit in corp... bus? multa frequẽter quæ manu tenemus, quæ digitis str... gimus, præ metu nobis excidũt oĩa, dissolutis neruis nostr... corporisq; uigore remisso, Itidẽ mihi profecto nũc met... est, ne idẽ eueniat ĩ animo nostro, uidelicet, ne quę multo labore excogitauimus, quãquàm & hæc sane perquam e... F lia paruiq; momẽti, præ pauore ueniant ĩ obliuionẽ, & e... nescãt abeãtque animũ nostrũ desertum relinquentia.

Oratoris timor.

Quemadmodũ enim in coronis non sat est flores esse ... ros nisi pura sit & manus eas contexens: sic & sacris in hy... nis oportet non uerba tantum esse pia, uerumetiam anim... hymnos concinentẽ. At is mihi impurus est, fiduciæ uacu... ut pote multorum plenus scelerum.

Dei laudes coronæ.

Mala bestia est peccatum, non quidem in conserua co... ra malum proferẽs, sed in ipsam domini gloriam effunde... malitiam. Propter uos, inquit, nomen meum conuiciis a... tur inter gentes. ...oque peccatorem tanquam e sacra pat... ãbegit Propheta, & ultra fines ac pomœria submouit. A... G uti musicus optimus è cithara bene modulata chordam ... sonam resecat, ne reliquarum uocum harmonia uitietur: & peritus artis medicus, membrum pútrefactum ampu... ne hæc lues ad cętera mẽbra sana transiliat. Eundem ad... dum Propheta fecit, dum ueluti chordam dissonam, ac u... H ti membrum ęgrum, ab uniuerso creaturæ corpore rese...

Musicus ... peccator abijciẽ...

...nguẽtũ.

Quandoquidem in pretiosis unguentis, nõ tantũ si ...

ettu...

effundat lecythum, uerũetiam si quis uel summis digitis superficiẽ attingat, & aerem nouo colore tinxit, & quotquot adsunt, suauitate fragrantiæ repleuit, Quod & in pręsentia contingit, nõ uiribus eloquentiæ nostræ, sed propter uim ab hoc bene gestorum. *Plus uis benegestorũ ualet, quam uerba.*

IDEM HOMILIA. VI. QVVM SARTONInus & Aurelianus acti essent in exilium &c.

A An non uides quòd ægricolæ uitem putant? ne uim omnem in pampinis & palmitibus, sed in radice proferat? Idem & tu facito: Amputa folia, omneque studium huc intẽde ut quàmplurimum fructus ferat.

B Si stellæ quæ sunt in cœlis perpetuoque lucent, recipiunt nonnullam mutationem sol deficiens, luna interiens: an nõ extremæ dementiæ, sit terrena pro stabilibus fixisque ducere?

C Hominum uita imitatur mare uæsaniens, quotidie parturiens naufragia, naufragia inquam tum noua, tum periculosa. Omnia tumultuũ & turbarum plena sunt, omnia scopuli & pręcipitia, omnia rupes sub aquis latentes, o sinuosæ cautes. Omnia terrores, discrimina, suspitiones, tremores & angores. Sublatum est charitatis bonũ, ciuile bellũ habet omnes, ac ne id quidẽ apertum sed obumbratum innumerabiles ubique personæ simulatæque facies, multa ouiũ uellera, innumeri ubique lupi sub his occultati.

D Natura humanarũ rerum nihilo secius se habet, quã amnium defluxus & fumo in aerem euanescẽte fugacior est. Et umbra præcurrente inanior. In his si philosophatus fueris nec suauia te poterunt inflare nec molesta deiicere.

IDEM HOMILIA VII. DE FIDE Annæ.

E Qemadmodum uentis ex aduerso intersese concurrentibus, mediamque scapham dum inter se depugnant, corripientibus, ac multis fluctibus partim à prora, partim à pupi insurgentibus, gubernator clauo assidens seruat nauim, undarum incursus gubernandi prudentia deuellens: Sic, & mulier tum illa, quum ira & angor in animum ipsius facerent impetũ rationem illius perturbantes, multosq; fluctus excitarent, non iam biduum ac triduum, aut dies uiginti, sed ad

totos annos (nam hoc, ut ait scriptura, & ex multo tem
factum est,) fortiter pertulit tempestatem, nec passa est
nem demergi. Siquidem Dei timor tanquam naucleru
bernaculis assidens, persuasit, eam tempestatem magn
mo perferendam esse, nec prius destitit mentem illius g
F nare, donec in trāquillum adduceret portum, onere pl
hoc est uerum pretioso thesauro onustum,

Quemadmodum acerba uulnera ne leuem quiden
nus contactum ferunt: Sic & animus perturbatus dif
Turbatus animus est ac morosus, & ad omnia indignatur, quouisque u
mordetur & offenditur.

IDEM HOMILIA VIII. DE ANNA, DE Samuelis educatione.

G Neque enim perinde amnium fontes, floridos reddū
Lacrimarum finis quis. tos, ut plantam deprecationis fontes lachrymarum irr
tes faciunt in summam altitudinem excurrere.

Quemadmodum eodem in loco fixa uitis, in longum
H ducit palmites, & una multo interuallo pendens, cum
ce habet commercium: itidē & in hac accidit fœmina
Vitis charitas. in urbe manens usque ad templum extendit suum palr
atque illic uuā suspendit maturam: nec interuallum
ullum attulit impedimentum, quum charitas, quæ se
dum Deum est, puerum matri copularet.

I Quemadmodum arbor perpetua irrigatione in mag
excrescit altitudinem: Sic & hic diuinorum eloquiorum
ctrina assiduè irrigatus, ad uirtutis fastigium peruenit.

An non absurdum est nos domum ueterem, ruinam
K tātem fulcire, pecunias impendentes, fabros accersente
nique nihil non facientes: domum autem Dei (nam Do
mus esse debet adolescentis anima) ne uulgari quidem
gnari cura? Videns idem audias quod olim audiere Iu
Nam illi posteaquam è captiuitate templum materiale
Domus Dei. spicientes neglectum, priuatas ædes suas exornarunt, a
Deum exasperarunt, ut mitteret eis Prophetā, qui fam
minitaretur, magnamq; rerum necessariarū penuriam a
hāc cōminationis causam eloqueretur: Vos quidē in do
bus undique habetis mansiones, domus autem mea dese
est. Quod si illius tēpli neglectus tātam excitauit irā n

s,multò magis huius templi neglectus ad iracūdiam pro A
ocabit dominum. Siquidem hoc templum tantò est illo ho
oratius,quò plura habet sanctimoniæ symbola.
An non uidetis frequenter,quod qui in urbibus uersātur
ueros nuper a lacte depulsos faciunt Tallophoros ,aut A-
onothetas,aut certaminum præfectos,aut chorearū magi
ros faciunt; Idem & nos faciamus,aprimis statim annis in
ducamus eos ad disciplinam Reipubl.cœlestis. Siqui dē hæc
errena ,quum impendium adferat,fructum tamen nullū ha
et. Nam quæso te,quis fructus esse possit populari applau
a? Simul,ut uespera nos occuparit,illico plausus ille totus-
ue tumultus emarcescit , ac festo peracto, perinde quasi
n somnis fuerint deliciati,ita omni uoluptate destituti con
istunt,dum nec à corona,nec à magnifica ueste, nec à reli-
quo fastu uniuerso conceptam uoluptatem,si quærant , in
uenire ualeant,quòd omnia illa quouis uento celerius præ
ercurrant: cœterùm in cœlesti politia omnia secus habent,
citra impendium lucrum adferunt,& copiosum & stabile. B
Quemadmodum industrii agricolæ primum semen in ter
ram deponunt,cupressi,aut aliarum arborum similium,de-
inde ubi conspexerint e semine factam arborem,non relin-
quunt in eadem terra,sed inde reuulsam plantulam,in aliud
transferunt solum,ut terra in recens gremio suo exceptam
illius radicem,puram & integrā uim suam proferat ad no-
uam educationem. Ita & Anna filium præter spem prosemi
natū in templum transtulit e domo,ubi sunt perpetuæ fon-
tium scatebræ & irrigationes spirituales.

Educatio puerorum

IDEM ADVERSVS IVDAEOS ORA-
tione prima.

Quandoquidem & pastores,quamdiu noxia bestia mole C
sta non est,sub ilicem aut populum porrecti,fistula canunt
sinentes oues liberè pro suo arbitratu pascere. Verum simu
latque senserint alicunde luporum incursionem imminere
mox abiecta fistula,fundam arripiunt,& omisso calamo fu
stibus & saxis obarmant sese,proq; sepis consistens,magno
longoq; eiulatu uociferantes,frequenter ipso clamore ferā
priusquā irrumpat,abigūt: Itidē & nos facimus. Superiori-
bus enim diebus in scriptura uelut in prato ludentes,chore

Oratoris [illegible]

asque ducentes, nihil in oratione attigimus contentiosi monis, eò quòd nullus esset qui nobis obturbaret, aut m stes esset. Cęterum quoniam hodie lupis omnibus sęuio Iudæi oues nobis circumuallaturi sunt, ad pugnos, & gnam accingamur oportet, ne quid nobis ereptum cedi predam ferarum.

Lupi Iudæi.

Ne verò mirum vobis videatur, si quū ieiuniū illud decem & eò amplius dies venturum sit, nos ab hoc st tempore munimus & armamus animas nostras.

D

Agricolæ

Præueniēda pericula.

Quandoquidem & inter agricolas qui vigilantes, & i strii, sunt, quum habent vicinum torrentem, qui vex ditq; segetem, non quum suo tempore torrens mūdat, licet hieme, sed tempus illud pręuertentes, & ripas ob unt, & aggeres erigunt, & fossas agunt deniq; modis o bus sese pręparant aduersus torrentis futuram violēti dum enim trāquillus est & stagnans, atque angustus, fa est illi admoliri manus: verū posteaquàm increuit, mult aquarum impetu fertur violente, non perinde facile est undantibus obsistere, Ideoq; multo antè tempore preue illius irruptionem, vndequaq; pręparantes, quicquid a possit tutos reddere. Eundem ad modum & milites, & n tæ, & agricolę, & messores facere consueuerūt. Equidem milites priusquā veniat pugnādi tempus, & thoracē a gunt, & scutum si quid desit circunspiciunt, & frenos a rāt, & equos omni diligētia nutriunt, cæteraq; omnia re diligenterque curant. Similiter & nautæ priusquàm uem in portum detrahant, & clauum apparant, & inst rant latera, & remos dolant, & uela consarcinant: deni quicquid prætere a ad totius nauis armaturam pertinen ligenter accurant. Quin & messores consimili modo mu ante diebus & falces acuunt, & aream præparant, bo irem & currum, breviter quicquid ipsis ad messem act ram conducibile iudicant. Imo videas omnes homines quid rerum agendum est, prius ad eas apparatum facere quum aduenerit rei gerendæ tempus, facile conficiāt qu est opus. Hos igitur & nos imitātes, multis ante diebus munimus animas vestras, exhortantes vos, vt ipsum Iu dæorum & sceleratum ieiunium effugiatis.

ἐπαγωγη siue inductio Socratica.

Etē

Etenim si postulasset similiter & priscos omnes, qui ante eos floruerūt, prius ad hoc vitę institutū adigisset. Quo, in quis, igitur consilio hæc præcepit? Nimirum vestræ morem gerens infirmitati, non aliter quàm medicus, vidēs hominē febricitātem morosum minimeque sibi tēperantem, si concupiscat frigidā aquā futurū bibere ac ni accipiat periturū ac plane, vt vel ad laqueum fugiat, vel e sublimi se præcipitem det, dum studet maius excludere malum, permittit quod minus est, cupiens illum à violenta nece reuocare. Cō similem ad modum fecit & Deus, qui vidit illos insaniētes; anxios concupiscentes victimarū oblationem, iamque nisi acciperent quod desiderabant, paratos ut ad idola se deflectant, imo nō solū paratos, verumetiam eò iam prolapsos, permisit immolationem victimarum. A

Vt deus multa Iudæis permiserit.

Et quemadmodum si medicus ille (nihil enim vetat eodē exemplo denuò vti) posteaquàm indulsit appetitui laborantis, mox phiala è suis ædibus allata præscribat, ut ex hac sola bibat aquā, deinde persuaso ægroto, clā iis qui ministrāt præcipiat confringere phialam illam, ut eum clam nihilque suspicientem auocet ab illa cupiditate bibendi frigidam. Itidem defecit Deus permitendo sacrificia. B

Quemadmodum igitur medicus fracto vase ęgrotum cohibet ab intempestiuo frigidi potus appetitu, sic & Deus euersa ciuitate ipsa, adeoq; funditus diruta, vt omnibus facta sit inaccessa, Iudæos a sacrificiis abduxit. C

Vt eos a sacrificiis abduxit.

Quemadmodum faber iactis fundamentis, erectis parietibus, concamerata testudine, ipsaque concameratione in vnum lapidem in medio positum connexa, si eum tollat, totam ędificii compagem soluerit: Similiter Deus, quum eam ciuitatem fecisset quasi nodum totius religionis Iudaicæ, ac mox eam subuerterit, nonne & vniuersum eius ciuitatis statum dissoluit? D

Faber. Subuersio Hierusalem.

IDEM ADVERSVS IVDAEOS ORAtione Secunda.

Quemadmodum enim homines vino, & potationibus dediti, singulo quoque die simulac surrexerūt, obambulāt, curioseque disquirunt, vbi compotationes agantur, vbi cōuiuia, vbi cœnę, vbi comessationes, vbi temulentia, phialę, crateres E

Perquirendus Dei sermo.

teres & pocula: Sic & uos quotidie simulac surrexeritis, ...
riosè perquiratis, vbi nam futura sit exoratio, vbi salut...
admonitio, vbi doctrina, vbi sermo ad sermonem CHR...
STI conducens.

F Atqui debebant ipsi docere, futurum, vt ciuitas rurs...
instauretur. Quandoquidem in forensibus iudiciis videm...
sic fieri probationes. Nam quoties inter illos aliqua inci...
controuersia, & alter aduersus alterum agit ex scripto: ...
de is, aduersus quem agitur, inficiatur ea quæ obiiciūtur...
gitur is qui affirmat postea testes, & alias adferre proba...
nes, quibus doceat nō esse vera quæ scripto cōtinentur...
is qui sciptum produxit. Eodem modo cōueniebat & ...
hic facere, nobisque in medium producere Prophetam...
prædixerit omnino futurum vt Ciuitas restituatur.

Deficiunt Iudæi in probationibus.

G Nos eñ quū videmus qui famulos post multa grau...
commissa coniecerunt in vincula, nō protinus in princi...
exordioq; punitionis admouemus supplicationem, sed...
sciuerimus illos aliquot dies temperatiores esse factos, ...
adimus heros, nacti iam & ab ipso tempore auxilium: ...
sanè & Propheta fecit: posteaquàm enim pœnas deder...
haud quaquam dederant dignas admissis, attamen iam...
DEVM, prò illis verba facturus.

Supplicatio quãdo fieri debeat.

H Absurdum enim fuerit; alios in certaminibus olym...
cis quotidie à medio noctis vsq; ad meridiem perdurar...
pectantes vt videant, cui cessura sit corona, nudoque ca...
excipere solios radios, nec prius abscedere, q̃ de certam...
fuerit pronunciatũ: Nos verò nūc, quũ certamē sit nō d...
li corona, sed de corona ĩmortali, defatigari ac tædio af...

Certamẽ, quo immortalis corona acquiritur.

IDEM ADVERSVS IVDAEOS ORAtione tertia.

I Bestiæ donec in syluis pascunt, & ab hominibus neg...
tur, mitiores sunt, minusque feuç. Verũ vbi veneratores...
captas in ciuitates adduxerint atque inclusas extimulan...
vt pugnent cũ iis qui obiiciuntur, protinus extimular...
vbi carnē degustauerũt, & sanguinem humanũ liberũ...
steà non facile abstinent a talibus epulis, sed multa cu...
ditate ad eandem decurrũt mensam. Hoc sane & nob...
uenit, quoniã nunc cum iudæis pugnam suscepimu...

Vt aduersus infideles sæuiẽdum.

etu aduersus illorũ impudentes contradictiones facto, ra ones illorum subuertimus, omnemq; celsitudinem erigẽ em sese aduersus cognitionẽ dei, & cogitationes captiuas, uximus ad parendum CHRISTO, maior etiam nos ce t aduersus illos bellandi cupiditas.

Videtis mihi vocem factam imbecilliorem, idemq; mihi A unc accidere, quasi si quis miles concisis aliquot ex hosti- *Miles.* us, magnoque animo impressione facta in hostium condẽ tam aciem, pluribus prostratis, mox fracto gladio conster *Vox ora-* atus ad suos sese referat. Quin potius; quod nobis accidit *toris.* ericulosius est: Nam militi, qui fregit gladium, licet ab lio quopiam astantium ensem eripere, suumquè animum xerere, multamque strenuitatẽ ostendere. Cæterùm si vox boret, non licet ab alio vocem mutuo sumere. Quid igi- ur? suffugiemus & nos? At nõ permittit hoc vestrę charita s tyrannis ac violentia, Vereor & patris præsentiam, & ve ram reuereor promptitudinem.

IDEM ORATIONE ADVERSVS *Iudæos Quarta.*

Quemadmodum enim fieri non potest, vt Imperator B it, si non sit exercitus, aut diadema, non purpura, non alia, *Sacerdo-* quę regnum commendant: Ita nec sacrificus esse potest sub *tium Iu-* ata hostia, vetita oblatione, sanctis conculcatis, toto re *dæorum.* um statu abolito.

Quęmadmodum qui iniuria afficiunt, qui usurpant alie C a, qui rapiunt, qui mala innumera proximo inferunt, quũ luc venerint, eosq; viderint qui hęc passi sunt: Videbunt nim; videbunt, inquã, omnino (id quod perspicuum est & x diuite illo & Lazaro) neque os aperire poterũt, neq; ha ebũt quod dicant aut excusent, sed multo pudore repleti, nagnaq; condẽnatione ex illorum aspectu, ad ignea flumi na adducentur: Itidem qui bene viuunt, qui docent, qui in tituunt, vbi viderint eos quos seruauerunt illic, patrocinã es ipsis, multa fiducia replebuntur.

Quemadmodum in pecuniis, qui duos lucratus est au- D eos, procliuius est ad decem, ad viginti colligẽdos congre *Lucrũ pe-* gandosq;: Sic vsu venit & in virtute, qui fecerint bonum *cuniarũ* opus, officiũue præstiterit, extimulationem aliquã aut ex *Virtutũ* *profectus.*

horta-

hortationem ad agendum sumit, vt alia quoque be
E aggrediatur.

IDEM ADVERSVS IVDAEOS ORAtione Quinta.

Ebrius. Fornicatores & adulteri.

Etenim qui mulieris alienæ tenetur amore, qui i vacat, eberius est. Et quemadmodū is qui multū ebib rum seseque ingurgitauit, illiberales voces effundit, a pro alio videt. Sic & hic veluti mero quopiam sua cu te repletus, neque sana profert verba, sed obscœna o sed perniciosa, sed illiberalia, risusq; plena, aliaque p videt, cæcutiens ad ea quæ cernuntur.

F Quemadmodum igitur illud est grauissimum in n captis, & attonitis, & quòd cū ęgrotent, nec hoc ipsu tiant se esse ægrotos: sic & Iudæi, nunc quum sint ebri sentiunt tamen morbum suum.

Iudæorū cæcitas. Milites. Deliquentium cura habenda.

G Nos autem ne remittamus pro fratribus nostris so dinem neque posthac existimemus vllam illorum cur se importunam: Sed quemadmodum faciunt milites commisso prælio verterint in fugam aduersarios, ab in tione redeuntes. non protinus currunt ad tabernacul prius ad conflictus locum profecti, tollunt eos qui ex rum numero cæsi sunt, ac vita quidē defunctos terra rum. Cæterum si quos viderint inter mortuos spirant huc, uel letale vulnus habentes, iis in tentoria sublatis, tam adhiberent curationē, extracto telo, accersitis me absterso sanguine, pharmacis porrectis, reliquaq; omn ratione admota sanitatem reducūt. Et nos igitur, qu opitulante DEI gratia Iudęos persequuti sumus, arm aduersus illos vndequaque prophetis, reuersi ad nos v mus, nū qui fratrū nostrorū ceciderint, num qui ab ieiu intercepti sint, num qui illis in festo communicarint, a minem quidem tradamus sepulturę, sed potius sublato mnes curemus.

Nam sub externis quidem hostibus, qui semel conc rit animamq; efflarit, fieri non potest vt miles eum re ret, & ad vitam reuocet. Cæterum in hoc bello prælio
H etiamsi quis letale vulnus acceperit, fieri potest vt aux te nobis Dei gratia, eū ad vitam reducamus. Non enim

natu

aræ mors est, quemadmodum illa sed uoluntatis ac pro
iti Voluntatem autem mortuam licet denuò suscitare,
mæque morti datę, persuadere licet, ut ad suam uitam
eat, suumque dominum agnoscat.
ed quod dicebam (nam oportet ad id quod propositum
t reuerti) satis uobis ex his demonstrauit ratio, quòd nō
rteat fratres lapsos negligere neque contemnere, uerū
spicere quidem illis ante peccatum, cæterùm etiam post
catum multam erga illos præstare curam. Itidem faciūt
nedici: pręscribunt enim ac pręcipiunt hominibus, quę
lunt illorum sanitatem tueri, omnemque morbum exclu
re: cęterùm ubi neglexerint pręscripta, & in ualetudi-
m aduersam inciderint. non negligunt eos ipsi, sed tū ma
ne multā adhibent solicitudinē, quo illos morbo leuent.
Et tu igitur quum uideris aliquem egentem curatione,
l corporis uel animi, ne dicito apud teipsum: Quare ille
ille non curauerunt, sed a morbo libera, Ne petas ab illis
culationes negligentię.
Si inueneris aurum iacens, non dicis apud teipsum, qua-
ille aut ille hoc non sustulerunt sed festinas ante alios ra
ere: itidem & de fratribus collapsis cogita, putatoque te
esaurum reperisse, occasionem illis medendi. Etenim si
stillaueris, illi uelut oleum sermonis doctrinam, si obli-
aueris humanitate temperatiaque uulneratum, si sanaue-
s, ille te faciet ditiorem quouis thesauro. Qui enim eduxe
pretiosum, ex indignitate, tanquā os meū erit, inquit ille.
Sicut in igne probatur aurum? Sic homo fit acceptus in
amino deiectionis.
Si tu famulum tuum flagris cæcideris, & ille triginta aut
uinquaginta plagis acceptis, illico prouocet ad libertatem,
ut deserat tuum dominium, & ad alios quospiam sese con
erat, qui te oderint eosque in te concitet, dic mihi, num is
bs te ueniam impetraturus sit? An quisquam pro illo pote
it esse patronus? Nequaquam. Qur ita tandem? Quoniam
officium est Hieri punire talem famulū. Nō nō ob id tātum,
erumetiam ob hoc, quod si fugiendum erat, non ad hostes
& osores domini prioris oportebat fugere, sed ad amicos &
cognatos, Proinde tu quoque si uideris te puniri à Deo, ne
profu-

A *Medici.*

B *Inueniēs aurum.*

Famuli, et heri.

In tribulationibus ad sāctos nō ad malos recurrendum.

profugias ad inimicos Iudæos, ne magis etiam illum prouoces, sed ad amicos illius, martyres ac sanctos, q placuerunt, quique multam apud illum habẽt auctori Sed quid loquor da famulis & heris?

D Filius non poterit hoc facere, nec abnegare cognatio quam habet cum patre. Nam & naturæ leges, & leges minibus institutæ sic præscribunt, etiam flagris cæda ter, si à mensa depellat, si ædibus exigat, si quocu modo puniat, iubent omnia fortiter perpeti, nec ulli ueniam concedunt, ni paruerit, pertuleritque. Etiamsi cæsus innumeras querimonias deplorans perferat, hæ ba audit ab omnibus: Pater est qui cæcidit ac domin betq; potestatem in te quid uult faciendi, & oportet placidè ferre. Ergo famuli quidem ferunt dominos, rentes frequenter & præter ęquum punientes. Tu non sustines DEVM te corripientem, qui plus habet iuris, utpote uerè dominus, qui plus te diligit quam p quique nihil per iracundiam, sed omnia facit in tuam tatem: sed si leuis aliquis morbus acciderit, illico reli illius dominio, ad dęmones accurris, & ad synagogas gis. Et quam tandem post hac ueniam consequeris?

Filius & pater Aduersa ut toleranda.

E Quemadmodum enim postquam receperis incanta sanusque factus fueris miserius affectus es iis qui feb rant, dum tecum reputas peccati magnitudinem, sic quoque etiamsi febriciteris innumeraque patiaris ma pulsis impiis illis, quouis sano melius erit affectus an gestiente præ gaudio conscientia, ac laudante te, pro que & dicente: Euge euge, heus homo, CHRISTI fidelis, uir athleta pietatis, qui malueris molestus im quàm deserere tuã pietatem, proximo secundum mar loco stabis in illo die.

Incãtationes uitandæ.

F Quemadmodum enim illi præoptarunt cædi flagris querique, ut ad honorem peruenirent: Ita tu quoque præoptasti flagellari, torquerique à febris uulneribus ne abiiceres pietatem, non incantamentis, non app ris ac speciebus istiusmodi nutritus, neque sensu tium dolorum.

Martyres.

G An non uides medicos hoc ipsum facere? Non co

Medici.

otos lecto decumbentes ad ipsorum ædes deferri, sed ipsi currunt ad eos: Hoc & tu facito dilecte: sciens hanc præsentem uitam esse breuem, quodque nisi hæc lucra parauemus, nullam illic sumus habituri salutem.

IDEM ADVERSVS GENTILES ET IN Babylam martyrem.

Enimuero si ut adamantina & incorruptibilia nobis corpora essent, neque scorpios, neque serpentes, neque ignem manibus formidaremus, complecti: Ita cum animas nostras illi fide CHRISTVS armauit, non est quòd timeamus etiam hostium tenentes uenena. Nobis enim concessum est ambulare super serpentes & scorpios, & omnem dyaboli tyrannidem multòmagis & super Teredines, ac Scarabeos. Tam procul, est ne qua parte nos offendant insidiæ diaboli, & ita se habent res nostræ. A *Aduersa non timēda.*

Nihilominus error gentilis superstitionis, quamuis à nullo unquam obturbaretur, & profunda quiete frueretur, à se ipso extinctus est, & in semetipso in diuerso corruit. Non secus quam corpora diuturnę putredini obnoxia, quæ licet à nullo offendantur, per se tamen sponte dissoluuntur, paulatimque abolentur. B *Corporū putredo Gentiliū error ut euanuerit.*

Nondum scintilla fidei rectè accēsa erat, & fluuii ac abyssi undequaque irruebant. Non ignoratis utique, quantò facilius sit plantam nuper terrę impositam euellere, quàm arborem plurimis annis bene radicatam. C

Mea enim sententia, opus est, ut quisquis alios uult reprehendere, animam suam ab omni temeritate & arrogantia, quammaximè liberam faciat, ut uiam suam soli, uerbis & operibus declaret. Nam & medici ossa putrida & accensa secturi, non ita se replent quando curatum eunt, sed tunc maximè tranquillitatem animi seruare student, ne forte arti obsit turbatio. Quòd si curaturis corpus, tanta opus est animi sedatione, medicum animarum dic quid decet? quanta adeò prudentia expectanda? planè multò maior, atque adeo tanta, quantam uidelicet declarauit beatus ille martyr. D *Medicus Alios reprehēdēs, ut mūdus esse debeat.*

Quippe anima quæ semel peccatum gustauit, & neque dolore, neque pœnitentia eius tangitur, negligentia sua facit, ut semper morbi crescat accessio. Et quemadmodum in E *Scintilla Peccati incremētū.*

materiam

materiam recentem cadens ſcintilla, ſtatim tactam ac
dit, neque ſubſiſtit, donec quod reliquum eſt paſcatur
quãtò plura cõprehendit, flamma, tãto maiores uites a
ſumenda alia concipit, capiturque edacitate lignorum q
conſumuntur, ſi quid reliquum, quod & ipſum conſu
dum, & iterum alia conſumit, ſemper fortius ſe arman
cendio: Sic & natura peccati, ubi cogitationes animi i
ſerit, & nemo eſt qui malum extinguat, procedens ult
peior ſemper ſit, magiſque ac magis indomita. Et ideo
ſteriora peccata ferme prioribus ſunt grauiora. Acced
hęc quòd anima poſterioribus peccatis ad maiorem ſe
deſipientiã & inconſiderantiam uergit, uiribusque de
tur, In hunc modum plurimi, quia priorem flammam
extinxerunt, in omne peccatorum genus incidere.

F Sic peccatum, ut dixi, initio ſumpto niſi ſtatim p
beatur, tanto procurrit impetu, ut contineri nequeat,
ſecus quàm ferocientes equi qui freno ex ore eiect
ſcenſore excuſſo, moleſti primum ſunt occurentibus
nullo obſtante, ab excelſa petra ſe præcipitant. Et id
animas ſalutis noſtræ inimicus ita in hac potiſſimu
ſaniam agit, ut medicos repellant, quo diſtituta, à m
cis grauioribus & pluribus malis diuexet. Ita enim &
pore ægro tantes, quandiu ad ſe permittunt accedere m
cos, aliquam adhuc ſpem ſanitatis habent. Vbi autem
netici facti alios extrudunt, & dentibus mordent, nol
morbis liberari, tunc tandem incurabiliter laborant
quòd ea ſit natura morbi, ſed quòd ab his deſtitui ſun
morbo liberare poſſunt.

Cõtra peccatum citius adhibenda remedia.

G Et fiebant omnia quaſi contra Chriſtianos, uerte
tamen riſus, non in eos qui patiebantur, ſed in eo
intentabant. Sicut enim inſani propriores ſemper u
uidentur, parietes impetendo, & uaria in præſentes ma
cendo, & non illos ſed ſeipſos confundunt: Ita & cu

Inſani. Martyrũ ſupplicia

H bat, Ducebatur tumulus per totam uiam & redibat M
qua ſi athleta coronam ferens ſecũdo, in ciuitatem ſua
qua, & olim coronatus erat.

Spelunca latronũ,

Sicut, cum à ſpelunca princeps latronum ibidẽ ui
educitur, & ablatis omnibus quæ latronis erant, rei

Vidẽs loca Idolorum.

locus in ferarum latibulum, & coruorum refugium, ad quē quicunque uenerit, & uisa locorū dispositione, ex decursionibus & ambagibus secum expendit illius latrocinia, & depingit speciē eius, qui olim inhabitauit, Ita & hic res se habet. Nā quisquis uel à longe uidet columnas, uaditq; & limē transit, mox apud se cogitat Demonis prædas quas abegit, fraudesque ac insidias, ac stupescens tam irā, quam fortitudinem Dei, abit.

IDEM SERMONE IN IVVENTINVM ET MAXIMVM MARTYRES.

Temporis accessione opes quæ ad corpus spectāt, facile intereunt, uestimēta absumuntur, domus destruūtur, & aurum rubigine cōsumitur, & in summa omnis sensibilis substantiæ natura, tempore tādē aboletur, & intercidit, At nō sic se res habet in spiritualibus thesauris, de martyribus inquā, qui semper in eodem manent uigore, semper in eodē iuuentutis flore sunt, semper suæ gloriæ fulgorem emittunt & radios. A *Thesauri spirituales immarcessibiles.*

Enimuerò sicut plantæ rigatæ magis crescūt, Ita & fides nostra opugnata magis floret, & seditione agitata, incremēta maiora sumit. Neque horti, quis irrigati ita germinant & fœcundi sunt, ut Ecclesiæ, si martyrū irrigentur sanguine. B

Illos non indignum fuerit, & columnas, & scopulos, & turres, & candelabra, & tauros simul appellare. Nam ecclesiam sicut colūnæ sustinent, sicut turres muniunt, & sicut scopuli omnes undarum assultus repulerunt, multam interim ipsi seruantes tranquillitatem, sicut luminaria tenebras impietatis discusserunt, & sicut tauri anima, promptitudineque eadem, suaue Christi iugum traxere. C *Martyrū laudes.*

Etenim sicut milites uulnera, quæ in præliis sibi inflicta regi monstrantes fidenter loquuntur. Ita & illi manibus abscecta capita gestantes, & in medium afferentes, quæque uoluerint, apud regem cœlorum impetrare possunt. D *Milites Martyrū orationis efficacia.*

IDEM HOMILIA. IN PRISCILLAM ET AQVILAM.

Et quemadmodum qui artem natandi docent, principio multa diligentia discipulos gestant, post unum autem & alterum, E

terum,& tertium diē,subtracta illis dextera præcipiunt, seipsos iuuent,& nōnunquam illos parumper mergi sinu ita ut & multū salsuginis sorbeant:Ita & cū discipulis CHRISTVS faciebat. Nam initio nihil eis pati sineb uel paruum uel magnum,sed ubique aderat muniens & cumuallans eos, faciēsque ut omnia ubertim eis affluer cum uero tempus esset, ut uirilitatē suam ipsi declarare subtraxit aliquamdiu beneficiū, præcipiens eis , ut etiā seipsos multa perficerent.

F Quemadmodum aues pullos suos fouentes , tamdiu nido sedent,donec illorum plumæ increscant, quas dum creuisse uiderint,eos primùm circa nidum uolitare doc dein adminiculo suo totos destituunt. Ita faciebat & CH STVS.In Palestina enim quasi in nido nutricabat disc los,& exinde eos uolare docuit præsens ,& gestans tan permisit eos uolare in totum orbem,dato eis mandato sibiipsis deessent.

Corpus ægrotum ecclesia curat.

G Et sicut corpus neruorum debita habitudine carens tas gignit ægritudines,& uitam facit non diuturnam:It clesia non circundata forti,& uehementer urgente cat plurima parturit bella,iram dei auget , & multarum te tionum est occasio.

IDEM HOMILIA DE RESVRRECTION

H Sicut athletæ in theatro,& in sudore , & puluere & multo,& laboribus, & erumnis,pugāndum est:Ita & hic multa sustinere oportet,& ferre omnia uiriliter, si præclaras illic accepturus est coronas.

I Enimuerò in Olympicis certaminibus , athleta intra dium certat,magister autē ludi foris considēs, sermo affert auxilium,eatenusque duntaxat certamē iuuat,qu nus acclamationibus,sermonibusque ualet:neque enim la ei lege permittitur,manibus illū adiuuare.At secus res bet in pietatis certaminibus:Idem enim est & athleta & gister ludi,& idicirco nō extra caueā sedet , sed ingressus certamina ipsa,firmat compugiles dicens,Propter quo lis non succumbimus.

Auxilium dei in tribulationibus.

K Nam sicut hi qui in corporali certamine pugnant, coronam & brauium in meditatione & palæstra ipsa

gnam accipiũt mercedẽ, eò quòd corpora ſua firmiora & ualidiora exercitando faciũt: Ita & nos uirtutis certamen certantes, priuſquàm aperiatur cœlum, priuſquã filius dei adſit, priuſquàm retributiones nobis dentur, magnã mercedem accipimus, eò quòd anima ſapientiæ ſit amantior.

Similiter, ſicut qui mare nauigarunt, & innumeras procellas tulerunt multasque hyemes perpeſſi ſunt, anteaquã merces referant, nõ paruum ſuæ peregrinationis lucrũ reportant, eò quòd aliquãtò fidentiores ſunt, ac pelagi ſæuitiam minus horrẽt, nanque intrepide, & uoluptate quadã trãſmarinas peregrinationes aggrediũtur. Ita & qui in præſenti uita, propter CHRISTVM multas fert afflictiones, multaque grauia patitur, etiam anteaquam regni cœlorũ magnam illam retributionem aſſequatur, magna hic potitur fiducia, animamq; ſuam ita excelſam efficit, vt poſt hac grauia, omnia, quaſi è ſublimi derideat. A *Afflictorum fiducia.*

Sicut miles ſi geſtarit arma ſeſe grauantia nõ eſt terrori hoſtibus, qui ſciunt armaturæ grauitatem, pedũ velocitati, & bellandi, vſu obeſſe: Sin leuia acceperit, & tractabilia, ſicut auis aliqua obuiam ſe feret hoſtibus: ſic & qui carnẽ ſuam nõ ebrietate, neque indulgẽtia, neque deliciis incraſſarit, ſed ieiuniis & precibùs diuturnaque afflictionum ſuſtinẽtia leuiorẽ & tenuiorem effecerit: Sicut volucris aliqua ſupernè deuolãs, ita valido impetu in phalãges dæmonũ irruit, & occurrẽtes virtutes facilè inuadit, ſibique ſubiicit. B *Miles Quibus armaturis cõtra dæmones pugnandum.*

Et enim nonnũquam agricola cum ſementem fecit, cũ agrum coluit, cum iã ſegetem increſcere vidit, ſpe tãdem & retributione laborum excidit: quia vel grãdo, uel erucæ, vel locuſtæ, vel alia quædam talia acciderũt, & poſt multos labores vacui manibus domum regreditur. Mercator quoque poſt longam nauigationem, afferẽs oneratam nauim, ſæpe in ipſo portus hoſtio, irruẽtibus vẽtis impingit in ſcopulũ, & vix nudo corpore ſaluato egreditur. Et in ſumma in ſecularibus negociis omnibus, ſæpe ſub finem eiuſmodi calamitates eueniunt, Cæterùm non idem in tuis contingit certaminibus, ſed neceſſe omnino eſt, vt qui certauerit, & pietatem ſeminauerit, multosque labores tu- C *Merces præmiũ chriſtiani certaminis.*

B 2 lerit

lerit finem ipsum assequatur. Neque aeris intemperie, que uĕtorum tempestate, laborum mercedes subuerti Deus, sed repositæ sunt ille in cœlestibus, & indepræd bus thesauris.

D Etenim semina nisi prius moriantur, & putrescāt & rumpantur, non pariunt aristam. Sicut igitur qui uid granum quod corrumpitur, & dissoluitur, non dubit resurrectione, sed certissimam demonstrationem faci si ita maneret, & nō corrumperetur, uel dissolueretu tum ꝙ nunquam resurgeret, Sic cogita, & in corpore cum uides corruptionē, tunc potissimum de resurre philosophare: Nam mors nihil aliud est, quam plena ptionis consumptio. Neq; enim mors simpliciter co sed corruptionē corporis absumit. Hoc etiam in me rum materiis uides euenire: Rudem enim glebam in aurum, eius artis gnari, & inconflatoriū mittunt, cir nĕdo stannum & aliam materiam, & aurum nō pro donec purum excoquatur. Iam si tātum potest ignis p tia; cur non & diuina?

Semina Mortuorū resurrectio.

E Nam sicut in conuiuiis qui acceperit arrabonem, habet, & securus est de toto reliquo. Ita & tu cū acce arrabonem spiritus, dona inquam, nō iam dubitare de cæteris bonis tibi repositis.

Arrabo.

HOMILIA DE PROFECTV EVANG.

F Sicut nauis quæ multos fluctus transit, multasq; te states effugit, in ipso autem portu tādem in scopul pingit, iacturam totius in se reconditi thesauri facit. Pharisæus ille, post quam sustinuit labores ieiunii, a uirtutes omnes, qui linguam non coercuit, arrogan in ipso portu naufragium fecit.

G Quemadmodum prædo aliquis, dominum cun mientibus ingressus, ut auferat omnia, si quem uide cendere candelā, illum mox interimit, & lumen ex ut auferre, & rapere alia absq; metu possit: Ita & Ne latronē & furem quendam agens, dormientibus om profundoq; somno grauatis, omnium bona diripieb ptias inuadebat, domos subuertebat, nullumq; ma nus intermittebat.

Neronis crudelitas.

Sicut rex mane super thornum suum conscendens, & in regalibus aulis considens, plurimas undequaq; literas accipit: Ita & ille in carcere, quasi in regalibus palatiis sedens multò plures & accepit, & misit, undequaque gentibus ad eius sapiētiam confugientibus, & ad eum referentibus de omnibus quæ apud se fidebant. A *Rex.*

Anima enim quādo diuino amore, & desiderio uerè corripitur, ad nihil huius uitæ se cōuertit, sed sicut mente moti contemunt ignem & ferrum, & feras, & pelagus, & omnia: Ita pii furore quodam, maximè spiri tuali ac honestissimo insaniunt, deridentes omnia quæ uident. B

In tranquillitate es, ora Deum, ut ipsa tibi tranquillitas stabilis maneat: Tēpestatem uides grauem, ora Deum ut auertat ipsam, & ex ipsa tranquillitatem faciat: Exauditus es, gratias age, quòd exauditus es. Non exauditus es, perseuera, ut exaudiaris. Et si differt aliquādo dominus, non id odio facit, neque te auersatur: sed differendo, diuitius te secum seruare uult. Sicut & patres filios indulgētius amātes, quo illos diuitius apud se detineāt, quos desides uident dedita opera, morantur aliquid daturi. C *Patres.* *Vt Deus differat exaudire*

IDEM SERMONE DE CONVERSIONE PAVLI.

Quid lucidus sole, attamen & lux eius deficit? Et profectò sicut fulgidā illam lucem, & fulgurosum iubar, sæpenumerò superueniētes tenebræ obtegunt: Ita & intellectum nostrum, quasi in meridie fulgētem, & perspicuum, inconsiderantia obrepens tenebrosum reddit, D

Nam sicut in famulis usu uenire solet, quòd obscuri fiāt si quàm primum fugam inierūt, sua nomina mutarint: Ita & in Paulo cōtigisset, si mox ut relictis Iudæis ad nos uenit aliud nomē sortitus fuisset nemo enim sciuisset quod persequutus esset ille Euangelista. E

Enimuerò medicum tunc maxime admiramur, quando febrē cum infestior, & flamma morbi cum uehemētior est extinguere, & penitus abolere potest. Id quod & in Paulo contingit. Vox enim domini quasi ros quidam desuper descendens, à morbo in ipso fortiore flammæ liberauit. F

Etenim qui excludere vult arborem, ramis relictis ra- G

dicē ipsam execat: Ita sanè & hic adortus est discipulos
dicem prædicationis uolens eximere.

IDEM, SERMONE DE HABENDA CVRA
Proximorum.

H Sicut is qui absq; compassione uulnera fratrum spe
nullum inueniet qui se dignetur uenia, si quando & ipse
caucrit. Ita qui cum misericordia lapsum proximi iusti
si quando & ipse supplantabitur, multos uidebit ma
porrecturos.

Lapsum delinquē tis iusti ficans.

I Nam si semper argueremus, impudentiores illi fiere
semper obsecramus, ignauiores redderentur, Quapr
& medici non solum secant, sed uulnera obligant, n
semper amara, sed nonnunquam & lenia pharmaca i
dunt, ut per propria purificētur sanies & putredo, per
riora autem mitigetur dolor.

K Plerunque enim nobis dormientibus & negligen
imponit, & idcirco præoccupatus ille magis dignus est
donetur ei, quoniā à tentatore captus est. Nō enim e
manifesta pugna, neq; condictus dies belli, sed per ig
tiam deceptus & superatus est. Sic nautæ quoque faci
per magnū & spaciosum mare nauigant, licet nauis
do uento feratur, licet omni fruātur securitate, cū ta
derint alios uel à longe naufragium facere, non ad p
spectantes utilitatem illorū contemnunt calamitatem
sistunt nauē, & eiiciunt anchoram, detrahunt uela, e
funes, proiiciunt tabulas, ut ille qui a fluctibus me
fortè aliquo illorum arrepto emergat.

Nautarū sedulitas, Vtilitas ex proximi lapsu capiēda.

Rota.

L Sicut uideri nequit in rota, quę cōtinuò uersatur, a
pars eius, eò quod crebra circūferētia semper summa
ima, & ima summa: Ita nostrarum rerum impetus, cō
tinuò uertuntur, summa facit infima, ut uidere licet in
tiis, potentiis, & aliis.

Rerum uicissitudo celerrima.

IDEM SERMONE DE HVMILITA
te, in Oziam.

M An non uides, quid in equestri certamine faciant
gæ quomodò prætercurso totius theatri populo cote
eò loci aduersariorū currus subuertere, ubi regem uid
sedentem, & unum oculū tot faciebus digniorem exi

Querendus semper a nobis deus.

At tu angelorum regū, agonothetā ipsum in cursu tuo ui dens, ipso relicto, cō seruorū aspectibus te offers, & propter illos, post tam multa certamina incoronatus abscedis, post multos sudores absq; brauio ab agonotheta ipso uadis,

Nam sicut schænobatę, qui in funibus sursum deorsumq; extentis ascendere, & descendere solent si parū respexerint præcipites in orchestram decidunt, & pereunt: Ita & in hac uia ambulantes, si parumper fuerint desides, in preceps feruntur. Via enim hæc & angustior, & directior, nec nō & periculosior, quàm funis ille, imò & multò sublimior est. A *Desidia periculū.*

IDEM IX. SERMONE
De Ozia.

Sicut nauclerus in portu naufragium faciens, neutiquā assequitur ueniam. Ita uir post nuptialem portum, aliena, cō iugia inuadens, uel mulierem aliena curiosius spectans, nullam habebit defensionem. tam apud Deum, quam apud homines, etiamsi sexcenties naturæ uoluptatem prætexat. C *Superborum periculum.*

Sicut enim oculis captus, ab omnibus offendi potest facile, ita & superbus quoque dominum nesciens (principium enim superbiæ est nescire dominū) etiam ab hominibus facile capi potest, utpote lumine summo orbatus.

Enimuerò & diabolus tunc infestat uehementius, & sicut piratæ nauigantes in mari, non tunc insidiantur, cum è portu uident egrediētes. Nam quid prodesset inuadere nauem uacuam, sed tunc omnes artes mouent, cum onustę redeūt. Ita & malignus ille demon, cum uos uiderit multa conuexisse, nempe ieiuniū, preces, eleemosinas, continentià, aliasq; uirtutes omnes, esseq; nauim nostram gemmis pietatis plenam, tunc undequaque sese obiicit, ut thesaurum rapiat, & in ipso portus ingressu uincat & spoliet. D *Diabolus*

IDEM DE LAZARO CONcione Prima.

Quòd si post nostram etiam admonitionem in iisdem uitiis perseuerarint, nec sic quidem nos desistemus apud uos quod rectum est consulere, quādoquidem & aquarū uenæ, etiamsi nullus ueniat aquarum, manāt tamen, & fontes quā uis hauriat nemo, tamen scatebras emittunt, & amnes etiā si nemo bibat, nihilò secius fluunt, Sic oportet & illum qui E

concionatur,quamuis nullus auscultet,tamē præstare quid in ipso situm est.

Qui hodie quod audiuit repullit, cras fortassis aud recipiet. Tum qui hodierno crastinoque die contem

F tassis post dies complures præbebit animum iis quæ tur.Quandoquidem & illud crebro fit, ut piscator, q totum diem uacuum attraxit rete sub noctem iam a rans,capto qui ipsum per totum fefellerat diem, pis cedat.

Quòd si ideo uicturi sumus in ocio,& ab omnibus nibus uidebitur abstinēdum,eò quòd sēper euenit, u bi frustremur optatis,uniuersa nobis perierit uita, n tualia modo,uerum etiam illa quæ ad uitæ præsent

G pertinent, simul intererint omnia. Etenim si agricola nus ab agricolatione resiliat, quòd semel atq; iterū pius acciderit aeris inæqualitas, breui fame periremu nes. Idē si nauclerus ob semel atq; iterū aut sepius c tempestatem fugiat mare,futurum est ut nemo ueha lago,atq; hinc rursum peribunt nobis omnia uite cō Quòd si per singulas artes percurrens, ista quæ nos uis,suadens moneasq; cūcta funditus interibūt, terr rebit ædificiis ac domiciliis. Itaque quū hæc omnia etiāsi semel atq; iterum aut sæpius frustrati fuerint negotiorum,in quibus uersantur, exitu,denuo pari critate redeunt ad eadem. Nam,& ruricola,ubi semel iterum ac sæpius semen aruo commisit, nec uotis re prouentus,rursus eandē exercet segetem,neque raro totius temporis iacturam uno sarciat anno. Sic & ne tor,quanquam crebrò fecit naufragium, non tamen net à portu,sed & postea nauim detraxit, & nautas co xit, & pecuniis mutuo datis eadem agreditur nego que, quum nihilò magis nunc sciat quomodo cessur quàm scierat antè. Denique quicunque solent aggr quamcunque, ita facere consueuerunt,quemadmod ciūt agricolator ac negociator. Et post hæc quum il adhibeant curā studiumque circa res ad præsentis u tæ pertinentes,quarum exitus sit incertus: nos si lo non auditi fuerimus, illico desinemus? Et quam o

Perseuerantia in bonis operibus. & potißimū in prædicatione.

mus ueniam? Quid excusationis adferemus? Et tamen illis, si non successerit, nullus est qui damnum acceptum leniat. Veluti si mare nauim fluctibus obruerit nemo medebitur inopiæ naufragi. Si uis hymbrium effusa in aruum præfocarit sementē, cogitur agricola uacuis manibus redire domū. Nostra uero, quum loquimur aut exhortamur, non est eadem conditio.

A Imo si semē per te iactum auditor nō receperit, nec obedientiæ fructum retulerit, tu tamen communicati consilii mercedem fers a Deo, nec minus accipies præmii non auditus, quam accepturus eras, si ille obtemperasset. Quod erat in te, præstitisti. Cæterùm ad id ut persuadeamus auditoribus, nō sumus obstricti, sed tantum ut admoneamus. Nostræ quidē partes sunt admonere, illorum uerò obtēperare.

B Et quemadmodum, si nos admonendi officio functi nō fuerimus, etiamsi decem milia benefactorum prodierint, ipsis solis repositum est premium, ad nos nihil redibit lucri, quandoquidem non dedimus consilium: Ita si nobis admonentibus illi non auscultarunt, ad ipsos solos redibit omnis ultio, nobis autem nihil imputabitur, quin potius copiosa merces nobis ueniat a Deo.

Parentū erga filios etiam desperatos solicitudo.

C An non uides parentes, quomodo filiis suis, licet frequēter desperatis assidēt lachrymantes, lamentātes, exosculātes omnia quæ possunt admouētes, ad supremum usq; halitū. Hoc tu quoque facito pro fratribus. Et tamē illi nō possunt lachrymis ac lamentis, neque morbū depellere, neque mortem imminentem abigere. Tu uerò frequenter poteris animam deploratam, assiduitate instātiaque per lamenta reuocare ac suscitare: Dedisti consilium, nec persuasisti, illachryma, punge frequenter, ac suspira paululum, ut tua solicitudo in curā illi uerecundiam, conuertes illum ad salutem.

Agenda Deo gratiæ sublata mensa.

D An nō uides quod iumēta iugū ferentia, posteaq̃ ad præsepe pasta sunt, hæc agūt, onera gestāt, suumq; explēt ministeriū. Tu uerò qui sublata mēsa, ad omne opus inutilis es & idoneus, nū uitare poteris, quò minus uidearis asinis deterior? Quāobrē? Quia tū maximè cōuenit esse sobrium ac uigilantem. Nam tempus post mēsam, agendi gratiæ tēpus est. Nō decet autem agentē gratias ebrium esse, sed sobrium

brium ac uigilãtem. A mẽsa non ad lectum, sed ad de-
E tionem uertamur, ne brutis animãtibus simus magis b-

Latrocinii princeps. *Diues auarus.* Age si quem uidisse latrocinii principẽ grassanten uias præteruntibus insidiãtem, ea quæ sunt in agris, ra- tem, in speluncas ac foueas subterraneas aurum & arg- defodientem, ac illic multa recludentem armenta, uest- mancipia multa ex incursionibus illis possidentẽ, age d- hi, num illum beatum diceres propter diuitias illas an tius miserum prædicares, propter suppliciũ illi uentur Atqui nõdum comprehensus est, neq; in manus iudic- ditus, nec in carcerem cõiectus, neque accusatorem hab neque in iudiciũ uenit, sed deliciis indulget, inebriat- taque rerum fruitur abundantia. Attamen non propter sentia, quæque uidentur iudicamus illũ beatum, sed f- futura, quæque imminẽt, illum miserũ prædicamus. itẽ de diuitibus & de auaris cogita. Latrones quipiam uias obsidentes, res pretereuntium rapientes, uelut in s- cis ac foueis subterraneis, aliorũ facultates in suis cubic- defodientes. Ne igitur beatos dicamus illos propter præ- tia, sed miseros propter futura, propter formidandum i- iudicium, propter ineuitabiles pœnas.

F *Latrones fraudib. & rapinis uiuentes.* Nam isti quidẽ latrones frequenter ex hominum ma- bus elapsi sũt, nihilòminus quũ hoc sciamus, & nobis i- deprecamur, & hostibus imprecamur istorum uitã, un- execrabili rerum copia. Atqui sub Deo uero iudice, nõ l- istud dicere. Nullus enim illius effugiet sententiam, sed- nes omnino, qui fraudibus & rapinis uiuunt, Dei uind- sibi accersunt, illam immortalem fineque carentem, qu- admodum diues ille.

G Nec enim mihi dixerit illum mẽsa sumptuosa frui, ue- bus circundati sericis, mancipiorum greges circunferre lios submouere in foro, sed explica mihi istius cõicienti- & uidebis intus grauem peccatorum tumultum, iugem tum, tempestatem, turbationem, uidebis uelut in curia tem ad thronum conscientiæ conscendisse regalem, & ta- quam iudicem quépiam sedẽtem, & cogitationes loco- nificum adhibentem, in eculeo suspendentem, lateraq; c- scientiæ radentem unguis, pro commissis uehemẽter in-

manto-

mantem, quum nemo ſciat, niſi quod ſolus Deus hæc uidere nouerit. Et enim qui cōmittit adulteriū, etiā ſi miles fuerit, diues etiam, ſi nullū habeat accuſatorem, non deſinit tamen intus ſeipſum accuſare, & uoluptas quidē temporaria eſt, dolor uero perpetuus timor undique ac tremor, ſuſpicio, & anxietas, angulos metuit, umbras ipſas formidat, ſuos ipſius famulos cōſcios, inſcios illam ipſam quam corrupit, & uirum quem affecit cōtumelia, obambulat amarum accuſatorem circūferens conſcientiam, quum ſit ſuo iudicio dānatus, nec uel ad breue tempus poſſit reſpirare. Nam & in lecto, & in menſa, & in foro, & in domo, & interdiu, & noctu, & in ipſis frequēter ſomniis hæc iniquitatis ſimulachra uidet, ipſiusque Cain uitam uiuit, gemens ac tremens ſuper terram, quum nemo ſciat, intus tamen habet ignem implicitum, Idem patiuntur & qui rapinam exercent, & qui fraude lucrum faciunt. Hoc & ebrioſi, in ſumma quotquot in peccatis uiuunt

Peccatoris conſcientia.

Cain.

IDEM DE LAZARO CONcione Secunda.

A Quemadmodum igitur eum qui perpetuò ſitit, non dixerimus rectè ualere, etiamſi copia rerum affluat, etiamſi iuxta fluuios ac fontes accumbat. Quid enim prodeſt illa aquarum copia, quum affectio maneat inſedabilis? Itidē & in diuitibus faciamus, eos qui perpetuò cōcupiſcūt, ſitiūtq; aliena, ne putemus unquàm eſſe ſecuros, nec ulla frui rerum copia. Etenim qui ſuam ipſius cōcupiſcentiam nō poteſt ſiſtere etiamſi cunctorum opibus uallatus ſit quomodo futurus eſt is unquā in proſperitate? Eos uero qui quod habent ſuum, boni conſulunt, quiq; ſua ſorte contēti ſunt, nec alienas circunſpectant facultates, etiā ſi fuerint omniū egētiſſimi, omnium opulentiſſimos ducere oportet.

Diuitū ægritudo

B Et quemadmodum eum qui prius in cauea multa uulnera accepit, ac ſanguine conſperſus eſt, poſt anademate capiti addito, hi qui ante caueam ſtant, ſuſceptum multa cū laude domum deducunt, applaudentes, bene ominantes, admirantes, Sic & angeli Lazarū tum deducebant, illius uerò animā repetebant metuendæ quædā uirtutes, fortaſſis ad hoc miſſæ,

missæ: neque enim sua sponte anima ad illam secedit propterea quòd hoc ne fieri quidem possit. Nam si ciu ciuitate uertentes egemus deductoribus, multò mag à carne diuulsa, & ad futurā trāsiens uitā, opus habeb ducibus. Quapropter frequenter nūc emicat, nūc in dū demergit, metuitque & horret quū est a corpore di ra. Nam cum semper nos stimulat peccatorum cōsc tū uerò maxime illa hora, quum hinc sumus abduc illa tribunalia, metuendumque iudiciū. tum enim siue rapuit, siue fraudauit, siue contumelia affecit, siue c præter causam inimicus factus est, siue aliud quodcu cinus perpetrauit, vniuersus illic peccatorū cumulu uatur, & oculis exhibetur,, mentemque stimulat.

C Et quemadmodum qui tenentur in carcere, semp dē deiecti mœrentesq; sunt, maximè tamē sub illū d sunt educēdi, & ad ipsas iudicis fores pertrahendi, & quā periclitātur, ac iudicis vocē intus audiūt, exani metu, nihiloque melius afficiuntur quā mortui. Sic ma, maximè quidem in ipso peccati tempore cruci angitur, multò magis quum hinc auulsa abducend

Anima peccatricis status

D Quemadmodum enim receptor quispiā qui regi cunias accepit, si neglexerit his quib. iussus est distrib inq; proprias cōsumpserit delicias, pœnas dat ac per Ita sane & diues receptor est quispiam pecuniarū, qu peribus distribui debeāt. Itaque quum in mādatis h eas distribuere suis conseruis egētibus, si quid ampli postulet necessitas in seipsū insumpserit, grauissima daturus est pęnas, Nō enim sunt ipsius quę possidet, se seruorum illius.

Diuitis auari pœna.

E Quemadmodum piscator iacto in mare reti, pisce dem attrahit, attrahit autem frequēter & aurū & ma tas: Itidem & hic reti captās homines, piscatus est ta & angelos, quodq; mireris, etiam insciens. Id quod & lus in huius laudibus dixit: Sectate hospitalitatē: pe enim quidam inscientes hospitio exceperunt angelos.

Eleemosinas elargiens.

IDEM DE LAZARO CONcione tertia.

F Age igitur & hodie denuò tractemus idē argume

quan

uandoquidē qui in metallis operantur, ubicūq; uiderint multas auri uenas, illic fodiūt acrius, nec prius absistūt quā totū quod reperiri potuit, exhauserint. Redeamus igitur illuc, ubi sermonē heri finiuimus, ut illinc eundē īstauremus. *Auri venæ.*

A Nam & mater amans, quum infantem lactentem parat ad solidū cibū adducere, si simul multū meri infundat ori, nihil prodest infanti, refundite puero quod datur, ac tuniculā qua pectus tegit irrigāte. Quòd si sensim ac paulatim infundat, puer quod traditum est absq; molestia trasmittit, Proinde ne uobis idem quod traditum fuerit effluat, nō semel uobis instillauimus doctrinę poculū, sed.ī dies aliquot partiti sumus, passi uos interim hisce diebus interquiescere ab audiendi labore, quò simul & ea quæ deposuimus, sic infigātur animo uestræ charitatis, ut excidere non possint, & ea quæ dicentur, sedatis ac uegetis manibus excipiatis.

B An non uides fabros ærarios, aurifices, fabros argentarios, denique eos qui quacūq; exercent artem, omnia artis instrumenta habere parata & integra, q̃uis compellat fames, q̃uis affligat inopia, omnia præoptātes sustinere potius q̄ ut ex instrumētis artificii quippiā uendere uelint, atque hinc ali. Itaq; multi frequēter potius habuerūt ad usurā accipere, q̄ uel minimū aliquid ex artis instrumētis oppignerare, idq; iure optimo. Norunt enim quod diuenditis illis, ars uniuersa ipsis sit inutilis, totūque quęstus fundamentum sublatum, illis autē manentibus, fieri pōt ut cōtractū æs alienum progressu temporis aliquando dissoluant, iugiter utentes artificio. Quòd si priusquam dissoluerint æs alienum, aliis ea uendant, iam nō est unde possint solatium aliquod famis inopiæq; excogitare. Hoc sanè animo nos quoque præditos esse oportet, quemadmodū enim illis artis instrumenta sunt, malleus, incus, forceps, sic & nobis artis instrumenta sunt apostolorū ac Prophetarū libri, omnisque scriptura diuinitus inspirata & utilis. Et quemadmodū illi per instrumenta quicquid faciendum susceperint, perficiūt: Ita sanè & nos per hos fabricamur, & animam nostram deprauatamq; corrigimus, & inueteratā renouamus. Atq; illi quidē hactenus modò præstant suā artem, ut formā addāt rebus: neq; enim possunt materiā uasorū trasmutare, neq; *Verbi Dei declamator.*

ex argento aurũ reddere, ſed harum rerum figuras co
nunt duntaxat. Tu uero nõ ita, ſed amplius quiddã p
Nam ligneũ uas acceptũ, poteris aliquando reddere a

C Quemadmodum enim arma regalia repoſita etiam
mo fuerit qui poſſideat, tamen iis qui habitant in a
multam præbẽt cuſtodiam ac tutamen, dũ neque latr
neq; parietum perfoſſores, neque alius quiſpiam ſce
rum audet eam aggredi domum, Sic ubicũque fueri
ſpirituales, illinc omnis expellitur uis diabolica, mult
bitantibus accedit conſolatio. Quandoquidẽ ipſe et
ſe librorum aſpectus ſegniores nos reddit ad peccand

Sacrorũ voluminũ poſſeſſio & uſus.

D Veluti ſi quẽ uideris hydropi, aut uitio ſplenis ob
aut tabo quopiã marceſcẽtem, temulẽtiæ ac deliciis in
tẽ, reddere morbũ acriorẽ, adeo nõ miraris, aut beatu
cas eum ob delicias, ut ob hoc ipſum etiã maximè mi
exiſtimes, Similiter & de anima cogitatio ubi uideris
nem peruerſe uiuentem, multaq; fruentẽ proſperitat
triſte quicquã patientẽ, ob hoc ipſum magis deplora,
quum morbo grauiſſimoq; tabo ſit obnoxius, tamẽ
rior ſit, morbum deliciis uitaq; diſſoluta exaſperans.

E Quemadmodum canis aſſiſtens menſæ, ſi uiderit
nem ueſcentẽ ſubinde aliquid eorũ quæ in mẽſa ſu
proiicientẽ, manet aſſiduè, quod ſi ſemel atque iterũ
tit, ut diſceſſerit nihil adeptus, protinus abſtinet, uel
iam fruſtrà & in caſſum aſſiſtat. Itidẽ & diabolus iugi
bis inhiat, ſi quod blaſphemum uerbum ipſi ceu can
ciamus, hoc accepto rurſus aggreditur. Quòd ſi perſe
ueris gratias agere, iugulaueris illum fame, celeriterq
geris, & aufugere coegeris.

Fugãdus à nobis Diabolus

F Quid igitur? ut ego, inquis, fiam melior, ille punitu
propter hoc, ſed propter ſuũ ipſius peccatum punitu
rũ attẽtis ex abundanti fit occaſio ſalutis, dum metu
quæ aliis acciderunt concepto, redduntur probiores. It
& domini faciunt, uno ſępe famulo flagellato multos
reddunt emendatiores.

IDEM DE LAZARO CONCIONE. 4

Quãdoquidem & agricola, poſteaquã totius uine
demiam peregerit, nõ prius deſiſtit, quàm ſingulos

utos acinos decerpserit. Quum igitur nunc quoque uideã ub literis, ueluti sub foliis latere sensus occultos, age & hos ursus diligenter amputemus, pro falce sermone utentes. Si uidẽ uinea post fructus semel à uĩdemiatore desectos, stat uda fructu, nihil habens præter folia, uerùm spiritualis di inarũ scripturarum uinea nõ item, sed quamuis quicquid idebatur sustulerimus, tamẽ adhuc amplius superest tollẽ um. Itaque complures ante nos disseruerunt in hanc parabolam, complures fortassis & post nos disserturi sunt, nemo amen poterit totas opes eruere. Nam ea est huius opulentis natura, quò foderis altius, hoc magis exũdant diuini sensus. Fons enim est nunquam deficiens.

Etenim si quum magistratus in medio foro reum adducii, carnifices adhibet, ac tormentis examinat accusatũ, omnes magno studio concurrunt, cupiẽtes audire quid interroget iudex, quid reus respondeat. Multò magis hic diligenter auscultandum est, quid reus, nimirum hic diues, postulet, quid contrà iustus iudex respondeat per Abraham. Non enim Patriarcha erat qui iudicabat, quanquàm is pronũciabat, Verũ quẽadmodũ in mundanis istis iudiciis quoties fuerint aliqui rei, puta latrones aut homicidæ, his leges procul à conspectu iudicis occurrentes, non permittant ut audiãt uocem iudicantis, qui præter alia hoc quoque honore iudicat illos indignos, sed medius quispiam interpres, & iudicis interrogatiões, & rei respõsiones, perfert. Hoc sanè pacto & tunc factum est. Non Deum pronunciantem, non Deum ipsum loquentẽ audiuit reus, sed medius erat Abrahã, qui iudicis uocem ei qui iudicabat retulit. A

Abrahã epulonẽ Diuitem alloquẽs

Quemadmodum enim conspicientes in pariete pictum diuitem ac pauperem, nec illi inuidemus, nec pauperem despicimus, eò quòd quæ uidemus, vmbra rerum est, nõ ueritas. Sic & diuitiarum, & paupertatis, gloriæ & ignominiæ aliarumque rerum omnium siue tristium, siue lætarum, naturam si pernouerimus, liberabimur a perturbatione, quæ ex harum unaquaque in nobis gigni solet. Hæc enim omnia quauis vmbra fallaciora, neque quicquam habent sublime, neque præclarum, neque splẽdida gloriosaq; attollere, neq; humilia contemptaque attollere poterunt. B

Ad

Ad hæc quòd superuacanea quærũt q desiderãt,ut m
tui illinc redeãt,præter hæc quæ dicta sunt,etiã ab huius
C tæ curiis demonstrare licet, Gehẽna nõ uidetur incredu
Nam credẽtibus est perspicua manifestaq; Curiæ uidem
quotidieq; audimus, quòd ille supplicio affectus est, il
proscripta bona:alius operatur in fodinis,alius exustus
igni,alius alio pœnæ uindictæq; genere periit,& tamẽ
quum audiunt mali ac facinorosi maleficique,nõ eme
tur. Multi frequẽter in his deprehensi, posteaquam eff
runt pęnam,perfossoque carcere elapsi sunt, rursus ea
aggrediuntur,multò his sceleratiora perpetrant,Ne ig
quęramus hęc audire à mortuis, quæ multò clarius q
die nos docent sacræ scripturæ.

D Quin & quum perpetratur peccatum , & priusquã
petratur,& post quã perpetratũ,acerbus nobis immin
cusator,maximè uerò posteaquã perpetratũ fuerit. Nã
petrãdo scelere,quoniã uoluptate sumus ebrii,nõ persi
timus,cæterũ simulatq; cõmissum est cæperitq; finẽ,ta
mũ extincta uoluptate amarus pœnitentiæ stimulus su
dit,contra quam accidere solet mulieribus parturienti

Pœnitẽtia peccati. Nã illis ante partũ labor est ingẽs, grauisq; nixus, di
cãtes eas doloribus,post partũ uerò relaxatio dolore fi
cũ infante egrediente,Verum hic non item, sed dum p
rimus cõcipimusque corruptos affectus,delectamur ga
E musque cæterùm vbi fuerimus enixi malum illum p
peccatum tũ conspecta fœditate partus, discruciamur
uius quam mulieres parturientes.

Pater filium increpans. Nam pater ubi semel,iterum,ac tertio , deciesue fili
increpauerit,si uiderit incorrigibilem permanere,desp
abdicat.expellit familia à cognatione resecat . At non e
modo cõscientia,sed licet semel,licet iterũ,licet ter lice
Diuites sancti. lies admonuerit, tuq; non optẽperes, monebit iterum
desistet usque ad supremũ halitũ,siue domi , siue in bi
siue in mensa, siue in foro,siue in itinere , frequenter &
somnis peccatorũ nobis simulachra spectraq; repræse

IDEM oratione de B.Philogonio.

F Proinde quãuis nostræ facultates exiguæ sint minim
precii,attamen quæ possumus,offerimus , Ea licet no
spond

spondeāt magnitudini meritorum animæ preclari iustique Philogonii, tamē, hoc ipsum celsitudinis illius maximū fuerit argumentū, quòd nec pusilla repellat, sed idem faciat ꝙ solēt diuites. Siquidē illi quū acceperint a tenuibus exigua, quibus nō egēt, sua uicissim apponunt remunerantes eos, qui quòd poterant obtulerint: Itidē & hic quum accederit A a nobis laudē uerbis perectā, qua nequaquam eget, redonabāt nobis ꝓ opera sua laudationē, qua seper vti possimus.

Quemadmodum enim aliquis ingressus uineam, uitesq; cōtemplatus pampinis comātes, fructu grauida maceriis acceptis vndiq; munitas, haudquaquā desiderat cuiusquā qui demōstret uinitoris industriam, & agricolæ uirtutem, Itidē & hic si quis ingressus conspiciat uites spirituales, uestrūque fructū cōtempletur, nihil opus habuerit, ut ex cuiusquam oratione discat qualis sit uester præpositus.

Viniteris idustria. Prælati uirtus.

IDEM HOMILIA I. SVPER ILLIS VERBIS Esaiæ: Vidi dominum sedentem.

Conspicio uos multo studio adnitentes, ut ad effectum perducatis quę heri à nobis dicta sunt, eoque nūc haud grauati semen doctrinę iacimus quod hinc bona spes alit animum nostrum. Nam & agricola, quū non sine labore quidem semina deposuit, sed uidet terram feracem segetemq; prouētu exuberantē, superiorū laborū obliuiscit, atq; ad reliquū ope cōseruationemq;, lucri expectatione excitatur. Verū hęc agricolatio quantò feracior, quātoque lucrosior est? Nam illam quidē frugum sensibiliū copiam adferēs corporibus reponit alimoniā. Hæc uerò dum sermonum deponit doctrinam, spiritualiumque donorū abundantiam adfert animi diuitias, recondit, alimoniā quæ nec cōsumi, nec uitiari potest, reditus qui neque pereunt: neque corrūpuntur, sed arcana quadam prouidentia conseruatur, quorum usus fructus mente percipitur. B

Prædicator uerbi fructu.

Etenim de hoc uobis hodiernum sermonem mouere uolo, in speciem quidē molestū cęterùm leuē, vtilemque ueritate. Sic enim & amantes liberorum patres faciūt, nō solum ea quæ ad breue tenus delectant, uerumetiam quę molestiā adferunt, filiis adhibent, quæque nō statim ostendūt utilitatē his qui adhortātur, sed quęcunq; uidentur quide C

esse molesta, salutaria tamē sunt, si perficiantur, & hęc
ta cura docent, diligenterque flagitant ab eis ut cō seru
Atque hunc sermonem in longū producimus, ne pręt
laborē frustra insumamus, ne sustinētes uigiliæ necessit
inutiliter in puerili certamine uersemur, ne uoces in aer
D dissolutæ, ad detrimentum sonent potius quàm ad lu

Neque enim negociator è longinquo merces import
uehementem uentorū incursum, undarumque exorie
procellas sustinens, frustra & incassum susciperet eiu
labores, uerū ideo maria plena sunt, & audax est adue
pericula, locaque locis cōmutat, maria peragrat, totas
noctes ducet insōnes, ut negociatione ditescat. Quod si
cōtingat, sed cū lucro etiam sortis iacturā faciat, ne sc
re quidē ancorā poterit, nec illa uaria perferre discrim
Hoc itaque scientes, qua detur circumspectione huc a
E damus, ne pro peccatorum remissione, etiam accessio
peccatis adiunctam domum referamus.

Vt ad diuina accedēdū

Assistit aliquis terreno regi, omnibusque modis mol
vt quam plurimam erga illū reuerentiā exhibeat, quò
hoc maiorem illius erga se cōciliet beneuolentiā. Cuius
tia non solū specie capitis, uerum etiam ipsa uoce, ipsa
nuū compositione, ipsa pedū coniunctione, totiusque
poris contractione talē reuerentiam conatur ostēdere.
& ab illis incorporalibus uirtutibus fit. Quum enim pl
mam habeant erga conditorem reuerentiam, & hanc un
F quaque conentur præstare: deinde quoniam non esse qu
tur quod appetunt, quod deest affectui, hoc uelo obte

Atqui qui cum rege terreno colloquitur, de his tātū
ba facit, de quibus ille uoluerit audire, & de quibus rex
rit percontatus. Quòd si quis ausit iniicere secus quam
uelit, extremo supplitio afficitur. Tu uerò cum rege reg
colloquens, cui cum horrore seruiunt angeli, omisso cu
lo sermone, de luto, de puluere, de telis aranearū loque
Nihil em̄ aliud sūt, hui⁹ vitę negotia. Et qūo sustinebis il
contēptus pœnam? Quis autē te ab hac uindicta liberab

Cum rege terreno colloquēs.

Pro quibus orandum.

IDEM HOMILIA II. DE QVO DIXIT *Esaias: Factum est anno quo mortuus est Osias rex, Vidi dominum sedentem, &c.*

Quę

Quemadmodum enim esurire corporis bonam ualetudinē declarat, sic & sermones appetere spirituales, & animę sanitatem arguit. Gaudeo quidē igitur propter hoc, cæterū uereor ne forte non possim adferre dignum isto uestro desiderio. Sic & mater amās quotiens lactentem habet puerū non potest illi largiter præbere lactis fontem, attamen quā quam lacte caret, mammam tamen dat. Ille verò acceptam trahit fugitque, ore uexatam papillam calfaciēs, plusquàm erat elicit alimenti: mater uerò dolet quidem dum ipsius distenduntur vbera, nec tamē repellit puerum, mater enim est & omnia præoptat perpeti potius quā ut partum suum cōtristet. Itaque matres erga fœtus tanta charitate afficiūtur multò magis oportet nos erga vestram charitatē similiter affectos esse. Nā spiritus nixus calidiores uehementioresq; sunt, quàm naturæ. A

Nam si homines scelerati dum choreas agunt, in foro, in profunda caligine, nocteq; intēpesta meretricias cātilenas mollesque canentes cātiones, totam ciuitatē nobis aperiūt & ad sese cōuertūt: nos cęlestium populorum supernis choris regē uniuersi celebrātibus nō accuremus? nō audiemus diuinā illam ac beatā uocem? Et quę nobis dabitur uenia? Attamē quum tantā habeat celeritatem, & oculorum aciē anima, non est ex sese sufficiens ad intelligentiā rerum spiritualiū, sed opus habet, q ipsam manu porrecta deducat. Faciamus igitur quod in rerū aulis facere solent, qui cupiunt ea videre. Quid autem illi faciunt? Vbi quæsierint eum cui claues commissæ sunt, illū adeunt, alloquuntur, supplicāt: frequenter & pecuniā numerant, ut ipsis gratificetur: Adeamus ergo & nos unū eorum quibus cœlestes portæ commissæ sunt, appellemus, supplicemus pro pecunia prōptā uoluntatē: synceramque affectū exhibeamus, Etsi ille mercedē hāc acceperit manu nostra apprehensa per omnia circūducet, non istā supellectilē regiā, sed ipsum regē in Throno sedentē, astātibus exercitibus, exercituūque ducibus assistētibus innumerabiliū angelorū archangelorū milibus, breuiter oīa diligēter nobis ostēdet quatenus nobis videre fas ē. B

Praui homines choreas agentes Dei laudes auidius audiendæ sanctorū que auxilia imploranda.

Etenim si hi qui fodiunt in terris metalla, ne minima quidem frustra prætereunt, uerum ubi nacti fuerint ali- C

quam uenam auream, meatus omnes exactè circũspic
multò magis hoc facere nos oportet in scripturis. Et t
in metallis difficile est inuenire q̃ venantur. Etenim qu
& metalla sint terra, & aurũ nihil aliud sit quàm terra,
quoque naturę cõmunio similitudoq; celat aspectum
rum quæ quærũtur. Attamen ne sic quidẽ desistunt illi,
omnẽ adhibent diligentiam. quantumuis simulatque
rit sciãt, quid uerè sit terra, quid uerè sit aurũ. In scriptu
autẽ nõ est eadẽ ratio. Neque enim proponitur aurũ te
Psa. 11. cõmixtum, sed purũ est aurũ. Eloquia, inquit, Dei pura
gentũ igne exploratũ, probatum terra. Siquidem scrip
non sunt metalla quæ indigent operariis, sed thesaurũ
bent paratũ iis qui quærunt opes in ipsis reconditas.

D Testamenta tabulæq; de nuptiis, de debitis, deque re
contractibus, nisi in frontispicio cõsulũ annos habeant
scriptos, nullã ex se uim habẽt. Hoc est enim quod illos
bur addit, hoc est quod cõtrouersias dirimit, hoc q̃ a li
berat, hoc quod ex inimicis facit amicos. Proinde q talia
scribũt, nõ aliter quàm lucerna in cãdelabro poni sole
in frontispicio literarũ addunt cõsulum nomina, ut om
Prophetæ cur principatui, tẽporum, nominũque regia meminerit. bus quæ subiiciũtur præluceant. Quæ si sustuleris, lumẽ
stuleris, omniaq; tenebris multaq; turbatione cõpleuer
Propterea, omne dati acceptique negotiũ siue cũ amicis
ue inimicis, siue cũ famulis, siue cũ procuratoribus, & œ
nomicis agatur, hac eget cautione, & ubique mẽses, ann
dies subscribimus, Quòd sit tãtùm valeat ea res in negoti
tẽporalibus in spiritualibus multò amplius ꝓfuerit: Siqui
dẽ hoc declarat prophetias esse prophetias. Neque enim
liud est ꝓphetia, quã rerũ futurarum enarratio. Proinde
nescit tẽpora eorũ quæ dicta sunt, quæùe euenerũt, qui
terit homini cõtentioso demõstrare prophetię certitudin

E Quemadmodum .n. in agris termini colũnæque nõ
nunt arua cõfundi, sic tẽpora non sinunt confnndi res g
stas, sed dum dirimunt alias ab aliis, & in ordinem cõgru
tem digerunt multa nos liberant turbatione.

F Imò potius iã silendũ est, eò quòd necesse fit in immẽ
historiarum pelagus orationẽ soluere. Qui uerò ꝑ tale m
re sunt ĩter facturi, necesse est nõ fatigatis, sed ĩtegris rem
gibus

gibus uiã capessant. Nã hãc ob causam passim ꝑ mare portus insulęque positę sunt, ut & gubernator, & uector refocillẽtur, hic quidẽ remo deposito, ille uerò exurgẽs à clauo. His de causis diuersoria, & cauponæ ubiq; per uias excogitatæ sunt, ut iumenta simul cum uiatoribus à labore recreentur, Eòque & doctrinæ, sermoni, & silenti tempus præfinitum est, ut neque deteramus uerborum multitudine, neque uos delassemus.

IDEM HOMILIA IIII. DE VERBIS ESAIAE Vidi dominum sedentem, &c.

Etenim homo urinator nullã aliã ob causam audet seipsum in profundum aquarũ demittere, quàm propter margaritas bellorum causam. Quanquam non materiam reprehendo, sed mentem intemperãtam. Et tu, ut accipias thesaurũ deficere nescium, plantesque uineam in anima tua, non sustines æstum neque sudorẽ? Non uides istos qui sudent, in theatro, quomodo sudẽt, nudoque capite solis radiũ excipiant, quò fiant captiui morti, quò scorti mãcipia? Ad exitium illi laborant, & tu ad salutem segnis ac remissus es?

Quemadmodũ igitẽ fit in nauigiis, q uacuã habent nauẽ, nõ metuũt piratarum insultum nõ .n. ueniunt ut cõterant nauẽ nihil uehentẽ, cæterùm ii qui nauẽ habẽt onustã, metuunt piratas, Nã pirata illuc ꝑperat, ubi aurum, ubi argentũ, ubi lapides preciosi, Sic & diabolus non facilè presequitẽ peccatorẽ, sed iustum potius multæ sunt opes. B *Diabolus.*

IDEM DE VERBIS ESAIAE: VIDI DOMInum sedentem, homilia quarta.

Itaque cum uideris sacerdotem indignũ, ne traducas sacerdotium. Non enim oportet damnare res sed eũ qui re bona male utitur, Quandoquidẽ, Iudas proditor fuit, uerum ob id nõ accusatur ordo Apostolicus, sed illius animus, nec crimẽ est sacerdotii, sed malum animi, Et tu igitur ne sacerdotium uituperes, sed sacerdotẽ re bona mala utentẽ. Etenim si quis tecum disputet, dicatque. Vidisti illũ Christianũ, respondeto, at ego non de personis, sed de rebus tibi loquor. Alioquin quot medici facti sunt carnifices, ac uenena, ꝓ pharmacis dederũt? Nõ tamẽ artẽ uitupero, sed malè utentem arte. Quot nautæ malè rexerunt nauigia? uerùm *Nõ damnãdæ sũt res, sed is qui rè bona malè utitur.*

nō ars nauigādi mala est, sed illorū animus. Si Christi fuerit improbus, ne incuses professionē ac sacerdotē bona utētē male. Regi corpora cōmissa sunt, sacerdo mæ: Rex maculas corporis remittit, sacerdos autē ma peccatorū. Ille cogit, hic exhortatur: Ille necessitate, h silio: ille habet arma sensibilia, hic spiritualia, Ille bel rit cum barbaris, illi bellum est aduersus dęmones.

D Et quemadmodum iure damnatos posteàquam fu ceperint, educunt funē ore gestantes: Sic & hic abdu tur, pro fune lepram in fronte gestans, eò quòd sacer affecisset contumelia.

Sacerdotium iniuriā afficiens.

IDEM DE VERBIS ESAIAE: VIDI dominum sedentem, homilia quinta.

E Talis res est anima in arrogātiam sublata: Semel desperata salute, nequaquā desinit furere: Verū hab laxans irrationabilibus cupiditatibus quouis rapit, ne ter q̄ equus ferociens, ubi frenū ore, sessorē tergo excu fertur quouis uēto uelocius, omnibus obuiis intoleran diffugientibus cunctis neque quoquam audente cohi Sic & anima quæ Dei timorem ipsam refrenantem e sit, ubi rationem habenas moderantem eiecit, ad qu maliciæ loca decurrit, donec in exilii barathrum delata cipitat suam ipsius salutem.

Anima Dei timorem à se excutiēs.

F Et enim sapiētes medici quoties membra putrefa cturi sunt, aut lapides in meatibus affixos extracturi aliud aliqđ naturæ uitium correcturi, non id faciūt eo laborat in angulum abducto, sed eo in mediis foris de to, conglomeratoq; pretereuntium spectaculo, ita dem admouent manum. Hoc autē faciunt, non quòd uelin manas traducere calamitates, sed ut unicuiq; propriæ tatis cōmendent curam. Itidem & scriptura facit, ubi arripuit peccantiū, proponit eum in sublimi suggesto, in mediis foris, sed in media terra, & posteaquam totius bis circumsteterit theatrum tum curationem adhibet, ciens nos, ut circa propriam salutē cautiores simus. Vi mus igitur quo pactò sacerdos tunc illum corrigere gressus

Modus script. in curandis peccatoribus.

gressus: Nõ dixit, ò impie, o scelerate, omnia subuertisti, cõfudisti, quæ, ad extremã impietatẽ ꝓrupisti, neq; sermonẽ accusationis in longũ produxit, sed quẽadmodũ hi qui secant hoc breuiter facere student, celeritate sectionis cruciatus sensum fallentes: Itidẽ & hic asperitatem cohibuit objurgationis, paucis uerbis constringens regis iracundiam.

IDEM DE VERBIS ESAIAE: VIDI dominum sedentem. &c. Homilia quinta.

Quemadmodum enim præclara corpora etiam in aduersa ualetudine, multa nobis formæ uestigia ostendunt. Sic & sanctorum animæ, in ipsis etiam erratis suæ uirtutis signa præse ferunt. A

IDEM CONTRA GENTILES. quod CHRISTVS sit Deus.

Et erit requies eius honor, licet diuerso modo in rebus humanis contingere soleat. Nam cum hi qui hic in magna gloria, rebusque florentibus agunt, moriuntur, pereunt cum eis simul alia omnia, id quod non solum in diuite, sed & in principe, atque adeò id & in regibus ipsis quis uidet, Nam leges eorum irritantur, statuæ obscurantur, memoria extinguitur, nomen eorum in obliuionem uenit, à cognatis despiciuntur, licet pridem mouerint arma, concitarint seditiones populorum & urbiũ, reuocauerint proscriptos, occiderint dominos, simul tamen conciderunt hæc omnia, quamuis gloriosa prius fuerint. At secus in cruce euenit. Ante crucem in luctu res erant, Iudas prodidit, PETRVS negauit, reliqui profugerunt, IESVS solus inter inimicos comprehensus est. multi qui crediderant retrorsum abierunt, Cæterum ubi occisus est, & mortuus, ut discas quòd non sit purus homo, non solum res eius non interciderũt, sed multò clariores illustrioresque, & sublimiores sunt redditæ. B

Improperia, mortesq; Saluatoris.

IDEM IN OZIAM sermone.

Ignis. Sicut ignis mox ut calamum apprehenderit, non

C ſtans aliquãto tempore, attactam materiam ſua ſu

Concupi ſcentia. cendit, Ita & concupiſcentiæ ignis, ut primùm form & uenuſtatem uiſu attigerit, animam ſtatim accend

D Quemadmodum ceruа telum corpore fixum fere uenatorum manus effugiat, perit tamen tandem, Sic ma telo concupiſcentiæ, ob intemperatum, & curio ſum, ſaucia, tametſi diſcedat, perit tamen & corrum Nam reiecto telo, ubique uidet impugnantem, & g comitantem.

E Sicut matres faciunt, quando in gremiũ pueri pom ſecundarum mẽſarum tale aliquid mittunt, ſinus en diq; zona conſtringunt & ſecuros faciunt. Ita & no mus, ſermonem prolixiorem in arctum contrahente memoriæ promptuario deponentes.

IDEM SERMONE DE MANſuetudine.

F Quemadmodũ & ſolis iubar, ut primum apparet, tenebras: Ita mãſuetus, & benignus, ſua præſentia, t bulentas componit, quietaſq; ac tranquillas reddit.

Manſuetus oĩa reddit trãquilla. Sicut CHRISTVS Deus & omnium dominus, in diuina nobis apparens, ſanctoſq; angelos cum hom concordes effecit qui quaſi bello quodam à nobis d bant, Ita & manſuetus homo fratres & cognatos, ter ſe diſcordes ſunt, conciliat, & reuereri leges, & p ptum fidei abiectiſq; inimicitiis, in gratiam mutuam re facit.

IDEM SERMONE DE Anathemate.

G Sicut priuatus homo, regiam ſibiipſi purpuram ci ponens, unà cum omnibus qui ſe iuuant punitur, ut nus, Ita & qui Dominicam fert ſententiam, & homine cit anathema eccleſiæ, abducit ſeipſum in extremam p ciem, uſurpando dignitatem filii Dei.

Priuatus homo ex cõicationem inferens.

IDEM DE SACERDOTIO Libro Secundo.

H Nam ſi quoties uidemus ſeruorũ pecuariorũve no rum

rum curam à quibusdam suscipi, ex eo studio aduersus illa impenso, colligimus ab iis nos amari (etiã si illa ipsa eiusmodi esse soleãt, ut pecunia ueneãt) qui neq; pecunia, neq; alia re ulla, sed morte propria armentum redemerit, suum ipsius sanguinem gregis precium obtulerit, quanto quęso præmio gregis huius pastores ac rectores remuneraturum olim credimus?

Porrò exteri quidem iudices cum facinorosos homines legis transgressores fuisse deprehẽderint, magna præditos authoritate ac potestate ostẽdunt, eosdẽq; uel inuitos suos ipsorũ mores mutare cogũt. Christiano uerò nõ uim afferre, sed suadere tantùm oportet, atque hac ratione meliorẽ efficere, quæ emendandũ susceperit. Etenim qui oues perdiderit, uel lupis rapiẽtibus, uel latronibus adoriẽtibus, uel lue aliqua, aut alio id genus casu sæuiente, fortassis ueniã nonnullã à domino gregis impetret, sui, & pœnas ille exiget, dãnum ipsum nisi pecunia constat. At uerò cui homines ipsi, rationalis CHRISTI grex concrediti sunt, hunc primum ouibus perditis, non pecuniarum, sed animæ propriæ iacturã facere oportet, tum uerò, & certamen longè maius, ac multò molestius sustinere. A *Vir Christianus, rõne, non ui emendatur plurimum.*

Ouium pastor gregem habet è uestigio subsequentem, quocunque præierit, quod si quæ de recta uia oues deflectãt, ac feraci pabulo posthabito, sterilia atq; abrupta loca depascantur, satis habet pastor altius aliquantulũ inclamare, ut plantes atq; dispersas reducat, atque in gregem cogat. Sin uero à recto CHRISTIANAE fidei tramite aberrauerit quis, hic pastori magnum certè onus incumbit, magnum negotium, magna tolerantia. B *Difficultas reducendi Hæreticum.*

Quemadmodum qui corporũ amore capti sunt, donec propinquos eos habent quos amant, grauius quidẽ morbi sui tormentũ uimq; sustinent, quum aũt quàm lõgissimè sese ab illorum conspectu abduxerint, tum furorem ab animo excutiũt, Sic & qui honoris istius quẽ dico cupiditate titillantur, dũ propius adsunt, malo ferendo impares sunt, cæterùm cũ sese illinc summouerint, honoremq; desperauerint, fit ut desiderium unà cum expectatione extinguãt. C *Ambitiosi cupidique statu.*

Cum & athleta tantisper dum domi se continent, at cũ D

nemine

nemine manus cō ferit, imbecillitatem infirmitatemq; ocultare aliis pōt ubi uero nudato corpore in harenam certaturus descenderit, tū facile apparet quid ille possit. dem ratione qui priuatā hanc & quietam uitam uiuunt mines, solitudinē habent suorū uitiorum tanquā uelam quoddā, iidē rursus cum in medium prodierint, solitudi illā, sicut uestē exuere, ac per externos aduētitiosq; mot suos ipsorum animos omnibus nudos exhibere cogunt

E Quemadmodum qui principatum affectāt filii, mole animo intuētur longam patrum suorum senectutē, Sic his nonnulli cū uiderint futurum, ut Episcopus ad lōgu aliquid tēpus dignitatis suæ munere fungatur, quandoq dē interficere nefas, deturbare illum imperio satagunt nes in deturbati locum suffici cupientes, ac singuli hon illū ad se deferri spectantes. Episcopus si rem recta ratio ac iudicio aggredi uolet, inimici protinus Episcopo ad santur, donec illum eiecerint, uel suos candidatos intro serint. Perinde esse uideas, ut si quis gubernator, piratas beat eadem naui unà secum nauigantes, qui quidem tu ipsi, tum nautis, tum uectoribus assidue horisque singu insidias struant,

Affectantes episcopatum.

IDEM DE SACERDOTIO libro tertio.

F Qui sacerdotii opinione proposita (quod quidē re tanto est excellentius quantum spiritus & carnis inte lum esse potest) sustinebit nequisquàm cōtemptus, ac t dii nos accersere? Qui uerò id non absurdū? eos qui pro cias paruas respuunt, ut deliros incusare? eos uero qui h idem in maximè excellentibus factitant liberare qui mentiæ crimine, insolentiæ autem ac superbiæ reos age Perinde quasi si quis eū, qui bouillum armentum desp ret, qui armētarius esse recusaret, animi quidē insolē quaquam præditum esse, mētis autem alienatione pro labore criminaretur?

Rex.

G Rex aliquis si cui ex subditis suis honorem hunc impe tus fuerit, ut potestatē habeat quoscunque uelit in carce coniiciēdi, eosdē rursus relaxādi: Is nimirum beatus ac m randus iudicio omniū fuerit. At uerò qui à Deo tātò m iorem

Sacerdotū Dignitas.

iorē accepit potestatem, quātò cęlum terra præciosius est, quantò etiam animæ corporibus præstant: Hic itane uilē à Deo dignitatem accepisse nonnullis uideri debet?

Proinde naturales parentes si eorū liberi principes quosdā magnatesve offenderint, opem certe nullam illis afferre possunt, qūo sacerdotes, non principes, reges, sed ipsum dominum nobis infensum sæpenumero concilient? A

Si usu uenit, ut quibus ciuitatū principatus cōcreditus est, ii nisi ualde prudētes pariter ac uigilantes fuerint, tū ciuitates ipsas euertant, tum seipsos perditum eant: quāta illum uirtute non suæ tantum unius, sed & cœlesti præditū esse conuenit, cui sorte obtigit, ut CHRISTI sponsam colat ornetque, si modo peccandi occasionem uitare is uelit. B *Sacerdotum uigilantia.*

Quēadmodū in præliis uidemus generosissimos quosq; milites alacriter manū cum hoste conserere eosdemque si ita res ferat, fortiter occūbere: ita oportere puto animatos esse, qui ad ministerii istius functionē se conferunt, uidelicet ut & consecrari, & summoueri iuxtà parati sint. C *Præparatio animi, suscipientis sacerdotij ministerium.*

Quēadmodum sæuientibus pugnantibusque inter sese asperrimis uētis, de repēte mare anteà quietū ac tranquillum furit, atq; intumescit, eosq; oēs quos tum uela facere cōtigerit, perdit: Ita ecclesiæ tranquillitas, perditis hominibus admissis, turbulētia, ac naufragiis permultis infestatur.

Quēadmodū nescio quo pacto fit, ut quem contumelia affeceris, is non sentiat pecuniarum acceptarum subsidiū ob inflictā contumeliæ plagā, Sic quem blandè atq; humaniter appellaueris, quiq; idē donū aliquod unà cum sui cōsolatione à te acceperit, exultat magnopere, ac lætatur, tū uero donum ipsum donantis uultus gestusq; cōduplicat. D

Quemadmodum nō ex æquo se res habet, si puella liberalis, an illius ancilla peccet, Sic paria inter se nō sunt uirginis ac uiduæ delicta.

IDEM DE SACER. LIB. IIII.

Quamobrē enim fit, ut de militia, de mercatura, de agricultura, cæterarumq; ad humanū uictum pertinētiū rerū ratione deliberatio mouenda cum sit, neque agricola nauigationē, neq; miles agriculturā, neq; gubernator militiam suscipiat, etiam si mortem illis millies commineris. Nempe E *Fugiēdū imperitis episcopale munus*

propte

propterea illorum unusquisque prospicit fore, ut pericul- sibi ab imperitia artis incognitæ īmineat. Itane si diuis pl- cet, ubi modicis in rebus periclitamur, tāta ipsi utemur pr- uidentia, neque cogentiū nos uiolentiæ parendum esse p- tabimus. ubi uero æternū illos induit suppliciū qui ep- patus administrationem iustè præstare nescierit, temere, - que ut casus tulerit, in tantum nos conniciemus malū per- culum, alienæ uiolentiæ causam opponentes?

F Si quem ipsi suspicemur fabrū esse, ad opus uocemus sequaturq; ipse, deinde manus admouēs materiæ ad ædifi- candum paratæ, ligna, itē lapides auertet, opus autem s- coagmentet, sicq; domum ædificet, ut statim collapsura - sit, nūquid ille se habundè hac defensione tutatus est, si di- xerit, ab aliis se coactum, non etiam ultrò ad ædificandu- accessisse? Certè nequaquàm, Idq; iuste ac meritò, oport- bat enim uel aliis ad id uocantibus pedē retrahere, ac ter- uersari. Itane uerò qui ligna ac lapides subducit faber, hu- prsus nullus suffugii locus, quò minus pœnas pendat: Q- uerò animas negligenter ædificans perdiderit, hiccine al- nam uim, abundans sibi suffugiumq; putabit?

G Si qui suum ipsorum corpus ad athleticam habitudi- cura adhibita cōponunt, necessarius est usus: & medico- & prædo tribarum, & tēperatæ dietæ, & exercitationis a- duæ, & infinitæ a deo obseruationis, Quibus forte obti- CHRISTI corpus hoc quod dico curandum, ii quib- nam artibus conseruare illud syncerum atq; incolume- terunt, nisi omnifariam animæ curationem congruam- uenientem, atque humana uirtute longè superiorē cal- rint?

Qua puritate curā dum conseruādū que Christi corpus.

H Ciuitas quamdiu muro undique cincta est, eos irride- quibus obsidetur, præsidio illo tutissima, ubi uerò qs m- rum diruerit, ac portulæ tantùm magnitudinē, tum lon- illi abest septi præsidium, etiamsi firmum alioqui, ac t- tum illud maneat. Haud aliter igitur & Dei ciuitas, du- psam undecunque pro muro pastoris solertia atque p- dentia cingit, aduersariis suæ oēs machinæ artesq; in o- probrium risumq; cedunt euaduntque, qui eam incol- indemnes atque illæsi, si eam autem parte aliqua demo-

Ciuitas muro cincta solertia pastoris in ecclesia.

q-

quis possit: ut uniuersam nõ diruerit, à parte totũ, ut sic dicam, labefactatur.

IDEM DE SACER. LIB. V.

Quemadmodum quos diuites esse iuuat, si quãdo in paupertatẽ inciderint, mœrore afficiuntur, & qui deliciis assuevere, tenuem ac simplicem uictum tolerare nunquam possint: Ita qui laudum amore capti sunt, nõ solũ cum iniuste uituperantur, sed etiam cum ab aliis assidue nõ laudantur, quasi fame aliqua animum conficiunt. A

IDEM DE SACER. LIB. VI.

Quemadmodum qui intra portum ad gubernaculi, regimen assidet, is non continuo sufficiẽs ars periculum præbet. At uerò qui in medio mari collocatus, nauem sæuiẽte tempestate eripere potuit, hunc certe nemo est, qui nõ optimum gubernatorem esse dixerit. Proinde nec monachum ipsi magnopere ac supra modum admirabimur, q; is apud se uiuens neque commoueatur, neque in multa ac magna peccata prolabatur. B *Optimus nauis gubernator.*

Vt corporis uulnera attritu ipso fiunt curatu difficilia: Sic natura cõparatũ uidemus: ut animi morbi si irrites ex asperesq; magis ac magis rebellent, atque incrudescant, dominorumque suorum peccata augeant. C *Corporis uulnera.*

Quemadmodum fieri uidemus, ut qui fluctu rapiẽte aut alia ui, in caput præcipites feruntur, possint quidem interitus sui finem prospicere, at salutis rationem inire nõ item: Sic & ipse si in multum illum morborũ tumultum irruero potero quidem supplicium meum intueri, in dies magis ac magis ingrauescens: mihi autem constare, quemadmodum & mihi nunc consto, ac morbos huiusmodi undecũque rapienter increpare, non perfacile atque antea. D *In caput præcipitatı.*

IDEM DE ORANDO DEUM.
libro primo.

Quẽadmodum nullo pactò fieri põt, ut qui solis radiis fruitur nõ effugiat tenebras: Ita nulla ratione fieri potest, quin qui cũ Deo cõsuetudinem agit, desinit esse mortalis: siquidem ipsa dignitatis sublimitas, nos ad immortalitatẽ transfert. Etenim si qui cũ Cæsare miscent sermones familiariterq; cũ eo uersant, & hoc honoris ab illo sunt adepti, E *Solis radij.*

non

nō poſſunt eſſe pauperes, multò minus fieri poteſt, ut qu *DEVM* deprecantur, cum eo familiariter colloquentes, animas habeant mortales.

F *Corpus ſine anima oratio* Quemadmodum enim corpus hoc noſtrum, ſi nō adſit anima, profecto mortuū eſt ac fœtidum: Sic anima niſi ſe ipſam incitet ad orandum, mortua eſt ac miſera, & grauiter olens.

G *Mulier mēdica. Ciuitas.* Quemadmodum enim ſi quis mulierem mēdicam, ſordidis pannis ueſtiri ſolitam poſt aureis ueſtibus ornatā uideret nequaquam agniturus ſit mulierculā: ita ſi quis eā ciuitatē prius nouiſſet mendicam, hoc eſt, uacuā omnibus theſauris ſpiritualibus, nimirum ignoraſſet quænā eſſet illa ciuitas, in qua tranſmutanda tantū ualuiſſet deprecatio ut & mores, & uitam reduceret.

IDEM DE PRECATIONE Libro ſecundo.

H *Ciuitas muris cincta. Dauid.* Quemadmodum alii quidam reges incolumitatis ſuæ ſpem ponere conſueuerūt in militū peritia, & arte belli gerēdi in ſagittariis, in cataphractis, in equitibus: Ita magnus ille Dauid, ſanctis precibus mœnium uice ſuū cinxit exercitū, nequaquā reſpiciens imperatorū, tribunorū, ac centurionum ferociam, neque pecunias colligens, nec arma comparans, ſed orando diuinam armaturam e cœlo deportās.

I *Anima non munita precibus.* Quemadmodum ciuitas quę muris cincta non eſt, facilè uenit in poteſtatē hoſtium, propterea quod prorſus abſit id quo fuerat hoſtium incurſus arcendus: Sic & animā non munitā precibus, diabolus facilè in ſuam redigit ditionē, nec multò negocio omni genere ſcelerum implet

K *Cum rege colloquentes.* Etenim quemadmodū qui cū rege colloquuti ſunt, & ab hoc ſermones placidos honoremq; ſunt conſequuti, non dignantur in contubernium uenire mendicorū & abiectorum hominū. Ita qui cū Deo fabulatus eſt, eique ſua uota protulit, nequaquā dignabitur mali & imperii ſpiritus familiaritatem admittere. Nam uerè profecto quiſquis uoluptatibus ſeruit, cum dæmonibus habet familiaritatē, atque eorum inſaniam imitatus eſt: Sicut e diuerſo, qui tēperans eſt ac iuſtitiam exercet, cum angelis habet commerciū, & illorum æmulatur dignitatem.

IDEM

IDEM IN GENESIN.

Homelia prima.

Quemadmodum Agricola ubertim seminat, sicubi uideat agrum repurgatum, & ab herbarum nocumētis liberū: Ita & cōcionator spirituale aruum uidens, sublatis iis quæ impediunt, semen uerbi Dei seminat. A *Cōcionator.*

Sicut qui corporali morbo laborant, quamuis sexcēties medicus remedia adferat, & ualetudinarius medicinæ curā respuit, & medicus imponat pharmacum, infirmus autem impatiēs doloris illud reiiciat, nulla inde utilitate suscepta: Ita nihil effecerit Ecclesiastes, nisi obtemperent auditores. B *Cōcionator.* C

HOMELIA II.

Sicut ex thesauro si quis uel paruum fructum capere ualet, multas sibi parat diuitias: Ita ī sacra scriptura ēt in breui dictione uariam sententiarū uim, & indicibiles diuitias inuenire licet. Eadē similis est fonti largis & perēnibus scaturienti fluentis. Hæc est spiritualium fontium & fluminū natura, quò quis plus unde sumpserit, magis scaturiant. *Sacra scriptura fons.*

HOMELIA IIII.

Si qui in auri fodinis laborant, ubi quasdam uenas diuites conspicati fuerint à fodiendo non desistunt, donec quæ obstant amouerint, & in profundum descendentes copiam inde auri perceperint: Multò magis nos nō auri ramēta inquirentes, sed inenarrabilem thesaurum inuenturos sperātes, decet illum quotidie inuestigare ut multis diuitiis spiritualibus insinum collectis, domum redeamus. D

HOMELIA VI.

Medici primùm imponūt catasplamata magis efficacia, & deinde rupto uulnere, ea quæ leniunt: Sic & patres filios suos uidentes incompositis moribus prius uerberibus corripiunt, deinde admonent & solātur: Ita & cōcionator post increpationem consoletur auditores. E *Medici. Pater ī filios, cōcionator in auditores*

Sic messores falces acuūt, aream parant, boues nutriūt, &c. Sic fere omnes artifices prius apparatum faciunt eorū, quæ rei gerendę tempus exquirit, ut facilè conficiant peragenda. Sic & concionator.

HOMILIA XII.

Sicut ad solis radios infirmi oculi non audent aspicere: Ita F

H Ita uirtutem malitia contueri non audebit unquã, sed dorso abiecto discedet, uictamq; se fatebitur.

Thimiamata. Sicut thimiamata quanto magis digitis atterantur, tãtò maiorem natura sua fragrantiã reddunt: Ita in diuinis scripturis usu uenit, quantò quis illis est familiarior, tãto magis uidere potest latentem in eis thesaurum, pluresque percipere indicibilium eius diuitiarum fructus,

HOMELIA XIII.

I Nemo prudens arguerit medicum, qui suũ egit officiũ: Ita concionator medicamentum ex spirituali doctrina confectum imponit, auditorum post hac erit curam abhibere, ut mendentur.

K *Puelli scholastici.* Vt si quis puerũ suum quotidie in ludum ire uidens, & nihil lucri facientẽ, multo tẽpore impatienter ferret, Ita & cõcionator, auditores spirituales habẽs filios in schola De qua cõueniunt, si nõ profecerint, Si autem magister pue egisset quod sui est officii, ignauia autem pueri esset causa omnium, nonne omnem culpam in puerum transferres?

L Sii ii qui pretiosos lapides & gemmas quærunt, in mari molestiam & laborem ferentes, quo desideratis potiantur Multò magis nostrum fuerit animũ intẽdere, ut qui in profundo latent, lapides preciosos comprehendemus.

M *HOMELIA XIIII.*

Esuries. Sicut esurire, signũ est bonæ ualerudinis, Ita amare diuina eloquia spiritualis sanitatis indicium fuerit maximum

HOMELIA XVI.

N *Flagriones & ingrati famuli.* Sicut flagriones, & ingrati quidem famuli, cum nõ possunt a domino suo occultari, huc & illuc in angulos domus currere solent, metu illorũ conscientias concutiente, Ita & hi nullum inuenientes effugium in ipsa domo, paradiso in quam uersantur.

HOMELIA XX.

O Si in Scriptis secularibus, quæ ab hominibus cõficiũtur de rebus caducis & sępe tẽpore corrumpuntur tẽpore assignato, uel unam procemii syllabã deesse, multum momẽti fuerit. Quãto magis id in diuinis scripturis à spiritu sancto compositis inuenitur? Nõ enim est apiculus uel syllaba, in quo nõ sit thesaurus, nõ intẽta mẽte omnia cõsuleremus

Sicut

Sicut qui ſenſibiles theſauros effodere conantur, non in ſuperficie ſolum fodiunt, ſed in profundum deſcendunt, penitiores terræ ſinus ſcrutantur, tametſi ſæpe poſt labores & ſudores uix paucas portiũculas afferunt. Non ſic in ſpiritualibus, ſed labor hic minor, & magna ubertas. Ita & uos ad ima ſcripturarum deſcendentes uim in breuiculis uerbis latentem inueſtigemus. A *Teſaurorum effoſſores. Sacrarũ ſcripturarum interpretes.*

HOMELIA XXVI.

Sicut gubernator aliquis imminẽtẽ clauũ magna uigilãtia arripiens, nauẽ ſuã ab irruẽtibus malitię procellis ſubmergi nõ eſt paſſus, ita hic ſãctus .N. uirtutis gubernaculũ direxit. B *Gubernatornauis.*

Sicut is qui ſuper excellam petrã ſtat, fluctus uidet, quos uidet ad fluctus magno impetu rũpere, & protinus in ſpumam ſolui, ita & ſanctus hic. N. uirtuti uacuus, in ſecuro cõſtitutus loco, nihil inſuaue fert a rebus turbulentis, ſed trãquillus animo, & quietus ſedet. C *Sanctus stãs ſuper ſcopulum ſancti.*

Quemadmodum marini fluctus uidentur nunc quidem in altum extolli, mox autẽ deprimi, & ita uidemus qui uirtutem contemnunt, & malitiam operantur, nunc quidem ſublimia ſapere & ſupercilia ſurrigere, nũc uerò ad profundum inferni deſcendere. D *Marini fluctus peccatores.*

HOMELIA XXVII.

Sicut qui ſenſibilem curſum magna cõtentione peragit, nullũ currentiũ uidet. ſed animo ſuo ad curſum intẽto facilè omnia tranſit, feſtinans ad deſtinatum ſcopum, Eodem modo hic. N. ſanctus, uirtutis curſu, ut currat, feſtinat, & terra in cœlum redire concupiſcit. E *Velociter Currens ſancti.*

Quemadmodum à fonte fluenti riuis etiam ſi omnes hauriant, non ſolum non eminuuntur fluenta, ſed quantò plures hauſerunt, tantò magis natura aquarũ ſcaturit. ita in. N. fieri uidemus. Multi de N. dixere, adhuc ſcaturigo bonorum operum eius eſt abundantior. F *Fons largis fluens riuis. Sanctorũ uirtutes et laudes.*

HOMELIA XXIX.

Quemadmodum naucleri, athletæ & curſores, ubi ad finem ueniunt, magis enituntur & uigilant, Eodem modo & nos facere oportet, quia in magnam hãc hebdomadam peruenimus Dei gratia, nunc maximè & ieiunii curſus intẽdẽdus, ac magis cõtinuandæ ſunt preces, faciendaque eſt dili- G *Naucleri, Athlete, curſores.*

D gentius

H gentius pura peccatorum confeſſio.

Incurabilia uulnera. Quemadmodũ incurabilia uulnera, neq; auſteris medicamẽtis cedunt: Ita anima ſemel captiua, ſi ſe peccato cuipiã fecerit obnoxiã, cõſiderare nõ uult quæ ſibi utilia, etiamſi innumera quis eius inculcet auribus, nihil proficiet, ſed *Aĩa peccatrix.* quaſi mortuæ aures ſunt, nõ quia nõ põt, ſed qa non uult.

HOMELIA XXX.

I Quemadmodum ſi agricola craſſum & pinguẽ agrũ inueniat, nihil ſui officii intermittit, ſulcos ſecat, aratrũ ducit, *Agricola.* ſentes excindit, largiter ſeminat, ſpe paſcitur, quotidie agri fertilitatẽ cõſiderãs, ſemẽtis geminæ ſegentẽ, & meſſem ex- *Concionatores.* pectat. Ita & ſimiliter concionatores, cũ uiderint alacritatẽ auditorũ increſcere, deſideriũ uigere, & ipſi quoq; maiori ſtudio, & promptitudine, quantũ uires ſuppetunt, in ædificationẽ auditorum, & gloriã Dei aliquid adferre debent.

K *Aegroti. Medici. Concionator.* Aegrotos ferunt medici, calcibus ferientes, laceſſentes contumeliis & conuitiis, nec offenduntur, quia nihil aliud quàm ſalutem hominis ægroti quærentes, licet facientis dedecora, (quoniã ſæpe lacerant medicorum ueſtes) nec ideo à cura deſiſtunt, Sic concionator licet mala perpetiatur ab auditoribus, & cętera.

HOMILIA XXXI.

L Eſt Eccleſia Dei mercatus quidam ſpiritualis, medicorumque officina animabus, & par eſt, ut ſicut qui ad nundinas *Medicorum officina.* ueniunt, inde multis mercibus conquęſitis redeamus, ita quaſi è medici domo, receptis quæ animabus noſtris congruent, medicamentis, exeamus. *Nũdinæ.*

M Sicut abſurdiſſimum eſt, ſi de puellis noſtris, quotidie e *Pueli ſcholaſtici.* ſcholis redeuntibus, petentes, quid amplius diſcẽdo profecerint (non enim ſineremus eos fortuitò, & abſque utilitate in ludum ire, niſi fructum inde conſequuturos eos uideremus.) Quid nos, qui iuſtam ætatem habemus, in ſcholis ſpiritualibus ſumus, niſi nihil lucri cęperimus animarum.

N Sicut medicus, infirmum uidens ſuis mandatis non obtemperantem, ſed uacantẽ iis quæ morbũ faciũt incrudeſcere, ſæpenumerò infirmũ relinquit in ſua ęgritudine: Ita & N

O Quemadmodum pictores modò hos, modò illos colores, abraſis prioribus imponũt, facturi famoſam imaginẽ S

Sic & concionator, nunc de cœlo, gehenna, &c.

A Sicuti medici, qui nō uno curationis modo utuntur, sed cum uiderint primis remediis nō esse depressum morbum, alia, atque alia rursus excogitatur; Ita multis medendi generibus utatur animarum medicus.

HOMELIA XXXVIIII.

B Quemadmodum aliquis ancillam habens petulātem uir prudens & lenis, mandata illi dat, ne unquam extra uestibula prodeat, neque cum prætereuntibus conueniat. Ita & misericors Deus circuncisionis signum carni Iudæorū indidit, quasi pedibus uinculum quoddam, ut domesticum habentes signum, non ultra doctrina aliorum opus habeant.

Ancilla petulans.

C Et sicut in humanis negociis fieri solet, quando nō habemus aliquibus fidem, ab ipsis signum loco pignoris accipimus: ubi perfectum est negociū, tollit iterū signum; Ita dominus noster sciens mentum inconstantiam, quando ad ueritatis lucem uentum est, tollit signum circuncisionis.

Signum uice pignoris.

HOMELIA XL.

D Sicut moris est medicorū, quamuis uideant morbos esse grauiores, quā ut arte curari possint, nō omittūt tamē officium suum, sed omnē suam artem proferunt, an forte possint ægrum uel longo tempore reparare, ut si tamen nil profecerint, maiorem habeāt excusationem; Itide concionator nil prætermittit quod sui officii est, &c.

HOMELIA XLII.

E Quēadmodum floridū quoddā pratū uarios & omnigenos flores ostentat; Ita diuina scriptura iustorum uirtutes nobis domōstrat, nō ut sicut in illorū florū flagrātia tēpore paruo fruamur, sed ut perpetuā inde utilitatē recipiamus. Illic manu tantū accipiamus flores, & protinus marcescentes suā gratiā amittunt, Hic autē nō sic, sed, quādo auribus iustorū uirtutes accipimus, & eas in sinu mentis reponimus per omne tēpus, si uoluerimus, eorū suauiolētia frui petimus.

Floridū pratum. Diuina scriptura.

F Vt in humanis rebus, quādo regū diademate coronatus literas mittit, tūc is q adfert eas, per se nullius momēti est, sed humilis quidā, sed illum nō spectant, qui literas suscepturi sunt, sed propter regis literas, magna reuerentia, & silentio eas suscipiunt, Sic etiam auditores non ad dicentem respiciunt,

ciunt, neque ad tenuitatem eius, sed quia quæ dicit, à Deo affert, ea collecto animo & attento accipiunt.

HOMELIA XLIIII.

G Sicut quum magna sumptuosaque fercula apponuntur, conuiuarum satietas facit, aliquid splendori decedat appositorum, & magna nonnunquam nullius uideantur momenti, eò quòd conuiuæ absque edendi auiditate aduenerunt. Qui susceperunt famelicos, & esurientes, licet tamẽ proponant mensam splendidam, tamen apparebit cõuiuis propter apposita auidè comedentibus, Sic concionator N.

Conuiuarum satietas.

Concionator ut uerbũ Dei proponere debeat.

HOMELIA LIII.

H Iudæi legi studentes, quasi candelæ assistentes, obseruabãt quæ legis sunt, Sic & nos maiores his ueniẽte sole iustitiæ, relicta umbra, ad ueritatem Euangelii manuducamur.

Famelici & esuriẽtes.

HOMELIA LXI.

I Sicut oriente sole tenebræ discutiuntur. Ita uirtute apparente, omnis è medio tollitur malitia.

Iudæi. Christiani, Tenebræ.

HOMELIA LXII.

Quemadmodum si quis margaritam in luto conculcet, eius amplius demõstrat pulchritudinem, Sic uirtus sanctorum, quocunque eam proieceris, declarat suam uirtutẽ, in K seruitute, in carcere, in prosperitate.

Malitiæ fugatio. Margarita.

HOMELIA LXIII.

Sicut ebrius quando multum uini ingurgitat, nullũ sentit à uino damnum, posteà autẽ sentit quantum sit damnum, L ita & peccatum donec consummatur, obtenebrat mentem, & quasi densa nubes, ita mentẽ corrumpit. Deinde cõscientia insurgit, & quouis accusatore mentem grauius arrodit, monstrans absurditatem facti.

Vita sanctorum. Ebrietas.

HOMELIA LXXIII.

M. Sicut homo ubicunque fuerit, cæteris animantibus præstat, doctorem decet siue loquatur, siue sileat, siue ubicũque N locorũ fuerit, oĩbus aliis hominibus excellere adeò ut aspectu, incessu, habitu, & aliis, cæteris præstantior uideatur.

Peccatũ

Doctoris præstantia.

EIUSDEM ITEM ALIA.

O Præclarum nobis theatrum obtigit, id est, magnificus concursus. Video enim agrum pinguẽ decliuem, qui statim aristam exhibet, non sterilem terram non petrosam, non spinosam

Theatrũ.

nosam, sed puram. Quia dissertum nobis teathrũ, mare positis undis trãquillum & sedata tempestate quietum, & placidũ, age iam nauem detrahamus, ueli loco expãdentes linguam, pro zephiro, spiritus gratiã inuocantes, pro temone clauoque, cruce gubernatice utentes. A

Quemadmodum sapientes medici putrefacta membra securi, non id agunt in angulo, sed aperte, ut omnibus commendent curã salutis, hi etiam secãt celeriter, sectionis cruciatus sensum fallentes; Itidem concionator nõ protrahat rem culpabilem multis uerbis. *Medicus Concionator.*

Vt qui purpuram, tingunt prius aliis coloribus præparant, tincturam, ne flos dilutus & euanidus fiat, Eodem modo prædicator præparat uas cordis mundum, ut dignũ fiat hoc Ecclesia. B *Tinctor. Prædicator.*

Sicut corpus per neruos sibi ipsi cohæret, & compaginatum currit, & stat, firmum est, uiuit, Si autem quis neruos amputet, omnem harmoniam corpori soluit; Ita animæ ꝑstantes in orando, firmę sunt, cursum pietatis facilè currũt. Si autem auferantur eis precationes, perinde est, ac si piscẽ ex aqua traxeris, ut illi uita, aqua: Ita animæ preces. C *Harmonia corporis. Piscis ex aqua.*

Templa christi homines sunt. Vt auro, argento, gemmis, domus regiæ extruuntur; Ita oratione templa CHRISTI, ut inhabitet in cordibus uestris. D *Domus Regia. Templũ Christi.*

Vt athleta à palestra ad coronã currit, ita bonus ad orationem. Vt reginam ingredıẽtem urbẽ, omnes diuitię comitãtur, ita oratio q̃ in animã intrat, oẽs uirtutes sibi sociat. E *Athleta. Regina*

Quod in domo fundamentum, hoc in anima oratio. *fundamẽtũ*

Hoc orationes sanctorum hominum sunt, quod uenatori cuspis uel gladius. Nõ tã terribiles lupis gladii, quã dęmonibus iustorum preces. *Cuspis Venatoris.*

Vt arbores quæ radicem altius miserint, quamuis summum uentorũ excipiant impetũ, non frangi aut euelli possunt. Sic orationes quas animus Deo suo reddiderit, perquã tutè affixè, efferunt sese in excelsum, nulloque peruertuntur aggressu cogitationum. F *Arbores.*

Sicut hymber in ignem cadens, facilè flammas deprimit, ita cõcupiscentias facilè uanescere facit sermo dei in animã admissus. *Hymber. Sermo Dei.*

G Infirmitates corporum medicorum artes sanāt, Animā autem ægrotantem eloquia Dei.

H *Victores.* In aliis certaminibus laureas referunt qui uictores redeunt, At in disputationibus diuinis solis debetur corona, qui se rei magnitudine uictos ingenuè fatentur.

I *Lanæ Tinctio. Animæ ī Dei sermone.* Vt lanas, quæ subinde in tincturas immerguntur, crebra tinctio profundius operationē recipere facit, Ita opus est, ut aīæ nostræ continuò in diuinos sermones intingātur, ut abluamur quidem à ueteri opprobrio, induamur autem nouam pulchritudinem. Lanæ cum intinguntur, nomen naturæ suæ amittunt, nō ultra uocatur lana, sed purpura, prasinum, coccinum, uel simile aliquid. Si tinctio naturæ nomē transformat, cur Dei natura non hominem?

Vt is qui pictura imaginem portauit post tinctionem, fulgidam portat & cœlestem.

K *Procemiū* Sicut corpus capite, arbor radice, flumen fonte indiget: Ita sermo procemiis.

L *Nautæ. Sanctorū festiuitates.* Sicut nautæ hanc potissimùm maris amplectunť partē, ob frequentes refocillationes, Sic ego hanc anni partem præcipue amo. Non quod liberati simus hyeme, neq; quod æstate perfruamur affiāte Zephyro, sed quia crebri nos excipiunt spiritualis portus festi sanctorum dies. Non enim portus tam idonei sunt ad refocillandos nautas, quam ad recreandos fideles sanctorum memoriis.

M *Littora sanctorū memoria* Nautas liberāt littora ab inūdatione aquarum, multorū impetu marinorū fluctuum. Sanctorū autem memoria fideles ad uestrorū festa confluēte, à malignis spiritibus, immundis cogitatibus magna animarum reddantur trāquillitate.

N *Nautæ cātantes.* Sicuti nautæ nauigantes pelagus, cantant, cātu laborem mulcētes. Sic & nos donec ad illorum portū ueniamus, spirituales quosdam inter nos conferamus sermones.

Mare portu cārēs: Nautæ eā maris partem amant, quæ frequētibus insulis, & portubus diuisa est. Mare portu carens, licet placidū, na-

O uigantibus timorem incutit. Vbi autē portus littora obuia fuerint, securi nauigant, licet mare tempestatibus sæuiat facile ab iis liberari possunt, non longè absente refugio.

P Qui ægrum uult restituere, nō agit ira & uerberibus, sed magis aptat pharmaca, magisq; curat blanda exhortatione.

Hyrun-

Hyrundinum pulli in nidulis sedentes, parentum suorũ qui sibi alimenta adferunt, aduentum expectant: & cũ illos uenire conspexerint, leui ala mouent aerẽ, cantillantes, & ad illorum aduentum applaudẽtes: Sic: & parentes nidulo appropinquantes cantillant: Similiter & uos in nidulo templi auius sedentes, meum aduentum expectantes, leui mentis ala uolatis. Nec ego dissimiliter spirituali huic nido appropiaturus, Deum uoce præmissa glorifico pro filiis me amantibus. Hyrundines alimenta sua ab ore in os tradunt: Mens nostra nõ sic, sed ab aure in aurẽ. Illæ corpus, nos animã, illæ corruptionẽ, nos in corruptionem. Vt apiculæ leui suis pennis arborum, & herbarum floribus insident, latentéq; in flosculis liquorculũ innocua deprædatione auehũt, ut tandem dulcissimos mellis fauos inde confectos hominibus præstent, ita & Ecclesiæ doctores super amena, uernantiaq; scripturæ uiridaria leui ala mentis residentes, & insitum literæ, succum spiritus haurientes, soliciti sunt, ut dulcissimũ mel fidei auditorum cordibus placide instillẽt. Agè & nos apiculæ mores imitemur spiritu solis iustitiæ radiis feruido in florulentum Psalmodię pratum prouolantes. A *Pulli hyrũdinũ.* *Ecclesiæ Doctores & discipuli.* *Apes.*

Sicut fulgidã illam lucem, & fulgurosum iubar sępenumero super uenientes tenebrę obtegunt; Ita intellectũ nostrum quasi in meredie fulgentem, & perspicuum, inconsiderantia obrepens tenebrosum reddit. B *Tenebræ. Inconsiderantia.*

Sicut membrum apud seipsum cibos reseruans uicino non communicans, seipsum offendit, & reliquum corpus corrumpit. C *Mẽbrũ.*

Quemadmodum sol lucem prębet corpori. Sic animæ lumen est precatio. D *Pro proximo orãdum.*

Sicut cæco damnosum est non intueri solẽ, Sic est & multo grauius dãnũ Christiano homini non assiduè deprecari. *Cæcus.*

Non secus ac nauẽ, & domum ea quæ substrata sunt ualidam reddant, ac ne soluantur continent: Ita nostram uitam orandi studium continet, & undique firmã reddit, adeo ut absque hoc nihil boni conting it ad salutem conducens. *Nauis. Domus.*

Sicut arbores non ualent fructus producere, nisi bibant humorem radicibus, Sic nec nos pietatis fructibus poterimus esse grauidi, nisi precibus irrigemur. *Arbores.*

E Quemadmodum prædones, & facinorosi conspicientes gladium milites in caput suum uibrari, resiliunt, Sic maligni spiritus conspicientes communitos deprecatione, illico resiliunt.

Prædones. Dæmones.

F Vt quum assistēs terreno regi, omnibus modis molitur, vt plurimam erga illum reuerentiā exhibeat, nō solum specie capitis, sed totius corporis cōpositione, quæ per hoc maiorem erga eū illius beneuolentiā conciliet, Sic nos in oratione undequaque compositi, presertim intus.

Assistēs regi. Orans Deum.

G Si hic qui loquitur cum terreno rege, de his tantū mentionē facit, quę uoluerit libēter audire dominus, multò magis coram omniū domino de salute animę postulādū, &c.

Alloquēs Regē.

H Sicut timiama bene confectum delectat hominē odoratem, Ita oratio iusti suauis ante dominum.

Timiama. Oratio.

I Quod uenatori cuspis uel gladius, hoc proces homini afflicto, non tā lupis terribiles gladii, quàm dæmonibus proces istorū, Hominū quos ualde exulcerauimus, irę qescūt, si diluculo, meridie, uesperi, apud eos comparemus, & cum eis humili & cōtinua cōsuetudine cōuersemur, magis multo apud Deum si frequēs fueris in oratione, licet indignus, dignus tamen eris diutina familiaritate.

Cuspis uenatoris

K Sicut qui uisibili corruptibili, temporali regi assisturt, tanquā sint immobiles, territi nō oculos huc illucq; mittentes, sed demissi: Sic assistere regi cœlorum oportet.

Assistēs Regi Deū orans.

L Vt in uilissima concha pretiosum latet margaritū, Sub friuola siliqua nobile tegitur granum, Sub arida minutaque tunicula, tam miranda seminis uis latet, Ita in uerbis (ut apparet) syllabæ, in syllabis & litterarum apices, ingentia diuinæ sapientiæ misteria condita sunt. In is inuolucris tegere uoluit Deus sapientiam.

In Cōcha Margaritum. Misteria in scripturis.

M Vt gratius est pomum quod tuis manibus ex ipsa decerpseris arbore, ut dulcior aqua, quam ex ipsa uena subscatētē auferis: Vt iucundius uinum quod ex eo dprompseris dolio in quo primum fuerat conditū: Ita diuinæ literæ, nescio quid habent naturæ fragrantiæ, nescio quid spirāt suū ac genuinū, si eo sermone legantur, quo scripsetunt ii, qui partim è sacro hauserunt ore, partim eiusdem afflati spiritu nobis tradiderunt.

Pomum. Aqua. Vinum. Vsus sermonis in sacris.

Sicut

Sicut oculis captus ab omnibus offendi potest facilè, ita superbus quoque dominum nesciens, etiã ab hominibus facile capi potest, utpote lumine orbatus. A *Cæcus. supbus.*

Medici languentes, inuisentes morborũ origines inuestigant ante morbos, vt a summo curare incipiant. B *Medici.*

IDEM IN MATTHEUM In Cap. 1. Homel. 1. *Vtriusq; munus.*

Sicut egredientibus israelitis de Aegypto, extermi nata est Aegyptus, Sic & sancti quũ de isto mundo defecerint, casurus est iste mundus. C *Israelitæ sancti.*

Sicut unguentum & in hyeme floridum est, & boni odoris, & homines suo odore delectat, atq; impinguat, quũ ex eo uncti fuerint: Sic & iustus & in hyeme tẽtationis immarcessibilis est, & manet fidelis. D *Vnguentum. Sanctorũ tentationes.*

Sicut mare si littera sua supergressum fuerit. ita & homo si transgressus fuerit licentiam maritalem.

Si medicus, qui nullam potestatẽ habet salutis humanæ propter solã confectionem herbarum, nò erubescit medici nomen sibi imponere, quãtò dignius iste uocatus est saluator per quem totus mundus saluatus est? E *Mare. Adulter. Medicus Christus.*

HOMELIA II. *in caput secundum.*

Sicut cacumen arborũ in excelso positarum etiamsi leuis aura flauerit, mouetur: Sic & sublimes homines in culmine dignitatis existẽtes, etiã leuis nũtii fama cõturbat. Humiles autẽ sicut in cõualle plerũque in tranquillitate consistunt. F *Cacumen arborũ. Sublimes hõies.*

Qemadmodum certantibus uentis mare cõcutitur: Sic regibus aduersantibus sibi populus regni uexatur. G *Venti. Reges.*

Quemadmodum si quis infundat oleum super ignẽ ardentem, magis crescit incendium: Sic ardentem zelum Herodis, delusionis opprobrium amplius excitauit. *Oleum. Magorũ Delusio.*

Rex quicbuid aduersus regnũ suũ putauerit, totũ uerũ æstimat. Animus eius semper suspectus est, regni zelo repletus. Dum oĩa timet, omnia suspicatur, facilè credit, quicqd fuerit suspicatus. Sicut uir si zelet uxorẽ, aut uxor uirũ omnẽ auditionẽ turpẽ credit de illo, & si nõ sit auditio digna, & idonea, ut credatur, tamẽ fidẽ auditionis zelus cõmedat. H *Suspicaꝰ rex. Zelotipia.*

HOMELIA III. *in caput tertium.*

Sol appropinquans ad processum, antequam appareat mittit radios suos, & facit albescere orientem, ut procedens I *Sol exoriens.*

aurora

aurora diei aduẽtum demõstret, Sic dominus natus in mundo, antequã appareat, spiritus sui fulgore trãsmisso illuminauit Ioannẽ, ut præcedẽs ille, aduẽtum Saluatoris annuntiet ne fortè subitò ueniens & dicens se esse filium Dei, propter ipsam magnam atque terribilem iudicationem rei ipsius se se incredibiliorem ostenderet.

K Solent reges nato sibi filio indulgentiã in regno suo donare sed ante trãsmittũt acerbissimos exactores, qui omne quod inuenerint, exigant, ita ut indulgẽtia ipsa crudelior esse uideatur quàm ipsa exactio, ut nihil indulgentiæ habeat præter nomen, ut lugentes illam homines, & nudi suspiciãt. Deus autem & nato sibi filio, uolẽs donare in seculo indulgentiam peccatorum, pręmisit quasi exactorem Ioannẽ exigentem, & dicentem: Facite fructus dignos pœnitentiæ.

Indulgẽtia.

Ioannis aduẽtus.

L Quẽadmodum magnum iudicẽ, aut regẽ aliquẽ in expeditione uenturũ præparatores præcedunt, sordida abluunt, diruta componunt, ne forte indecorum aliquid uidens rex delicatus abhorreat: Sic & domino nostro ad peregrina loca huius seculi uenturi præcessit Ioannes, qui ab humanis cordibus pœnitentiæ scopis peccatorum sordes eiiceret.

M

Artificiũ
Gratia.

Sicut omne artificium corporea uisitatione seruatur, & additur: Sic & gratia omnis per exercitationem additur, & per desidiam minoratur.

N

Alba ueftis.
Nix.
Ioannes.

Quemadmodum si uideris albam uestem, dicis: satis candida uestis est, si uero posueris eam iuxta niuem, incipit tibi sordida apparere, & si uerè sordida non est, tamẽ quoniã ad similitudinem niuis sordida inuenitur: Sic quantum ad comparationem Ioannis omnis homo uidebatur immundus.

O Sicut artifex medicus, si uiderit ęgrotãtis colorem, intelligit speciẽ passionis ipsius: Sic & Ioãnes mox vt uidit pharisæos uenientes ad se, intellexit cogitationes eorum prauas.

Pone Ioannem medicum esse, verbum autem ipsius quasi ferrum medicinale, quo repletæ peccatis cõsciẽtiæ pręciduntur, confessionẽ puta esse impuritatis & spurcitiæ, quæ intus erat inclusa, baptismum esse lotionẽ sordium egressurã, nunquid facta digestione impuritatis iã statim sanus factus est?

P

Lapis.

Lapis quidem durus est ad opus, sed quũ factum fuerit opus ex eo, deficere nescit. Sic & gẽtes cum difficultate quidem

dē crediderunt, tamē credētes permanēt in ęternum in fine. A

Quēadmodū si focum posueris sup terrā, cōburit ipsas radices herbarum, & ut in loco illo iam non facile nascatur herba: Sic & tentationis ignis positus super carnem, combu rit radices concupiscētiarum in ea, ut nō facile cōcupiscat. *Focus.*

Sicut paterfamilias mittens messores, metit festucas de a gro, & comportat eas in aream, ut illic trituret & uētilet, & discernat triticum e paleis, Sic & dominus mittens Aposto los, cęterosque doctores, quasi messores præcidit omnes gē tes de mundo, & in aream Ecclesiæ congregat. B

Sicut granum tritici inclusum in palea, foras non egredi tur, nisi fuerit trituratum: Sic & homo de impedimētis mū dialibus, & de rebus carnalibus quasi in palea inuolutus, dif ficile egreditur, nisi fuerit aliqua tribulatione uexatus. C *Granum tritici.*

Sicut plenum granum mox ut leuiter percussum fuerit, de palea sua exilit foras: si autem subtile fuerit, tardius egre ditur, si uacuum, egreditur nunquam: sed illic conteritur pa lea sua, & ita cum paleis foras iactatur: Sic omnes homi nes in rebus carnalibus delectantur, sicut grana in palea. Sed qui fidelis est, & boni cordis habet medelam, mox ut le uiter tribulatus fuerit, negligēs quæ sunt carnalia, currit ad Deum. Si autem modice infidelior fuerit, cum grandi tribu latione uix recedit, & uadit ad Deum. Qui autem infidelis est, & uacuus, quantumuis contritus fuerit, sicut granū ua cuū de palea nō egreditur. Sic nec ille de carnalibus rebus & impedimentis mūdialibus unquam egreditur, nec trāsit ad Deum, sed illic in malis constitutus conteritur, ut cū in fidelibus quasi cum paleis foras proiiciatur. D *Granū plenum & inane.*

Sicut triticū primum quidē trituratur, & quū trituratū fuerit, in uno loco iacet cū paleis confusum, posteà aūt uē tilatur, ut quę fuerāt iam disiuncta corporibus, separētur & locis. Sic & populus in Ecclesia, aut moribus cōteritur carna lium, anima semper urgētiū, aut castigationibus corporali bus quasi virgis quibusdā, aut cōculcationibus iniquorū & superborū, quasi calcibus irrationabiliū iumētorū ut disiū gātur fideles ab infidelibus per diuersas cōtritionū species. E *Triticū.* F

Nunquid tu potes, quū sit messis tua in agro, triticum à paleis separare? Et si tentaueris, nec paleas à tritico separas,

& triticum similiter cum paleis perdis: Sic nō poterat fieri ut Deus de Iudæis, aut Gentibus iam electos sine tentatione discerneret, & uocaret.

G *Palma. Athleta. Gētilis, et Christianus factus.*

Si palma posita nō sit in stadio, athletā nolentē luctari, culpare non potes quasi infirmū. Incertum.n.est, utrū ideo luctari nō uelit, quia infirmus est, aut qa nō uidet propositā palmā. Quòd si palmā uiderit, & luctari noluerit, tūc est manifestum, quia propter desidiam suā noluerit luctari: Sic & Gētilis qui resurrectionis præmia nescit, nec futurū esse iudiciū credit, non potest cognosci, utrum ideò nō faciat iustitiam quia non amat iustitiam, aut quia nullam mercedē speret de ea. Si uero factus fuerit Christianus, & cognouerit futurum esse iudicium, tūc peccans manifestū est ideò peccare, quia non amat, quod est bonum.

H *Separatio tritici & Paleæ. Segregatio fideliū ab infidelibus.*

Nunquid tu reprehenderis, quando à tritico paleas separas, & ita recondis. Nec enim ratio est, ut cum tritico reponas & paleas, quia nec sunt necessariæ tibi ad usum. Et quomodo Deum culpemus, qui à fidelibus separat infideles, q non proficiunt ad gloriam eius?

Sicut quando permodica aura est, non permundatur tota tritici massa, sed leuiores quædam paleæ modica aura iactantur, grauiores autem remanent, similiter remanent & uacua grana. Necesse est ergo, ut maior expectetur uētus, ut & grauiores paleæ, & uacua grana iactentur. Sic & quando modica est tentatio, illi proiiciuntur de Ecclesia, qui multū sunt infideles. Ideò necessaria est tentatio maior, ut omnes infideles plenius expellantur, ut perpurgetur Ecclesia.

I

K *HOMILIA. quarta, in caput quartum.*

Lucifer. Lux. Christus, Ioānes.

Sicut quum præcesserit Lucifer, lux non expectat occasum Luciferi, ut ita procedat, sed adhuc eo ascendente egreditur, & suo lumine obscurat illius cādorē. Sic & Ioāne prædicāte ante CHRISTVM, CHRISTVS nō expectauit, ut cursum suum Ioannes impleret, & sic ipse ueniret ad medicum, sed eo adhuc docente apparuit, ut per comparationem doctrinæ suæ, uel operis prædicationem Ioannis, faceret non uideri iustitiam.

L *Diues. Pauper.*

Quis diues a paupere diuitias quærit? Magis autem pauper à diuite diuitias quærit. Omne bonum de cœlo descendit

dit in terram, non de terra aſcendit in cęlum.

Sicut dux contra tyrãnũ deputatus ad bellum, mox ut ſi gnum expeditionis,& perfectionis acceperit, feſtinat exire, ſciens, quia tarditas eſt perditio prouinciæ. Nã tyrannus ſci ens aduerſus ſe principẽ deputatũ, & ſi leuius acturus fue rat, crudelius agit. Sic & CRHISTVS, ex quo baptiſmatis ſignum accepit feſtinabat accipere ſpiritum ſanctũ, quaſi arma cœleſtia,& exire, ſciens quia tarditas eius interitus e- rat mundi. Nam diabolus audito, quod filius DEI deſcende rat in hunc mũdum, aduerſus ipſum uehemẽter feſtinabat omnium hominum corda in peccatis, infidelitate conclu dere putans ſe tantũ poſſe perdere quantũ poſſet CHRI- STVS ſaluare. A *Dux contra Tyrãnum. Chriſtus cõtra Diabolum.*

Si quærat homo ab imperatore aliquod beneficium di gnitatis,& ipſe nõ habet tantummodo fiduciã petẽdi, neq; amicitiã impetrãdi, vadit ad fratrẽ imperatoris, aut ad ami cum chariſſimum, ut intercedat ad illum. Sic dicit illi impe rator: Ecce ego hoc beneficium non illi do, ſed tibi, hoc eſt, propter te illi do. Nam non illi donatur, cui datur, ſed illi ꝓ pter quem datur. Sic & hic dicit, Et aperti ſunt, id eſt, pro. pter CHRISTVM nobis cœli ſunt aperti. B *Beneficiũ. ambiens. Cæli aperti ſũt per Chriſtũ.*

Sicut in cœlo celatur DEVS, ſic in ſcripturis abſcõditur. Et ſicut hoc cœlum corporale omnes homines uident, nõ autem aſpiciunt DEVM inhabitantem in eo. Sic & ſcriptu ras diuinas omnes quidem homines legunt, non tamẽ om nes intelligunt Deum ueritatis poſitum in ſcripturis, niſi qui fuerit ſic baptizatus, ut accipiat ſpiritũ ſanctum. C *Cœlum. Scriptura.*

HOMILIA. V. in caput IIII.

Quemadmodum ſi magiſter militum uideat dominan tem tyrãnum,& det conſilium regi, dicens: Exi obuiam illi, qui totã ꝑdit prouinciã, nã fortior eſt tua fama, quam mea uirtus. Et ecce rex à magiſtro militum ducitur, & tamẽ nõ eſt minor eo, qui ducit: Ita IESVS ductus eſt à ſpiritu in deſertum &c. D *Magiſter militum. Rex. Chriſtus, à ſpiritu ductus.*

Sicut aurum,& argentum combuſtum in fornace ſordi bus colatur. Sic homo in fornace tentationis miſſus, depoſi tis peccatis ſanctificatur. E

Vt athleta ante certamen ungitur, ut luctetur, Sic & ho F

mo

mo ſpiritualiter ideo oleo chryſmatis ungitur, ut cõtra dia
G bolum quaſi ſpiritualis athleta luctetur.

Quemadmodum ſi laterem aqua laues, nunquã munda
tur, ſed potius commoto luto, amplius ſordidatur: Ita fieri
non poteſt, ut depoſitis ſordibus, emundetur, qui totus eſt
H ſordidus.

Malus. Sicut difficile aliquẽ ſuſpicatur malum, qui ipſe eſt bo-
Bonus. nus: Ita difficile aliquẽ ſuſpicatur bonũ, qui ipſe eſt malus.

I Si nautę unam ſtellam aſpicientes, non dicam ad unam
quanq; prouinciã, uel inſulam, ſed ad unãquamq; ciuitatẽ
& ad ſingula loca quæ petũt, ſine aliquo errore, aut deuaga
tione dirigunt curſum. Quãtò magis diabolus, qui princeps
aeris conſtitutus, totam terram non ſolum ſciebat, ſed etiã
uidebat, poterat Chriſto ergo ſingula loca digito demõſtra
re, & uniuſcuiuſq; regni honores & ſtatũ uerbis exponere.

HOMILIA VI.

K *in caput quartum.*

Beſtia natura ferocienſa. Sicut beſtia, quamuis ſit naturaliter ſęua, tamen ſi excita
ta non fuerit, non ſe facilè ſuper hominẽ iactat: Si autẽ ho
mine occiſo, uel aliqua beſtia, ſanguinis acceperit guſtũ, u
ſi uiderit hominẽ, ſine mora aliqua irruit ſuper eum: Sic &
Herodes, etſi propoſito erat iniquus, tamen poſteaquã pro
pter correptionem adulterii eſt exaſperatus, opus peſſimũ
auſus eſt facere, & Ioannem recludere in carcerem, ſeipſo
iniquior, & audacior quidẽ fuerat ſemetipſo factus, cũ om
nibus Iudęis in mortem Ioannis conſentientibus.

L Sicut qui uiuunt in agnitione Dei & CHRISTI, quãuis
Agnitio dei & Chriſti. agnitio ipſa ſit uita, tamẽ donec ſunt in ſeculo iſto, nõ ſunt
in uera uita, ſed in umbra uitæ, quoniam per fidẽ ambulãt
& non per ſpeciem, & per ſpeculum in ænigmate uident
nõ facie ad faciem: Sic qui in erroribus idolorum uiuunt,
licet ipſe error ſit mors, tamen nondum ſunt in uera morte
ſed in umbra mortis, donec in iſto ſeculo ſunt.

M Quemadmodum ſi in uno tempore lux cũ lucifero oria
Lux ſimul una cum lucifero oriens. tur, gratiam luciferi celat: Ita ſi uiuo Ioanne prædicare cœ
piſſet CHRISTVS, ſine dubio uilem feciſſet Ioannẽ & inu
ta fuiſſet prædicatio eius ſuperflua, quantum ad iſtius do
ctrinam.

Homilia

HOMILIA VII. in caput quartum. A

Sicut artifex si uiderit gemmas pretiosas,& non dolatas, eligit illas, non quod sint, sed quod fieri possint: habes. n. scientiam artis, bonum incompositum non contemnit: Sic & dominus uidens Apostolos, non opera eorum elegit, sed corda nec quasi Apostolos elegit eos, sed quia Apostoli poterant fieri. B

Sicut qui retia iactat in aquam, nescit quos pisces comprehensurus est, sed quos Deus illi trāsmiserit, illi intrāt in retia. Sed & doctor quando diuini sermonis retia super populum Deus excitauerit, illi adhærent doctrinæ. C *Pisces.*

Sicut pisces fortiores semper deuorant infirmiores: Ita diabolus cum delectatione compellit homines inmala opera, ut alterutrum se commedant.

Quomodo inter cœlum & terram aer medius constitutus separat creaturam utranque, ut ostēdat quia inter cœlestia & terrena nulla potest esse commixtio; Ita nec inter spiritualia & carnalia, ulla esse coniunctio potest. D E

Sicut in corporali ædificio lapis ad lapidē cemento mediante constringitur: Sic in ædificio Ecclesiæ Christianus ad Christianum mediante charitate connectitur. *Corporale ædificium.*

HOMILIA. VIII. in caput III. F

Omnis rex pugnaturus contra aduersarium regē, prius cōgregat exercitum,& sic uadit ad pugnam: Sic & dominus contra diabolum pugnaturus, prius congregauit Apostolos & sic cœpit per totam Galilæam prædicare. *Rex pugnaturus* G

Rex quidem terrenus congregat exercitum, ut illorum laboribus ipse gloriam consequatur. CHRISTVS uerò congregauit Apostolos, non ut illorum laboribus ipse gloriam consequatur, sed ut suo labore ipsis uictoriam præstet.

Quemadmodū paterfamilias studiosus, scit in domo sua, quid unusquisq; necessariū habet: Ita & sacerdos singulorū mores & actus, & conuersationē debet discere, ut quale quibusq; medicamētum necessariū fuerit, subministret, cui cō solatio: consalationem, cui increpatio: increpationem. *Paterfamilias.* H

Sicut infirmus, qui ipse uenit ad medicum, ex parte iam sanus est: Sic & ipse peccator, qui uenit ad sacerdotem, & doctrinæ *Infirmus*

I doctrinæ aut pœnitentiæ medicinam quærit, ex parte iam iustus est.

Gladius. Sermo. Sicut gladius carnes præcidit, Sic & sermo diuinus concu piſcentias carnales.

Medicina. Sicut medicina languenti corpori, Sic uerbum Dei pro pe eſt animæ ægrotanti.

K *Nouitius medicus oſtētator.* Sicut nouitius medicus intrans in ciuitatem, & uolens oſtentationem dare artificii ſui, oēs uenietes ad ſe curat, & non tantum curat de mercede accipienda, quam de opinio ne ſua commendanda. Quum autem manifeſte fuerit fama eius bona, tunc ſecundum laborum ſuum incipit exigere & mercedem. *Chriſtus.* Sic & dominus incipiens prædicare, non ſecun dum indicium quoſdam, ſed omnes differenter ſanabat. Poſtquam uerò omnis Iudæa cognouit, beneficium ſanita tum digno pretio fidei uenundabat

HOMELIA X. *in caput quintum.*

L Omnis artifex ſecūdum profeſſionem ſuam opportunita *Artifex.* tem operis uidens, gaudet. *Carpentarius.* Carpentarius, ſi uiderit arborem bonam, concupiſcit præſcindere eam ad opus artificii ſui. *Agricola* Agricola ſi uiderit terram pinguem, deſiderat eam arare. Et quid dico de rationabilibus hominibus? ipſe irrationalis e *Equus* quus de ſtabulo exiliens, ſi uiderit campos patentes, rapit frenum, & excitatur ad curſum, *Chriſtus,* Sic & dominus uidens ma gnam congregationem populi, excitatus eſt ad docendum. *Sacerdos.* Sic & omnis ſacerdos, ſi uiderit Eccleſiam plenam, gaudet animus eius, & delectatur ut doceat.

M *Zizaniæ irritatores.* Sicut zizaniæ nunquam ſunt minus in agro, Sic nō ſunt minus irritatores in mundo.

Sicut ignis de modica ſcintilla magnam conflat incen diū: ita & ſermo malus de leui occaſione magnū conflat in N cendium inimicitiæ. *Ignis ſermo.*

Si miles periculum belli ſuſtinet, dū ſuperat uictoriæ præ dam. Quanto magis uos opprobria mundi non debetis time O re, qui regni cœleſtis præmium expectatis? *Miles.*

HOMILIA X. *In caput quintum.*

Chriſtianus. Sicut oculus, quādò mundior fuerit, tāto longius uidet. Sic & anima, quanto mundior fuerit à ſolicitudine mundia P li, tanto amplius Deo proximior eſt.

Sicut

Sicut de turribus iacula contra omnes hostes iactantur; Sic de Propheticis libris contra uanas gentilium fabulas, & contra insanas hæreticorum disputationes, salutaria ueritatis proponuntur exempla. A *Turres.* *Prophetica exempla.*

Sicut in modio si uolueris reponere, necesse est, ut cadat deorsum ad inferiora eius, & tenebrosa. Sic homini carnali, & mundiali, & uacuo, si dixeris quod est Dei, nõ illud tenet in superiori parte mẽtis suæ, aut cordis, nec portat illud interiore, sed confestim cadet de mente eius, & condet deorsum in terrena, & tenebrosa, ut nec illi prosit, nec aliis. B *Modius.* *Homo carnalis.*

Vir sapiens uerbũ suũ quod dixerit, nõ relinquit uacuũ & quõ uerba diuina sine exitu uacua poterunt remanere? C *Verbũ sapientis uerba Dei.*

HOMILIA XI. in caput quintum

Quicquid non est lumen, tenebra est. Sic & quicquid bonum non est, malum est. D *Aut bonum, aut malum.*

HOMILIA XII. in V.

Qui facit cõsuetudinem frequenter manu sua percutere, necesse est, ut aliquando & iniuste percutiat. Sic qui facit cõsuetudinem iurandi in rebus idoneis, frequẽter & in rebus superfluis etiam nolens, consuetudine trahente, periurat. E

Nũquid qui ignem portat, unde conflatur incendiũ alienus est ab illo incendio? Aut qui gladium porrigit, unde homicidium cõmittitur, nõne est socius homicidii illius? Sic & qui occasionem periurii præstat, collega fit periurii eius. F

Quemadmodum si ignem cum igne cõiungas maior flãma succenditur? Ita iracundia per iracundiam non compescitur, sed amplius irritatur. G *Ignis.* *Iracũdia*

Sicut Ioseph dimisit pallium in manu meretricis, & fugit cum meliore pallio castitatis; Ita & tu proiice palliũ in manus calumniatoris, & fuge cum meliore uelamẽto iustitiæ, ne forte dum uis uendicare uestem corporis, pretiosissimum animæ uestimentum perdas. H *Iosephi castitas.* *Vindicta*

Sic ulmus infructuosa dat humorem uiti, ut uitis pro se, & pro ulmo proferat fructum, Ita tuæ res proficiãt ad pauperis sustentationem in hoc seculo, ut & illius sanctitas proficiat ad tuam sustentationem in illo. I *Vlmus.* *Eleemosyna.*

Sicut qui ab aspide percutitur, quasi delectatus uadit in somnum, & sic per suauitatem soporis moritur. Sic & q ac- K

cipit sub usuris, pro tẽpore delectatur, quasi qui beneficiũ accipit,& sic per suauitatem beneficii non sentit,quomodo captiuus efficitur.

L Sicut uenenum aspidis latenter per omnia membra discurrit; & corrumpit: Sic usura per totas facultates eius discurrit,& conuertit eas in debitum,

M Sicut fermẽtum modicum, quod mittitur in multã farinã, totã cõspersionẽ corrũpit,& trahit illã & facit illã totã fermẽtũ: Si quũ usura in domũ alicuius intrauerit, totam substantiam eius ad se trahit,& conuertit in debitum.

Fermẽtũ. Vsura.

HOMELIA XIII. in caput V.

N Quando quis corporalibus quidem motibus excitatur, uolũtas autem illius non inclinatur,ut faciat opus,quod facere instigatur, sed stabili proposito continentiæ,& rationis iustitiæ irrationabiles motus corporis frangit, & si corpore concupiscit,anima eius non concupiuit:si autem consenserit explere quod cogitat,tunc uere dicitur animo cõcupiscere:Sic & caro inimicum suum diligere non potest,quemadmodum nec possibile,ut iniuriam non sentiant sibi illatam. Anima autem inimicum diligere potest,quia dilectio,uel odium carnis in sensu est,animæ autem in intellectu.

Corporalis uoluntatisque motus. Dilectio inimicorum.

O Filii carnales simulantur carnalibus patribus in facie,aut in loquela,aut in risu,aut in aliquo corporis signo:Filii autem spirituales in sanctitate.

Filii carnales. Filij spirituales.

Filii quidem carnales & si similes fuerint patribus, laude nullam merentur,& si dissimiles,nullã uituperationẽ:quia nõ est in potestate hominis, qualem accipiat corporis qualitatem. Filii autem Dei, siquidem Deo similes fuerint,laudandi sunt:si autem dissimiles,nimis uituperãdi,quia in potestate uniuscuiusque est mensura faciendæ iustitiæ.

P

HOMELIA XIII. in caput VI.

Sicut in loco mundo & specioso,si modica sordes fuerit, de longe apparet, si autem ipse locus sordidus fuerit,quasi tumulus stercoris iacet ibi non apparet, nec enim potest requiri si est aliquid stercoris,ubi totum est stercus.

Sordes et macula ĩ loco specioso aut sordido, aut Veste re. Cor mundũ & immũdum.

Et quemadmodum in cãdida ueste macula citò apparet nigra autem uestis,& tota sordida si fuerit,non citò appareret:Sic & cordi mundo si surreptio inimici successerit,mox

cor suum rectus homo discernit, quià à spiritu alieno pulsatur, si autem cor fuerit iniquitatibus plenum, suggestionē diaboli in se facilè non intelligit.

A

Sicut incensa lampas abscondi non potest: Sic nec opus iustitiæ potest celari. *Incensa lampas opus iustitiæ.*

Omnis homo, q in aliqđ opus fecit cuius causa facit id quod facit, in corde suo illius aspicit & personā. Ecce facias epistolā, ut aliquem salutes amicum, quamdiu scribis, semper in corde tuo uides illius personam amici, propter quem scribis epistolam. Item artifex tenens opus in manu, semper eum præ oculis suis habet, qui ei opus commisit faciendū, dum cogitat quomodo illud facere mandauit. Sic & q propter Deum eleemosynam facit, neminē uidet in corde suo nisi personam Dei tantummodo, propter quem facit. B *Scribens epistolā. Artifex. Eleemosynam elargiens.*

Sicut ubicūq; fuerit triticū, necesse est ut ueniatī illic & zizania, Sic ubicūq; fuerit bonū dei, illic erit & scādalū inimici C *Triticū, Zizania bonū, & scandalū.*

Quemadmodum mercenarius malus, qui intra tempus locationis suę comedit omnes mercedes, quum autem tempore completo recesserit, nudus egreditur. Sic & homo, qui propter homines facit bonum uacuus uadit ad Deum. D *Mercenarius.*

Sicut Thimiama bene cōfectum delectat hominem odorantem. Sic oratio iusti suauis est ante Deum. *Ostētator propriæ gloriæ.*

HOMELIA XIII. in caput VI.

Sicut nec terra sine semine, nec semen sine terra fructificat. Sic nec homo sine Deo; nec Deus sine homine iustitiā operatur in homine. E *Terra. Semina Homo, Deus.*

HOMILIA XV. in caput VI.

Sicut oleum accendit lumen lucernæ. Ita & bona opera excitant fidem cordis, & dat confidentiam animę. *Oliū lucernæ bona opera*

Sicut nec miles sine armis est aliquid, nec arma sine milite. Sic nec oratio sine ieiunio, nec ieiunium sine oratione. F

Quemadmodum si quis homo in os suum aliquid dulce dimittat cum amaro permixtum, dulcedo illa non dat suū saporem. Ita qui mala non dimittit, & bona suscipit, bonorum suorum gratiam perdit. G *Ieiuniū.*

Sicut in conspectu hominū gratiosa facta est facies pulchra, sic in oculis Dei speciosa est conscientia munda. H

Sicut qui graues oculos habet si ponas eum in aliquo ob

ſcuro,tenebroſoque loco, melius uidet , ſi autem pones eũ in ſole,nihil uidet,quia oculus eius nõ ſuffert ſolis cãdorẽ. Sic hõ mundialis,qui oculum,id eſt,mẽtem terrenis deſideriis ſordidũ habet & turbulentũ ſi ponas eũ in rebus mũdialibus,ſapit & aſtutus eſt, ſi autẽ trahas eum ad res ſpirituales, tenebreſcit, ac nihil ſapit, quia mens illius deſideriis corrupta terrenis iuſtitiæ bonum non ſentit.

HOMELIA XII. in caput XVII.

L Sicut maior eſt ſuperflua menſura,quàm cõmota,& cõmota maior eſt quàm bona & iuſta,Sic perfectior eſt ille, qui nec iudicat,quàm ille qui iudicat & nõ condemnat,& ille qui iudicat,& non condemnat,melior eſt illo,qui condemnat,& dimittit.

Menſurarum gradus iudicans.

M Si medico opprobrium eſt, qui nec alterius habet ſanitatem in manu,nec ſuã,ſi uelit alios curare,& ipſe debilis ſit, quaſi teſtimoniũ imperitiæ ſuæ portat in corpore ſuo propriã paſſionẽ. Quomodo doctori nõ erit opprobrium, alios uelle eruere à peccato,& ipſum in maioribus eſſe peccatis, dum poſſit amplius ſeipſum eruere à peccatis, quam alios?

Medicus. Doctor.

N Sicut ſi canibus dederis ſanctum,aut porcis margaritas, nec ſanctũ canes ſanctificat,nec margaritæ nutriũt porcos ſed e cõtrà canes coinquinant ſanctum,& porci margaritas ſordidant,uel confringũt,Sic ſi hominibus caninos,uel porcinos mores habẽtibus ſanctum dederis , aut myſteria ſecreta tradideris,nec ſanctum illos ſanctificat,nec myſteria ueritatis illos illuminant,ſed e contra ipſi ſanctum coinquinãt & myſteria ueritatis blaſphemant.

Canibus ſanctum dãs et porcis margaritas.

O Sicut margaritæ incluſæ cochleis poſitæ ſunt in profundũ maris, & diuina myſteria in uerbis incluſa, poſita ſunt intus in altitudine ſenſus ſcripturarum ſacrarum.

Sicut nõ omnis poteſt ſe mergere,& de profundo tollere margaritas , niſi artifex qui habet uſum rei illius , ſic non omnis homo poteſt deſcendere in altitudinem ſenſuũ,& inuenire myſteriorum abſcõditas margaritas,niſi uir ſpiritualis,qui habet exercitationẽ ſpiritualium narrationum Dei.

E profundo eruta margarita. Altitudo ſẽſuũ ſcripturæ.

HOMELIA XVIII. in caput VII.

P Sicut in bello non omnis,qui pugnat,uincit,nemo tamẽ uincere poteſt niſi pugnauerit,Sic non omnes qui ſtudent, & legunt,acquirunt ſcientiam ſpiritualem,nemo tamen ac-

Pugna ſtudioſi.

quirere

quirere potest, nisi aut qui studiosus fuerit ad legendũ; aut assiduus ad audiendum. A

Sicut qui pulsat ostiũ, nõ tãtũ uoce clamat, sed manu, sic q bona opera facit, quasi manu pulsat Deũ operib⁹ bonis. *Pulsans ostiũ opera faciẽs.*

Vt quum operaris uineã, colligis fructus eius, & delectatus in eis melius operaris. Vides quia ipsa se colit, fructificãdo tibi, dũ colitur? Sic qui opus peccati exequitur, ipsum quũ peccatũ si spiritus immũdus, operatur in eo delectatione peccãdi, ut dũ delectatur circa peccatũ, amplius peccet. B *Operator uineæ peccator.*

Sicut qui peccat, dum peccat, magis atq; magis tenebrescit mens eius, & à luce ueritatis recedit, sic & q iustitiã operatur, dum operatur, magis atq; magis clarescit mẽs ipsius & ad notitiam sapientiæ maioris ascendit. C *Peccatĩ accessio.*

Sicut res aliqua sine odore potest esse, odor autẽ sine re aliqua esse nõ potest, sic opus sine oratione aliquid est, oratio autẽ sine opere bono nihil est, etsi oras, nõ ex fide oras. D *Odor. Oratio.*

Sicut lucerna non quidem ex oleo accenditur, sed per oleum nutritur, Sic fides non quidem ex opere nascitur, sed per opera enutritur. E *Lucerna. Oleum.*

Sicut ad cõparationem niuis & solis, omne mundum sordidum uidetur, & omne lucidum obscurum, ita quãtum ad comparationẽ Dei, qui solus singulariter est bonus, omnes homines mali uidentur. F *Nix, Sol. Deus solus bonus.*

Quemadmodum innumerabiles rami in una radice, ita quæcũq; lex & ꝓphetę sparsim in omnib. pręceperunt scripturis, in hoc cõpendioso cõprehẽduntur mãdato, Omnia quæcunque uultis ut faciant uobis omnes, & uos facite eis. G *Rami in una radice præcepta.*

Quemadmodum quum uia ducit ad portã, nisi quis ambulauerit per uiam, non potest peruenire ad portam, sic & qui iustitiam faciunt, ipsi soli possunt cognoscere CHRISTVM, & intrare per ipsum. H

Sicut qui audit, quia mel dulce est, nec gustat de illo, nomen quidem mellis cognoscit, gratiam autem eius naturæ ignorat, Sic, & qui audit, quia CHRISTVS filius Dei est, iustitia aũt eius nõ fuerit usus, tãtũmodò nomẽ CHRISTI cognoscit, gratiam autem naturæ eius ignorat. I *Audiens quod mel sit dulce.*

HOMILIA XIX in caput. VII. K

Quoniam & simia hominis habet membra, & per omnia *Simia.*

nirem imitatur, nunquid propterea dicenda est homo? & hæresis omnia ecclesiæ habet, & imitatur mysteria, sed non sunt ecclesiæ.

Blasphemus. M Si quis lupū cooperiat pelle ouina, quomodo cognoscet illū, nisi aut per uocem, aut per actum? Ouis inclinata deorsum balat, lupus in aera conuertit caput suum cōtra cœlū, & sic ululat. Qui ergo secundum Deum uocem humilitatis & confessionis emittit, ouis est, qui uerò aduersus ueritatē turpiter blasphemiis ululat contra Deum, lupus est.

Botrus. Christus. N Sicut botrus multa in se grana ligno mediāte suspendit: Sic & CHRISTVS multos sibi fideles per lignum crucis tenet adiunctos.

Arbor Spinæ fideles, infideles. O Sub arbore bona & bestiæ & animalia requiescunt, sub spinis aūt nullum animal requiescere potest, nisi tantūmodò serpentes, Si iuxta fidelem hominem & boni & mali homines pacem habere, ac se capere possunt, iuxta autem infideles homines nemo pacem potest habere, neq; requiescere in eis, nisi tantummodo serpentes, id est demones, qui cubilia habent in pectoribus eorum.

Arbores frugiferæ ac steriles fideles & heretici. P Sicut in horto sunt multæ arbores fructum utilem faciētes, in syluis aūt non inuenitur bonum faciens: Si autem faciunt, aut insipidū faciunt, aut acerbū, Sic in ecclesia, quæ hortus est Christi, multi sunt boni, In ecclesiis autem hæresum quæ sunt syluæ desertæ, nemo est bonus, quia etsi aliquis est bonus, p p homines est bonus, & non p p Deum.

Suscipiēs Agonem infidelis. Sicut nihil potest sine radice nasci. Sic potest fieri sine caussa.

Q Vt agonem nemo suscipit sic periculosum, unde nullam sperat palmam; Ita nec infidelis facit bonum, nullam spem retributioni præ oculis habens.

Sūt qui non uerè cognoscit Deum. Sicut omnes homines naturaliter cognoscūt Deū, nō autē uidentur uere cognoscere, quia nō dignè colūt, sicut serui dominum, sicut factura factorem; Sic & Deus naturaliter oēs cognoscit, sed non eos vr uerè cognoscere, quia nō eos diligit quasi factor facturā, quasi dn̄s proprios seruos.

R *HOMELIA XX. in Caput VII.*

Pluuia. doctrina. Sicut pluuia irrigat terram, ut fructum proferat, Sic doctrina hominem irrigat, ut iustitiam operetur.

Sicut

A *Nubes. Prophetæ & Apostoli.*

Sicut nubes baiulant pluuiam, & effundunt eã super terram, Ita & prophetæ, & apostoli accipiunt uerba à Deo, & effundunt super rationabilem terram.

B *Pluuia doctrina.*

Sicut non est possibile, ut ex sola pluuia fructificet terra, nisi fluerit super eam uentus, sic nõ est possibile ut sola doctrina corrigat hominem, nisi cooperatus fuerit spiritussanctus in corde ipsius.

C *Grana arenæ uerba.*

Sicut grana arenæ non conueniunt in unum, neq; adhærent adinuicem, sed semper sunt separata, sic uerba quæ audiuntur, & non cõuertuntur in unam iustitiæ massam per opus, separata sunt, & dispersa.

D *Validum fundamẽtũ fides.*

Sicut domus, quæ habet ualidum fundamentum, si pars aliqua parietis, uel tecti ceciderit, ruina eius magna non erit, quia põt fieri, ut iterum reparetur, Si autem fundamentum eius casum fuerit passum, tunc est ruina eius magna, quia tota uenit deorsum, sic & Christianus si aut fornicatus fuerit, aut adulteratus, aut homicidium fecerit, cecidit quidem, tamen ruina eius magna non est, quia ad pœnitentiam iterum potest surgere, sicut Dauid; Si autem de fundamento fidei aliquid fuerit passus, id est, si præuaricatus fuerit, & ad gentiles, aut hæreticos transierit, tũc est ruina eius magna, quia totus funditus ruit.

E *Sapor bonarum rerum. Gustus spiritalis doctrinæ.*

HOMILIA XXI. in caput. VII.

Vt nemo bonarum rerum potest sentire saporem, quandiu delectatur in malis, sic etsi quispiam spiritalem doctrinam audit, non intelligit, quia sensus eius carnalium uitiorum lepra corruptus est.

F *Medici : Deus.*

Oẽs medici pecuniis, Deus autẽ sola oratione placatur.

G *Homo sine armis; Diabolus.*

HOMILIA XXIIII. in caput X.

Sicut hõ sine armis, nõ pot aliquid facere contra hostẽ, ita diabolus sine homine non ualet aliquid contra hostes.

H *Sol. Christus.*

HOMILIA XXV. in caput X.

Sicut nullus est locus, ubi nõ appareat sol, aut nõ sentiatur calor eius, sic nullus erit locus ubi non agnoscat CHRISTVS, aut non intelligatur diuinitas eius.

I *Negligẽs defendentẽ urbem.*

Quemadmodum si princeps aliquis imperatoris, uidens ciuitatem Romanam ab hostibus expugnari, quũ possit liberare eam, & neglexit defendere, ipse uidebitur tradidisse,

se, quam potuisset liberare, si uoluisset, ita & tu uidēs ueritatem ab impiis expugnari, quum eam potuisses defendere, si loqui uoluisses, tacens expugnasti, per hoc ipsum, qđ K compassus es expugnari.

Vestimētum. Furibundus. Sicut uestimentū super hominēs positum, si quis furibūdus scindat, illatorē quidē iniuriæ sentit homo dānum aūt non patitur in natura, sic corpus super animā positū si occidatur ab impiis, anima quidem occisionis eius sentit dolorem, damnum autem suæ naturæ non patitur. L

Vngues præcisæ. Corpus occisum. Sicut ungues quum summitatē uestiunt digitorum, quādiu præcidantur, dolorem faciunt corpori, quum uero præcisæ fuerint, nullus sensus corporis inuenitur in eis, sed ex ipsa natura alteræ nouæ procedunt, ut nullum uideatur natura sustinuisse dispēdium, sic corpus donec caditur, sentit anima, quum autem occisum fuerit, nullus sensus, aut dolor animæ inuenitur in corpore illo, sed iterum super animā in tpe opportuno gloriosius illud retexet corpus, ut nullū detrimentum uideatur anima perpessa, sed augmentata.

M *Bos aut equus mutuo accepti.* Si mutuò accipis utputà bouem, uel equum, nonne assidue operaris opus tuū in eum? Dicis enim apud te: Hodie, aut cras tollendus est à me, quia nō est meus. Etiā tu in corpore corruptibili natus, quare non ad utilitatē animæ tuæ uteris temporali corpore tuo, sciens quia post modicū tolN lendum est à te, quia non est tuum.

Passeres. Dei uolūtas. Sicut Dei uoluntas est, ut passeres comprehendantur, & ad usum hominū procedant, quia ad hoc creati sunt, sic uoluntas Dei est ut homo, qui sine lege uixit, sine lege, & pereat, & qui Deum non aspexit, non aspiciat illum Deus.

O HOMILIA XXVII. *in caput* XI.

Seruus diligēs Ioānes. Sicut seruus postquam commissi operis impleuerit pensum, gaudet ante faciem domini sui apparere, sic & Ioannes commissæ prædicationis mysterio consummato, lætabaP tur ad Deum transire.

Prouidus pater. Quemadmodum prouidus pater moriens, filios suos cōsignat fideli tutori, ita Ioannes sciens se iam in exitu cōstiQ tutum, uolebat discipulos suos CHRISTO adiungere.

Pater moriens. Sicut pater moriens si uiderit filios suos bonis moribus ornatos, & omni sapientia perfectos, quasi securus morit.

nihil

nihil de cęterò timens de illis. Sic & Ioannes uolebat diſcipulos ſuos perfectos uidere in CHRISTO, ut iucundius moreretur.

A *Hō malignus. Diabolus.*

Sicut homo malignus, ſi uiderit aliquem orphanum habere ſubſtantiam paternam, ducit eum frequenter ad prandium, donat illi interdum aliquod ſpecioſum ueſtimentum loquitur illi dulces ſermones, donec tollat facultates eius. Sic & diabolus uidens hominem habentem in ſe theſaurū cœleſtem, id eſt, animam immortalem à Deo creatā ſapientiam cœleſtem in arca terrena poſitam, ideo oſtendit illi aurum & argentum, & concupiſcibilia ornamenta, oſtendit illi ueſtes precioſas, & delitioſos cibos, & glorioſos honores ut per hoc ſubiugans uoluptatibus ſuis, auferat ſalutē animæ eius, & corrumpat gratiam cordis ipſius.

B *Stellæ, Lucifer Prophetæ Ioannes.*

Vt multæ quidem ſtellæ ante lucem præcedunt nunciantes luci aduentum, nulla tamen earum luciferi nomē habere meruit, niſi una, quæ cum ipſa luce procedit. Sic omnes Prophetæ ante faciem CHRISTI præcedunt, nunciantes aduentum eius, ſolus autem Ioannes præcurſor eſt appellatus, quia non ſolum aduentum eius annunciat, ſed ipſum illum digito ſuo oſtendit.

C *Nauigantes Oceanum. Antiqui philoſophi.*

HOMILIA XXVIII. *in caput* XI.

Sicut qui innauigabilem Oceanum nauigare ſe uſurpat quum non poteſt eum tranſire, neceſſe eſt, ut per eandē uiā reuertatur, unde ingreſſus eſt. Sic & antiqui philoſophi, & oratores de Dei natura quærere contendentes, uicti ſunt in genio, defecerunt ſermone, in ultimo nihil ſe amplius inuenire potuiſſe confeſſi, niſi quia Deus incognoſcibilis.

D *Ponderis faſcem portans [illegible]*

Vt ſi ante te uideris aliquē pōderis faſcem, ſiquidē cōtendiſti eum tollere ſuper te, & nō potes, laboras, ſi aūt nec tētas, nullū ſentis laborē de pondere. Ita qui feſtinat adimplere iuſtitiam, & non præualet, is demum laborat. Qui autem non uult facere iuſtitiam, ille nō laborat ſub pondere legis.

E *Iugum Chriſti et diaboli.*

Sicut qui iugum ſuſcipiunt CHRISTI, CHRISTVS eos delectat in ſpiritu, ne fatigentur in bonis operibus. Sic & qui iugum ſuſcipiunt diaboli, diabolus eos delectat. & decipit, ne diſcedant a malo impii uſque ad mortē ſuam.

Pondus terreſtriū dominorū atterit paulatim uires miniſtrantium.

G nistrantiũ. Pondus autem CHRISTI magis adiuuat baiu lantem, quia non nos portamus gratiam, sed gratia nos.

Aurora. *Obscuritas.*

HOMILIA XXIX. in caput XXI.

Aduẽtus Christi et antichristi.

Vt ante lucem aurora exit, ante noctem autem obscuritas: Ita in aduentu CHRISTI ante illum prophetæ, & cum illo apostoli in spiritu sancto faciebant uirtutes. In aduentu uerò Antichristi pseudo christiani, & ante illum, & cum illo in spiritu maligno facient uirtutes.

H

HOMILIA XXXI. in caput XXII.

Febricitãtes maligni hoĩes.

Quantumuis biberint febricitantes, calore totũ consummante quod biberint, semper adhuc sitiũt: Ita & maligni homines quicquid boni uiderint, aut audierint, infidelitate totum consummante quod uident, & audiunt, & semp̃ uacui

I sunt, tanquam qui nihil uiderint, aut audierint.

Ingrata recẽsens. *Signa petebãt ĩde.*

Vt si quis exponat tibi res quas non libenter audis si tota die audieris, nihil eorum retines, quæ audiuisti: Aut ambulans in uia, si mens tua aliquo cogitatu fuerit occupata, quamuis omnes uideas, transeuntes tamẽ neminẽ uides: Sic & Iu

K dæi frequenter signa uidentes, adhuc signum petebãt, quia hoc uidebant, quod uidere nolebant.

Meretrix *Vxor* *Iudæi.*

Sicut meretrix uxor uirum suum fingit amare, uere autem amat adulterum, & in facie istius si quidẽ est, in corde

L autem alterius: Sic & Iudæi uidebantur esse Dei cultores: erant autem diaboli amatores.

Sicut ex parte Dei quamuis plures sint spiritus uirtutũ, tamen septem dicuntur, quia ex illis septem omnes species uirtutum procedũt, quos spiritus enumerat Esaias, & Salomon signat dicens: Sapientia ædificauit sibi domum, & subdidit columnas septem. Sic ex parte diaboli quamuis multi sint spiritus uitiorum, tamẽ septem dicũtur, quoniã ex illis principalibus uitiis uitia uniuersa nascuntur.

M

HOMILIA XXXI. in caput XIII.

Viator. *Homo.*

Sicut uiator in uia nihil solicitus est nisi quod necessariũ habet ad usum: ita & homo in hoc transitu mundi, nihil de

N bet esse solicitus, nisi quòd opus habet ad usum.

Gutta mellis in aceto.

Sicut qui in magno uase aceti modicam guttã mellis immisceat, etiam mel perdit, & acerbitas aceti nõ mutatur, Sic homini ĩ hac malorũ multitudine cõstituto, si colloquutus

fuerit

fueris iustitiæ uerbum,& uerbum perdis, & ille non tempe ratur in concupiſcentia mundialium rerum. A *Leo.*

Si oſtendis leoni uiridem herbam, aut campum bene florentem,non excitas eum in concupiſcentia , quia nõ habet hoc in natura,ut herbas mãducet, & ecõtra ſi oſtẽdas boui carnes,nõ concupiſcit,quia non bouis natura eſt, ut mãducet carnem, Sic & homini mũdiali ſi de bono cœleſti loquatis,non excitatur in concupiſcentia boni. *Bos.* *Hõ mundialis.*

B Quemadmodum ſi pluuia ſuper lapidem cadat, deſuper quidem ſudat , intus autem ſiccus eſt , quia non deſcendit humor in eum.Sic & homini mundiali quãdo loqueris uerbum Dei , tantũmodò ſonus uerbi deſuper percutit aures eius carnales,in cor autem eius nihil deſcendit. *Pluuia ſup lapidẽ.* *Verbum Dei ad hominẽ mũdialem.*

Vt ille latro culpandus,qui parietem perforat, in ſecreta domus parte ingreditur , qui autem inuenit foris expoſitũ & proiectum,quomodo quaſi latro culpetur? Sic & diabolus ſi poterat introire in ſecreta pectoris tui, ut à te nolente raperet uerbum Dei,bene culparetur, nunc autem quòd à te neglectum eſt,& contemptum,hoc ille diripit. C *Latro.* *Diabolus.*

Vt qui ad bellum tranſmittitur, ad gloriam paratur , Ita cui tentatio imponitur,correctio oſtenditur ei. D *Bellum tẽtatio.*

Sicut paterfamilias multa mancipia habens , oĩbus quidem mediocrem ueſtem dat,mediocrem annonam dat pro debito dominii ſui,quia nec põt eſſe ſeruus eius,niſi ab illo ueſtitus fuerit & nutritus , quibuſdã aũt fidelioribus circa ſe,dat meliorem ueſtẽ,& delicatiorem annonã nõ propter debitũ dominii ſui,ſed propter bonos mores eorũ,& dominus generalem gratiam,id eſt, intellectũ boni & mali omnibus dat pro neceſſitate naturæ, quia nec uideremur eſſe homines ad imaginem Dei creati, niſi haberemus diuinum intellectũ.Dignioribus autem dat ſpecialem gratiam, utputa cognoſcendi myſteria,non pro neceſſitate naturæ , ſed pro remuneratione bonæ uoluntatis , aut bonorum operum. E *Paterfamilias.* *Deus.*

F Sicut homo,cuius oculi iniquitatem uident , nõ æquitatem,quantũ ad Deum,uidẽs ,cęcus dicitur eſſe,& ſicut peccatis uiuens mortuus dicitur.quia ille non Deo , ſed diabolo uiuit,ſic qui habet intellectum,& bonum non operatur, quantum ad Deum nec habet, *Vidẽs iniquitatem ſciens, & malum operans.*

Homilia

HOMELIA XXXII. in caput. XIX.

G *Amicitias: Medicorum colens.* Quemadmodū si uideas hominem assiduè amicitias medicorum colētem, ex ipsa re statim intelligis, quia infirmus est. Sic & quum uideas siue uirum, siue mulierē de dimittēdis uxoribus aut uiris legem interrogātes, cognosce q̄a uir ille lasciuus est, & mulier illa meretrix est.

H *Herbæ. homines.* Sicut herbæ ex humore nascuntur & crescunt, Sic homines per amorem incipiunt, & augentur.

I *Humor parētum. amor erga filios.* Vt humor quidem de radicibus ascendit in herbā, de herba autē nō reuertitur in radices, sed sursum transmittitur in semē, Sic & charitas de parentibus ascēdit in filios, de filiis autem nō reuertitur ad parētes. Ideo parentes quidē diligūt filios, sed nō sic diligunt̄ à filiis q̄a sicut herba nō deorsum, sed sursū ad semē trāsmittit humorē, Sic & homo nō ad parentes, sed ad procreandos filios transmittit affectum.

K Vt si quis habeat seruū, qui furatur, & inebriat se cōsiderans dominus, quia si utrunq; sibi simul mandauerat obseruare, nihil ꝓficit, mādat illi quidē ut bibat quātū uult, sed *Repudiū permissū Iudæis.* publicè bibat, hoc quidem quod bibit, fit secum nouū bonū, ut paulatim discat obedire pręceptis. Sic permissum est dari repudium, maiū quidem, sed permissum, à creatione.

L *Vxor oblatratrix. Ecclesia.* Sicut uxorem quocunque modo contra uolūtatem uiri agentem, dignum est repellere, non autē est iustum quantū ad grauitatem uiri, nisi ob caussam fornicationis, Sic, & Ecclesia quocunq; modo contra uoluntatem egerit CHRISTI, digna est abiici, non autē abiicitur propter longanimitatem CHRISTI, nisi sola caussa transgressionis.

M *In pugna cadentes propositū cōtinētiæ deserētes.* Sicut quidam in pugna cadētes nō examinant cæteros, sed dicunt illis sic datū fuisse, rem nō applicant pugnę sed homini, Quātò magis nos à proposito continentiæ cadētiū negligētiæ imputare debemus, nō difficultati uirginitatis.

N Vt terra nō germinat, nisi pluuias susceperit, nec pluuia fructificat sine terra, Ita nec gratia sine uoluntate aliquid operatur, nec uoluntas sine gratia potest.

HOMILIA. XXXII. in caput XIX.

O *Cognoscere Deum.* Sicut præ omni iustitia operū, maior est iustitia cognoscere Deū, Ita præ oī peccato magis peccatū est idola adorare. Quemadmodū supra dorsum omnium iumentorum non

stat

ſtat ſarcina, niſi fortiter fuerit colligata ad ipſum, ſupra camelum autem ſine recolligatione etiã repauſat, nã ipſe gibbus ſarcinam tenet in ſe, aptus eſt enim ad pondera baiulãda. Ita in cæteris quidẽ peccatoribus, tamẽ cognoſcentibus Deũ, nõ ſtat ſarcina peccatorũ in corde ipſorũ, niſi cũ magna moleſtia & uirtute diabolus tenuerit in corde ipſorũ, alligãs eã delectationibus, ipſa enim cognitio Dei excutit à ſe põdera peccatorũ. In gẽtibus aũt ſine labore diabolus tenet peccata, qa idololatria ipſa quaſi gibbus retinet ĩ ſe uniuerſa peccata, apta eſt enim ad baiulãda pondera peccatorum. | A *Sarcina. Camelus. Peccator Deum cognoſcens.* B

Vt omnia animalia quamuis libenter terrã aſpiciũt, ſemper tamẽ quando uolunt, poſſunt tollere collũ ſuũ ad cœlũ, ſolus camelus aũt nunq̃ põt ſurſũ tollere collũ ſuũ gibbo depreſſus. Sic omnes peccatores libentius quidẽ terrena uideũt, tamen quandocunq; uolunt, poſſunt conuertere ſe ad cœleſtẽ iuſtitiã, Gẽtes aũt nullo mõ poſſunt explicare, ſe & ad diuina cõuertere, idololatria ſua curuati, & excęcati. | *Animalia Camelus. Peccatores. Gentes.*

Sicut camelus neq; deorſum recto collo aſpicere poteſt, ſicut cætera animalia, neque ſurſũ recto collo aſpicere poteſt, ſicut homo, ſed ĩter ſurſũ, & deorſum caput eius pẽdet in medio. Ita & Gentiles neque animalibus aſſimulantur ad plenũ, neq; hominibus ſimiles ſunt propter humanum, & rationabilem intellectum ſuum, Hominibus nõ ſunt ſimiles, quia nunquam cęleſtia, ſed terrena ſemper attendunt | C *Camelus. Gentiles.* D

Quemadmodum camelus nec ad plenũ immũdus eſt, nec ad plenũ mundus, Mundus quidẽ eſt, quia reuocat, & ruminat, immundus autẽ, quia nõ habet duas ungulas fiſſas Sic & gentes, quoniã uacuæ ſunt. nec mundæ ad plenũ. Mũdæ quidẽ fuerant, quia & tractabant, quæ Dei erant, id eſt, ruminabant, & conuerſabantur rationbiliter pene ſecundum Deum, ſed conuerſationẽ, quæ pes eſt, nõ habent diuiſã in duo, id eſt, in fidem, & in opera, ſed habent opera tantum. | E

Sicut cameli pes ambulationis nõ diſſipat terrã, ſed quũ ſit mollis, concordat ei, & complectitur eam. Sic & cõuerſatio gentium, quamuis non eſſet bona, nõ erat diſſipans terram, hoc eſt, carnalem naturã ſed conueniens erat naturæ carnali, & ſecundum uoluntatem ipſius erat. | *Cameli pes. Gẽtiũ cõuerſatio.*

HOMELIA. XXXIII. in caput, XIX.

Filii

F Filii carnales si modicum pater eorum fuerit senex, tędia-tur de uita ipsius desiderant eum mori: si citò mortuus nó fuerit, contemnunt eum quasi delirum. Filii autem spiritua-les quātò perfectiores fuerint in fide, tantò amplius dili-gunt doctorem suum.

Filij carnales. *Filij spirituales.*

HOMILIA XXXIII. in caput XX.

G Sicut mercenarius positus in uinea, si neglexerit eam, nó solam mercedem perdet, sed etiam desertæ uineæ exigetur ab eo damnum. Sic & nos si neglexerimus iustitiam nobis commissam, non solùm nullam mercedem habebimus, sed etiam dissipatæ iustitiæ dabimus rationem

Mercenarius. *Hoĩes.*

H Qui uineam alicui operandam consignat, non tantùm propter illius utilitatem consignat, quantùm propter suā: Deus autem iustitiā suam dans in sensibus nostris, non pro-pter suam utilitatem dedit eam, sed propter nostram.

Dominus Vineæ. *Deus.*

I Sicut nemo ideo cōducit mercenarium, ut hoc solùm fa-ciat, quòd manducet. Sic & nos non ideo uocati sumus à CHRISTO, ut hæc sola operemur, quæ ad nostrum perti-nent usum, sed ad gloriam Dei.

Conducẽs mercenarium. *Vocatio Christi.*

K Sicut mercenarius, qui hoc solum facit quod manducat sine caussa ambulat in domo, Sic & nos si sola hæc facimus quæ ad nostram pertinent utilitatem, sine caussa uiuimus super terram.

Mercenarius. *Hō Christianus.*

L Sicut mercenarius suum prius aspicit opus, deinde diaria sua. Sic & uos si mercenarii CHRISTI sumus, primum de-bemus aspicere, quæ ad gloriam Dei pertinent, proximiq; profectum, deinde quæ ad nostram utilitatem.

M Sicut mercenarius totum diem circa domini opus impē-dit, unam autem horā circa suū cibum. Sic & nos omne tē-pus uitæ nostræ debemus impendere circa opus gloriæ Dei modicam autem partem circa usns nostros terrenos.

N Sicut si mercenarius qua die opus non fecerit, erubescit intrare in domum, & petere panem, quomodo tu non con-funderis intrare in ecclesiam, & stare ante conspectum Dei, quando nihil boni in conspectu Dei egeris?

O Prius in uallibus fit obscuritas, die declinante ad occasū. Quādo ergo colles uideris obscurari, quis dubitat, quin iam nox est? Sic primū in secularibus, & laicis christianis incipit

prævalere

præualere obſcuritas peccatorum. Nũc autem quando iã uides, ꝙ ſacerdotes poſitos in ſummo uertice ſpiritualium dignitatum; qui montes & colles dicuntur, apprehenderit iniquitas tenebroſa, quomodo dubitetur quia finis eſt mũdi? A

Omne animal conceptionis ſuæ ſeruat honorem, & tempus, homo autem ſolus contemnit. *Animal Homo.*

Sicut fori eſt proprium, ut illic omnia uenundentur, & emantur, & inuicem ſe circumueniãt ementes, & uẽdẽtes. Sic & in hoc mũdo omnes uendendo, & emendo uiuunt, & inuicem ſibi fraudem facientes, uitam ſuam ſuſtentant. B *Forum. Mũdus.* C

Sicut quis in itinere cõſtitutus, aut in opere quodã, ante ſextã quidem nõ operatur, aut urgetur, aut ambulat ſciens quia ei longus adhuc dies ſupereſt: tranſacta autem ſexta, quũ cœperit eſſe octaua & nona, incipit properarantius agere, ut opus ſuum uel iter tempore definito concludat. Sic & Deus uſque ad Abrahã, qui fuit in ſexta hora uenit, ad homines diſponere teſtamentum: poſt Abraham autẽ uſque ad tranſmigrationem frequenter properans, ut aduentum ſuum in hunc mundum, & uocationem gentium definito tẽpore cõſummaret, quaſi ueſpere iam propinquãte. *Iter aut opus faciens. Deus.* D

Sicut facilius eſt homini pauperi, & in anguſtiis cõſtituto diſciplinam tenere, diuiti autẽ & abundanti difficile. Sic illis inter gaudia mundi difficila fuit tenere iuſtitiam, nobis autem inter tribulationes mundi facile. *Hõ paup & diues. Iudæi, et Chriſtiani.* E

Sicut in corona, quũ ſit rotunda, nihil inuenis, quod uideatur initium aut finis. Sic inter ſanctos, quantum ad tẽpus in illo ſeculo, nemo nouiſſimus dicitur, nemo primus. *Corona. Sancti.* F

HOMILIA XXXV. in caput XX.

Vt ſemper pretioſior theſaurus in uaſis melioribus includitur, Sic CHRISTVS Apoſtolis tantummodò mortis ſuæ annunciauit myſterium. *Precioſior Theſaurus mors Chriſti.*

Vt in ſeculari bello uidemus, quia qui uadẽs ad pugnã, de præda uictoriæ cogitat, difficile uincit, qui autem ſic uadit, quaſi ad mortẽ, facile uĩcit, Sic & nos in hoc certamine ſpirituali uiuentes, non debemus cogitare, qualem gloriã conſequamur, ſed quomodo euadamus ruinam peccati. G *Miles in bello Chriſtianus.*

Sicut miles ſi toto corpore fuerit armis ueſtitus, & unã partem habuerit nudam, nihil ei prodeſt, quòd totus fuerit H

ferro ueſtitus, ſi per illam unam partẽ cum ſagitta percuſſe rit, ſed ſic cadit, quemadmodũ ſi totus fuiſſet nudus. Sic & Chriſtianus ſi iuſtitiam fecerit, & ſi in uno peccauerit, ſimi liter peccator ſtatuitur, quemadmodũ ſi ſemper peccaſſet.

I *Lanæ tinctio.* Sicut quum lana intingitur naturalem habens colorem, ut coloretur purpurea, aut alicuius doloris accipiat dignita tem. Sic & nos in mortem deſcendimus corporales, & reſur gimus ſpirituales.

K *Rex terrenus. Christus.* Si rex terrenus uideret, quod ciuitatem illius occupatam teneat hoſtis quid facere poteſt? nihil, niſi ut ponat arietes, circundet exercitũ, deſtruat mœnia, quę forte ipſi ædifica uit, ut tantummodò hoſtem expellat. Sed uideamus ſapien tiã noſtri regis. Poſtquam uidit caſtra ſua occupari a ſpiri tu alieno, ſic hoſtem expulit, ut caſtra ſua non læderet.

L *Pes, oculus. Sancti.* Sicut pes libenter ſeruit oculo, quaſi ſibi ſeruienti, ſciens quia niſi oculus ſuo miniſterio fuerit uſus, nec ipſe ſuo po terit uti, & oculus libenter ſeruit pedi, quaſi ſibi ſeruienti ſciẽs quia niſi pes ſuo officio fuerit uſus, nec ipſe ſuo pote rit uti. Sic & ſancti inuicem ſibi debent eſſe ſubiecti, ut mi nori maior non inuideat, quaſi maiori; ſed libẽter obſequa tur ei, quaſi ſibi ſeruienti in eo ipſo quòd maior, & maior non contemnat minorem, quia maior eſt, ſed libenter ei ob ſequatur, quaſi ſibi ſeruienti.

HOMILIA XXXVI. in caput XX.

M Teſtimonium ſtudioſi agricolæ eſt meſſis fœcunda, aſſi dui autem doctoris documentum, eccleſia plena.

N *Pretioſus cibus.* Sicut qui prætioſum guſtauerit cibũ, poſtmodùm ei hæc eſca communis ingrata uidetur. Sic & qui de dulcedine CHRISTI bene guſtauerit, terrenorum bonorum de cæte ro non multum ſentit ſaporem.

O *Roſa, Chriſtus.* Sicut roſa anteq̃ uideatur, ſentitur, & anteq̃ inueniatur, te netur in odoribus ſuis. Sic & dominũ trãſeũtẽ de lõge, duo cæci antequã uiderẽt, diuinitatis eius fragrãtiam ſenſerũt.

P *In tenebris ambulans.* Sicut qui in tenebris ambulat, ſi ſemel uiã perderit, inter dũ tota nocte ambulat iuxta uiã errãs, & nõ inuenit uiã, do nec ſuperueniat dies. Sic et homines ambulãtes ĩ erroribus uel peccatis, poſtq̃ Dei cognitionẽ ſemel perdiderũt, ad per fectam notitiã ueritatis redire nõ poterant, niſi dies ſcilicet

Chriſtus

Christus uenisset, quamuis circa ueritatem uiuebant.

HOMILIA xxxvij. in caput. xxi.

Sicut nauis fracto gubernaculo illuc ducitur, ubi tempestas uoluerit; Sic & homo diuinæ gratiæ auxilio perdito, per peccatum agit quod non uult, sed quod diabolus uult. A *Naufragium.*

Sicut in mundialibus regnis nemo potest seipsum facere regem, sed populus creat sibi regem quem elegerit: quum rex ille fuerit factus, & confirmatus in regno, iam habet potestatem in hominibus, & non potest populus iugum eius de ceruice sua depellere, & sic uoluntas populi postea in necessitatem uertitur. Sic & homo priusquã peccet, liberũ habet arbitriũ, utrũ uelit sub regno esse diaboli, quũ aũt peccãdo se tradiderit sub regno ipsius, iã nõ põt de potestate eius exire, & sic prima uoluntas eius in necessitatem uertitur. B *Populus regem eligens.*

Sicut asinus, si quid errat, in simplicitate errat, & nõ aspe ritate. Ita & homines qui crediderunt in Iesum Christum siue ex Iudæis, siue ex Gentibus, ante Christum non in malitia, sed in ignorantia peccauerunt. C *Asini lapsus.*

Sicut peccatores, equi sunt diaboli, ita & sancti, equi dicuntur Christi. D *Equi diaboli.*

Sicut turpitudo nuditatis uestimento tegitur. Sic natura mala carnis nostræ præceptis & gratia diuina teguntur. E *Nuditas.*

HOMILIA xxxviij. in caput. xxi.

Quemadmodum medicus quando primo ingreditur ad ægrotum, statim de stomacho eius interrogat, & cum componere primũ festinat, quia si stomachus sanus est, totũ corpus ualidũ est. Ita si sacerdotiũ integrũ fuerit, tota ecclesia floret, si autem corruptum fuerit, tota ecclesia marcida est. F *Stomachus.*

Sicut cor sapientiæ locus est, ita sacerdotes sunt receptacula sapientiæ spiritualis. G *Cor.*

Sicut stomacho ministrante unum quodque membrum suscipit nutrimẽtum, & conuertit ipsum in se, secundũ suã naturam, ut puta quod suscipit iecur, totũ fit sanguis, quod autem suscipit fel, bilis efficitur totũ, quod uero in pulmonem, phlegmata fiunt, quod autem in mammillas, totũ efficitur lac. Sic sacerdotibus in ecclesia loquẽtibus uerbũ omnes suscipiũt, unusquisq; aũt cõuertit illud secũdũ suũ cor ita ut unũ id ipsum uerbum in cordibus quidã rectis proce- H *Stomachus.*

dat ad uitam, in cordibus autem peruersis suscitet iracundiam quasi bilis: in aliis autem operatur dilectionem, dulcissimam quasi lac, in aliis aũt odiũ, quasi phlegma nociuum, & expuendum.

I Sicut in corpore si aliquod membrum infirmatum fuerit non omnino languet stomachus, si autem stomachus languerit, omnia mẽbra inueniũtur infirma. Sic si aliquis Christianorum peccauerit, non omnino peccant & sacerdotes: si autem & sacerdotes fuerint in peccatis, totus populus conuertitur ad peccandum.

Languẽs stomachus. Sacerdos peccans.

K Quemadmodum quum uideris arborem pallentibus foliis, marcidam intelligis, quia aliquam culpam habet circa radicem. Ita quum uideris populum indisciplinatum, & irreligiosum, sine dubio cognosce, quia sacerdotiũ eius non est sanum.

Arbor. Populus.

L Quemadmodũ qui ambulat inter duos inimicos, ambobus placere uolens, & se commendare, sine maliloquio non potest, necesse est enim, ut & isti male loquatur, de illo, & illi male loquatur de isto Sic qui emit & uendit, sine mendacio esse nõ potest & periurio: necesse est enim, ut negotiatoribus hic iuret, quia non tantum ualet res, quantum comparat eam, & ille iuret, quia plus ualet res, quam uendit.

Ambulans inter duos inimicos. Emens et uendens.

M Quemadmodum si triticum, aut aliquam bladi speciem in cribro, dum huc, illucque in actas inde grana oĩa paulatim deorsum cadunt, & in fine in cribro nihil remanet, nisi stercus solum. Sic & substantia negociatorum, dum uadũt, & ueniunt inter emptionem & uenditionem, minuitur, & in nouissimo nihil remanet, nisi peccatum.

Triticum in cribro. Substantia negotiatorũ.

N Quemadmodum solidus, qui non habet Numisma Caesaris, reprobus est. Ita & homo qui non ostendit in se imaginem Dei, reprobus aestimatur.

Numisma. Homo.

O Sicut homo bonus in se imaginem dei ostendit. Sic & homo malus in se imaginem diaboli habet.

P Quemadmodum columna in templo, si steterit recta, accepto pondere, amplius confirmatur, si autem modice obliqua fuerit, suscepto pondere nõ solum confirmatur, sed amplius uadit ad latus, Sic & cor hominis si rectũ fuerit, uidens opera alicuius uiri iusti, ut audiens per doctrinam sapientiae

Columna cor hoĩs.

eius,

eius, amplius cõfirmatur, si autem fuerit perversum cor, uidens opera alicuius uiri iusti, aut audiens, non solũ non confirmatur, sed magis ad inuidiã excitatur & magis peruertit. A

Sicut lac sine labore, & sine opere dentium manducatur, & mãducantem suauitate sua delectat. Sic & mirabilia nullum laborem uidentibus ponunt, sed uidentes admiratione delectant, & ad fidem molliter inuitant. *Lac.* B

Sicut infanti si dederis fragmentum panis, quoniam angustas habet fauces, effocatur magis quã nutritur. Sic & homini imperfecto in fide, & puero in sensibus, si altiora mysteria uolueris dicere, angustam habens fidem & sensum, magis scandalizatur, quam ædificatur. *Infans.* *Homo imperfectus.* C

Quemadmodum uiro perfecto si dederis lac, fauces quidem eius delectat, membra autem eius non confortat, si autem panes manducet, non tantum fauces eius delectat, quã præstat ei uirtutem. Sic & uiro perfecto in fide, & maturo sensibus, si miracula ostendas, delectatur quidem aspectu, nihil autem ei proficit ad ædificationem sensus, aut notitiã ueritatis si autem uerbum sapientiæ exponas ei, & ratione delectatur, & ædificatur in fide. *Vir perfectus in fide.*

HOMILIA XXXIX. in caput xxi. D

Sicut irrationabilis terra quæ secus uiam posita est, semper conculcatur, & dura est, & semina doctrinæ in sulcos sẽus sui non recipit, sed uolatiles spiritus rapiũt ea. Sic & omnis arbor rationabilis iuxta uiam posita non potest esse fructifera, id est, homo secundum mundum uiuens, nunquam potest euadere a peccato, ut sit iustus. *Terra.* *Homo.* E

Sicut de gemmis flores procedunt, ita de bonis cogitationibus nascuntur bonæ uoluntates. *Flores.* *Bonæ uoluntates.*

Sicut flores non possunt procedere, nisi fuerit gemma. Sic bona uoluntas nasci non potest, nisi præcesserit in homine cogitatio bona.

Sicut floribus poma formantur. Ita ex bonis uoluntatibus opera perfecta nascuntur. F *Poma.*

Sicut ante pomum flos procedit, ita ante opus bonum, bona uoluntas. *Flos.*

Sicut difficile est arborem iuxta uiã positã fructus suos usq; ad maturitatem seruare. Sic difficile est uirum fidelem G

uitia hominũ, quasi nodos acutis increpationibus primũ circuncidere debent, & sic in ecclesiæ ædificatione collocare. alioquin uitiis manentibus, Christiani Christianis cõcordare non possunt.

H Sicut artifex ex omnibus lapidibus eligit meliores, & ponit foris in facie ædificii, cæteros autem lapides qualescunque intus mittit: Sic Ecclesia meliores Christianos eligit, & ponit in facie Ecclesiæ, id est, alios facit sacerdotes, alios diaconos, cæterosq; Ecclesiæ ministros, mediocres aũt proiiciũt ĩ medio Ecclesię idest, ędificii, ꝓpter misericordiã Dei.

Artifex. Ecclesia.

I Sicut lapides q̃ sunt intus in ędificatione, nemo aspicit. sed eos qui sunt foris, omnes cõsyderãt, Sic seculariũ hominum uita, neque si consyderãtur, neque sic nocent Ecclesię.

K Sicut foranei lapides intraneos intra se tenent, & cõstringũt. Sic totus populus sacerdotũ, & clericorũ meritis saluatur.

Foranei lapides.

L Sicut omnis res quæ percutit lapidem, ipsa quidem colliditur lapidem autem nõ lædit, sic & omnis, qui contra Christianitatem agit, se quidem corrumpit, christianitati autem non nocet.

Sacerdotum merita.

M Sicut quod de alto cadit, grandem sonum facit, ut audiãt omnes, sic & qui de alto gradu cadit, ruina illius ubique auditur.

N Sicut uas quod leuiter cadit, & læditur, est quidem uas sed ad usum nõ proficit, quod autem dispersum fuerit, nec uidetur esse uas, Sic CHRISTIANVS peccator resurgit, quidẽ, sed inter sanctos non ponitur, Infidelis autẽ non resurget in iudicio.

Vas. Christianus.

O Sicut infirmus donec mediocriter habet aliquam passionem, & sperat se posse curari, seruat se à nociuis escis. si autem intellexerit insanabilem se iam esse, iam non parcit, sic & homo donec mediocriter peccat, sperat salutem, quãtũcunque potest obseruat se à malo, si autem grauiter peccãdo cœperit desperare, iam nihil dubitat facere, quasi qui iã peccatis suis uincit iudicium Dei.

Infirmus Insanabilis. Hõ peccator.

P *HOMILIA xli in caput xxij.*

Sicut qui mittit in os suum fragmentum panis, aut qualemcunque cibum, primum molit eum dẽtibus, & ita dimittit-

Fragmentũ panis.

tit in stomachum,& sic & quum audimus uerbmu,necesse est ipsum meditari in ore sensus, & uidere quid est quod dicit,aut unde dicit,aut propter quam rem dicit.

A *Cibus quiuis.*

Quemadmodum qualemcunque cibum,nisi masticauerimus dentibus,non sentimus saporem eius, ita & uerbũ qđ audimus , nisi masticauerimus ipsum tractantes in nobis, non possumus intelligere uirtutem uerbi illius.

B *Cibus.*

Sicut cibum postquã masticauerimus,dimittimus in stomachum.Ita & uerbũ postquàm bene tractauerimus,commendamus ipsum memoriæ tanquam stomacho.

C *Masticatus cibus.*

Quemadmodum nõ prodest cibus nisi masticatus, & in stomachum descenderit , sic non proficit ad salutem uerbũ nisi quum fuerit intellectui & memoriæ traditum.

D *Cibus.*

Sicut cibus nihil prodest si manducauerimus : & iterum quomimus eum de stomacho.Sic nihil in nobis prodest uerbum quod audimus,& obliuiscimur illico.

E *Cibus.*

Cibus,qui in stomacho stat,ille confortat, Et sermo qui in memoria manet, ille saluat.

F *Aĩalia munda. Homo spiritualis.*

Apud Iudæos illa animalia sunt munda , quæ reuocant cibum,& ruminant, Ergo animal illud est mũdum,qđ masticat,& tradit utero, & iterum de utero reuocat , & ruminat,Et homo ille spiritualis & sanctus, qui audiẽs uerbum tractat:& quum intellexerit, memoriæ quasi utero tradit , & iterum de memoria quasi utero reuocat, & ruminat , & retractat.

G *Regale prandiũ.*

Sicut regale prandium multis ciborum speciebus ornatur,ita & hoc conuiuium scripturarum diuersis iustitiarum speciebus est decoratum.

H

Sicut uiuentis animalis uiscera nemo manducat , Ita uiuentium Prophetarum sermones suscepit nemo , sed post mortem.

I *Nigra uestimẽta.*

Quemadmodum si aliquis cum nigris uestimentis inueniatur in nuptiis,sordidat gloriã nuptiarum, Ita & qui opera habet tenebrosa , & inter Christianos quasi unus ex eis conuersatur,ipsi Christianitati facit iniuriam.

HOMILIA xiiii.
in caput. xxii.

K

Sicut non potest fieri,ut ligna mittendo extinguas ignẽ:

Ignis. Sic nõ põt fieri, ut rationẽ dicendo, places hominẽ malũ.

L Sicut ignis quanto amplius ligna susceperit, in maiorem flammam erigitur, sic animus malus, quanto magis ueritatem audierit, eò amplius in malitiam excitatur. *Animus malus.*

M Veluti si quis tantum ualidum uiribus non potest subiugare, & uinculo flectere, mollibus manibus nodosã fricat ceruicem, ut quem uirtute tenere non potuit, per blandimẽtum comprehendat, sic & Iudæi catenam subdolæ laudis portantes in ore, & gladium malitiæ abscondentes in corde, taurum Ecclesiastici gregis dolo laudis comprehendere festinabant. *Subiugãs Taurum Iudæi.*

N Quemadmodum diues peregrè profectus, si in hospitio applicuerit pauperis alicuius, quamuis nõ potest in domo iubere quod uult, quia hospes est, tamen magnam sibi fiduciam agendi aliquid uendicat, quia potens, sic & anima peregrina in hoc regno carnis ingressa, quamuis nõ omnia spiritualiter agere potest secundum se, quia extranea est in hoc mundo, tamen aliquid spirituale uendicat, & in carne, quia nimium potens est. *Diues peregrè profectus.*

Sicut peregrinus pauper, nihil in hospitio diuitis potest, primò, quia peregrinus & hospes est, deinde quia mẽdicus & pauper est, sic & caro quum in illud seculum resuscitata migrauerit, nihil omnino poterit sibi carnale defendere, primum, quia extranea in illo seculo spirituali, secundò, quia infirma est carnis natura. *Peregrinus pauper. Caro.*

P Sicut caput dignius est quàm membra, quum nec membra sine capite, nec caput sine mẽbris esse põt. Sic digniores sacerdotes, quam populus, non tamen utiliores, quia nec populus sine sacerdotibus, nec sacerdotes sine populis esse possunt. *Caput. Mẽbra. Sacerdotes. Populus.*

Q Sicut casta mulier, quæ uirum suum amat, nullum amat alium, si autem alterum amauerit, iam non amat unũ suũ, Ita & homo si Deum amat, mundum nõ amat, si autẽ mũdum amauerit, iam Deum ex toto corde non amat. *Casta mulier.*

R Sicut in imagine sua rex honoratur, uel cõtemnitur, Sic & Deus in homine uel diligitur uel oditur. *Regia imago.*

HOMILIA xliv. in caput. xxiii.

S Sicut in secularibus in eo quod alter pauperascit, alter ditescit

tescit,& nisi alter descenderet,alter non ascenderet,Sic & in spiritualibus in eo quod alter confunditur,alius emẽdatur. A

Vt aurũ eligitur,& uilis terra relinquitur: Et ut apes flores colligũt herbas relinquunt, Sic & uos ab homine malo doctrinam colligite,conuersationes relinquite. *Aurum.* *Apes.*

B Vt ex uestimento nascitur tinea, quæ comedit uestimentũ, Et ex oleribus uermis nascitur,qui olera uniuersa consũpit,Sic & in spiritualibus ex ipso proposito eorum spirituali accipit occasionem inimicus,unde eis retia texit. *Vermis.* *Diabolus.*

C Vt in arbore quamuis plurimos ramos producat, tamẽ omnium ramorum una dicitur radix; Sic & in mũdo quãuis homo hominem generet,tamen unus est pater,qui omnes creauit. *Arbor.* *Mũdus.*

HOMILIA xliiii. in caput xxiij.

D Si uestimenta empturus gyras unum negotiatorẽ & alterum, & ubi meliores uestes inueneris, & precio uiliori ab illo comparas Quomodo nõ oportet populum circuire omnes doctores,& inquirere ubi syncera ueritas CHRISTI uendatur,& ubi corrupta, & animũ cõfessiones cognoscere & meliorem eligere plusquam uestimentum. *Vestimẽta.*

E Si propter aliquam uitilitatem,uel necessitatem mundialem, proficisci uolueris ad aliquem locum,cuius uiã ignoras, nũquid propter ignorãtiam uiæ discedis a profectione proposita? Non, sed experiris nunc istam uiam,nunc illam & quos interroges quæris, & quum inueneris,rogas & postulas ut semitam discas,Et si uelis scripturarum ingredi ueritatem,non petis orationibus,non quæris in scripturis,nõ pulsas bonis operibus,nõ interrogas sacerdotes,nũc istos, nũc illos, nõ inuestigas qui ueri sunt clauicularii scripturarum non qui falsi. *Viã ignorans.*

HOMILIA xxxv. in caput xxiij.

F Sicut familia non regitur sine flagello:Sic & populus nõ regitur sine increpationibus, nec gubernatur. *Familia.*

G Sicut omnis tentatio fideles quidem ædificat magis,infideles autem destituit amplius, Sic & omnis increpatio disciplinæ religiosum hominem,& Deum timentem meliorem facit, irreligiosum autem & malum conturbat, & ac deterius ire compellit, *Tẽtatio.* *Increpatio.*

Sic

H Sicut uas figuli igne probatur: Sic & bonum cor increpatione cognoscitur.

as. Cor. I Vt regula est humanę naturæ, ut omnis homo nascatur duos oculos habēs, & qui nos digitos, aliquando tamen ut manifestentur opera Dei, nascitur homo aut sex digitos habens, aut oculos oīno nō habēs: Sic, & homo extra regulā naturę raro procedit, ut dissimilis nascatur filius parētibus.

K Arbor. Parento'. Sicut arbor in fructu cognoscitur & fructus per arborē demostratur: sic parentes cognoscuntur in filiis, filii per parentes.

L Litigans contra aduersariũ. Dominus in Iudã. Si litiges contra aliquem aduersarium, & scis quod aliquid cogitat aduersus te, dicis illi, Fac mihi quod facturus es: Non iubes illis ut faciat, sed ostendis te intelligere quod cogitat facere: Sic & dominus ad Iudam dicebat. Quod facis, fac citius.

M Meretrix Peccator. Quid prodest meretrici, si nomen habeat castum? Sic nihil prodest peccatori, si seruus Dei dicatur.

N Vocantes Dominũ. Prædicãtes. Sicut non omnes qui dominum uocant, domini sunt, sed qui faciunt domini uoluntatem: Sic nō omnes qui in locis suis prædicant Apostolos, & Prophetas, & martyres, iam per hoc sunt cultores eorum, sed qui opera eorum imitantur, & fidem sequuntur.

HOMILIA XLV. in caput. xxiii.

O Deus ut occasionẽ præbet peccandi. Si tu uitiosum compares seruum, & uolueris mores suos scire, nonne pones ante illum saccum cum solidis, aut aliquem concupiscibilem cibum, & siquidem seruus ille incontinens fuerit, & sine timore porrigat manũ suam & accipiat inde, nunquid male fecisti? Aut nunquid tu coegisti illum, ut male faceret? Non sed propalasti malitiam eius. Sic & Deus dans hominibus occasionem peccandi, si peccare uoluerint, non illos facit peccare, sed manifestat pertinaciam cordis eorum.

M Serui peccatores. Quum serui tui peccant, expolians unam, & iterum parcis, ei dicens, Nisi obseruaueris hoc passurus es similiter facis alteri, Non meliorãtibus uere eis si incurrit unus castigatur secundum peccatum suum, & uidetur quidẽ pro omnibus ille solus castigatus, quia quod aliis est remissum, illi est redditum. Reuera autem nō pro aliis, sed pro se castigatus est

est, quia secundum meritum culpæ suæ castigatus est. Ille enim pro aliis dicitur castigari qui aliis peccantibus ipse castigatur non peccans: qui autem peccans castigatur nō pro aliis sed pro se castigatur, Sic & generatio ista, Iudæorum, scilicet pro patribus uidetur punita quia illi territi sunt, hi puniti. Vere autem non pro aliis, sed pro se sunt condemnati quia sic peccantes iuste damnati sunt.

A *Benignus rex. Deus.*

Sicut rex benignus audiens criminosas personas, lege quidem compellente, ipse mortis sententiam aduersus eos dicit, tamen misericordia instigante lachrymas fundit super eos, & vult eos adiuuare & non potest, contradicente ibi iustitia, Sic & Dominus ipse quidem mortis sentētiam dictabat super IVDAEOS, dicens, Ecce ego mitto ad uos Prophetas, & ex ipsis occidetis, ut ueniat super uos sanguis iustus, Ecce ipse eos miserabili lamentatione plangebat, dicens. Hierusalem Hierusalem, Nam Deus inuitus compellitur cum magno dolore peccatores condemnare.

B *Pulli gallinacei. Populus Dei.*

Sicut pulli gallinarū pastum suum quærentes, per diuersa uagantur, & maternis uocibus congregātur ad ipsam, & iterum simpliciter pascentes disperguntur, & iterū maternis uocibus congregantur, Sic & populus Dei carnalē uoluptatem mundialem concupiscentiam sequētes, per diuersos uagātur errores, quos ecclesia mater per sacerdotes modo increpationibus modo blandimentis, quasi quibusdam uocibus congregare, & allectare festinat.

C *Gallina sacerdotes.*

Quemadmodum gallina habens, pullos uocando illos nō cessat, ut assidua uoce uagolitatem corrigat pullorū suorū, Sic & sacerdotes in doctrina cessare nō debēt, ut studio suo, & assiduitate doctrinarum suarum negligentiam populi errantis, emendent.

D *Gallina Ecclesia.*

Quemadmodum gallina habens pullos, non solum suos calefacit, sed etiā cuiuscūq; uolatalis filios exclusos a se diligit quasi suos, Ita ecclesia non solum suos Christianos studet uocare, sed siue Gentiles, siue Iudæi, si suppositi illi fuerint & omnes fidei suæ calore uiuificat, & in baptismo generat, & in sermone nutrit, & materna diligit charitate.

E

Sicut corpus anima recedente prius quidem frigescit, deinde putrescit, & sequitur, Sic & templum uestrū dei spi-

ritu recedēte ab eo, primum quidem seditionibus & in disciplinationibus replebitur tyrānicis, quasi deo iam illud non gubernante, deinde ueniet ad ruinam.

F Sicut ante mortem hominis insanabilis procedit infirmitas, Sic & ante ruinā hominis aut loci alicuius, aut ciuitatis inemendabilia præcedunt peccata.

Insanabilis infirmitas peccata.

Sicut pulli frequenter à matre uocati, quum non obaudierint, neque sequuti fuerint matrem, matre lōgius abeunte, aut uenit accipiter, & dispergit eos, aut lōgius euagātur ut pereant, Sic & domino Iudæos frequēter uocante, quoniam non obaudierunt neque sequuti sunt eum, recedēte illo ab eis ad gentes, uenit accipiter rex Romanus, & partem quidem eorum comedit fames & gladius, alii autē per singulas prouincias dispersi sunt, ut perirent.

G *Pulli gallinacei. Accipiter.*

H Sicut membrum à corpore præcisum uiuere non potest, neque ramus arboris uiridis esse, Sic & omnes hæretici præcisi à corpore unius ecclesiæ, nec uitam Christi in se habere possunt, nec uiriditatem gratiæ spiritualis, sed est ecclesia eorum deserta.

Mēbrū a corpore præcisū. Hæretici.

HOMILIA XLVII. in caput. xxiiii.

I Si pars aliqua domus fuerit decisa, cum labore tamē possibile est ut reparetur: si autē ipsum fundamentū fuerit cōquassatū, quid faciat paterfamilias, nisi in aliquo loco noua faciat fundamenta, & lapides de priori domo transuectans aliam sibi ædificet domum? Sic & in spiritualibus siquidem populares peccauerint, per pœnitentiam corriguntur, si autem dissipatū fuerit ipsum sacerdotiū, quod est populi fundamentum, quid faciat Deus?

Domus prolapsa. Fundamētum. Populares sacerdotes.

K

HOMILIA. XVIII. in caput. xxiiii.

Sicut omnis mulier quandiu non admonetur à malis hominibus, non bene cognoscitur, utrū sit casta, si uero admonita, conscientiam uel fidem uiro seruauerit, nūc merito casta laudatur: Sic ecclesię fides non bene cognoscitur nisi Antichristi uenerint ad eam.

Casta mulier.

L Sicut quū domus incendio cōprehenditur, omnes latrones consurgūt, quęrētes unusquisque quod rapiat: Sic quando

Incēdiū.

do casus specialiter tūc Iudæorum, aut generaliter aut mo dicum Christianorum fieri cœperit, omnes dæmones spirituales latrones insurrexerunt, per suos ministros quærētes unusquisque quem perdant.

Homo circa mortem phantasias uidet. Sic & mundus in exitu suo multos patietur errores. A

Sicut qui corporaliter oculos habet acutos, de longe pro spicit uenientem, an amicus eius est, an aduersarius: Sic qui mentem a peccatis habet mundam, de longe cōsyderat, ho mo Dei est ille qui uenit, aut homo diaboli. *Acutos habens oculos.* C

Quemadmodum si rex in bello uictus atque fugatus ab alio rege, indueret indumentū regis illius, uictoris, & in par te sua erigat simile signum signo regis illius, ut ille populus uictoris schema sui regis aspiciens, & signum patris ipsius, dum putat se ad proprium currere regē incurrat in manus aduersarii sui, Sic & diabolus subornat ministros suos sub nomine Christi, ut uolētes homines ire ad Christū, similitudine nominis tenebricati, ad diabolū uadant. *Victus, et fugatus rex. Diabolus.* D

Quemadmodum si quis in campo quodam tabernaculo circundatus sit, si aliqua surrexerit tempestas uentorum, sonum quidem tempestatis audit, uexationes syluarum ui det, ipse autem flatum non sentit. Sic qui intra iustitiam se det inclusus, quando, mundus cōcutitur, rumores turbatio num audit, secularium miserationes audit, ipsum autē con silio mundi non mouet. *Taberna culo circūdatus.*

HOMILIA. XLIX. in caput xxiiii.

Sicut homo priusquàm dies mortis eius aduenerit, languere quidem potest, mori autem non potest. Sic & Iudæa ante CHRISTVM uexata quidem est, perdita autem non est. *Dies mortis.* F

Sicut ægrotus in doloribus positus omni homini ostendenti sibi aliquid ad remedium, facile credit, non adiudicās personas medicantium, neque discutiens artificia eorum. Sic & tunc (nimirum quum exurgente pseudochristi) sancti in necessitate persequutionum positi, & quasi ægroti desiderantes refrigerium CHRISTI, omnibus referentibus aliquid de CHRISTO facile credent. *Aegrotus.*

Sicut

G *Fumus tẽtatio antichristi.* Sicut fumus ante ignem præcedit, ante uictoriam pugna. Sic & ante gloriam CHRISTI, tentatio Antichristi.

H *Aquilarum filij Dei.* Sicut filii aquilarum ad solem probantur, ut siquidem recto aspectu potuerint intendere contra radios solis intelligantur esse legitimi si autem non potuerint, cognoscãtur adulterini. Sic & filii Dei ad CHRISTI iustitiam comprobãtur, si enim potuerint pleno corde iustitiæ uerba suscipere, intelliguntur esse legitimi, si autem non potuerint, cognoscuntur de diabolo nati.

I *Paterfamilias moriens.* Patrefamilias moriente, tota domus eius turbatur, omnis familia plangit, & conscissis tunicis suis, nigris se operiunt uestimentis. Sic & humano genere, propter quod fuerant omnia creata, circa exitum constituto, totus contristatur mundus, uniuersa cœli ministeria lugent, & candore deposito, pro uestibus, luctuosis tenebris uestientur.

K *Tẽpestas. persequutio.* Sicut tempestas suscitat nubila, nubila autẽ cooperiunt solem. Sic impiorum persequutio suscitabit transgressionẽ, transgressio autem Christianitatis obscurabit candorem.

L *Vernus flatus.* Sicut in uernali flatu arbores laxãtur, in folia & fructus: Sic persequutionibus excitantur animæ ad uirtutem.

HOMELIA L. in caput. xxiiii.

M *Senex. Mũdus.* Sicut quãdo uidemus senem hominem, scimus quia prope modum moriturus est, quando autem, nescimus. Sic & mundum quando perturbatum uidemus, casurum cognoscimus, diem autem ignoramus.

N *Mors quotidiana.* Sicut morituros se esse quotidie audiũt homines, nã quotidie alios mortuos uident, & tamẽ non credunt se morituros. Ita etsi audiunt periturum mundũ, tamẽ non credunt.

O *Grana.* Nisi grana in cortice fuerint molita, & deposuerint corti ces, & furfures, & processerint secundũ quod sunt abintus quamuis aquam acceperint, non coniungũtur ad alterutrũ ut fiat ex omnibus unus panis, quãuis & fermentatũ acceperint, non fermentãtur. Sic & homines nisi molliti fuerint sub uerbo, id est, catechizati, ut depositis corporibus spirituales efficiantur. quamuis & aquã baptismatis acceperint, quamuis uerbum fuerit in eos missum, sicut fermentũ, non conueniunt in idipsum, nec possunt sapere unum, ut unum corpus efficiantur, quia molliti non sunt.

Sicut

Sicut inter duos lapides molares teritur triticum, & sepa ratus à cortice sua,& fit similago mūda. Sic fideles ī medio desuper quidem urgente se uerbo Dei ad fidem, & iustitiā, inde autem uerbo impio se compellēte ad infidelitatem atque peccatum, conteruntur, & carnalia sua uniuersa deponunt & spirituales efficiuntur. A *Lapides molares*

HOMILIA LI. in caput. xxiiii.

Sicut uas quamdiu plenum est de aliquo non recipit supermissum si autem uacuum fuerit,recipit omne,quod mittitur.Sic & homo quamdiu occupatus est malis.nō recipit bonum, & quandiu occupatus est bonis, non recipit malū. B *Vas plenum. Homo in malis occupatus.*

Si paterfamilias super possessionē suam uillicum ponit, ut non cū singulis colonis habeat caussam, sed de solo uillico omniū exigat rationē. Si ergo inter colonos aliquā indisciplinato fuerit fæda,unusquisque pro suo delicto reus efficitur,uillicus autem pro omniumdelictis.Etsi bene redditū suum reddiderint,unusquisque quidē pro sua fide laudatur uillicus autem pro fide omniū remuneratur. Sic & deus in populo,ideo ordinat sacerdotes, ut actuum eorū ipsi discutiāt rationem.Ideoque peccāte populo unusquisque quidē pro suo malo punitur,sacerdotes autē pro peccatis omniū. Et bene agēte populo, unusquisque quidem pro suo bono remuneratur, sacerdos autem pro bonis omnium. C Paterfamilias et coloni *Deus, & sacerdotes.*

Sicut semper pluuia bona est,maximè tamen grata est tēpore siccitatis,& uisitatio amicorum semper quidem suauis est,multo tamen suauior in tempore luctus. Sic & consolatio sacerdotis, & doctrina semper opportuna est, maxime autem in tempore persequutionis. D *Pluuia.*

Sicut nauis tunc præcipue gubernarorem necessariū habet,quando tempestatem patitur,quando autem prospera ta est ipsa se dirigit,& miles tunc pręcipue necessariū habet annonam de rege,quando bellum & periculum instat, quādo autem pax, undecunque possunt se milites sustētare.Sic ecclesiæ,præcipue in tempore persequutionis, doctrinā sacerdotis necessariam habent, quasi spirituales milites spiritualem annonam. quādo autem securitas est unicuique naturalis sufficit intellectus. E *Necessarius nauis gubernator. Doctrina sacerdotis.*

Sicut tubicina commisso bello pugnantem exercitū circuit, F *Tibicina*

cuit,& bellicos cantus in tuba decantas, milites animat ad uirtutem,sic & sacerdos persecutione imminente exponēs in populo fortissimorū martyrum gloriosa pericula,& inenarrabiles regni celestis coronas uincentibus præparatas.

G *Infantiū esca.* Sicut infantibus esca mutatur secundum ætatem, sic in populo secundum uirtutem doctrina temperatur.

HOMILIA LII. In caput xxv.

H *Cibus.* Quemadmodum quum manducas, & bibis, non anima mãducat, sed corpus, res enim incorporalis corporali cibo non pascitur,sic quum uir mulieri,aut mulier uiro coniungitur,non anima copulatur,sed corpus.

I *Lucerna.* Sicut lucerna nisi ei subministraueris oleū, extinguetur, Sic uerbum fidei nostrę,quod credenter accepimus,nisi assiduis nutriatur doctrinis,aut meditationibus scripturarū,extinguitur,& non satis illuminat animam.

K *Oleum.* Sicut oleum lumen lampadis fouet,Ita opera bona subministrant confidentiam fidei,ac uigorem accendunt.

L *Obuiam iens.* Sicut qui obuiam uadit alicui,in uia stat, & expectat eū quamdiu ueniat,ita qui credit in CHRISTVM, sic debet in hoc seculo uiuere, quasi peregrinus, & non in suis, sed in transitu positus.

M *Lampas. Fides.* Sicut lampas non ex oleo accenditur, sed ab igne, per oleum tamen nutritur,& nisi oleum ei subministraueris,extinguitur,sic & fides non ex operibus accenditur,sed ex uerbo Dei,& tamen per bona opera nutritur, & nisi subministraueris ei opera bona deficit.

N *Sponsus.* Quemadmodum superuenturo sponso festinat de sponsa componere,ne forte ex aliqua parte displiceat sponso,ita singuli semetipsos iudicabunt.

O Sicut uirgo deformis & debilis sine caussa se componit, sic & peccatores in fine mundi frustrà se præparabūt.

P *Militum ad belli præparatio.* Sicut rex cum tyranno bellum facturus, si noluerit aspicere exercitum, & considerare arma illorum,iubet mitti tubam, ut fiant admoniti.Tunc omnes milites festinant arma sua aspicere,ubi sit gladius eius, ubi lorica sit posita,ubi lateat scutū,& qui securitatis tempore arma sua studuit immaculata custodire,paratus & lætus currit ad inspectionē, & qui tempore securitatis gladium suum euaginare dimiserit,

tit, aut loricam sordescere, scutum frangi aut rumpi. quum audierit tubam, & ipse quidem excitatus timore festinat limare gladium suũ, detergere loricam, ligare, aut stringere scutum, sed non poterit celare negligentiam suam, quum urgens necessitas non permittat longi temporis opus implere. Sic & domino absente malus seruus non aspicit opera sua, quid facit, quid non facit, aut quomodo credit, nec cogitat quia uenturus est dominus eius, & opera perspecturus, & fidem. Sed quum uiderit eum uenientem de longe, tunc aspicit opera sua, tunc incipit festinare, sed nihil ei proderit festinatio, quia multorum dierum negligentia non potest una hora expleri.

Sicut infuso oleo augetur lumẽ lucernæ. Sic qui sibi bene conscius est, consideratione operum suorum bonorum se ipsum confortat. A *Oleum. Consideratio bonorum.*

Sicut subducto oleo, minuitur lumen lucernæ, Sic sibi male conscius, consideratione operum suorum malorũ se confundit, & infidelitati suæ addit adhuc diffidentiam. B

HOMILIA liij. in caput. xxv.

Sicut qui seminandi caussa accipiens semen, tempore seminationis non seminandi caussa accipiens semen, tẽpore seminationis non seminauerit, dãnum facit domino suo, & non perdiderit semen, est tamẽ tantum dammum, quãtũ poterat lucrũ facere, si opportuno tẽpore seminationis nõ fuerit operatus iustitiam, & si fidem suam non perdiderit, tamen tantum uidetur peccasse, quantum potuit iustitiam facere, si nõ neglexisset. C *Sementis neglecta. Peccatũ negligentiæ.*

Sicut pecunia hæc corporalis quidem, si sit in sacculo in casa, ipsa est semper sola, si autem fuerit agitata de manu in manum, usu ipso multiplicatur, unde usura dicitur ab usu. Sic & fides Christi, si quidem ociosa teneatur in corde, nõ solum ipsa manet, quę fuit, sed adhuc minoratur ĩ otio, & torpescit, & segnis efficitur, & paulatim per actus carnales exinanita ad nihilum uadit, si autẽ exercitata fuerit scripturis & colloqutionibus assiduis suscitata, operibus bonis uirtuti ficata, non solum dico multiplicabitur: sed nunquam desinet crescere, donec uiuet homo. D *Pecunia aucta fides Christi.*

HOMILIA liiij. in caput. xxv.

G Sicut

E Sicut in nocte rerum facies non apparet, sed & gemma quasi lapis uidetur, & lapis quasi gemma existimatur. Sic & ante aduentum Christi humanorum cordium non apparebat differentia, sed & mali quasi boni sustentabantur, & boni quasi mali contemnebantur.

Nox. Tipus antiquæ legis.

F Sicut in tempore hyemis inter uirides & aridas arbores discretio non est, sed quum uenerit tempus illud beatū uernale, discernuntur. Ita nunc unusquisque secundum fidem suam & secundum opera sua manifestabitur.

Hyems.

IDEM HOMILIA IN MATthæum. II.

G Sicut corpus quod aeris puritate perfruitur, maiori sanitatis gaudet uigore. Sic fit profecto etiam anima sapiētiori quæ scripturarum meditatione nutritur. Nonne uides etiā corporis oculos quum in fumo forte remorātur, lachrymas semper effundere? Si uerò potiantur aere purgato, & florentibus pratis & hortis uirentibus, & fontibus inter amœna lucentibus, & saniores esse multo utique maiore acie fulgore rutilare. Talis profecto est mentis oculus. Sin prætis spiritalis pascatur eloquii, erit totus sine dubio purus ac lucidus, & acutius cūcta perlustrans. *HOMELIA* iii.

Fruitio puri aeris scripturarū meditatio.

H Sicut aurū, uestemque præciosam, quum in publico ponimus, plurimos ad insidias prouocamus. Si uero ea recondamus atque occultemus domi, in tuto cūcta seruabimus. Sic sunt etiam diuitiæ uirtutum. Si eas in memoria, quasi uenales assidue portemus, armamus hostem, irritamus inimicum, & dolosum inuitamus ad furtum. Sin uero nemo id alter scierit, nisi quem nulla occulta latere possunt, tutissimo in loco preciosо consistent. *HOMILIA* iiij.

Aurum. Virtutes.

I Leonem quidem mitigas reddisque tractabilem, furorē uero animi tui omni prorsus efficis leone seuiorē. Si seruus domum patris nequaquam ingreditur, cū bestia fueris effectus, quando poteris ipsum uel intrare uestibulū? In mitigando leone, quum duo sint impedimēta uel maxima, quod & tra ipsa ratione priuatur, & longe amplius animantiū alterius generis excedit furorem, tu tamē de copia donatæ tibi à Deo sapiētiæ ipsā superas arte naturā. Qui igitur naturā uincis bestiis, cur in te ipso naturæ obfuscas bonū dū ma...

Leo. Furor animi.

adamas

adamas uoluptatis? Bestias feras ad mãsuetudinis prouehis dignitatem, teipsum de thronu deiiciens & honore regali, ad animalium irrationabilium furorem cogis. Ponamus irã quoque bestiam quandam esse Quantum igitur ab aliis erga mitigandũ leonẽ, studium datur, tantum tu erga iracundiã impende curam, & effice huiusmodi cogitationẽ mitẽ atque mãsuetã. Siquidẽ hæc fera & unguibus & seuissimis armatur & dentibus, nisi illam sollicite mansuefeceris, cuncta simul disperdet, & lacerabit. Nullus leo, nulla sic uipera uiscera queũt humana laniare, ut hominis iracũdia, ferreis quibusdã unguibus uniuersa cõfodiens. Neque solum corpori nocet, sed etiã ipsius corrumpit animæ sanitatẽ: Cunctas siquidem eius omnino uires discerpit ac deuorat, eãq; ad omnia inutilẽ reddit. Nõnulli hominũ uermes quosdã in inferioribus corporis nutriẽtes, ne respirare quidẽ sinũtur uexatis profecto obsessisque uisceribus, nos tamẽ uenenatã in nobis alẽtes uiperã, irã dico, quæ omnia hominis interiora depascit, quid inquã sanũ aut forte possumus cogitare? Quoniam modo ab hac tam noxia peste fugiemus? Si illam utique potionem bibamus, quæ omnes intra nos uermes, serpẽtesque mortificet. Et quod nanque est, inquis, poculũ istud? pretiosus scilicet sanguis Christi, si cum fiducia utiq; sumatur. Omnis enim hoc remedio morbus extinguitur.

Iracundia.

Vermis nutriens.

Potio salutifera sanguis Christi.

HOMILIA. v.

A Vbi semen est, ibi etiam multiplicatio fructuũ consequitur. Tu uero si terram quidem pinguem ac fertilem coleres, & quæ plurimum esset opportuna seminibus, non tãtũ illa propria horrea seminando uacuares, sed etiam mutuareris aliunde quod sereres, maximum, nanque detrimentũ putares, si in re tali diligeres parcitatem. In cœlo uero operas, atque ibi fructum requirens, ubi nulla aeris inæqualitas, corruptio nulla uentorum, sed plurimo ubique cum fœnore semina iacta proueniũt, cunctaris atque dissimulas, nec intelligis quia possimus & parcendo perdere, & spargẽdo colligere. Sparge ergo ne perdas, noli retinere ut magis congreges.

Fertilis terra.

Cælum.

HOMILIA. ix.

B Qui thesaurum tuum terrædefodiunt, ne illũ custodien-

dum transferant in cęlum, tale quiddam faciunt, quale si agricola accipiens frumentum terra fertili seminandũ, ubere quidem agrum relinquat, in lacũ uero frumentũ omne demergat, ut eo nec ipse potiatur, & frumentum sui corruptione deperdat.

HOMILIA vi.

C Itaque his similes sumus, qui cum male maceriatam ac ruinosam uideant domum ipsam, qualẽ restituere negligũt amplos autem ei hortos in circuitu præparant, aut illis qui q̃uis morbo conficiantur, cura tamen ualetudinis neglecta aureas sibi uestes cõtexunt, aut mulieri, quæ cum aduersa ualetudine nimium laboret, nullum ægrotationis remediũ, sed ancillas & ornamenta, cæteraque huiusmodi persuademus sibi studeat comparare. Non aliter sane nos, cũ anima nostra modo in furore, modo cupiditatis ardore, nũc male dicendi studio, nunc inanis gloriæ iactatione mirabiliter uexetur, ac humi iacens, ac secum ipsa dissidens, ab innumeris laceretur feris, nõ ut ipsam curemus, sed ut magnificas ædes cõstruamus, & gregẽ seruorũ, cęteraq; huiusmodi acquiramus, oĩ studio atq; cura uigilamus. Etsi vrsa fugã à cauea acceperit, domos pręcludimus, uicos obsidemus, ut intercepta nomini noceat. Nunc uero cum nõ una bestia, sed multæ atq; obscęnæ cogitationes omnis bestia ferocitatis animam nostram lacerent, nec sentire quidem uidemur, & urbium sane habitatione adeo prouidemus, ut uel in desertis locis, uel in uallatis atque munitis, atrocem feram coerceamus, in anima uero nostra, ubi locus cõsilii est, ubi regia sedes ad regale soliũ omnia perturbantes magna licentia conscendũt, ꝓpterea ad inferiora depelluntur, quæ superius stare debebant, oĩa simul turbata cõquassantur, urbana suburbanaq;, quæ intus, quæ foris sunt, ciuitatiq; simi es simus, quæ barbarorum incursu cõturbatur, aut auiculis, quæ dracone ad nidum serpente trepidę ac conturbatæ circũuolãt.

Ruinosa domus. Animæ peccatrix.

Vrsa. Obscenæ cogitationes.

HOMILIA ix.

D Ponamus aliquẽ seruum multarum pecuniarum, proprio domino esse debitorem, uim quoq; perpeti ab iniquis hominibus hũc seruũ & aliquãta eorũ, quæ habebat amittere. Si igitur dominus ualẽs cohercere raptorẽ, nõ quidẽ ut

Seruus debitor. Homo.

seruo

ſeruo reſtituat erepta,ſed cuncta tamen quæ perdidit ſibi illa computet reddidiſſe,nonne etiam lucra damni occaſione collegit? Quod certe ab omnibus probatur abſque ambiguo. Hoc & in nobis quum iniuſte aliquid patimur cogitemus,quia ſcilicet pro illatis iniuriis nobis remiſſionem accipiamus omniū peccatorum aut ſi in nobis tanta delicta nō fuerint,clarioribus honoremur coronis.

HOMILIA viii.

A *Medicus Deus Ieiuniū inducens.*

Vt ſi quis ægrotum,quem ad ſanitatem reduxit,iubeat illa non tacere. ex quibus morbus ille contigerat. Ita etiam poſt baptiſmū, ieiuniū cōtra uitiū edacitatis induxit dominus. Nam Adam de paradiſo intemperantia uentris eiecit.

HOMILIA xiiii.

B *Indutus præclara ueste. Deum ſuſcipiens.*

Sicut qui præclara ueſte indutus eſt, fugit omnem ſordidam rem,ne coinquinet eam,& pdat gratiam cādoris eius. Sic qui ſuſcipit Deū in corpore ſuo & ſpiritu, ſollicitus eſſe debet,ne ſorte cōtaminet eū, ſciēs quia ſi cōtaminatus fuerit in nobis,ipſe quidē in ſua natura manet icōtaminabilis, tamē cōtaminatiōis iniuriā grauiter iudicabit nr̄o iteritu.

HOMILIA x.

C *Sopor ſōnia. Vanitas mundi.*

Altiſſimo torporis ſopore deprimimur,& illudētia nobis phātaſmata ſomnibus, quaſi nocte omnino profundiſſima ſoporati.Nihil ſi quidem a ſominii uanitate præſentiū diſſerunt rerū figuræ,ſiue illæ triſtes,ſiue ſint proſperæ. Exurgamus igitur a sōno teterrime iſtius noctis, ut poſſimus ſolē uidere, Nemo enim ſolem dormiens intuetur, nec radiorū eius decore oculos illuminat,ſed cuncta quæ ſe opinantur uidere,figmenta ſunt ſomnii.

HOMILIA xviii.

D *Itinerantes euangeliſtæ.*

Sicut ex diuerſis itineribus uenietes ad unam manſionē contendunt, Sic & Euangeliſtæ ex diuerſis occaſionibus loquentes, in unum ſenſum ingrediuntur.

HOMILIA xvii.

E *Puer gladium te-*

Quemadmodum nos quū gladium à puero teneri uideamus, etiam ſi nondum vulneratū eum cernamus uerberamus tamen, ac ſæpe minantes denunciamus ne quādo illum rurſus cōtingat. Ita etiam Deus inuerecundū coercet aſpectum, ne quādoque in ipſam quoque incidat actionē.

F HOMILIA xxviii.

Lutum. Vt lutum farinam, acetum uinũ corrumpit: Ita mali ho mines bonos, descendemus ergo à Babylone.

G *Rex terrenus. Rex cælestis.* Si terrenus forte rex diceret non posse diuitũ quẽpiã in ipsius fulgere regno, aut aliquo decorari honore, nunquid nõ certatim oẽs abiicerent inhonoratas diuitias? Si ergo apud terrenũ regẽ, honorẽ nobis auferrẽt opes, cõtinuo despicabiles fierent, rege uero cœlorum inclamãte nobis ac dicente, quia difficile sit nos cũ diuitiis, diuinæ illius habitationis uestibulum intrare, non impedimus omnia.

HOMILIA xiiii.

H *Vinctus. Diues.* Sicut cum aliquẽ uideris uinctum ceruice, manibus pedibusque ferratum, propterea illum maxime miseraris, Si etiam cum uideris diuitẽ cũctis rebus omnino circũdatũ noli eũ propter illa putare locupletem, propter quæ debes infelicem uocare. Præter illa siquidem uincula, habet custodem carceris sæuiorem amorem pecuniarũ, qui semel a se uictum nequaquàm de hoc carcere exire permittit, sed mille illi imponit catenas & ostia, & seras atque custodias, interiorem illum coniiciens carcerem, etiam delectari his uinculis facit. Et si intenta mentis acie animum inspexeris, nõ modum ligatum, sed & squallentem atque sordentẽ, ac uermibus plenum uidebis.

I HOMILIA xvi.

Acutum uidens ascendens ad culmẽ uirtutis. Sicut quanto acutius uiderimus, tanto magis discimus, quàm longe à celi religione distamus. Sic etiã quanto superius, ad uirtutis ascendimus excelsum, tanto amplius docemur, quã sit inter nos & Deum grande discrimen.

HOMILIA xxi.

K *Oculus intellectus.* Quod oculus corpori, hoc intellectus animæ. Si enim nequaquam prorsus eligeres ornati auro, & serica ueste circũdari, oculisque fędari, sed horum, proculdubio sanitatem desiderabiliorẽ rebus omnibus iudicares quæ si tibi certe depereat, nihil te iã tota uita delectat, quãdo hoc magis pro oculis mentis debes efficere? Sicut enim postquam corporalium oculorum lumen extinctum est, omnia iam mẽbra in miseria uersantur, Sic etiã in anima intellectus cõseruemus salutẽ. Si uero cæcamus istum, quod aliis quoque debemus

lume

umẽ inferre, unde iam ipsi poterimus aspicere? Sicut enim qui caput ipsum fontis obstruxit, totũ simul exsiccauit & flumen, Sic etiam qui oculum mẽtis tenebris obduxit, omnes quoque uitę istius actus una confusione cecauit. Si enim lumen, tenebræ quantę erunt? Quando enim lucerna extinguitur quando gubernator mergitur, quãdo dux ipse capitur, quæ tãdem obedientibus supererit spes salutis? Intellectum dedit nobis Deus ut ignorantiã fugemus è mentibus, ut rectum teneamus iustumque iudiciũ, atque ad alia huiusmodi dirigamur, & contra diuersarum impugnationũ uarios incursus hoc quasi scuto usi ac lumine, maneamus innocui atq; muniri. Nos uero tantum hoc Dei domum temere ꝑdimus propter superflua ac uana prorsus. Quid enim ꝓdest auratis armis milites refulgere, cum ducitur rex ipse captiuus? Quod lucrum est ornatę depictæque nauis, cum ipsius mergitur gubernator? Quæ nam illa est bene cõpositi corporis pulchritudo, cũ facies oculos amisit? Quemadmodũ igitur si medicum (cuius ad aliorum ægritudines depellendas sanitas necessaria est) ipsum in ęgritudinem mittas, & inde aurato cubiculo lectuloque argẽteo iacere præcipias, nihil proficiet omnino languentibus: Ita etiam si mentis principale corumpens, quo scilicet ingruentibus potes uitiis repugnare thesauro feceris assidere, nihil omnino profeceris, sed totam prorsus animam læseris.

Caput fontis. Oculus mentis, Lucerna. Gubernator. Dux. Socratica inductio.

Medicũ uocans. O

A Auarus cæcus est. Amor nanque pecuniarum pupillam mentis tuæ quasi quidam malignus humor influxit dẽsamque iam nebulam prorsus operatus est, sed & disrũpi atque dispergi hanc nebulam facile est, si scilicet & radium doctrina Christi uolueris exhortantem admittere dicentem: Nolite thesaurizare uobis &c.

Auarus Cæcus.

HOMILIA xxiiii.

B Vita nostra ludus est, & forte quid deterius. Non enim tendit ad risum, sed intolerabilem quoque portabit dolorẽ eis qui mores tuos non maturè, & diligẽter instruunt. Quo enim distamus a pueris: ludendi gratia casulas ædificãtibus nos qui ampla pretoria & clara constituimus? Quę autem est, dissimilitudo inter eorũ prandiola, ad ludum parata, & nostra hæc splẽdide & delicatę apparata cõuiuia? Nulla pla-

Ludus. Vita nostra.

ne, nisi q͞ ea quæ nos ad supplicium nostrum sępe facimus, illi imitantur ad ludum. Nondum uenimus ad maturitatem uirorũ, quo cũ uenerimus, intelligemus hæc esse omnia pue- rilia. Nam & illos cum ad eundem ætatem transimus, ridere consueuimus ob ea certe ipsa, quæ cũ pueri essemus, & tã studiose credebamus esse facienda. Nam & testas aliquando, & lutum sæpius aggerantes, non minus gloriabantur, quã hi qui certatim amplas porticus & triclinia gaudent superba construere. Sed tamen peribant illa continuò & corruebãt. Et sicut nos paruulos de illa flẽtes destructione ridemus, Sic isti quoque uiri nobis de hac subuersione mœrentibus, non modo non rident, sed deflent. Quousq; lusibus occupamur, ac salutem nostram ipsi despicimus ac prodimus? Vt pueri cum neglectis literis ad huiusmodi nugas sua studia conuer- tũt, durissimis uerberibus subiacebunt, Sic nos quoque, qui in his rebus studiũ omne consumimus, cũ à nobis spiritua- lium exigetur operum disciplina, nisi quę reddenda erunt habuerimus parata, horrenda illa supplicia perferemus. Et hęc quidem quibus nunc dediti sumus, cuncta pariter eua- nescent, quę uerò ex istis pœna colligitur, immortalis erit & perpetua. Quod quidem accidere solet in paruulis, si quo- rum puerilis illa cõstructio a patre tota subuertitur, ipsi & uerberati post lusus ad lachrymas conuertentur.

Pueri. Hoĩes.

HOMELIA xxv.

C Sicut qui ignem obligat in uestimẽto, illum quidem non extinguit, uestem autem comburit, Ita etiam qui in uirtute positos persequebantur, cõprehendebant ac sæpius colliga- bant, illos quidem ex his omnibus reddebant clariores, se au- tem omnino perdebant.

Ligans ignem ue sti. Perse- quutores sanctorũ.

HOMELIA xxvij.

D Quemadmodum medici grauissimorum morborum cau- sas atque curam diligentius docent, ut in difficilioribus ex- ercitati qui discunt, facile quid sibi in aliis faciendum sit in- telligant, Sic diuinæ literæ maxima delicta in medium po- suerunt, ut inde minora etiam committentes, facilius ratio- nem curationum inueniant.

Medici diuinæ literæ.

E Ita non aliter factum est, quam cum a barbaro quidam in acie fortis uir dimisso telo periculose percussus, neq; id se- mel

Fortis uir

mel sed iterum, atque grauius perpessus, non cesserit, sed undique sanguine profusus, magno in hostem impetu, ruerit, confestimq; trucidauerit, Sic etiã Dauid, quantò magis saucium dices, tantò maioris illum animi ostendes, qui postquam ita misere depressus fuit atque deiectus, uelociter surgere, ac ante primam aciem stare, percussoremq; ipsum humi sternere potuit, quod quale quantũq; sit, hi maxime nõ ignorant, qui in summas peccatorum ærumnas deciderũt, non enim ita magni excelsique animi ego iudico, si cum recte uadas, iter tuum felici cursu perficias. *David.*

HOMILIA xxix.

Quomodo luxuria corruptus atque petulans, qui ad omnem corporis furmam hiscit, a dæmoniaco differt? non uidetur nullus ambulare, sed corporeis quidem uestibus amictus est, ueris autem uestibus priuatus, summa hominis gloria caret, non lapidibus seipsum cædit, sed sceleribus, quæ lapidibus duriora asperioraque sunt. Quis hunc iuuare poterit? Quo fit, ut nunquam sit in seipso, sed in sepulchris uersetur. Sepulchra sunt meretricum diuersoria, cum multo fetore, multa putredine sunt repleta. Non minæ, non exhortationes ipsum ligare poterunt, omnia hæc uincula spernit. Sic auarus, &c. *A Dæmoniacus. Luxuria corruptus Auarus.*

HOMILIA xxiiij.

Quantum malum sit ęternorum bonorum portione priuari, accipe Simile. Ponamus adolescentem aliquẽ esse mirabilẽ eũdemq; & cũctis & florere uirtutibus, & totius tenere orbis imperium, tãq; in omnibus esse perfectũ, ut uniuersos erga se homines patrio ardere faciat affectu. Quid nõ ergo illius patrẽ pati existimatis libenti animo, ne talis filii priuetur alloquio, quod uero uel exiguũ, uel grande malũ nõ esse subiturũ, modo ut illũ etiam uideat, atq; illius præsentia ꝑfruatur. Hoc de futura gloria cogitemus. Neque eum sic filius patri etiã si uirtutibus milie decoretur, desiderabilis est atque mirabilis, ut cœlestium fructus bonorum, ac resolui & esse cum CHRISTO. Intolerabilis quidem res est etiam gehenna quis nesciat? & suppliciũ illud horribile. Tamen si milie aliquis ponat gehẽnas, nihil tale dicturus est quale est beatæ illius, gloriæ honore propelli, exosumque esse Christo *Adolescens spectatiss. Christus, et gloria.*

sto

sto.& audire ab illo. Non noui uos,&c. Est enim satius, mille fulmina sustinere, quam uultum illũ mansuetudinis, pietatisque plenum, nos tamen aduersantem uidere, & illos totius trãquillitatis oculos nequaquã nos aspicere sustinẽtes.

HOMILIA. xxx.

C *Arenosa terra.* *Febricitãtes.* *Maligni hoĩes.*

Sicut terra arenosa, quæ quamuis pluuiam susceperit, tamẽ quia nullos in se tenet humores, semper adhuc aret. Sic febricitantes quantumuis biberint, calore totum consummante, quod biberint, semper adhuc sitiunt. Sic & maligni homines quidquid boni uiderint, aut audierint, infidelitate totum consummante, quod uident uel audiunt, semper uacui sunt, nihil retinent eorum quæ audita sunt.

HOMILIA xxxi.

Medicus Concionator.

Sicut gaudet medicus, quando ad eum ægrotãtium multitudo prosequitur. Sicut lętatur rex quãdo cum magnis exercitus manu armata circundat. Sic exultat sacerdos, quando eum audientium populus magnus auscultat.

HOMILIA. xxx.

E *Dæmoniaci.* *Auari.*

Nam æris quidem auidi beneuolos, nisi utiles sibi sint, inimicos dicunt. Et liberum hominem si possent, libẽter in seruitutem suam redigerẽt. Dęmoniaci uerò nihil huiusmodi faciunt, sed ipsi soli suo malo laborant. & illi quidẽ multas domos euertũt, nomenq; Dei propter ipsas blasphematur: Communis ærumna ciuitatum atq; orbis totius. Dæmoniacibus autem exagitati lachrymas nobis ita mouent, ut eorum facile misereamur. Et isti non sentiunt plerunque quod agunt, illi præmeditati omnia faciunt, mediis urbibus bacchantes, ac nouam insaniẽtes insaniam. Quando enim omnes simul dæmoniaci tantum facinoris committẽt, quantũ Iudas solus commisit? Qui ad extremam iniquitatem turpi pecuniarum ardore deuectus est, pariterq; omnes qui illius auaritiam imitantur, quasi feræ bestiæ à catenis solutæ, cunctos homines nullo resistente perturbant ac lacerant. Et uincula quidem etiam his undique coniecta sunt, iudicii timor, legum terror, multorum odia, cæteraq; huiusmodi: sed his ruptis omnia perturbant, quod si quis hos nexus omnino ab eis auferret, tunc uideres peiore hos dæmone, quam dæmoniacos ac fortiore uexari.

HOMI-

HOMELIA xxxij.

A Si ad imperandum regnandumq; hoc caduco mortaliq; regno, filius tuus adisset, nolles eum inde redire, ut ipsum ui deres nunc uerò cum ad meliora maioraq; regna processerit, parui temporis absentiā ferre nō poteris? Noli ergo plorare: reddidisti enim depositū quod tibi creditum erat, non sis sollicitus, si uides in inuiolabili ærario thesaurū tuū esse depositum. Quod si etiam tam præsentis uitæ, quàm futuræ conditionem intellexeris, & hanc quidem aranearum telam esse, atque umbram, illam autem immobilem, & æternam esse, non indigebis ulla ratione.

Filius ad regnādū destinatus.

HOMELIA xxxv.

B Illum abisse in prata florentia cū putes, ingentes cur aduersum te fluctus suscitas tempestatis? Hic aūt fluctus præsentis uitæ pernauigauit. Nihil mirabile aut nouū factum est. Nam eadem ipsa quotidie reuolui uidemus, diē nox, noctem dies, hyemem æstas, æstatem hyems modo præcedit, modo sequitur, nec plus quicquam est, & hæc quidē eadem semper. Ita & homines moriuntur, unus post alium.

Reuolutio rerū.

HOMELIA xxxiiij.

C Cum nemo in arena seipsum exerceat, quomodo aliquis in certamine insignis erit, atque conspicuus? Quis unquam athleta non ab ineūte adolescētia in palestra corroboratus, potuit in Olympicis, excelso & magno animo aduersarium aggredi? An non oportet quotidie luctari atque currere? Nonne uidetis eos quos certaminum athletas appellant, cū nullum forte reluctatorem repererint, ad saccum arena plenum uires suas excitare, iuniores cum iunioribus, quasi cū aduersario pugnam inire? hos imitari stude, ac ipse tecum altioris philosophiæ instituta meditare, ac confirma. Insurge contra passiones, uince animi labes.

Athletæ. Hōies.

HOMILIA xxxiiij.

D Quemadmodum serpens totum seipsum tradit nec minimum curat, si corpus inciditur, donec caput suum integrū seruet. Eodē tu modo fidē si cætera pdideris cures, profundas uniuersam tuam pecuniā, tradas corpus, uitæ ipsius si opus est, minime parcas, dummodo fidem serues, quæ caput est & radix, qua seruata, etiam si omnia perdas, omnia

Serpens seruat caput. Hō fidē.

tamen

tamen rursus cum maiori magnificentia recuperabis.

HOMILIA. xxxv.

E Cur regium omittis animum,& ad præconia corporis re fugis?Cur philosopho spreto,interpretē niana cupidine ardes?Si mulierem deformem speciolo uelamine adopertam conspiceres,nullo affectu moueri eris,sic ecōtra pati nō posses ut speciosa uelamine tegeretur,idipsum igitur in anima etiam facias,cui quasi uelamē corporis pondus circūpositum est, quod quidem qualitatem sensitiuā omnino deponere non potest,animus autē citò à deformitate ad pulchritudinem transibit,dum uelit.

Mulier deformis & speciosa. Corpus, Anima.

HOMILIA xxxvi.

E Pax uera tunc præstatur,cum quod tabo uel sanie corruptū est,abscinditur atque proiicitur, quando factiosa & improba pars repellitur,uel omnino destruitur.Sic certe cœlis terra coniungi potest . Nam & medicus hoc modo reliquū corpus conseruat facile, si quod reduci ad sanitatē nequit cæciderit atque abiecerit, Et militiæ dux ad soluēdam multum conspirationem, alterum in alterū concitat , Sic illum quoque tempore turrim factam uidemus, quando perniciosa illa pax, per probatam discrepantiam dissoluta , tranquillam atque laudabilem reddidit,Sic Paulus qui contra se cōspirabant, diuidebat.

Pax. Medicus Militiæ dux. D. Paulus.

HOMILIA xxxviii.

G Ego & Ioannes ad uos uenimus,idemque fecimus,quod uenatores solent facere, qui quando ferocissima caputque difficillima insectantur animalia,nō una uia,sed diuersi , & non diuersis solum,sed per contraria plerunque aggrediuntur,ut si alterum effugerint,in alterum inciaant . Nam quia uniuersum pene genus hominum maximè ieiunātes solet admirari , & duriciem uiuendi nimium approbare , idcirco statim a teneris unguiculis dispensatione diuina duriter uixit Ioannes, ut adhuc ad credendum uerbis suis populi ducerentur.

Venatores. Doctores.

HOMILIA xxxv.

H Sicut quando æs effunditur, unde statim confletur, nullam æris perditionem tunc esse dicimus, cum ad meliorem statū traducatur . Similiter de corpore tuo futurū est, mors ipsa

Aes. Corpus humanū.

ipsa,& mortalitas destruitur corruptione carnis,nõ substantia corporis.

HOMILIA xxxvi.

Sacerdotes prælati sunt in populo, sicut stomachus in corpore hominis, Si stomachus dolet,corpus ægrotat,&c. A *Stomachus.*

HOMILIA xxxvij.

Sicut de gemmis flores, Ita de bonis cogitationibus nascuntur bonæ uoluntates. Sicut aũt flores non possunt procedere nisi fuerit gemma, Sic bona uoluntas nasci non potest nisi præcesserit in homine cogitatio bona. Poma sunt opera iustitię. Sicut ante pomum flos,ita ante opus bonum uoluntas bona. Arbor non proferet fructum, quæ iuxta uiã est,ita qui in mundo uiuunt. B *Flores. Bone cogitationes.*

HOMELIA xxxviij.

Sicut sordes,& limus aures corporis obruere solent, Sic meretricii cantus,fabulæ huius seculi,aures mẽtis solẽt obstruere,atque immundas facere,quasi enim stercus auribus uestris immittunt huiusmodi colloquia,& quod barbarus ille minabatur dicẽs: Comedetis stercus uestium id nunc multi non uerbo,sed re in uobis faciũt, imo uero multo peius, atque fœdius. C *Sordes et limus in auribus. Cãtus meretricij.*

HOMILIA xxxix.

Quemadmodum sine fluctibus mare nunquam conspicitur. Sic animos diuitum auarorum absque solicitudine, tremore,turbatione,curis,periculis,nunquam reperies, sed antequam priora componant,alia inuaserunt. D *Mare. Animus auari.*

HOMILIA lij.

Quemadmodum si quis febricitans,plenum frigidissimæ uas aqua rapuerit ab aliquo, & eã pestiferam bibendi cupiditatem expleuerit, ac morti seipsum tradiderit, non eum unde aqua rapta est,sed eũ qui rapuit accusamus, & sibiipsi iniuriatum censemus. Sic certo de auaris atq; rapacibus cogitare debemus. Peiori nanque febri isti laborantes, alienarum rerũ rapina,habendi cupiditate inflammantur. Si quis etiam furore concitus,gladio à latere cuiuspiam rapto, seipsum occiderit,nonne qui rapuit sibi ipsi iniuriam intulit,cũ is a quo ensis raptus sit,nulla sit uexatus iniuria? Hoc ipsũ quoque in pecuniarum rapina fieri uidemus. E *Febricitãs aquã bibens. Furore cõcitus. Auarus rapax.*

HOMILIA xli.

F Bellum est in foro, pugnam quotidianam exhibent negotia, tempestas, & procella. Armis opus est. Opus est uentis, à puppi opus oĩa discere, ut diei spatium absq; naufragiis & uulneribus trãsigatur. Multi per singulos dies scopuli, & frequẽter illiditur scapha atq; submergitur. Olympia multi patrũ spectauerunt. Sicut ꝑ certaminũ dies & noctes, nihil aliud preco nocte tota satagit, nihil curat, nisi ne prodiens pugil turpe quicq̃ agat. Illi nãq; tibicini assidẽtes spondent, nec aliquẽ alloqui, ne spiritus qui cõsumitur risum mereatur. Si igitur coram hominibus pugnaturus tantũ gerit prouidẽtiã, multo magis nos docet semper esse sollicitos & curare, quibus tota uita certamẽ est. Omnis igitur nox sit pernox, cogitemus quomodo diẽ transgressi, nõ mereamur, risum, & utinam risum solum. In dextera, sedet patris agonotheta noster.

Nautæ. *Præco.* *Milites.* *Hoĩes ante Christum.*

HOMILIA xlij.

G Non patimur dominũ ueterascente cadere, neq; procellis labantem, animę uero nulla ratio. Iumentorũ diligẽtissimã curã habemus, canum etiã, animæ nulla ratio. Non tãtũ curæ impendimus animæ, quantũ canibus, & tamẽ canes docere nolumus. Canis futuræ uoluptatis spe, præsentẽ cõtẽnit. Tu uero non uis futurorũ bonorum spe, presentẽ cõtemnere. Quod ille ex cõsuetudine, hoc tu nõ uis ratiõe ꝑficere? hoc & accipitres & aquilæ facere dicũtur, quod in quadrupedibus & dorcalibus illi, hoc in auibus hi, hi uero rursum ex humana disciplina. Sicut in spõsa licet thalami sint uel operti aureis, licet mulierum adsint pulcherrimarum chori, licet rosee coronæ, licet spõsus formosus, licet ãcillæ, amice licet oẽs, si illa deformis, utilitas nulla. Sicut e cõtra si sit pulchra, nullum ex iis accidit nocumentũ scilicet cõtrariũ. Ex illis si sit turpis, uidebit turpior, ex his uero, si sit formosa, non formosior fieret, ita & in anima cũ sit decora, nõ tantũ nõ indiget horum, sed hæc potius eius obumbrãt pulchritudinem.

Canes. *Spõsa deformis et pulchra.* *Anima.*

HOMILIA xliij.

H Quemadmodum si quis claudere uoluerit meatũ aquæ currentis, si una ex parte exclusa fuerit aquæ uiolentia, aliũde sibi semitam rumpit, Sic peccatorũ malignitas ex una parte confusa, aliunde sibi aditum adinuenit.

Meatus aquæ.

Homilia

HOMILIA xlix. A

Omnibus laborantib⁹ dulcis est finis. Viator libenter interrogat ubi sit mansio, Mercenarius frequenter computat quando annus cōpletur: Agricola semper tēpus messis expectat: Negociator die ac nocte thecæ suæ discutit rationē, Mulier prægnās semper de decimo mense cogitat. Sic serui Dei, libenter de morte sua cogitant. Vbi enim thesaurus eorum, ibi & cor est. Si haberes solidorum quantitatē in arca tua oculos illuc sæpe haberes, sic sancti illū locū aspiciunt, ubi repositam habent coronam.

Laborantes dulcē finem exoptant laboris. Serui Dei.

HOMILIA xvli. B

Sicut sepulchrum quādiu clausum est, pulchrū uidetur à foris, si autē apertum fuerit, horribile est, Sic sunt simulatores bonorū, quandiu nō cognoscuntur, laudabiles sunt, cum autem cogniti fuerint, abominabiles.

Sepulchrum. Simulatores.

HOMILIA xlvi. C

Sicut serpentes uarii in corpore, sic hæretici uarii in erroribus. Serpens super uentrem graditur, ita hæretici causa uētris & uanæ gloriæ omnia faciunt. Terrā manducat, serpēs, & isti illos lucrantur qui in terra sunt, id est, carnales. Nō solum sunt serpētes, sed & uiperæ, quarum natura est, ut rumpentes uiscera matrum nascātur, sic authores hæresum, rūpentes fidem matris Ecclesiæ, processerunt ad principatum.

Serpētes. Viperæ. Hæretici.

HOMILIA xliiij. D

Podagricos tibi ante oculos pone, qui quando acutis cōpungūtur dolorū stimulis, & si mille offerres uehemētius dolentes, ne respicere quidē dignātur. Nō.n.patiū intensus dolor, ut quasi ociosi de cæteris cogitent, ac inde cōsolentur. Minime igitur nos huiusmodi spes alat, Nā qui à malis aliorū originē trahit, in mediocri afflictione locum habet.

Podagrici. Hoĩes.

HOMILIA xlv. E

Quemadmodum acuti uepres undecunque capiuntur atque cōstringūtur, manus cruentant, eodē modo delitiæ, pedibus, manibus, capiti, oculis, omnibus similiter mēbris officiūt. Steriles autē sunt, nullū sicut uepres, fructū producētes, ac multò magis, q̃ cetera penè omnia hominē cōficiūt. Delitiis enim senectus citius subrepit, sensus obtūditur cogitatio retardatur, corpus dissoluitur, maioris stercoris

Vepres. Delitiæ.

copia

cōpia reconditur, atque reponitur, Ita ex ingenti afflictionum aceruo, nauigio nimium oneribus oppresso, crebra cōtingunt naufragia, Adeò mala delitiarum lasciuia est, ut irrationabilibus quoq; pestifera sit. Nam ut uolucres nimia saturitate, & sibi, & nobis inutiles, efficiūtur, superfluitates enim indigestæ, ac putredo humidiora pinguedine oriuntur, quę uero animalia non copiose aluntur, sed quasi ieiunantia, mediocri uictu simul & labore exercentur. Hęc animalia, tam sibi sanitatē seruant, quam nobis accommodiora sunt. Quare qui his uescuntur, sani uiuūt: q uero illis pinguiorib uentres uorac iter replent, illis similes efficiunt, tardi, & ad ęgrotādum aptiores facti, & strictiora illis uincula comparantes. Quare amentiam ipsorum inde maxime quis admirabitur, qui nec ita sibi parcere uolunt, ut utribus ceteri. Nam qui uina huc illucque traducunt, nolunt nimium utres repelere, ne distenti rumpantur, isti uerò ęrumnosum uentrem, nec utris quidem dignitate condonant, sed distentant, & repelent usque ad fauces, duplices, non ut animalia sibi facientes angustias.

Volucres. *Vtres.* *Delitiarū mala.*

F — *HOMILIA xlvij.*

Margaritum. *Prædicatio ueritatis.*

Qui margaritum habet, nouit se diuitem esse, etiam si ignotum nonnūquam illud sit, cum paruo in loco margarita recondantur, Sic & in prædicatione ueritatis qui ei adhærēt, totoque animo illam amplectuntur, opulentos esse non ignorant, quamuis infideles thesauri uim nō cognoscētes, fidelium opes contemnant.

G — *HOMILIA xlviij.*

Vestes cōtinēter excutientes. *Cura animæ.*

Et opulenti quidem, qui cupiditate pecuniarū insaniunt, assiduè uestes suas, ne tineis corrodantur, excutiunt, tu uerò cum obliuio omnibus tineis peior ac maior pestis animam tuam deuoret, non accedes ad libros, non excuties tineas, nō ordinabis animam tuā, non aspicies continue imaginem uirtutis, nec membra eius, & caput considerabis, habet enim certè caput & mēbra, omini muliere formosa multò uenustiora ac pulchriora.

H — *HOMILIA xlix.*

Agricolæ.

Agricola per totum laborat annum, & in ipso fine frequenter à spe decidit & multorum fructu laborum. Nauis

gubernator

gubernator & miles, ad ętatē uſque nouiſſimam in prĕliis & laborib. & frequēter uterque remanet, ille quidē diuitiarum oneribus omiſſis, hic autē uictoria cum ipſa uita. Quā igitur habebimus executionem quæſo, in ſecularibus quidē laborioſa proponētes, ut paululū requieſcamus, uel neque paululum. eſt enim ſpes incerta, in ſpiritualibus autē contra facientes. In ſecularibus hominum plures ita faciunt, & pro longa quiete, breuem capiunt laborem, licet illis cōtrarium eueniat. Hic enim labor quidem & lucri par portio, frequenter autē in contrariū labor quidē eſt infinitus, fructus autem plerunque exiguus quidē. In regno autē contra modicus quidē labor, multa uerò uoluptas & immenſa.

Gubernator. *Miles.* *Secularia.*

HOMILIA L.

A Nidus eſt pręſens uita ex feſtucis & luto coagmentatus, ...et mihi magnas ędes oſtentes, ſiue regias ipſas auro mul...o fulgentes & gemmis, nihil ab hyrundinum nido differre cenſebo. Hyeme ſi quidē inſtante omnia ſponte corruent. Hyemem uerò uoco diē iudicii, nō oībus hyemē, quoniā & Deus noctē ſimul & diē uocat, illud quidem ad peccatores, hoc autē quantum ad iuſtos. Itidē & ego nunc, hyemē ipſam uoco, ſi bene in æſtate alamur, ut poſſimus uolare in ...ſtāte hyeme. Nō nos matres ſuſcipiēt, ſed eſurire ſinēt, peri...re, uel nido ruēte perdi. Tanquā enim nidū quinimo & faci...lius quā nidū omnia Deus tūc deſtruet, Delēs & tranſmu...ās omnia, Volatu uerò carētes, & ipſe nō ualentes occurre...re in aera, ſed ita uulgariter enutriti, ne leues habeāt pēnas ...a quę pati tales eſt ueriſimile, patientur. Hyrundinū itaq; pullicū conciderint, ſtatim pereūt, Nos uero non morimur ſed continuò punimur. Hyems erit illud tempus, quinimo hyeme difficilius: non enim aquæ torrētes profluunt, ſed ignis flumina, nō ex nubibus tenebrę, conflantur, ſed inſolubiles, & omni luce carētes tenebrę; ut neque cęlū uideatur, nec aer, ſed pluſquam terra obruti comprimantur.

Nidus. *Præſens uita.* *Hyems.* *Iudicij dies.* *Hyrundinum pulli.*

HOMILIA LI.

B Magis uertice ipſo capitis linguam tuam cuſtodi; regius quidem equus eſt lingua Si ei frenum immiſeris, doctrina tua gradariū feceris, aſcendet in eū rex, & quieſcet in eo, ſi autem nullo freno domueris, ſed huc atque illuc infrenē ia

Equus regius.

ctari permiſeris, diaboli eum uehiculum feciſti.

HOMILIA lv.

C Cœleſtis regis milites ſumus, ſpiritualia arma induti, cur igitur cauponarum abiectarum perſonarum, imo uermiũ uitam eligimus, quum ibi oporteat eſſe militẽ, ubi & imperator eſt? Militamus ſub eo qui prope adeſt, mortales imperatores nõ omnes in prætorio, & ad latus ſuũ eſſe patiũtur at uerò cœleſtis omnes prope ſedem ſuam eſſe deſiderat, Si conuerſatio tua in cœlis, & ad eſt ei.

Cœleſtis regis milites.

HOMELIA lv.

D Quemadmodum reges in equorum curſu atque certamine, in ipſo agone coronas, ueſtes, cæteraque munera, ante certaminũ oculos ponunt, ſic & dominus in medio ſtadio præmia locauit, & quaſi multorum manibus ꝑ uerba prophetæ oſtendit. Et reges quidem iſti quoniam mortales sũt ſua facultas caduca, & liberalitas facilè poteſt exhauriri, idcirco ut multa uideantur quæ donat, ſingulis ſingula munera miniſtris in medium producunt, rex uerò noſter econtra. Nã qui immortalis & ditiſſimus eſt, nihil facit ad oſtentationem omnia ſimul ante oculos collecta poſuit, quæ ſi quis per ſingula diuidat, innumera erunt.

Agon.

Reges. Christus.

HOMELIA lvi.

E Quemadmodum qui ludricum inſtituit agonem, ſi cui athletarum amicitiæ iungitur uinculo, nunquam eum niſi deſcenderit in certamine coronabit, qui proprium uidelicet labore illius deſiderat, & quo magis eum diligit, eo magis uictorem eſſe cupit. Sic & Chriſtus quos maxime diligit eos nõ ſolũ auxilio ſuo duntaxat, ſed a ſeipſis uult probare.

Agonis.

HOMILIA liiij.

In hora mortis iucunda bene actę uitæ memoria, quaſi tranquillitas poſt tempeſtatem ueniens, conturbatam, facile animam cõſolatur. Sed quoniam ſicut inſenſati uitã agimus in decedẽdo ex hac uita ꝓculdubio aderit. Nã qui uinctus propter ſcelera fuerit, quum ſoluitur, quum ad iudicium produci queat, tunc maxime tremuit, tunc formidat, qñ ad tribunal iudicis iam appropinquat, quando ad relationem rationũ iam deuenit. idcirco terribiles uiſiones narrare ſolẽt, monituri, quarũ ſpeciẽ nullo modo faciẽtes, & le

Trãquillitas a morte.

ctu.os

ctulos plerumque ipsos magno iacentes impetu cõcutiũt, & toruis eos quia adsũt aspiciũt oculis, uel quia uĩ à corpore rescinditur aĩa, uel quia spirituũ speciẽ ferre nõ possunt; Si timemus terribiles homines, quid faciemus quũ minaces angeli, & rescindentes aĩam à corpore uirtutes inuadunt, quum à corpore anima tracta mutum incassum deflet.

HOMILIA lix.

A *Arrogãtia atque superbia.*

Nihil arrogantia atque superbia peius, quæ mentis quoque uires natura hominibus cõcessas ita deiicit, ut amẽtes ex prudentia, ac animo stolidos efficere uideatur. Nam quẽadmodum siquis cum statura cubitus sit, instat mõtiũ, imò etiam altiorẽ se putet, ac ideo seipsum quasi mõtes excessurus erigat, nullũ aliud argumẽtum insaniæ suæ queremus, sic quum inflatum hominem uideris qui meliorem se cæteris arbitretur, contemnique opinetur si cæteris conferatur, nullum aliud signum uecordiæ hominis exquiras, Tanto quippe ridiculosioris est, qui natura insanit quãto ipse hũc sibi morbum iniecit, nec hac re solum miser, sed quia in miseriæ fundum se detrusit, ut nihil sentiat. Quando enim is peccata sua, ut oportet, cognoscet? Quando nimium se delinquere sentiet? Certe quasi uile mancipium, & miserum captiuum diabolus eum adduxit, agitatque mille uerberibus & contumeliis quocunque uelit.

Inflatus homo.

HOMILIA lx.

B *Membra rescissa.*

Si nostra plerunque membra rescindimus, cum incurabili morbo & ipsa tabescunt & reliquis officiunt, multo magis in amicis atque cognatis id faciendum.

HOMILIA lxix.

C *Cloacæ.*

Ora istorum, qui secularium rerum rabie furiunt, comparãda nõ immerito cloacis sordidissimis, illorũ uero ora qui quæ Dei sunt loquunt fontibus similia, unde riuis liquidissimis fluenta mellis emanant. Imò nõ hac mẽsura, sed acerbiore similitudine scriptura utitur hic, uenenũ, inquit, aspidum sua labiis eorum, sepulchrum patẽs guttur eorum sane bonorum ora non sunt talia, sed odoris plena ingẽtis.

HOMILIA lxiij.

Qui orãs ieiunat, binas possidet alis quibus uẽtos ipsos uolando prætereuehitur, nõ enim oscitat, nec extẽditur, nec

torpet, orãdo, sed igne ardẽtior, & terra superior, quare terribilis hostibus redditur. Nihil enim homine probo orante potentius. Nam si mulier crudelem dæmonibus iudicẽ, qui nec Deum timebat, nec hominem reuerebatur, flectere potuit, multo magis propitium Deum faciet, qui cõtinuè orationi adhæret, uentrem superat, delicias spernit.

Oratio.

HOMILIA lii.

E Dic sodes. Si stercore manus atque cœno illitas haberes, audeies ne ita sordidus orare? Minime inquies, atque hoc tibi nullum damnum inferret, illud omniũ peste ꝑniciosius est, scilicet quũ sordescat manus homicidio, operationibus malis, os maledictione, detractatione, cõtumelia, iracundis uerbis atque obscœnis, dissoluto risu, atque scurrilitate.

Manus stercore illitæ. Orans immundus.

Si quis pedes tuos stercore sordidatis manibus supplicãdo tangeret, nõ modo nõ exaudires, uerum etiam calcibus expelleres. Quomodo igitur audes tu hoc modo orare? Nã qui orat, quasi manu lingua utitur, qua genua Dei supplicãdo attingit. Nolite igĩt ipsam maculare, ne Deus ad uos dicat: Si multiplicaueritis deprecationem, non exaudiã uos. Vita enim & mors in manibus linguæ.

Pedes deturpãs. Orãs maculatus.

HOMILIA. liij.

F Dic, quo liberis operam dedisti legitimè, quamuis crimẽ illud non sit, orare tamen non audes, cõuiciatus autẽ & cõtumeliatus, quod gehennã tibi præparat, antequã teipsum mundes, manum ad cœlum tollis, dic quæso, quomodo nõ inhorrescis? Quod si ab incõtaminato lecto resurgẽs timẽs ad orandum accedere; quum in diaboli lecto sis, cur horribile Dei nomẽ audes inuocare? Diaboli quippe lectus est omne cõuiciũ, ira, quasi ꝑniciosus quidã adulter occulta uoluptate cum animo adulterato, & ex pernicioso spermate, diabolicas inimicitias parit, cõtraque matrĩoniũ agens oĩa eos qui pacis uinculo in unum coartãtur, in multas dirimit partes. Quum matrimonium in una duos carne cõiungat, nec cõiunctos solum diseparat, sed etiam ipsum animũ scindit, & lacerat. Quare ut libere Deum adire possis cõiunctionem hanc atque adulterium furoris, quasi rabidum canem procul animo tuo extermina. Sic Paulus etiam iussit. Leuantes puras manus sine ira & disceptatione.

Adulter Ira. Canis.

Homi-

HOMILIA lviij. A

Quid copia delitiarũ & fœditas nõ mali adducit? Sues ex hominibus facit, imò uerò multò peiores. Sus enim in luto uoluitur, & stercore nutritur. Hic uerò nullo a dæmoniaco discrimine separatur, imprudẽs enim & furiosus pariter est & dæmoniacũ quidẽ oẽs miseramur: hũc uerò auertimus, & odimus, qa spõte sibi furorẽ attrahit, & os, oculos, aures, & cætera simpliciter sensuũ instrumẽta, amarissimas uoluptatis cõficit cloacas. Quòd si ẽt interiora inspicias, uidebis animam ebrii ceu hyeme ac intensissimo frigore congelatã adeò atque torpẽtem, ut nulla utilitas corpori ab ea possit afferri. Nihil turpius ebriosa fœmina, quæ q̃to uasculũ est infirmius, tanto magis naufragiũ fit. Bestiis peiores sunt ebriosi, ille enim nihil ultra, quã opus est, desiderant. Quãto melior asinus ebrioso, quanto canis præstantior? Omnes certè animantes quæ rationis expertes sunt, quum bibunt aut comedunt ultra, quàm satis est, etiam si mille homines cogerent, nunquam elabuntur. Nemo cogit bibere aut edere animalia ne excessus detrimento sit eis ebriosi & qui cogunt alios ad bibendum peiores ipsi iudices.

Sues. Ebriosi. Dæmoniacus. Bestiæ Asinus Canis.

B

Multo peiora sunt quæ sequũtur ebrietatem, quàm quæ tempestatem. Iacet enim tanquam tẽpestate cõquassata nauis, miserũ hominis corpus, aĩa uero detestabili cupiditate cõpulsa uehemẽter incẽditur, uel insanit potius. Nã tempestate iactura leuior est, hic uero grauiorem nauiculã reddit quæ diuitis uirtutum eiectis, arenã atque aquã fœtidã, ex ebrietate sibi coaceruauit, quibus nauicula cũ uectoribus atq; gubernatores simul demergitur. Quę ne accidãt, fugiamus hãc tẽpestatẽ, hũc morbũ, sciẽtes neminẽ ebriosorũ in regnum cœlorũ peruẽturũ. Quid dixi in cęlũ, cũ nec præsẽtibus quidẽ iucundè utãtur, noctẽ in die habentes, in luce tenebris obuoluti, apertis oculis nihil recte uidentes.

Tẽpestas. Ebrietas.

HOMILIA lxxi. C

Quẽadmodũ Scylla & Hydra apud poetas, sic & ebrietas multis capitibus armatur. Sic Lyæi multiceps bestia, hinc enim fornicatio, ira, mollities, hinc turpes amores oriuntur hæc mater uitiorum, hac superata, quasi capite obtruncato alia sepulta erunt. Rescinde cogitatione uentres istorum, &

Scylla. Hydra. Ebrietas.

uidebis magnam intus congeriem, sordidissimā cloacam, fœtidum sepulchrū, eructationes fętulentas, fastidiosos uomitus, euacuationes uētris sursum atque deorsum simul.

HOMILIA. xlv.

D Stercus appellaui non alimentum, sed delicias à uoracitate. Quod enim necessitatem in edendo excedit, id non alimentum, sed pestis est. Quemadmodum seruus, quando supra uires quicquam impositum est, domino impudentius maledicit. Sic & uenter nimium plenus, mentem & cogitationem corrumpit.

Seruus domino maledicens.

HOMILIA lxiiij.

E Grauis morbus auaritia est, fera insuperabilis. Hāc apostolus idololatriam uocat, non tamē tā formidabilis, est idolatria. Cur tamen idololatriam uocat Apostolus? habēt nōnulli pecunias, & iis uti non audent, sed nepotibus reseruāt & intactas ad alios transmittūt tūc tanquàm dona Deo dicata tangere minime audent, quod si quando coguntur, tāquam ad nephas aliquod timide ueniunt Præterea tanquā qui idolum lapideum, aurum, & claustris & uectibus cohibent, pro tēplo arcam præparantes & argenteis uasis recondentes. Non ita aurum adoras ut ille idolum? ille & ocolos & animum traderet potius quàm idolum Nō aliter affecti sunt auri amatores. Sed non adoro aurum, inquies. Neque idolum dicet, sed inhabitantem dæmonē. Ita & tu licet non aurum, tamen eius aspectu & cupiditate animę insidētē dæmonem adoras. Dæmone enim grauior est pecuniarū cupiditas, qua multi magis ꝑsuasi sunt, quā illi ab idolis, quibus non omnia parent, huic uero omnia, & quodcūq; faciendū suggerit, obsequūtur. Quid dicit auaritia? esto omnibus inimicus, obliuiscere naturam, contemne Deum, sacrificiū mihi teipsum offer. Dicto citius parent. Et idolis quidē boues sacrificant, auaritia offer mihi animā, inquit, & persuadet. Vides quas habeat aras, quæ libamina accipiat?

Idololatria. Auaritia.

HOMILIA lxxvii.

F Spina est res & cura secularis & res infructuosa. Et sicut spina ubicunque tangitur, tangētē pungit. Ita secularia ubicunque comprehenderis, lędunt, uerum non huiusmodi spiritualia, sed margaritæ cuidā simulātur, quam cum tractaueris

Spina. Seculariū cura.

ueris delectat oculos. Vt exẽpli gratia, fecit aliquis eleemosinam, non solũ spe futurorum nutritur, sed & seculi bonis semper confidens lætatũ, & anima audenter faciens, malas uincit cupiditates, & ante regnum, hic iam fructũ capit, cũ laudetur cũ in admiratione sit, & ante omnia à propria cõscientia. Et singula bona opera huiusmodi sunt sicut mala etiam ante ghennam hic torquent. *Margaritæ spiritualia.*

HOMILIA xliij.

A Pupillam quidem oculorum tuorum, ne minimo lædatur puluere diligenter custodis, animã autem tuã tanta malorum congerie pressam negligis. Quando ab his sordibus animam detergemus? Quando huiusmodi uepriũ radices amputabimus? Quando uirtutũ semina spargemus? Nescitis tempus messis iam instare? Nos uero nec nouales quidẽ adhuc præscindimus. Si agri dominus uenerit, qd dicemus? An quia semina nobis adhuc nõ sunt tradita? Atqui quotidie in animis nostris disseminatur. An quia sentes incidere nullus docuit? Atqui assiduè acutas nobis falces præbemus. *Pupillæ oculorũ. Anima. Ager.*

HOMILIA xlix.

B Malignitas, quemadmodum febricitantes, quando frigidam aquam expetunt, non futura, sed præsentia solum considerat. *Febricitãtes.*

HOMELIA lix.

C Quemadmodũ qui sub mille pædagogis degunt, quique à lectoribus detinentur. Sic nõ audent oculos extollere nec libere quicquam dicere de uirtute qui peccatis seruiunt. *Pedagogus peccatum,*

HOMILIA lxix.

D Et si mille scænici uoluptatibus abundare uideantur, quamuis delectationum flumina illis adesse credãtur, multis tamen amarissimis telis perfossi plerunq; iacet. Si saltatricis alicuius amoribus captus quispiam fuerit, omni militia durius, omnium peregrinatiõe molestius tormẽtũ sustinebit omniq; obsessa ciuitate miseriores peraget dies. *Scænici.*

HOMILIA lxxiiij.

Meretrix ad tempus tuũ guttur impinguat, posteà uerò amarius felle inuenies, & acutum magis ferro bipenni, Sic iniquitas est. *Meretrix Iniquitas.*

HOMILIA xliii.

F Quòd si quis pernitiosis humoribus plenus, ægrotationis laborem nō effugiet, multo magis qui hanc omni cholera amariorem malignitatem in seipso recondit atque conseruat, ultimi atque perpetui doloribus morbi laborabit: quod planum à uerbis suis est, quæ cum aliis dolorem inferant, quanto magis animam prorumpentis interiment. Nā insidiator & caluminator, nō aliter seipsum prius interficit, quàm qui accendit ignem, prius cōcalescit, ut qui duros silices manu cædit, ipse, non lapides, uapulat, qui ad stimulos calcitrat, seipsum ferit, cōtra uero qui magno animo iniuriam perfert, ceu silex, ignis, & stimulus aduersarium ulciscitur, præsertim cum nullas uires iniuriantes habeant, sed ceu lutum facilè dissoluantur. Non ergo iniuriam pati, sed iniuriam facere, & nescire pati malum est.

Pernitiosi humores. Odium.

G Quemadmodum uomitu, laborantes, in principio quidem detinere intus egredientes humores nituntur, cum uero fastidio uicti succubuerint, magnis singultibus omnia, profundo eructant, Sic qui praua consilia in proximos uersant, cum malignitatem mentis ferre nequeant, obtrectationis saniem euomunt.

Vomitui obtrectator.

HOMILIA lxvi.

H Quam auem tu altius uolare opinaris? An eam quę cum per acra feratur, arundines aucupis atque retia non formidat, an eam, quæ iam uel sine arundine ac uisco, quoniam humi serpat, potius quàm uolet, manibus facile capitur? Huiusmodi certe insolens arrogans animus est qui cum humi serpat, in omnem laqueum incidit. Vt uermis in stercore, Ita superbus in passionibus suis inuoluitur.

Auis & serpens. Superbus.

HOMILIA lxx.

I Quemadmodum formicæ corporis duntaxat curam habent, pariter, & nos, imo uero multo peius. Nō enim pro rebus solū necessariis laboramus, ut illæ, sed pro superfluis, uitam illæ, nullo crimine agunt, nos auaritiæ seruientes, nō illas, sed lupos atque leones imitamur.

Formicæ. Auari.

K Veluti si quis æditui locum petierit, etiam si minimus sit, magnus tamen atque sublimis uidebitur, Ita & mali si cum bonis fuerint.

Aedituus.

HOMILIA lxxvii.

Cur

Cur perforato aquã dolio ingeris? Nihil enim aliud est pro præsentibus istis laborare, q̃ flãmam decerpere, q̃ pugnis aera cædere. Certe frustra curris, Nònne uniuscuiusque artis finis quidam est? Ita profecto. Ostẽde igitur mihi finẽ huius secularis studii. Sed non potes, Vanitas enim omnia.

A *Perforatũ doliũ.*

HOMILIA lxxvii.

Terrestre certamen est tibi propositum, cuius corona in cœlo reddetur, ab hominibus exagitaris, & Deus tibi honores retribuet, paucis diebus curris, & æterna præmia conseqũris, corruptibili corpore luctaris, & ĩcorruptibili laudaris. Siue meo uolueris expoliri ornatu, siue armis meis armari, siue mea uestimenta indui, siue meis dapibus deliciari, siue iter meum peragere, siue in ciuitatem meam uenire, cuius ego artifex sum, & conditor, siue in regione mea domũ ædificare, ita hæc omnia facere potes, ut non modo nullam abs te harum rerum omnium mercedem exigam, sed ipse tibi magnæ uelim esse mercedis debitorem.

B *Certator Christianus.*

HOMILIA lxxxvii.

Si duos quosdam uideres, alterum omnino nudum, alterum indutum, nullam ne iniuriam faceres, si uestitũ spoliares ut nudum indueres? imò uerò maximam. Ita qui Deo ex rapina eleemosinam parat.

C *Nudus.*

HOMILIA lxxv.

Quemadmodum neq; gubernator, postquàm nauis submersa est, neq; medicus postquãm ægrotus obiit, quicquã prodesse potest, Sic & nos omnes antequàm res in exitũ ueniat, studere, & uigilare oportet, ne in mortẽ, ac naufragiũ deueniãt, nam posteà nihil amplius prouidere possunt. Ita ante mortem bonum decet operari.

D *Gubernator. Medicus.*

HOMILIA lxxv.

Athleta ob coronas, ex certaminibus meritas, certandi laborem non fugit, ut in ocio uiuat, & mercator qui transmarinorum mercium lucra gustauit, desiose uiuere non patitur. Et nos si spirituales fructus degustabimus, præsentia omnia uilipendemus, futurorum cupiditate, quasi optima quadam ebrietate capti.

E *Athleta. Mercator. Christianus.*

HOMILIA lxxix.

Si in rebus secularibus nemo sibi uiuit solus, sicut opifex

F

miles

Nemo sibi soli uiuat.

miles, agricola, mercator, ad communē usum proximi etiā omnes conferunt, multo magis in spiritualibus id faciēdū, hoc etiam maxime uita est, aliis prodesse. Nam qui sibi uiuit, cæteros negligens, & uita eius superuacua est, & ipse superfluus, nec homo generis nostri. Ideo ratione atq; oratio ne nos Deus decorauit, mentem & ingenium concessit, manus, pedes, uires corporis dedit, ut his omnibus & nos, & proximos tutemur.

HOMILIA. L.

G *Ager syluescens. Iuuentus neglecta.*

Quemadmodum ager diu non proscissus, sic iuuenta neglecta, syluescit, ac passim īnumeras uepres producit. Ignis ergo spiritussancti immittendus est, quo impiis cupiditatibus concrematis, noualia excolamus, quæ spiritualia semina possint suscipere. Si in adolescētia diligens fulgeat moderato, mirum est & dignum. Nam si quis modestus in senectute, non multum admirandum, sed in iuuentute mirādum, ut in fluctibus procellis, si tranquillitate fruaris, & in medio fornacis non ardeas, sic & in iuuenta, si nulla corrūparis luxuria.

HOMILIA lxxvii.

H *In portu impingēs*

Finge gubernatorem quendam per mille maria incolumen nauigasse, deinde posteaq̄ magnas tempestates, & procellas horribiles & fluctus insanos arte sagaci euaserit, cū in ipso portus ostio mergeretur, uix inde nudum effugisse. Quem animū ad mare, & nauigationes, huiusmodiq; labores iste habebit? putasne quod unquā uoluerit, nisi animi sit fracti, uel ad littus ipsum: aut nauē aliquā, aut portū aspicere? Non equidē arbitror, imo seipsum occultās, spe omni ad nauigandum destitutus, mallet mēdicus uitam agere, q̄ ad primos labores periculaq; redire, sed nō fuit similis ille Dauid, uerum magno naufragio post multos labores, maiores iterum accumulauit pecunias, non desperauit, sed nauis sursum in pelagus deducta, dare uela uentis, post naufragiū ausus, & clauo, &c. Quod semper stare & nunquam cecidisse diuinum est, atque mirabile.

I *Gubernator.*

Gubernator, qui nuper mare ingressus naufragium fecit, nō pariter dolet atq; ille, qui post multa annorum spacia domum immensa onustaq; gaza renauigans, in scopu

los deuecta, cuncta momento temporis perdidit.

HOMILIA lxxvi.

Si patrem qui te genuit, peccati aduersum eū conscius, aspicere nō possis, quomodo ad Deū omni certe patre mitiorem, oculos tunc eleuabimus? quomodo sustinebimus, quando CHRISTI terribili assistemus tribunali, cum exquisitissima peccatorum omniū perscrutatio fiet? Si uerò quispiam futuro non credit iudicio, consideret ea quæ hic fiunt. Videat eos qui in carceribus sunt, qui in metallis, in stercore, qui dæmonio agitantur, qui insaniunt, qui incurabili morbo laborant, qui continua pauperie premunt, qui uexantur inedia, qui luctu intolerabili affliguntur, qui captiui degunt. Nemo enim istorum omnium hic pateretur, nisi cæteris omnibus qui similiter peccant, supplicia post mortem imminerent. Nam quia nonnulli malè uiuētes hic patiuntur, hoc argumentum est, qua post exitū e uita punientur. Non enim credibile cum unus sit Deus omnibus, alios hic puniri, alios euadere impune, eorum qui similiter deliquerunt, nisi pœna certa ibi reseruaretur. A *Patrem lædens.*

HOMILIA lxxix.

Quēadmodū si Romanus forte fuerit iudex, non percipiet rationes tuas, nisi latine loquaris, sic & CHRISTVS nō audit, nec attēdit, nisi lingua sua loquaris, utaris ut os tuum ita conformetur, ut os CHRISTI sit. Nō opus est coloribus, nec ulla materia, sola uirtute, humilitate, māsuetudine huiusmodi os maxime cōformat. Os diaboli cōditur maledictione, cōtumeliis, contradictione, periurio, mendacio. Diaboli linguā habet qui ut diabolus loquit. Quæ supplicia non pendemus, qū linguam nostram, qua dominicā carnem degustamus diaboli sponte linguam efficimus. B *Iudex Christus.* *Os diaboli peccator.*

HOMILIA. lvii.

Nunq̃ .n. rebus suis iucunde utitur fœnerator, nec lætatur quoniā habet, sed quādo sibi fœnus collatum est, nō tā gaudet, quod additio facta sit, quā mœret, q̄ nondū usuræ sortē adæquarūt, ac ideo anteq̃ perniciosus iste fœtus perfector edatur, cogitur anū fœtum producere: ita fœnera in sortem redire compellūtur, & immaturum, ac abortiuū partum parere uiperarum. Tales certe isti cœtus pecuniarum C *Partus uiperarum.*

rum sunt, ut magis miserorum animas corradant, quã illæ feræ aluos parentum soleant lacerare.

HOMILIA lx.

D Si mercatot, ut rem familiarem amplificet, terroris plena maria nauigat, si opifices, ut rebus suis quicquã adiciãt du ros tolerant labores, & nos pariter saluti nostræ, salutẽ pro ximorum adiiciamus. pręsertim quum qui sua cõtentus ne gligit alienam, nec suam quidem consequi potest. In pręlio enim ac expedita acie, qui sibi solũ cõsulit miles, nec aliud respicit, quàm quomodo possit fugiẽdo animam suam se uare, is cœteros quoque milites ad perniciem trahit: quẽad modum contra generosus miles, cũ alios tutari conatur, se quoque ipsum defendit.

Mercator Opifices. Miles. Proximũ iuuans.

HOMILIA lxxxv

E Nam & in charta ubi nihil scriptum est, facillime scribi tur, literis uero plena, nõ similiter certe, necesse.n.est priora delere, & medicus qui nihil ofiert, & q ædificat, illico ruitu ra, peior eo est qui nunquã ædificauit. Et terra facilius ara tro proscinditur, quæ nihil habet, quã quæ uepribus refer tissima. Nequaquam igitur cũcta scire uelimus, sed patimur etiam nonnulla ignorare, ut si iurgiũ inueniremus, duplicẽ ei laborẽ nõ prębeamus, imò uerò ne ut multi semper ęgro temus, qui falsis opinionibus occupati, emendari ac corrigi nunquam potuerunt. Non autẽ ęqualis labor est seminare, posteaquã radicitus priora euulseris, & in agro nudo serere. Illic enim euertere multa prius necesse est, & tunc alia incul care, Sic uero præparatum rus præbet aditus.

Charta. Terra. Semẽtis.

HOMILIA lxxxii.

F Pelagus enim est late longeque protensum hæc uita, & quemadmodum in mari uniuerso sinus diuersi, aliis atque aliis tempestatibus cõmouẽtur, præcipue, ueluti Aegæa uẽ tis exasperatur, propter angustias Charybdis, quæ lybyen uersus propter stagna Syrtis, & breuia portus, magnitudine fluctuũ, atque impetu Hispanicus oceanus, quia inuius ca rentia portuum, & locorũ, ignorãtia intricatus, difficilis na uigãtibus est, similiter alii aliis de causis, Sic & ĩ uita nostra fieri uidemus, nam primum in ea pelagus statim uidere li cet, puerum, ætatis cõditione, quæ multis ac magnis proce lis

Pelagus Vita.

lis exagitatur, tum quia mēs imbecilla est, tū quia nulla firmitate adhuc roboratur, sed huc atque illuc facile flectitur. Quapropter pedagogos illi, & magistros præficimus, ut defectus naturæ, diligētia suppleat, ueluti & in nauigando gubernatoris officio maris asperitas superatur. Adolescentiū fluctus pueritiæ succedūt, qui uehemētioribus, sicut Aegęū Pelagus, exagitantur concupiscentiæ uētis, quæ quidē ætas quāto magis correctiōe indiget, tanto minus instituitur, nō solum quia magis fluctibus cęditur, uerum etiam quia peccantes nō redarguūtur, cum & magister,, & pędagogus subtrahantur, magnitudine tempestatis, cū maiore turbine uēti spirēt, & gubernator sit imbecillior, nemoque alius tutor adsit; atque defensor. *Inuctus.*

HOMILIA lxxviii.

A *Tolerātia & impatientia.*

Quemadmodum enim etiam cum iustè quispiam torquetur, si magno animo patitur, iniuste cruciari multis uidetur. Sic qui cum iniuria uexatur, si non perfert, iure puniri putabitur, ac deridebitur quasi māci pium ab ira distractus, & animi nobilitatem furori subiiciens.

HOMILIA lxxviii.

B *Læsio. Vituppe.*

Quemadmodum enim nullius nos lædere poterit, nisi à nobisipsis lædamur, sic nisi nosipsos uituperemus, nemo alius nos unquàm dedecorabit.

HOMILIA lxxviii.

C *Sol. Qui prauos bonos putas.*

Dic quæso si quis solem tenebrarum authorem æstimet soline an sibi detraxit? Sibi uidelicet ipsi, cum furiosi & insanientis opinionem sequatur. Eodē profecto modo, qui prauos bonos esse putant, & econtrario seipsos uituperant.

IDEM IN PROLOGO COMmentariorum super Euang. IOAN.

D *Insignis athleta.*

Qui agonum ceramina spectare consueuerunt, cum insignem quempiam athletam, & coronis plurimis donatum aliunde profectum intelligunt, omnes certatim cōcurrūt, ut eius luctas, artemque, & corporis robur conspicentur, & uideri nonnūquàm uniuersum theatrū licet, multis hominū millibus inundans, qui & corporis, & animi oculos penitus intendunt, ut nihil eorum, quæ in ipso agūtur spectaculo,

Præstās musicus. lo, se prætereat. Tum si quis præstanti ingenio musicus aduentauerit, non minori studio idē ipsi theatrum occupant, & omissis omnibus quæ in manibus habent negociis, & sæpenumero necessariis & urgentibus, non minori studio ad uolant, sedentque inducibili cātus plaususque accipiēdi cupiditate, & de utriusque prestantia inter se disputāt. Et hæc quidem multi: qui autem rethorē callent rationes, ipsi quoque in sophistis hoc idem contendunt. Quippe & in his spectacula sunt, audit oēs plausus, suffragia, & inquisitiones corū quæ dicuntur, diligentes, Quod si Rhetorem, tibicinumque, ac athletarum & spectatores & auditores eadem considerant attentione, quantum nobis studii quātum diligentiæ si rectè iudicabimus, adhibendum erit? nō in tibicinis, neque in sophistæ aut gladiatoris, sed uiri e cœlo uocē tonitru clariorem proferentis spectaculo, qui uniuersum orbem suo clamore cohibuit, comprehendit, implicuit: nō nimio quidem, sed diuinæ gratiæ exuberantia, quæ ab eius lingua affatim emanauit.

Rhetores.

Tibicines.

E Quemadmodū igitur, si quempiam è summo cœlo descendentem repente conspicaremur, qui arcana illa certe nobis se dicturum pollicerentur, omnes certatim cōcurreremus: Itidē & nos in præsentia faciamus: è cœlo. n. uir hic nos allocutum uenit, neque est de hoc mūdo, ut ipse testat Christus, cum inquit: Vos de mūdo nō estis, & paracletum habet in se loquentem, & ubique præsentem qui tam certe nouit dei mysteria, ut res suas humana aia spiritū sanctificationis, spiritum rectum, qui nos ducit & trahit in cœlum qui aliis nos oculis illuminat, q nos idoneos reddit, ut futura non secus ac præsentia contemplemur, qui demum efficit, ut etiam in carne cœlestia spectare possimus.

Arcana. dicturus.

Christus & prædicator.

F Siquidem mercator ditescere cupit, non tamen eius animus soli acquiescit cupiditati, sed nauem parat, nautas cogit hortatur gubernatorem, & alia quæ nauigationi opus sunt, diligenter disponit, aurum præterea mutuatur, maria traiicit, & innumeris periculis, quibus se mari credentes iactari consueuerunt, se exponens, peregrinas appetit terras. Itidem & nos oportet uoluntatem rei applicare. Namque mus nanque & nos nauigationem, non ab alia in aliam

Mercator cupiēs ditescere.

Christianus cupiēs cælum.

terram

terram, sed a terra in cœlum. Quare tota mente intendamus ad eam gubernationem, quæ nos superne erigat, & nautas rationi obsequentes, & nauem nobis firmam comparemus, ne tentationum procellis, aut ullis secularibus demergatur affectibus, neque superbiæ spiritu efferatur, sed leuis, & expedita ad superna euadat.

A Quod si hac ratione nauem nobis & gubernatorem conciliare studuerimus, secūdo uento nauigare, & Dei filiū nobis uerum gubernatorē conciliare poterimus, qui nauiculā nostrā usquàm allidi non patietur, sed licet innumeri spirēt uenti, & uentos sedabit, & mare tranquillissimum reddet.

IDEM HOMILIA In Ioannem. 1.

Quemadmodum enim q in Euripo sunt, huc illuc iactātur: Itidē hi nunq̃ sibi cōstāt, utpote incerta & fragili sñia oïa loquētes, uerū hic piscator oïa absque ulla dubitatione differens tanq̃ petrę innixus, nulla ex parte titubat. Ipsis nāque supernis penetralibus dignus habitus est, & quū oīpotentē Deū in se loquentē habeat, nihil terrenū sentit, ut illi qui ne per quietē quidē regias ingredi meriti sunt, sed extra in foro, & in aliorum hominū consuetudine pro captu suo inuisibilia coniectantes, multis se ambagibus inuoluerunt, quum de supernis mysteriis disputare contēderint, & tanq̃ cæci, & ebrii, nō mutuo duntaxat errore, sed plerisq; in locis secum iisdem semper rebus diffideant. — *In Euripo exiſtẽs*

B Quemadmodum sepulchra extrinsecus ornata, si exteriorem illam faciem amoueris, cadauerum, & exesorū ossium plena reperiuntur, Itidem in philosophorum opinionibus, detecta uerborū superficie, & ornatu, & multa mania absurda deprehenderis, maxime ubi de anima philosohantur, nunc honore, nunc contumelia, nullo modo, modestiaue adhibita, eam afficientes. — *Sepulchra. Philoſophus naturalis.*

C Date ut in terrā bonā semen iaciamus, curate ut ad recipiendū præparemini, & si quis spinas fouerit, spiritussancti igne incidat. Si quis & durū & cōtumax cor habuerit, eodē igne & molle reddet & placabile, si quis secus uiā multis cogitationib. cōculcatur, interiora petat, neq; iis assideat, quæ ... ad se trahere annitūtur, ut bonarū segetum in nobis — *Terra. Anima*

exuberantium prouentum pulcherrimum conspicemur. Quare summopere cauendum, ne nobis dicatur, quod aspidis surdæ aures habeamus. Nihil enim à fera talis differt auditor. Nonne omnibus brutis est rationis expertior, qui loquentem eum audire dedignatur.

Aspis.

D Quemadmodũ si quis eum qui ex littore ciuitates, oras, portusque conspicatus sit, in medium postmodum pelagus proueheret priorũ conspectu amoto, in nullum certum obiectum, sed in infinitum eius dimittit intuitum, Sic Euangelista supra oẽm nos creaturã ad cęlestia erigens, ad supernũ erectũ oculũ dimittit nullo fine (ut arcana illa assequamur) nobis adhibito, quippe qui nullus est.

In mediũ pelagus prouectus.

E Sicut enim oculorũ acies pura, & lucida acutè omnia intuetur, neque etiam in tenuissimis deprehendendis corporibus laborat, uerum si quis malus à capite humor, uel caligo aliqua ad oculum ascendit, densa quidem ante pupillã nebula obiicitur, quæ ne crassiora quidem corpora uidere sinit, Ita animæ usu uenit, cum omnis pertubatio quæ eã offenderat, purgata est, intẽte opportuna omnia prospicit: uerum cũ plurimis turbatur affectibus, uim omnẽ illã amittit, ut nihil aliud ualeat intueri. sed quamprimum nebula obiecta & somno atq; segnitie, quæ ad uirtutẽ & uitã utilia sunt, nulla in his capescendis alacritate contemnit.

Pura oculorum acies.

HOMILIA II.

F Intolerabilis quędam est ebrietas uana gloria, quem suæ subiecit ditioni, is ægre in sanitatem restituitur. Et quã pestifera tabe infecit animã, à cœlo abscindẽs, terrę affligit, neque eam amplius sinit, ad uerã lucem dirigere possit intuitum. Qui enim hoc morbo afficiẽ nullo præceptore, omnia sua sponte operatur, quę aliis placere arbitratur: ut aliis admirationi sit, præceps agitur. Vis huius intelligere tyrannidem? Si quẽpiam negociatorẽ, qui pretiosissimas sibi merces magno auri pondere compararit, rogaueris, quanã gratia tantum auri profunda, quidue tantus sibi sumptus uelit, nullam aliam ab eo rationem accipias, quam ut populo placeat. Quod si deinde, quid populus sit, percũctaberis, Quidam, inquit, tumultus, perturbationisq; plenus, & stultitia maiori ex parte constans, atque compositũ temere, per maris

Ebrietas Vana gloria.

Applausus populi.

maris fluctus uaria, & pugnãte sentẽtia sæpenumerò iactatum. Qui igitur sub huius seruitii dominio premitur, nõne omniũ miserrimus est? Inanis gloria, maiores nostri sic eã appellarunt. Inanis est, nihilque rectum, clarũ nec gloriosũ in se habens, tanquam personæ, quæ pulchræ quidẽ uisu, & decoræ, intus autem inanes reperiuntur, quare aspectu tũ ipso elegantiores appareant, neminẽ tamẽ unquam ad se amãdum allexerunt. Ita nihil miserius quæ à multitudine cõparatur gloria, difficilẽ nobis, & uiolẽtũ affectũ significat, aspectu namque solo pulchra atque elegãs uidetur, intrinsecus autem non inanis modo, uerumetiam ignominiosa, crudelitatis & uiolentiæ plena. *Homilia iii.*

Vehemens iræ affectus est, & omni flamma uehemẽtior, qua celeritate opus est, ut hunc ignem extinguamus neue ad summum eum euadere sinamus. Iræ enim morbus nisi mox sedetur, multas generat calamitates, impetus furoris eius ruina est. Quamobrem huic indomitæ beluæ nolimus habenas remittere, sed præ duro freno, metu scilicet futuri iudicii, eam cohibeamus. A *Flamma.* *Ira.* *Belua.*

Videbis iratos non secus ac insanos, turpiter in medium præcipites fieri, quũ enim circa precordia efferbuit ira, igne emittit, tota inflatur facies, incompositæ manus mouẽtur, & cætera, quum hæc faciunt, tãquam amẽtes, nihil sentiũt nihil intelligunt, sed asinorum more, cu cibus morsibusque inuicem insultant. *Homilia iiij.* B *Insanus.* *Ira.*

Quemadmodum si ex profundissimo & iugi fonte quantumuis aquæ haurias nihil tamen is diminuitur. Ita in unigeniti operibus, quodcunque ex his factum productumue crediderit, nihilominus effecit. C *Fõs Christus.*

Quemadmodum inquam lux quãtumuis hominũ multitudinem illuminaret, nihil splẽdoris remitteret: itidẽ Deus & antequam mundum conderet, & postquam cõdidit, idem perfectus, atque integer permanet, nihil tanto & tam admirabili opificio minor, nihil imbecillior. D *Lux.* *Deus.*

Quemadmodũ enim solaribus radiis nemo clausis oculis frui potest. Ita neque huius claritatis particeps abunde unquam fuerit, nisi animi oculum ad eam & dirigat, & intẽdat, tunc enim quocunque se uertit, facilis ei prospectus, E *Solares radii.* ...

patebit,quod euenit,cum omnibus malis affectibus animū purgauerimus. Peccatū enim tenebrę ut uorago quædā ꝓfunda quod uel inde planissimè cōstat,ꝙ clā,& sine arbitris peccata cōmittūtur. Quicūque enim in facinora sceleraq; prolabitur,odio habet lucem, neq; luci se credit,& quæ occultè & in abscondito fiūt, sunt dictu turpia. Sicut in tene-

Tenebræ. bris neq; amicus,neq; inimicus agnoscitur,sed omnia penitus ignorātur. Itidē & in peccato usu uenit.Quippe qui lu-

Peccatū. cro inhiat, nullā amici inimicine intelligit differētiā,liuidus familiarissimū nō secus ꝗ̃ inimicū cōspicatur,& latrones si-

Latrones. militer in omnes bellū gerūt, omnibus insidiātur, & omnino qui se uitiorū sordibus coinquināt,nihil ad rerū differētias dignoscendas ab ebriis insanientibusque differunt.

Quemadmodū noctu amoto lumine lignū, plūbū, ferrū argentū lapides preciosos,& alia omnia eodē modo & uidemus, & iudicamus, itaque qui sordidè & uitiosè uitā uiuit

In nocte respiciēs. neq; modestiæ uim, neq; sapiētiæ discernit pulchritudinē. In tenebris enim(ut iā dixi)pretiosi etiā lapides nullā speciē nullum præ se ferunt fulgorē,nō sua, sed caligātiam oculo-

Sordidè uiuens. rum culpa. Neque hoc dūtaxat nobis,dum sub impia uitiorum tyrānide uiuimus, molestum est, uerū etiā illud quòd formidine propterea angimur, & ueluti qui per obscurā no-

Noctēambulans. ctem iter faciunt,& nihil metuendum sit metu tamē cōcutiuntur.Sic qui scelus aliquod admittunt,& si nemo id uideat, nemo reprehendat, nihilo tamen melius sibi fidunt, sed omnia formidant,omnia suspicātur quippe qui perpetuis conscientiæ stimulis agitātur,omnia formidolosè circūspiciunt. Propulsemus igitur tam grauem, tam molestā uitā cuius angorē mors sequitur, mors in quā immortalis & ꝑpetua,cui nullus supplicii finis est.

HOMELIA VII.

F Nemo solem dixerit oculis noxium, eo quòd nōnulli ui-

Sol Deus. su sunt hebetiori, sed quam accommodatissimū,& ex acu-

Mel. te intuentibus eius utilitas indicatur. Neque mel quispiā amarum gustu iudicauerit,quoniam tale ægrotātibus uideatur.Deum autē ex infirmarum, uel ignorātium iudicio uel non esse, uel malum esse, aliquando humanis rebus ꝓuidere,aliquando eas negligere opinari,nō,sani hominis, uel in

sani

ſani potius, ut ultimo furore perciti merito dixerimus.

Si qui ſponte ſua, mentis oculos conuenientes, ad huius lucis radios aciem dirigere noluerit, non ex luminis natura in tenebris perſtiterunt, ſed malitia ſua, quæ ſponte tanto dono Dei indignos ſed reddiderunt.

HOMIILA. VI.

Inquiras quanta potes diligentia, ſolarium radiorũ originem, non ſane poteris, neque indignaris, neque tuã iniquo fers animo imbecillitatem, quid igitur in maioribus tam audax es & temerarius?

A *Solares radij.*

HOMELIA IX.

Tanta fidei uis, tanta gratiæ exuberantia, & quemadmodum ignis ſi metallorum terrã attigerit, eam quàmprimũ aurum reddit. Sic & longe magis pro luteis aureos eos baptiſma facit, quos abluerit, quũ ſpiritus ſanctus tanquam ignis illa ipſa hora animos noſtros ingrediatur, & terrena aſſumpta ſimilitudine, cœleſtem illam nouam, & claram tanquàm ex fornace fulgentem referat.

B *Ignis. Sĩgularis baptiſmi efficacia.*

HOMELIA X.

CHRISTVS ſuo deſcenſu naturam ſuam nihilo inferiorem reddidit, nos autem cum ignominia antè in tenebris eſſemus, erexit ad ſupernam gloriam, non aliter quàm quũ rex inopem mendicumq; ſtudio & beneuolẽtia quadã alloquitur, nihil ſe indignum facit, illum uerò omnibus admirandum reddit.

C *Rex Chriſtus.*

HOMELIA XI.

Quonam pacto, qui regem aliquando precioſiſſimo cultu ornatũ, precioſisque undiq; fulgẽtibus lapidibus cõſpicati, aliis ſpeciem illã, ac maieſtatẽ enarrare uolunt, purpureũ florem, gemmarum magnitudinẽ, albas mulas, auratos currus, ſoliũ, adſtantium oculos nimio fulgore perſtringere ꝑ uiribus enarrant. Cum uero & his, & aliis collectis cultum illum omnem, maieſtatemque uerbis comprehendiſſe ſibi non uideantur, continuo addunt: Quid multis opus eſt? uno uerbo dicam, quaſi rex. Cũ ex hoc uerbo (quaſi) non regi ſimilẽ, ſed ipſum regem uelint ſignificare. Ita hoc in loco Euangeliſta, quaſi, inquit, ad gloriæ maieſtatem, & incompa-

D *Regiam Maieſtatem cõſpicatus Euãgeliſta.* *Quaſi nõ ſimilitudine ſed excellentiã ſignificat.*

E rabilem excellentiam significandam.

Optimus architectus. Christus. Siquidem quemadmodum optimus architectus domum situ & uetustate labantem. Ita communi hominum natura accepta, eius perditas restituit partes, distincta & abscissa copulauit, & quæ prorsus ceciderant, erexit.

F Nam si illi qui solis lucē cōspicari nequeunt, omni morte uitam miseriorem degunt, quid eos perpeti credendū est, qui illa luce priuantur. Siquidem in hoc seculo cœcitatis dū taxat damnum est, in illo autē non in uisu tantū lædimur *Dānati.* quamuis hæc sola priuatio sit grauissima, ut neq; ēt sic par esset supplicium, sed tanto id grauius, quanto sol ille, quàm hic est, sine comparatione præstantior.

HOMELIA XII.

G Non enim eadem conditione, qua agricolæ sunt uerbi diuini præceptores. Siquidem agricolę post annos sudo- *Agricola. Verbi diuini præceptores.* res & miseram illam laboriosamq; uitam, si terra aliquādo pro operis in se impensis nō respondeat, nemo alius eius damnum instaurare pōt, sed ridibūdus, tristisque ab area domū uel uxores & filios reuertitur, & quem longi laboris mercedem petat, habet neminem, in nobis autem nihil huiusmodi usu uenit, sed licet culta terra nullum afferat fructum & eius, & noster dominus uana nos spe dimissos non frustratur, sed remunerat.

H Quemadmodum enim aues pullos suos neque euestigio *Auis pullos habēs.* neque una dumtaxat die totam uolandi artem edocent, sed primo e nido tantum educunt, inde quum aliquantulum quieuerunt, uolatui eos assuefacere incipiunt, post. idie ad operam reuocant, ita paulatim exercendo ad naturalē eos efferunt altitudinem. Ita beatus Ioannes nō statim ad sum- *S. Ioan. Baptista.* ma Iudæos erigit, sed primum paululum à terra eleuat, quū Christum se meliorem testatur.

HOMELIA XIII.

I Thesaurum absconditum appellauit Salomon scriptu- *Thesaurus absconditus. Scripturæ.* ras, quòd oportet tanq̄ argentū, inquit, exquirere sapientiā & tanquā thesaurum perscrutari. Ideo ut ad eorum inquisitionē nos excitaret. Sed & Dauid orat: Reuela domine oculos. Et Christus: Scrutamini scripturas, quod utiq; nō dixisset, si perfacilè, & prima tantum lectione possent intelligi.

Quo

Quod enim in medio & in promptu est nemo scrutatur, sed qđ obscurū & latet, opus habet inquisitione, ut inueniatur.

A

HOMILIA XVI.

Est absurdum q̄ medicus, coriarius, textor, & oēs generatim opifices, quisq; p̄ artis suæ professione pugnet, Christianus autem non possit ullam religionis suæ adferre rationem. Atqui illę artes neglectæ ad pecuniam damnum referunt, huius autem contemptus, animæ detrimentū affert, & tamen tanta miseria, tanta insania laboramus, ut in illas omnem curam, cogitationemque adhibeamus, necessaria autem & salutis nostræ munimenta firmissima, pro nihilo ducimus. Hoc non sinit Gētiles errorem suum cognoscere, atque deridere. Nam quum ipsi omnia faciāt, ut dogmatū suorum ignominiam defendant, nos autem ueritatis cultores, ne hiscere quidem ad nostra tutanda possumus. Parati, inquit semper ad satisfactionem omni poscenti uos rationem de ea quæ in uobis est fide & spe, & iterum: Verbum Christi habitet in uobis abundanter.

Opifices. Christiani.

B

HOMILIA. XVII.

Terra enim semel accepto semine mox profert fructus, neque indiget altera satione: In aīa nostra nō ita usu uenit, sed frequēter, & summa cū diligētia ī ea serēdū est, ut semel saltem fructum accipiat, primum enim non facile insidet, & imprimuntur animæ uerba Dei, quoniā multa sequitur difficultas, multis obstruitur spinis anima, multi adsūt insidiatores, semina diripiētes. Deinde quum germinat & radices agunt semina, iterum indigent diligentia, ut ad maturitatē perueniant, & quū peruenerint, ut integra perdurēt & a nemine lædantur. In seminibus enim quū è uagina spica erūpit, & rubiginem, & cætera noxia facile contemnit. In doctrina autem perfectum opus nonnunquam aliqua incūbens tempestas & fluctus perdidit, idq; & rerum difficultate, & hominum qui sciūt, & uolūt lædere fraudibus uariisque aliis tentationibus penitus labefactatur.

Terra frugifera. Anima nostra.

HOMILIA XXI.

Non ita fluuialium fluctuum uis ripas excedere, & conuellere solent deliciæ lasciuiaque bonā ualetudinē, & uires oēs facile subtrahit. Vt tenuis taenia bonæ ualetudinis.

Fluuialis uiolentia. Deliciæ & Lasciuia.

Frugalitas. ita uoluptatis mater est crapula, & ut morborum, ita fastidii & fons est & radix.

D

HOMELIA XVIII.

Mercator. *Agricola* *Elemosinarius.* Neque sine sumptu lucrum, neque diuitię sine larga effusione proueniunt, cuius rei argumentum in secularibus rebus uidere licet. Si quidē mercator & agricola, ille pecunias hic semina profundit. Mercator nauigādo pecunias in multos impendit, ut deinde lucretur; agricola semina in terram iacens assiduo dici labore exercet ut plus inde accipiat. Hic autē non tanto opus est labore, non nauis fabricāda est, nō jungendi boues. non terra aranda, nō tēpestates, nō aeris intemperies, non uis grandinis timenda, nulli fluctus, nulli scopuli offendēdi. Hæc nauigatio, hæc satio, una dūtaxat re indiget, ut dispergantur diuitię, reliqua omnia agricola ille perficiet de quo inquit Christus: Pater meus agricola est.

E

HOMELIA XXVIIII.

Satellites regum. In huius seculi regiis nemo satellitū, iis omissis, quibus coronato regi, & in solio sedenti placeat, graculorum uoces, muscarum & culicum obuolantium stridorē prosequitur. Ita & tu. Neque iis ulla ex parte potiores hominum laudes *Deo qui placere studens.* inueniuntur. Si spectaculum angelorum sanctorum contēplatus fueris, illas coronas noueris, si ad illum plausum te transtuleris.

HOMELIA XXIX.

F

Vermis. *Rubigo.* *Inanis gloria.* Quemadmodū uermis ligna ex quibus nascitur, & rubigo ferrū cōsumit? Ita inanis gloria altricē sui animā pdit. Spinarum est plena gloria multorum capitum bestia, & in eos quibus fouetur, quibus suscipitur, armata.

HOMELIA LXIII.

G

Bestia multiformis. Vana gloria est bestia uaria & multiformis, & ubique proprium uirus disseminat, pecuniis, deliciis, corporis pulchritudine, uestimentorum copia.

HOMILIA. XXIX.

H

Armis uti qui nescit. A scripturis enim spiritalia arma accipimus, uerum si ea nos induere, & discipulos amare ignorabimus, ipsa quidem proprias habent uires, accipientibus autē nihil afferunt utilitatis. Esto thorax, & galea firmissima, & clypeus & hasta: inde quis thoraca pedibus, galeam pro capite oculis aptes

clypeo

Clypeo non pectus,sed pedes protegat,nunquid huic homini ea arma quid conferant, & non potius lędent? Planè hoc constat,non tamen armorum culpa, sed illius uti nesciētis, Ita & in scripturis usu uenit,si earū ordinē cōfundemus, ipsæ quidē uim suam retinent,nobis autem nihil conferunt. *Scripturis qui nescit apta ri.*

HOMILIA XXXIIII.

Sæpè grauidæ mulieres inter ludendum,& edendum, dū balneis, dum spectaculis oblectantur,repentinis torquētur doloribus, Hac & nos in hac uita,cōditione uersamur. Simus ergo semper parati,nō semper hæc audiemus, nō semper habebimus benefaciendi potestatem. A *Grauidæ mulieres. Vir Christianus.*

HOMILIA XXXV.

Quemadmodum in auri metallis, ne minimam quidem uenam quispiam,qui rem intelligat, omittere patitur utpotè quę ad augēdas diuitias plurimū faciat,Ita in diuinis scripturis ne unum iota, aut unus apex, sed ne dimidiū quidē prætermittendum est sed omnia diligentius inuestigāda,nā a spiritu sancto omnia proueniunt,neque in his quicquam superfluum,nihil non necessarium. B *Vena Auri. Scriptura.*

HOMILIA XXXI.

Spiritus sanctus ignis est,ut excitamentum,& feruorem gratiæ,& peccatorum absumptionem significet. Aquā dicit eum,ut ablutionē & refrigerium,quibus ipsum accipientes animi fruantur.Etenim tāquam hortum uirentē, & fructiferis,& semper florētibus arboribus comātem.Ita promptā animam disponit,ut nulla anxietate, nullis sathanę insidiis distrahi sinat,sed omnia ardentia malitiæ tela extinguat. C *Ignis & aqua. Spiritus sanctus.*

Sicut si quis fontem intus habeat, nunquam sitiret, Ita & qui hanc aquam habuerit. *Fons.*

HOMILIA XXXIII.

Quemadmodū corpus iam aduentante morte, innumeris malis afficitur, & domus prope casum in rimas fatiscit, Ita orbis terrarum ad finem properans, tantis undique malis concutitur. D *Moribundus. Domus casura. Orbis*

HOMELIA XXXIIII.

Anima enim affectibus implicita, nequit, pfectò magnū aliquid aut generosum intueri,sed tanquā lippitudine quadā perturbata, in tenebris uersatur. Mentis igitur oculos à E *Spinæ. Diuitiæ.*

tam grauissimo morbo liberemus, illuminemus, nolimus iter spinas semē iacere. Quenā hęc spinarū copia, nostis, & si tacemus, sæpenumerò audistis Christū præsentis uitę sollicitudines, & diuitiarū fraudes, spinas appellasse, & merito sanè. Nā quemadmodum spinæ steriles sunt, Ita & diuitiæ. Quemadmodū illę quę tangūt, lacerant, Ita harū cupiditas. Quęadmodum facile igne cōprehendūtur, & odio habentur agricolis. Ita huius seculi negocia. Postremo, ut inter spinas ferę, uiperæ, scorpii delitescūt, ita in fraudibus diuitiarum.

F

Homilia xxxviii.

Frænum. Timor Dei.

Sicut qui Dei iudicii obliuiscitur, tanquam freno obiecto in præcipitiū defertur (inquinatæ autē sunt uiæ illius in omni tempore, & caussam affert, auferuntur iudicia tua a facie eius) Ita quem cōtinuus hic percellit timor, modestè uiuendi uiam ingreditur. Recordare nouissima tua, inquit, & in æternum non peccabis.

G

Homilia xlix.

Lampas. Spiritus.

Vt ardente lampade lux undiq; diffunditur, ita extincta occupāt tenebræ, ideo ait: Nolite spiritū extinguere. Extinguitur cū oleum deficit cū uehementior quædam uis uētu ꝑflat, cū cōprehenditur, & in arctū cogitur, sic enim ignis extinguitur. Cōprehēditur à curis secularibus, extinguitur malis cupiditatibus. Quando olei defectui aquam frigidam superaddimus, hoc est cupiditatem iniustorū animas perdentē, quomodo iterū potest accendi? Vbi hinc migrabimus cinerem & puluerem referemus, atq; fumū de[illegible]ionē, qui nos accusabit. Vbi fumus est, illic necessario ignis extinctus.

H

Homilia LV.

Sol. Oculus corporis. Ratio.

Quod sol mūdo hoc oculus corpori. Extincto sole omnia perduntur, & perturbantur, Ita amissis oculis, pedes inutiles sunt & manus, & animus, Ita oculus animæ. Quare ut in regio quodā loco altiori corporis parte sedem sortitus est, & cæteris præfertur sensibus. Oculus lucerna omnium mēbrorum, ornat totum corpus.

I

Homilia LVI.

Mēbrum insanabile.

Si membrum insanabile, metu ne reliqua corrumpat, incidimus, nō quòd illud negligamus, sed ut se [illegible] cætera quāto magis in iis qui male nobis iuncti sunt, sic faciendū.

Homilia

Homilia LXVII.

In corporibus multo ſepe uidemus incurabili morbo laborantes, imponemus medicamenta. Quid podagra peius? Quid chiragra? incidemus membra? minime, ſed aliquod remediũ diſquiremus, ex quo morbũ ſoluere poſſimus. Hoc idem in fratribus faciamus, & ſi grauiſſime ægrotent, curemus medicinam, & feramus inuicem onera, ſic implebimus legem Chriſti, & promiſſa bona conſequemur. A

Homilia LXX.

B *Pueri.*

Quemadmodum pueri uilium rerum ſpectacula admirãtur & obſtupeſcunt, pilis, trochis, & talis inhiant, magnas autem res ne cognitione quidem capere poſſunt, Ita & peccatores præſentia reputant, mirantur ad ſomnia.

Homilia LI.

C *Lux.* *Sal.* *Fermentũ.* *Vir pius.*

Vt lux, ita Chriſtianus claritate uitæ nihil obſcuritatis in ſe habẽs, nõ ſibi tantũ utilis eſt, ſed alijs. Sal niſi ſalſum reddat, non ſal, ſed aliud eſſe deprehenditur, Sic & fermentũ in alios confert utilitatem, Sic & nos.

Homilia LV.

D *Solaris lux.* *Cœleſtis gloria.* *Domus lucida.*

Si huius ſeculi lux tam pulchra eſt, conſidera qualis illa futura ſit. Quanto enim ſolaris lux lucernæ lumen excedit, tãto, imo longe magis illa ſolarem, quod inde ſignificatur, Sol obſcurabitur, ad illius uidelicet ſplendoris comparationem, ut non appareat. Quòd ſi hac uita ut ſplẽdidas nobis domos comparemus, magnam pecuniarum uim ædificando anxii ſumimus, cõſydera qui nobis ſubeũdi ſint labores ut clariſſimam nobis in cœlis domũ ædificemus, ubi lux in[illegible]abilis. Hic enĩ pugnæ, contentiones de terminis, de parietibus, illic minime, hęc relinquenda, illa permanſura, hæc tẽpore conſumitur, & multis ſubiecta eſt periculis, illa ꝑpetuo manet, hanc pauper ſibi comparare non poteſt, illã duobus obolis quis emere poteſt, ut uidua illa. Quamobrem, quã immodeſtiſſime fero, quod tot nobis propoſitis bonis deſidemus, animo deficimus, & ut hic ſplendidè habitemus omnia facimus, ut autẽ in cœlo paruum vel comparemus hoſpitium, nihil curamus uel laboramus. Dic quæſo, ubi hic domum habere uelis, in deſerto, an in aliquo paruo oppido, non puto, ſed in regiis & magnis ciuitatib. ubi rerũ copia

&

Ciuitas cō m-dissi ma. & maior nobilitas Ego tibi talem ciuitatē propono, cuius artifex Deus, in quam domū minori, quàm hic sumptu, minori labore condere atque ædificare poteris. Aedificant cū manus pauperum, hæc optima ædificatio, & summa sapiētia, sicut quā hic facimus, summa amētia. Etenim siquis te in Persidem, u. surum regionem illam, & mox reuersurū duceret, iuberetq; ut illic domū strueres, nònne eius amentiā reprehenderes, ac si inutilē suaderet impensam? cur nō idē in hoc mundo facis quem paulò post relinques?

HOMELIA xxxv.

E *Solares radij. Spiritus.* Vt eñi solares radii singulis diebus illuminant, neque ex nimia copia uis eorum minuitur, Ita, imò longe minus spiritus operatio ab accipientium multitudine remittitur.

HOMILIA xxxvi.

F *Insani. Inuidi. Færæ.* Nam quemadmodum insani aduersus seipsos nonnunquàm sententiam ferunt, Ita & inuidi solum inuidiosi miseriā disquirentes, eius felicitate & salute anguntur. Hi feris sæuiores illæ enim fame impulsę nos appetunt, hi beneficos nonnunquam inimicorum loco habent.

HOMILIA. lxxvi.

G *Cain. Abel.* Cain fratri inuidendo, nunquàm odium posuit, sed quātò frequentius à Deo admonitus est, tantò magis dolebat, magis cruciabatur, & properabat ad cædem. Hic ergo quam ille grauior morbus, qui nisi magna adhibita diligentia non facile remedia admittit? Eia igitur radicitus euellamus illum, scientes, quòd quemadmodum alienis bonis inuidendo Deum offendimus, ita congratulando, ei gratificamur, & participes nos facimus bonorum quæ recte operantibus reponūtur.

HOMILIA. lxxix.

H *Malitia.* Nam sicut malitia, & uiuentes, & mortuos affligit, & torquet. Ita uirtus ante cœlestis regni participationem, sectatores suos, & spe bona, & incredibili fouet uoluptate.

HOMILIA xlv.

I *Aurū liquefactū.* Qemadmodum enim si quis liquefacto auro manum uel linguam iniiciat, quam primum deauratur. Ita hæc nobis proposita animam auream reddunt. Refugit enim uehemētius igne fluuius, neque incendit, sed abluit tamē quicquid

quid comprehenderit. Hic sanguis præfiguratus est semper in altaribus, in iustorum cædibus; hic orbis terrarum decus est, hic est quo Christus emit, quo uniuersam ornauit Ecclesiam. Vt enim homo seruos auro emit; Ita nos sanguine suo Christus.

HOMILIA XLVII.

A *Cænum. Aĩa peccatrix.*

Quemadmodum enim cænum si contrectatur, grauius olet; Ita & anima cum perturbata est, & multis intrinsecus fluctibus agitata.

HOMILIA XLVII.

Febricitans.

Neque enim febribus laboranti, neq; timido quisquam irascitur, sed his morbis affecti, sui misericordiam & lachrymas mouent, huiusmodi est irati animus, qui si in te prosilit, tace, & opportunam ei plagam infliges.

B *Irati animus.*

HOMILIA XLVII.

C *Militus. Hoĩes.*

Etenim inter seculi homines, si quis militũ præter regis uoluntatem facit, ad regẽ non admittitur, sed munere & dignitate exautoratus, ultimo afficitur supplicio, Itidẽ & nos cũ cupiditati seruimus, cũ rapimus, cum uim inferimus, cũ uerberamus, cũ nõ facimus eleemosynam, illuc nullo pacto admittemur, sed id nobis, quod de uirginib. accidit, quibus ad sponsum ingredi nõ licuit, sed extinctis lampadibus, hoc est gratia deficiente, abierunt, Etenim ignem illum quẽ spiritus gratia statim accipimus, modo uolumus, augebimus, sin minus, extinguitur, quo extincto solæ tenebræ animas nostras occupabunt. Vt enim ardẽte lãpade, lux undiq; diffunditur, Ita extincta occupant tenebræ.

Lampas.

HOMILIA LIII.

D *Quercus. anima.*

Nam quemadmodũ quercus altius demissis radicibus, nullius uenti uiribus sternitur, Ita animam diuino confixam timore, nullus tentationum uentus euellet.

HOMILIA LIIII.

E *Vires corporis. Virtutes.*

Sicut.n. uires corporis moriuntur, & oẽm sensum amittũt. Ita & anima cũ multis detinetur, affectibus, uirtuti moritur, & si quid attuleris, nõ sentit, sed siue supplicium, siue quocunque aliud minabeis, nullo sanè sensu mouetur.

HOMILIA LXVI.

F

Sit uiolentus quispiam tyrãnus, qui omnes qui in manus suas

suas uenerūt, plurimis malis afficiat? Hic si uel regē, uel regiū filium captum, iniuste interimat, illius mors ēt alios ul cisci poteris. Sit aliquis qui debitores postulet, uerberet, in carcerem iniiciat, & hac insania etiam nihil debentem coer ceat, hic etiam eorum quæ in debitores commisit, dabit pœnam, interficietur ab illo. Non aliter in Iesu usu uenit. Po rū enim quæ in nos fecit diabolus, propter ea quæ in Christum ausus est, postulatus est ad supplicium.

Violētus tyrānus. Diabolus.

HOMILIA lxvij.

G Quemadmodum enim sol debilem oculorum aciem per stringit, non natura sua. Ita usu uenit in his, qui diuino nō attendunt sermoni. Ita & Pharaonis cor indurauisse dicitur, ita his accidit, qui uerbum Dei oppugnant.

Sol. Verbum Dei.

HOMILIA lxvij.

H Si quis tibi optionē proponeret, an egregiū corpus & bonæ habitudinis, & aliis spē præstans, uili tū indutū ueste, an turpe, & morbis implicitum, ornatum tamen auro, & pul chritudine cultum malles. Nōne naturalē corporis pulchri tudinē uestimētis præferres? In corpore hoc sane præfert. In anima cōtra, q̃ qui turpē, informe, & nigrā habet, putat eam se auri splēdore emendare. Quænam hæc amentia? Interiorem ornatū cures uelim, & hæc monilia animæ appo nas. Nā si his corpus ornetur, neq; ad bonā ualetudinē, neq; ad formā quicquā conferet. Neq; enim nigrū corpus albū reddet, nec turpe speciosum. Si [illegible], e uestigio eam pro nigra candidam, pro turpi speciosam reddet.

Corpus sanū ac morbidum. Anima uirtute ornata.

HOMILIA lxxij.

I Et quemadmodum si quis in [illegible] stercus iniiciat, totum immundum reddit. Ita [illegible] auaritia attigerit, omnes fœtore suo corrumpit.

Stercus. Auaritia

HOMILIA lxxv.

K Neque enim si asini in nos [illegible], & inclangant graculi, sapietes autem laudent, [illegible], stultorū clamores non moueant. Sūt enim [illegible] haud dissimiles, & asinis peiores, qui [illegible]. Nā si terrenus rex te laudet, de [illegible] laudibus cogitas. Quousque in cœno uersabimur? Quousque stultos & [illegible] spectatores habebimus?

Asini. Graculi. Laudatores.

HOMI-

HOMILIA lxxvi.

Quemadmodum nauis innumeros uehens, nisi ad portũ appellat, sed in medio pelago submergatur, non modo ei longa proficit nauigatio, sed tanto maiorẽ facit iacturam quanto maiores labores subiit, Ita quæ in medio certamine corruunt animæ, grauiori casu concutiuntur.

A *Nauis. Naufraga. Aĩa ĩ bono opere deficiens.*

HOMELIA lxxxij.

Quemadmodum enim si quis te pauperem ut diuitem appellaret, laudaretq;, nihil ad te illæ laudes, sed potius in risum uerterent, Ita si quis falso calumniaretur, nihil id ad te. Quod si te conscientia reprehendit, nulla uerba perturbent, sed uitam emenda, hoc in ueris reprehensionibus dico.

B *Falsò laudatus, & calumniatus.*

HOMILIA lxxxiiij.

Nam sicut ad seruandam prolis successionem, Deus procreãdi cupidit item hominibus indidit, nõ tamen prohibẽs altiorem continentiæ uiam. Ita & uitæ nobis inseuit desiderium, prohibens ne quis se interimat, non impediens tamẽ ut præsentem uitam contemnat.

C *Procreandi cupiditas. Viuendi desideriũ.*

HOMELIA lxxvi.

Si quis pro amicis aliquid passus gloriatur, si quis ꝓpter Deum quid tolerat, quam sentire molestiam putãdum est? Oportet in rebus grauibus, & molestis, non labores sed præmia considerare. Quemadmodum mercatores, non maris pericula, sed lucrum expectãt, Ita & nos cœlum & Dei præsentiam.

D *Mercatores. Cœlũ expectãtes.*

HOMILIA lij.

Si unguẽtario quispiam, aut unguentariæ tabernæ assidet, etiam inuitus illum accipit odorẽ longe magis qui ecclesiam frequentat, si durus, asper fuerit, gemit, incipiet aliquando audita opere implere.

E *Vnguentariã tabernã frequentãs.*

HOMILIA lviij.

Scriptura est ostium, quomodo nos ad Deum ducũt, & eius nobis cognitionem aperiunt? ipsæ oues faciũt, ipsæ custodiunt, neque lupos irrumpere permittunt. Tanquam ostium enim firmissimum hæreticos arcent, & in tuto constituunt, neque nos, modo uelimus aberrare unquã sinent. Et nisi hoc ostiũ infringamus, nũquam nos inimici nostri poterunt expugnare, per hoc ostium, & pastores, & omnes alii

F *Ecclesiã sæpe uisẽs ostium. Scriptura.*

ingre-

ingrediemur in ouile, id est, ad oues, & curam earum. Qui enim scriptura non utitur sacra, sed ascendit aliunde, id est, non concessa uia, is fur est. Sic Pharisæi aliunde ascenderunt, legem Dei transgressi.

Homilia lxxxiii.

G *Vulnus et Medicinam non curans. Diuina despiciens.*

Neque enim si quis vulnus acceperit, & medicinam imposuerit, non diligenter alligabit, sed decidere permittet, neque aquam, puluerem, & alia vulneri contraria nõ cauebit. ne grauius malam sequatur, non medicinę, sed proprię desidiæ culpa, hoc nõbis àccidere solet, cũ diuinis sermonibus parum, secularibus semper attẽdimus, Ita semen omne suffocatur, fructus nullus prouenit.

Homilia lxxxii.

H *Morbi, et fistulæ. Auaritia.*

Vt enim in morbis & fistulis, nisi quis prius fluentem humorem, & vulnus sistat, quæcunque imposuerit medicamenta, non amota morbi caussa, omnia frustrà contendet, Ita & non nisi manum ab auaritia, & malum hunc amorẽ cohibuerimus, licet eleemosynam demus, uiam incassum laboramus.

IDEM IN ACTA APOSTOLORUM. Homilia prima.

I *Equi, & Milites Discipuli Christi.*

Quemadmodum milites in multitudinem erupturos, nemo patitur exire, priusquàm armati fuerint, neque q̃squã equos sinit à carcere prosilire, priusquã aurigam nacti sint: Ita nec Christus discipulos suos passus est in acie conspici, priusquàm descenderet spiritus, ne facile caperentur, & abducerentur à multitudine.

K *Annonæ præfecturam aditurus. Cælũ asse cuturus.*

Et enim si quis aditurus annonæ præfecturam, sibi parat quicquid ad uitæ usum pertinet, atq; sibi nõ nihil dignitatis assequatur, & pecunias consumit, & tẽpus impendit, & innumerabiles suffert labores, quo malo nos digni fuerimus, si cũ tãta socordia regnũ celorũ adierimus, neque ulla cura nosmetipsos ad hoc præparauerim⁹, priusquã accipiamus? quin & postquàm acceperimus, socorditer egerimus.

L *Domus ruinosa ui ta p̃sens.*

Vtrum melius est metuere, an laborare? Si quis te collocasset ociosum in domo ruinosa, dicẽs, Expecta donec in caput tuum deciderit testudo iã putris, fortassis enim cadet, fortassis non cadet. Quòd si id non placet, operare, ac tutissimum

ſimum in habita thalamũ, utrũ magis eligere, ociumne illud cum timore, an laborem cũ ſecuritate? Sic igitur & nũc facito. Siquidem incertus euentus futuri ſeu domus quædã eſt putris, ſemper ruinam minitans. At induſtria illa, quanquàm laborem habet, tamen ſpondet ſecuritatem.

Otiũ cum timore melior eſt Labor cũ ſecuritate.

Etenim ſi de rebus ad hanc uitam corporalem pertinentibus ſtatuere uolenti, nõ permitterent leges ciuiles ordinare, ſi teſtari uolens non admodum conſtet animo, præſertim cũ de ſuis ipſius facultatib. præſcripturus ſit, quomodo qui de regno cœlorum docetur, deq; bonis illis ineffabilibus, poterit ad plenam uiã percipere, frequẽter & a morbo factus attonitus? Quando uero futurum eſt ut illa uerba dicas Chriſto conſepultus cum illo, quum iam ſis mox abiturus? Nam factis & uerbis oportet declarare beneuolẽtiam.

A *Teſtator Moriturus.*

Tu uero perinde facis, ac ſi quis tum poſtulet aſcribi militiæ, quum iam bellũ eſt ſoluendum, aut ſi athleta tũ ueſtes exuat, quando iam ſurgere cœperint ſpectatores theatro diſceſſuri. Siquidem in hoc arma ſumis, non ut protinus aufugias, ſed ut acceptis illis, ex aduerſario trophæum referas.

B *Athleta.*

Si rex miſſis literis iubeat uinctos è carcere dimitti, gaudium eſt ac lætitia. Deus autẽ mittit ſpiritum è cœlis, nõ reliquias pecuniæ debitæ, ſed uniuerſa peccata condonans, & omnes fletis & eiulatis? *Homilia ii.*

C *E carcere dimiſſi. A peccatis ſolui.*

Quemadmodum quum uidemus infantem plorantem, ſemperque cupiẽtem aliquid a nobis accipere, quo nihil illi eſt opus, tũ occultato potius quod cõcupiſcit, oſtẽdimus illi manus uacuas, Ecce non habemus, Itidẽ & ille fecit apoſtolis. Sed quemadmodum puer ille ſi poſtea nihil oſtẽdamus, inſtat plorando, uidens ſe eſſe deluſum, deinde eo relicto diſcedimus dicentes, uocat me talis, & aliud quidem eius loco quod cõcupiſcebat damus uolẽtes illũ auocare ab eo quod maluiſſet accipere, extollenteſque illud quod in alterius locum damus, eo dato repente ſubducimus nos, Itidem fecit & Chriſtus, illi quærebant accipere, hic negauit ſe habere. Attamen primum deterrebat. ceterùm ubi rurſus quærerent, iterum negauit ſe habere niſi quod nũc territat, uerum poſtea quam oſtenderat, quod fecerat, dicit etiam, probabilem cauſam, pater, inquit poſuit in ſua poteſtate.

D *Infans ſẽper plorãs ſemperq; cupiens. Petentes àdeo quæ non deceant.*

Idem

IDEM IN EPISTOLAM AD ROMANOS.

HOMILIA I.

E Familia Ecclesia. Officia naria.

Quēadmodum in familia aliqua ad diuersa quisq; opera, segregatus est, Sic & in ecclesia diuersæ sunt administrationum distributiones.

HOMILIA II.

F Quemadmodum enim apud ipsos reges, omnes quidem unius regnantis imperium agnoscunt, subseruiunt autem non omnes iisdem in rebus, sed illius munus est exercitibus imperare, huius urbes regere, ac dispensare, illius rursus pecunia eas asseruare, quæ in thesauros reconditæ sunt, Ita & in rebus spiritualibus hic quidem suum in Deum seruitutē ac cultum ostendit in fide ipsa, in recta uitæ propriæ dispensatione, Ille aūt suscipiēda hospitū cura, alius pertractatāda rerū necessariarū præfectura. Quēadmodum & inter ipsos apostolos, Stephani munus erat uiduarū præsidiū, ac patrocinium: atq; hæc quidē in parte Deo inseruiebat, Alius porrò Euangelici sermonis præceptionem susceperat, cuiusmodi erat Paulus, seruiens in Euangelio prædicando.

G Ignis. Amicorū adunatio.

Quemadmodum enim ignis naturam talem esse uidemus, ut si quis multas in unum lāpadas coegerit, splendidā reddat, & incendat lucem. Sic & in ipsis fidelibus ac credulis usu uenit. Quū enim à nobis mutuo auulsi sumus, fit nescio quo pacto, ut mæstiores reddamur, quū autem mutuo nos conspicientes mēbris domesticis hinc inde impliciti, fit ut magnam consolationem accipiamus.

H Labyrinthus. Gryphi. Cogitatio.

Talis est enim cogitationum natura, Labyrinto cuipiam ac gryphis similis est, nullum usquam finē habens, neque cōcedens cogitationem stare supra petram, originem ab arrogantia ac nimia sua opinione assumēs, quum enim quosdā pudeat ad fidei susceptionem accedere, at ne uideamur cęlestia ignorare, ipsi sese in cogitationem ueluti quisquilias, ac minutias coniiciunt.

HOMILIA III.

I Regales pecuniæ.

Quemadmodum igitur cui regales pecuniæ creditæ fuerint, mandatumque acceperit, ut eas in regis honorē ac decus insumas, is si in prædones, scorta, magos, eas insumpserit, hosque

hosque regiis pecuniis splendidos reddiderit, tanquam qui maxime regem offenderit, pœnas pendit: Ita & hi quum accepissent notitiã de Deo, deque eius gloria, deinde idolis illã circumposuissent, in iniustitia ueritatem detinerũt, ac quod in ipsis quidẽ fuit, cognitionem iniuria affecerunt, quũ ea ipsa, quatenus decens fuit, usi nequaquam fuerint.

A *Præfectus exercitus. Deus.*

Quemadmodum enim si quis exercitus præfectus prælio ingrauescente abscesserit, hostibus milites tradit, haud quaquam ipsos impellens, uerum suo ipsius auxilio nudans. Sic & Deus eos dimisit, qui admittere ipsius præcepta noluerunt, sed statim inter primos ab eo defecerunt, & ipse nihilominus partes suas omnes explens.

HOMILIA iiii.

B *Insani ac phrenetici. Peccatores.*

Etenim qui insaniũt, ac phrenesim patiũtur, ii certè multas, & eas miserãdas in semet iniurias dum inferũt, ob quæ facta aliis lachrymas cient, ob ea rident quidem ipsi, & insolescunt, nec tamẽ illos propterea dixerimus supplicio liberatos, sed hoc ipso nomine pœna grauiori affligi, quod ne ipsi quidem norint, quibus quantisque in malis uersentur miseri, neque enim ab ægrorum, sed è sanorum calculo sententiam ferre nos opportet.

HOMILIA v.

C *Impensissimè amans neglectus tamen.*

Auersati sumus uocantem, & undequaque illectantẽ, ac nec sic quidem nobis ille pœnas sumpsit, sed accurrit ipse, ac resistantes fugitantesque inhibuit, ipsi tamẽ ab illius manibus excussi, ad diabolũ transfugimus, ac ne sic quidẽ destitit, ille sed sexcentos rursus qui nos hortarẽtur, misit prophetas, angelos patriarchas. At nos legationẽ non solũ nõ admisimus, sed & legatos nobiscum agentes, iniuria affecimus. Ille autem nec per hoc quidem nos respuit, sed quod facere solent ii qui uel uehementissime quum amant, negligũtur tamẽ, circũiẽs ad omnes adiit, tum in cœlo, tũ in terra sese manifestans, congressusque nũc cum Hieremia, nũc cum Michea, paratus etiam, cum iis qui illum aduersarentur postulans ad rationis reddendæ calculos descendere, tũ autem ad omnia surdos ad colloquium secum trahẽs, Popule mi, inquit, quid feci tibi &c.

D

Et quod ignauis famulis usu uenire in foro solet, ut mini

Otiosi à spirituali bus desci scentes. steriis necessariis posthabitis, ad quæ peragenda à dominis suis amandantur, in consulto, ac temere sibi occurẽtibus affixi, ociũ illic absumãt hoc ipsum sane & nobis quoq; accidat necesse est, quoties à Dei mandatis aberramus Stamus enim admirati diuitias, corporis pulchritudinem, & alia ité ad nos nihil pertinentia, illorũ famulorũ exẽplo, qui mẽdicis, morionibus, ac per præstigias quasdam miracula repræsentantibus intenti, sero domum ubi redierint, extremis plagis cæduntur: multi aũt & propositũ iter prætereunt secuti alios, turpiter & inhoneste in huiusmodi facinoribus, sese gerentes. Nos uerò caueamus, ne similia patiemus, etenim dimissi quid sumus ad multa, & ea urgentia, peragẽda qui si omissis illis, steterimus oscitantes ad hæc infructuosa, tempore omni nobis frustra & in cassum absumpto, extremum luituri sumus supplicium.

E *Occulte crimines reuelatio subitanea.* Si nostrum cuiusquã occultum crimen aliquod hoc ipso die in mediũ delatũ, huic modo consessui innotesceret, non ne fieret, ut ille interire, ac terram sibi potius dehiscere, quã tam multos peccati sui testes habere mallet? quid igitur tũ nobis fiet miseris quum omnia orbi uniuerso palã facta, in tã aperto, tãq; illustri theatro denudata, hominũ nobis partim cognitorum, partim incognitorũ oculis subiicientur.

HOMILIA vii.

F *Altare demolitu rus. Peccaturus.* Siquidem uiderẽmus ignẽ manibus ac ligonẽ gestanté, hanc ædẽ unà cum altari demoliri, euertere, incendere, non ne fieret, ut ab omnibus iis qui rẽ forte spectarẽt lapidibus obrueretur tanq̃ impius, ex lex? quid igitur? si quis flammam gestet, hoc quo utimur igne edaciorem, inuidentiã dico, non lapidum ædificia demolientem, neq; aureum altare euertentem, sed quod longe & lapidibus & altari preciosius est, præceptorum ædificium subuertentem, & deuastantem hic qua tandem uenia dignus esse queat?

HOMILIA. vii.

G *Feneratores.* Etenim in fœneratitiis pecuniis hoc usu uenire uidemus ut feneratores libẽtius iis debitoribus mutuas dẽt pecunias qui quod mutuò acceperit, multo post tẽpore soluturi sint. Nã qui protinus resoluit, is fenoris cursum interrũpit: qui ante in soluẽdo serus est is, quæstũ maiorẽ efficit. Itane uerò obe-

randis

rãdis hoĩbus morã nõ ęgrè ferimus, sed & modis oĩbus maior illa ut fiat, excogitamus: obærãdo aũt Deo sic nos pusillanimes gerimus, ut hoc noĩe tardemus, ac tergiuersemur? A

HOMILIA viij.

Deus diabolum habitare uoluit, tanquam prædonem quempiam ac tyrannum, qui, nisi quem apprehenderit inermem & solitarium in suas speluncas descendentẽ, accedere sanè non sustinet, nisi nos per desertum locum iter faciẽtes uiderit, appropinquare non audet. Desertus autẽ locus diaboli, nihil aliud est nisi peccatum. Opus est ergo nobis fidei scuto, salutis galea, spiritus gladio, nõ ut ne malũ aliquod patiamur tantum, sed ut illius caput irruere uolẽtis obtrũcemus. Serpentis formã gerit, deorsum traditur, ab inferiori loco depugnat, id est, à rebus quæ infra nos sunt, à uoluptate, diuitiis, à secularibus rebus. Si quẽ uiderit uolatu ad cœlum ferri, primo saltu eousque contingere haud quaquã põt, deinde id aggressus, celeriter labetur, neq; enim pedes habet, ne formides non alas, ne tereare, super terrã trahitur iis quæ intra sunt adhærescens. Igitur nihil sit tibi cum terra commune, ac labore nullo egebis, neq; enim eam pugnã nouit quæ aduerso utrinq; cornu geritur, sed ueluti serpẽs spinis occultatur, intra diuitiarum imposturam assiduè latitans, qui si spinas incideris, facile aufugiet, timidus redditus, si & in illum diuinas incantationes cauere noueris, statim uulnerabitur, sunt enim nobis incantationes spirituales, ipsum nomẽ domini nostri Iesu Christi, atq; ipsius crucis potẽtia. Hæc ipsa incantatio nõ solum draconẽ à spoliis abigit, atq; in ignẽ conijcit, sed & uulneribus quoq; medeť.

Diabolus prædo.

Serpens.

IDEM SERMONE IN ILLVD Apostoli dictum: Oportet & hæreses esse.

B

Nam ut arbores bene & diligenter radicatæ, uentorum ui cum aguntur, hinc & inde, fortiores fiunt. Sic & bene solidatas in fundamento ueræ fidei animas, quæcunque irruunt hæreses, reddunt fortiores, tantum abest, ne subuertant.

Arbores bene radicatæ.

Nam qui oculis laborat, etiam à sole offendi consueuit. C
Qui autem sanus est, nec à tenebris incommodatur.

Ad principatus uocati. Et quasi hi qui ad magnos quosdam principatus accersi ti, regias inhabitaturi ciuitates, omnem substantiā suam in pecuniam commutāt, & sic illo migrant. Ita plane & tūc faciebant homines illi ad cęlū uocati, & ad supernam metropolim, & regnum quod illic est. Nā persuasum habentes illic esse patriam, omni substantia sua in pecuniam cōmuta D ta, pecuniam per Apostolorum manus illò præmiserunt.

Radix. Elemosina. Sicut radix in pingui plātata solo, q̄ nobis singulis annis tēpestiuos affert fructus. Sic & pecunia in manib. pauperum plantata, non solum in singulos annos, sed & in singulos dies spirituales nobis fructus affert, fidentiā scilicet in Deum, peccatorum obscessum, conscientiā bonam, lætitiam spiritualem, spem iucundam, aliquaq; bona quæ præparauit Deus diligentibus se.

Idem in primo ad Corinthios Cap. X.

E Quid dico communionem? ipsum illud corpus summus Christi, non corpora multa, sed corpus unum. Quēadmodum enim panis ex multis constans granis, ita compositus *Panis* est ut nusquam grana uideātur, & sunt quidem grana, sed propter coniunctionem nullo discrimine discernentur. Ita *Ecclesia.* nos quoq; & inuicem, & Christo coniungimur.

Sermone super dictum Apostoli. Quum subiecti ei fuerint.

F

Victores. In aliis certaminib. laureas referunt, qui uictores redeunt, at in disputationibus diuinis, solis debetur corona, qui se rei magnitudine uictos ingenue fatentur.

Idem in epistola ad Galatas. Cap. I.

G

Hæretici. Vbi sunt igitur, qui nos ut contentiosos damnāt, eò q̄ cum hæreticis habemus dissidium, dictitātque nullum esse discrimē inter nos & illos, sed ex principatus ambitu ꝓficisci discordiā? Audiant quid dicit Paulus. N mirū illos subuertisse euangeliū, qui paululū quippiā rerū nouarū inuexerāt. Isti uerò non simpliciter pusillū, qui filiū Dei prædicant esse creaturā, sed quod est omniū maximū immutāt. An nō audisti, q̄ is qui ueteri quōdā testamēto, sabbato ligna collegerat, unicū mādatū, neq; maximū trāsgressus, ex

tremo affectus est supplicio? Quodq; Oza, qui arcam alio qui subuertēdā fulcit, è uestigio mortuus est, eò ꝙ ministeriū ipsi nō cōgruēs usurpauit? ergòne sabbatū uiolatū, & solus arcę ruiturę cōtactus, ad tātā īdignationē ꝓuocauit, ut qui hæc ausi fuerāt, ne minimū q̄dē ueniæ sint cōsequuti, hic uero q adorāda & ineffabilia dogmata corrūpit, excusationē habiturus est, & ueniā consequet̄? Non pōt hoc fieri, nō pōt inquā. Hoc ipsum igitur est omnium malorū cā, q̄d ob pusilla non indignamur. Ob id enim maiora scelera subierunt, ꝙ minoribus debita correctio non adhibet̄. Et quemadmodum in corporibus, qui uulnera neglexerūt, febres gignunt, & putrefactiones, ac mortem denique. Itidē & in animis, qui pusilla dissimulant, maiora inuitant. *Vulnerū neglectus*

In Caput ij. A

Quemadmodum enim peccatum, si uicerit, ipsum est ꝙ uiuit in homine, animum ad quæ uult ꝑtrahens. Ita si illo mortuò, q̄ Christo sunt placita, fiāt, nec humana deinceps est eiusmodi uita, uidelicet ipso Christo uiuentem nobis, hoc est, agente ac dominante. *Peccatū.*

In Caput iij. B

Quemadmodum si lucerna quæ noctu præluxit, iā orto die, uetet nos obtueri solē, non solum non præstaret officium, uerumetiam læderet. Itidem & lex, si obstaret ad meliora pergentibus. *Lucerna. Lex.*

In Caput iiij.

Quemadmodum qui perpetuo mitigat in medicādo, remissum hoīem facit. Ita semꝑ asperis uti sermonibus magis exacerbat hoīem. Eoq; bonū est ubiq; moderatis uti. C

Verū hūc in modū nō loquitur, sed aliter, parcit.n. illis, nec uult ferire, nec uulnera uulnerib. addere, quēadmodū eruditi medici eos qui in longū incidūt morbū, non protinus ac semel, sed ex interuallo curant, ne desperdentes animum, pereant. Sic & hic beatus. Nam & hi parturientis dolores hoc sunt acriores, quæ maior erat affectus charitatis. *Eruditi medici.*

In Caput v. D

Manifesta autem sunt opera carnis, quæ sunt scortatio, adulterū immundicies, lasciuia, ueneficium, simulacrorum cultus, inimicitiæ, cōtētio, ęmulationes, iræ, cōcertationes *Opera carnis.*

seditiones,hæreses,inuidiæ,cędes,ebrietates;comessationes & his similia,quæ prædico uobis,ꝙ qui talia faciũt,nõ erũt hæredes regni Dei. Hic iam mihi dicito tu, qui carnis accusator es,& arbitraris hæc ob simultatem & discordiã esse dicta.Sit adulterium & scortatio carnis,iuxta ueſtrã opinionẽ inimicitiæ, contentio, æmulationes,concertationes, hæreses,ueneficia,cuius erunt?Nam hæc tantummodo sunt corruptæ uolũtatis,nimirum ut cætera, quomodo igitur erũt carnis ? uides igitur ꝙ hæc nõ loquitur de carne, sed de terreſtri cogitatione , quæ humi serpit , eoque terrorẽ ingerit dicens.Qui talia faciunt, regni Dei nõ erũt hęredes . Quòd si hęc essent naturę male,nõ uoluntatis prauæ, superflue dixisset,faciunt,non patiuntur.Huius autem rei gratiã ẽt exulant à regno cœlorum Neque enim ad ea quę sunt naturę, sed ad ea quę sunt uoluntatis pertinent uel coronę,uel supplicia.Quapropter etiam hæc minatur Paulus.

E *Athletarum delectus.* Quemadmodum igitur si qui athletas deligit , siue naso adunco,siue simos,siue nigros,siue candidos eligat,nihil,refert ad probationem,sed illud unum spectandum est,ut ualidi doctique sint.Ita qui ascribendus est in nouum testamẽtum,huic nihil nocent hæc omnia corporalia,si absint,quẽadmodum neque iuuat,si adsint.

F *Ignis admotus ceræ.* Quemadmodum enim ignis admotus ceræ, facile mollit eam.Sic & amoris calor,rerum,fastum,& arrogantiam, uehementius quàm ignis soluit.

IN CAPVT vi.

G *Adulterinũ,et syncerum aurum.* Sicut enim aurum uidetur quidem esse splẽdidũ priusquam mittatur in fornacẽ,uerum ubi traditũ fuerit ignitũ, uero certo dignoscitur,eo quòd adulterinũ est,ab eo quod est,syncerum,separato Sic & nostra opera,ubi diligẽter examinaueris , tum euidenter retegentur,uidemusque nos ipsos multis criminibus obnoxios esse.

H *Semẽtis.* Quemadmodũm enim in semente,qui seminat, non poteſt ex ordeo metere triticum, eo quòd oporteat,& sementem,& messem eiusdem esse generis.Sic & in operibus. Qui in carne deposuerit delicias,temulentiam, cõcupiscentiam *Messis.* absurdam , quæ hinc proueniant metet . Quæ autem sunt iſta supplicium, ultio,probrum,risus,corruptio.

Quemad-

Quemadmodum enim qui in luctum aliquem inciderũt, aut aliquem ex synceris amicis amiserunt, aut alioqui malum aliquod subito exortum ferunt, neque noctu quietem agunt, neque interdiu, luctu pectus illorum oblidẽte, Sic & beatus Paulus pauca loquẽs de moribus, denuò reuertitur ad superiora, quæ maximè discruciabant ipsius animum.

A *Qui sunt in aliquo mœrore.*

Quemadmodum enim diuites sportulas mittunt egenti bus, quò, si quando & ipsi in egestatem inciderint, eadẽ ab aliis consequantur, Sic & nobis est faciendum.

B *Auxilia & elemosina.*

Sicut enim in structura domus non omnes lapides eundem habent locum, sed hic quidem in angulum est accommodus, ad fundamenta non item, ille contra ad fundamẽta commodus est, nõ item ad angulum, Itidem sanè est in cor pore, quod est ecclesia. Quin & in nostra carne licet idẽ cernere, attamen aliud membrum ab alio toleratur, nec ab om nibus omnia requirimus. Nam ex communi facta collectio & corpus, & ædificium constituit.

C *Structura domus.*

Quemadmodum enim equi freno morigeri, omnia ex se se facientes, non opus habent scuticã. Sic & anima quæ im pulsu spiritus recta facit, non eget admonitrice lege.

D *Equi morigeri.*

Vt enim in corpore si quis ab omnibus membris eũdem postulet suum, nunquam constiterit corpus, Sic & fratres graue bellum erit, si ab omnibus omnia requirimus.

E *Corporis dispositio. Ecclesia.*

IDEM IN EPIST. PAVLI AD PHILIpenses Homilia prima.

Ne uerò si semel atque iterum dederimus, existimemus nos totum beneficentiæ munus expresse. Per omnem enim uitam hoc agendum, neque enim satis est semel cum laude rem gerere, sed perpetuo. Etenim qui in stadio postquã decem dolichos cucurrit, si post deficiat, totam laudem perdidit. Et nos si semel aggressi bona opera, postea defecerimus, totum amisimus, totum perdidimus.

F *In stadio currentes Bonũ operantes.*

Quemadmodum diuitum filii ornatus gratia aureũ monile gestãt in collo, nec id unq̃ deponũt, ueluti nobilitatis signũ circũferẽtes, & ostẽtantes, itidẽ & nos oportet semper beneficẽtia ĩdutos esse, declarãtes ꝙ filii sumus eius q̃ misericors est eius, q̃ solẽ suũ exoriri facit super bonos & malos.

G *Filii diuitum benefici.*

H Quemadmodum enim ista monumēta pueris detrahuntur, posteaquàm facti uiri, feruntur ad aliud ornamētorum genus. Itidem & in nobis non iam erit eleemosyna, quæ pecuniis erogandis constat, sed alia quædam multo præstantior.

Monumēta pueris detracta.

HOMILIA. ij.

I Quemadmodū enim in fornace Babylonica, quum tam ingens flāma ferretur in altum, tamē beatis illis pueris ros erat, Sic amicitia diligentis, ac Deo placentis animum occupās, omne abigit incēdium; & in rorem admirabilē uertit.

Fornax Babilonyca.

K Quemadmodum enim actores in scena, regum ac ducū personas, item medicorum, ac rhetorum, sophistarum ac militum assumentes ingrediuntur, quum ipsi nihil horum sint, Sic sanè & in præsenti uita, paupertas ac diuitiæ nihil aliud sunt quam personæ.

Scena Vita præsens.

Sicut igitur in theatro sedens, si quem uideris, ex his qui extra scenam pedibus ingrediuntur, personam gestātem regis, nō iudicas eum beatum, neq; regem esse credis, imò nec ipse optas esse talis sed quum scias, quod sit quispiam ex his, qui conuersantur in foro, funium opifex, aut faber ærarius aut aliud quicquam tale, non iudicas illum beatum ob personā, aut ob uestem ad talos dimissam, neque ex hisce rebus æstimas illorum uitam, sed despicis potius illum ob aliā utilitatem, Sic sanè & hic, uelut in theatro, uidelicet mundo, sedens, & in scena ludentes spectans, ubi uideris complures diuites, ne putes uere diuites esse, sed diuitum obtectos personis. Nam quemadmodum ille qui in scena regē aut belli ducem agit, frequēter est famulus eorū qui ficus aut botros uendunt in foro, itidē & hic diues crebro, pauperior est omnibus. Quòd si detraxeris illi personā, si conscientiam explices, & ingrediaris animum, multam illic offendes uirtutis inopiam, cōperiesq; omnium hominum abiectissimū. Quēadmodum enim instāte uespera digressisq; qui cōsederāt, ubi fuerint è theatro egressi habitumq; tabulę deposuerint qui prius reges ac duces esse uidebantur, post apparent hoc quod sunt. Ita sanè & nunc, postquā mors aduenerit, theatrumq; dimissum fuerit, quum diuitiarum paupertatisq; personas deposuerint, omnes illuc profecti sunt, atq; ex solis operibus

ribus iudicati,declarant qui uerè ſint diuites, qui uerè pauperes,qui honorati,& qui humiles.

IDEM HOMILIA IN EPIST. ad Timoth. i.

Sicut em̄ paruulus,ſi quid habeat puerile, idq́; rebus neceſſariis præfert,pater ipſum puerilibus priuat,ut uel inuitū ad meliora traducat, Ita & Deus omnia facit,cunq; molitur,ut uota noſtra,atque deſideria ad cœleſtia transferat. A *Pater Deus.*

HOMILIA ii.

Arte opus eſt, nequis incaſſum iacula dirigat, nec extra ſignū ſagittas intorqueat,ut neceſſario opus,ſ. ſpiritus gratia,Sunt enim plurima quæ à recto itinere noſtros fruſtrētur conatus,cum ad unum ſignum intentio dirigenda ſit. B *Sagitarij operātes.*

Quēadmodum freno legitime utitur non is equus qui laſciuit,neq; qui mordet,ſed qui pulchrè agitur, ita & is lege utitur legitimè nō qui literæ neceſſitate ſobrie,ac iuſte, uiuere cogitur,qui nouit qđ ipſa nō īdiget, nō metu legis recte factis inſiſtit,ſed uirtutis tātum gratia,hic ſecure ac legitime utitur lege. C *Equus. Homo lege uiens.*

Quemadmodum literarum apices pueris proponuntur, porro qui eas docet non ex ipſis excellit, uerū aliūde peritiæ gloriam promeretur atq; ex ea eruditiōe præſtātius utitur literis, Ita & qui legem trāſcendit nihil opus habet doceri lege,nā ipsā nō metu exequitur, ſed ex uirtutis deſiderio hic melius implet. Quin etiam? Quēadmodum & medicus confecto uulneribus,nō ſano,neq; bona ualetudine prædito. Nihil opus manſueto equo & obtemperanti freno. Nihil inſtructione opus eſt ei,qui pedagogo non indiget. D *Literarū apices. Lex.*

Quemadmodum angeli ubicunque apparuerint, ſecum gloriam habent ita ſancti. E *Angeli ſancti.*

Quēadmodum ſol non indiget ueſtibus, non aliis aliquibus opus habet,ſed ſimulatq; illuxit gloriā ſui fulgoris oſtēdit, ita & tunc ſancti. F *Sol.*

Homilia iij.

Amicū peregre proficiſci cernimus, lugemus, ingemiſcimus,ſi mortuū uidere cōtigerit, plangimus,cū nouerimus eum nō perpetuo a nobis ſeparandum,propter reſurrectionis ſacramentū. Enimuero forte cū Chriſtus quotidie ſeparetur G *Amicus mortuus.*

retur à nobis imò cum ipſum ſingulis horis a noſtro arcea
mus cõgreſſu,neque dolemus, neq; durum aliquid & acer
bum nos pati arbitramur. Cæterum cum illum afficiamus
iniuriis,cũ eũ cõtriſtemus iugiter atq; irritemus, neq; quę
ille iuſſerit faciamus omnia,neq; ingemiſcimus,ſed inſenſi
biles,non ſecus ac lapides,manemus.

HOMILIA. V.

H Quẽadmodum dux niſi anteà miles optimus fuerit , ne
Dux. dux quidem eſſe aliquando poterit. Ita & doctorem prius
Doctor. oportet docere ſeipſum.

I Vt nauis tutiſſima eſt fides,qui ex illa deciderint,neceſ-
Nauis. ſe eſt naufragium facere.

K Sicuti dudum nubes Hebræorum caſtra tegebat. Ita Ec
Nubes. cleſiam protegat ſpiritusſancti gratia.

HOMILIA VI.

L Imitare uel pueros qui ſcholis traduñ,ac liberalibus di-
Pueri ſciplinis, qui cũ uiderint ſocios & cõtubernales ſuos rõnẽ
ſcholis ac reddere eorũ q̃ didicerint, eoſq́; qui negligentiores fuerint
liberali- cedi,& ꝑ ſingulos diſcuti,cõcidiq́; uerberib. admonentur,
bus diſci q̃d de ſe ſperare debeant,& penè præ timore moriuñ, ac ſi
plinis tra q̃s ex ſociis,eos flagris plurimis fortaſſis ceciderit, nõ iraſ-
diti. cuñ cũ metus ille animum penitus occuparit, neq; magi-
Viri Euã ſtrũ interpellere habent,ſed unum tantum intuentur, quo
gelici. pacto ſcilicet egredi uel ingredi , abſq; uerberibus poſſint,
ſolũ idq́; tẽpus uerſatur ante oculos,& cum exceſſerint ia-
nuas,eo iã metu liberi,maxima tenentur uoluptate.

HOMIILA XI.

M Quẽadmodum caduco parieti,aut nimiũ fragili corpo-
Pàries ri quælibet quiſque appoſuerit, in ſua imbecillitate,perdu
caducus. rat. Ita & hic nullum anima emolumentũ ab his quæ ſunt
Extrinſe- extrinſecus ſumit,ſed eadẽ ꝑmanet , quãtalibet ei q̃ſq; fo-
ca corpo renſecus ornamenta circundet. *HOMILIA XII.*
ris. Quẽadmodũ hi qui fide ſubnixi ſunt, in tuto nauigant,
N Ita & q̃ illa exciderũt,nuſq̃ pñt conſiſtere, ſed longo erro-
Fide ſub- re circũacti, poſtremò in ipſa perditionis prærupta feruñ.
nixi. Nam quemadmodum carnales cibos, diebus ſingulis ex
O neceſſitate requirimus,Ita & fidei pietatiſq; doctrinã ſem
Cibi. per accipimus,eaque iugiter enutrimur.

Quemad-

HOMILIA XVII.

A Quēadmodū scabiosæ oues, si cōfricent, ceteris ēt quæ sanæ sunt, morbo tētant, Ita & hi hoīes nequā si simplicio rib q busq; inuersent, ueneno eos suæ malignitatis iīciūt. *Oues scabiosæ. Homines nequam.*

Neque.n.si quis clausis oculis quærat inuenire, quid po terit, sicut itē si apertis ipsis seipsum homo obruat, auersatusq; solem ibi inquirat inuenire aliquid nequaquā po terit, Adeo sine fide nihil inueniri potest, eaque absente pu gnas nasci necessario contingit. B

Sicut. n.cum quis recto itinere gradiens, si in aliud aliquid intendat animum, pergit quidē, sed sæpe dū nescit, ur bē illā pertransit, ad quam properabat, pedesq; frustra sui ministerium præbent, Ita ferme & in cupiditate cōtingit. C *Viator. Cupidus.*

Quemadmodum enim aduersi quidam, ac furentes uenti, si in mare placidū, irruant, ipsum funditus uertunt, adeo ut harena profundi superius misceaī undis, Ita & pecuniæ cupidi omnia penitus miscent, neminē, qui huiosmodi est, amicum nouerunt. D *Venti furentes. Pecuniæ.*

Sicut.n.flamma uehemēs ubi in syluā incidit, peruertit oīa, & desolatur, Ita & ista orbem destruxit uniuersum. E *Flamma.*

HOMILIA XIII.

Viuens in delitiis mortuus est, Ventri.n.solummodo ui uit, cæteris sēsibus mortuus. Neq; aspicit quæ aspicienda, neq; audit, quæ necessario audire cōuenit, neq; loquiī quę decet loqui. Quēadmodum mortuus quispiam in lecto iacēs, complosis palpebris, clausisq; luminibus, nullū oīno sensum habet, Ita & hic imo lōge hic deterius, quā ille affectus est. Ille enim bona æque, atq; mala eadē ratione non sentit, hic autem malorum tm̄ amittit sensum nihilq; boni penitus sentit. Nihil illū ex his quæ in futura uita seruātur, mouet, sed ad omnia prestat immobilis, atque ita mortuus est, quēadmodum in cuniculum quēdā obscurum & tenebrosum antrū præcipitatus, atq; immūditia omni plenus, intimis & opacis uitiorum finibus cōditus, semꝑ in tenebris, instar mortuorum degit. Iam uero quis possit tēpestatem illā ingentem eloqui, quæ ex huiusmodi ꝑnitioso delitiarum usu in animā & corpus irrumpit? Quemadmodum enim uasta ac perpetua nubiū dēsitas, radios solis nū F *Mortuus in lecto decūbēs. Deliciosus.*

quam

Perpetua nubiũ dẽsitas. *Deliciæ.* quam sinit uim sui fugloris ostendere, Ita uini ac deliciarũ euaporationes, cerebrum, non secus quam scopulum nocte illumque crassa nube tegentes, non permittũt libere usquã se intendere uerum in tenebris perpetuis detinent eũ, qui sic miserabiliter iacet affectus, Neque explicari potest omnino quãta intus tempestate iactetur. *Catadysmus siue ĩundatio uehementior.* Quemadmodum enim sæpe cum inundatio uehementior facta fuerit, aquarũ uis officinarũ aditũ occupauerit, turbari eos, qui ĩtus sũt cernimus, & discos & amphoras, & spongias, & alia plurima ad exauriendum aquam cogitata deferre uti ne uiolatis fundamentis, atque commotis, omnis post hac supellex ĩutilis fiat, ita & anima quoties nimis deliciis oppressa fuerit, perturbatur oĩs ratio, cæterum cum iam coactum est, cum exhaurire difficilimum quod rursum aliud euestigio ingrediatur, incredibile est quanta perturbatio, quantusq; fluctus ĩmineat. Quanto corpus pinguedine, crassitudineque distenditur, tanto illa extenuatur magis, atque imebcilior fit, tãto *Oculorũ pupilla.* itẽ obruitur, & sepelitur. Ac sicuti in oculorũ pupilla siquĩdem exterius impositas tuniculas crassiores effeceris, cernẽdi uim emittere ex se nequit, & clarius intueri, cũ radius ille oculorum ex ea pinguedine obtũdatur, ac tenebris plena *Corpus mortui.* sunt omnia, Ita & corpus cũ fuerit obesum, animã quoq; obtusiorẽ euadere necesse est. At mortui (inquies) in putredinem tabemque uertuntur, ingensque ab eis sanie defluit, Ita & in ea, quæ delitiis soluitur, uideas quippe reuma, pituita purgamẽta narium, ructus ac uomitus extra profluunt. Cũ iaceat anima mortua, quid ex eo cibo potuque percipitur emolumenti? Neque si cadauer iaceat exanime pulchra ueste contectum, ex eo flore uestis ꝓficiet quippiã, Ita neq; anima mortua, uenustiore corpore amicta, aliquid ex eo decore lucrabitur.

G

HOMELIA XIIIJ.

Uniones. *Virtutes Sãctorũ.* Quemadmodum unionum magna differentia est, licet omnes appellẽtur uniones, Ita & cõplures uiæ uirtutis, sed uni quidem cadens est, atque omni ex parte rotundus, alius uero huiusmodi specie caret, cęterũ alio decore nitescit. Nã ad imitationẽ coralii ueluti quadam arte effictam, oblongã præfert lineam, angulosque tornatos, habetque quiddã

albo colore uenuſtius praxinum,ſed omni uirore iucũdius, alius coloris amœnitate prefert ſanguinis ſpeciem,alius mare colore cęruleo ſuperat , alius purpurei fulgoris eſt æmulus ſolis quoque colores inuenies.Huiuſmodi & sãcti ſunt, alii ſeipſos exercent,alii & Eccleſias ſecum.

HOMILIA xiiii.

Pauperes ſunt medici uulnerum tuorum manus eorũ tibi medicamenta præſtant.Non ita medicus ut medicamẽta imponat,extendes manum,curationem exhibet,ut pauper abs te,ut accipiat, porriges manum,dediſti pecuniam,peccata exuiſti. A *Medici. Pauperes.*

HOMILIA xv.

Veluti quiſpiam indulgentiſſimus pater pictura illuſtris non ipſe ſolus eam gloriã uult,ſed filium quoque ad eandẽ peritiam cupit adducere. Ita Deus eadem conditionis facultate te donauit,ut te terram facias cælum dedit corpus pulchrum poteſtatem dedit,ut animam faciat pulchrã , dixit , producat terra herbam feni , & omne fructiferum lignum. dic tu quoque, producat hæc terra fructũ ſuum,& prodibit quodcunque operari uolueris. Finxit draconẽ, illudit ei,id eſt,diabolum,nec tibi inuidit hanc poteſtatem,illude tu & illi ſi uis,potes enim eum ut paſſorẽ capere.Oriri facio ſolem ſuꝑ iuſtos,& iniuſtos,imitare & tu bona tua bonis malisq; cõmunica,Accẽdo in cęlo luminaria,accẽde & tu clariora illis,nanque potes his qui in errore ſunt, lumẽ ueritatis accẽdere. Dominor angelis , tu quoque per primitias itidem.In ſede regia ſede,& tu mecum per primitias ſede. B *Pictor inſignis u Deus.*

HOMILIA xviii.

Quemadmodum ſi apud barbaros detineretur ſeruus quiſpiam rex,& illi ad maioris ſeruitutis iudicium nõ purpuram atque diadema auferant,ſed cũ illis inſignibus, & aquas ferre & coquere , & alia inferre miniſterio,iubeant, ad maiorem & ſui honorem,& ignominiam illius.Ita barbaris omnibus immanius uitia iſta nobis imminẽt.Nihil iuuat integris gẽtibus dominari ſi ſerui perturbationum ſumus , & quid nocet nulli hominum principari,ſi uitiorum tyrannide celſiores ſumus? iſtud ſumma libertas eſt, iſtud imperiũ iſtud regnum. C *Seruus rex.*

In posteriorem in Epist. *HOMILIA i.*

D *Nauigãtes.* Quemadmodũ fieri non potest,ut qui nauigant, absque cura sint,Ita & hi qui uitam hanc fragilem uiuunt, absque solitudinis angore esse nõ possunt. Si diues fuerit, plurimæ *Homines in hac uita.* illi mestitiæ occasiones, Si rex,curis, destinetur innumeris.

Quemadmodũ ii quibus pars aliqua corporis dolet, putant se plus dolere,quam proximos,& qui oculũ dolẽt, nul-E lum putant sibi æquari posse dolorẽ. Rursumq; qui stoma *Dolor corporis.* chi lãguore tenetur,illum putat dolores omnes excedere singuliq; quibus detinẽtur incommodis,omnia ui suæ magni *Dolor animi.* tudinis transcendere existimant, Ita & in angore animi, ac mestitia contingit,ut quo quisq; premitur, eum potat ceteros sua acerbitate superare,quippe qui hoc suo experimento diiudicat,Sicut qui non habet filios nihil ea infœcundita te putat esse molestius & q inter paupertatis angustias filiis F angitur nihil eque atq; filiorum multitudinem exsecratur.

Veluti si quis domum ut sit preclaro opere,atq; honesto *Ornata domus.* mirabilis caute prouideat,eos uero qui hanc habitaturi, ne *Anima.* gligat,Ita qui corpus ornant anima neglecta.

Quemadmodũ enim cum ferendo oneri accedit socius, G eũ qui solus ferebat leuasse dicitur, Ita & in aliis omnibus *Onus ferẽtes.* huiusmodi societas, ex miseratione profecta, uim maximã alleuationis habet.Nam societas, eorum qui nostri meroris participes sunt,doloris maximam partem aufert. Sed uero nunc peruerso ordine, asinum lapsum erigimus, amicorũ H animas lapsos negligimus.

Ignis. Quẽadmodum ignis indiget lignis, Ita & gratia alacrita- *Gratia.* te nostra opus habet,ut feruere perpetuo possit.

HOMILIA iii.

I *Cibus quotidianus.* Quemadmodũ corpus nostrum, non si semel nutriatur, habet totius uitæ substãtiam, sed quotidiano indiget cibo, Ita in religione,in pietate,diebus singulis,opũ egemus auxi K lio Magna nobis misericordia opus est.

Adulter singularis. Sicut quisq; ,siue regis uiolarit uxorẽ,siue pauperis,siue serui,pari ratione adulter est, cum peccatũ non personarũ differentia,uerum ex uoluntate improba, id scelus admittẽtis iudicatur, Ita & hic,imò illum magis adulterũ dixerim, qui quãlibet ex uulgo,quã qui ipsam reginã uiolauerit, il-

hic

lic enim plurima irritamenta sunt, puta opes, elegãtia, forma, & eiusmodi, quorum hic nihil inuenitur. Eadem profecto oratione illum magis ebrium dixerint, qui quolibet uino, quam qui optimo inebriatur. Ita & cupidum eum potissimum censeo, qui ne minima quidem rapere omittit, Nam qui maxima, minima fortasse contemnet. Fur igitur magis hic quam ille est. *Ebrius põcipuus.*

A *Agricola Doctor.* Quemadmodum agricola non sui ipsius curam habens, sed fructuũ ad terræ, non absque utilitate laborat, uerũ primo ipse ante omnes laborum suorum percipit fructum, Ita & doctorem frui laboribus suis consentaneum est.

HOMILIA V.

B *Arbor crebris ictib. excisa.* Sicut arbor cum plures ictus acceperit, & uno postmodum repente corruerit, nõ illi uni tantum, sed cæteris pariter imputatur, quod ille animaduertit qui radicem intuetur enim ex alto conspicit, nihil tale ualet conspicari. Ita in uerbo Dei audiẽdo sæpe uno doctoris uerbo multi cõuersi sũt.

C *Latrones.* Quandiu hic sumus, anima uoluptatum illecebris delinita, tristia ægre admittit animo cũ uero migratura est corpore, tunc iam maiore metu continetur, quippe quæ ad ipsa iudicii peruenerit limina: Ita ferme & latrones, quãdiu quidem in carcere uiuunt absque metu degunt, ubi uero ad uelũ sisti cæperint, soluuntur metu. Cum enim pulsare animam metus mortis incipit, ignis instar præsentis uitæ oia succidens philosophari eam cogit, & futura sollicitamente uersari.

D *Medicorum medicamen. Admonitio diuersorum.* Medici sæpe plurimi, cũ plurima medicamenta ægroto obtulerunt, nihil profecerunt, cum demum repente quispiam accedens totum perfecerit, non est tantum munus illius, qui postremus accessit, uerum illorũ etiã qui remedia priores morbo adhibuerunt: Ita si quis post diutinã multorum ad monitionem, de repẽte ad nouissimi unius cuiuspiã correptionem respiciat, non postremo, sed prioribus acceptum referendum est.

E *Statera. Anima.* Sicut statera, si lancem loco motam habeat, pondera iuste non iudicat: Ita & anima nisi rationis lancẽ stabilem ac firmiter uim diuini timoris affixam, res synceræ diiudicare non ualet, sed circumfertur iugiter atque deprimitur.

Seruus ĩgratus et perfidus.

Si quis seruum nactus, qui in multis offenderit, illum & non flagris ceciderit, uerum peccatis indutus, futura uitare monuerit in posterum, ne in eadem decidat, magnis quoq; muneribus præterea illustrauerit, ac beneficiis fouerit, quæ nam obsecro futura est tam perfida mens, tam ingrata anima, quæ huiusmodi gratia non ad meliora sectando prouocari sufficeret?

G

HOMILIA vi.

Auis capta.

Quemadmodum auis & si nõ toto corpore, sed uno tantum pede capta teneatur, in potestate eius est, qui laqueũ tetendit, ita & nos cum uitæ, & fidei peruersitate capi ualeamus si uita solum oberramus, in ius diabolicũ labimur.

H

Vas fictile corpus nostrum.

Vas fictile corpus nostrum est. Sicut uas nihil est, aliud quam coctum lutum, Ita & corpus nostrum nihil est aliud q̃ lutum animæ calore solidatũ. Huiusmodi denique si sæpius decidat, defluit atque conteritur. Quid enim ossa, quæ adeo ualida & arida sunt, à testa figuli differũt. Quid a luto carnes. Nonne æque ex humore materiam trahunt.

HOMILIA xiii.

I

Miles Deliciosus.

Miles lauacris, ac spectaculis uacans, intentusque negociis ueluti desertor militiæ iure damnatur, multo magis. N. quæ deserto munere suo, delitiis student.

HOMELIA xvi.

K

Oculus Fides.

Nec qui clausis oculis quæris, inuenire quid poterit, sicut itẽ si apertis illis, seipsum homo obruat, aduersatusq; solẽ ibi inquirat, inuenire aliquid nequaquã poterit. Adeo sine fide nihil inueniri potest, eaque absente, pugnas nasci necessariò contingit. Quæ enim fides profitetur sola, succedẽs quæstio, neque permittit intelligi. Cum in quæstiones incidimus de Deo, quæ non oportet, opinamur.

In Epist. ad Titum

HOMILIA i.

L

Beneficia tus ab amico.

Si cum ex amico beneficium aliquod sumimus, siue cũ uerbum aliquod gratum placidumque audimus, in amorẽ exardescimus, quanto magis cum uiderimus quibus periculis implicιti fuimus, ex quibus omnibus nos eripuit dominus promptiores ad obedientiam erimus.

HOMILIA xvi.

Nihil

Nihil uilius, abiectiusq; uana gloria. Sicut si uidere contingat multitudinē paruulorū, eorū scilicet qui subiecti uberibus sunt, ab iis nō cupis gloriā, Ita te necesse est gloriæ causa ad oēs homines affici. Iccirco enī inanis dicitur gloria. nō aspicis, ut in scena sibi personas imponūt histriōes, quā præclaras, quā honestas, q̃ ad extremam, q̃ ad exactissimam formæ diligētiam effictas poteſne mihi huiusmodi aspectū uerum esse demōstrare? minime sane. Quippe igitur nō eas aliquando amasti? Nō. Cur id; quoniam inanes sunt, immutantq; decorū. Sed nullus ibi solidus decor, Ita & gloria inanis imitaturq; gloriam nō quę uera gloria est. Illa quippe sola permanet quæ naturalis est, quæ initimis conditur, porro quæ extrinsecus adhibetur, obruit sæpius facultatē, sed id apud homines, & usque ad uesperam. Cæterum soluto theatro, sublatisq; psonis, unusquisq; quod est, id quoq; uidetur. Non igitur uelut in scena atq; ludo, ueritatem arripiamus, inanis est gloria, nihil solidi in se habet nec ueri. Extincta est, & in fumum resoluta, rem tam instabile amare quo pacto inducimur? quā magnæ est stultitię, hāc uelut lutum in comparatione auri, scilicet gloriæ Dei contemnas?

Personæ histrionū. Vanagloriosi.

HOMILIA. iiii.

B

Fert magnum discipulo in mari solatium, magnamq; fiduciā, cū meminit magistrum fere naufragiū fecisse, & fuisse seruatū. Neq; enim arbitratur iam fluctus illos atq; tēpestates, ex propria imperitia inscitiaq;, sed ex ipsius rei natura cōtingere. Ac id permagnū est ratione solatii. Fert itē in bellis tribuno uel cuiuslibet agminis duci, maxima incitamēta uirtutis, cū imperatorē uident uulneratū primò, tū demū euadere eius uulnere, Ita & fidelibus quibusque multum affert solacii, quod apostolū cernunt tolerasse plurima.

Peritiores exempla imperitionibus prosunt.

HOMILIA vi.

C

Quemadmodū eos qui nudi effugiūt, nemo facilè tenere pōt, qui uero uestimēta post se trahit, eū qlibet cito apprehendit, eadē ratione & diues, & pauper existimandus est. nā ille quidē etiāsi capiatur, diffugere facillime poterit, hic aūt & si nō teneatur, suis cōpedibus uretur, curis innumeris, desideriis, ac pturbationib reliquis quippe oīa ista obruūt animū, neq; illa solū uerū & alia pluria, quæ ex diuitiis oriūtur.

Nudus et uestitus Diues & pauper.

D Quemadmodum etiam si quis amicorum seruos cõmendauerit aliquos, illi amicitiam reueriti domini, ipsos nõ modo nõ lædũt, sed maximo honore prosequũtur. Ita & ignis ille, postquã domini sui amicos esse cognouit pueros illos eorum & dirupit uincula, & ipsos absoluit, atq; dimisit, ipse illis pauimentum fuit, atque ab eis calcabatur.

Ille, cui amicorũ serui commẽdãtur.

HOMILIA ix.

E Arbor cũ in altũ radices miserit, ut uehemens quidẽ illã procella agitare poterit. Si uerò superficie tenus fibras porrexerit, neq; ad profunda descenderit, paruus licet uenti flatus irruat, eam à radicibus, euulsit. Ita & in nobis. Si affixerimus diuino timore carnes nostras, nihil mouere nos poterit. Si uerò uerbo tantum diuinæ religionis sacramenta perceperimus, exigua pulsio totum perimit ac perdit.

Arbor bene radicata.
Animæ diuino timore firmatæ.

Idem in Epistol. Pauli ad Philemonem.

F Pessimus scopulus uana gloria, qui nimiũ hẽt suauitatis, occurrit magis omniũ noxius q̃ illi scopuli, q mõstruosi à fabularũ inducũtur authoribus. Quẽadmodũ uenti quidã feri atq; immanes, cũ in serenũ irruerint pelagus, ipsum totũ a fundo perturbãt, adeo ut & arena sæpius undis misceatur. Ita & hæ perturbationes, cum in animam irruperint, cuncta permiscent, & quæ superiora erant, ad infima detrahũt, excæcantq; mẽtis clarissimum lumẽ, atq; imprimis gloriæ vesana cupido. Nam honoris esse negligentem, laudẽq; nõ affectare multorũ, maximo labore indiget magnę philosophiæ & animæ cuiusdam angelicæ, & quæ ipsum uerticẽ cardinis cœlestis attigerit, certum argumentum est.

Scopuli.
Vanagloria.
Venti immittes.

HOMILIA iij.

G Medici febre laborãtes eo incendio liberãt, nõ ut sanitate abutantur in malũ, atq; perniciem suam: nã præstat morbo consenescere, q̃ ea ratione sanum fieri, ut in lectũ deterius decidat, sed ut discentes infirmitatis incõmoda & mala, nõ iam in eadem incidãt, ut sanitatem charius amplexi omnia gerant, quæ ad eam conferre possint. Ita & deus nos eripit de lege, non ut peccemus, quia non sumus sub lege, sed ne in eandẽ ignominiam redeamus.

Medicus Deus.
Febre laborantes.
Peccatores.

Idem in Epistol. ad Hebreos.

Homilia

HOMILIA i.

Sicut aqua siue salsa sit, siue illa potabilis, & uasa replet haurientium, & suum fontem, ex quo manat, nequaquam uacuum remanere permittit Sic & nequitia, sic uirtus, unde processerit, illum procreatorem primitus illa lætificat, & illa consumit. A *Aqua.*

HOMILIA ii.

Si quispiam febriũ calore peruratur, & aquam frigidam intemperanter accipiens, ad paululum tempus sitim uideatur extinguere, num propterea debet altum sapere? Nonne postmodum in eo maior febrium flamma succenditur? B *Febribus exestuãs. & bibẽs.*

Si qui solis radios, corporeis cupit haurire luminibus, nõ modo quod quærit, nõ efficit, neq; quod instituit, peraget; uerũ ipso quoq; quo uidet, priuabitur lumine, innumeraq; sustinebit incommoda, multò sanè magis qui in æternã illam lucem defigere obtutus quærit, eamq; rationibus consequi mortalibus, hoc patietur. Nihil enim deterius esse potest, quàm uelle diuinas res, humana ratione descernere atque metiri. Ita enim ex fidei fundamẽto quisque decidit, & longo errore iactatur uagus, atque à luce deseritur. *Solis radÿ. Gloria Dei.*

HOMILIA iii.

Foris eramus sicut q̃ sunt extra regales aulas, in uinculis colligati, & qui habẽt apud regẽ pro culpis aliquibus offensam, huiusmodi quippe a regali aula foris exclusi sunt, q̃ uero uoluerit istis ueniam impetrare, non primũ ipsos in aulã regis introduci, sed ipse foras egreditur, ibiq; cõmiscet cũ eis sermocinandi negociũ, usq; dũ eos correctos & dignos efficiat, qui regis uultui repræsentari mereãtur. Sic & Christus efficit. Egressus quippe ad nos, id est, carnem sumẽs, & collocutus nobiscum, præcepta nobis regis innotuit, & sic nos a peccatis emundãs, & ad Deum conuertens, in aulã regalem, uelut mediator optimus introduxit. Ideo incarnationis suæ aduentum uocat exitum, Paulus introitum. C *A regali aula exclusi.*

HOMILIA vii.

Sicut corpus usquequo febribus detinetur, & subsequentibus ægritudinibus, & si sit ualidũ, tamẽ affligitur, cũ autẽ liberatũ fuerit ab obsessione morborũ, recreat ꝓpriã uirtutem. Sic etiam anima in iuuẽtute febribus laborat. & amor D *Febricitans.*

gloriæ opprimit eam,& deliciarum, & uenerearũ rerum,& aliarum multarum imaginationum. Cũ aũt senectus aduenerit,omnes has passiones effugat,alias ꝑ satietatẽ, alias ꝑ philosophiã cõstrictas , has quippe suas corpore relegat senectus,nec si uelit aĩa illis uti,permittit,sed sicut hostes diuersos recludẽs,ueluti ĩ loco à turbis libero collocat,& multã ei operatur trãquillitatẽ, & timorẽ inducit ampliorem.

HOMILIA iii. in cap. i.

E *Medicus Christus.* CHRISTVS pro oĩbus gustat mortẽ. Non dixit ut moriatur. Reuera sicuti qui gustat,sic breue interuallũ in illa faciens,cõfestim surrexit. Sicut medicus nõ habẽs necessitatẽ ex cibis,quæ ægroto præparãtur degustare , sed ille cõsulẽs primus ex illius cibo degustat,ut ꝑsuadeat ęgroto proprius illos cibos accipere. Sic & dominus,quoniã oẽs hoĩes mortẽ timebãt,persuadẽs eis,ut fiducialiter ad mortẽ accederent , & ipse gustauit mortem, nullã habens necessitatẽ. Venit.n. princeps mundi,& in eo non habet quicquã. Ili qui ꝑ omnem uitam sub timore mortis agebant , & seruieruat , iidẽ ab eadem liberati, & derident eam, quam illi horrescũt. Tale est nũc, quale si uinctum aliquem producẽdũ ad mortẽ, & semper hoc expectantem , quisquã pinguem reddat ex multis deliciis , tale aliquid erat mors antiquo tẽpore. Nunc autem ueluti si quisquam illum timorẽ excludens cũ deliciis agens pronũcietur pugnaturus,& prouocat agonem ut iam non ad mortẽ,sed ad regnum adducatur. Ex quibus esse uelles. Ex his qui in custodia pinguescerent, quotidianis diebus sententiam sui interitus expectantes,an ex illis, pugnaturis quidem, multum,& laboraturis ultro nec uoluntate, ut diadema tantum regni suscipiant?

Pinguis uinctus perducendus ad mortem. Mors. Pugna ad regnum.

HOMILIA x.

F *Tribulus. Peccatũ.* Vt tribulus,unde enim tenere uolueris,percutit & pũgit, & est molestus etiam ad uidendum . Sic & peccatum.

HOMILIA xii.

G *Lutum.* Melius est luto pollui q̃ peccatis. Qui enim illic polluitur paruo tẽpore delauatur, & efficitur similis ei qui illic nõ cecidit,qui uero ĩ baratrũ ceciderit peccatorũ,talẽ pullutionẽ accipit,quę aq̃s non possit, sed quæ multo tẽpore opus habeat,& pœnitentia diligenti , & lachrymis . Istæ q̃dẽ sordes extrin-

extrinsecus nobis aduenîunt, propterea & citius eas amittimus, illæ autem intrinsecus generantur, ideo uix delentur & expurgantur.

HOMILIA v.

A Si qui militarem uitam uiuunt, omnibus renunciant, & ubicunque bellum uocauerit, ibi aderunt, & uias incedunt, & omnia cũ alacritate sustinent. Multo amplius nos Christi milites sic præparatos esse oportet, ac dispositos ad bellum passionum, non est nunc persecutio, sed bellum cupiditatis, iræ, inuidiæ, aliarumque passionum. Multum bellum per linguam, oculos, &c.

Militaris uita. Vita Christiana.

HOMILIA vii.

B Cursores sumus. Cursu opus est, & ualido. Qui currit, neminem occurrentem sibi uidet, siue per prata, siue per aspera loca transeat. Qui currit, non spectatores attẽdit, sed ad palmam, siue diuites, siue pauperes, siue detrahat quis, siue cedat, siue iniuriet, siue lapidet, siue pomum diripiat, siue uideat aut uxorem, siue aliud quid, ad unum tantum festinat currendo, hoc est, ut accipiat palmam. Qui currit nunquam stat. Nam si uel modicum negligat, totum amittit. Qui currit, nihil anteponit fini, sed magis ad eum prætendit.

Cursores.

Palma.

HOMILIA xiiii.

C Proponamus duos milites, unus furetur, & appetat aliena, alius nihil horum operetur, sed benignitatem solã ostendat, uirtutes plurimas operetur, in prelijs trophæa multa cõstituat, dexterã suam efficiat ex hostibus cruentatam. Deinde tempore ueniente, is qui ex militia est qua fur erat ille ad regale solium, ad purpuram prouehatur. Ille quidem manet ubi erat sed ex misericordia imperiali nõ luat pœnas eorũ quę gessit. Hic aũt in loco nouissimo cõstitutus, sub Imperatore non sustinebit mœrorẽ. Dic mihi, cum uidet illũ qui secũ erat miles ad summam ascendisse dignitatẽ, & iterum factum, totum mundũ obtinere. Si autẽ in infimis perdurantem, & sine honore habentem, quòd nõ afficitur supplicijs, sed ex sola misericordia, & si dimittatĩ, cõfessio tamẽ manet, miratur eum qui fecit misericordiã in eũ, non eũ.

Militum duo diuersa præmia. Duorum peccatorũ diuersa misericordia.

HOMILIA v.

D Languet corporaliter filius, omnis diligẽtia adhibetur, ut

Languet.

ſanetur, nemo erit qui longinquam peregrinationem ſubire detrectet, ut illum morbo abſoluat. Infirmatur anima, nullus eſt cui ea res curæ eſt. omnes negligimus.

Filius.

HOMILIA viij.

E

Pugiles luctatores. Diabolo reſiſtētes.

Vt pugiles atque luctatores, quibus nequaq̃ curæ ſit ingreſſus & habitus, uerum his omiſſis, ueſtē oleo madidam induant, atque ad unam tantum rem intēti ſint, quo pacto & aduerſarios feriant, & ipſi illorū ictus eludant. Statim ecce diabolus dentibus ſtridens, ac modis omnibus te proſternere cupiens, dum tu circa huiuſmodi diabolicum prorſus ornatum uerſaris.

HOMILIA ix.

F

Corona. Præmiū uirginū.

Vt coronæ uirginum capiti imponuntur, quod uictoriæ ſigna ſint, quod ſcilicet antea libidini impenetrabiles, ita deinum cubiculum ingrediantur, quia ſcilicet à uoluptate ſuperatæ non ſunt.

G

Radix. Pater. Filij.

Vt ex radice optima ſurculi prodeunt firmiores, ac ſemper in meliora proficiunt. Ita ſi parentes boni bene inſtituant filios, ipſos ſeruabunt.

H

Depoſitū.

Magnum depoſitum habent parentes, filios, ingenti illos ſeruent cura, atq; omnia faciamus, ne fur id nobis aſtutus auferat. An uero nunc contra facimus Nā ut fundus quidē ſit optimus, cuncta molimur, eumq; fideli uiro, magno cū ſtudio tradimus, & agaſonem atque mulionem procuratoremque ac diſpēſatorem, qui nobis magna beneuolentia afficiatur, inquirimus, cæterum quod nobis omnium chariſſimum eſt, omnino negligimus, nec; curamus quo pacto filium noſtrū fideli cuipiam uiro committamus, qui ipſius tueri ac ſeruare pudicitiā poſſit. Et certe nullus fundus, nulla poſſeſſio, æque nobis gratus atque charus eſſe debet, quippe hæc omnia filij quærunt.

Fundus.

I

Palæſtra. Virgo. Fermētū.

Vt è palæſtra luctatorem, ita decet uirginē è paterna domo progredi, & matrimonio iungi, ut rei familiaris peritiā omnem habeat. Sitque ueluti fermētum, quod maſſam omnem in ſuam pulchritudinem transferat.

HOMILIA x.

K

Eum, qui regendos alios ſuſcepit, tāta decet gloria uirtutis excellere, ut inſtar ſolis, cæteros ueluti ſtellarū igniculos

in sui fulgore obscuret. debet huiusmodi uitam habere immaculatam, atque compositam, ut omnes in illū, & in eius uitam, ueluti in exemplar aliquod excellens, intueantur.

HOMILIA xv.

A *Scena. Somniū & Vita nostra.*

Scena quædam est uita nostra atque somnium. Sic enim in scena sublato uelamine uana illa soluūtur. Et somnia, ubi solis illuxit radius, abuolant omnia: Ita & modo cōsumptione propinqua; & omnium, & singulorū cūcta soluūtur, atque euanescūnt.

HOMILIA iiij.

B *Præcellētissima bona.*

Quemadmodū in excellentissimis quibusque bonis patimur hoc, ut dicamus, putasne hoc somnium est? Ita & in diuinis muneribus.

HOMILIA xvi.

C *Cælum Anima nostra.*

Sicut angeli in cœlis sunt, sed tamen cœlestes uocantur: Ita anima nostra in nobis cœlum est. Clarum est cœlū, semper idem, non conuertitur, sed nubes concurrentes id obtegunt. Cœlum solem habet, & nos solem iustitiæ, licet nobis fieri ut cœlum, imo meliores, quando dominum solis habemus. Cœlum ubique mundum est, sine macula, non in die, nō in nocte mutatur, Ita nos neque ī tribulationibus, neq; in uersutiis diaboli hoc patiamur, sed immaculati maneamus & mundi. Cœlum altum est, & multum distans à terra, hoc nos faciamus, separemus nos à terra, extollamus nos a terra. Cœlum superius est, & ab imbribus, & à pluuiis. & a nullo consumitur. & nos poterimus, si uoluerimus. Cœlū putatur pati, uerū tamē nihil patitur ipsum, Sic & nos etsi uidemur pati, nō patimur. Sicut ī hyeme, pulchritudo eius non agnoscitur, Sic nos in tribulationibus.

HOMILIA xix.

D *Ferrum &*

Sicut ferrum aliud ferrum reddit acutum: Sic etiam cœtus charitatis facit augmentum lapis ad lapidem cōtritus, emittit ignem, quanto magis anima animæ commixta?

HOMILIA. xx.

E *Arbores steriles.*

Arbores quæ institutæ sunt, & certam habuerunt diligentiam, agricolarum adhibitam manibus atque laboribus, si nullam referant laborum uicissitudinē, radicitus euulsæ, igni tradentur, Tale quiddam in causa contigit baptisma-

tis. Cum Christus nos instituerit, & irrigatione spirituali potiti fuerimus, si deinde fructum nullum afferamus ignis nos expectabit gehennæ, & flamma inextinguibilis.

HOMILIA XXI. SVPER HOC: Patientia nobis necessaria est.

F

Victorem athletam consolans Christus.

O quanta magnitudo consolationis, ueluti si quis ad athletam hoc diceret, qui cunctos superasset ac deiiceret, & nullum reliquum haberet, qui sibi concertaret, & deinde futurũ, non nisi ut coronaretur, & dilationem pati nõ ferentẽ, dum arbiter certaminis adueniret, qui coronam daret. Ille autem impatienter ferens, uellet exire & fugere, non tolerans sitim & flammam æstuationis hunc consolatur dicẽs: Adhuc modicum, aliquantulumque tanquàm paruum tẽpus sit ut remaneat.

IN CAPVT x.

G

Cultura fundi. Eruditio filij.

Vt fundus optimus sit, cuncta molimur, eũq; fideli uiro magno cum studio tradimus, cæterùm quod nobis charissimum omnium est omnino negligimus, neq; curamus, quẽadmodum filiũ nostrum fideli cuipiam uiro permittamus qui ipsius tueri atque seruare pudicitiã possit. Et certe nulla nobis possessio, nullus fundus, æque nobis gratus atque charus esse debet, quippe hæc omnia filiis quærũtur. Igitur maior nobis possessionum cura est quàm eorũ, quorũ illi gratia comparãtur? quod profecto absurdissimum est. Exerceamus igitur ad uirtutem atque pietatẽ molles filiorũ animos, cætera omnia secundo loco quæramus. Nam si quidẽ illi improbi fuerunt, nihil eis pecuniæ proderunt, sin autẽ probi, nihil ex paupertate lædentur.

HOMILIA xvij.

H

Cibus nutritorius. sacramentum.

Sicut enim cibus naturaliter nutritorius est extãs. Si in eum qui prauis cibis corpus est, incidat, omnia pdit, & corrumpit, efficitur occasio morbi, Sic etiam ista quæ ad hæc terribilia pertinent sacramenta.

HOMILIA vi.

I

Cælorum pulchritudo.

Suspiciamus in cęlum, quoniam nulla se interponit nubes, & clara est omnis eius corona. Solum habemus nõ tale, quale nunc est, sed tãto melius effectum, quãto luteis tectis aurum est melius. Et post illud nõ superius tectũ, deinde angelos

gelos.archangelos,&c.Sed nō ualet sermo exprimere totū, experimēto opus est,ꝑ experimētum quippe melius agnoscetur.Quomodo putas(dic mihi)Adam fuisse in paradiso? Ab illa multo erit melior ista conuersatio, quantum terra melius est cælum. Attamen & aliam similitudinem inquiramus.Si contingat eum qui modo imperat,omnē mundum obtinere,deinde neque bellorū,neque curarum habere ullā molestiam sed in honore esse tantum, & delitiari, & multa quidē habere tributa undique & aurum illi affluere,& recōditum esse,qualē illum putatis animū habere,si omnia terræ bella quiescere uideat? Tale aliquid erit. Magis autē nequaquam ad similitudinē illius regni perueni. Propter qđ oportet & aliam inquirere intelligentiam. Da mihi aliquem qui sicut infantulus regis. Vsque quo quidē in uulua est nihil sentit,si autem contingat eum inde egredi, & in thronū regalem ascendere, non paulatim, sed confestim cūcta accipere,Sic est etiam ille status.

Adami status in paradiso.

Imperatoris monachia.

Infantuli status Vita præsens.

Est & alia similitudo,Si quis uinctus, & multa mala perpessus, repente ad regale soliū rapiatur, Sed neque sic integre pertingere potui ad illius regni similitudinem. Hic quippe quæcunque quis perceperit bona, in prima quidē die ac si ipsum regnum dixeris uiget in eo amor & gaudium,& in secunda die, & in tertia, tempore uerò procedente, permanet quidem in uoluptate,non tamen tanta, minuetur quippe semper ex consuetudine qualecunque bonū istud fit, illic autem non solum non decrescit,sed etiam augmentū accipit,intelligentiamque,quantū si animam illuc pergentem nequaquam finē bonorū illorū expectare, neque mutationem quin potius crementū & uitam finem nō habentem, & uitam omni periculo liberam,omni mærore, & cura alienam,plenam gaudiis, & mille bonis. Si enim hic in campū exeuntes,& tabernacula militum spectātes,ex uelaminibus confecta,& tela,& galeas,uel umbonibus,& umbilici scutorū resplendētes & rapimur spectaculi miraculo, si uero etiā iam imperatorē nobis cōtingat medium uidere,siue currētem,siue equitantem in armis aureis,uniuersitatē nos habere putamus Quid ergo putas,cum uideris sanctorum tabernacula ęterna in cælo confixa? Cum uideris unūquēque iu

A Ex uinculis ad regnum raptus.

Tabernacula militaria.

storum

ſtorum ſuper radios ſolis refulgentem, nō ex ære, & ferrō ſed ex illa gloria, cuius cādorē & corruſcationes oculus hū manus non pōt inſpicere. Sed q̃diu nō quieſcā in requie incōprehenſibili? Quæ oculus non uidit, auris nō audiuit:

HOMILIA xxii.

B *Ferrum ignitum Iracundus.*

Sicut ferrum ignitū cum in aqua intingit, amittit ignē; Sic iracundus in lōganimitatē incurrēs, nihil eū lædit ſed etiam iuuat, ſed etiā ipſe retinetur amplius. Nihil.n.lōnganimitati ſimile. Nunquàm iniuriatur huiuſmodi hō ſed ſicut adamantina corpora non uulnerantur, ſed etiam aïæ tales, ſuperiores quippe iaculis inueniuntur.

C *Architectus Deus.*

Quemadmodum optimus architectus domū ſitu & uetuſtate labantem, Ita communi hominum natura accepta Deus, eius partes reſtituit, diſiuncta & abſciſſa copulauit, & quæ prorſus ceciderant, erexit.

D *Corpora bene curata.*

Et quemadmodum corpora bene curata, non in bonam tātum ualetudinem, ſed in bonum quàm primum habitū reſtituuntur, Itidem animas Deus, non à uitiis ſolum purgauit, ſed ad ipſum mox uirtutis cacumen extulit.

HOMILIA xiii.

E *Gutta. Gratia.*

Quaſi guttā parua ad immēſum abyſſum, & infinitū pelagus cōparata, ſi guttā è pelago acceperis, ea tñ pelagus, & ſi uiſu percipi nequeat diminuit, de illo autē fonte hoc dici nō poteſt, ſed quantumcunque quis hauriat, nihil deficit. Afferamus aliud exemplum, nā hoc infirmum eſt. Conſtituamus nobis igneum fontem, quo innumerę accēdunt lucernæ, & totidem, & totidem huiuſmodi fons ita plenus eſt ignis; quemadmodum ſi nunq̃ ex eo quicq̃ ſumeretur.

Fōs igneus.

HOMILIA xii.

F *Domus artificis.*

Videmus domum bene ædificatam, & dicimus, qa tota artificis eſt, & tamen non omne opus eius eſt, ſed ēt operariorū, & qui materiam tribuit domui, & aliorum plurimorum, ueruntñ quoniam amplius eſſe contulit, illius uniuerſum opus eſſe dicimus, Ita & hic, noſtrum eſt eligere tñ & uelle, Dei autē efficere, ad perfectionem perducere, & quia Dei eſt amplius, eius eſt oē quod facimus. Itē ut in multitudine, ubi plurimi ſunt, oēs eſſe dicimus, ubi pauci, nullū:

HOMILIA xvii.

Vſque

Vsquequo ueluti in pictura īponat quis colores, umbra quædā est, cum uero flores ipsos quis colorum iunxerit & imposuit, tunc imago efficitur, tale quiddam erit lex. A *Pictura. Lex.*

Regem honoramus, & eius purpuram & diadema, quoniā ista sunt signa principatus. Si uiderimus eū cum purpura cōspui, ab armigeris suis conculcari, præfocari, in custodiam mitti, dissipari, nūquid reuereremur tunc purpurā aut diadema? Nunc & ipsum schema deplorabimus. Noli ergo pp canos uelle honorari, quando ipse illos iniurias. Nā & ipsi se ulcisci debēt, qm̄ schema splēdidū & honorabile confundis. Rex quidā est senex, si uoluerit, & ab eo q purpurā hēt, magis regalis est, dum passiones animi uicerit, & uelut armigeros subiicit passiones. Si uerò abstrahatur & deiiciatur à solio, & seruus effectus amoris, pecuniæ, ornandi corpus, delitiarum, ebrietatis, iracundiæ, & uenerearum rerum quali pœna non sit dignus huiusmodi? B *Rex. Purpuratus. q ab armigeris cō spuitur.*

HOMILIA viij.

Sicut q regulas didicerūt, nō cōpellūt decē milia metra scrutari, sed illud quod traditum est, custodire iubēt. Sic & in dogmatibus fidei, propter hoc enim fidem suscipimus. C *Regula metri fides.*

HOMILIA xi.

Sicut anchora iactata de naui, non permittit eā circumferri, licet uenti commoueant, sed iactata firmam facit. Sic & fides. Intuere quoniam ualde cōuenientē inuenit imaginem Non enim dixit fundamentū quasi dissonaret, sed anchoram. Quod. n. in motu est, & non ualde uidetur fixū esse, quod est super mare, sicut quod super terrā stat, & mouetur, & non mouet̄ in ualde firmis & prophetis fortassis. Tēpestas, & multus imber commouet ratem, spes aūt non permittit eam circumferri. Si hanc non haberemus, olim diuersi fuissemus, non in spiritualibus tantum, sed & in secularibus. Multam quis huius inuenit fortitudinem, utputa in negociando, in agricoltura, in militia. Nisi hāc quisq; sibi proponat, nunquam aliud attingit. D *Anchora Fides.*

HOMILIA xv. E

Quid turpius uiro amante pecunias? quæcunque meretrices mulieres faciunt, quæcunque in scena committuntur, non euitat efficere, sed quanta ille, tanta & iste operatur *Meretrix Amās pecunias.*

tur. Magis autem fortassis aliquid illæ euitant, q̃ iste. Nam iste etiam res seruis dignas perpetitur, adulans quibus non oportet. Exasperatur iterũ ubi non oportet. Vbiq; inæqualis est, malignis hominibus & senibus, fortassis etiam perditis, amplius adulatur, & bonos ex omni parte uirtutem habentes iniuriat, ferociter intuens ex utraque parte, confusionem & impudentiã humilis est præter modum & superbus. Stant ante domos meretrices, & hoc est earum crimẽ, quia corpus suum uenundãt pecuniæ causa, sed paupertas, inquit, & fames compellit. Et licet, hoc non idoneum ad excusationem, poterant enim opus faciẽtes enutriri. hic enim stat auarus, nõ in domo, sed in media ciuitate, non corpus, sed animã suã tradẽs diabolo, ut & aliter uoluptetur uolutetur cũ ea & intret ad ea ueluti ad meretricẽ, & cupiditatẽ suam explens, egreditur, & uidet tota ciuitas, non duo uiri aut tres (& hoc proprium est meretricum) quia dãtis auiũ efficiuntur, sit seruus, sit monachus, sit quilibet, proponat autem mercedem suscipiunt, hoc etiam hic isti faciunt, & pulchritudinem animæ perdunt. Sicut illæ quæ natura nigrę sunt, & agrestes, & pingues, & deformes, & male formatæ, & omni parte turpes, sic etiam istorum efficiuntur animæ, & neque externis uidẽtibus deformitatem suam posse obcælare. Impudentia facit meretrices, cum Propheta dicat: Impudens facta est ad omnes, frõs meretricis facta est tibi, hoc etiam ad auarum dici potest, non ad istos inquit, sed ad omnes. Quomodo? non patrem, non matrem, non filium, non coniugem, non fratrem, non benefactorem, nullum (ut absolute dicam) huiusmodi reueretur. Ipsum nõ reueretur Deum, sed omnia illi fabulæ uidentur.

Meretricum excusatiuncula.

Insignis deformitas.

HOMILIA XV.

F

Sicut mortuũ corpus ad nullum sensum est utile uerũ ẽt contristat appropinquantes. Sic & peccatum confestim rationabile nostrum percutit, & permittit neque intelligẽtiam ipsam quiescere, sed perturbat & commouet. Morbus cum generatur, corrumpit corpora, tale quiddam est peccatum non quia aerem corrumpat primum, deinde corpora sed continuo in animã insilit. Vt qui morbo afficiũtur, timore quodã occupant, conuertunt se, atque reuertũt. fetoribus

Mortuũ corpus.
Peccatũ.
Morbus.

Morbo tentati.

toribus sunt repleti, turpes eorũ facies, & per totũ immundi sunt. Tales quippe sunt peccantes, & si non uident.

A Vt homines ægri cum multis febribus aguntur, si in aquas semetipsos frigidas immerserint, ad præsens qdẽ aliquid uidentur sibi quæsisse solatii, multiplicatus uero corpori suo flammas febrium reparãt. Ita & nos agimus, cum conscientia stimulamur peccatorum, & in Euripum nos, uel lacus contritos prauæ intelligentiæ præcipitamus. *Multis febribus afflictus. Peccatorũ cõsciẽtia.*

HOMILIA xxi.

B Si quis nos inflammante camino, uel paruo constituat tempore, nonne cuncta tolerabimus, ut liberemur, siue pecunias proferimus, uel seruitutem toleramus? Quanti in morbos acerrimos inciderunt, & omnia dare prompti fuerunt, ut saluarentur, si eis optio proponeretur? Si igitur in hac uita, morbus parui temporis ita nos afficit, & contristat, quid faciemus illic, ubi nulla erit utilitas pœnitentiæ? Quantis nunc repleti malis, & nescimus. *Flãmans caminus. Infernus.*

HOMILIA xxv.

C Infantulus quippe cum aliquid puerile desiderat, cum omni festinatione abscondimus, utputa sphæram, & quæcunque talia, ne impediatur à necessariis, cum autẽ ea contempserit & non iam eorum desiderio detinetur, sine solicitudine ei damus, scientes quoniam nulla læsio ei de cætero continget, illa cupiditate cessante quæ eũ à necessariis poterat auocare. Sic & Deus cum uiderit non nos ea cupientes quæ terrena sunt, tunc iã ipsa nobis ad utendum largitur, & sicut liberi, & uiri ea possidebimus, non sicut pueri. *Infantulus puerile quippiam desiderans. Cupiens terrena.*

HOMILIA xxiiij.

D Terrenis inhiamus, & à terris nolumus abscindi, sicuti quidam uermes ex terra in terrã, & iterum ex ipsa in ipsã cõuertuntur. Sic & nos nec modicũ respicere uolumus nec auferre nos à causis mundi, sed quasi quadã sacietate, & ebrietate demersi ac perculsi, obstupuimus imaginantes. Et sicut q graui & dulci sono detinent, nõ solum nocte, sed ẽt ipsa luce ueniente, & claro die facto, iacent in lecto, & non erubescunt suæ uoluptati indulgere, & tempus operationi & festinationis, tempus sõni & segnitiæ facientes. Sic nos die extante, cuncta quæ noctis sunt, operamur, dormiẽtes, *Vermes. Graui dulcique somno detenti.*

somnia

somnia uidentes, imaginationes deliciātes, & clausis oculis mētis & corporis insanimus, aliena loquimur, ac si quisquā nos alieno cōfodiat uulnere, nec sic sētimus, ac si nobis omnem quisque diripiat substantiā, ac si ipsam nobis incēdat domū. Imo non expectamus alios, ut faciant, sed nos ipsi hoc facimus, stimulantes nos ipsos omni die.

E Sancti peregrini fuerant, liberari postulantes ab hac peregrinatione ad patriam suam uenire: Nos cōtra facimus, Si febris accedat, omnia relinquimus, sicut pueruli plāctuo si mortem timemus, Et hæc patimur merito, q̄a non quasi peregrini cōuersamur in hac uita, & nō ueluti q̄ festināt ad patriam, sed ueluti ad pœnas ituri, Dirigimur quasi homicidæ & duces latronū, quū ꝓducēdi sūt ad tribunal, & mala considerantes quę gesserunt, ideo timent, tremunt.

Peregrini. Viuētes. Pueruli. Homicidæ. Latronū duces.

HOMILIA xxiij.

F Si patria quis expulsus ab hominibus miserabilis iudicatur, quisquis hæreditatem amiserit, uidetur omnibus esse dolendus qui cęlo priuatur qui illis repositis bonis, quantis lachrymis plangendus est? Magis plāgendus plāgetur quisquam cum passus fuerit aliquid, cuius ipse causa nō est. Cū autem propria uolūtate semetipsum quisquā infigit iniquitati, neque lachrymis dignus, sed lamētationibus dignus, magis autē luctus, Decem millibus lamentationibus digni sumus. Si omne quod in mundo est, uocem emittat, ad lamentandum eos qui ab illis bonis excidunt, nihil dignum lamētabuntur. Si nobis statim adhuc nihil agentibus tāta bona largitus est, paradisum, confabulationem suam, immortalitatem, promisit uitam beatam, & a curis liberam, iis qui tanta fecerint, qui certauerint, pro eo sustinuerint, quid nō præstaturus est?

Patria expulsus. Cælo priuatus.

HOMILIA xxix.

G Ex horto aliquo, qui uētis & tēpestatibus uerberatur, sume arbustū aliqđ, & pone in opaco & aquoso loco, & uidebis ꝙ multū a fortitudine, & dignitate sua mutabitur, quā habuit in eo loco, unde cōstat, esse trāslatū. Ita corpore molli redacto, & delicato, necesse est & animā participare ex corporis morbo. Sicut in chordis cōtingit. cū enim sunt ipsi sonitus molles & delicati, & non cōuenientes extenti, etiam

Arbustū alio translatum. Animæ mollis.

artis ratio deprauatur, & cogitur uitio seruire chordarum. Sic etiam fit in corpore, multas ab eo anima suscipit læsiones, multas necessitates. Quãdo enim multa opus habet ad sui curationem anima amaram sustinet seruitutem.

HOMILIA xxx.

A *Amara antidota. Virtutes.*

Qui amara bibunt antidota, patienter ferunt quandam primùm molestiã, & tunc sensum percipiunt sospitatis. Tale quiddam est uirtus, tale quoque malitia. In ista prima est uoluptas, & sequitur ægritudo. In illa uerum prima est mæstitia, & tunc iucunditas procreatur. Sed nihil simile est cũ quis primum contristatur, & postea gaudio perfruitur, & cum primo gaudet, nemo postea in mærorem incidere, & quomodo hoc? Hic enim timor futuræ tristitię presens gaudium deuenustat. Illic autem spes futuræ iucunditatis detrahit tristitiæ. Et contingit ut illic nunquam gaudeatur prorsus, hic nunquam tristitia dominetur. Et non in hoc tantũ tum differentia constat, sed in alio, quia tẽporis æqualitas non est. Nam malitiæ gaudium temporale est. In spiritualibus autem gaudii iucunditas æterna.

B *Medicus. Corripiens. Medicorũ erga languẽtes studium.*

Num uideris medicos quãdo urunt, uel secãt aliquos, cũ quanta lenitate opus curationis exercent? Multò amplius corripientes oportet hoc agere. Etenim correptio, & igne, & ferro uehementius operatur, & resilire facit, eos quibus offertur. Hæc circa ægrum medici etiam student primum, quatenus possint ægrum facere sectionem æquanimiter tolerare, & quantum possunt, leniter agunt, & aliquantulum requiescentes, ægrum faciunt recreari. Sic ergo oportet correptiones afficere, ut & qui corripiunt, nõ resiliant, ac si eos iniuriari proueniat, ac si percuti non debent, abhorrere. Nã qui secantur aduersus eos, à quibus secantur, multa reclamant, sed illi nihil impediuntur, sed tantum ægrotantium consulunt utilitati, & sospitati. Sic etiam hic cuncta gerenda sunt.

HOMILIA xxvij.

C *Magister balbutiens. [illegible]*

Sicut magistrum audiens balbutientem, & singulas literas discentem, non eum ignorare dicis, cum interrogat, ubi sit illa litera, scis quia non ignorans interrogant, sed discipulum uolens instituere, Sic & Deus non opus habens

oratione

oratiõe orabat, sed te uolẽs instituere, ut assiduus sis ad orationẽ, ut sobrie, cum uigilantia ores, uigilans dico, cum intelligis ad quem loqueris, quando mente ea percipis.

HOMILIA xxvii.

D *Charta Supplicationum. Conscientia baptizati.*

Cum obtuleris preces & subscriptam acceperis chartã, non requiris quali calamo subscripserit rex, neque in quali charta nec quali atramẽto, sed unũ tãtũmodo quæris, si rex subscripsit, Sic & in baptismo, charta, conscientia, calamus lingua sacerdotis est, manus gratia spiritussancti. Siue ergo per me uel per illũ officio fungitur sacerdotis, ipsa manus scribit, nos ministri sumus non auctores.

HOMILIA xxxi.

E *Regnãtiũ statuæ. Sacrificia legis antiquæ.*

Sicut regnantium statuæ quæ sine anima sunt, atque sermone nonnunquam ad se cõfugiẽtibus hominibus, anima, atque rationibus decoratis subuenire cõsueuerũt, nõ quia sunt ære cõfectæ, sed quia retinent imaginem principalẽ, Ita & sanguis ille animaliũ qui irrationalis fuit, animas, habẽtes homines liberauit, nõ quia sanguis fuit, sed quia Christi sanguinis signat aduentum.

HOMILIA xxxi.

F *Cibus corporalis. Eucharistia.*

Sicut cibus corporalis cũ uentrem inuenerit aduersis humoribus occupatum, & amplius lędit, magis nocet, & nullũ præstat auxilium, Ita, & iste spiritualis cibus, si aliquem repererit malignitate pollutum, magis eum perdet, nõ sua natura, sed accipientis uitio.

HOMILIA xliii.

G *Hamus.*

Sicut hamo escæ præda posita pisces illudescimus decipimus, qui uidẽtes escam, hamum non considerant, & dum prædam uolunt rapere, hamo capiuntur, Sic & diabolo contingit dum tantũ homini corpus in filio Dei cõsederat, & Deum in corpore non agnoscit, quasi ad præparatam sibi prędam, solita rapina festinat. Sed dũ uult draco auidus prędam rapere, ipse draco, ut piscis adductus in hamo, præda

H domini captus efficitur.

HOMILIA xxxiii.

Amore meretricio depereiens.

Nam & pater optimus & integer, cũ filium uiderit amore meretricis alicuius deperire, si admonitiones eius audire neglexerit, illam meretricem de medio auferens, in exilia

longinqua

longinqua detrudit. Talis est etiam abundantia pecuniarũ. Curam igitur de nobis gerens uerus pater & optimus dominus, uolens nos ab hac læsione liberare, aufert nobis pecunias quarum amor mens nostra corrumpitur.

HOMILIA. xxxiiij.

A *Nauis secundo aeflurns amni. Anima diuino adiuta; spiritu.*

Sicut enim nauis, quæ prospero flatu fertur in pelago, nõ potest impediri, neque demergi, usquequo prospero uẽto ac perseuerante perfruitur, sed etiam post nauigationẽ gloria eis magna cõtingit, siue nautis, siue exulatis, illis quidẽ requiem tribuens, quod labore remigationis nõ fuerint fatigati, illis autẽ, quod eos maris molestia liberauit, & nauigationẽ illam hilarem fecit, & uelut spectaculũ illis iucundum ipsam prosperitatem cursus attribuit. Sic etiã anima a diuino adiuta spiritu, omnibus rebus superior existit, & omnibus fluctuationibus uitæ huius eminebit, & uiam in cœlum ducente uehementius, quam illa nauis incedit, utpote quæ non uento impellitur, sed ab ipso paracleto fertur, munda uela possidet. & plena prosperis flatibus, omnẽ remissionem, si dissolutionẽ a sua mẽte discutiens. sicut. n in uelis iactatis uentus incidens nihil operatur. Sic etiam spiritus sanctus in anima remissa, & segni nõ patit pmanere.

B *Aranearum stamina.*

Sicut enim aranearum stamina flatum uenti non suscipiunt. Sic neque anima secularibus, neque homo animalis gratiam poterit spiritus sancti suscipere.

HOMILIA xxii.

C *Solem in profundo quærens. Salutẽ in cupiditatibus inquirens*

Sicut sol est quidem clarus, & in medium cunctis præpositus, & nõ opus habemus eũ quærere, si uero nosmetipsos in inferioribus obũbramus, si nos ubique circumuersemur multo laboore opus habemus, ut solẽ uidere possimus. Sic & in hac caussa, multa sunt intellectũ nostrũ impedientia. Si in profundo cupiditatum malarum, si in tenebris passionum, & in secularib. rebus obruamus nosmetipsos, uix potemus oculos aperire. uix respicere, uix intuemur, qđ in inferioribus obrutus fuerit. Quãto ad superiora quisq; intendit, tanto appropinquat ad solẽ. Excutiamus igitur puluerẽ, dirupamus superiacentẽ, & imprimẽtẽ nos nebulam densa quidem est & arcta, & non nos permittit inspicere.

Aues celerrimè, mõtes, colles, maria, & scopulos momẽ

to temporis sine ullo impedimēto transuo ant, talis est ēt mens cum pēnas acceperit, cum à secularibus abscesserit nihil iam apprehendere poterit, omnibus erit eminētior iaculis ignitis diaboli. Non est ita perfectus sagittarius diabolus, ut possit ad illā altitudinē pertingere, sed dimittit quidem iacula, non autem attingit, sed reuertitur ad eum iaculum inane, imò in caput eius.

Mens à seculari-bus expe-ditus.

E

HOMILIA iii.

Sicut athletæ perfruuntur quidē omni curatione, & eo tēpore quo sunt in certamine, sed nō omni quiete, nec plena remissione perfruūtur sub legibus uiuentes, sed postea omni plenaq; fruūtur, Sic & Deus non ita præstat, ut omnem quietem hic percipiamus, sed de longinquo (inquit) salutantes requiem.

Athletæ. Viuētes.

F

HOMILIA xxiiij

Vt solent discipuli, quæ acquisierūt, custodire, quæ uerò necdū didicerūt, discēdo acquirūt, Ita & nos, nūc hoc peccatū uitemus, nūc hanc uirtutem percipiamus, de hac ad aliā. Distribuamus uirtutes nobis sicut sibi distribuunt agriculturam agricolæ, hoc mense uitemus illud peccatum.

Discipuli.

Agricolæ.

Nonne Rhetor circa finem orationis festinat clarior apparere, ut cum plausibus discedat. Nonne, perfunctor circa finem perfunctionis suæ opera sua clariora demonstrat; Nonne athleta, nisi finem ostendat clariorē, & usque ad cōsumationem semper exuperet, ac si omnes uicerit, uincatur autē à nouissimo? Nōne omnia illi infructuosa fient? Nōne gubernator, si totum pelagus pertranseat, circa portum autem confringat ratē, omnē perdidit anteriorē laborē? Quid etiā medicus? Nonne si liberauit ægrotantē morbo, cū aūt ad pfectionē salutis peruēturus erat ægrotus, eius tūc corrūpat ualetudinē, nonne inq̄ totū opus corrumpit & pdit? Sic etiam in uirtute contingit, quotquot exordiis nō posuerunt finē cōpetentē & cōcinentē, perierunt corrupti sunt.

Rethor Finem instituens. Athleta.

Nauta. Medicus.

G

HOMILIA xxix.

Sicut domum pulchrā cum quis rasent, efficit pulchriorem. Sic etiam faciem pulchram, splēdor animę superueniēs amplius conuenustat.

Domus pulchra.

HOMELIA xxx.

Et

Et si uirtus amara sit, tamē fructus profert dulciores, ut in arboribus cortex pene semper amarus & asper est, fructus autem ipsi suauitate iocundi sunt. A *Cortex amarus uirtus.*

HOMILIA xviii.

Sicut filii parētes, & discipuli magistros in certaminibus attendunt, formantes mentem ex parte doctorum per uisū regulas quasdam sumentes. Sic etiam hic si uolumus currere, discere, & bene curremus, ad Christum attēdimus auctorem (inquit) fidei uestræ, & consummatorē Iesum, qui pro gaudio sibi proposito sustinuit crucem. B *Attendēdi parentes et magistri.*

HOMILIA xx.

Tale est in uentrem cibos mittere, quale si quisquam eos in cloacā proiiciat. Magis autem non tale, sed multò peius, hic enim fumum operatur, sine tua lęsione, illic autem plurimos morbos plurimasq; procreat ægritudines. Quod facit fames, hoc facit & plenitudo ciborum, magis aūt multo peiora, fames quippe in paucis diebus aufert hominem, & liberat ex hac uita pœnali, excessus uero ciborum cōsumit, & putrefacit corpus humanum, & macerat ægritudine diuturna, & tunc eum morte crudeli consumit. C *Cloaca. Corpus cibis repletum. Fames.*

Sicut terra quę ualde humecta est, generat uermes, & fimos cum pluit, uel cum plurimum sibi humorem retinet, terra uero quæ libera est ab humoribus, fructuū fœcunditate decoratur, si ex abundantia non corrumpatur aquarū, ac si etiam non colatur, ultro tamen gramina subministrat, si uero colatur, fructum fœcunditate pollebit. obsecro igitur ne nostrum corpus uitiosum & inutile faciamus, neque ei uitia inferamus, sed fructus utiles, & arbusta fructuosa, nec ea dissoluamus per immoderationem ciborū. Immoderatio quippe pro fructibus uermes facit. Sic insita nobis cupiditas amores turpes, & uoluptates turpiores generat. D *Terra impense humecta. Insita cupiditas.*

Funes sunt diuitiæ, & implicamenta, abscindamus eos. Vsquequo inuicē insidiamur, ut bestiæ, sicut pisces maris? magis aūt bestiæ non insidiātur inuicem, sed alienigenis, ut puta ursa ursam non facile interimit, nō serpens serpētem, cogitationem generis reuerentur. Tū autem cum indigena decem millia habens iura naturæ cognationem rationum cogitationem Dei, & alia, interimis eum, & inuoluis de- E *Funes. Diuitiæ auari.*

cem millibus malis, licet gladium nō mergas, neq; tingas in iugulo, alia sæuiorà committis. Illud si operaueris, simul eum curis omnibus liberares, nūc autem fame, & deiectione, seruitute, & aliis multis peccatis affligis. Cōtineamus ergo manus nostras à tali homicidio, imò magis extēdamus ad eleemosynam.

HOMILIA xxxii.

F

Eleemosyna. Eleemosyna est amica Dei, semper ei propinqua, pro quibuscunque uoluerit, facile gratiæ munus impetrat, tantum si à nobis nō lædatur, si nullam a nobis patiatur iniuriā. Iniuriam autem patitur, cū ex rapinis eam uolumus operari si uero fuerit munda magnam præstat confidentiam tribuētibus eam. Tanta est uirtus eius, tantaq; potētia, sed etiam uincula peccatorū ipsa soluit, fugat tenebras, extinguit ignē mortificat uermē, expellit stridorem dentium. Huic portæ
Regina. cœli aperiuntur, & ueluti regina intrante, nullus ianitorū nullus custodum, qui portis assistunt, audet dicere: Qui tu es? unde? sed omnes eam è regione suspiciunt Sic etiā misericordia. Regina nanque est & uerè regina, similes faciens homines Deo. Estote, inquit, misericordes sicut pater uester cęlestis misericors est. Pennata est, & ualde leuis, habens alas aureas, & uolatum, quæ angelis magnam gratiam dilectionis apportet. Scriptū est enim, Pennæ tuæ sicut pennæ
Colūba. columbæ deargentatæ, & collū eius in fulgore auri, Sicut columba quædā uiuens & aurea uenustate decorata, mites & affabiles oculos habens per cuncta uolat, Sic & misericordia nitet magno decore festiua, nihil est illis oculis melius.
Pauo. Pulcher quidem est pauo, sed in illius comparatione deformis apparet. Ita enim hæc auis pulchra est & mirabilis, ab ipso initio per tempora cuncta perdurans, & multa gloria
Virgo nenupta. luna decoratur. Virgo est habens alas aureas, circūspecta per omnia, uenusteq; succincta, uultum habens candidū atque mansuetum, pennata est & leuis, & semper ante soliū regale consistit. quādo iudicamur, repēte subuenit, & nos à suppliciis liberat īminentibus, alis suis nos contegens, hāc amplius desiderat Deus quàm innumerosa sacrificia.

HOMILIA xxxv.

G Paulus non dixit misereri simpliciter, sed induite uiscere

misericordiæ, ut sicut uestimentum semper nobiscũ est, sic elemosyna.

A

Præsentibus inhiamus nec diaboli uersutias cogitamus, qui per parua, magnis nos spoliat, & lutum prębet, ut aurũ auferat, imò magis ut cœlum auferat. Et umbram prætendit, ut ueritate nos extrudat, ut in somniis phantasias ostendat (hoc enim sunt diuitiæ) ut cũ illuxerit, omnibus pauperiores exibeat. Seruitus pecuniarũ omni tyrãnide est peior. Laqueus est Apud Apostolũ, uos disruptis uinculis, è laqueo prosilite, & nõ reponat aurũ uobis in domo, sed quod innumeris est preciosius pecuniis, elemosyna & humanitas pro auro. Nã hoc nobis apud Deum fiduciã præbebit, illud uerò multũ cõtra nos effundit dedecus, & uehementer cõtra nos diabolũ spirare facit. Quid inimicũ tuũ cõtra te armas?

Actus diaboli.
Lutum.
Diuitiæ.
Vmbra.
In sõnia.
Tyrãnis.
Laqueus.

B

Fęnerans quidem post multos annos fortẽ recipere cõcupiscis cũ periculo, neq; forte recipiẽdi moraris, ut maius accipias fœnus. Hic uerũ statim repetis, & hoc cũ nõ hic semp sed illic continuo sis mansurus, nõ hic iudicari, sed illic pœnas subire debeas. Et si quis tibi quidem domos, ubi manere non debeat, pararet, magnũ existimares detrimentum, id factum. Nunc autem hic uis locupletari, unde frequẽter & ante uesperã es migraturus. Nescis quod in aliena regione moramur tanquã hospites & peregrini? Nescis quod peregrinorum est expelli, cum nec expectauerint, neq; sperauerint? Quod & nos patimur.

Fanerãs.
Elemosinarius.
Hospites & peregrini.

C

HOMILIA xlvi.

Vita præsens, non est melior carcere. Sicut illud ingressi domicilium omnes uidemus cathenis obductos. Sic & nũc si nos, ab exteriori phantasia separati, cuiusq; uitam intrauerimus, animã cuiusque uinculis ferro sæuioribus uinctã intuebimur, & maxime, si diuitum animas ingrediaris. Nam quãto pluribus induti fuerint, tãtò magis sunt compediti. Sicut igitur captiuũ cũ & dorso uideris, & manibus, & quandoq; pedibus ferro depressum, ideo maxime miserũ uocas, Sic & diuitẽ cũ infinitis rebus circumdatum uideris nõ propterea locupletẽ, sed propter ipsum miserũ esse puta. Nam & præter hæc uincula, custodem etiam habet infestissimum pecuniarum amorem, qui prohibet hũc egredi carcere, sed

Carcer Vita præsens.
Captiuus ferro depressus.
Diues locuples.

innumeras ei parat pedicas, custodes, fores & obices & in interiorē coniiciens custodiam, etiam his uinculis gaudere ꝑsuadet, ita ut nec ullam inueniat spem, ab ingruētibus malis liberari. Et si cogitatione illius animam reuelaueris, non uictam, sed & squalentem & sordidam, & pediculis plenā uidebis. Ideo animarum nostrarum redēptorem deprecemur, ut & uincula dirumpat, & hunc infestum nobis custodē arceat, & ab illarum absoluēs ferrearum pōdere, cathenarū, pennis leuiorem nobis sensum efficiat.

D *Transnatantes sine naui. Infideles.*

HOMILIA xxxii.

Fide opus est, bonorum matre, salutis medicina, sine qua nullā magnarum rerum doctrinā quispiā percipere potest, sed illis similis qui sine naui pelagus transnatare agressi, parū prouecti, lassatis manibus, pedibusq; fluctibus continuo obruuntur, neque aliter qui suis nituntur rationibus ante cognitam ueritatem (ut Paulus ait) naufragium faciunt.

E *Frenum equi lex, & prophetæ.*

HOMILIA xxxv.

Lex & prophetæ quasi repagula, & frenam equo indomito quibus eius contra rationem insolutus compesceretur, ita equorum domitores solent.

HOMILIA xxxiiii.

F *Chorus sine principe. Phalanx sine gubernatore. Grex sine pastore.*

Sicut si ex choro ipsum principē auferas nequaq̃ modulatus chorus, uel ordinatus existit. Et phalanx militū si ducē nō habeat, nullo modo numerose acies illa uel ordinatè ꝓcedit. Et nauis si gubernatore priuetur, pessū eat necesse est & gregi si pastorē abstuleris cunctus dispergetur & peribit, Ita & malum, & multarum cladium est & occasio confusionis & turbationum principum, ubi nullus principatus, & est subuersionis argumentum. Verū si princeps malus existat, peius malum est, quā sine principe conuersari. Melius est à nullo, quā à pessimo rege. Ille quidē saluatur aliquādo, ac si in periculum decidat. Iste autem omnibus modis pericula subiturus est, dum ad foueas & ruinas impellitur.

G *Aedificatio. Fundamentum.*

HOMILIA xxxvii.

Alterum mandatum Dei sine altero esse non potest, utputà, si interroget quis in ædificationem domorum, quæ pars melior, dicis fundamentum. Sed sicut ædificatio non potest esse, nisi fuerit fundamentū, ita nec fundamentū potest esse, nisi

nisi ædificatio fuerit subsecuta. Sic ergo fundamentum dignus est ædificatione, nō utilius. Sicut caput dignius quàm membra, tamen nec membra sine capite, nec caput sine mēbris, Sic digniores sacerdotes quàm populus.

Obseruatio mādatorum.

HOMILIA liii. A

Tanquam canis, ita diabolus diuitibus insilit, tanquam buccellam uel placentā tenenti puerolo uolens auellere. Demus igitur ea patri, & si diabolus factum hoc uiderit, omnino recedet. Cum uerò recesserit, tunc ea patri omnia dabit in tuto, cum ille non poterit insectari in futuro seculo. Nūc à paruis infantibus, diuites nihil differunt, qui à canibus uexantur, omnibus circa eos latrantibus, laniantibus, trahētibus non hominibus tātum, uerum & illiberalibus passionibus ingluuie uentris, ebrietate, assentatione, & omni intemperantia. Et si fœnerari quidem suppetat, multum dātes cōquirimus, & gratos consideramus. hic autē contrarium facimus. Grate suscipientem Deum, & non centesimā partē, sed centuplum præbentem dimittimus, at ne forte quidem nobis reddituros, quærimus. Quid enim uēter nobis reddet qui plurima cōsumit? Stercus & corruptionem. Quid autē inanis gloria? liuorem & inuidiam. Quid uero auaritia? Curam & sollicitudinem. Quid intemperantia? gehennam & ueneniferum uermem. Hi sunt diuitum debitores, has forti iungētes usuras pœnitentiæ mala pœnasque futuras, fœnus efficitur maius. Nā in mutuantibus hoc facientes uidemus fœneratores, post multum tēporis redimentibus libētius fœnerantes. Qui nanque statim totum reddit, usuræ cursum interrumpit, qui uero diu retinet, maiorē facit & operationem. Itaque in hominibus quidem dilationē nō ægre ferimus, uerum & studemus, ut maior efficiatur: apud Deū uero cum pusillanimiter nos gerimus, ut propter hoc torpeamus & retrocedimus.

Canis. Diabolus.

Infantes. Diuites.

Sylvula similium sacrorum hinc inde excerptorum.

Idem aduersus uituperatores uitæ monasticæ, lib. tertio. B

Non eadem est ratio currentiū in Christiano stadio, quæ in Olympico. Nam hic solum unus coronam aufert, et sue

Stadium Olympic.

corruptibilē, cæteris sine honore dimissis: at in agone Christiano, tametsi alius alio in notem reponat honorē omnes tamen perpetuam consequuntur coronā, modo legitime certent, omnes futuri beati & illustres.

C

HOMILIA. eadem.

Seruum empturus. Christus redēptor.

Seruū empturus, prius interrogat num seruire sibi uelit, ac num futurus sit utilis despiciens, inutilē recusaturus. At Christus maximū & excellentissimū pretiū sanguinē suū erogauit pro omnibus nobis, et priusquam nos uellemus seruire illi, & quātūuis improbos recipit, sine obsidibus, sine chirographo, sola uoce contentus, abrenuntio Satanæ.

D

HOMILIA xxi. ad populum Antiochenum.

Pictores. Baptizandi.

Sicut pictores in tabulis pingendis, primo albas circunducere lineas omni libertate solent, repingūt, corrigūt priusquam colorē superinducāt. Ita in eo q ex paganismo ad Christianismū Iudæus uenit, antequā adhibeatur uera spiritus tinctura (quæ fit per baptismum) male insitas consuetudines oportet delere.

E

Militis delectus.

In milite deligendo exteriora, hoc est, corporis mensuram, & bonam carnis habitudinem, sed, & libertatem contemplamur. At cœli rex nihil tale requirit, sed & seruos in suum exercitum suscipit senes & iuuenes tantum ut promptitudinem habeant se suscipiendi.

F

HOMILIA xxiiii. tomi iiii.

Forma Iratus animus. Mens mitis.

Iratus animus est similis foro cuipiā pleno tumultu ubi multus est euntium, & redeuntiū clamor, cameloru ac asinorum fremitus, argentariorum & ærariorū utrinq; cudentiū strepitus. At mitis mēs in solitudine mōtis uertici similis est, auram quidem habētis tenuē purum uero radiam, pura fontium fluenta, multasq; florum amœnitates.

G

HOMILIA xxx. tomi iiii.

Pueri. Vindictā cupiens.

Qui placari non potest, nisi ulciscatur eum, qui prouocauit, similis est pueris qui placari nolunt nisi mater pauimentum pulset, aut rem inanimatam obiurget.

H

Iracundus.

Quasi ignem gestans, seq; ipsum cōburens ut alicui noceat est, qui gestat irā, & quærit uindictæ tēpus. Ipse multo tempore torquetur, ut alterū modicu torqueat, imo forte nunquam dabitur occasio.

Sicut

Sicut se excusans sup irato de dictis uel factis dicat: Ego illa nō dixi uel feci. Hę sunt uerba, idem est, ac si diceret, manus sunt uulnera non mea. A *Excusatio.*

Vt stultè agunt canes saxa mordere conantes, quādo iacientes attingere nō possunt, ita & illi qui homini irato cōuinciantur, aut alias ulciscuntur, ipsi enim sunt ira, uel diabolo potius instigati, siue iactati. B *Canis saxa mordens conuiciator.*

HOMILIA. xxij tomi iiij.

Canis instar est uoluptas, si pellitur fugit, sin fouetur & nutritur, permanet. C. *Canis Voluptas.*

HOMILIA xxxvi. tomi iiij.

Sicut gulosi, insolētes, expers honestatis, uētris serui, ad regale uocati cōuiuiū, nec cōgruā horā expectantes, paruulorū infantiū more suā corrumpūt lætitiā, puerilētes, & uilioribus seipsos cibis saturātes, ita & homines hic mercedē a Deo exquirentes, & accipientes, futuram diminuunt. D *Pueri. Gulosi.*

Vt hospes & peregrini in aliena terra mansionem non construunt, sed malunt in sua patria inuenire constructā. Ita debemus per eleemosynam domos æternas cōstruere, & hic non thesaurizare. E *Peregrini. Elemosinæ.*

HOMILIA xxv. tomi iiij.

Canis instar est ira, q si tā ferus sit, ut non obediat pastori iubēti, & oues comedat, occidēdus est, Sic & ira, Is demū generosus est canis si ouibus adulet, aduersus aūt externos sæuiat & uigilet. Et licet esuriat, ex ouibus non gustet, & licet in saturitate sit lupis nō parcat. Talis igitur est ira bene ordinati, siue quis mordeat, ab humanitale non recedit, siue quiescat aduersus prauas cogitationes insurgat. F *Canis. Ira.*

A uomentibus ebriis maxime fugimus, & puluerem iniicimus uomito, Sic debemus adesse iracundis, ita illorum contumelias tegere, tacendo, & dissimulando. G *Vomētes.*

In mansuetum non hærent iaculi iracundis non magis quàm in aqua telum non figitur, cedit enim nimium. H

HOMILIA ij. de pænitentia.

Vt leuiores naues ocius ęquor traiciunt, oneratiores uerò grauitate pressæ fundo magis inhærent. Sic tenuis leuiorem reddit cogitatum, præparatq; eum facilitate præsentis uitæ pelagus superare, & in cælum festinare. I *Naues. Miser.*

Homilia

K *Homilia de pænitentia v. tomi. vii.*

Aedificans et dēstruens. Deus. Cum homines facilius, & minori tēpore destruant, q̄ cōstruant, ut in ædificiis patet, contra Deus uelocius cōstruit q̄ destruit, iustificat quā perdit. Mundum enim uniuersum & omnē eius ornatum sex diebus cōdidit, sed Hierico unā urbem septimo tandem die dissoluit.

L *Homilia vii. de pænitentia, tomi. vii*

Cursores. In cœlū iturus. Cursores qui in agone currunt uestimenta etiā pene necessaria abiiciunt, Ita iturus in cœlū, ut expeditior sit, diuitias penè omnes pauperibus distribuat.

M *Fænerator. Deus.* Dissimilis est Dei, hominumque conditio in fœneratione. Deus nanq; in occulto per pauperem accipit, & in propatulo reddit coram uniuersis creaturis, is uerò quod palā accipit occultè reddit, si ad pinguiorē fortunam peruenit, erubescens prioris fortunę statum.

N *Homilia vii. tomi. vii.*

Cursor Christianus. Qui in agone deforis currunt, & ipsa exuunt uestimenta uiam uerò in cœlum ferentem, & eandem arctam & arduā tot cum impedimentis, quomodo poterit ambulare?

O *Vermis.* Quēadmodū uermis in ligno natus ipsum cōminuit. Sic tristitia de peccato nata, (est enim pœna peccati, indicta a Deo mulieri. In dolore paries filios) peccatum conterit per pęnitentiam inducta.

P *Homilia vl in Matth.*

Collectores cœni laterū, et paleæ. Auari. Nullū inter auri solicitos collectores, & cœni atq; laterū operarios discrimē est. Nā ut tūc Pharao atrocissimus ille tyrānus flagellis ad colligēdas paleas cōpellebat Hebræos. Sic ēt nūc diabolus ad officiū laterū, flagellis cupiditatū multos incēdit. Quid aūt aliud aurū q̄ cœnū, & argētū q̄ palea? Sicut ergo palea ignē, Sic pecuniæ cupiditas auaritiæ flammā incēdit, & quasi cœnu coinquinat possidentes, Sicut olim Moses a deserto missus est saluator, Ita et filius Dei de cælo.

Q *Mare rubrū trāseuntes* Quēadmodū impossibile omnino erat per mare rubrū pertransire, nisi miraculo facta uia fuisset, Sic a priore uita ad cęlos conscendere, sine medicatiōe baptismi nō possumus.

R *Homilia xli.*

Scarabei. Vt scarabei alieno stercore, Sic inuidi aliorum aduersa fortuna nutriuntur.

Vt

Vt qui in mari uictum parant, cũ in profundũ descenderint, gemmas adferunt secum his qui uidēt. Ita nos pelagũ scripturarum cognoscētes: in profundum spiritualis sapiētiæ descendimus adferentes thesaurum bonum, ornātē animas plus quam capita regum gemmatę coronæ. A *Nauta.* *Scripturarum studiosi.*

Vt probi agricolæ ex uno agro triplices fructus recipiũt. Nos imitamur, ligone spiritus fodimus. B *Agricolæ.*

De fato sermone. ij.

Si quis medicus est, potionemq; dat, accipiēda est, nec curiose inquirēdum qualis, sed habenda uti sanitati cōducēs. Sin ueneficus est, magnus, incantator, nō modò nō inquirēdum qualis sit, sed etiam mox fugienda utpote lethifera. C *Medicus.* *Veneficus.*

Si præstigiatorum incantamentis bestiæ obtemperant, mirum nisi eloquia Dei animę ferocis statum, tranquillium & æquabilem reddunt. D *Præstigiator.*

Diuinæ scripturæ similes sunt Silenis illis Alcibiadæis, quæ sub tectorio sordido ac pene ridiculo merum numen claudunt. Alioqui si sine allegoria legeris Adæ historiā. Si nihil ultra superficiem quęsieris, non uideo, quid ita multo magis operæ pretium sis facturus, quam si cātaueris luteũ simulachrum Promethei, ignem dolo subductum, & simulachro inditũ lutum animasse, imò plusculo fructu legetur fabula poetica cum allegoria, quam narratio sacrorũ librorum, si consistas in cortice. E *Sileni Alcibiadæi.* *Diuinæ scripturæ.*

In psalmum Credidi.

Quemadmodum hora uespertina qui stellam aliis comparatam lucidam uocat, quam sole fulgente nullo modo lucidam diceret, eo quod splendor solis excellens, fulgorem stellæ obtegit. Ita hominem bonum ueracem dicimus esse, quando eum cum aliis hominibus conferamus, sed quando cum Deo, non est uerax. F *Stella lucida.* *Homo uerax.*

Sermone de eleemosyna & collatione in sanctos.

Quemadmodum enim locupletes prouentus habent ex domibus, agris, & possessionibus, & pauperes ex manibus, & corpore, & non aliunde. G *Locupletes.*

Sēsibilis thesaurus & insidiis petitur, & imminuit, sępeq; inuentores perdundat. Cælestis autem hic, totus a ... est, H

insidias ignorat, auferri nequit, salus possidētibus, & accipiētibus non consumitur tēpore, nō petit inuidia, sed prorsus eiusmodi iniuriis superior, multa colligētibus affert bona.

I Quemadmodum si opes subditorum in regiis promptuariis conseruentur, per illas etiam regiæ securiores sunt Ita certè & in domo tua, si pauperum opes reposueris, & Dominico die collegeris, etiam tua securiora erunt.

Opes.

K Agricola sementem facit, & quæ habet expendit, & non cōtristatur, & dolet, nec sumptum se facere putat, sed lucrū potius tametsi incerta eius spes. Tu autem nō in tā uilibus sed in multo maioribus seminans, & daturus pecuniam in manus Christi recusas, torpes, & inopiam prætexit?

Agricola. *Elemosinarius.*

L Quemadmodū dominus tuus cum multi blasphement, multi fornicentur, multi furentur, latrocinentur, sepulchris insidientur, & multa mala faciant, ipse non desinit a sua in oēs beneficiētia, sed communes radios, communes imbres & fructus terræ profert: suam monstrans misericordiam. Sic & tu fac, & adhuc tempus misericordiæ, iuua pauperes pasce famelicos, libera afflictos, ne sis præterea curiose solicitus.

Homilia ij. in profectionem. Episcopi Elauiani.

M Quemadmodum hyeme præterita, & æstate apparente, nauta quidē nauigium deducit, miles arma detergit, equūque ad bellum parat, agricola acuit falcē, uiator fiduciæ plenos, longū iter aggreditur, & ad certamina pugil expoliatur & nudatur Sic & nos ieiunio tanquam æstate quadam spiritualı apparēte, & arma tanquam milites abstergamus falcē acuamus tanquam agricolæ, & tāquam nautę cōtra undas cōtra absurdum cupiditatum cogitationes opponamus, & tanquam uiatores rectum iter apprehendamus, tanquā pugiles ad certamina spoliemur. Exue uitæ negocia & athleta factus es. Indue arma spiritualia, & factus es miles. Sic agricola excole animā tuam, & spinas excinde, semina uerbū pietatis pulchras disciplinæ plantas insere, & cū multa diligentia repastina. Acue falcem tuam, quam per crapulā hebetasti, acue per ieiunium. Sic uiator, aggredere iter in cœlū ... rens asperam & angustam uiā, attinge & ambula. Vbi enim

Artificiū conatus.

Estas. *Ieiuniū.*

uia angusta magnum impedimētū est carnis ex crapula obe sitas, Absurdarum undas concupiscentiarū reprime, repelle improbarum hyemem cogitationum, salua scaphā, multā ostende peritiā, & factus es gubernator. Horum omnium nobis materia & magister ieiuniū est. Medicina est ieiuniū. Sed medicina licet millies utilis, per utentis imperitiā inutilis sępe fit. Etenim nosse oportet & tēpus quo ipsam imponere opus sit, & ipsius medicamēti qualitatem, & corporis temperiem suscipientem, & regionis naturam, & anni tempus, & congruum uictum, & multa alia, quorum si quodlibet prætermissum fuerit, reliquis omnibus nocebit. Si aūt, ubi corpori mederi oportet, tanta nobis opus est diligentia, multo magis cū animā curemus, & cogitationibus medeamus oīa scrutari, & cū omni sedulitate cōsiderare necesse est.

Medicina.

Medico obseruanda.

HOMILIA xvi.

A

Sicut nulla mercatoribus utilitas, si magnam maris longitudinem percurrerint, sed si cū rerū copia & multo mercimonio nauigauerint. Ita nulla nobis ieiunii utilitas, si infructuosa ipsum nequicquā & temere prætereamus, si ieiuniū ciborum ieiunemus, præteritis quadraginta diebus, pręterit & ieiunium. Si uero peccatis abstineamus, & hoc transacto ieiunio, rursum illud remanet, & cōtinuum erit. Sicut enim in nequitia uiuens & ante gehennam uritur consciētia stimulatus, sic meritis abundans & ante regnū, magna fruetur lætitia, si bona spe pascitur. Si alius dicat totā ieiunaui quadragesimam, tu dic: inimicum, habebam & reconciliatus sum, habebam detrahendi consuetudinem, & destiti, iurādi tenebar usu, & mos improbus mihi resolutus est.

Mercatores.

Ieiunantes.

Male & bene uiuētis pmia.

HOMILIA xviij.

Lætemur, quando cum profectibus ieiunium egerimus, ut ipso transacto fructus ipsius effulgeat, etenim hyemis lucrum tunc maxime demōstratur, cum illa præterierit. Nāq; uernantes segetes, & foliis ac fructu affluenter arbores, per ipsum aspectum clamant utilitatem sibi ex hyeme factam. Hoc & nobis pariter fiat, etenim pluuiis cōtinuis & crebris in hyeme per ieiunii tempus potiti sumus, continuam haurientes doctrinam. & semina suscepimus spiritualia, & deliciarum spinas abscidimus.

B

Hyems ieiunij cōmoda.

Sermone

SERMONE
de Ieiunio.

C Hypocrita, id est, histrio uocatus, qui in theatro alienā faciem sumit, ut seruus existens, sæpenumero domini, & priuatus regis. Sic & in hac uita ad suos mores orchestras atque theatrum exercent ii, qui alia corde gerentes, alia extrinsecus hominibus præseferunt.

Histrio Hypocrita.

HOMILIA iij.

D Disciplina exercitatio est. Nam athletam perficit fortiorem, & insuperabilem reddit in certaminibus, & inexpugnabilem declarat. In præliis igitur talis disciplina est omnis, & hæc præsens, ut talis sit, necesse est. Proinde oportet sperare meliora, & finem plenum iucunditetis & pacis. Et noli mirari, si cum ipsa amara sit, fructus tamen proferat dulciores. Nā & in arboribus, cortex pene semper amarus & asper est, fructus tamen ipsi suauitate iucundi sunt.

Exercitatio. Cortex asper.

Libro. I. De Prouidentia.

Sicut malefactorum plurimos carcere diutissime incolere permittit iudex, adeo ut plerunque uitam illic finiant, & cum ex multis aliquos punire uult, unum ex illis aut duos eminentiori loco statuens, circumstātibus omnibus, ita demum ad mortem duci præcipit, atque ad terrorem cæterorum, sic utendum sibi omnibus censet. Ita Deus cum nos, emendare uult, non omnes una malos punire necessarium existimat, sed aliquos rapiens, ex his, quos nunquam corrigendos nouit potentiam atque iram ostendit suam, plurima ex hac utilitate moliens, quippe malos ad execranda, si uelint, uitia hortatur, & bonos cautiores efficit.

Iudex Deus.

Homilia xxx. Quod nemo læditur nisi à seipso.

F Fabricam quæ super arenam fundata est, etiam si fulmina uenti non urgeant, ipsa tamen paulatim effluēs, instabilis arena ædificii crepidinem subruit & euertit. Nam arenæ sponte rumpuntur. Adamas uero nec malleis cæsus infringitur. Ita ergo qui à seipso non læditur, etiam si tundatur ab aliis, nō potest lædi, qui uero cum sua ignauia proditus etiam malo perurgente, defluit sponte.

Fabricā super arenam. Adamas.

Homilia

HOMILIA xx. Cum de expulsione sua ageretur.

A *Mare re saniens.*

Multi fluctus & undæ immanes, sed submergi non uereor, quia supra petram sto. Insaniat licet mare, petrā non potest cōmouere. Insurgant quantumlibet fluctus, & cæt.

HOMILIA xxx.

B *Voluptuaria uita, turpissima est meretrix.*

Quod nemo, læditur nisi à seipso Meretricē appello hāc uitā quæ in deliciis & uoluptatibus transigitur, & eā quidē turpissimam, cuius facies fœda, horrida, aspera, amara crudelis, & licet tā turpis uultus eius & ferus, tam multos decipit, cum uideant, apud eam cruēta omnia, periculis, mortibus insidiis, inuidia, tormētis plena, cūq; eam stipari uideāt pessimus sodalibus, cōtumeliis, infamia, inuidia, curis perniciosi, metu iugi, tremore frequenti, & mille aliis infaustis consortibus, uelut anguinum corona circundari, fructum uero in his nullum, nisi interitum esse, perniciem, pœnamque perpetuam, expetitur tamen a pluribus, amabilis, & exoptabilis habetur. Tanta est eorum qui decipiuntur stoliditas, ut cum eos ratio nulla ex hoc interitu reuocet, ne euidentia quidem indesinenter pereuntium exempla deterreant. Non ego istos stolidiores multo, quam paruulos iudicē uel negem, quos puerilis ludus, ubi aut circulus uoluitur, aut turbo uel trochus uerberibus agitatur, & longis porticibus per curua spacia rotatur, Ita intentos & inhiantes tenet sua auelli inde nullatenus queant, ignorantes penitus, per ætatis fragillitatem nihil in illo ludo utilitatis, nihil perfecti operis haberi. Sed illis satisfacit ætas immatura. Isti quid habebunt excusationis qui ætate perfecta, puerilem, imò & puerili imbecilliorem sententiam gerunt. *Paruuli.*

C *Meretricis uultus.*

Sicut plerumq; meretricis uultus cum turpis & fædus est per naturā, fucis & coloribus pigmentatus prostituitur ad decipiendos eos qui ignorant, quæ fæditas sub uelamine fucilhus contegatur, Ita hypochrita.

D *Equi uirtus, phaleræ et ornamēta.*

Quæ sit uirtus, similitudinem ex corporeis substantiis capiamus. Verbi gratia, uideamus quæ sit equi uirtus. Nunquid in argenteis frenis pulchrisq; tapetibus, ac serici flammulis phalerisq; gemmatis, iubaq; aureis intexta funiculis

equi

equi uirtus iudicatur, an uelocitate cursus, fortitudine pedũ gressusque cautela, ac pectoris firmitate cunctisq; quæ itineri conficiendo apta uidẽtur, aut prælijs per agẽdis, ut uel interitus hostẽ petat, uel in aduersis proprium possit exitio liberare sessorem. Non ne in his potius equi uirtatẽ, quã in illis, de quibus supradictũ est, declaras? Quod autem & reliquorum animaliũ nõne in eo omnis probitas habebitur, si uel ferre onera fortiter, uel robusta possunt mouere carpenta? Nũquid uolẽs aliquis probare animal ad ea respicit quæ ei superposita uiderit, an (ut diximus) si nõ potius membris ungulis ualidũ sit, inspicietur? Itẽ si uineã probare uolumus, nunquid ad hoc inspicimus, si latos habeat pãpinos aut flagella diffusa, an illud magis aspicimus, si densior, ei fructus sit & uua fœcundior. Similiter de oliua, & huiusmodi arboribus cõtemplamur. Igitur eodem modo quoq; de hominibus agamus, discutientes, quæ, & ubi uera sit: omninis uirtus, & tunc eum lædi putemus, cum in ipso fuerit læsus.

Animalium omnium uirtus.

Vinea.

LIBR. II. DE compunctione cordis.

E Si corporalis amor, ita deuictam sibi tenet animam, ut ab omnibus etiam necessarijs actibus cogat abscedere, & illi soli, quem amat operam dare, atque in eius cogitatione fixam teneri, quomodo non amor Christi, ab o[m]bus reliquis abstrahit animam, sibique consociat, atque desiderij sui uinculis constringit?

Corporalis amor.

Homilia xxx. Quod nemo læditur nisi à seipso.

F Amor pecuniæ ut fera quædam & crudelis domina, omnium corda possidet, & tyrannica dominatione deuinxit. Sęuit ut barbarus, feruet crudeliter ut tyrannus, debacchetur impudenter ut meretrix, nusquam miseretur, nusquam pudet. Et cum lupis, ursis, leonibus ferocius sęuiat, suauis tñ uidetur hominibus & amabilis, melle, imo & fauo ipso dulcior. Cumq; his qui eam desyderant, exoptãt, gladios acuat quotidie, foueas paret, scopulisq; eos milie, & mille naufragiis illidat, expetitur tamẽ ab eis, Volutari in cœno eius tã quam sues delectantur, & ut canthari stercus eius euoluere. Tales quodãmodo omnes qui auaritiæ huic manus dederunt

Barbari
Tiranni
Meretrices.
Feræ.
Sues
Càthari.
Auari.

runt, infeliciores & turpiores etiam istis immundissimis animalibus.

HOMILIA v.
de laudibus S. Pauli.

A Medicus Deus.

Medicum cum nunc utentem uideris, nunc fouentẽ, nũc ferro utentem, nunc medicamento. & aliquando quidem ęgrotum à cibo potuque cohibentem, aliquãdo uero eum in ista laxantem, & modo quidem cooperientem undique, & undique confouentem, nunc uero illi ipsi calefacto, securius plenam frigidis aquis imperantem epotare phialam, nunc utiq; super hac uarietate & frequenti mutatione eũ culpabis, sed tunc præcipue stupebis artem, quãdo ea quæ nobis contraria uidentur & noxia, illum cum fiducia uideris offerẽtem. Hoc est enim ueri artificis ac periti. Ita Deus.

Homilia vi. de laudibus Pauli.

B Iræ acumen.

Deus quasi gladio aciem, ita menti nostræ iræ acumen imposuit, ut eo, cum oportet, utamur.

Homilia I. De uerbis Apostoli.
Modico uino utere.

C Ex alto cadens. Virtuosus cum peccat.

Sicut in corpore, aliquo quidem membro corrupto, non est magnum damnum, oculis uero læsis, uel capite cõtrito, totum corpus inutile redditur. Sic & qui in alta quadam tanquam uirtutis specula, cum multa caritate constitutus, ab omnibus admirationi habitus, quando cecidit, magnã ruinam & iacturam facit, non tantum quia ex alto cecidit, sed quoniam aliis multis scandali materia est, in ipsum respicientibus.

HOMILIA ij.

D Stercus uoluẽtes. Obtrectatores.

Si quis te prætereunte stercus commoueat, hoc facientẽ non continuo conuicio & cõtumelia afficies? hoc fac & circa detractores. Non enim sic commotum stercus illum fœtorem suscipiẽtem cartilaginem percellit, sicut aliena peccata excussa, & uita impura audientium animos prodita contristare, & exturbare solent.

HOMILIA vi.

E Flamma. Virtus.

Non sic flammę natura in materiam delapsa, uitia semper ligna incendit, sicut uirtutis zelus in paucas lapsa animas, ulterius procedendo, omnes implere potest.

De Homili a uerbis Apostoli,
Modico vino vtere.

F Quẽadmodum in exterioribus certaminibus corpore uigentes,& bonæ habitudinis athletę, non sic apparent, cum ueſtimentum undique oleo madidum fuerint induti, ſed quando illo abiecto, nudi in ſtadia feruntur, tunc maxime ſpectatores, membrorum proportione penitus obſtupefaciunt, cum nihil illam amplius obumbrare poſſit. Sic & N. patiens, quando omnibus diuitiis, gloria circumfuſus erat, quis eſſet, non multis manifeſtus erat, poſtquàm uerò ipſe uelut ueſtimentum exutus athleta, abierit, & ad pietatis certamina nudus intrauit, ſic ſpoliatus ſpectatores omnes perculit, ut & angelorum theatrum illi uictori applauderet.

Athletæ Pro fide pugnãtes.

Homilia. I. De uerbo Apostoli.
Modico uino utere.

G Non ita terrę natura uexata, aquarum ſuperabundantia continuo diſſoluitur, ut corporis uis molleſcit, & diſfluit, & exilis redditur uini potu cõtinuo ingurgitata. Ebrius eſt uoluntarius dæmon ueniam non habens, ruinæ excuſatione carens, commune generis noſtri opprobrium.

Terram Aqua cõſumens. Ebrietas.

HOMILIA. xxiij.

H Anima eorum quæ corpore, quaſi in aliquo ſepulchro recõdita eſt cuiuſmodi in homine temulentia, nec ſecus uideri debet, quam ſi barbarus quiſpiam deformis & impurus, ui ſumma & poteſtate impetum faciat in adoleſcentulã decoram aliquam, uenuſtam & continentem.

Temulentus.

HOMILIA. xxi.
ad Theoderum monachum.

I Omnia, umbra, ſomnia, curſus. Curſor eſt uita. Vt ſi quiſpiam rupis excelſæ uerticem tenens, pelagus omne proſpiciat, multoſq; inde nauigantium crebris fluctibus freti, unda ſubmergi, alios in prærupti montis ſaxo collidit, nõnullos ad alia litora contendendo properare, aliquos tabulæ unius auxilio, ex fragmentis nauis inuẽtæ à morte defendi aliquãdo pro gubernaculo, atq; remigiis, manibus tãtũmodo ſuis uti, alios aũt uideat turbidos fluctus multiformi atque multiplici genere, cadauera ferre. Ita ẽ ꝗ militat Deo, cũ

Naufragiũ è rupe conſpiciens. Deo hærens.

ſe à tempeſtatibus,atq; turbinibus uitæ iſtius ſeparat,cõſiſtit ĩ arduo ſemper ac tuto ſecurus loco. Quid enim celſius poteſt eſſe,quid tutius,quàm unã tantũ nos ſolicitudinẽ gerere,quomodo Deo placere poſſimus? Vidiſti naufragia huiuſmodi,pelagus undasq; declina,& excelſum illum huiuſcemodi pelago quæ ſe nauigantem, & excelſum locũ occupa,à periculo captiuitatis immunem.

LIBRO ij.
de compunctione cordis.

Puto non delinquat ſi factũ iſtud N. quidã tali ſimilitudini compararet,uerbi cauſa,flamma quædam immenſa uniuerſam replet terrã & inde aſcẽdẽs, repletis omnibus, usq; ad ipſa perueniret cœli faſtigia,ſed & inde ſuperãs omnia, etiam illum qui ſupra cœlum eſt,aerem tranſcenderet, ſiue aer ille dicendus eſt,ſiue quid aliud,atq; ibi etiã illa quæ ibi ſunt ſpacia compleret, nec illic quidem flamma hæc incrementa finiret,ſed aſcenderet adhuc uſque ad tertium cœlũ, & omnia hæc uno eodemq; igne compleret,ita ut nec terrę ullum, nec cœli omnino cœlorũ ſpaciũ relinqueret uacuũ. Tales erant animę ſanctorum prophetarum,quibus oculus erat interior illuminatus,unde uidentes dicti. *Flamma cõſcendẽs cælum. Animæ pphetæ, & ſancti.*

Libro i. De compunctione cordis.

Si in corpore parum aliquid morbi pulſauerit, ſtatim, & medicos adhibemus,& pecunia profundimus, & omni obſeruantia,quod competit gerimus, nec prius ceſſatur, quã quæ moleſta ſunt,mitigentur. Anima uerò cũ quotidie uulneretur,& per ſingula lanietur,utatur,præcipitetur, & modis omnib. pereat,ne parua quidẽ pro ea nos cura ſolicitat. B *Morbi corporis. Animæ ægritudo.*

Homilia. lxxx.idest, ultima de pænitentia.

Sicut planta quidem nuper humi conſita, facile reuelletur,per multum uero temporis radicibus firmata,non itidẽ. Et ut ædificium recenter fundatum à uexantibus facile ſubuertitur, bene uero firmatum multa, diruere conantibus, præbet negocia. Et ut fera, quibus locis multum temporis eſt conuerſata, difficulter expellitur. Et ſicut febris ab initio aggreſſa, non magna ſiti laborantes exurit, poſt quam autem inualuerit, & flammam extulit, iam ſitim induxit immedicabilem, etiam ſi quis eis conceſſerit, ut po- C *Aedificium. Plãta recẽs poſita. Fera. Febris.*

N tibus

tibus impleantur, non extinguit, sed accendit fornacē. Sic & in uitioso accidit affectu, si se circa primordium in animam nostram inferentem non prohibuerimus, neq; fores occluserimus, ingressus iam insanabilem morbum susceptoribus infert.

De compunctione cordis Lib. I.

D *Phrenetici. Mente capti.* Vt qui phrenesin patiuntur, uel mente capti sunt, a quibus cum multa turpia & periculosa, uel dicant, uel gerantur, nec pudoris tamen aliquid, nec pœnitudinis capiunt, quinimo & magnifici sibi, & sapientiores, sanis uidentur, & sapientibus. Ita & illi, cum omnia quæ sanitati sunt contraria gerunt, nec hoc ipsum, quod deest nobis, sanitas, nouimus.

Fistulæ. Peccatū. Sicut in corporibus, & in fistulis, nisi prius quis humorē influentem sistat, & uulnus terrētē. quotquot imposuerit medicamenta mali fonte non obstructo, incassum omnia. Itidē & nec, nisi occasionem, quasi fontē mali, cauerimus.

HOMILIA *xxii. de nequitia depulsa.*

F *Capite dānati.* Sicut qui carcerem habitant, capitis dānati, damnationē operientes & mortem, uel si delitiis abunde fruantur, uitā longe agunt molestiorem, & anxiam. Sic qui im proba conscientia molestatur.

Sermone de pœnitentia.

G *Medici. Prædicatores.* Vt medici qui ægros à cibo & potu nociuo arcere cupiūt licet illa promptam habeant uoluptatē, ante tñ persuadēt inesse illis, præter nocumenta multum insuauitatis.

HOMILIA *xvi. Cum Princeps intrasset ecclesiam.*

H *Clauum rectum tenens.* Nonne uides naucleros, ut insaniēte mari, nubibus trāscurrētibus fulminibus elisis, oībus in nauigio tumultuantibus, ad gubernacula sedēt ipsi, sine trepidatione & metū arti suæ uacantes, ut imminenté procellam repellant hos, & tu imitare, & sacram capiens anchoram in Deum spem

I inconcussus permane & irreuolubilis.

Mercator. Pugil Sicut mercator nō sentit nauigationis laborē, lucrorum spe releuatus, & pugil generose fert capitis uulnera, coronā respiciens. Ita & nos quoq; cœlum & ad cœlestia intendentes bona, quæcunq; inferantur grauia generose cuncta feremus,

remus, bona futurorum spe roborati.

HOMILIA xviii. De Apostoli dicto: Gaudete in domino semper

Sicut in mare decidēs immensum scintilla breuis facile deletur. Sic quantacunq; Deū timenti illidantē, uelut in uastū lætitiæ pelagus incidentia, extinguuntur & perduntur. A *Simills in pelagus cadens.*

HOMILIA xxv. de uita recta.

Sicut si breuem scintillam in magnum deieceris profundum, statim extinxeris. Itidē & omnis tristitiæ superabundantia in bonam missa conscientiam, extinguitur facile. B

HOMILIA xl. De pœnitentia.

Tanq̄ fluentum influens remissio, animā tollit (nā omnium persecutionū hoc grauissimum) & quod æstas est & hyems, hoc est persecutio & remissio. Vt aūt uobis ostēdā, quod remissio peior est persecutione, audi. Somnum.n.infundit animæ multum hiatum & torporem, undiq; uitia suscitat, nam inuidiā, uoluptates, &c. Sed in persecutione nihil horum uexare solet, sed timor ingressus, tanquam flagello quodam, latrantem canem acriter percutiēs, has omnes pestes ne clamare quidem permittit. Tunc est persecutio, uitiis, tanquam feris, non urgentibus. *Remissio. Persecutio. Timor.*

HOMILIA lxiiij.

Neq; si quis infirmum habens stomachum, amarā non admittat medicinam, ipsum curare ualētē, sed potius attē ratur, medicinā accusabimus sed membri infirmitatem. Si cut & hic mentis facilitatem. Nam a tribulatione subuersus, multo magis hoc a remissione pateretur. Nā si ligatus cadit (hoc est enim tribulatio) multo magis lasciue uiuens. *Laborās è stomacho. Qui consilium respuit.*

Tribulatio est spiritualis mercatura. Sicut pecunias colligere uolētes, & hāc secularē exercētes mercaturā, nō aliter ppriā rē augere possent, nisi multa terræ marisq; pericula sustinerent, necessariū est.n. latronū insidias, piratarū incursus sufferre, & prorsus omnia, cū magna subeunt prōptitudine, propter lucri expectationē, nullū capientes tristiū sensum. Eodem modo & nos diuitias hinc nobis cōfluentes & spiritualem cogitantes mercaturam, gaudere decet & exaltare, nec quæ uidentur, sed quæ non uidentur, cōsiderare. E *Spiritualis merca tura. Tribulatio.*

F *HOMILIA lxvi.*

Aurum & ignis. Quod auro ignis, hoc animis tribulatio, sordes abstergens, faciens mundos, claros reddens ac splendidos.

HOMILIA. lxviii.

G Mærentium societas, graue tristitiæ uehementiam auferre consueuit. Sicut in onere, si quis ponderis partem susceperit, soli ferenti sarcinam leuauit. Sic in omnibus aliis.

HOMILIA x. de diuite & paupere.

Subiectio rhetorica. Diabolus colluctatus diu, athletam uincere non potuit, suscitat fluctus, & firmissimam petrā mouere non potuit, machinationes suas adhibuit, & turrē ualidissimā nō prostrauit, arborem concussit, & poma nō decerpsit, & ramos quidem confregit, sed radici nihil nocuit, parietem perforauit, sed thesaurum auferre nō potuit, thesaurū dico, nō auri & argenti, sed fidem Christi. Vidisti petram firmissimam inter fluctus, militem præparatum, turrē inexpugnabilem. Athletam hunc dicam? sed præcellit tātarum copia coronarum, petram nomine, sed firmiorem uideo, militem appello? sed robustiorem cerno cōstantiam, turrem eum nominabo? sed eminet sapientia, arborem eum dicam? sed decorior inuenitur, fructū eū appellē? sed speciosior demonstratur, thesaurum eum nominabo? sed copiosior dignoscitur.

HOMILIA iiii.

I *Maris tumultus.* Quemadmodum mari æstuante, & multis procellis insaniente, ad portum confugere tumor omnes cogit. Sic & nunc fori procellæ, & ciuitatis hyeme omnes undiq; in ecclesiam compellit.

K *Tentatio.* Nisi tentatio, nec corona, nisi certamina, nec brauia, nisi studia, nec honores, nisi tribulatio, nec remissio, nisi hyems, nec æstas. Et hoc non in hominibūs tantum, sed in seminibus quoque ipsis intueri licet. In his enim multam quidem *Pluuia.* pluuiam multam uero nubium collisionem, multā deniq; *Glacies.* glaciem fieri oportet, si uernans spica exurgere debet. Vbi *Semina.* uero sementis tempus, tempus & pluuiæ. Postquam igitur nunc ingruit hyemis animarum, nō aeris, feramus & nos in hac hyeme, ut in æstate metamus.

L *Lachrima.* Non sic semina delatus hymber germinare & crescere facit, ut pietatis semen excitat, & uernare facit ex lachrymis

ruens hymber:hic animam detergit, irrigat mentem. Ideo profundum sulcum, proscindere necessarium.

Quemadmodum aratrum immittens deorsum terram aperit, tutā seminibus custodiam parans, ne iacta in superficie remaneant, sed tanquam in ipsos terrę sinus immittātur, & in tuto radices figāt, Sic & nos facere necessariū, & tanquàm aratro, tribulatione utētes, cordis profundū scindere. Scindite corda uestra, ait Propheta. Corda igitur scindamus, ut si qua dolosa herba, & īproba cogitatio nobis inest, radicitus eam euellamus, & puras pietatis seminibus terras exhibeamus. Nisi nunc renouemus nouale, nisi nunc seramus, cum adest tribulatio, quādo quam incompūctionem ueniemus?

A *Aratrū. Tribulatio.*

Cum agricola semina cum multo labore collecta seminauerit, ignarus quæ fiunt, omnia cernēs admirabitur forteque apud seipsum dicet, Quid hic homo tandē facit? Coiecta dissipat, sed & terræ cum multa cura cōmiscet, ne facile colligi possint, nec tantum commiscet terræ, sed & optat uehemēter fieri pluuiam, ut proiecta omnia marcescāt, & lutum fiāt, & turbabitur cernens fulmina & coruscatio nē deferri. Agricola uerò non ita, sed lætat, & gaudet hyemē cernens, non.n. præsentia respicit, sed futura, nō ad fulmina spectat, sed ad manipulos, nō marcentia semina, sed uemātes spicas, nō grauem hymbrem, sed iucundissimam areæ uentilationem, ex ipsa nascentem fructum, expectemus itidē & nos areā, & manipulos, non præsentē laborē & dolorem, sed orientē ex ea fructū, mentis nostræ penus ex eo implere poterimus. Et sicut aurū, & si aquis immoretur propriā præstat speciē, siue ī cōflatoriū ceciderit, splēdidius rursum apparet. Lutum autē & fœnum, siue aquis immisceri accidat, hoc quidem marcescit, illud uerò dissoluitur, siue in ignē ceciderit, hoc quidē figitur, illud aūt comburitur. Sic certe iustus & peccator, ille qdē siue remissiōe fruatur, manet splēdidus, sicut aurum aquæ immersum, siue in tētationē ceciderit, splēdidior fit, sicut aurū in igne, Peccator uerò siue remissione contristatur, dissoluit, marcescit, sicut fœnum & lutū aquæ immorans. siue tētationē sustineat, cōburitur, perditur, sicut lutum & fœnū ab igne.

B *Agricola. Tribulatus.*

Aurum. Lutum. Fœnum. Peccator.

C. *Arbores Radices.* Sicut in arboribus accidit, si quis fructum cum foliis auferat, & ramos omnes amputet, radice manente tota cum maiori etiam ornatu arbor resurgit, Sic quidē, & in nobis si pietatis radix permaneat, & si diuitiæ auferant, & corpus corrūpatur, omnia rursum nobis cū maiori gloria redeūt.

SERMONE DE CARNIS CONCV piscentiis non sectandis.

D Somnus est uita præsens. Nam ut somno pressi, pleraque & superuacanea, & frustrà loquūtur, uidentque persæpe nihil sani, Ita & nos deteriora iis pleraq; superamus, siquidē qui indecora, & impia gesserint, eademq; obuersari sibi per uisum conspexerint mox somno expergefacti, turpi & indecoro aspectu liberentur a pęna quam pro scelere meruissent, quod aliter nobis euenire solet quibus ob ignauiam & socordiam, ignominia atque supplicia perpetua sunt. Item & qui per quietem somniando ditescunt, ubi dies illuxit, inanes & diuitiis uacui arguuntur, captos uerò dum uiuitur, inertiæ, somno plerunque, nec dum luce oborta falli posse compertum est, & ita ut breui eorum insomnia euanescāt.

Homilia xxxvi. de uitiis & uirtutibus.

E *Ociosus seruus. Ignauus.* Si seruum habueris non ebrium non contumacē, sed sobrium, modestū, omni flagitio uacuū, hic si domi quotidie ociosus sedeat, si quorū à seruo usus, debetur, domino nihil efficiat, dic obsecro nōne flagellabis eū? nònne tormētis afficies? Et tamen nihil flagitii cōmisit. Satis est igitur mali hoc ipsum, nihil boni fecisse, Sit nobis agricola quidam, nihil porrò peculii nostri dissipet, neque dolis sua toùe surripiat, tantum suas manus compressas domi tenēs sedeat, semina non spargat, iura nō scindat, uites non colat, & quod ad agricolturam pertineat, nihil prorsus efficiat, nōnne ab eo supplicium sumemus? Et tamen nihil intulit iniuriæ, nec habemus omnino, quid illū accusare possimus. Sed hoc ipsum arbitramur iniuriā. Et nostro quidem in corpore abstineat capite manus, non linguam excidit, non oculos eruat non denique tale quicquam mali faciat ociosa tamē fuerit nec sui quicquid est effici, toto corpori sufficiat, nōne ipsam potius fuerit abscindere, quàm nihil agentē & inutilem toto corpori manū circumferre? Quod autē os si neq; manū *Agricola. Manus ociosa. Os.*

absump-

absumpserit, neq; pectus momorderit, quæ uerò ad se perti neant, prorsus omiserit, nonne illud oĩa obsignasse melius fuerat? In his igitur, si non modo aliquid fecisse mali, uerũ etiam aliquid omisisse boni, magna comprobatur iniuria, porrò diuinis in rebus idipsum multò magis appareat. *Accidiosus.*

Homilia ix. in Genesim. A

Sicut nauis quæ aquis impletur, ut exauriri nequeat, statim submergitur, ita, & homo cũ crapulæ & ebrietati seipsum exponit, in præceps uadit, & rationẽ submergit. *Nauis. Crapulosus.*

SERMONE xxx. de ieiuniis & geneseos. B

Iocundum quidem nautis est uer, iocundum quoq; agricolis, sed neque nautis, neq; agricolis ita iocundũ est ueris tempus, ut his qui philosophari uolunt, iocunda sunt, ieiuniorum dies, spirituale animarum uer, & fidissima trãquillitas animorũ. Nã agricolis uer uideo iocundũ est, quòd delectat aspicere tunc depictam floribus terram, & frondibus uirgulta comantia. Nautis uerò acceptum est ver, quòd dorsum maris deductis nauibus, tuto licebit ascẽdere, nec undarum pericula formidare. Nobis autem iocũdum est ieiuniorum uer, quòd tunc non undarũ sed cogitationũ a cõcupiscẽtiam, carnis fluctus ac turbines mitigauit & coronę nobis non florum sed spiritualium gratiarum parantur. *Ver. Ieiuniorũ dies.*

C

Sicut apud magistros literarũ fieri uidemus, quorũ alius puerulum de gremio matris acceptum, & ignarum omniũ, atque incapacem malorum primis tantũmodo imbuit elementis, quẽ rursus alius magister accipiens, perfectioribus instruit disciplinis, Ita & Moyses ignaram omnium rudẽ hominum naturã, & (ut ita dicam, nuper à lacte euulsam prima diuinæ cognitionis edocet elementa Ioannes autem, & Paulus, uelut à Moyse iã quæ prima sunt imbutos homines ad excelsiora perfectiora deducunt, non ut quæq; prima sunt destruentes, sed tanquam fundamẽto cõpetenter posito, supponẽtes totius ædificii celsa fastigia. Vidisti utriusq; testamenti structuram unius lineæ modulatorem directũ. Vidisti totius ædificii consonam quadraturam. *Magistri literarũ. Moyses. Ioannes. Paulus.*

Homilia xxxvi. de uitiis & uirtutibus.

Vt enim cũ febrescit puer, grabato assidens filio mater querebunda uoce sæpius imprecatur. Vtinam hoc mihi da D

retur

retur posse me tuam fili suscipere febrem, & hanc omnem in me haurire flãmam. Sic etiam pro uobis utinam perdue lis rem bene gerere possem.

E

Scœnobatæ. *Spirituales.*

Vt in theatris, qui per sublatum funem ascẽdere ac descẽdere exercent, si parum aliquid oculorum acies errarit præcipites continuò ruunt, Ita qui spiritualem grassantur uiã, si breue segnitiæ tempus concesserit, per anfractus quosdã proni sæpe traduntur. Et fune illo quidem hic limes angustior, est erectus magis & arduus, multoq; cellsior, cuius ad apicem terminatur cœlum.

F

Cytharæ. *Virtus animi.*

Sicut in cythara non unius tantum fidis melodiam excitasse satis est, sed omnes pari quodam numero percurrẽdæ: Sic in uirtute animi, nõ una tantum lex nobis ad salutẽ sufficit, sed omnes æquè diligenter obseruandę sunt.

G

HOMILIA lv.

Aer manifestans domum.

Sicut domum pulchram, cũ aer appropinquauerit, splẽdidam ostendit. Itidem & aspectum speciosum, hilaritas animæ meliorẽ exibet, si uerò in tristitia, deformior redditur.

H

HOMILIA xv.

Volatilia Spirituales.

In medio laqueorũ ambulas, qua de causa tot laquei? ne deorsum uolemus, sed superiora quæramus. Etenim uolatilia donec in altum aera secant, non facile capiuntur. Ita tu, donec ad superiora respexeris nec laqueo, nec ullis aliis facile capieris insidiis. Venator est diabolus, fias igitur illius calamis sublimior. In altum ascẽdens, nõ amplius ullam rerũ humanarũ admirabiť, sed sicut postq̃ in montiũ uerticẽ ascenderimus, parua nobis, & urbs, & mœnia esse uidẽtur, & formicarũ more, nobis uiri super terrã ire uidẽtur. Sic postquàm supra celsam prophetiæ cogitationem ascenderis, nihil terrenorum percellere poterit, sed parua uidebuntur omnia, & diuitiæ, gloria, potentia, honor, & si quid aliud huiusmodi. Illud continuo rationemur. Sicut auiculæ laqueo captæ utilitas nulla, sed frustra incassum alas concutit; ita tibi nulla rationũ utilitas, si ab improba penitus cupiditate captus sis, sed quantumcunque resilieris, captus es. Ideo alæ sũt auiculis, ut fugiãt laqueos, propterea ratiocinatiões hominibus, ut peccata fugiant. Quam igitur ueniam habebimus? quã uerò defensionẽ, cum brutis simus dementiores?

Alta ascendens.

Auicula laqueo irretita. *Cupidus.*

Auicula

Auicula nanque semel capta, laqueo mox elapsa, & ceruus in rete decidens & effugiens, iisdem iterum difficilè capientur, nam cuique fit experientia, cautelæ magistra. Nos sæpius eisdem capti, in eadem cadimus. *Ceruus.*

HOMILIA vi.

A

Sicut cœstibus pugnans, studio exire festinat, ut uulneribus liberetur, & luctator spectatores exurgere concupiscit, ut laboribus absoluatur. Sic in rigida & aspera uita cum uirtute uiuens finē desiderat, ut præsentibus eripiatur laboribus, & pro repositis ualeat coronis confidere, ad tranquillū nauigans portum, & in illo transmigrans, ubi non est amplius timendum naufragium. Ideo Deus laboriosam naturaliter uitam nostram & grauem instituit, ut præsenti tribulatione compulsi, futurorum desiderium capiamus. Si enim nunc cum sint tot tristitiæ, pericula, timores & curæ nos undique circumeuntes, tā libenter præsenti immoramur uitæ, si nihil horū esset, & absq; tristitia & ærumnis omnibus tota foret uita nostra, quando unquā futura desideraremus? *Cæstibus pugnans. Luctator. Viuēs hic in ærumnis.*

Homilia 1. in Psal. 1. in Proœmio.

B

Pictores imitantur arte naturam, & colores coloribus ꝑmiscentes, uisibiles corporū depingunt imagines, & faciunt homines, & animalia, & arbores, & reges, & rusticos, & barbaros, & pugnas, & rixas, torrentes sanguinum, & lanceas, & loricas, & scuta, & sedem regalem, & imperatorem sedentem, & barbarum, & subditum, & gladium acutum, & fluuios decurrētes, & campos uariis floribus adornatos, & omnia quæ uidentur per artem imitantes, mirabilem historiam uidentibus præstant. Sic & Prophetæ uelut quidam pictores sunt uirtutis ac militiæ, describunt enim & illi peccatorem, iustum, pœnitentem, stantem, cadentem, surgentem titubantem: Et sicut faciunt pictores occidentes, & occisos, sic & Prophetæ faciunt aliquādo quidem insurgētia peccata, aliquando etiam allisa. Sicut habent imagines subscriptiones deorsum fixas minii colore, in quibus scriptum est, qui rex, quod prælium uicerit. Ita in Psalmis desuper titulus fixus est, causa sit, quæve doctrina, & quapropter Psalmus sit dictus. *Pictores.*

Sermone de fide & lege.

Vt

C Lanæ. Anima. Vt lanas, quæ subinde in tincturas immerguntur, ut crebra tinctio profundius operationẽ recipere faciat. Ita opus est ut animæ nostræ continuo in diuinos sermones intingã tur, ut abluamur quidẽ à ueteri opprobrio, induamur autẽ nouam pulchritudinem. Lanę cum intinguntur, nomen naturæ suæ amittũt, nõ ultra uocãtur lana, sed purpurea, prasinum, coccinũ, uel simile aliquid. Si tinctio naturæ nomẽ transformatur Dei natura non hominem? ut is q pulueris imaginem portauit, post tinctionem, fulgidam portaret & cœlestem.

D *Sermone de humilitate.*

Lãpades. Auditores. Ne fiat quod in lampadibus, in quarum ampullas si parum instillaueris olei, satis alimenti habet ignis. sic iusto largius infunderis, etiam quę in ea est flammam extingues. nõ igitur uos obruam multitudine dictorum.

E *Homilia i. in Psalmum.*

Arbores. Si uideris uirum aut mulierem speciosam, ne admireris. Nam & roboreę arbores, cum densę sint foliis, & altitudine excelsę, attamen nõ habent fructum hominibus aptũ, sed Vinea. porcis afferunt cibum. Vinea autem per terram repens, maturum uuarum affert fructum. Quid ergo? uis uineã habere an arborẽ? puto te uineam eligere magis quæ lętitia est, Apis. Pauo. ad hominũ usus, quàm arborem animalium escam. Quid ape utilius est? quid pauone pulchrius? quid formica sapiẽtius? Et apis quidem dulcedinem in se habet & aculeum, pauo uerum solummodo in pennis est, nõ in fructu decorus, Formica. formica uerò contemptibilis hominibus, sed magistra uir F tutum est.

Grauiter ægrotãs. Sicut cum quidã graui ægritudine uexatur, & multis indiget medicaminibus, & attenuatus est sumptibus, si introierit medicus, & dixerit ad ægrotũ, plures species ad confectionem medicaminis necessarię sunt, respondeat uero ægrotus, nõ habeo, unde tantas species emem, paupertate detineor, dicat ad eum medicus: Illam & illam da mihi speciẽ tantũ, cætera de meo præstabo, Sic & Deus dicit, da mihi cõfessionem tuam, lachrymas tuas pęnitentiæ, cætera autem pro hoc, misericordia mea præstabo. Ideo rogat Dauid: Dele, laua me ab iniquitate mea.

Homilia xvij. de recipiendo Seueriano.

Sicut capiti corpus cohærere necessarium, Ita Ecclesiam sacerdoti,& principi populum,utq́ue uirguita radicibus,& fontibus riuuli, ita & filii patri,& magistro discipuli. A

HOMILIA xix. ad Eutropium. B

Omnia uanitas,omnia repente spiritus flatu, tanquã folia cuncta decussa sunt,& arbor nuda derelicta est, & nõ solum nuda,sed ab ipsis conuulsa radicibus.Omnia nox sunt, & somnium,& die exorto nusquam comparuerũt.Vmbra erat,& pertransiit.Fumus fuit,& dissolutus est.Bullæ aquarũ fuerũt,& disruptæ sũt.Araneæ telę erãt,& discissæ sunt. *Arbores conuulsæ. Folia decussa hominum Fumus. Bullæ.*

Homilia xxi.

Non est perniciosum in prælio uulnerari, sed post uulnus acceptum desperatione curandi medelã ulceri denegare. Nullus se demergit naue fluctibus semel mersa, ac totũ onus perditũ desiit nauigare. sed rursus ad maria, nudusq; festinat, rursus immensa peruolat freta, & iterato felicius cursu, casus prioris damna compensat.Sæpe & iam athletas uidemus post frequentes lapsus, & detractiones plurimas coronari. Militem quoque scimus post fugas multas, uirum fortem fuisse,& uicisse uictores. C *Naufragi. Athletæ. Milites.*

Non est theatralibus sciens presens uita dissimilis, Nam ut illic,ille imperatoris, ille iudicis, alter militis implet officium,ubi autem nox consecuta fuerit, nec imperator agnoscitur imperator,nec iudex q fuerat iudex uidetur, nec miles qui fuit miles. Ita unusquisque nostrum in illius seculi die non personis,sed rebus, atque actibus competentẽ accipiet dignitatem,hanc dignitatem scriptura uocat florem. D *Theatri cæsceuæ.*

Homilia de sancto & adorando spiritu.

Da mihi nauim uacuam,gubernatorẽ,nautas,funes, anchoras, omnia disposita,& nusquã esse spiritũ uenit, nõne tardat omnis quãtuscunque est apparatus,si desit operatio spiritus? Ita fieri solet, licet sit sermonis ampla supellex, & mens profunda,& eloquentia,& intelligẽtia,& nõ adsit spiritus sanctus,qui uim suppeditet,ociosa sunt omnia. E *Ventus. Spiritus sanctus.*

Durum est contra stimulum calcitrare, quia non stimulum retundes, sed pedes recalcitrans lædis uulneribus. Neque fluxus qui saxo illiduntur amplius aliquid proficient, F

quam

quàm ut ſemetipſos fracti diſſoluãt, & ĩ ſpumas extenuati depereant. Quiiuſtum hominem impugnare uelit, tale eſt, ac ſi cęlo bellum meditetur.

Homilia xii. de muliere Cananea.

G

Pluuia. Tribulatio. Caminus. Sicut pluuia in terrã deſcendẽs eleuat ſemina, Sic & tribulatio animã intrãs, auget deſideriũ. Sicut aurũ in camino non læditur, ita nec ſtabili animæ tribulatio nocebit. Quid operatur caminus? aurũ mũdat. Quid operatur tribulatio? tolerantiã, ãpliorẽ coronã. Vbi ſunt q nos tribulãt? Folia erãt, & uẽto flante diſperſa ſunt. Paleæ erãt, & aſpirãte aura, raptæ sũt, & purum remanſit triticũ. fundamẽtũ ſtat ſupra petram.

H

De patientia Iob ad quandam uirginem.

Athleta. Iuſtus. Corpus. Vt in certamine athletã, ſudore, calore, frigore, puluere, multo labore, periculis luctari oportet, Sic & iuſtũ ĩ hac militia plurima pati, & oĩa ſtrenue ferre decet, ſi ſplendidã utiq; palmã accipere debeat. Si corpus ita maxime laudamus ſi frigus, calorẽ, famẽ, ſitim & cęteros labores grauatim ferat, multò magis laudãda anima quæ poſſit oẽs impetus malorum foriter ac ſtrenuè pati.

I

Homilia lxvii.

Parietes ruinoſi. Mẽdaces. Quemadmodum qui putres, & ruinam minantes parietes albo tectorio linunt, non tamẽ eos poſſunt erigere, Ita & mendaces facilè deprenduntur, & omnis error ita imbecillis eſt quamuis extrinſecus callide fucetur.

K

Seruus. Si ſeruus alicuius ueſtrum qui iſta proponitis perſuadeatur, quælibet in uos patrauerint, ſiue illi iugũ dominatiõis excutiãt, ſiue in corpora ipſorũ dominorũ effrenata ferãtur audacia, ſiue aſportent omnia, ſiue ſingula moueãt loco, & uniuerſa confundãt, deteriora etiã hoſtibus faciãt, illi nõ intẽtabũt minas, nec cruciatus admouebũt, nec digna plectẽt pęna? Nũ iſta bonitatis eſſe uideãtur? atq; quæ ego ſummę immanitatis eſſe monſtrabo. Videſne ut pęnas repetere id tandem clemẽtiæ plerunq; ſit opus? quãto magis id in Deo erit, quaſi ratione factorũ exigẽt, omnes res humanas magna confuſio inuolueret, euaderent homines peiores feris.

Homilia xliiii. de liuore & inuidia.

L

Furentes. Inuidi. Feræ. Sicut furẽtes ſæpenumero gladios in ſe cõuertũt. Itidẽ, & ĩuidi, ſolã ĩuiſi perniciẽ intuẽtes, ꝓpriã negligũt ſalutẽ, Hi feris quoq; peiores. Nã illę quidẽ eſcæ ĩdigẽtes, uel poſtq̃ à

nobis

nobis irritētnr, aduersū nos armātur, Hi uero bñficiis frequēter allecti, benemeritos maleficiis ꝓsecuti sūt. Hi quidē peiores feris, dęmonibus autē pares, fortè uero peiores istis. Hi nāq; cōtra nos bellū exercēt impacatū, cōsortib. aūt generis nō insidiātur. Hi uero neq; naturę cōmunionē reueriti sunt, neq; pepercerūt, namq; inuisas animas suas pœnis afficiunt. *Dæmones.*

HOMILIA lii.

Si quis contumeliā inferat nobis, lugemus, cōtrahimur, si quid diripiat, idem patimur illorum more paruulorū infantū, quos astutiores coetanii ꝓ nihilo irritāt, sed ex minis contristantes occisionibus. Veruntamē & illos, si ægre ferre uiderint, mordere pergunt, si uero ridentes, obsistūt. At nos & his stolidores sumus, pro q̄bus oportebat ridere, pro his lamentamur, Supplicio puerilē hic sententiā omittētes, cœlos petamus, uiros enim perfectos uult nos esse Christus. A *Infantes irritati.*

HOMILIA xxix. De diuersis.

Neq; ferrum ignitum, & aquæ immersum tam cito calorem amittere, q̄ in longanimem mente incidēs iracundus. B

Sicut si in forū ingrediant aues canoræ, longę esse uidentur, Ita quidē & monita nostra iracundas animas incidētia. C

Sicut dies clara & serena; & hyemes multæ plena tristitię, Itidem & irascentis animus, & mansueti. D

Dum tempus est, equum cohibeamus, ne sessorē subuertamus, iræ amputemus alas, nec amplius in altū extollitur. E

Sicut metallorū terrā excoquentes, postq̄ in caminū iniecerint, nō tantū auri massas tollūt, sed & paruas bracteolas multa cū sedulitate colligūt, Ita & nos aurū Apostolicis haustū metallis excoquimus, nō in fornacē iacientes, sed in animę nostrę cogitationē immittētes, non flammā accēdētes, sed ignē spiritus excitantes, & paruas micas cum diligentia colligimus. Etenim breue uerbū, sed multa uirtus, Quia gēmę nō in corporis tumore, sed naturæ pulchritudine preciū habent, Sic & diuinarum scripturarum lectio. *Metallorum excoctores scripturarum studiosi.*

HOMILIA ij. F

Sicut nubes quædam condensata, & sub solarem radiū curriens, omnem retrorsum splendorem auertit, Sic & tristitiæ nebula, cum ante animū nostrum steterit, nō sinit facilē esse orationis cursū, sed suffocat, & cū multa necessitate in *Gemma. Nubes cōdensata. Tristitia.*

tus

Sol nubẽ vollẽs Doctrina.

tus reprimit, Sed cogito quod nõ solũ nebulæ natura, radiũ in anteriora processum impedit, sed & contrarium ipsa sępe patitur, nã cũ sol calidior cõtinue illapsus nubẽ cõtriuerit, medium ipsius sæpe dissipauit, & totus simul elucẽs splẽdidus cernentiũ obtutibus incidit. Hoc ipsum & mihi futurũ spero sermone in animis uestris cõtinue uersãte, & amplius immotante, fractam iri spero tristitię nebulam, & mentem uestram solita rursum doctrina micaturam.

HOMILIA iii.

G

Deferentes regia signa.

Quemadmodum qui in bello regia signa circumferunt, magis indigent uiribus, maximaq; peritia, uti ne id hostib. prodãt, Ita & qui Christi nomẽ portant, non in bello solũ, uerũ etiã in pace, in summis uiribus indigẽt, ne id maledicis linguis exponant sed id strenue ferant, uexillo crucis armati. Ingenti enim profectò opus est robore, ut quis digne portet Christi nomen. Nam qui indignum aliquid, uel dixerit uel fecerit, aut etiam cogitauerit, Christi nomen non legitime portat, neque habet in semetipso Christum. Porro q id portat, is triumphat, non in foro, sed in cœlis, eique astant angeli laudantes.

HOMILIA x.

H

Sol nõ obscurus. Vir illustris.

Quemadmodum nemo obscurum diceret solem, ne si cæcus quidem fuerit erubescit, quippe opinionibus omniũ aduersari, Ita & eũ qui nimio decore, fuerit cõspicuus, atq; morũ honestate illustris, nullus pfecto culpare pręsumit.

HOMILIA xi.

I

Ludentes pueri. Hoies in terrenis.

Sicut cum uideris pueros, constituto inter se principe ludere, risum tenere, non potes, Ita & facito cũ ui e is homines in terrenis delectari. Imo hoc lõge gratius, quippe hoc à puerili ætate magna cum simplicitate, & innocentia geritur, sed illi ridiculi.

HOMILIA iii.

K

Optima puerorũ institutio.

Bonarum artium præceptores, cum pueros doctrinæ rudimentis accipiunt imbuendos, non grauiori primum lectionis onere, eorum mentes implicant, sed breuibus & isdem sæpe numero repetitis præceptis, paulatim eos assuefaciunt: quo fit, ut eorum animis facile doctrina imprimatur, neque ab ipso eruditionis principio ad lectionum multitu-

dinem

dinem capessendā memoria nimium laborante perterriri, ad colligenda pręcepta segniores reddantur, & doctrinæ difficultate torpescant hunc & morem nos secuti, ut uos labore leuemus, paulatim, hoc diuinum pabulu distribuamus, uestrisque instillemus pectoribus.

Vt ignis in materia delitescens, & si nondum flammā claram emittat, scintillis tamen quibusdam micātibus, aut fumo è profundo emergenti indicatur, sicut fontes qui fistulas quasdam ui spiritus sub terra ferūt, postea nec latū spacium, nec exitum habent liberū, sæpius terrā influant, impetu quędā spiritus expulsi, sed ui supna cohibiti & intercisi, Ita & plurimum impietatis ob temporis gratiam abscondit peccator, cum nondum tutum sit impie agere. A *Ignis, & fontes. Peccator.*

Homilia. v. B

Multa nō propter se fiunt, sed propter euenictia ex ipsis. Seminans nō propter hoc seminat, ut tantū seminet, sed ut & metat, quod nisi hoc fieret, & dānū semētis pateretur, seminibus temere & in cassum marcefactis. Mercator nō propter hoc nauigat, ut tantum nauiget, sed ut peregrinatione, maiorem faciat rem, quod nisi adsit, & dānum accidet extremū & damnosa mercatorū peregrinatio. Hoc quidā & in nobis ipsis ratiocinemur. Nos ī Ecclesiā cōuenimus, nō pp hoc ipsum solū, ut hic immoremur, sed ut aliquid magnū lucrati, & spirituale lucrū discamus. Si ī pecuniis, quāto quis plures comparauerit, tanto plures cupit, multò magis in officiis spiritualibus hoc contingere uideas. *Semināns & Mercator uir in ecclesia.*

Homilia vi. De auaritia. C

Vesana diuitiarū cupiditas est morbus insanabilis, fornax quæ nusq̃ extinguit, tyrānis per orbē lōge diffusa. Diuitiæ ingratę sunt, fugitiuæ, homicidę, crudeles & īpiacabiles, bestiæ incicurabiles, præcipitium undequaq; præruptum, scopulus assiduis plenus fluctib. mare īnumeris uētis agitatū, tyrāni acerbè imperātes, nūc quouis barbaro sæuiores, inimicæ irreconciliabiles, hostes implacabiles, quęque nunquam erga eos a quibus possidentur remittunt simultatem. *Cupiditas.*

D

Sicut bestia fiet sęua, more leonum, more pardorum, more ursorum, qui dum includuntur, cohercenturque in tenebris, erigunt animos, acuuntq; iras, Itidē, & diuitiæ dum *Bestia sęua Diuitiæ.*

includuntur & defodiuntur, acrius rugiunt quam leones, ꝑturbantq; omnia. Quòd si eas è tenebris eduxeris, & in egenorum uĕtres dissemines, ex feris bestiis fiunt oues, quę fuerant insidiosæ duces, pro scopulis fient portus, pro naufragio tranquillitas. Quandoquidem & hoc in nauigiis uidere licet, si quando onus est iusto grauius, demergitque cymbam, rursum cū est moderatum, prospero fertur cursu. Idē usu uenit in nostris ędib. Quum ultra quā usus postulat cō geris pecunias, exigui uenti procella & quiuis rerū inexpectatarum incursus demergit cymbam, at si tantum reponas quantum postulat necessitas, etiam si uehemens turbo ingruat, facile percurris undas, ne totū amittas, noli quæ superant usum, congregare, ne perdas etiam necessaria.

Oues, portus, tranquillitas.

HOMILIA iiij.

C Sicut cyharœdus neque neruū intendit ut non abrūpat, neque remittit ultra modū, ne harmoniæ concentū lædat, Sic & Deus agit, neque in remissione continua, nec in longa tribulatione, nostram constituit animam, secundū suam prudentiam, utrumque faciens, non sinit nos cōtinua potiri remissione, ne segniores fiamus, nec rursū in cōtinua tribulatione sinit esse, ne concidamus, ne desperemus. Neque semper hyems neq; semꝑ ęstas, neq; semper procella, neq; semper tranquillitas, non semper nox, nec semper dies. Sic

Cytharædus. Deus.

F neque semper erit tribulatio. *Homilia. vi.*

Piscatores, cum sæpe tota die frustra iactauerint retia, non tamen desistunt, neque desperent, multo magis nos id

Piscatores.

G facere conuenit.

Sicut si imperitus agricola ubi plantauit uitem, primo illo anno diligenter curet, & fodit, secūdo uero ac tertio, fructum se percepturū speret, idque nisi obuenerit, desperans, quarto iam anno, quo laborum suorum præmia percipere poterat, curā uitis omittat: Ita interdū is, cui persistēdo persuadere poteramus desperatione nostra prorsus eligitur.

Imperitus agricola. Vir à monitione desistens.

HOMILIA viij.

H Sicuti qui omnes fluuii partes ęque transire uult, hic maxime fluminum proprietates ignorat, & sæpe dū nimis prę sumit secreta penetrare, omissis planiorib. locis, perit temeritate sua. Ita & in Deo qui scire omnia uult, & cūcta im-

proba

proba temeritate rimari, hic qui sit Deus, ignorat. Quemadmodum igitur ĩ fluminibus maior pars tuta est, paucíq; sunt fluctus atque ꝑfunda, Ita in Deo pars maior occulta est, neq; inuestigari possunt opera ipsius. Quid ergo teipsũ præcipitare moliris? *Fluuius profundus.* *Deus incognitus.*

HOMILIA vii.

Sicut ignis in diuersas plerunque materies incidẽs, augetur magis, & ex subiecta sibi substantia, incremẽta sortitur, Sic & lingua Pauli quibuscunque fuisset admota, ad seipsum continuo transferebat. A *Ignis.* *Lingua Pauli.*

HOMILIA viii.

Sæpe fulgido, cœli globo delectatus oculus ad spectaculũ oppositi è regiõe luminis sese uiolẽter intẽdit. Et licet sentiat aciẽ suã imparẽ radiorẽ esse certamini, desiderio illius tñ pulcherrimi luminis intuendi libenter inaccessibili radiãtis orbis reluctaĩ corusco. Tale quippiam ego ipse perpetior, qui cũ uideã propriæ mẽtis oculos, ex radiis Apostolici splẽdoris hebetari cupio, tñ Pauli animã miro fulgore uirtutũ, rutilantẽ, uelut eminus intueri, & cõtra importabiles solis micatus contentioso subire certamine Sol enim est Paulus. B *Sol.* *Ipse est Paulus.*

HOMILIA vii.

Si quis uulnus habeat, quid timere dignũ est, saniem an medici sectionem? ferrum an ulceris amputationem? Peccatum sanies est pœna ferrũ est medicinale, Sicut igitur saniẽ habens, & si non secetur, male habet & ergo non secatur, tunc peius habet, in maioribus malis est, Ita peccãs & si nõ puniatur, omniũ miserrimus, & tũc maximè miser, & cũ nõ punitĩ, & graue nihil patiĩ. Et sicut splene & ĩntercute laborãtes cum larga fruũtur mensa, & frigida potione, & delicatis ferculis & saporibus, tunc maxime omniũ sunt miserrimi, delitiis morbum augentes. Si uero siti & fame, secundũ medicorũ leges cruciẽtur, aliquã salutis spem habent. Sic in iniquitatate uiuentes, si puniantur quidem, bonã spẽ habẽt si uero cũ iniquitate, licentia & delitiis, fruãtur, & hydrope laborantibus, & crapulantibus sunt multo miseriores, & tãto magis, quanto corpore melior anima. C *Vulnerati.* *Peccatores.* *Hydropici.* *Iniqui.*

HOMILIA vij de tristitia.

Patres omnium maxime filios amant, & mẽsa prohibẽt, D

Pater filiorum est amantiß. Deus corrigens.

& flagella infligunt, & afficiunt ignominia, & aliis infinitis talibus lasciuientes pueros corrigũt. Sed tamẽ patres sunt, non tantum dum honorant, sed dum hoc faciũt, ut nũc maxima patres sunt, cum hæc faciunt. Si autẽ & homines, qui furore & ira sæpe ab utili declinant, nõ crudelitate, sed cura & charitate, quos amant punire putantur, multo magis de Deo si sentire oportet omnem excedente paternam charitatem, propriæ bonitatis cumulo.

E

HOMILIA. ix.

Colonus, et Nauta Orator.

Sicut colonus nihil curat præter semina & segetes, & nauta undas, & portus, Sic & dicens audiẽtes, & illorũ profectũ.

Sicut pia mater mensam apponẽs, nõ omnibus filiis præsentibus dolet & gemit, hoc & ego nunc patior, & fratrum nostrorũ absentia cogitãs, a solutione retrahor promissorũ.

F

HOMILIA xvi.

E certamine athletam, e pietate uerò philosophum spectamus.

Aquantes non tantum apud fontem habẽt uasa repleta domũ autẽ abeuntes euacuant, sed illic ipsa maxime cũ cautela reponunt ne subuertantur, & labor fiat inanis. Hoc ẽt & nos imitemur, & domum profecti dicta cũ studio seruemus itaq; si hic maneatis satiati, domũ uero redeatis inanes uasa mentis uestræ admonitione uacua referẽtes, nulla uobis ex hac repletione erit utilitas. Ne mihi in palestra demostrans athletam, sed in certamine, hoc est, non ut hic tantũ philosophemur, sed ut pietatem hãc capiẽtes extra seruemus, ubi maximè ipsius indigemus.

IDEM. in illud Matth. Sit sermo uester est, est, non, non, quod autem abundantius est, a malo est.

G

Nutrix mamilla succis amaris liniens. Christus legem à malo dicens.

Sicut merita nulla nutricis, quũ omne officium suum impleuerit, & puerũ ad firmiorem mẽsurã ætatis produxerit inutilis iam uidetur, & parentes qui necessariam prius filio eius iudicabant mamillam, mille illã postea irritionibus prosequuntur plerique; autem eam nõ solum uerbis horribilem faciunt, sed etiã amaris quibusdam herbarũ succis oblinũt, ut cũ sermone nequiuerint importunum iam circa illã pueri desiderium compescere, ipsis saltẽ illud rebus extinguant, sic etiam christus a malo legem esse dicit, non quod a diabolo esset, sed ut Iudæos ab antiqua uilitate reuocaret.

HOMILIA. xvi.

Neq;

Neq; uulnerato sufficit ad salutem tãtummodò specula de corpore euellere, sed etiam remedia adhibere uulneribus delitiis ante, temulentia diffluebas, ieiunio, & aquę potu utrunque compensa. &c.

HOMILIA lxx.

A Si quis aureis domum tuam uelit depẽsis ornare, te uerò nudũ in ciliciis sedere cogeret, nõ ęquo animo id ferre posses? nũc uero nõ alius, sed tu ipse domiciliũ animæ tuæ (corpus dico) auro & gemmis exornas, animũ uerò turpitudine cilicii sedẽtem negligis. Ignoras forsan ciuitatis principem magnificè ornari oportere, propterea ciuitatis quidẽ tentoria, principi autem purpura & diadema contẽpta sunt pariter, ergo etiam tu uiliora corpori tribue, mẽtem uero atque animã stragula, atq; corona magnifice polias, & in sublimi solio atq; splendido sedere permitte, tu autẽ, cõtrario penitus facis. Nam urbe magnificè compta, animũ, qui regnare debet, à passionibus uictum trahi permittis, nec in mentem tibi uenit, nõ ad nuptias simpliciter, sed ad Dei nuptias te uocatum fuisse. Nõ cogitas, quomodo hos inuitatam animã thalamos ĩgredi oporteat in deaurato uestitu, uarietate circundatam?

Corpus animæ Domicilium. In cilicijs sedens Anima in turpitudine. Corpus. Princeps. Anima.

HOMILIA. li.

B Sicut in regali prætexta, illi flores & colores pretiosi sunt qui hanc conficiunt chlamydem, Itidẽ & hic illæ sunt pretiosæ uirtutes, quæ charitatem contineant.

Prætextas.

HOMILIA lv.

C Sicut ĩ scena aulęo sublato uarietates dissoluũtur, & omnia coruscante luce somnia auolãt, Ita nũc quoq; cõsummatione ueniente tam communi quam uniuscuiusque, omnia dissoluuntur & euanescunt.

HOMILIA lvij.

D Homo uerè iustus, similis est pulchræ mulieri, nihil exteriorum indigenti, sed naturalem habenti pulchritudinem, homo ficte iustus, hypocrita, similis est meretrici cuidam turpi atque deformi, multos tamen habẽti fucos, nec tamẽ turpitudinem obumbrare ualenti, sed quãto quis propius accesserit, magis redargutioni obnoxiæ.

Pulchra mulier hõ iustus. Meretrix Vir Hypocrita.

HOMILIA x.

E Mansuetiores filiorũ parentes, cũ paruulos suos uiderint à se quidem discedere, æqueuorum autem suorũ lusibus detineri, præcipiũt famulis terribilia multa simulare, ut exagitari etiam metu paruuli, ad maternum sinum festinent cõfugere, Ita & Deus non modo ab aliis nos sinit tribulari sepe sed nonnunquam etiã ipse plagam minatur, nõ ut eã in nos inducat, sed ut nos ad se potius adducat. Siquidem cũ ad eum fuerimus reuersi, continuò dissoluti timorem.

Parentes liberis minãtes. Deus plagam minans.

HOMILIA xxiiij.

F Sicut calcata brutorum pedibus margarita, non ideo quia uilis est conculcatur, sed quia in porcorum incidit uilitatẽ, Ita iustus inter peccatores contemnitur.

G Quòd si nautis minaces illis, pelagi fluctus, si tempestates atque hyemes agricolis, si uulnera cędes sue militibus, si grauissimi illi ictus, plagæque pugilibus leues uidentur atque tolerabiles, propter spem temporalium, ac pereuntiũ commodorum, multò magis cum cœlum proponatur in præmio, & ineffabilia illa bona atque perpetua, nihil ex præsentibus his aduersitatibus sentietur.

Iustus à peccatoribus delusus.

HOMILIA xxix.

H Cum Deus bona promittens contemnitur, idem fit quasi rex suos quidem hæredes, filii uerò cohæredes, post alia quoque innumera beneficia, nos constituere uolet contemnatur. Diabolus uero quasi latronum princeps, qui nos, parentesque nostros, innumeris affecit incommodis, & infinitis plenus est malis, & nostram confundit gloriam, & salutem, uno tantum obolo prætento nobis adoretur, diabolus gehennam ministrat, & honoratur.

Deus optimus Rex. Diabolus latronem Prĩceps.

HOMILIA xl.

I Seruorum hos censebimus beneuolentiores, qui nullam supellectilem confuse iacentem despiciant. Dic mihi, Si domi uideris uas argẽteũ foris proiectũ, licet nõ sis deputatus, nõ in domũ feres? Si uestibus licet nõ sis dominus, & domini inimicus tãtũ beneuolẽtię nõ bene collocabis, Ita & nũc in proximis, qui uasa dñi sũt, si uideris inordinate iacẽtes, cõpone, dic mihi, Sumus multitudo semi, inordinatũ mare.

Serui beneuolentiores.

HOMILIA xx.

K Diuersæ sunt ad uirtutem uiæ, siquidem & margaritæ inter

ter se differũt plurimum, uel si omnes idem sint nomẽ sortitæ, tamen hæc fulgentior est & rotunda, illa uerò haud parem habet decorem, sed alium quendam & uarium. Quemadmodum coralium artificio quodam productas in lõgum lineas aliquando habet, circuncisosq; angulos & expolitos, coloremq; à candido & si diuersum, longe tamen delectabiliorem, uiridis etiam iniectus color, præter omnem uiriditatem iuuat. Item & illos quidam coniunctũ habet cum innata fragrantia, & sanguinis colorem, & istiusmodi: alios autẽ q glaucus fuerit, glaucitate ipsa mare uincit, alius erit etiã purpureo colore splendidor, & istiusmodi alios plerosq; uidemus insuper & solis colores uarios esse, inuenire facile qs poterit; Sic & his similes dici uiri sancti possunt, quorũ nõnulli, propria quadam exercitatione & industria sibi ipsis, plerique uero ecclesiæ profuere. *Margaritæ flores et corali. Viri sancti.*

A *Gemmæ*

Vt gemmæ non corporis, tumore, sed naturæ pulchritudine precium habent: Sic & diuinarum scripturarum lectio.

B

Si quis sitienti & ardenti præ siti fontem lympidum purum demonstratum, sed non solum non gustare, sed ne extremis quidem digitis attendere permittat, an quid eo cruciatu acerbius?

C *Aegrotãtiũ mos.*

Aegrotantium mos est ut perquirant quandã frigidam & parui temporis uoluptatem, unde prolixiorem sibi conciliant pœnam.

HOMILIA xxix.

D *Solitudo. Anima mitis. Forum. Mens irati.*

Anima mitis hominis, solitudini cuidam est similis, multã habenti quietẽ: Irati mali hominis mẽs, cuidã foro & tumultui, mediisq; ciuitatibus ubi multus euntiũ & redeũtium strepitus, clamor animalium accedẽtiũ, aurem agasonibus multo repiẽtibus sonitu, ne cõculcẽtur, & similis facta argẽtariis, ærariis utrinq; cudẽtibus, & his quidẽ molestiã patientibus, his autem inferentibus. At mitis mẽs cuidã mõtis uertici similis est auram quidem habenti tenuẽ, purum uero radium pura fontium fluẽta multasque florũ amenitates, uernantiumq; pratorum, & hortorum plantis & floribus frondentium, & aquis uiridantiũ irriguis. Si quis autẽ & sonus immurmuret, dulcem, & multam insperget audientibus uoluptatem: uelut aues enim canoræ summis arborũ *Vertex montis. Mens mitis.*

insident frondibus, & cicadæ ac philomelæ, & hyrundines, concentum quendam cōcorditer efficiunt musicum, Vel zephyrus arborum foliis leniter aspirans, pinos & piceas susurrantes, & cygnos frequentes imitans, & rosæ ac uiolæ, & flores se leniter inclinantes, & uiridantes, quasi mare cœrulеum blande fluctuans, exibent. Quinimo multas aliquis inuenire potest imagines. Namcum rosa respexerit, iride, se uidere putabit, cum uiolas, pontum fluctuantem, at cum lilia, cœlum. Et alia quædam uox cum à uertice mōtis aqua per riuos sponte defluens, & subiectis lapillis, quieto sono, sensim immurmurat, & ita membra resoluit per uoluptates, ut statim laxatiuum oculis sonum ingerat, multo iucūdior est mitis uiri anima.

E *TOMO iii. HOMILIA xxii.*

Vinum. Sicut uinum dum bibitur, tristitiam sedat, & cor mutat in lætitiam, Sic & spirituale uinum scripturarum dum bibitur, in lætitiam conuertit animam.

F *HOMILIA xxxiii de diuersis.*

Hiems tēpus præsens uernale tempus, Dies Iudicij. Sicut in tempore hyemis inter uirides, & aridas arbores discretio nō est, cum autem uenit tempus beatum uernale, discernuntur. Ita tunc unusquisque secundum fidem suā & opera sua manifestabitur, impius quidē nulla proferētibus folia, nec fructum: sancti autem & fructu gloriæ ornabūtur & foliis uestientur æternę uitæ.

G *HOMILIA xxvi.*

Secula. Quid sunt decē millia anni, cum secula cogitas infinita. Nonne quantum est stillicidium minimum abysso comparatum? Si in hac uita sic clarus est thalamus sponsi, sic clara

Talamus Cœlum. sunt habitacula, atq; festina, ut nullus possit intuens satiari, multò amplius ille thalamus, hoc est, cœlum, & qui in cęlo est sponsi thalamus, melior extat.

HOMILIA xxxv.

H Si quis te senio confectū, & uiuentē in paupertate, subitò iuuenem se facturum ꝓmisisset, & in ipsum ętatis florē reducturum, & super omnes præualidum & speciosum redditurum esse, & regnum in mille daturum ānos, regnum inquam, pacē firmissimā possidēs, quid pro hac promissione non eligeres facere & pati? Ecce CHRISTVS non hæc,

sed

sed his multò maiora promittit. Non enim quantum est senectutis & iuuentæ mediū, tātum est corruptionis & incorruptionis interuallū, neq; quantum est regni & paupertatis tantum est gloriæ præsentis & futuræ. Sed quātum somniorum & ueritatis. Quinimo nec adhuc quicquā dixi, Quomodo eīm præsentibus aliquis uitā comparet fine carentē? Pacis autem illius tantum est medium ad præsentem, quantū pacis & belli discrimen, & incorruptionis, quantū gleba lutea melior munda margarita, Imò uerò quātuncunq; quisque dixerit, nihil par exprimere poterit. Nā si solari lumini cōparo futurorū pulchritudinē corporum, siue splēdissimo fulgori: nondum quicquā illa claritate dignū dico? Propter hæc quæ pecuniæ, quæ corpora nō sunt impendenda? Imò quot animas, exponere dignum fuerit: Nūc uero si qs te in regiam aulam deduxit, & ut omnibus præsentibus regē alloqueris effecit, & illi te reddidit commensalem & conuiuā omnium te dicis esse beatissimum. In cœlum aūt ascēsurus & omnium regi assistere, & parem angelis debens habere splendorem, & illa frui ineffabili gloria, dubitas an pecuniā erogare poterit? Cum opus esset, etiam si uita exuenda esset, gestire, exultare, & pre uoluptate efferri.

Beatissimus.

HOMILIA xxxv.

Sicut nauis fracto gubernaculo illuc ducitur, quò tempestas uoluerit. Sic hō diuinæ gratiæ auxilio perdito, per peccatum non quò uult, agit, sed quò diabolus uult. Et si Deus ualida manu misericordiæ suæ soluerit eā, usque ad mortē in peccatorū suorū uinculis permanebit. Et sicut in mundialibus regnis, quomodo in primis quidē nemo potest facere seipsum regē, sed populus creat sibi regē, quē elegit, sed cū illi rex fuerit factus, & confirmatur in regno, iam habet potestatem in hominibus, & non potest populus iugū eius de ceruice sua repellere, Sic & homo priusquam peccet, liberū habet arbitriū, utrum uelit sub regno esse diaboli an nō, cū autem peccando se tradiderit sub regno ipsius: iam nō pōt de potestate eius exire, sed sic prima uoluntas eius in necessitatē conuertitur. Nā primū quidē in potestate populi est facere regem sibi, quem uult, factum autē de regno iam repellere nō potest, si uoluntas post in necessitatem uertitur.

A Nauis sine gubernaculo. Homo sine gratia.

Populus sibi eligēs Regem. Hō per peccatum Diabolo hærens.

Homilia

HOMILIA. xxx. DE IRA.

B Sicut febre correptus, non tantū hāc passus est molestiā, quòd infirmatus est, uerum & post morbum iam erit imbecillior, licet, ad ualetudinē, ex longa redeat ægritudine, Sic quidē in peccato licet ualeamus, etiā multa indigemus fortitudine. Age mihi quempiam contumeliosum, licet contumeliæ pœnas nō dederit, aliud tamē lugēdum est, quòd anima eius reddita sit impudentior. Peccatorem enim quoque crimine patrato, & transacto, quoddam in anima nostra uenenum reponitur. Non audis quosdam dicentes, cum bene ualeant, nondum aquam audeo bibere? Atqui cōualuit quidem, sed morbus hoc intulit & detrimentum.

Febre correptus. Peccato detentus.

C

HOMILIA. xxxix.

Qui metalla fodere aggreditur, artis ignarus, auri uenas non inuenit, sed cōfunditur, & laborem subit incassum. Ita q diuinarū scripturarum ordinē non intelligūt, qui earum proprietates, qui leges nō disquirunt, sed omnia ad uerborū sonum accipiunt, aurum terræ confodientes, nūquam reconditum in iis thesaurum assequuntur. Hoc mihi in mentē uenit, quoniā propositus est nobis locus multi auri plenus, quod tamen non omnibus in promptu est, sed arcana quadā obscuritate obrutū. Quāobrem effodiēdo, & diligenter pugnando, ad uerum sensum perueniendum est.

Ignarus Metalla fodiens. Inscius scripturas perquirens.

HOMILIA xxxvi.

D Omnium medicinarum thesaurus diuinæ scripturę sunt, & siue stultitiam exuere, siue affectus sedare, siue pecuniarū cupiditatē expellere, siue dolores contemnere, siue fortem animū induere, siue aduersa ęquo animo tolerare uelimus, quam plurima hinc remedia inuenire possimus.

Thesaurus.

HOMILIA lxvi.

E Vt ancillæ uoluptas dominæ mœrenti nihil cōfert, Nec uestis magnifica debili corpori, ita nec animæ quicquā cōfert, licet corpus florescat, omnibus bonis fluens.

Ancilla. Vestis.

HOMILIA v.

F Balneū egressus, publica cōuēticula euitas, ne beneficiū forte fomēti negotia molestiora corrumpāt, quāto magis cum ab ecclesiæ congregatione regrederis, oportet hoc facere, ne ignē deuotionis, quem sermo in uobis prędicationis

Balneū.

nis accenderat, extinguant pestifera colloquia, & conuersatio uitiosorum hominum.

HOMILIA xlviij.

A *Bellici apparatus. Trophea. Gloria cælestis.*

Si quis rex, uel regis filius profectus, & bellis innumerabilibus expeditis, admirationi habitus, & uniuersum habēs exercitum, aliquam ostenderet ciuitatem curru cum trophæis, cum innumeris ordinibus, cum aureis clypeis, circa se ministris occurentibus. & coronata tota ciuitas esset, & omnes orbis principes, cum eo, & ipsum autem omnis alienigenarum gentium captiuarum ætas sequeretur, mox duces, satrapas, & ciues, præsentibus cūctis magistratibus, cum illo splendore occurrentes susciperet, & oscularetur, manum porrigeret, & omnem exhiberet fiduciam & omnibus astantibus tanquam ad amicos loqueretur, & diceret, & omnem uiam illam, & se propter eos fecisse, & in regias deduceret & cum eis communicaret, licet alii non punirentur, quantum pœnæ esset horum priuatio comparanda. Si uero cum omnibus, tā amarum est, ab hac excidere gloria, multo magis coram Deo, cum superne uirtutes aderunt cū rege, cum uincti dæmones, & deorsum inclinati, & ipse diabolus agetur, captiuus, & omnis contraria multitudo, cum uirtute cœlorum, cum ipso uenerint in nubibus.

HOMILIA x.

B *Socij miseriæ alijs ī alia uita, non erunt solatio.*

Non uelim existimes, ut hic fieri solet, ita & in futura uita cōtingere, ut scilicet solatium aliquod ferat, socios habere miseriæ. Vnde id constat? Ex subiecto scilicet exemplo. Dic enim quæso, si quis damnatus ignibus filium quoque suum una intueatur, nidoremq; ex ipsius carne ascendentē hauriat naribus nonne morietur? Nam si hi quoque qui sani sunt, dum hæc fieri uidēt, pene resoluūtur, multò magis id passuri sunt, qui ea clade uexantur. Et ad passionem pronum humanum genus, aliorūq; calamitatibus facile commouemur Quo pacto pater filium in eadē damnatione positum uidēs, solatium capiat? Contra pœna illi ex ea societate auctior. Eadem ratione, si uir uxorem, frater fratrem &c. C

HOMILIA liiii.

Mensura immoderata.

Mēsura quidem semper desiderabilis, immodestia uerò nequaquam modicæ scintillæ, multā lignorum pyrā super pone-

pone, iam nō ardentem uidebis ignem, sed multū in suauē fumum. Viro ualido, forti & magno, onus impone uires excedens, & cum onere uidebis humi iacentem & proiectum. Multū oneris ingere nauigio, & graue feceris naufragium, quale quidē & hoc est. Sicut insuper plenis nauigiis multus est tumultus nautarum, gubernatoris, prorete, & remigum, qui superiora quidem in mare iaciunt, inferiora uero & seipsos perdentes pereunt. Et quod est omnium turpissimū, os posteriorum partiū assumit usum, illud fit ignobilius. Si uerò in ore tanta turpitudo, quāta in anima cogita. Nam illic omnia, tenebræ, & caligo, tumultus.

Os.

D Tritici quidem, hoc est siligo, hoc farina, hoc furfur. Igitur si mola quidem fit idonea molere, hæc omnia separauerit. Si uero plus ingesseris, cōfuderis omnia. Itidē & uinum si congruam cocturam, & temporū assequatur temperiem, quoniam citra quidem hoc omnia cōfusa sunt, post hęc uero, hoc quidem in fecem subsidet, hoc in spumam exilit, hoc uerò in gustātium usum, & hoc est bonum, quod nūquàm facile subuertitur. Quòd uerò dicūt tropiam, neque uinū est, neque fex, omnibus cōmistis, hoc & in flumine quispiā uiderit, cū aquarum uortex efficitur, Sicut tūc mortuos pisces uidemus amantes, & fimi crassitudine oculos captos, Itidem & in nobis, efficitur. Cum multus ingluuiei supernè influxerit himber, postquā oīa cognouerit, mortuas amare facit cogitationes pridem sanas, & in puro uiuentes.

Vinum.

Vortex.

E Sicut hostibus urbem subeuntibus, & obsidione facta & perturbatione, multum efficitur tumultus, Ita fit in anima subrepente uino cum delitiis.

Tumultus.

F In chordis quidem crassa & immunda, ad cantus suauitatem inutilis est, undique uero rasa intēsa est, & consonatissima. Quid parietem facis crassiorem? Quid multum fumum & nebulam, cum uapores tanquā caligo quædam undique reddantur? Si nō alius quisquam, certam athletę doceāt te, quoniā gracilius corpus est & fortius, & anima fortior, aurigę similis est & equo. Sed illic uides sicut in iis qui delitiis uacāt & carnosis, sic & equos carne fluētes motus esse difficilis, & multos aurigis labores præbentes, optabile est facilem, expeditum agentem equum brauium accipere, cum autem

Chordæ.

Athletæ.
Equi.

autem eum auriga trahere cogitur, & frequentissimè cadẽtem stimulãs, nec ita quidẽ excitare potest, licet ipse sit ualde peritus, uictoria priuabitur. Ne nostram contẽnamus animam, propter corpus calumniã patientes, uerum illam faciamus perspicatiorem, alas ei leues nectamus molliora uincula, rationibus eam pascamus.

HOMILIA lxxi.

Sicut febre præterita, febris manet detrimentum. Ita & ebrietate sublata, ebrietatis tã in animam, quam in corpore uersatur tẽpestas. Et miserum corpus solutũ iacet, sicut ex naufragio scapha, hoc autem infelicior anima, etiam hoc soluto procellam suscitat, & incendit libidines, & cum continens esse uidetur, tunc insanit, uinum dolia, phialas, & crateres, mente concipiens. Et sicut in tẽpestate, sedata procella, tempestatis tamẽ remanet nocumentum, itidem & in ista. Sicut illic mercium fit iactura, similiter & istic omniũ fere bonorum efficitur, siue modestiam inueniat, pudorem, prudentiam mansuetudinem, humilitatem in iniquitatis omnino proiicitur pelagus ebrietas. Illic enim post iacturam scapha leuis efficitur, hic autẽ magis grauatur. Nam pro diuitiis illis, arenam admittit, & salsum laticem, & omnẽ ebrietatis sordem, quę cũ nautis pariter & gubernatorẽ scaphã illico submergit. Itaque ne patiamur talia, liberemus nos ab huiusmodi procellis. A *Febris. Tẽpestas.*

Quantò melior ebriosis asinus & canis, Nam quolibet horum animalium, & omnium brutorum, se comedere, seu sit opus bibere necessitatem terminũ nouit, nec ultra, quod est opus, ꝓgreditur, licet sint infiniti qui cogãt, in immodestiam procedere nõ patitur, uos ergo brutis deteriores estis. B *Asinus Canis.*

HOMILIA xlii.

Qui curam canum habent, ne plus quam expedit, impleãtur, ut ueloces sint & uenatici, dum fame premuntur, se uero non curant ne crapulentur, Et bruta quidem temperãter agere docent, ipsi uero ad brutorum feritatem deducuntur. An non uidetur tibi esse opus temperãtiæ, cũ canis qui fame medetur, postquam uenatus aliqd cęperit, a præsenti se continere esca, & appositam cernens mensam, licet urgẽte fame dominum expectat? Reuereamur nosmetipsos. Ve- C *Canũ cura.* *Canis tẽperantia.*

stros

ſtros docete uĕtres ita philoſophari, Canis futuræ uolupta tis ſpe præſentem contemnit: Tu non uis præſentia contē nere, ſpe futurorum bonorum.

HOMILIA v. De diuerſis.

D Si quis te in regias duxiſſet aulas, & de parietibus aurū undiq; fulgens, & omnem alium ornatū tibi demonſtraſſet poſtea te inde in pauperis cellā induxiſſet, & te poſt breue tempus in regias deducturum aulas, & perrennem manſio nem ſe tibi daturum promiſiſſet, nūquid nō deberes affici deſiderio, uel ipſos dies paucos ægre ferre? hoc quoq; de cœ lo de terra cogites, & ingemiſce cū Paulo, nō propter mor tem, ſed propter præſentem uitam.

Regia aula.
Cœlum.

E Pictoriam intra officinam, & ibi magnū inuenies ſilen- tium, Sic igitur & hic, Nā & hic regias depingimus imagi- nes, nullam uerò priuatam, per uirtutis colorem. Stilus no bis eſt lingua, artifex uero ſpiritus ſanctus.

Pictoria officina.

HOMILIA xi.

F Idem accidit perinde ac ſi quis expurgare locū uelit in quem fons ſuperpoſitus cænū ſuperne demittat, Nā quan tūcunq; purgaueris, rurſū aliud influit, Idem & hic accidit. Cum ingreſſos à theatris immunditiā reportātes expiaueri mus, eo rurſus abeuntes maiorem ſuſcipiunt ſordem, &c.

Fons.
Theatrū.

HOMILIA li.

G Non enim ſi quis uulnus habens, & ſuper imponens me dicamentum, nō diligenter alligauerit, ſed aquam & puluē rem, & ſqualorem, & alia mille, uulnus ſuum atterere ualē tia permiſerit incidere, quanquā amplius ab eo poterit effi ci, ſed non per medicaminum infirmitatem, ſed per pro- prium torporē. Hoc & nobis accidere ſolet, cum & diuinis ſermonibus parum intendamus, nos uero penitus, & ſem- per ſecularibus addicamus, Sic totum ſemen ſuffocatur, & omnia fiunt infructuoſa.

Vulneratus ſæcularibus addictus.

HOMILIA lvi.

H Mel de petra ſugunt, nō quale ſylueſtres quæpiam apes floribus inſidentes colliguat, neque rorē maturātes aluea ribus immittūt, ſed ſpiritus ſancti gratias conſtruēs, profa nis, & alueariibus, & fiſtulis in ſanctorū animis reponūt. has apes imitātes, ſāctorum uoluminum fauos circūuolamus

Apes.

magnam

magnam hinc decerpentes uoluptatem.

HOMILIA lviij.

Vt medicus dicit quod frigida nocent dentibus, neruis, ossibus, Itidem & scriptura breuius quidem, multo tamen manifestius dicit hoc, Peccatum malum est. A *Medicus. Scriptura.*

HOMILIA lxx.

Si quis amicum tolerat acrius æquo animo insurgentẽ, intẽtionem considerans, quòd beneuolè, nõ insolẽter hoc agit. Multo magis doctorem increpantem, non authoritate tyrannica ista dicentem, neque quasi principis loco constitutum, sed curatoris. B *Amicus. Doctor.*

HOMILIA lvi.

Sicut qui metallorũ operi traditi sunt, nullum inde emolumentum, nullas opes cõsequuntur. sed periculo magno, atque detrimento suo, aliis laborant, nihil prorsus de sudore, de labore, & morte, quam plerunque obeunt ad fructũ suum inde conuertentes, Ita & illi, qui non sibi, sed aliis diuitias quærunt, imò & his multò miseriores sunt, quoniã mors doloris finem illis, nobis quos gehenna expectat, ueræ afflictionis initium affert. C *Metallorum effossores. Auari.*

HOMILIA lxiiij.

Qui cœlorum regna permutent pecunia, idem faciunt, ut si quis regno exactus amplissimo, stercoris cumulo glorietur. Nihil nẽpe pecuniarum aceruus, à stercoris cumulo distare uidetur, imò uero multo præstantior hic quam ille. Nam tum ad ædificanda balnea perutilis, tum ad colendos agros necessaria est stercoris exageratio, aurum uero suffosum, nihil penitus prodest, neque non prodest solum, sed quasi fornax ardentissima, nisi quis opportune utatur, habentem exurit. Adeo multa mala hinc, adeo magnæ afflictiones scaturiũt, ut malorũ omniũ arx ab authoribus auaritia sit uocitata, quam beatissimus Paulus significantius multo, omnium malorum radicem appellauit. D *Stercus. Pecunia. Fornax.*

HOMILIA lxxxi.

Veluti.n.ebrius maiori siti uexatũ, q̃ q modico uino usus est, ita multo magis pecunia a diuitibus, q̃. a pauperib. cõcupiscit. Et quẽadmodũ ignis, addita materia, maior efficitur, Sic pecuniarũ auiditas adiectione auri magis extollit, E *Ebrietas. Ignis.*

Homilia

Homilia. lxxxii.

F

Sitis continua. Quemadmodum qui continua siti uexatur, etiam si mille fontes imbiberit, tamen quia bibendo satiari nõ põt, paruã inde percipit uoluptatem. Sic auari non modo nõ quiescũt adipiscendo, uerũ etiam quoniam nullus huius cupiditatis terminus est, uehementius cruciantur.

Homilia lxxvii.

G

Fœnus. Si magno fœnore argentum tibi esset collocatum in homine grato, nec impotenti, scio huius te malle literas liberis relinquere, ut ingẽtes inde capiant fructus, q̃ pecuniam, ne cogerentur alios quærere, ubi tuto queant collocare. Da igitur filiis tuis has literas, Deũ sibi debitorem relinque, hoc chirographum quod maiores omnibus prædiis fructus reddere solet, relinquere filiis recusas? magna certe idest dementia. præsertim cũ scias, quia quamuis hoc filiis relictum sit chirographum, tamen & ipse abiens hinc, tecum portas. Talia quippe sũt spiritualia, ut multis multiplicata satisfaciãt.

Homilia lxxxiiii.

H

Efflictim amans. Auarus. Eunuchus. Quemadmodum si quis amãs mulierem amplexu uti nõ possit, extremo dolore cruciatur. Sic diuites facultate, quã habent, si auari sunt, nullo modo se satiare possunt, sed sibi accidit tale, quale quidam uir sapiens de Eunuchis ait. Cupiditas autem Eunuchi uirginitatis adolescentulæ florem nititur eripere. Sicut igitur eunuchus uirginem amplexus ingemiscit. Sic omnes qui diuitiis inhiant.

I

Pecuniæ cupiditas. Pecunia si amentem hominem reperit, insanum reddit, si lasciuum, in maiorem impellit luxuriã. Pecuniæ cupiditas tenebrosa est, qua efficitur ut aliter, quam se habeant, res uideantur. Sed quemadmodum si quis in profundissimis tenebris &c.

Homilia de proditione traditoris, & sacramentorum traditione.

K

Nupturientes. Quemadmodũ uox illa qua dictũ est: Crescite & multiplicamini, & replete terram, semel quidã dicta est, semper autẽ fit operi naturæ nostræ uim præbẽs ad generandũ, Ita hæc quoq; uox (Hoc est corpus meũ) semel dicta in singulis aris ex eo tempore usq; in præsentem diem, & usque ad Christi aduentum hoc sacramentum integre perficit.

Homilia

HOMILIA xij.

A

Neq; si rex terrenus aliqs assumēs te pauperē ac mēdicū, repente sibi adoptaret in filium tu iam ad tugurii tui respiceres uilitatē. Et certe non hæc discrimine sperātur, Longe tamen maiora sunt, ad quæ uocatus es capessenda. Nō te à terra trāsponit in terrā, ut terrenus rex: sed à terra in cælū, a mortali ad immortalem naturā. An forte putas omnia ista quæ cernimus, cōparatione celestis regni, medicorū panniculis non esse uiliora?

Adoptio cæli gloria.

Homilia lxvi.

B

Vt miles in militia ædificia nō cōstruit, sed uilia tugurio la, neq; agrum excolit, sed ualla tātum & fossas ad munitionem suscitat, Et neq; mercaturā exercet sed scit hæc in patria, non in castris facienda esse; Ita & nos facere oportet, qui huc militare uenimus aduersus diabolum, supernā patriam, & ibi omnem affluentiam expectantes.

Miles. i Viator.

Homilia lxiij.

C

Si uidentes uiri alicuius seculari dignitate insignis familiarem, operam damus, ut, quantum possibile est, illi pręstemus obsequium, cogitātes, quod quæ illi fiāt, eius domino accedant, Multo magis apud omnium dominum, quicquid laudis sanctis impendimus.

Familiaris princi pis. Sancti.

Homilia lxxxij. in Matth. de Iuda.

D

Veluti probi uiri uexati, sūmis laudibus & præmiis digni sunt, Sic profecto & praui duabus de causis, tū quia cū possent uirtutem sequi, sicut & iusti, non sunt secuti, tū quia nihil exemplo bonorum uirorum lucrari studuerunt, supplicijs digni comperiuntur.

Homilia lxxxviij.

E

Si quis solē authorem tenebrarum extimat, soli an sibi detrahit sibi uidelicet, Ita qui bonos, prauos arbitratur.

Sol. Bonus uir.

Homilia xxiiij.

Veluti uermes quidam ex terra in terram, & iterum ex ipsa in ipsam conuertuntur, Sic & nos penitus, nec modicū recipere uolumus, nec auferre nos a cauiis hominū, sed ueluti quadā satietate & ebrietate demersi ac percussi obstupuimus imaginantes.

Vermes secularibus intenti.

G Si in corpore parũ aliqd morbi pulsauerit, statim & medicos adhibemus, & pecuniã ꝓfundimus, & omni obseruantia, quod cõpetit gerimus, nec prius cessãt q̃ quæ molesta sunt, mitigentur, Anima uero cum quotidie uulneretur, cũ per singula lanietur, uratur, & modis omnibus pereat, ne parua quidem pro ea nos cura solicitat.

Ager. Peccator.

Homilia xlvii.

H Inter iram & insaniam nihil differt, sed breuis quidẽ dæmon est, imo quã qui uexatur dæmonio grauior, ille enim uenia dignus est, iratus nulla, sed suppliciis innumeris, spõte sua in perditionis profundum defertur, & etiam ante futuram gehennam, penas dat. Tumultu enim quodã & æstu intolerabili, die noctuq; uariis cogitationibus anxius iactatur. Ira fera est uehemens & furibunda, incantemus eam diuinæ scripturæ carminibus, Terra es & cætera. Impetus iræ eius casus ipsius. Vir iratus immodestus est, & cæt. Si aspectu irati nihil turpius, quid, imo multo magis, anima.

Insanus Inuidus Dæmoniacus. Fera.

I Velut in prato multos & uarios uideo lectionis flores, & amplũ rosarium, multas uero uiolas nec pauciora lilia, sed & uarium ubique & copiosum spiritus fructum disseminatum, & multum odoris suauitatis, Imo uero non tantũmodo pratum, uerum & paradisus est, diuinarũ lectio scripturarum, non enim fragrantiam solum nudam habẽt eius flores, sed & fructum, quo animam nutrire possint.

Pratum. Lectio scripturarum.

Homilia lxx.

K Sicut corpus hoc quotidie corporalis indiget nutrimẽti, ne multa cadens in imbecillitatem, inefficax iaceat. Itidem & anima, spiritualis indiget pabuli, & optimæ conuersationis ut in aliqua bonorum consuetudine posita, maligni demum insidiis constituatur inexpugnabilis.

Quotidianus cibus Bonorum consuetudo.

L Medicus ægrotantes omittens, ipsis assidentes alloquitur, Ita ergo, omissis illis, ad uos sermonẽ dirigo, ne tali unquam uitio capiamini.

Medicus Prædicator.

Homilia liiii. in cap. xxv. Matthęi de opere imperfecto.

M Sicut ouis ad mortem ducitur, & nõ clamat, uita eius tollitur, & mãsuetudo eius nõ immutatur, Sic & sancti maledicuntur, & nõ remaledicunt, percutiũtur, & nõ repercutiũt, bona

Ouis. Sancti.

bona eorum diripiuntur, & illi non contradicunt, dolorem sentiunt, clamorem non emittunt. A

Si tu consistas in publico pariter cum amico, & ueniens aliquis illum salutet, & te contemnat, aut separans illũ a te cum illo loquatur, aut familiariter cũ illo iocetur, nõnne tu relictis solus stas aporiatus in publico, & grauiorem existimas illam confusionem quam mortẽ? Et quõ putas impios confundendos in die iudicii, quando ante conspectũ angelorum segregatis iustis, fuerint derelicti? Nonne & si ulterius nihil paterẽtur, illa sola uerecundia sufficeret illis ad pęnã? *Cõtẽptus quis ĩ publico. Mali in extremo iudicio.*

Hodie si amicus tuus, aut colonus, aliquod tibi offerat munus, uerbi gratia, aliquod uestimentum, tu autem despiciẽs illud, eo ipse uidente, des illud uni ex circunstantibus seruis. nonne minus uilescere facis, & confundis grauiter offerentem? Si uero suscipiens munus illius, statim uestieris te, & processeris cũ ipso uestimẽto, magnificas munus, & nimis lætificas offerentem. Putas quanto gaudio extolluntur sancti, quando in conspectu omnium angelorũ, quod fecerũt hominibus, ipse dominus fatetur se accepisse. *Munus oblatum*

Quemadmodum si quis à rege suo contra hostem transmissus, colludit cum eo, & factione habita, fugam petit prodidit caussam regis sui, & confundit uirtutem ipsius, ita qui suo arbitrio, & neglĩgẽtia diabolo locũ dat, confundit eum qui propter gloriam suam contra diabolum, eũ quasi in expeditione creãdo transmisit, & uictus ostẽdit diabolum potentem esse, quum nihil possit. B *Miles proditor Diabolo cõsentiẽs.*

Homilia lv. C

Criminosas personas iudex auditurus ĩn publico, tribunal suum collocat ĩ excelso, circa se collocat uexilla regalia ante conspectum suum ponit super mensam, tabellã, unde tribus digitis mortem hominũ scribat aut uitam, huic inde officiales ordinatè consistunt in medio secretario, ponũtur genera horrenda pœnarum, quæ non solum pati, sed & uidere tormentum est. Stant iuxta parati tortores crudeliores aspectu quàm manibus. Tãta iudicii facies, cuiuidã schematis terrore uestitur. Et cum ad medium productæ fuerunt criminosæ personæ, ante interrogationẽ iudicis, ipsius iudicii terribili discutiuntur aspectu, Similiter & domi- *Iudicis Apparatus. Christi maiestas in gloria iudicio.*

nus se ad iudicium uenturum promisit, similiter cũ terrore, non cum simili terrore. Pęnę enim quę hic sunt, nõ comparandæ ad æternas pœnas, Sic nec gloria ista.

THEOPHILACTVS in Abacuc CAP. II.

D Libanus. Sanctorũ mens.

Libanus mons Phœniciæ syluosus, odorus, preciosis arboribus exuberãs, huic similis Hierusalem quelibet sanctorũ, cedro similis, in altum tollitur, suscipit sub eo omnes.

IN Ionam cap. III.

E Sectio ulceris.

Perinde ac medicus, simulac flammatam & sanie refertam partem, latentem tamẽ obseruauerit, iudicat necessariã esse sectionem, hoc ipsum scriptura nominat indignationẽ, post hoc iudicium insequitur sectio, cruciatum parãs in eo qui scinditur, atque istud ira Dei dicitur.

IN Naum cap. I.

F Similax.

Velut similax extẽsa comedetur. Similax planta est hederæ similis, perpetuò sursum tẽdẽs, subtilibus ramis, quę ꝓximè astant plantas cõprehendens, maximè uerò paliuros, adeò ut illos quidem feriat, ipsa etiã suo tẽpore pereat, Huiusmodi sanè erat Babylon, nunq̃ nõ ad altiora scãdere uolens, undiq; potentiæ suæ retia extendens, ut deprimerẽtur ab ipsa comprehẽsi, comeditur tandem ipsa à Persis & Mædis, atque circumeuntes mare & aridam, ut unũ proselytũ faciant, ac postea ipsum filiũ gehennæ constituunt, similax fuit expansa, suffocans sub se comprehensos, ac uelut arida stipula neque susceperunt descendentem pluuiam, neque aquam salientem in uitam æternam.

Babylon. Pharisæi.

G Vir fictæ charitatis erga proximũ.

Similaci etiam ęquiparantur, qui charitatem simulantes, & cõplectẽtes ꝑ blãditias proximũ, ac interim quæ ad ꝑniciẽ eorũ faciãt, meditãtes, Absumet tandẽ talis similax ipsa à sese, alter enim impostor ab altero fraudulẽtiore capitur.

CAPVT. III.

H Ficus.

Omnes munitiones tuæ, ut ficus fructus habẽtes, si quassatæ fuerint, cadent in os dentis. Vt fructus ficus habentes, hoc est, ficus tempestiuos, & prorsus maturos, si a uento cõcutiãtur, uel ab homine potius uolẽte illis uesci, facile illos proiiciũt à sese, quos arreptos homo comedit. Nõ dissimili

pactione

pactione, munimenta synagogæ, idest, pharisæi, deinde ob seruationes legis secūdum literā, cum traditionibus ipsorū quę fructus quidem habēt, dulcedinem tēpestatiuā & mollem præseferentes, istæ CHRISTI aduētu decussæ ceciderūt in hos humanas semper traditiones deuorātis sathanę.

Quid lutum? Idem corpus, maiore quàm margaritū honore afficis animam? concul ca paleas, id est, sterilia opera, quę comburet uentilabrum diiudicationis habens uerbum Dei, igne inextinguibili. Vt locusta quæ descendit super sepem in die glaciei, sol ortus est, ac desiliit, nec agnouit locū suum, hoc est, Quemadmodū locusta cęteraq; id genus uolatilia, rore ac pruina eorum alis superposita, sepibus insident atq; fruticibus, ut quę uolare nequeunt, sole autē oriēte, absumēteq; rorem, ipsaque animalcula calefaciēte, expādunt alas, & in alium transmaneāt locum hunc in modū ascendebat etiam super sepem legis, potentia Dei, purificationes quasdam corporales perficiens, & mira signa faciēs, usque dum dies erat glaciei, hoc est, regnaret peccati ex Adamo contracti hyems, quando uerò secundus Adam peccati expers, sol iustitię existens ortus est, desiliit diuina potentia ex legali sepe, ostendens ipsa infirmam esse, ut quæ nō possit mundam facere conscientiam transiitque ad fidem quæ possit iustificare, nec ulterius cognouit locum eius quē anteà occuparit, legis. A *Locusta. Homines legis antiquæ. Animalcula.*

Vinea & ficus sunt lex & Prophetæ. Lex ficus itidem fuerunt, quoniam infanti Israeli dulces fructus proferebat, terrestrium nempe annorum promissionem, Si enim, inquit, audieritis me, bona terræ comedetis, Asperitatem quoq; in foliis habeat ficus, hoc est transitoriis, & facile marcessibilibus rebus, non enim gehennam interminabatur eis ac tenebras exteriores, uel quod ex cęlesti regno excidere deberent sed captiuitatem, seruitutem, mortem temporalē, talesque id genus pœnas. Hæc igitur, nempe uitis & ficus, ablatæ sunt quidem ab Hierusalem, traditæque sunt gentibus, qui uolucribus cœli assimilantur, ob mentis suę leuitatem atque dementiam, eoque quod principi potestatis aeris subiectæ fuerint, bestiis uero & reptilibus propter efferos mores assimilantur. B *Ficus. Vinea. Volucres. Bestiæ.*

CAPVT VIII.

C Iudas extruxit oppida mœnibus cincta, demittam ignem in ciuitatem eius qui deuorabit fundaméta eius, qui per uanam sophistes scientiam hæretica dogmata munit extruit urbs mœnibus cinctas, cæterum fundaméta, & subiecta, & principia talium urbium absumit ignis Euangelici & Apostolici sermonis, quem uenit Dominus iacere super terram.

Sophistici. Hæretici.

IN Marci caput. I.

B Quo pacto igitur inquit hoc loco Marcus, in remissioné peccatorum? Dicimus quod prædicarit baptismum pœnité tiæ, hoc est predicauit quo fieri et baptismus pœnitentiæ, né pe in remissioné peccatorum. Vt quãdo dicimus: Venit quidam satelles regis, prædicans ciborum præparationem, ut bene fiat his qui preparant cibos regios, non dicimus hoc quod satelles bene facturus sit his qui præparant regios cibos, sed quòd ipse prædicarit præparationem ciborũ, ut hi qui illos preparauerint, regemq; susceperint, beneficia cõsequantur, Sic igitur & hoc loco præcursor prædicauit pœnitentiam, ut hi qui pœnitentiam egerint, suscepto CHRISTO, remissionem peccatorum consequantur.

Satelles regius. Ioã. Bapt.

IN Lucam cap. XIIII.

E Sicut enim medici sinunt in sæui morbi ulceribus humoré colligi, & deinde remedia apponũt: ita & peccatum oportebat omnes suas species indicare, & deinde magnum medicum imponere pharmaca. Et propterea expectauit CHRISTVS, donec diabolus malitiæ mensuram impleret, & tunc demum incarnatus est, & omne genus malitiæ per sanctam uitam suam sanauit.

Medici. Christus.

IN Epistolam ad Romanos cap. v.

F Neque enim simplici aliquo & unico bono affecti iam sumus, ut quicq̃ sit de futura gloria hęsitandũ, sed gratię abũdãtia bona nobis ipertit, q aut secus habẽdi sumus, ac aliusquispiã qui æris alieni sit obstrictus magnitudine, ubi cũ liberis & uxore in carcerẽ truditur, nõ solũ carcere & debita pecunia liberetur, sed donetur etiã talẽtis mille, inuectusq; in regiã aulam, dignetur honore amplissimo, sicq; demũ ab Imperatore in filiũ adoptetur, Vt itaq; sensum cõcludat, sic inqt, igitur sicut per unius dilectum oẽs hoĩes pereũt, sic p̃

Aeris alieni magnitudine obstrictus. Peccator.

unius

unius iustitiā in omnes homines diffunditur gratia, hisque & iustificationē pro peccato cōdonat, & uitam pro morte.

CAPVT VII.

A

Illud autem mortuus eram, duplici modo pōt intelligi, uel quia deliquerim, uel quia acriori supplicio obnoxius sū affectus, quod sane non legis est crimē, sed eius q legē attenderit. Exempli gratia, ęgrotat quispiam, nec ualetudine se affectū intelligit, accedēs medicus laborare hūc morbo significat, iniūgitq; hoc, illòue cibo abstineat, qui augere ægritudinem queat, sic ille cum medico nihil obtemperat, moritur.

Medicus. Lex. Aegrotus. Homo in statu corrupto. Febricitans.

Quemadmodum enim & medicus febricitāti cuiquā, & gelidā potionē intēpestiuè optanti, quo minus explere sitibundā illā permiserit auiditatē, eò magis augebit, nō imminuet siam, & medici officium sit potū eiusmodi interdicere ęgrotātis sine potiōe manere, Sic & lex ipsa homines instruebat, ut hos a concupiscēdo abigeret, uoluntas tamē peccati oblectatione detenta, prauam hanc propagauit cupiditatē neque unum aliquod huiusce cōcupiscētiæ genus, sed multiplex & uariū proseminauit, malū enixè operata. Siquidem cū quis aliquid exequi, quod ferat animus, prohibetur, illico insanit, & furit maximè, & peccatū tū magis patebit, cū lex præterierit, nam sine lege delictum emoritur, id est, nusquam esse existimatur, Lege autem extāte, & decētia suggerente, uiuit peccatum, id est, extat, & delictum esse conuincitur unde scienter delinquunt, qui legem transgrediuntur.

IN CAPVT VII.

B

Quæret aliquis, quomodo id, inquit Apostolus, non in me habitat, hoc est, in mea carne bonū: dictā equidē. cū constet hominē ex duob. esse cōpositum, anima scilicet, & corpore, horū sane alterū cæteris dominatur, & præsidet, alterū uero, id est caro, ut serua obsequitur. Nō igitur inhabitat in carne quod bonū est, nō residet in corporis potestate, sed animæ, quodcunq; itaq; destinauerit anima faciendū, & corpus [illegible] necesse est, neque id secus se habet, quam si dixerit quispiam nō in cythara esse, sed in cytharœdo, ut pulchre a[illegible] continuus edatur sonus, neque id, inquirens, cytharam [illegible] simulabit, sed organo illum & cytharæ præstare monstrabit, qui hanc ex arte oppulset.

Cytharaœdus. Anima.

CAPVT VIII.

Neq; enim aliam CHRISTVS præter humanam hanc carnem aſſumpſit, quam & ſanctificauit aſſumptã, & coronauit condẽnato peccato, quod carni in eſſet, quã ſuſcepiſſet, hãc ipſam oſtendit nequaquam eſſe natura peccatis addictam, nec ſecus CHRISTVS effecit quàm facere, quiſpiã qui muliere aliqua in foro uapulante conſpecta, ut eam à uerberantium manibus eruat, fœminæ illius ſe uel priuatæ, & infimæ ſortis filium fateatur cum regius ſit.

Mulier in foro uapulans.

D

CAPVT IX.

Quemadmodum cum condenda eſt domus, in opifice pẽdere omnia dicimus, tã etſi ille id opus p̃ ſe exequi nequeat. Sed & materia eſt ad ſtructuram neceſſaria. & ſe iuuantiũ miniſtrorum indiget opera, Sed quoniam illi abſoluẽda eſt domus, fatemur illius eſſe omne id opus, Sic item dicere de Deo ſolemus, & in eius poteſtate cuncta conſiſtere. Qui nihil à nobis niſi animi exigat promptitudinem, & quoniam finem ille rebus imponit, & benemerentes coronat, damnatque ſontes, dicimus uniuerſa in eius poteſtate conſiſtere.

Opifex. Domus. Deus.

E

IN SECVNDAM AD CORINthios epiſt. Cap. III

Quemadmodũ argentum ſoli obiectum, ex ſolis occurſu micantes radios in ſolem ipſum reflectit: Sic & nos baptiſmo accepto, purgati per ſpiritum, & huius ſplendore deniquè illuſtrati, fulgorem, & ipſi ſpiritualem quendã ex aduerſo remittimus, eandemque imaginẽ a ſpiritus gloria in gloriam noſtram, & claritatem transferimus, & talẽ inquã imaginem, qualem decẽs eſt ut is ſortiatur, qui a ſpiritu dñi nulli rei obnoxio lucẽ acceperit, Dominus enim ille cũ ſit & regium habeat ſplẽdorẽ, fideles autẽ omnes baptiſmi gratia ſpiritu ſancto opplentur, & illorum eſt fulgentior anima quã quidẽ & Moyſes Dei gloriæ fulgore inſpecto, in eius gloriæ imaginem eſt transformatus. hoc eſt, & ipſe diuinæ gloriæ & ſplendoris participauit. Huius & facies reſplendebat, cum ipſe noſtri præferret figuram.

Argentũ ſoli obiectum. Baptizatus.

IN Epiſt. ad Galat. Cap. III.

F Poſtquàm, inquit, fides aduenit, quæ hominẽ reddit perfectiorem

fectiorem

fectiorē, nil ultrà pædagogo subiicimur, qui sumus ꝑ fidē perfectionem adepti, & infantiam ipsam excessimus, quod aūt simus ex fide perfectiores, patet ex eo, quia ob nostrā in Christo fidem, Dei efficimur filii, qui autem fuerit, ut in Dei filiū susciperetur, dignatus nil prorsus uel imperfectus uel infans putandus est, eo fit, ut ridiculū uideatur, ut qui iam in uirum euaserit pædagogi sit legi obnoxius, neq;.n. secus id uideretur, quam si ubi dies illuxit, lucernam quis intueretur, non solem. *Dies.*

IN Epist. ad Ephesios Cap. v.

Vt enim qoàmdiu opertum est uulnus, medicationem nullam admittit, Sic & cū delictū fuerit retectum cum in lucem conuertitur, non enim peccatum dixerim, sed peccata patrantem, nam castigatus cum fuerit delinquens, & acriorib. uerbis increpitus, & pœnitudine ueniā cōsequetur nonne huius oēs purgatæ sunt & obolitæ, quas antea peccatorum mole obduxerat tenebræ? *Vulnus discoopertum. Peccatū correctū.*

Quemadmodum opulentus uir quispiam, cum quempiam uiderit, ut sua diripiat, & se inuadentē ut enecet, omnia illi eximendi se gratia ab eodem discrimine permissurus est, Sic uos uniuersa offerte, ut in tuto sit caput, hoc est, fides ipsa. *Vita. Fides.*

IN Epistolam ad Ephe. Cap. vi.

B

Quis enim hæreticorū in ueritate succingitur? quin humirepunt, & nihil queunt quod altū sit, & sublime, perno scere, sed humanis sensibus terra serpentibus diuina cōquirunt, quinetiam neq; hi quidē, qui cum in humanis agūt, fallunt, cum mundi uacant deceptiunculis, obducunt hac ueritate, sed ita in terram prostrati falsis inhabitant rebus. *Reptile. Hæreticus. Terrenis addictus.*

IN Epist. ad Coloss. Cap. I.

C

Qui dignos uos fecit) Tanti inquit illius sunt munera, ut nō modo opulētos reddiderit, sed & uires suffecerit, ut nihil immerito uideamur ab eo opes has accepisse. exempli gratia, Imperator aliquis tenui cuidā, & fortunæ sordidioris, prouinciam crediderit procurandam, & contulit quidem huic dignitatem, nihil tamen tanto magistratui dignum ef fecit, ut pro merito & dignitatem hāc gubernaret, quo fit, ut tantus illi delatus honos ridiculū sæpe præstitent, Deus *Imperator Deus.*

uero & nos honore prouexit, eundēque, ad promouēdum idoneos fecit, geminatur itaque honorem ad munus accedat collata sufficientia.

IN EPISTOLAM AD THESsalonicen. 1. cap. 4.

D Quemadmodum terra non modo quæ huic demandantur, producit, Sic anima ipsa nequaquam esse debet præceptis fecisse iam satis contenta, nisi & factis illa excesserit.

Terra. *Anima.*

IN EPISTOLAM AD THESsalonicen. 1. cap. 3.

E Nocte ac die abundantius orantes, ut uideamus faciem uestram. Orabat, horum ut liceret conspectu frui, nec sanè minori cupiditate, quàm solet agricola quispiam, cum audit quē optimè coluerit agrum, fructus uberrimos protulisse; & reuisere eundē, & oculis perlustrare mox cupiat.

Agricolæ cupiditas.

IN CAPVT II.

F Quemadmodum ignis suo fragore parua quedam & minuta animantia torpere cogit, & contrahi, consumitq; uel antequàm ea pertingat, Sic & CHRITVS uel solo iussu & eius afflatu, spiritussancti uirtute oppleto, perditurus est illum, uel sola præsentia, & solo eius conspectu sedabit errorem.

Ignis. *Christus.*

G IN Epist. ad Timot. 1. cap.

Iustum autem hoc loco intelligi qui uirtutem est assecutus, qui nulla legis formidine, sed, ex officio nequitiā odit & uirtute cōplectit, & in eo superat legē, quia haud quāq; dignat pro instructrice hāc ipsam habere, quæ, & flagra sibi intendat, si labit, & supplicia comminet, sed magno animo perstat, ut q in uirū euaserit, & quæ uiri sunt sapiat, & iam ex ephebis excesserit. Sicuti & medicus uulneribus affecto & ægrotanti ad medelam paratus est, nō ei qui prospera utitur corporis ualetudine. Et frena equo lasciuienti & effrenato non ductu facili, imponuntur.

Iustus. *Medicus,* *Lex,* *Frena.*

H Quemadmodum noctu lucernæ lux omnis à lunæ fulgore obtenebratur, si fuerit sub dio exposita, Sic legis iustitia CHRISTI occultatur iustitia, & plane tollitur. cum enim CHRISTVS apparuit solis instar, tenebris legem offudit, peccat itaque, & insipiens est, qui lu-

Lucernæ Lux.

mine

mine utitur, micante sole.

Honor autem & gloria nõ quæ uerbis solùm, sed & operibus constet. Ille enim gratos uos arguit. Hæc uerò regis imitatores, quod sanè præstãtius est, atqui gloriã, quæ uerbis exprimitur, a nobis deposcit, ut se non solum piè colamus, sed animum ipsum penitus intendamus, geramusq; illi mortẽ, ut ex hoc & ipsi proficiamus, nec secus ac solẽt, qui solis splendorẽ cũ spectant, & demirant, eo fulgore delectati sibi profuerunt, & eodẽ illo cum aliquid his est operandum, fruunt, ut contra qui solaris sunt nescii claritatis, sibi officiunt maximè, quia nullo in opere uti hac possint.

Qui solẽ intuẽtur. Qui ex imitatione Christi proficiũt.

B

Quẽadmodũ qui ductare exercitũ uelit, ut optimũ militem anteà egerit, necesse est, Sic & præceptorẽ oportet his esse uirtutibus præditum, quas postmodum sit à discipulis exacturus. Inde nanq; ediscimus, & si docẽdi officio fungimur, quemadmodum instruere alios debeamus.

Ductans exercitũ pceptor.

C

Quos tradidi satanæ ut discant non blasphemare.) Dicet aliquis, si alios Satan castigat, cur non seipsum emendat? non enim ut castiget dixit, sed castigandos, quippe q nemini potest nisi dei permissu obesse, sicuti & carnifices ipsi. & si nequissimi sint, morte tamẽ damnatos cõficiunt, & multis, ut rectè uiuant, caussam præbent.

Carnifices. Dæmones.

D

Verum quomodo, aliquis dicit, satanæ tradebantur? qui n. contumax esset, & minus obediens, extra ecclesiã emittebatur, eiiciebaturq; à cætero grege, & nudus mox & desertus, lupis debebatur in prædam, nam quemadmodũ olim nubes tabernaculum obducebat, sic Christi Ecclesiam spiritus, quicũq; ergo ex Ecclesia fuerit eiectus. & spiritus ãcto priuatus, erit hic miser, perfacilis in capturam, tanti est ab aliorum consortio & communione repelli.

Ecclesia eiectus.

IN CAPVT VI.

E

Et inseruerunt se doloribus multis.) Quippe qui hac cupiditate tenentur, mœrent dum uiuunt, & dolent quod explere auidissimum habendi animum nequeant. Bene autẽ inseruerunt, dixit, sunt nanque sentibus similes curæ diuitiarum, ut testatus est dominus, quæ undequaque ubi ipse attigeris innatis aculeis manus cruẽtant, infliguntq; uulnera, & doloribus augunt.

Sentes.

Erunt

F IN 2.ad Timoth. Epistolam cap. 3.

Connexio membrorum in corpore. Compaginata aedificia.

Erunt enim homines seipsos) Statim malorum omniũ causam produxit in medium, quòd suis quisque magis prospiciat, quàm proximi commodis. Ei nanque qui sui ipsius dũtaxat trahitur charitate, accidit sepe ut nec ipse se amet. Nam quemadmodum solet & in membris contingere, quorũ cum uerũ aliquod lęditur, & reliqua lædantur necesse est quod utiq; & ædificia patiuntur, Sic dici & in Ecclesia potest proximum negligat, & ipsum se curet, sibiipsi officere.

IN Epistol ad Hbræos cap 9.

G

Peritissimi medici. Christus.

Quærit Gregorius Nissenus, cur in seculi consumatione carnem assumpserit filius, Aitque, quemadmodum peritissimi medici, febre adhuc in præcordiis permanente, & ægroti corpus acrius deuexante, & ægritudinis fomentis adducta magis, incensaque, nullam afferunt languenti medelam, quæ languoris causas tollat, sed & morb. increscat, operiuntur, Sic & nobiscum agit animarum medicus ille, expectat enim ut prorsus omnis retegatur nequitia, nt nihil maneat ex his quæ recondita sunt incuratum, sic demum retectis ille & patentibus malis medebitur.

H

Medendi peritissimi.

Impossibile enim est sanguine taurorum & hircorum auferri peccata.) Ex oblatorum hac uilitate, & morbi ipsius magnitudine, dicta sua confirmat. Perinde ac si quispiam medendi peritus, si elephãticho morbo, affecto cuiquam in medelam dari linozosam herbam perspexerit, dicat: necesse est, nequaquam posse hanc herbam elephantico illi restituere sanitatem.

I

IN CAPVT X.

Belua irritata.

Vt belua aliqua irritata, nõ antè sæuire desistit, quàm aliquem arripiat, laceretque, & uorans expleat iram. Sic & ignis æmulatione ductus, & zelo ulciscendi mandator trãsgressus, ob idque desæuiens, quemcunque corripiat, depascitur semper.

K

Christi cõtẽptus.

Quemadmodum nullum habemus eorum quæ pedibus pressimus, rationem, Sic & Christum nihil ducimus, quum ad peccandum prouehimur.

Para-

PARABOLAE, SIVE SIMILITVDINES EX BIBLIIS SACRIS DESVMPTAE PER Alardum Aemstelredamum.

DEVTERONOMII CAP. I.

OMINVS Deus tuus portauit te,ut solet hō gestare paruulū filiū,ī oī uia per quā ambulastis,donec ueniretis ad locū istū. Itaque egressus Amorrhæus, q habitabat ī mōtibus,& obuiā ueniēs,psecut⁹ est uos (sicut solēt apes facere) & cęcidit uos. 2. Vt audita fama tua pauēat,& in morem parturientium dolore teneantur.

28. Percutiat te dominus amentia, & cæcitate ac furore mētis,& palpes in meridie,sicut palpare solet cæcus in tenebris, & non dirigas uias tuas.

32. Stillet sicut pluuia doctrina mea,fluat ut ros eloquiū meum. Quasi hymber super herbam, & quasi stillæ super germina.

Sicut aquila prouocans ad uolandum pullos suos,& super eos uolitans,expandit alas suas, & assumpsit eū, atque portauit in humeris suis.

Numeri. 11. Nunquid ego concepi omnem hanc multitudinem uel genui eam, ut dicas mihi, Porta eos in sinu tuo, sicut portare solet nutrix infantulum, & defer in terrā pro qua iurasti patribus eorum?

22. Ita delebit populus hic omnes qui in uestris finibus commorātur, quomodo solet bos herbas usque ad radices carpere.

23. Ecce populus ut leæna consurget, & quasi leo erigetur, nō accubabit, donec deuoret prædā, & occisorum sanguinem bibat.

1. Reg. 26. Egressus est rex Israel,ut quærat pulicem unū sicut persequitur perdix in montibus.

2. Reg. 1. Doleo super te frater mi Ionatha decore nimis & amabilis super amorem mulierum, Sicut mater unicum amat

A Paruulū gestans Deus. Apes. Amorrhæus. Cæcus Qui in reprobū sensum datur. Pluuia Himber stilla. Ros Verbum Dei. Aquila Christus. Nutrix. Bos Furor domini. Leo. leæna Persecutores Christi.

B amat filium suum: Ita ego te diligebam.

Aquæ Populi. 2. Re. 14. Omnes morimur, & quasi aquæ dilabimur in terram, quę non reuertuntur. Nec uult Deus perire animā, sed retractat, cogitans ne penitus pereat, qui abiectus est.

Vrsa. Bos Fortis. 2. Reg. 17. Tu nosti patrem tuū, & uiros, qui cū eo sunt, esse fortissimos, & amaro animo. ueluti si ursa captis catulis in saltu sęuiat. Eodem: Et fortissimus ipse, cuius cor est quasi bouis, pauore soluetur. Eodem: Et operiemus eum, sicut cadere solet ros super terram.

Spinæ. Peccatores. 23. Sicut lux auroræ oriente sole, mane absque nubibus rutilat, & sicut pluuiis germinat herba de terra. Ibidem Præuaricatores autem quasi spinæ euellentur uniuersi.

Ad hunc ordinem referendum est quod scriptum est. 3. Reg. cap. 4. Locutus est quoq; Salamon tria millia parabolas, & fuerunt carmina eius quinque millia.

Fimus. 3. Reg. 14. Idcirco ecce ego inducam mala super domum Ieroboam, & percutiam de Ieroboam mingentem ad parietem, clausum & nouissimum Israel, & mundabo reliquias domus Ieroboam, sicut mūdari solet fimus usque ad purū.

Arundo. Ibidem: Et percutiet dominus Deus Israel, sicut moueri solet arundo in aqua.

Eodem: Cui exprobrasti, & quem blasphemasti? contra quem exaltasti uocem tuam, & eleuasti in excelsum oculos tuos, contra sanctum Israel?

Fænum. 4. R. 19. Facti sunt uelut fœnum agri, & uirens herba tectorum, quæ arefacta est antequā ueniret ad maturitatem.

Tabulæ. 21. Et delebo Hierusalē, sicut deleri solent tabulæ, delens uertam & ducam crebrius stilum super faciem eius.

Pater, mater nutrix Deus. Esdræ quarto, capite primo: Nōne ego uos rogaui ut pater filios, & mater filias, & ut nutrix paruulos suos, ut essetis mihi in populū, & ego uobis in Deū, & uos mihi in filios & ego uobis in patrem? Ita ego uos collegi, ut gallina pullos suos sub alas suas.

Cap. 2. Væ tibi assur qui abscondis iniquos penes te. Gēs mala memorare quid fecerim Sodomæ & Gomorrę, quorū terra iacet in picis glebis & aggeribus cinerū. Sic dabo eos qui [illegible] audierunt, dicit dominus omnipotens.

Mater amplectere filios tuos, educa illos cū lætitia. Sicut

columba

columba cõfirma pedes eorum, quoniam te elegi, dicit dñs.

Esdræ 4. Cap. 4. Quemadmodum enim terra syluæ data est, & mare fluctibus suis, Sic qui super terrã inhabitãt, quæ sunt super terrã intelligere solummodo possunt, & q super cœlos, quæ super altitudinem cælorum. A

Quemadmodum enim illa festinat quæ parit effugere necessitatem partus, Sic & hæc festinat reddere ea quæ cõmẽdata sunt. *Parturiens.*

4. Esdræ. 8. Quomodo autem interrogabis terram, & dicet tibi, quoniam dabit terram, multò magis unde fiat tibi fictile, paruum autẽ puluerem, unde aurum sit, Sic & actus præsentis seculi, Multi quidem creati sunt, pauci autem saluabuntur.

Cap. 9. Sicut enim omne quod factum est in seculo, initium habet pariter & consummationem, & consummatio est manifesta, Sic & altissimi tempora initia habent manifesta in prodigiis & uirtutibus, & consumationes in actu & in signis.

Olim locutus sum, & nunc dico, & postea dicam, quoniam plures sunt qui pereunt quã qui saluabũtur. Sicut multiplicatur fluctus super guttam.

Respondit ad me, & dixit, Qualis ager, talia & semina, & quales flores, tales & tincturæ, & qualis operator, talis & creatio, qualis agricola, talis cultura, qm̃ tempus erat seculi.

Ecce consuetudo est, ut cum acceperit terra semen, uel nauem mare uel uas aliquod escam uel potum, cũ fuerit exterminatum, id in quo seminatũ est, uel ĩ quo missum est, simul id quod seminatum uel missum est, uel quæ suscepta sunt exterminãtur, & suscepta iã nõ manẽt nos. Sed nobis sic non factum est, nec quidem si legem accepimus peccantes periuimus, & cor nostrum, quod suscepit eam. Nam lex non periit, sed permansit in suo labore. *Terra. Mare. Vas Cor nostrum.*

4. Esdræ. cap. 16. Quemadmodum prægnans cum parit in nono mẽse filiũ suum, appropinquante hora partus eius ante horas duas uel tres dolores circumeunt uẽtrẽ eius, & prodeunte infante de uẽtre, non tardabunt uno puncto, Sic non morabantur, ad prodeundum super terram, & seculum gemet, & dolores circum tenebunt illud.

Eodem

B Eodem: Quomodo zelatur fornicaria mulierem idoneã & bonam ualde, Sic zelabitur iustitia iniquitatẽ cum exornat, se accusat eam in facie, quum uenerit qui defendat exquirente omne peccatum super terram.

Ager spinis cõplicitus. Peccator. Væ qui constringuntur à peccatis suis, & obteguntur ab iniquitatibus suis, quẽadmodum ager constringitur a sylua & spinis tegitur, semita eius, per quam non transit homo, & excluditur, & mittitur ad deuorationem ignis.

LECTORI.

In prouerbiis plures sunt similitudines, quam ut numerum earum persequi laboremus, qui uolet indidem mutuetur licebit.

Theatrũ. Terra. Eccle. 1. Qui nunc uersantur in terra assidue ad interitum properant, & aliis in eorum locum succrescunt, terra interim immota manet, ueluti theatrum, in quo hæc fabula peragitur.

Cap. 4. Vidi tantum inter sapientem & stultum interesse, quantum interest inter lucem, & tenebras.

Quia non erit diuturna memoria sapiẽtis, magis quã stulti, quomodo enim id quod olim fuit obliuioni nunc traditum est. sic & id, quod nũc est subsequẽtibus annis obliuioni traditur, & æque moriuntur sapiens atque stultus.

Cap. 4. Non minor fuit innumerus eorũ qui senem hunc olim sequebantur, cum regno præficeretur, quã nunc est qui nouum hunc ambiunt, sicut grauis illis superioribus uisa est potestas regia illius, qui nunc contemnitur, Ita huius qui nunc tantoperè placet, grauis uidebitur.

Cap. 5. Sicut diurnæ curæ gignunt somnia, Ita multa uerba stultam faciunt orationem.

Sicut ĩ multis sõniis multa sunt uana, Ita & ĩ multis uerbis.

Sicut nudi egressi sunt ex utero matris, Ita nudi eò reuertentur, unde prodierunt, neque ulli quicquã eorum hinc secum asportabunt, quæ tantis molestiis conquisierunt.

Strepitus stipulæ. Gaudiũ stulti. Cap. 7. Qualis enim est strepitus stipularum ardentium sub olla, talis est risus stultorum.

Vmbra. Dies hominis. Fecit dies hominis Deus similes umbrę, de qua post obitum quis iudicabit?

Cap. 9. Nec magis inquit homo tempus mortis suæ

quam pifces priufquã hamo capiãtur, uel aues priufquàm laqueo irretiantur. Sicut enim capiunt illæ, fic mors de improuifo homines illaqueabit. A

Cap. 10. Sicut mufcę in unguentum quantumuis fragrãt collapfæ, fi illic moriantur, unguentum corrumpunt, & bullis ueluti fcabie obducunt, Sic parua fæpe ftultitia homini ob fapientiam, & reliquas naturæ dotes claro, multũ exifti mationis admittit. *Mufcæ & preciosũ unguẽtũ collapfæ.*

Serpens qui non ædito fibilo mordet, per omnia delatori fimilis eft. *Vitiũ additũ multis uirtutibus.*

Cap. 11. Sicut ignoras, quomodo anima iungatur corpori, & offa compingantur in utero prægnantis, Sic nunquam intelligere poteris rationẽ illius earum rerum, quas Deus fecit tam multas & uarias. *Serpens. Delator.*

Cap. 12. Verba fapientum funt ueluti ftimuli, & ueluti claui uiri ftudiofi, qui aliis inculãt, quæ ab uno paftore Deo ut illis excitemur, donata funt ipfis. *Stimuli. Sapientũ confilia.*

Ecclefiaft. 2. Quoniam in igne probatur aurum, & homines receptibiles in camino humilitatis. Sicut aqua extinguit ignem, ita eleemofyna peccatum. *Caminus ignis. Humilitas.*

9. In Manu artificũ opus laudatur, & princeps populi fapiens in fermone fuo.

11. Perdix capta in cauea, Sic cor fupbi, & ut profpector afcendens ad cafum, nam bona in mala conuertens infidiatur, & in dictis impone maculam. At fcintilla parua augetur pruna, & homo peccator ad fanguinem infidiatur. *Perdix. Supbus.*

12. Ne credas inimico tuo in feculum, Sicut enim æs erugiat. Sic nequitia, illius, & fi humiliatus fuerat, & uadat incuruatus, fuperpone animam tuam & caueamus, & eris ei ut qui abftrufit fpeculum, & cognofcere quod non in finem terfit æruginem. *Aes. Nequitia.*

Quis miferebitur incantatoris, à ferpente morfi, & omnium accedentium beftias? Sic eius qui accedit uirum peccatorem, & qui commifcetur in peccatis eius.

13. Quid communicabit lupus agno? Sic peccator ad impium. Quæ pax hyenæ ad canem, & quæ pax diuiti ad pauperem? Venationes leonum onagri in deferto, Sic pafcua diuitum, pauperes. *Onagri. Pauperes.*

B 14.Sicut folium dense germinans in arbore,alia quidem deiicit, alia autem producit , Sic & generatio carnis & sanguinis,alia qiudem finitur,alia autem gignitur.

Arbor generatio hominũ.

23.Iurationi nõ assuefacias os tuum,& nominationi sancti non assuescas.Sicut enim seruus qui scrutatur assiduè, à uibice nõ minuetur,Sic iurans & nominãs semper, nõ purgabitur à peccato. Vir multum iurãs implebitur iniquitate, & non discedet à domo illius flagellum.

18.Sicut gutta aquæ a mari, & sicut calculus arenæ, Sic mille anni in diebus seculi.

Eodem: Nonne ardorem sedabit ros?Sic melius uerbum quam donum.

21.Qui ædificat domum suam in pecuniis alienis , quasi qui congregat sibi lapides ad tumultum sepulchri sui.Stuppa collecta synagoga impiorum, & consummatio illorum, flamma in perditionem.

Stuppa. Impij.

Cognitio sapientis tanquam inundatio abundabit, & cõsilium illius,sicut fons purus uitę. Interiora fatui quasi uas cõfractum , inanem cognitionem non tenebit in uita sua.

Eodem:Sicut ascensus arenosus in pedibus senis, Sic mulier linguata uiro taciturno.

22.Connexio lignea ligata in ędificium in concussione non dissoluetur,Sic cor firmatum in cogitatione cõsilii, in omne tempore timore non timebit.

Sustentacula in alto posita contra uentum non permanebunt,Sic cor, timidum in cogitatione fatui contra omnem timorem non sustinebit . Ante ignem uapor camini & fumus,Sic ante sanguines conuicia.

27.Narratio pii semper in sapientia , & stultus sicut luna mutatur,

29. Fideiussio multos perdidit diuites , & commouit ,illos quasi fluctus maris.

Equus indomitus Filius dissolutus.

30.Equus non domitus euadit durus , & filius dissolutus euadit præceps.

31.Fornax probat ferruminationem in tinctura,Sic uinũ in corde superborum in ebrietate.

Eccle. cap. 21. Quasi à facie colubri fuge peccata , & si accesseris ad illa,suscipient te. Dentes leonis dentes eius interficiente

terficiētes animas hominum, quaſi rompheabis acuta, hominis iniquitas, plagę illius non eſt ſanitas. A

Romphea Iniqıas.

13.Sicut cōmunicabit lupus agno, Sic & peccator iuſto.

33.Contra malum bonum eſt & contra uitium mors, Sic & contra uirum iuſtum peccator.

12.Sicut ferramentum eruginatum, ſit nequitia illius.

19.Sagitta infixa femori canis. Sic uerbum corde ſtulti.

29.Poſt inuerecundum oculum caue, & ne mireris ſi in te errauit. Sicut ſitiens uiator os aperiet, cum inuenerit fontem, & ab omni aqua proxima bibet, contra omnem palum ſedebit & contra ſagittam aperiet pharetram.

In duobus contriſtatū eſt meum cor, & in tertio ira mihi aduenit, uir bellator deficiens per inopiam, & uiri prudētes ſi contemnentur. Rediens a iuſtitia ad peccatum. Dominus parabit eū ad rompheam. Difficile exuitur, negociator à deceptione, & non iuſtificatur caupo à peccato.

26.Boum iugum cōcuſſum, mulier nequam. ꝗ dominatur illi, quaſi qui apprehendit ſcorpionem.

Scorpio, Mulier nequam.

In medio compaginum lapidearum figetur palus, & in medio uēditionis & emptionis comprimeť peccatū. In concuſſione cribri permanēt ſtercora, ſic ſpolia hominis ī cogitatione illius. Vaſa figuli probat fornax, & tentatio hominis in cogitatione illius. Culturam ligni oſtendit fructus illius, Sic loquutio cogitationis in corde hominis. Leo uenationi inſidiatur, Sic peccatum operantibus iniquitatem.

34.Quaſi qui apprehendit umbram, & qui perſequitur uentos, Sic qui intendit in ſomniis.

32.Homo peccator declinat corruptionem, & ſecundum uoluntatem inuenit conſonātiam.

33 Rota curius præcordia fatui, & quaſi axis uerſatilis cogitatio illius.

Quaſi lutū figuli in manu ipſius omnes uię eius ſecundum beneplacitum ipſius, Sic nemo in manu eius qui fecit eum ad reddendum eis ſecundum iudicium ſuum.

34.Qui intingitur a morbo, & iterum tangit eum, quę utilitas in lauachro illius? Sic homo qui ieiunat in peccatis ſuis & iterum uadit & hęc faciens, Orationem illius qui exaudiet? & quid proficit, humiliando ſe?

B 35. Speciosa misericordia DEI in tempore tribulationis, quasi nubes pluuiæ in tempore siccitatis.

Pluuia *Misericordiæ domini.*

40. Opes iniustorum sicut fluuius siccabuntur, & sicut tonitruum magnum in pluuiis personabunt.

Vestigiũ nubis.

SAPIENTIE. 2. Et transibit uita nostra tanquã uestigiũ nubis, & sicut nebula dissoluetur, quæ fugata est à radiis solis, & a calore eius aggrauata.

Vita præsens. *Vmbra.* *Nauis.* *Auis.* *Sagitta u*

Sapiens. 5. Transierunt omnia illa tanquam umbra, & tanquam nuncius præcurrens tanquam nauis quæ pertrãsit fluctuantem aquam, cuius cum præterierit, non est uestigium inuenire, neque semitam carinę illius in fluctibus, aut tanquam auis quę transuolat in aere, cuius nullũ inuenitur argumentũ itineris illius, sed tantum sonitus alarum uerberans leuem uentum, & scidens per uim itineris aerem, commotis aliis trãsuolauit, & post hoc nullum signũ inuenitur itineris, illius aut tanquam sagitta emissa in locum destinatum diuisus aer cõtinuo in se reclusus est, ut ignoretur trãsitus illius. Sic & nos nati continuo desiuimus esse, & uirtutis quidem nullum signum ualuimus ostendere in malignitate autem nostra consumpti sumus. Talia dixerunt in inferno hi qui peccauerunt, quoniã spes impii tanq̃ si lanugo est, quæ a uento tollitur, & tanquam spuma gracilis, quæ a procella dispergitur, & tãquam fumus qui a uento diffusus est. & tanquam memoria hospitis unius diei prætereuntis.

Lanugo. *Spes ipÿ.* *Spuma.* *Fumus.* *Glacies.*

16. Ingrati enim spes tãquam hyemalis glacies, tabescet & fluet tanquam inutilis.

Torrens.

I O B 3. Antequam comedam, suspiro, & tanquã inundantes aquæ. Sic rugitus meus 5. Per diem incurrent tenebras, & quasi in nocte sic palpabunt in meridie. Eodem, Ingredieris in abundantia sepulchrum, sicut infertur aceruus tritici in tempore suo. 6. Fratres mei præterierunt me, sicut torrens qui raptim transit in conuallibus. 7. Sicut ceruus desiderat umbram, & sicut mercenarius præstolatur finem operis sui, Sic & ego possedi menses iniquos, & noctes laboriosas enumeraui mihi. Eodem: Sicut consumitur nubes, & pertransit, Sic qui descenderit ad inferos nõ ascẽdet.

Vmbra. *Scirpus.* *Carectũ.*

8. Sicut umbra, dies nostri sunt super terram. 8. Nunquid uirere potest scirpus absque humore? aut crescere carectũ

sine

ſine aqua? Cum adhuc ſit in flore nec carpitur manu, ante omnes herbas areſcit, Sic uiæ omniũ qui obliuiſcũtur Deũ, & ſpes hypocritę peribit. Non ei placebit uecordia ſua, & ſicut tela aranearum fiducia eius, 9. Dies mei ueloci ores fuerunt curſore, fugerunt, & non uiderunt bonum. Pertrãſierunt quaſi naues poma portantes, ſicut aquila uolans ad eſcam 11. Vir uanus, in ſuperbiam erigitur, & tãquam pullum onagri, ſe liberum natum putat. 12. Palpabunt quaſi in tenebris, & non in luce, & errare faciet quaſi ebrios. A Tela aranearum. Nauis. Aquila. Veſtimẽtum. Flos.

13. Qui quaſi putredo conſumendus ſum, & quaſi ueſtimentum quod comeditur à tinea. 14. Qui quaſi flos egreditur & conteritur, & fugit uelut umbra, & nunquam in eodẽ ſtatu permanet. Eod. Quomodo ſi recidant aquæ de mari, & fluuius uacuefactus areſcat, Sic homo cum dormierit, non reſurget, donec atteratur cœlum, non euigilabit, nec conſurget de ſomno ſuo 15. Lædatur quaſi uinea, in primo flore botrus eius, & quaſi oliua proiiciens florem ſuum.

20. Hoc ſeculo a principio ex quo poſitus eſt homo ſup terram quod laus impiorum breuis ſit, & gaudium hypocritę inſtar puncti. Sic aſcenderit uſque ad cœlum ſuperbia eius, & caput eius nubes tetigerit. Quaſi ſterquilinium in fine perdetur, & qui eum uiderãt, dicẽt: Vbi eſt? Velut ſeminum auolans non inuenietur, tranſiet ſicut uiſio nocturna. 21. Erant ſicut paleæ ante faciem uenti, & ſicut fauilla quam turbo diſpergit. Punctum. Sterquilinium. Viſio nocturna. Palea. Fauilla.

24. Ad nimium calorẽ tranſiet ab aquis niuiũ, & uſque ad inferos peccatum illius. Sicut æſtus & calor abſorbent aquas niuis, Ita infernus eos qui peccauerunt. Eod. Et ſicut ſummitates ſpicarum conterentur. 27. Si comportauerit quaſi terram argentum, & ſicut lutum præparauerit ueſtimenta, præparabit quidem, ſed iuſtus ueſtietur illis, & argentum innocens diuidet. Aedificauit ſicut tinea domum ſuam, & ſicut cuſtos fecit umbraculum. Et uelut turbo rapiet eũ de loco ſuo. 29. In nidulo meo moriar, & ſicut palma multiplicabo dies. Expectabant me ſicut pluuiam, & os ſuum aperiebant quaſi ad imbrem ſerotinum. 30 Abſtuliſti quaſi uentus deſiderium meum, & uelut nubes pertranſiit ſalus mea. 32. Plenus ſum. n. ſermonibus, & coarctat me

B spiritus uteri mei. En uēter meus quasi mustum absque spi
raculo, quod laguncul as nouas disrumpit.

EX PARAPHRASTICA INTERPRETATIONE IN Psalmos omnes.

PSALMVS 1.

Modis omnibus beatus est ille uir, qui non secutus est consilium eorum, qui sine certa lege uiuūt, neq; socius fuit eorum qui studio faciunt male, multò minus eò dementiæ peruenit, at impostorum illi uita placuerit. Quin potius in doctrina domini totus erit, & doctrinam illis animo uoluet & reuoluet nocte ac die. Quare similes erit arbori plātatę iuxta riuulos aquarum, quæ fructū maturum proferet tēpore opportuno, cuius ne unum quidem folium marcescet, & quęcunque illa fructū protulerit, utilitatem ille adferet aliam.

Arbor. Iustus.

Longè aliter eueniet impiis ex legibus, erunt enim uelu ti festuca, quæ ludibrium est uentis.

Festuca. Impius.

Psalmo. 2. Quando enim uidebitur illi, loquetur tanquā iratus cum eis, & ueluti grauiter commotus turbabit, & irrita faciet omnia consilia eorum.

Tamq; tibi erit facile, si rebellare uoluerit, cōfringere illos sceptro tuo ferreo, & potestate regia, quā figulo frangere uasculum quod paulò ante finxerat ipse.

Figulus Deus.

3. Exurge domine, & eam securitatem redde mihi: serua me mi DEVS, qui percutere soles omnium inimicorū meorum maxillas, & ignominiose ueluti colaphum impingere illas, & dentes impiorū male de me loquētium cōfringere.

5. In sermone hostium meorum nihil est, cui tutò fidi possit, animus illorum spurcitiis plenus est, sepulchro patenti & cadauerum pedore referto simile est guttur illorum, per quod erumpit uenenum quod gestant in pectore, & palam fit ex uerbis illorum (quamtumuis ad fallendum composita fuerint) aliud habere illos in ore, aliud in pectore.

7. Si

7. Si enim qui dux est horum comprehenderit me, non aliter dilaniabit quàm leo ouiculam solet quā nemo è faucibus eius eripit. Præparata apud se habet tela mortifera, parabit ea, quomodo solent qui ardētissimè persequuntur aliquem. *A* *Leo. impius.*

10. Modis omnibus omni tēpore nocere conabitur, quæ interim de illo altissimè statuis penitus ignorat, sed ueluti furibūdus & cęcus aduersarios suos uniuersos uel solis minis perditurum se confidit.

Insidias collocabit in occultis non minore crudelitate quā leo insidiatur ouiculæ ex antro suo, insidiabitur enim in hoc, ut dilaniet eam, quo uiribus superior erit, dilaniabit autem absque ulla commiseratione quicunque in illius rete inciderit. *Leo.*

11. Cum in domino spem meam posuerim, qua fronte ridere audebitis me, dicentes, fuge de monte in montem, sicut soles cum tuis, & abscōde usquàm te in antro, sicut cōsueuit passer. *Passer. Timidus.*

12. Verba & promissiones domini candidissimę sunt, ipso argento igne diligētissimè expurgato puriores, à quo arte & instrumētis ad eam rem aptis ablatum est quicquid inerat terræ impurioris, idque septies repetita purgatione. *Argētū promissio Dei.*

14. Mirum profectò eos quibus mandata fuerat cura plebis, potuisse eò amentiæ peruenire ut licere credant opprimere miseros, & deuorare populum meum nō maiore commiseratione, quā deuorari solet frustum panis, re ipsa certe uidentur de Deo nihil unquam legisse, & officii sui parū memores esse.

16 Opposui ueluti scopum ante oculos meos semper dominum qui quia adest mihi ad latus dexterum, nemo perdere poterit me.

17. Me autē custodi ea diligentia, qua custodiri solet pupilla oculi, sub umbra alarum tuarum absconde me. *Pupilla Iustus.*

Libera me a metu impiorum qui subuertere student me, & hostium qui supplantare conatur me. Quàm sunt pasti bene & obæsi, ut à ruina obstructa uideantur ora illorū, qui me contemptim & cum fastu de aliis loquuntur. *Leo*

Quisquis illorum similis est leoni, qui maximo studio in *Impius*

B hiat prædę, & catulo leonis qui insidiatur ex locis occultis prætereunti ouiculæ.

18. Dominus instar rupis, & turris semper fuit mihi seruator meus, dux meus & fortitudo mea, quare spem meā collocabo ī eo qui ꝑ clypeo fuit mihi cornu salutis, & ipsissima mea protectio semper fuit ipse?

In pręsentissimis periculis mortis cōstitutᵘ erā, ueluti cinctus uinculis mortiferis, torrētes em̄ diaboli terrebant me.

Ascendebat fumus ab ira ipsius, & ueluti ignis ab ore illius cuncta deuastans, carbones accedebantur ab ipso.

Fecit tenebras latibulum suum circum se, in modū tugurii habebat obscurissimas aquas, & densissimas nubes.

Præ fulgore quo apparet iustis, densissimas nubes abeūt ad hostes, una cum grandine, & ueluti ignis carbonibus grandine permixtis.

Ipse fecit ut pedes mei non minus essent ueloces quam sint ceruorū, & quoties opus fuit, ueluti in editis locis, ubi tuto mihi esse licebat, collocauit me.

Sol. *Christus.* 19. Estque per similis sol ipe sponso qui exurgens egreditur de thalamo suo, gestiens tanquam uir strenuus absoluere cursum suum.

Aurum Iudicia dn̄i ipsa sunt ueritas, & modis oībus æquissima.

Mel. *Verbum Dei.* Amabilia sunt ipsa magis quam aurum etiam si purissimum sit, & plurimū, & suauiora sunt melle & fauo mellis dulcissimo.

21. Aestuare facies eos tanquam furnum incensum, quo tempore iratum te illis ostendens domine, ira tua dissipabis eos, & deuorabit eos ignis.

Conati sunt enim crimē tibi impingere, idq; magno studio, sed perficere non potuerūt. Quia e sepones eos ab aliis, & facies eorum tanquā scopum sagittis tuis assidue petes.

22. Ego uere uermis esse uideor magis quā uir, sterquilinium Adæ & intimæ plebis fex.

Aperuerunt aduersum me os suum, non aliter quam leo inhians prædæ & præ fame rugiens. Tāquam aqua fluidus *Aqua.* *Cera.* *Homo.* *Testa.* factus sum & soluta sunt omnia membra mea, cor meum ueluti cera destuxit intra præcordia mea.

Exaruit tanquam testa omne robur meum.

27. Abscon

27. Absconderet enim tum me in tabernaculo suo, nec sineret unquam sentire me incommodi quicquam, occultaret me in penetralibus domus suæ, & ueluti supra petrā hostibus meis inaccessam, collocaret me. A

Ostēde mihi domine uiam, qua itur ad te, & porrecta manu (quēadmodum paruulo mater solet) duc me per semitā rectam, ne hostes mei uiam intercipiant mihi. *Mater Deus.*

29. Confringet dominus cedros Libani. Et subsilire faciet instar uituli Libanum, & ipsum montem Sirion non aliter quam pulli solent unicornum.

Tu profecto domine muniuisti id quod præcipuum est, & ueluti mons in me munitione firmissima.

43. Quia per diem & noctem ingrauescebat manus tua cōtra me, sic mutatus sum, ut ex succulento factus sim aridior, quam sunt aristæ in media messe.

Tantum ne similes afficiamini equo uel mulo, qui non solum nihil intelligit beneficiorum in se collatorum, sed capistro uel freno eius constringere oportet, ne appropinquet & mordeat uos. *Equus Mulus Deū qui obliuiscitur.*

33. Verbo domini cœli facti sunt, & spiritu oris eius uniuersus ornatus eorum. Colligit ueluti in cumulū aquas maris, & concludit certo loco seruandas abyssos, non aliter quam thesauri solent.

35 Conuertantur in fugam & infames fiant quotquot machinātur mala mihi, fiant similes festucæ, quæ raptatur flatu uenti, & angelus domini insequatur eos.

37. Nihil te moueat si sceleratos uideris opulentos, nec illis inuideas prosperitatis tantillum. Similes enim deprehēdentur fæno, quod exortum minimo durat tempore, & herbæ similes erunt uirenti quæ marcescit subito. *Fænum Peccatores.*

Committe domino statum rerum tuarum, fide illi, optima enim fide curabit & te & tua omnia. Et faciet ut tā sit cōspicua iustitia tua, quā est lumen solis, & æquitates tuæ (licet nunc nonnihil obscurentur impiorum fælicitate) tam claræ fient quam est sol in ipso meridie. *Soles lumen. Iustitia.*

37. Impii peribunt interim, & inimici domini non aliter quam adeps agnorum qui adoletur super altare, finem capiunt, una cum fumo deficient. *Adeps impius.*

Vidi

B Vidi impium potentem, & uirentem, & similem lauro quæ uiret perpetuò. Sed paulò post obiter præterijui locū in quo anteà floruisset ille, uerum inueniri non potuit, euanuerat enim.

38. Ego uerè tāquā surdus audire dissimulabā, & factus sum ueluti mutus non aperiens ad respondendum os suū.

Et similis eram uiro qui nihil audit, nec diluit quæ illi obiiciuntur crimina.

39. Concaluit intra me cor meum, & quum aīo reuoluerem quibus in malis essem, non aliter æstuabam quàm si ignis intra me arderet.

49. Quomodo ceruus anhelare solet ad riuulos aqua plenos, ita anhelat anima mea ut perueniat ad te.

Abyssus una aliam inuitat sono, qualē edere solent cataractæ tuæ maximum

44. Similes nos fecisti ouibus mactationi destinatis.

45. Erumpit ex corde meo sermo optimus, quē unà cū reliquis operibus meis dedico regi, & lingua mea non minus promptè excipit, quæ illi suggerit animus, quàm scribit calamo is qui scribendi est peritissimus.

46. Dominus, in cuius potestate sunt oēs, exercitus ad est nobis, instar firmissimæ basis est nobis Deus Iacob.

48. Terror inuasit eos ipso in loco, & dolor qualis mulierem solet parturientē. Fracti sunt animo quomodo tempestate ab orientali plaga exorta, confringi solent naues Tharsis.

49. Sicut oues deducentur ad inferos, ubi pabulum erūt morti perpetuæ, & triumphabunt de eis iusti tempore matutino.

52. Sermonē pestilentem suppeditat sceleratus animus linguæ tuæ, quæ simillima est nouaculæ acutæ quum ad scandam barbam adhibita, aberrat, & iugulum petit.

Ego interim similis ero oleæ uirenti, idq; in domo Dei.

53. Ignorare ne potuerūt scelerati illi qui deuorant plebeculam meam nō aliter, quam deuorari solet frustum panis, non hæc licere illis, nihil unquam de Deo legerunt?

55. Blandius fecit quisq; eorum os suum lacte, quum tū prælium instituerēt in animū, gratiosiores usi sunt sermo

nes

nes eorum quouis unguento, quum re ipsa essent gladii.

57. Versari cogor inter leones potius quam homines, & dormire inter furiosos, & homines quorum dentes similes sunt lances & lingua gladio acuto.

58. Venenum eorum simile est ueneno serpentis, & callidissimæ aspidis ultro obsurdescētis & obturātis aures suas ut nō cogatur audire uocē eorum qui murmure suaui fallere illam conantur, etiamsi incantandi artibus sint instructissimi. Diffluant sicut aquæ natura labiles, sagittæ quas iaculantur inter uolandum confringantur. Similes fiant limaci, qui inter rependum colliquescit, & abortiuo, uel talpæ quæ non uidet solem.

59. Reuerentur ad uesperam, oblatrabunt tanquam canes, ad ciuitatem circuibunt.

61. Tu autem spes mea semper fuisti, & instar turris munitissimæ contra hostes.

63. Deus potētissimus mihi Deus es quare sūmo studio mane quæram te sitiuit enim te anima mea, desiderauit te caro mea in terra hac deserta, & propter inopiā aquæ perpetuæ siccitatis dānata. Non aliter quàm terra hæc aquam desiderat, ego te in loco sanctitati tuæ destinato uidere cupiui, & contemplari potentiam & maiestatem tuam.

Non aliter quàm si adipe & pinguedine ueluti delicatissimis cibis, tum saginabitur anima mea, quū labiis exultatione plenissimis laudes tuas decantabit os meum.

64 Absconde me à multitudine prauorum, secreto consultantium aduersum me, & à conspiratione sceleratorū, Qui exacuerunt non aliter quàm exacui solent gladii, linguas suas, sagittas quibus peti hostes capitales solent, similis factus est uirulentus sermo illorum.

78. Mandauit ergo nubibus quæ supra eos in aere pendebant, & tanquam ianuas cœli aperuisset, nubes ipsas rupit. Et in modum pluuiæ decidere fecit inter eos Man, frumenti genus nunquam uisum hominibus.

Eduxit autem illinc ex Aegypto tāquam oues populum suum, & deduxit eos tanquam gregem per loca deserta.

Et expergefactus est tandē dominus quomodo solet qui uino obrutus post lōgū somnum redit ad se, & iterū uino

exhilarans

exhilarans sese fortiter pericula aggreditur.

84.Quam amabilia sunt tabernacula tua domine exerci tuũ,Sic amore capiebatur,ut uix esset apud se anima mea, quoties mentio fiebat atriorum domini.

Qui diligentius protegere nos soles quàm ullum possit, scutum,aspice Deus.

83.Deus fac sint quæso tam instabiles,quàm est ulla rota,& similes festucæ quæ non potest resistere uento.

Sicut ignis in syluã immissus,& flãma in cacumen montium, quæ per obuia dumeta uolitãs uastat cuncta absque ullo impedimento, Sic tu persequere eos tempestate missa abs te,& excitato turbine perturba eos.

89.Tu percussisti potentissimum illum Aegypti regem, non maiore negotio, quàm si res tibi fuisset cũ aliquo uiribus omnibus destituto.

96.Velocissimè properare annos hominũ iubes,& priusquã ad se reuersus homo cogitet quid sibi in uia acciderit, elapsos sentiet illos ueluti somnium quoddam, manè initio uitæ tãquam herba quædam succrescet, & aliquid esse apparebit.Mane inquam uirebit, & aliquo usque succrescere uidebitur,& ad uesperam uero succidetur & arescet.

92.Quòd uirere uidentur impii sicut gramẽ terræ, & florere plurimi homines scelerati, non hoc felicitatis eorũ putandum est,sed damnationes perpetuæ argumẽtum.Iustus quemadmodũ palma florebit,& sicut cedrus in Libano in altum succrescet.

97.Montes tanquam cæra soluti sunt,& prę metu apud se non fuerunt propter præsentiam domini.

102.Consumpti sunt, ueluti fumus euanescẽs dies uitæ meæ,& ossa mea tãquã focus, assiduo ardore exiccata sũt.

Simile fæno quod amputatum ardore solis exiccatũ est cor meũ,& oblitus sum nimia præ calamitate sumere cibũ mihi. Similis factus pellicano, qui in auiis & desertis habitat locis, & nycticoraci consortia reliquarum auium fugiẽti.Præ solicitudine somnũ non indulsi oculis meis : & similis mihi esse uidebar passeri mæsto, qui solus in foramine desidet sub tecto.Dies mei similes sũt umbrę, quę assidue fit maior,& tenebris propinquior,ego enim non aliter quam

fœnum breuiſſime exareſcam.

Cœli peribunt,tu uero ſtabilis perſiſtes,& alia oĩa , tanquam ueſtis atterẽtur,& ueluti pallium mutabis ea , & tuo imperio ſedere cogentur.

113.Dei beneficio,quemadmodum aquila , quæ roſtrũ ob uetuſtatem nimis aduncũ abiicit , & iuuentam recipit , tu quoque ob peccatum ſqualida, & ſceneſcens florẽ iuuẽtutis recipies,Homũcio miſerabilis fœno , ĩ uita ſui ſimilis eſt,& non aliter quã floſculus aliquis ad tempus florebit.

Sicut pater obliuiſci non poteſt effectus paterni , ſed miſeret illum filii,etiam dum flagellat ipſum,Ita dñs nunquã deſinet eſſe miſericors in eos,qui reuerentur illum.

104.Induit lumen tanquam ueſtimentum,extendit cælum tanquam tentoriũ. Qui tegit aquis ſupremas partes illius,qui utitur nubibus pro uehiculo,uolat uelocius quã ſi alas haberet ex uento profundiſſimis aquis ueluti ueſtimẽto cooperuit eã,ſupra montes(ſi iuſſerit ille) ſtabũt aquæ.

102.Reptabuntur nunc huc, nunc illuc , & metabuntur non aliter quam ebrius, & quantumuis alioqui uariarũ rerum periti , & ſapientes fuerint,ibi ſapientia deſtituet eos.

109.Omni ex parte armauit ſe maledicẽtia,& tanquam ueſte ſua cæpit ea ſeſe,& penetrauit quemadmodum aqua quam quis bibit uſque in penetralia uẽtri , immo uelut in oſſa illius.Quare ſit illi(quia ita uoluit)uoluit pallium quo operire ſolet totum ſeſe,& ueluti cingulũ, quod totũ ambire hominem conſueuit.

66.Probaſti nos Deus , igne nos examinaſti ſicut examinatur argentum.

68.Sicut ſine negocio diſpergitur à uento fumus, ita diſperges illos tu & ſicut liquefiat cæra igni adhibita,ſic peribunt impii aduentante Deo.

Si hucuſque inter fuligine obductas ollas iacuiſtis, & tã atri quam carbo facti eſtis, eritis poſt hac tam candidi quã alæ alicuius columbæ,etiam ſi argento exornata fuerit.

71.Qui afflixiſti me afflictionibus multis & moleſtis,ſed reuerſus ad me ira depoſita animum reſtituiſti mihi, ut ueluti hæ a barathro terræ,placator factus extraxiſti me.

72.Sit aduentus eius tam gratus , quam eſt pluuia decidens

dens de cælo ſuper frumentum recens demeſſum,& imbres irrigantes ſitientem terram.

73.Quemadmodum ſomni(quantumuis dormienti gratus fuerit)reliquũ nihil eſt ubi quis uigil factus fuerit, Ita eorum quibus hic ſe felices putabãt,reliquum illis nihil erit quin potius tu domine in ciuitate etiam imagines illorũ cõtemptibiles omnibus reddes.

74.Sublata uoce clamauerunt aduerſarii tui uictores ipſis feſtis tuis ſolennibus, non aliter quã pii ſolent præ gaudio cantare in honorem tuum erexerunt uexilla ſua in tropheum.Palam uidentibus cunctis aſcenderunt uaſtaturi tẽplum tuum,non aliter quam ſyluam lignorũ ingreſſi arbores truncare ſolent.

76.Conſpicuus apparuiſti & tu ferox in hoſtes magis q̃ ullus leo uel urſus egreſſus ad prædandum è mõtibus, qui receptacula eſſe ſolent rapacium animalium.

77.Auditur è cælo tonitru uehementer ſonorum illuminant & ueluti lucere faciunt orbem fulgura.

66.Duxiſti olim non aliter, quã paſtor gregem ſibi commiſſum ſolet, populum tuum miniſterio Moyſis & Aaron.

78.Diuiſit mare & tranſmiſit illos, ſtare iuſſit aquas natura ſua fluidas, tanquam molem marmoream.

Duxit eos nube contectos contra ardorem ſolis per diẽ, per totas noctes lumen præbuit illis,quale loculentus præbere ſolet ignis.

109.Sicut umbra quæ inclinante iam die aſſidue creſcit, & è tenebris noctis propinquior fit, Ita & ego abii & ab eo aſſiduo magis,interim uagari cogor de loco ad locum, quẽadmodum locuſta ſaltat nunc huc,nunc illuc,nullam certã habens ſedem.

114 Montes ſubſilierunt tanquam arietes,& colles ueluti agni ouium.

Qui contra naturã lapidis effecit, ut e petra maxima copia fluxerint aquæ, & e ſilice ueluti e fonte maximo.

118. Circũdẽt me tã copioſi & mordaces,q̃ eſſe ſolẽt examina apũ extinguãtur tã ſubito q̃ ignis p ſtipulas uolitãs, domini enim fertur auxilio nullo negotio ſubuertant illos.

119.Quamuis ſimilis eſſet cutis mea utri fumo in rugas exic-

exiccato,mandatorum tamen tuorum non ſum oblitus. A
Veluti ſcoriam eraſiſti è reliquo hominum numero omnes impios qui erãt in terra, ꝑpterea amaui admonitiões tuas. Quare amaui præcepta tua magis quam aurum etiam purgatiſſimum. Aberraui ſicut ouicula quæ peritura uidetur, require ſeruum tuum.

Quemadmodum oculi ſeruorum obſeruant manus dominorum ſuorum, & oculi ancillæ obſeruant manum dominæ ſuæ,ut longo labore fatigati cibum recipiant, ad eundẽ modum oculi noſtri obſeruant dominum Deum noſtrũ,ut ille miſereatur noſtri.

124. Quin potius animæ noſtræ liberatæ ſunt, quemadmodum captus paſſer,qui præter ſpem elabitur è rete aucupis,rete enim frangebatur,& quomodo ille auolauit, ita & nos liberati ſumus.

125. Quotquot ſe credunt domino,erũt ſicut mõs Sion, qui nunquam tollitur de loco ſuo.

128. Vxor tua ſimilis erit uiti fructiferæ, quæ ſeſe propagabit per omnia latera domus,& filii tui ueluti plantulę oliuarum cingentes menſam tuam.

129. Dorſo meo tantum oneris impoſuerunt,ut ſigna in eo apparuerint, qualia aratores agri imprimere ſolẽt, & ueluti longos ſulcos induxerint.

Fiant ſimiles herbæ creſcẽti in tectis domorũ,quæ priuſquam in eam magnitudinem excreuerit, ut demeti poſſit, exaruit.

131. Si nõ ſic compoſui & compeſcui animum meum,nę alius uideretur collatus tecũ, quam infans ab uberibus matris ſuę recens depulſus, qui ſolus figere greſſus nõ poteſt, ſed matris ſuſtentatur manu,ſi non ita ſemper me iudicaui ſine tuo auxilio nihil poſſe, & animã meã eiuſmodi infanti ſimilem,fruſtret ſpe mea penitus.

133. Dici nõ poteſt quam bona ſit res & ſuauis,habitare una fratres intra ſe concordes. Suauior erit eorũ concordia oleo illo fragrantiſſimo,quod fundi ſolet in caput,& deflue re in barbam,barbam,inquam, ipſius Aaron,& in oras demde ueſtium illius.Suauior erit rore qui deſcendit,in mõtem Hermon, uel rore qui deſcendit in montem Sion.

140. Exacuerunt

140.Exacuerunt linguas suas ut magis sint noxiæ quàm serpētum,uenenum aspidis admixtum habet sermo illorū, quod latet sub lingua in pectore illorum.

141.Sicut qui amputant arbores & findunt ligna, & per terram spargūt huc atque illuc,quæ amputata sunt, sic ossa nostra dispersa fuerunt, & soluta præ metu mortis, ad ipsum enim sepulchrum usque perueneramus.

114.Homo ipsi uanitati quam simillimus est, dies uitæ illius obscuri similes sunt umbrę quę assiduo magis ad noctis caliginem tendit.

Vt sint filii nostri uelut plantulæ eleganter auctę in adolescētia sua, filię nostrę formosæ ueluti angulares colūnæ summo studio exornatę, quales templis & regū domibus conspiciūntur.

ISAIAE 1.

Si fuerint peccata uestra ut coccinum, quasi nix dealbabuntur. Et si fuerint rubra sicut uermiculus, uelut lana alba erunt.

9.Letabuntur coram te sicut qui lętantur in messe, sicut exultant uictores capta prėda.

92 Et erit sicut somniū uisionis nocturnę,multitudo omnium gentium, & quę sequuntur.

40.Omnis caro fœnum, & omnis gloria eius, quasi flos agri.exiccatum est fœnum,cecidit flos, quia spiritus domini sufflauit in eo. Vere fœnum est populus. Exiccatum est fœnum & cecidit flos. VERBVM AVTEM DOMINI MANET IN AETERNVM.

44.Deleui ut nubem iniquitates tuas, & quasi nebulam peccata tua.

55. Et ascendet sicut uirgultum coram eo, & sicut radix de terra sitienti.Eodem: Sicut ouis ad occisionem,ducetur, & quasi agnus coram tondēte se obmutescet, & nō aperiet os suum.

57.Impius autē quasi mare feruens quod quiescere non potest,redundant fluctus eius in conculcationem.

55.Et quomodo descendit hymber & nix de cœlo, & illuc ultrà non reuertitur, sed inebriat terram,& infundit eā, & germinare eam facit,& dat semen serēti,& panem comedenti.

denti.Sic erit uerbum meum quod egredietur de ore meo. Nõ reuertetur ad me uacuũ,ſed faciet quæcunq; uolui, & proſperabitur in his ad quæ miſi illud.

64.Et facti ſumus ut immundus omnes nos,& quaſi pãnus mẽſtruatę uniuerſę iuſtitię noſtræ.Et cecidimus quaſi ſoliũ uniuerſi,& iniqtates nr̃æ quaſi uẽtus abſtulerũt nos.

66.Quomodo ſicut mater blandiatur: Ita ego conſolabor uos.

IERE. 2. Quomodo cõfunditur fur quando deprehenditur,Sic confuſi ſunt domus Iſrael ipſi & reges eorum,principes & ſacerdotes,& Prophetæ eorum, dicentes ligno: pater meus es,tu & lapidi,tu me genuiſti.

3.Sed quomodo ſi contẽnet mulier amatorẽ ſuum: Sic contempſit me domus Iſrael,dicit dominus.

Eodem: Frons mulieris meretricis facta eſt tibi, & noluiſti erubeſcere.

5.Inuẽti ſunt in domo mea impii, inſidiãtes quaſi aucupes,laqueos ponentes, & pedicas ad capiendos uiros.Sicut decipula plena auibus:Sic domus eorũ plenæ dolo: non iõ magnificati ſunt & ditati, ſuccraſſati ſunt & impinguati, & præterierunt ſermones meos peſſime.

6.Sicut frigidam facit ciſterna aquam ſuam, Sic frigidã fecit malitiam ſuam.

8.Omnes conuerſi ſunt ad curſum ſuũ, quaſi equus impetu uadens ad prælium.

13.Sicut.n.adhæret lumbare ad lumbos uiri, Sic ad glutinaui mihi domum Iſrael,& omnẽ domum Iuda,dicit dominus,ut eſſent mihi in populum,& nomen, & laudem, & gloriam,& non audierunt.

17.Maledictus homo qui confidit in homine, & ponet carnem brachium ſuum,& a domino recedit cor eius. Erit enim quaſi mirycæ in deſerto, & nõ uidebit cũ uenerit bonũ,ſed habitabit ĩ ſiccitate in deſerto, in terra ſalſuginis & inhabitabili.Benedictus uir qui cõfidit in dño, & erit dñs fiducia eius. Et erit quaſi lignum quod trãſplãtatur ſuper aquas,quod ad humorẽ immittit radices ſuas,& non timebit cũ uenerit æſtus,& erit foliũ eius uiride, & in tempore ſiccitatis nõ erit ſolicitũ, nec aliqñ deſinet facere fructum

B 19.Sic conterã,populum iſtum & ciuitatem iſtam,ſicut conteritur uas figuli,quod non poteſt ultra inſtaurari.

11.Ego quaſi agnus mãſuetus qui portatẽ ad uictimam.

18.Nunquid ſicut figulus iſte, non potero uobis facere domus Iſrael,ait dominus.Ecce ſicut lutum in manu figuli,Sic uos domus Iſrael in manu mea.

20.Et factus eſt ſermo domini in corde meo quaſi ignis ex æſtuãs,clauſusq; ĩ oſſib.meis & defeci ferre nõ ſuſtinẽs.

23.Nunquid nõ uerba mea ſunt quaſi ignis, dicit dominus,& quaſi malleus conterens petram?

29.Sicut ficus hæ bonæ, Sic cognoſcam trãſmigrationẽ Iuda,quem emiſi de loco iſto,in terram Caldæorum,in bonum. Et ſicut ficus peſſimæ quæ comedi non poſſunt, eò quòd ſint malæ, hæc dicit dominus Deus, Sic dabo Sedechiam regem Iuda,& principes eius,& reliquos de IERVSALEM.

53.Sicut enumerari non poſſunt ſtellæ cœli, & metiri arenæ maris.Sic multiplicabo ſemen Dauid ſerui, & Leuitas miniſtros meos.

34.Sicut paſtor uiſitat gregem ſuũ in die quãdo fuerit in medio ouiũ ſuarum diſſipatarũ, Sic uiſitabo oues meas & liberabo eas de omnibus locis in quibus diſperſæ fuerãt in die nubis.& caliginis.

EZECHIELIS cap.3. Ecce dedi faciẽ tuam ualentiorem faciebus eorum, & frontẽ tuã duriorẽ frontibus eorũ. Vt adamãtẽ,& ut ſilicẽ dedi faciẽ tuam,ne timeas eos, neque metuas a facie eorum,quia domus exaſperans eſt.

13.Væ Prophetis inſipientibus,qui ſequunẽ ſpiritũ ſuũ, & nihil uidẽt. Quaſi uulpes in deſerto ꝓphetiæ tui Iſrael.

14.Iuxta iniquitatem interrogantis, ſic iniquitas Prophetæ erit.

15.Quomodo lignum uitis inter ligna ſyluarũ quod dedi igni ad deuorandum, ſic tradidi habitatores Ieruſalem.

13.Væ qui conſuunt puluillos ſub omni cubito manus, & faciunt ceruicalia ſub capite uniuerſæ ætatis, ad capiendas animas, Et cũ caperent animas populi mei uiuificabãt animas eorum,Et uiolabant me ad populum meũ propter pugillũ hordei & fragmentũ panis, ut interficerẽt animas

quæ

quæ non moriuntur,& uiuificarent animas quę nõ uiuũt, A
mentientes populo meo credenti mendaciis.

22. Fili hominis uersa est mihi domus Israel in scoriam. omnes isti æs,& stannum, & ferrum, & plumbũ in medio fornacis, scoria argenti facti sunt.

Cap. 22. Vt conflatur argentum in medio fornacis, Sic eritis in medio eius. Coniuratio Prophetarum in medio eius, sicut leo rugiens, capiensq; prædam, animas deuorauerunt opes & precium acceperũt, uiduas eius multiplicauerũt in medio eius. Principes eius in medio illius quasi lupi rapiẽtes prædam ad effundendum sanguinem, & ad prodẽdas animas, & auarè sectanda lucra.

DANIEL. 2. Quomodo ferrũ comminuit & domat omnia, Sic comminuet & conteret omnia hæc. Quod autẽ uidisti ferrũ mistum testa ex luto, commiscebuntur quidem humano semine, sed nõ adhærebunt sibi, sicut ferrũ misceri non potest testæ.

12 Qui aũt docti fuerunt, fulgebunt, quasi splendor firmamenti qui ad iustitiam erudiunt multos, quasi stellæ in perpetuas æternitates.

Daniel. 3. Sicut in holocausto arietum & taurorum, & sicut in millibus agnorum pinguium, Sic fiat sacrificium nostrum in conspectu tuo hodie, ut placeat tibi, quoniam non est confusio confidentibus in te.

OSEAE. cap. 1.

Et erit numerus filiorum Israel quasi arena maris, quæ sine mensura est, & non numerabitur.

6. Sciemus, sequemurq; ut cognoscamus dñm, quasi diluculum præparatus est egressus eius, & ueniet quasi hymber nobis temporaneus & serotinus terræ. Quid faciam tibi Ephraim? quid faciã tibi Iuda? misericordia uestra quasi nubes matutina, & quasi ros mane pertransiens.

Galaad ciuitas operantium idolum, supplantata sanguine, & quasi fauces uirorum latronum, particeps sacerdotũ in uia interficientium, pergẽtes de Sichem, quia scelus operati sunt.

7. Omnes adulterãtes, quasi clibanus succẽsus à coquente. Quieuit paululũ ciuitas a commistione fermenti, donec

B fermentaretur totum.

Quia applicauerunt quasi clibanum, cor suum, cum insi diaretur eis, tota nocte dormiuit coquens eos, mane ipse succensus quasi ignis flammæ.

Omnes calefacti sunt quasi clibanus, & deuorauerunt judices suos.

Et factus est Ephraim quasi columba seducta, non habens cor: Aegyptum inuocabant, & Assyrios abierunt. Et cum profecti fuerint, expandam super eos rete meũ, quasi uolucrem cœli detraham eos, cædam eos secundum auditionem cœtus eorum.

Reuersi sunt, ut essent absque iugo, facti sunt quasi arcus dolosus.

9. Speculator Ephraim cũ Deo meo: Propheta laqueus ruinæ factus est, sup omnes uias eius insania in domo Dei eius. Profundè peccauerunt sicut in dieb. Gabaa. recordabitur iniquitatis eorũ, & uisitabit peccata eorũ. Quasi uuas in deserto inueni Israel, quasi prima poma ficulneę in cacumine eius uidi patres eorum. ipsi aũt intrauerunt ad Beelphegor, & abalienati sunt in confusionem, & facti sunt abominabiles, sicut ea quæ dilexerunt.

Ephraim quasi auis auolauit, gloria eorum à partu & àb utero, & à conceptu.

10. Loquimini uerba uisionis inutilis, & ferietis fœdus in mẽdacio, & germinabit quasi amaritudo, iudiciũ super sulcos agri. Transire fecit Samaria regem suum, quasi spumam super faciem aquæ.

11. Sicut mane transiit, pertransiit rex Israel. Post dominum ambulabunt, quasi leo rugiet, quia ipse rugiet, & formidabunt filii maris. Et auolabunt quasi auis ex Aegypto, & quasi columba de terra Assyriorum, & collocabo eos in domibus suis dicit dominus.

13. Et nunc addiderunt ad peccandum, feceruntque sibi cõflatile de argento suo quasi similitudinẽ idolorũ factura artificum totum est, his ipsi dicunt: Immolate homines uitulos adorantes. Idcirco erũt quasi nubes matutina, & sicut ros matutinus, prætereuns sicut puluis turbine raptus ex area & sicut fumus de fumario.

Et ego ero eis quasi leæna, sicut pardus in uia Assyriorũ A
occurram eis quasi ursa raptis catulis, & dirumpã interio-
ra iecoris eorum,& cõsumam eos ibi quasi leo: bestia agri
scindet eos.

14.Ero quasi ros Israeli,& germinabit sicut liliũ, & erũ
pet radix eius ut Libani.Ibũt rami eius, & erit quasi oliua
gloria eius,& odor eius ut Libani.

IOEL Cap.II.

Ante faciem eius ignis uorans, & post eum exurens flã-
ma, quasi hortus uoluptatis terra coram eo, & post eum
solitudo deserti,neq; est qui effugiat eum.

Quasi aspectus equorum,aspectus eorũ,& quasi equites
sic current.Sicut sonitus quadriiugarum super capita mõ
tium exilient,sicut sonitus flammæ ignis deuorantis stipu-
lam,uelut populus fortis præparatus ad prælium.

AMOS Cap.II.

Ecce ego stridebo subter uos, sicut stridet plaustrum o-
nustum fœno.

3.Nunquid ambulabũt duo pariter nisi conuenerit eis?
nunquid rugiet leo in saltu,nisi habuerit prædã?nũquid da
bit catulus leonis uocẽ de cubili suo,nisi aliquid apprehen
derit?nunquid cadet auis in laqueũ terræ absq; aucupe,nũ
quid auferetur laqueus de terra antequam quid ceperit?

Quomodo si eruat pastor de ore leonis duo crura,aut ex
tremum auriculæ Sic eruenĩ filii Israel qui habitant in Sa
maria,in plaga lectuli & in Damasci grabbato.

4 Subuerti uos,sicut subuertit Deus Sodomam, & Go
morrham, & facti estis quasi torrens raptus ab incendio.

5. Quomodo si fugiat uir à facie leonis occurrat ei ur
sus,& ingrediatur domum,& innitatur manu sua super pa
rietem,& mordeat eum coluber.

Aufer a me tumultum carminum tuorum,& cãtica lyræ
tuæ non audiam,Et reuelabitur quasi aqua iudicium, & iu
stitia quasi torrens fortis.

6.Nunquid currere queunt in petris equi, aut arari po-
test in bubalis?

8.Iurauit dominus in superbiam Iacob.Si oblitus fuero
usq; in finẽ omnia opera eorũ, Nũquid super isto non cõ-

B moucbitur terra, & lugebit omnis habitator eius, & ascendet quasi fluuius uniuersus, & deucietur, & defluet quasi riuus Aegypti?

9. Et dominus Deus exercituum qui tangit terram & tabescet, & lugebunt omnes habitantes in ea, & ascēdet sicut riuus omnis, & defluet sicut fluuius Aegypti.

Ecce enim mandabo ego, & concutiā in omnibus gentibus domum Israel, sicut concutitur in cribro, & nō cadet lapillus super terram.

MICHEAE cap 1.

Et cōsumentur montes subtus eū, & ualles scindentur sicut cera à facie ignis, sicut aquę quæ decurrūt in præceps.

3. Qui comederunt carnem populi mei, & pellem eorum desuper excoriauerunt, & ossa eorum confregerunt, & cōciderunt sicut in lebete, & quasi carnem in medio ollæ.

Nunc quare mœrore contraheris? Nunquid rex non est tibi aut consiliarius tuus periit, quia comprehendit te dolor sicut parturientem.

5. Et erunt reliquiæ Iacob in medio populorum multorum quasi ros à domino, & quasi stillę super herbā quæ nō expectat uirum, & non præstolatur filios hominum.

5. Et erunt reliquiæ Iacob in medio populorū multorū, quasi leo in iumentis syluarum, & quasi catulus leonis in gregibus pecorum, qui cum transierit, & conculcauerit; & ceperit, non est qui eruat.

7. Vę mihi quia factus sum sicut qui colligit in autūno racemos uindemiæ, nō est botrus ad comedendum, præcoquas ficus desiderauit anima mea.

NAVN CAP. 1.

Ante faciem indignationis eius qui stabit? & quis resistet in ira furoris eius indignatio eius effusa est ut ignis, & petræ dissolutę sunt ab eo.

Quia sicut spinæ se inuicem complectuntur, Sic conuiuium eorum pariter potantium. Consumetur quasi stipula ariditate plena.

2. Miles captiuus abductus est & ancillæ eius minabantur, gentes ut columbæ murmurantes in cordibus suis. Et Niniue quasi piscina aquarum aquæ eius. Facies omnium

eorum

eorum ſicut nigredo ollæ.

Ca.3.Omnes munitiones tuę ſicut ficus cum groſſis ſuis ſi concuſſæ fuerint,cadent in os comedentis. A

Cuſtodes tui quaſi locuſtę,& paruuli tui quaſi locuſtę locuſtarũ, quę cõſidunt in ſepibus in die frigoris.ſol ortus eſt & auolauerunt,& nõ eſt cognitus locus earum ubi fuerint.

HABACVC CAP. I.

Leuiores pardis equi eius,& ueloeiores lupis ueſpertinis, & diffundẽtur equites eius,equites nanque eius de lõge uenient,uolabunt quaſi aquila feſtinans ad comedendum,omnes ad prædam uenient,facies eorum uentus urens, & congregabit quaſi arenam,captiuitatem.

Et facies hominis quaſi piſces maris,& quaſi reptile non habens principem.

Cap.2.Et quomodo uinum potantem decipit , Sic erit uir ſuperbus,& nõ decorabitur,qui dilatauit quaſi infernus animã ſuam,ſi ipſe quaſi mors,& non adimpletur,& cõgregabit ad ſe omſs gẽtes, & coaccruabit ad ſe omnes populos.

Væ ei qui multiplicat non ſua,uſquequo & aggrauat cõtra ſe denſum lutum.

Cap.3.Percuſſiſti caput de domo impii ,denudaſti fundamentum uſque ad collum ſemper.Maledixiſti ſceptris eius capiti bellatorum eius uenientibus ut turbo ad diſpergendum me . Exultatio eorum ſicut eius qui deuorat pauperẽ in abſcondito.

SOPHONIAE cap. I. Et tribulabo hoĩes , & ambulabũt ut cæci , quia domino peccauerunt , & effundetur ſanguis eorum ſicut humus, & corpora eorum ſicut ſtercora.Sed & argentum eorum & aurum eorum non poterit liberare eos in die iræ domini.

Sophon. cap.3.Principes eius in medio eius quaſi leones rugiẽtes, Iudices eius lupi ueſpere nõ relinquebãt in mane.

ZACHARIAE cap.12.In die illa ponam duces Iuda ſicut caminũ ignis lignis, & ſicut faciem ignis in fœno , & deuorabũt ad dexteram & ſiniſtram omnes populos in circuitu, Et ducam tertiam partem per ignẽ,& uram eos ſicut uritur argentum , & probabo eos ſicut probatur aurum.

MALACHIAE cap.9.Et erunt mihi ait dominus exercituum.

B tuum, in die qua ego facio in peculium: & parcã eis sicut parcit uir filio suo seruienti sibi.

MACHAB. 1. cap. 2. A uerbis uiri pctõris ne timueritis, quia gloria eius stercus, & uermis est. Hodie extollitur & cras non inuenietur. Quia conuersus est in terram suam & cogitatio eius periit.

ALARDVS AEMSTELREdamus lectori S. D.

Medium Christus. Ideo nobis uisum est, amice lector, quicquid est Euangelicorum pariter & Apostolicorum Similium, in mediũ structuræ huius adlegere quòd CHRISTVS ille, pax nostra, q fecit utraq; unum, & medium parietẽ maceriæ soluit, unicẽ semper delectatus sit medio. Nascẽs enim in medio animalium reponitur. Puer etiamnũ inuẽtus est in templo sedẽs, in medio doctorum, audiens illos, & interrogans eos. Super hęc, Vbi, inquit, duo uel tres cõgregati sunt in noĩe meo, ibi sum in medio eorum. Ad hunc ordinem referendũ est, quòd testatur & LVCAS. Ipse autem transiens, per medium illorum ibat. Eodem pertinet, quod scriptũ est: At ego in medio uestrum sum, ut qui ministrat. Quid? quod cruci suffixus, medius latronum duorum pendebat. Adde his id quod apud IOANNEM refertur: Venit IESVS, stetitque in medio, & dicit eis: Pax uobis. Nam illud quid attinet cõmemorare, quod idem testatur in apocalypsi, dicens: Et uidi, & ecce in medio throni, & quatuor animaliũ, et in medio seniorũ stãs, tanquam occisus. Bene uale, memor eius, quod dici solet: Medio posuit Deus omnia campo.

EVANGELICAE PARITER & Apostolicæ Similitudines atq; Parabolæ.

MATTH. 12. Quemadmodũ enim fuit Ionas in uentre cœti tribus dieb. ac tribus noctibus: Sic erit filius hominis in corde terrę tribus diebus ac tribus noctibus.

Matthæi. 13. Sicut igitur colliguntur zizania, & igni comburuntur: Sic erit in consumatione seculi huius. Mittet filius hominis angelos suos, & colligent e regno illius omnia offendicula, & eos qui parãt iniquitatem, ac mittẽt illos in caminum ignis, ubi erit ploratus, & stridor que dentium.

Matth. 23. Væ uobis scribæ & pharisæi, hypochrytæ, q͞a A similes estis sepulchris dealbatis, quæ foris quidē apparent speciosa, intus uerò plena sunt ossibus mortuorū omniq; spurcitia: Sic & uos foris quidē apparetis hominibus iusti, intus autem pleni estis fictione & iniquitate.

Matthæi. 24. Sicut enim fulgur exit ab oriēte, & apparet usque in occidentem, Ita erit aduentus filii hominis.

Eodem. Sed sicut erant dies Noè: Ita erit & aduentus filii hominis.

IOANNIS. 3. Spiritus ubi uult spirat, & uocē eius audis, sed nescis unde ueniat, & quò uadat: Sic & omnis qui natus est è spiritu.

Et sicut Moyses exaltauit serpentem in deserto, ita exaltari portet filium hominis, ut omnis qui credit in eum, non pereat sed habeat uitam æternam.

Ioā. 15. Sicut palmes nō potest ferre fructū à semetipso, nisi manserit in uite; Sic nec uos, nisi in me māseritis.

ROMA. 7. An ignoratis fratres &c.

Roma. 12. Quemadmodum enim in uno corpore multa membra habemus, membra uerò omnia non eundē habent actum: Sic multi unum corpus sumus in CHRISTO, singulatim autem aliis aliorum membra, sed tamē habētes dona iuxta gratiam datam nobis, uaria.

1. CORIN. 2. Quis enim hominum nouit ea quę sunt hominis, nisi spiritus hominis qui est in eo? Sic & ea quę sunt Dei, nemo nouit, nisi spiritus Dei.

1. ad Corinth. 9 Nescitis quòd ii qui in stadio currūt, omnes quidem currunt, sed unus accipit brauiū? Sic currite ut comprehendatis, omnis autem qui in agone contendit, ab omnibus se abstinet, & illi quidē ut corruptibilem coronam accipiant, nos autem incorruptam.

1. Corinth. 12. Quemadmodum enim corpus unū est, & mēbra habet multa, omnia uerò mēbra corporis unius multa cum sint, unum sint corpus. Sic & Christus.

1. Corinth. 14. Quin & in anima, uocem reddentia, siue tibia siue cithara, nisi distinctionem soni dederint, quomodo cognoscetur, quod tibia canit, aut cithara? Etenim si incertam uocem tuba dederit, quis apparabitur ad bellum?

Sic

B Sic & nos per linguam nisi significantem sermonem dederitis, quomodo intelligetur, quod dicitur? Eritis enim in aerem loquentes.

1.Corinthio.15. Alia gloria solis, & alia gloria lunæ, & alia gloria stellarum, Stella quidem à stella differt in gloria, Sic & resurrectio mortuorum.

AD EPHE. 5.Viri, diligite uxores uestras, sicut & Christus dilexit ecclesiã, & semetipsum exposui pro ea, &c.

1.THESSA 2.Perinde ac si nutrix foueat suos filios, sic affectu propẽsi in uos animo cupiebamus impertire uobis, non solum euangelium Dei, uerumetiam nostras ipsorum animas, propterea quòd chari nobis facti estis.

1.Thessa. 5. Dies ille domini, ut fur in nocte ita uenturus sit. Cum enim dixerint, pax & tuta omnia, tunc repentinus eis imminet interitus, sicuti dolor partus mulieri prægnanti, nec effugient.

IACOBI.1.Nam qui hæsitat, is similis est fluctui maris, qui uentis agitur, & impetu rapitur.

Glorietur autem frater q̃ est humilis in sublimitate sua. Cõtra qui diues est, in humiliatione sui. quoniã ueluti flos herbæ præteribit, Exortus est enim sol cum æstu, & exaruit herba, & flos illius decidit, & decor aspectus illius periit, Sic & diues in uiis suis marcescet.

Quoniam si quis audiat sermonem, nec eum factis exprimat, hic similis est uiro consideranti faciem natiuitatis suæ in speculo, Considerauit enim seipsum, & abiit, & cõtinuò oblitus qualis esset.

Iacob.2.Quòd si frater aut soror nudi fuerint, & egentes quotidiano uictu, dicat autem aliquis uestrũ illi, abite cum pace, calescite & saturamini, non tamen dederitis illis quę sunt necessaria corpori, quę erit utilitas? Sic & fides si facta non habuerit, mortua est per se.

Quemadmodum corpus absque spiritu mortuũ est, Ita & fides absque factis mortua est.

Iacob. 3. Ecce equis frena in ora immittimus ut obediãt nobis, & totum corpus illorum circumagimus. Ecce naues quoq; cum tantæ sint, & à uentis sæuis agantur, cicumagũtur à minimo gubernaculo, quocũq; impetus dirigẽtis uoluerit

luerit, Ita & lingua pusillum membrũ est, & magna iactat. Ecce exiguus ignis quantam materiam incendit. Et lingua ignis est, mundus iniquitatis, sic lingua constituitur in mẽbris nostris quæ maculat totum corpus, & inflammat rotã natiuitatis, & inflãmatur a gehẽna. Omnis enim natura & ferarum & uolucrum, serpẽtiumq; & marinorum domatur & domita est à natura humana. Liguam autẽ nullius hominum domare potest, incoercibile malũ, plenã ueneno mortifero. Per ipsam benedicimus Deo & patri, & per ipsam maledicimus hominibus, qui ad similitudinem Dei cõditi sunt. Ex eodem ore procedit benedictio & maledictio. Non oportet fratres mei hæc ita fieri. Nunquid fons ex eodẽ foramine emittit dulcem & amaram aquã? Nunquid potest fratres mei, ficus olea gignere, aut uitis ficus? Sic nullus fons salsam ac dulcem potest edere aquam.

1. PETRI. Propterea quod omnis caro gramẽ sit, & omnis gloria hominis quasi flos graminis. Exaruit gramen & flos decidit at uerbum domini manet in æternum.

ELENCHVS SIMILITVDINVM
iuxta ac Parabolarum siue collationum,

EX MATTHAEO.

Sal terræ, lux mundi. 5 Oppidum supra montem situm Eod. Lucerna subter modium. Eod. De duobus dominis. 6. De festuca & trabe in oculo. 7. De sancto non dando Canibus. Eod. De margaritis ante porcos nõ proiiciendis. Eod. De lata porta, & spaciosa uia. Eod. De angusta porta & stricta via. Eod. De domo ædificata super petram & arenam. Eod. De assutu panni rudis. 9.

De uino nouo & ueteri. eod. De utribus nouis & antiquis eod. De pueris sedentibus in foro. 11. De fructu arboris bonæ & malæ. 12. De septem spiritibus & octauo. Eod. De seminante iuxta uiam. 13. De seminante bonum semen. Eod. De zizania & tritico. Eod. De grano sinapis. Eod. De fermento in tribus mensuris farinæ abscondit. eod. De thesauro in agro recondito. Eodem:

De pulchris siue bonis margaritis. eod. De uehiculo sine reti misso in mare. Eod. De Scriba docto ad regnum cœlorum. Eod. De fermento pharisæorum. 16. De centesima

B tesima oue perdita. 18. De eo qui debebat decẽ millia talenta. eod. De operariis in uineam conductis. 10. De filii Zebedæi eod. De ficu, quæ aruit. 21. De duobus filiis in uineam missis. eod. De uinitoribus qui missos ad se ob recipiẽdos fructus interficiunt, eod. De uocatis ad nuptias & ueste nuptiali. 22. De his, qui in tecto sunt ne descendant tollere aliquid de domo, & qui in agro sunt, ne reuertantur tollere tunicam suam. 24. De arbore fici. eod.

De duobus in agro. eod. De duobus molẽtibus in mola. eod. De seruo fideli, quẽ præfecit dominus famulitio suo. eod. De decem uirginibus. 25. De his qui talenta acceperunt. eodem.

EX MARCO.

De seminatore. 4. De homine iaciente sementem in terram. eod. De grano sinapis. eod. De fermento pharisæorum. 8. De uinea. 12.

EX LVCA.

Omnino dicetis mihi hanc similitudinem: Medice cura teipsum. 4. De duobus debitoribus. 7. De eo qui semẽtẽ faciebat. 8. De eo qui inciderat in latrones. 10. De eo qui amicum adit media nocte. 11. De spiritu immũdo ab homine egresso ac tandem cum septem aliis sceleratioribus redeũte unde exierat. eod. De eo cuius ager ferax fuit. 12. De seruo uigili. eodem. De seruo, quẽ cõstituebat dominus super famulitium suum. eod. De ficu, quę fructũ non protulit. 13. De grano sinapis & fermẽto. eod. De inuitatis ad cœnam. 14. De ædificatione turris. eod. De rege uolente in bellum ire. eod. De centum ouibus. 15.

De drachma decima perdita. eod. De filio peregre profecto in regionem longinquam. eod. De dispensatore iniquo. 16. De diuite & lazaro. eod. De iudice iniquo. 18.

De Pharisæo & publicano. eod. De decem seruis, qui minas acceperunt. 9. De uinea. 20. De ficu. 21.

DE PARABOLIS EVANGELICIS Ioannes Driedo, de regulis & dogmatibus sacræ scripturæ libro. 3. cap. 4.

A.

Quia in scripturis nonnulla difficultas est ex parabolis, iam est de his differendum. Sciendum est ergo, quod turba cui locutus est CHRISTVS, nō unius est sententiæ, sed diuersarū in singulis est uolūtatū, Ideo loquitur ad illam in multis & diuersis parabolis, ut iuxta uolūtates diuersas reciperēt disciplinas, & quisque ex rebus quæ uersantur in corde suo posset adiuuari ad intelligētiam cœlestis regni. Hæc omnia inquit, Matthęus loquutus est IESVS ī parabolis ad turbas, & sine parabolis non loquebatur eis. Matthę. 13. Nō dixit quod IESVS omnia quæ loquutus est, sit loquutus in parabolis, sed quod hæc omnia, quę scilicet illic premiserat, & id quidem ad turbas, & sine parabolis nō loquebatur tūc eis scilicet turbis. nā & aliis tēporibus, & ad discipulos multa loquutus est Iesus sine parabolis, ut patet apud Matthęū ex sermone domini in monte.

Parabola in scripturis sacris est diuersarum rerum collatio seu cōparatio, sic uocata quod una res est alteri ut assimulata, aut cōparata, quasi præuia ueritatis umbra. Quod enim parabola Greco uocabulo appellat̄, hoc Latine similitudo dicitur, quæ est discrepantium rerū sub aliqua similitudine facta collatio seu comparatio. In scripturis sacris parabolæ sunt, quādo scripturæ author id qđ ī rebus spiritualibus, aut diuinis, aut mysticis intimare uoluit, per comparationes aliquas significauit, quas Dei spiritus ī scripturis cōposuit, ut per terrenas similitudines, facilius cœlestia capiamus. In omnibus parabolis, siue inuitantur argumēto ꝑ locum à similibus, siue argumento per locū à dissimilibus, res corporales, rebus diuinis, de quibus agitur, propter similitudinem aliquam comparantur.

Ad intelligendum autem uires & significationes parabolarum, id præcipue in omnibus obseruandum est, ut diligenter consideremus intentionem propter quam parabola ipsa est assumpta sciente non esse necessarium, ut omnes illius partes gerant similitudines earum rerum, propter quas ipsa est composita.

Omnis parabola obliquo & figurato modo rerum quarundam naturā manifestat. Et ideo nō oportet, inquit Chrysosto. neque nimia cura in singulis parabolarum uerbis an

xium

C xium esse, neque ea, quæ in illis sunt, secundum totũ quod dicitur, inuestigare, neque omnia opera & officia ad imitandum sumere. Sicut in scripturis ueteris legis. Si qui typum gerũt Christi, ut Iob, Sampson, Dauid, Salomon, nõ in omnibus, sed in certis quibusdã gestis, personã significãt Christi saluatoris, Sed cũ id, quod ꝑ parabolam author ipse cõponens intenderit didicerimus, inde utilitate collecta & intẽtione, propter quã assumpta est, intellecta generali quodammodo, eatenus debemus aptare omnia, quatenus cõueniant intentioni propositæ, ut finiatur, quæ deinceps super singulis parabolę particulis fieri posset, curiosa ĩuestigatio. Verbi gratia in parabola de patre familias, qui exiit primo mane conducere operarios in uineã suã, oportet cõsiderare causam propter quã dicta est. Præmiserat Saluator, Multi erunt primi nouissimi, & nouissimi primi. Et hinc sequitur. Simile est regnum cœlorũ homini patrifamilias, qui exiit primo mane. Hic ergo regno cœlorũ intellecto secũdũ eũ, qui regnat assumitur parabola ad commonstrãdũ, quòd Deus multis sero cõuersis tardeq; pęnitẽtib. sit datur⁹ aut gratiã aut mercedẽ æqualem illi gratiæ seu mercedi quã daturus est mane uenientibus diutiusq; laborãtibus. Et ne ob id Deus existimetur esse iudex iniquus, ita composita est parabola, ut & in huiusmodi dispensatione doceat Deũ esse iustum & æquum, figurali exemplo declarãs diuinam bonitatem affuisse, & adesse omni generi ætatis hominum ad cõsequẽdũ regnum cœlorũ, & non esse prima ætate cõuersis futurã in die iudicii ullã murmurãdi causam cõtra bonitatẽ aut iustitiã dei largientis tãtam gratiam, tantãq; gloriã sero pœnitenti, quantã largitus est mane uenięti, quia ubi fit uni gratia, non fit alteri iniuria. Et hic est scopus in quẽ tẽdit parabola tota. Proinde ex hac parabola nõ oportet colligere, quod sicut in hac uita contra patrẽfamilias murmurant mercenarii primi, uidẽtes nouissimos æqualem mercedẽ recipere, ita & in die iudicii, primi quia a prima ætate in senectam usque perseuerauerũt, murmurabũt nouissimos recipere mercedem ęqualem, cum contrarium potius intendat Saluator, parabolæ author, uolẽs quod sicut in hoc mũdo patrifamilias iusta ratione arguit carnales homines pri-

mos,

mos, habentes oculum nequam, & docet neque eos habere causam murmurādi contra nouissimos, neque se facere iniuriam illis, Ita in uespera, id est, in die iudicii Deus reddēs ęqualia primis, & nouissimi præmia illustraturus est primorum mentes, ut plane uideant se non habere iustam rationē murmurandi contra uoluntatem Dei æqualiter faciētis primis atque nouissimis. Verum quia sunt expositores qui in hac parabola, per sero, seu uesperam intelligunt tēpus sub aduentum Christi in carnē, Sciendum quod etiam iusti bonique Iudæi gratiam Christi ex parte quidē, sed nō ex toto intelligentes, primū murmurabant aduersus gētes, quod ex idololatris orti, in circuncisi, a lege Mosaica prorsus alieni, subito admitterentur ad Euangelii gratiā, murmurabant quidem non attendētes ad scripturas propheticas de misericordia Dei erga gentes donec instruerentur, quod lex Moysi haberet finem in Christo, cuius gratia & in nationes diffūderetur. Vnde & act. 10. dicitur, Obstupuerunt ex circuncisione fideles, qui uenerant cū Petro, quia & in nationes gratia spiritus sancti effusa est. Huius quoque consideratione, etiā ipsi Iudęi in promordiis fidei habuerūt oculos utrūq; nequā, Sic & ī tribus parabolis, quas posuit Lucas capite. 15. uidelicet oue ex centum una, quæ aberrauerat, & est reducta. Et de drachma ex decē una, quę fuit ꝑdita, & est inuenta. Et de duobus filiis īter quos unus perierat, & reuixit, causa oportet considerare propter quā fuerāt assūptæ, ut intelligamus quare dominus Christus huiusmodi parabolas ꝓposuerat, pręmiserat autē Euangelista scribas & pharisæos murmurasse contra Christū quod peccatores & publicanos reciperet, & manducaret cum eis. Christus ergo exemplis, figuris, seu parabolis docuit illos nō habuisse super hoc iustā murmurandi causam, sed potius gaudendi & congratulandi. insinuās se ut pium pastorem & uerā sapientiā, ac bonū patrē familias aduenisse in hunc mundum, ut saluaret atq; reduceret ouem, quæ perierat, inueniretque drachmam perditā & susciperet perditū filiū ad cor redeuntē ac resipiscētem, hoc est, ut saluū faceret genus humanū, quod perierat. Totus ergo illarū parabolarum triū contextus aduersus pharisæos obmurmurātes prolatus est, & propter nos positus est, ut in

B illis discamus nos non debere ægrè ferre susceptionẽ homi num peccatorum, sed gratum & acceptum habere, si pecca tores resipiscant, & recipiantur in gratiam. In huiuscemodi parabolis, nihil quidẽ est frustra aut superuacue positũ, nõ tamẽ oportet nos circa singula esse sollicitos. Nam si uelimus singulas particulas habere suam expositionẽ exactã & speciales significationẽ, uolẽtes inuestigare, qd intersit ĩter hominem unum habentẽ cẽtum oues, & nõ plures, & inter mulierem habentem drachmas decem, & patrem habentẽ duos filios, Quid insuper sibi uelit, quod cẽtum nominẽtur oues, & nõ plures, & quod decẽ drachmæ, & non quinq;, & qd significet quod in prima parabola cõuocãtur amici, & ui cini. In secunda uerò amicæ & uicinę Et quid in tertia para bola significetur, quod senior filius fuerit inuidus de benefi cio fratris, quod fuerit contristatus, cum tamẽ ille filius per sonã gerat iustorũ, beneplacẽs patri, fruens & bonis illius; ad quẽ & pater dixit, Fili tu semper mecũ es, & omnia mea tua sunt. Hęc & huiusmodi si uelimus singula exactè ꝑscru tari, & similia prorsus inuenire in rebus ꝑ ꝑ quas assumun tur parabolę, laboriosa res erit, & nimis forsitan curiosa. Cũ sufficiat dominum saluatorem assumpsisse res illas ad cõfu tandũ scribas & Pharisæos murmurãtes cõtra ipsum, quod peccatores susciperet, & ad persuadendum eisdem ꝑ certas & manifestas similitudines, quòd tãtæ bonitatis suę effusio nem erga eos qui perierant, deberent non solum non ægre ferre, sed lætãter suscipere, & gaudere potius ac gratulari tã tæ clemẽtiæ illius, qui ut bonus medicus, & diligens pastor & pius pater uenit sanare, ĩuenire, suscipere, quod perierat. Oportet igitur ex nouissima parabola intelligere, nõ quod illius senior iussus, murmurãdo inuidat conuersioni impio rum, sed quod non habet de hoc iustam murmurãdi aut in uidendi causam tanquã dicat: Esto, uos scribæ & pharisæi iusti sitis, sicut filius ille carnalis beneplacens patri, non ta men contra me habetis ullam murmurãdi rationem, quod fratres uestros, qui perierant, suscipiam. Deinde & hoc sciẽ dum, quod in parabolis sint posita quædam, non ut signifi cent aliquid, sed ut series corporalium rerum constet, iuxta Augustini sententiam dicentis: In parabolis quædam adiũ

scentur,

ſcenť,ut expleatur narrationis ordo. Sic eſt præceptũ Chri- A
ſti dicentis. Tu autem cum ieiunas, unge caput tuum, & faciem tuam laua, metaphorice diciť pro eo quod eſt, humanã laudem in tuo ieiunio ſtudeas contemnere ut ſcum ieiunas lætũ & feſtiuum te eſſe mõſtres. Hic iã ſi ultrà progrederis inquirens, quidnam per faciem Chriſtus intellexerit, quid perungere, quid per caput, non eſt quidem improbãda pia & ſtudioſa ſciẽdi indagatio, ſed tota propoſitio ĩtellecta in omnibus, quæ ſcriptura ꝑ ſe ſingulatim expoſuit, cauẽda eſt curioſa perſcrutatio & defenſio pertinax, id qđ pia quadã ratione inuẽtum fuerit. Habes autem ſuper hac ſententia Chriſti geminã expoſitionem apud Bernardum, ſermone. 1. in capite Ieiunii, ubi per caput intelligit Chriſtum, quem noſtro ieiunio ungimus, dum ſic abſtinemus a cibis, ut ipſe in noſtro ieiunio glorificetur tãquam bonus odor, aut mentem noſtram, quam unguimus, cum conamur ut ipſa ſuauiter delectetur in Deo. Itẽ in parabola de decem uirginibus cõſiderare oportet principiũ, ex quo dñs huiuſcemodi parabolam induxerit, & finem in quem concluſerit. Vnde præmiſerat parabolã de ſeruo uigilante, ex illa docens & monens, ne nos dominus inueniat dormientes, & ponat nos cũ hypocritis, illic erit fletus & ſtridor dentium, & cõtinuo ſubiungit: Tunc ſimile erit regnum cœlorum decem uirginibus. Propoſita aũt parabola tota, cõcluſit: Vigilate itaque quia neſcitis diem neque horam. Non oportet igiť ex hac parabola intelligere quod in die iudicii uirgines fatuæ, id eſt reprobi Chriſtiani ſub ulla ſpe ſalutis ſint, & paraturi lampades ſuas, & poſtulaturi a ſapiẽtibus oleum ſeu charitatis pinguedinem, & ituri ad emendum, & oraturi ad dominum dicendo: Domine, domine aperi nobis, quãdoquidem etiam reprobi, iuxta beati Pauli Apoſtoli doctrinam, in momento, in ictu oculi, corporibus reſumptis, prorſus relinquentur deſtituti ſpe ueniæ, ſed ſufficit ex huiuſmodi parabola intelligere in die iudicii fatuas uirgines præ anguſtia ſpiritus gementes, & nullum inuenientes auxilium miſericordiæ, etiam a bonis pro. ſus deſerendas extra regnum Dei ſublata omni ſpe ueniæ. Vnde aduentus Chriſti comparatur nocturno furi ſuffoſſori do-

Caput Chriſtus Mens.

mus, non q̃d per oĩa quadret furis, & Christi aduenientis similitudo, sed ad id congruat, quod uterq; & fur, & Christus adest ea hora, qua non putabatur. Item parabola Matthæi. 18. Simile est regnum cœlorum homini regi, qui uoluit rationem ponere cum seruis suis, totus scopus propter quem assumitur est, ut nos contra legem Dei peccãtes, si uelimus misericordiam DEO expectare, demus & ueniam conseruis in nos peccantibus, præsertim si illam ueniam ante nos procidẽtes petãt, sicut & Deus misericors est nobis suppliciter rogantibus. Si uerò in illa parabola uelimus exactè singula scrutari, quid uidelicet significent decem talentorũ millia, cur decẽ millia nominẽtur, & nõ ĩ alio numero, quæ rursus sit uxor, & liberi, quę iubent̃ uenũdari, quis cõ seruus debitor & qui cẽtũ denarii, curiosa forsitan magis erit quã inuestigatio utilis. Cum scire sufficiat quòd in debito decẽ milliũ talẽtorum tã magnum debitũ intelligamus quãtum Deo soluere nobis impossibile est, ẽt uenundatis nobis uxore & liberis, quia nihil à se homo habet, per quod se à peccati debito redimat. In debito centũ denariorũ intelligit̃ offensa, quam fecit homo in hominẽ. Hæc etsi maior sit q̃ hõ soluere posset homini, longa tamen est distantia, & maior quã est differentia decẽ millium talentorũ centum denariorum. Oportet ergo in omnibus parabolis cõsiderare scopos, propter quos magister noster Christus assumpserit illas. Et hæc omnia ex sequentibus fient utcunque apertiora.

Sciendum est autem duo esse parabolarũ genera. Nã ex Euangeliis manifestum est spiritũ sanctũ in scripturis sacris adhibere parabolas seu rerum comparationes, interdum secũdum aliquam similitudinem, argumẽto sumpto per locũ à similibus, quẽadmodũ uolẽtes ꝑsuadere solẽt uti huiusce modi dialecticorũ regula: Sicut illud, ita & illud. Interdũ uero ex dissimilitudine, argumẽto sumpto per locũ à minus ĩesse ad magis inesse, affirmãdo aut a magis inesse, ad minus inesse negando secundũ has regulas: Si hoc, quãto magis & hoc, aut si non illud, quãto minus istud. Primi generis parabolæ ex rebus corporalibus assumuntur, interdum ad ꝑsuadendum Regni cœlorũ ualorem, seu pretii magnitudinẽ ueluti cũ dicitur: Regnum cœlorum esse simile thesauro. Inter

dum

dum uero ad declarandũ eiuſdem regni incremẽtũ, uim, efficaciam, & augmentũ, ueluti cum dicit eſſe ſimile grano ſinapis, quod licet in principio paruũ & exiguum ſit quãtitate, grandis tamẽ eſt uirtutis, qua creſcit in arborem. Interdũ uerò ad intimandum eiuſdem regni trãſmutationẽ, in aliũ ſtatum, in aliam gentem, aut populum. Interdum ad declarandũ in regno illo malos eſſe commixtos bonis. Interdum ad declarandũ ipſius regis in regno illo prouidentiã, bonitatem & tolerãtiã, & iuſtitiam. Interdum ad intimãdum eiuſdem regis aduẽtum ex improuiſo eſſe uenturum, ad ingerẽdum nobis uigiliæ, & ſolitudinis aſſiduæ curam.

Huius primi generis primum ſunt parabolæ ſeptẽ, Mat. 13. Prima parabola eſt de ſeminatore, qui exiit ſeminare, & inter ſeminandum, alià iuxta uiam ceciderunt, & a uolucribus cœli deuorata ſunt, alia in terram petroſam, alia inter ſpinas, alia in terram bonam. & dederunt fructum, aliud cẽteſimum, aliud ſexageſimum, aliud triceſimum. Hãc parabolam ipſe Chriſtus nobis expoſuit, ex cuius interpretatione patet collationem ſeu comparationẽ in hoc cõſiſtere: Quemadmodum materiale ſemen facit fructũ non in quauis terra ſeminatum, ſed in terra bona, ita ſemẽ uerbi Euangelici ſeminatum fructum facit in hominibus, qui audiũt intelligunt, & cuſtodiunt illud, ſed nõ in quibuſlibet fructum facit Et id quidẽ accidit nõ ex ſeminantis culpa, nõ ex ſeminãtis malo, ſed ex audientiũ uitio, utpote propter craſſitudinẽ cordis & grauitatẽ auriũ. Et ne arbitremur hæc uitia naturæ eſſe, nõ uoluntatis, ſubiũgit culpam arbitrii, & dicit: Et oculos ſuos clauſerunt. Vnde ex ſermone Chriſti hanc parabolam interpretantis & dicentis: Omnis qui audit uerbũ regni, & non intelligit, uenit malus & rapit quod ſeminatũ eſt in corde eius. Hic eſt qui ſecus uiam ſeminatus eſt. Dicimus ſeminatum hic bifariam dici, & hominem uidelicet ſeminatum eſſe, eo quòd ſemẽ ſuſceperit, & uerbum regni ſeminatũ eſſe in homine ſeu in corde eius, quemadmodũ dicimus & agrum ſeminatum eſſe, & ſemẽ ſeminatum eſſe in agro. Secundam parabolam propoſuit eis dicens: Simile eſt regnum cęlorum homini, qui ſeminat bonũ ſemen in agro ſuo, cum autẽ dormirent homines, uenit inimicus homo &

Semen Verbum Dei.

b superseminauit Zizania in medio tritici, & reliqua. Hanc quoque parabolam & ipse dominus aperire dignatus est & intentionem propter quam assumpserit intimare, argumẽto sumpto à similibus, ita cõcludens, Sicut ergo, inquit, colliguntur Zizania, & igni comburũtur, sic erit in cõsummatiõe seculi, mittet filius hominis angelos suos, & colligẽt de regno eius omnia scandala, & omnes qui faciũt iniquitatem, mittet in caminũ ignis, ac si dicat: Sicut homo qui seminat bonũ semen in agro permittit Zizania ab inimico seminata crescere usq; ad messem, ne in eradicandis Zizaniis triticũ conculcetur, & in messe iubet messoribus cõgregari triticum in horreum, Zizania uero alligare in fasciculos cõburendos, Sic & cœlorum secundum eum, qui regit, est Christus filius hominis, qui bonũ semẽ, id est, filios cœlestis regni, Apostolos & iustos seminans in mũdo, permittit filios nequitię à diabolo superseminatos in medio tritici, id est, in societate Christianorum crescere usq; ad messem, id est consummationẽ seculi, ne in eiiciendis iniquis Christianis, boni Christiani, aut turbẽtur, aut ruinam patiantur. In consummatione seculi colliguntur impii comburendi in caminum ignis. Vides argumentum sumi à similibus. Tale qd accidit & in duabus parabolis sequentibus. Vt: Simile est regnum cœlorum grano sinapis, quod minimũ omnibus oleribus accipiens homo seminat in agro suo. Itẽ; Simile est regnum cœlorum fermento, quod acceptum mulier abscõdit in satis farinæ tribus, ac si dicat: Sicut granum sinapis minimum in omnibus seminibus seminatũ in terra, crescit fitq; arbor magna, ĩ cuius ramis habitẽt uolucres cœli, Ita & regnum cœlorum tam secũdum eũ qui regit, scilicet Christũ crucifixum, quàm secundum societatẽ seu Ecclesiã, quę regitur, & secundum fidẽ seu doctrinam Euangelii per quã regitur, In principio modicũ, paruum, atq; in mundo contẽptibile creuit in arborem magnam, extẽdẽs propagines seu palmites suos in oẽs gẽtes, ita ut uolucres cęli, id est, sancti, per uniuersum orbem pẽnis uirtutum uolãtes in cęlum habitent in eo, adhærẽtes societati apostolorũ & doctrinæ seu professioni fidei illorum. Sic & apud Daniel. lapis initio humilis & paruus, præcisus de monte sine manibus, id est

Zizania scandala.

Granum sinapis regnum cœlorum. i. Christus & ecclesia.

Lapis paruus.

sine

fine uirili opere cõceptus creuit, & factus est mõs magnus, & impleuit uniuersam faciem terræ. A

Itẽ quemadmodum fermentum trãsmittit in sua uirtute tria farinę sata id est, magnã farinę consperſionẽ, Sic & regnum cœlorum, siue ĩntelligatur secũdũ eũ qui regit, id est Christũ, siue secũdum Ecclesiã Apostolicã, quæ regitur, siue secũdũ Euãgelii doctrinã, qua regitur trãsformat ĩ sui uirtutẽ totũ mundũ. i. homines ex omnibus locis mundi ac regionibus, cum iam olim Christi professio, & Apostolorum Ecclesia, & Euangelii fides creuerit per uniuersam terram. *Fermentum.*

In similem modũ assumuntur & reliquæ tres parabolæ, Vt: Simile est regnum cœlorũ thesauro abscõdito in agro, Iterũ, simile est regnũ cœlorum homini negociatori, quærẽti bonas margaritas. Rursus, Simile est regnum cœlorũ sagenę missę in mare, & ex omni genere piscium congreganti. De his in quãtũ similia sunt, ducitur intellectus ĩ notitiã alicuius misterii de regno cœlorũ. Quemadmodum est thesaurus in agro abscõdit⁹, quẽ siquis forte ĩuenerit occultũ seruat, diligenter custodiens ne perdat & gaudens uẽdit uniuersa, quæ habet, cõflatoq; omniũ possessionũ suarũ pretio abit ad illius fundi dominũ emẽs agrũ illũ, in quo iã nouit latere thesaurũ, Sic & in agro absconditũ dicitur esse regnũ cœlorum, siue ipsum ĩtelligatur sanctorũ ac cælestiũ ciuiũ rex Christus uelatus fragili carne siue societas ipsa, id est, Ecclesia, secundum interiorem uitã, abscondita in Christo Iesu, siue cœlestium sacramentorum sapientia, sub umbris atque uelamine legis & Prophetarum latens. B *Thesaurus.* *Sagena.*

Hunc agrum si quispiã inuenerit, id est, recte intellexerit incipiens credere illic ueram esse sapientiam, quæ ducit ad uitam perpetuam gratulanter & ueraciter domino dicet: Bonum mihi lex oris, tui super millia auri & argenti, uenditisque uniuersis quæ habet, hoc est, renunciatis omnibus quæ possidet, emit agrũ illũ, idest, uel CHRISTVM, uel Ecclesiam eius, uel scripturas legis, & prophetarum, ut exoneratus secularibus negociis intẽdere posset uerbo Dei, certo sciens animum nõ posse terrenis simul & cœlestibus diuitiis occupari. Quemadmodum negociator delectatur bonis margaritis, ubi inuenerit unam ualde bonã, quam nous

rit omnium margaritarum & possessionum suarum superare pretium, illico uenditis omnibus, mercatur illā, Sic & regnum cœlorum, id est, Ecclesia sanctorum Iudæorū, ante Christi aduentum delectatur bonis sapiētum doctrinis, eruditionibus legis ac Prophetarum, ubi autem inuenit unā sapientiam Christum, plenum gratiæ, & ueritatis, & scientiæ legis ac Prophetarum complementum, renunciat omnibus & suę uoluntati, & suis quæ possidet, & ceremoniis legis, ut unica hæc sapiētia, in qua omnis inuenitur sciētia libero & expedito animo frui ualeat, certo sciēs illā quālibet in hoc mundo exiguam & cōtemptam ualere omnes diuitias, Homo iste negociator intelligitur sanctus Iudæorum populus expectans Christum dominum, neque oportet in negociatore intelligere Christū. Nā in scripturis sacris Ecclesia plerunq; intimatur ut una quædam persona.

C Rursus quemadmodū sagena omnis generis pisces, bonos, inquam, & malos, quos cōmixtos tolerant piscatores, donec impletur sagena, quam cum fuerit impleta, ad littus pertrahētes segregant bonos in uasa sua, malos uero & inutiles reiiciunt, Sic & regnum cœlorū, seu Ecclesia Christi iacta in mare huius seculi complectitur omne genus hominū usq; ad littus, id est, usq; in diē iudicii, tolerās malos seu iniustos simul & iustos donec impleaт electorū numerus. Si quid uero ī huiuscemodi parabolis, quas ipse saluator per se non exposuit, aliud sese inuenisse dixerit, putans nominibus thesauri, & negotiatoris, & margaritæ aliud quā diximus, significari, non est improbandus, modo sententias doctrinæ coaptet Euangelicæ.

D Eiusdem generis est parabola apud Matthæum in superioribus recitata, qua dicitur: Simile esse regnum cœlorum homini regi, qui uoluit rationem ponere cū seruis suis. Ex rebus prophanis sumpta similitudine ad spiritualem intellectū trāsit. Sic pater meus cœlestis faciet, inquit, uobis, si nō remiseritis unusquisq; fratri suo de cordibus uestris. Et stat in hoc similitudo. Quēadmodum rex huius seculi miseretur plerunq; serui sui suppliciter rogantis. Vbi autē uiderit eundem seruum erga conseruum suum inexorabile, & nō præstare ullam misericordiā, implacabiliter iratus, tradit ipsum

Rex.

seruum

ſeruum, cui debitũ remiſerat, tortoribus, donec ſoluat uniuerſum debitum. Sic regnum cœlorum intellectum ſecũdũ eũ, qui regit, id eſt, pater noſter cœleſtis nobis, quibus peccata remiſit, facturus eſt, ſi non remiſerimus fratribus in nos peccantibus. Hac intẽtione intellecta, poterit quiſque ſacræ theologiæ ſtudioſus ad inſtructionem morum & fidei accõmodare cæteras parabolæ eiuſdem partes, & pie interpretari, quis rex, qui ſerui, & quid ſit incipere rationem ponere cum ſeruo, quis debitor, quæ decem millia talẽtorum, quæ uxor, & qui filii, quæ ſunt omnia quæ rex uẽdi præcepit, ut reddatur debitum. Quid eſt eum, qui acceperat indulgentiã decem millium talentorum, egredi, quis conſeruus, quid debitum cẽtum denariorum, qui cẽtũ denarii, quid ſit ſuffocare, & dicere, redde quod debes, & qui conſerui uidẽtes, ac contriſtati, & domino nũciantes omnia quę facta erãt, qui tortores. Eiuſdem generis eſt Parabola Matth. 2. Simile eſt regnũ cœlorum homini patrifamilias, qui exiit primo mane cõducere operarios in uineã ſuã, ubi regnũ cœlorũ intelligitur comparatum ſecũdum eum qui regnat, & ita ſimilitudo accipitur hoc pacto. Quemadmodũ paterfamilias bonitate ſua, aut liberalitate aduenıẽte ueſpera, poteſt etiã nouiſſimo operario, qui circa undecimã uenerat dare denariũ ſicut primo qui mane uenerat cõductus denario. Neque enĩ fit primo iniuria, ſi fiat alteri gratia: Sic regnũ cælorum, qđ ſecũdum eũ qui regit, eſt Deus, adueniẽte ueſpera. i. aut tẽpore aduentus mediatoris in carnem, aut cõſummatione ſeculi pleroſq; nouiſſimos. i. ſero ad Eccleſiã ueniẽtes, in gratiis & præmiis æquat his, qui primi uenerunt. Quemadmodũ ergo illic ſcilicet in reb. prophanis, multi nouiſſimi ſunt ut primi, & primi ſunt ſicut nouiſſimi, quia primis recipiẽtibus, quod ſibi debetur, nõ fit iniuria ꝑ id, quod nouiſſimis id eſt ſero uenıẽtibus fit gratia. Sic in ueſpera cõſummationis ſeculi, idem æternæ uitæ denarius datur. tã ſero q̃ mane in uineam, id eſt, in Eccleſiam Chriſti uenientibus. Sic & Matth. 21. Aliã parabolam, inquit Chriſtus, audite: Homo erat paterfamilias, qui plantauit uineam, & ſepem circũdedit ei, & fodit in ea torcular, & ædificauit turrim, & locauit eam agricolis, & peregrè profectus eſt. Cum autẽ tẽpus fru

B ctuũ appropinquasset, misit seruos suos ad agricolas, ut acciperent fructus eius. Agricolæ autẽ apprehẽsis seruis eius, alium cæciderũt, aliũ occiderũt, alium lapidauerunt. Iterũ misit alios seruos, & illis fecerũt similiter, Nouissimè misit & filiũ, quem uidentes dixerunt, hic est hæres, uenite occidamus eũ, & habebimus hæreditatẽ eius & apprehẽsum eiecerũt extra uineam, & occiderunt. Hac parabola sic scribis ac Pharisæis proposita, interrogauit illos: Cũ ergo uenerit dominus uineæ, quid faciet agricolis illis? Aiunt illi: Malos male perdet, & uineam suam locabit aliis agricolis, qui reddũt ei fructum temporibus suis. Dicit illis Iesus: Nunquam legistis, lapidem quem reprobauerunt ædificantes, hic factus est in caput anguli, à domino factum est istud, & est mirabile in oculis nostris: ideo dico uobis quod auferetur à uobis regnũ Dei, & dabitur genti facienti fructum eius. Variis similitudinibus, diuersisque figuris res eædem contexantur. Quos in superiori parabola operarios & uinitores appellabat, in hac nunc agricolas nunc ædificatores, seu cementarios uocat, cõsideratione habita ad Ecclesiam, quæ nunc uinea, nũc ager domini, nunc domus domini appellatur. In hac parabola, argumẽto sumpto à simili ex ipsorum Pharisæorum & scribarum responsione conclusit CHRISTVS, regnum Dei iusta ratione auferendum esse à Iudæis, qui inutiles serui, & infideles domino suo extiterant, & transferendum esse in alium populum, scilicet in gentes, quæ faciant fructum eius, & manifesta est similitudo siue regnum Dei intelligatur secundum id quod regnat, ut est CHRISTVS, siue secũdum id supra quod regnat, ut est Ecclesia, siue secundum actum, id est, regnationem quæ est in cordibus hominum per Christum regem, siue secundum id per quod regnat, ut scripturarum intelligentia. Omnia enim hac iusta ratione, dũ palam ostendit Dei prouidentiam, secundum temporum successionem illis affuisse, & ab ipso quod ad salutem eorũ pertinet non esse prætermissum. Eos autem inaudita nequitia & crudelitate hac Dei clementia cõtumaciter fuisse abusos Sic & in parabola Matthæi. 22. Simile est regnum cœlorum homini regi, qui fecit nuptias filio, mittens seruos suos uocare ad nuptias, illi autem neglexerunt &c.

Per

A

Per similitudinē subindicat Iudæos ratione iusta, propter inobedientiam, propter homicidia, & atrocia scelera ꝑdendos & excludendos à nuptiis. Gētes uerò assumēdas, sed & inter has esse nonnullos, qui sint & eiiciendi, & in ignē mittendi, ueluti quæ fuere inuentæ non habere uestē nuptialē, id est, candorem cœlestis habitus, seu gratiā sancti spiritus, quæ est charitas erga Deum & proximum. Nisi enim quis puram habuerit uitam, indutus uiscera miserationū, hoc est fraternitatem, benignitatem, nihil ei proderit nuda fides.

Hic enim sciendum est, quòd hæc parabola est alia ab ea, quam recitat Lucas qua dicitur: homo quidā fecit cœnam magnam, & misit seruos suos hora cęnæ dicere inuitatis ut uenirent. Nam hic apud Lucam per cœnā intelligitur æternum & ultimum cōuiuiū, intra quod si quis semel fuerit ingressus, nunquam eiicitur. In superiori autem parabola, per nuptias intelligitur præsens Ecclesia, Christo sociata ex Iudæis, gentibusque collecta.

Eiusdē generis est parabola quæ assumitur Matthæi uigesimo quinto: Tunc simile erit regnum cœlorum decē uirginibus, quæ acceptis lampadibus suis exierunt obuiā sponso & spōsæ, & reliqua. Vbi in decem uirginibus intelligitur Ecclesia, quæ cōplectitur tam bonos, quam malos Christianos, per fidei sacramentum uni uiro CHRISTO desponsatos, qui acceptis lampadibus, hoc est, uisibilibus fidei tum sacramētis, tum operibus externis, in uasis, hoc est, in corporibus suis professione quadam, exeūt de mūdo in occursum sponsæ, id est, Ecclesiæ sanctorum uēturæ ad iudicium, unà cum sponso Christo, quo tardante suū iudiciū somno mortis dormierunt omnes, sed prudentes quę sibi de oleo charitatis in Deum, & proximū in uasis suis prouiderāt, unà cū lampadibus de somno mortis excitatæ sub aduentum Christi paratæ ingrediūtur ad nuptias cœlestis gaudii, ubi in sempiternum fruatur sponso suo Christo, unà cum sponsa, quę est cœlestis societatis exercitus. Fatuæ autem expergefactæ tūc de somno mortis suscitatæ, sentientes se oleo indigere, præ angustia spiritus consternatæ, desiderabant quidē liberationis auxilia, destitutæ tamē omni spe obtinēdi, certo uidentes iam transisse benefaciendi tēpus perpetuò excludū- B

tur à nuptiis. Similis generis est parabola, quam assumpsit Saluator contra Simonem quendam Pharisęum, qui despiciebat non solum pœnitentem mulierem peccatricem, sed etiam reprehendebat dominum eã suscipiẽtem. Est autem hæc parabola de fœneratore, cui duo erant debitores, & cum donasset debitum utrisque, plus est ab eo dilectus cui plus donauit, Luc. 7. Ex qua cõcluditur, Mariam plus dilexisse Christum, per quẽ nouerat plura sibi remissa esse peccata, cui aũt minus remittitur, minus diligit. Sic & secũdũ similitudinẽ sunt parabolæ de homine habente duos filios Luc. 15. Item duæ similitudines, quæ adhibent̃ in fine capituli Luc. 14. Vna de eo qui proponit ædificare turrim, altera de rege, qui uult ire ad bellũ, ad hoc pertinẽt, ut quisque uolens esse discipulus Christi, militare Christo, & templum sanctum ædificare suo Christo, priusquã accipiat hanc militiam, hanc disciplinam, supputet uires animi sui, ne ad obiectam occasionem deficiat ab incæpto. Deficiet autẽ, nisi priusquã profiteatur, renunciet omnibus, quæ possidet, & odiat patrẽ suum & matrẽ. i. & in se, & in suis parentibus, & cognatis cõtemnat humanum affectum, quo cum impedimento futuræ uitę præsens uita delectat, ne in illius confusionem dicant transeuntes: Hic homo cæpit ædificare, & non potest perficere. Cępit in uia Euãgelica militare Christo, & non potuit usque in finem perseuerare.

Et similis generis parabolæ fieri possunt ex Prophetarum & Psalmorum metaphoris, ueluti cum Apostolorum prędicatio significatur in sonitu & eleuatione seu impetu fluminum, quibus fremunt maria, conturbant̃ montes, cõfringuntur cedri, lætificatur ciuitas. Sicut enim aquæ dum plurima confusione turbatæ deiiciuntur in maris uiscera, grandem reddunt sonitum, deiiciuntque montes & arbores. Sic grandisona Apostolorum prædicatione gentes conturbatæ intremuerunt. Hactenus id parabolarũ quib. adhibentur similia ad insinuandum Euãgelicæ ueritatis mysteria, seu officia. Aliæ uerò sunt parabolæ in quibus talia q̃dã insinuantur non secundum similitudinem, sed per similitudinẽ, ex qua cognoscere possimus, quid sit in re dissimili. Quemadmodum Christus docens, quod ad resistendum

hostibus

hostibus,& superãdum inimicos oportet nos semper orare & non deficere,de iniquo iudice sumpsit parabolam, q etsi neque timeret Deum,neque reuereretur hominẽ, tamẽ importunitate quadam impulsus tãdem cessit assiduis eiusdẽ uiduæ interpellationibus,ne sibi ab illa tędium fieret, ne ueniẽs,inquit, sugillet me.In hac parabola iniquus iudex nec Deum,nec hominem timens, nullatenus personam Dei gerit,sed per ipsum coniici potest,quantum Deus iustus & bonus curet deprecãtes,cum nec homo potest cõtemnere eos qui illũ assiduis precibus tundunt, tanq̃ diceret: Si apud iniquum iudicem usque ad effectum implendi desiderii ualuerat perseuerantia uiduæ deprecãtis,quanto certiores esse debemus apud Deũ fontem iustitię & misericordię ualere orationẽ Ecclesiæ in tribulatione suppliciter & pseueranter deprecãtis.Eiusdem generis est parabola Lu.11 ad quem ueni tur media nocte,ut mutuet tres panes, cõparatioẽ a minori.Si enim amicus homo surgit de cubili,& dat non propter amicitiã,sed molestia & tedio cõpulsus,quanto magis petẽtibus dabit bona Deus,q diligẽs nos filios suos ut petamus hortaẽ. Talis est & parabola Luc.16.de uillico,q & iniquus dissipator bonorũ eiectus a dispensatione laudabatur a domino,non de fraude, sed de prouidẽtia quod prospexerit sibi in futurum, dum falsatis chirographis relaxauit singulis debitoribus,quantũ sibi commodum uisum fuerat. Laudauit dominus,inquit scriptura, uillicũ iniquitatis, quod prudẽter fecisset,qa filii huius seculi prudẽtiores sunt filiis lucis in gñatione sua. Ex hac simlitudine cõclusit Saluator: Et ego dico uobis: Facite ergo uobis amicos de mãmona iniqtatis,ut quũ defeceritis recipiãt uos in ęterna tabernacula.Mãmona iniqtatis seu opes nequitiæ dicunẽ quas cũ dominus dedit ad impẽdia necessitatis fratrũ & cõseruorũ nostrorũ, nos tenemus nobis. Quod Hebræi iuxta linguã Syriacã uocãt mãmona,Latine appellatur diuitię,ut inquit August.in libro de uerbis domini,atq; hic magis sunt opes iniquitatis si illas nobis faciamus [illegible]itias,in ipsis cõstituẽtes nobis spẽ atque copiam nostræ be[illegible]udinis.In hac ergo parabola uillicus i eo quod falsatis chirographis fecit sibi amicos de bonis domini sui,personas istorũ nõ gerit. Nõ eñ iusti domi-

no suo aut proximo ĩ aliquo faciũt fraudẽ, uel de ip sa frau de eleemosinã faciãt. Proĩde cõtrario dicunt huiusmodi parabolę, ut ĩtelligamus si laudari potuit is, q domino suo frau dẽ faciẽs, in futurum sibi prouiderit, quã magis a domino deo, q nullũ dãnũ sustinere potest, est pronus, & ĩ clemẽtiã laudare merebit qsquis secundũ illius præcepta sibi amicos faciat de diuitiis sibi creditis. Tales igitur sunt parabolę quę probant secundum huiuscemodi principia, Si illud, quanto magis istud, Aut si non illud, quanto minus istud. Et talibus principiis innitũtur ea quę in nouissima parabola Saluator continuo subiecit. Qui fidelis est in minimo, & in maiori fidelis est & qui in modico iniquus est, in maiori iniquus est. Si ergo in iniquo mammona fideles nõ fuistis, quod uestrũ est, quis credet uobis? Si in alieno fideles nõ fuistis, quod uestrum est, qs dabit uobis? Ac si dicat: Quisquis in rebus sibi a domino creditis dispensandis est tãtæ fidelitatis, ac solicitudinis ut etiã in his quæ modica sunt, & parui pretii, sit solicitus & fidelis domino suo, is magis erit solicitus & fidelis domino suo in rebus maioris ponderis. Rursus quisquis tã iniquus est, ut etiã in rebus parui precii, ex parua uidelicet undecunque nacta occasione, aut ex modica tẽtatione sit infidelis dño suo, is & multo magis infidelis erit in rebus magni pretii. Qui pro re uili, & parui pretii uult pręterire iustitiam, & legem Dei transgredi, is multo magis idipsum ꝓ rebus magni pretii facturus est. Si ergo in iniquo mãmona fideles nõ fuistis, quod uestrum est, quis credet uobis? hoc est si ĩ uilibus, uanisq; diuitiis quas dominus inęqualiter dispẽsat, in eiusdẽ cõstituens alios abundantiores ad impẽdia necessitatis fratrum, fuistis non fideles dispẽsatores: sed auari detentores quonam pacto constituentiũ dispẽsatores in ueris ac pretiosis bonis? Et si in alieno fideles non fuistis, quod uestrũ est, quis dabit uobis: hoc est, si in re trãsitoria, q̃ uobiscũ ferre non potestis, nõ fuistis fideles, qs dabit uobis id ꝙ uere uestrum est, quod & uobiscum potest esse perpetuum?

Experimur quidẽ plerosq;, qui paruis in rebus fidem seruant tenentes iustitię normam, qui tamen pro magnis lucris & commodis uiolant & fidem, & iusiurandum, quemadmodum de Pharisæis ait Saluator, liquantes culicem, camelum

autem

autem glutiẽtes, hoc eſt, obſeruantes minima, contemnentes maiora. Sed hæc nihil cõtra ſentẽtias Christi, quippe qui loquitur de fideli & iniquo, quatenus ut tales operãtur, hoc eſt, quatenus operantur ſecundum affectionem, aut fidelitatis aut iniquitatis. Vnde bonus & iuſtus homo, ex uirtute iuſtitiæ, diſponitur ad uigilandum magis in rebus magni pretii, q̃ in rebus uilioribus & minutis, quæ quaſi pro nihilo reputantur. Attamen ſi uirtus iuſtitiæ in eo ſit tanta, ut faciat animũ eius uigilare, & cuſtodire iuſtitiæ normã ĩ rebus paruis, multo amplius diſponitur ad uigilãdũ in rebus magni pretii. Poteſt tamẽ fidelis & iuſtus ſecũdũ arbitrii libertatẽ trãſgreditã in paruis, q̃ in magnis, quemadmodum ait de illo ſcriptura: Qui potuit tranſgredi & non eſt tranſgreſſus.

Ex ſupradictis igitur manifeſtum eſt, quod regnum cœlorũ, cum dicitur eſſe ſimile huic, aut illi, nõ oportet ex hoc intelligere ſimilitudinem aſſumptam in omnibus ſuis partibus conuenire myſteriis regni cœlorũ, cui adhibetur, cum ſufficiat ſimilitudinẽ eſſe in ea regni cęlorum parte, aut cõditione, propter quam declarandã erat aſſumpta. Hoc patet primum in parabola de decem uirginibus, & in parabola de duobus filiis, & ĩ parabola de patrefamilias, q cõduxit operarios in uineam ſuam. Manifeſtũ eſt quod hæc nouiſſima parabola non in omnibus partibus cõuenit, ſiue exponatur de ueſpera, id eſt, de fine mundi, quemadmodum interpretatur Chyſo. Greg. Rabanus, & cæteri antiquiores, ſiue Nic. de Lyra, & alii quidem de ueſpera .i. de tẽpore ſub gratia primi aduentus Christi diſtribuentis gentibus gratiam Euãgelicam parem Iudæis, qui ſub onere & æſtu legis diu laborauerãt. Hactenus de parabolis, quas dominus noſter Chriſtus diuerſas propoſuit populo Iudęorũ, ut iuxta uulnerũ uarietates, ſit & medicina diuerſa. Quemadmodum diuerſus eſt hoĩm ſtomachus, alii amaris, alii dulcibus, alii auſterioribus, alii lenib. delectantur cibis, Ita & uarius eſt hoĩm animus, alii duris cõminationibus, alii cõſolationibus, alii correptionibus indigẽt, & ſecũdũ uarios hominum aĩos, uarias Chriſtus ꝓpoſuit parabolas ex rebus corporalibus & uiſibilibus ſumẽdo ſimilitudines, quibus uel timore, uel amore moueatur animus ſuper rebus ſpiritualibus. FINIS.

BASILIVS IN ISAIAM.

A Imagines. Quemadmodum. n.uultuum imagines non in qualibet materia redduntur, sed in iis duntaxat, quæ liuorẽ & pellucentiã quandã habent. Ita nõ in quibuslibet mentibus operatio spiritus, sed iis q̃ nihil habent obliquum, nihil obtortũ. Nix. Cãdida quidẽ nix, ueram imaginẽ intuentũ nõ reddit, Lac. propterea ꝙ inæqualis est, è cõcreta spuma cõstãs. Lac albũ, at nõ exhibet imagines, eò ꝙ huic exiguæ quæpiã sint bullulæ. Aqua. Cõtrà aqua, tametsi sit nigra specie, tamen repræsentat ob liuorẽ, Ita uidelicet uitæ inæqualitas nequaquã idonea est, ad recipiendam diuinam operationem.

IDEM DE SPIRITV.

B Venatorum laqueus. Quemadmodum uenatorum laqueus, ac bellantium insidiæ fraudẽ habent occulta arte subditam, Ita cõplurium interrogationes insidiosæ sunt, qui percõtationes obiiciũt, Bellantiũ insidiæ. non ut ex his capiant aliquid utilitatis, sed ut quum repererint responsionem minus facientem ad ipsorum affectum, hanc iustam belli causam habere uideantur.

C Ornantes se. Cæterum qui consueta fastidiunt, ac uetera tanquam obsoleta summouent, ii sunt qui nouas uocum fictiones, quẽadmodum qui in cultu studiosi sunt ornatus, semper nouã formam præferunt communi.

D Corpora mollia cedentiaq;. Quemadmodum in corpora mollia, cedentiaq; non possis egregiam plagam impingere, eo q̃d obsistere, contraq; niti non queant, Ita eos qui palam insaniunt, nõ possis forti iuueniliq; redargutione percellere.

E Ars. Spiritussanctus. Quemadmodum ars est in eo qui nactus est illã, Ita gratia spiritus in eo qui recipit, semper quidem præsens, at nõ perpetuò operãs. Nam & ars potentia quidem est in artifice, actu uerò tum, quum secundum illam operatur. Itidem spiritus semper quidem adest dignis, sed operatur in illis iuxta utilitatem, aut in prophetiis, aut in sanationibus, aliis miraculorum operationibus.

F Mare. Baptisma. Quomodo mare baptismi typum gerens separat a Pharaone, sic & lauacrum hoc à diabolica tyrannide. Illud quidem occidit hostẽ in sese, moritur & inimicitia, quæ nobis fuit cũ Deo. Ab illo populus exiit illæsus. Ascendamus & nos ab aquis tãquã ex mortuis uiui, seruati per gratiã eius

qui

qui uocauit nos. At umbra quam fecit nubes figura est de ui proficiscente à spiritusancto quæ flammam cupiditatũ mortificando membra refrigerat. A

Atque illorum quidem uerba talia sunt, qualia essent hominum ira commotorum, qui ob rationem affectu obscuratam à nullo temperant, quod ad ulciscendum eũ, à quo offensi sunt, faciat.

Spiritus sancti sic omnes participes sunt, ut ipse maneat integer, radii solis in morem, cuius beneficium sic adest ei, qui fruitur, quasi soli adsit, quum & terram illustret, & mare, & aeri misceatur. Itidem & spiritus sanctus, unicuiq; capacium quum adsit, quasi soli, omnibus sufficientem & integram gratiam infundit quo fruuntur quæcunque de illo participant, non quantum ipsa sua natura possunt capere, sed quantum potest ille. B *Radij solis. Spiritus sanctus.*

Et quẽadmodum corpora illustria perlucidaq; cõtacta radio solis, fiunt & ipsa supra modum splendida, & aliũ fulgorem ex sese profundunt, Sic & aĩæ spiritu afflatæ ac spiritu illustratę, fiũt & ipsæ spirituales, & ĩ alios gratiã emittunt. Hinc futurorum præscientia, arcanorum intelligẽtia, occultorum cõprehensio, donorum distributiones, cęlestis conuersatio, cum angelis chorea, hinc gaudium nunquam finiẽdum, hinc in deo perseuerãtia, hinc similitudo cũ deo, & quo nihil sublimius experi potest, hinc est ut Deus fias. C *Corpora plucida. Anima.*

Profectò stulti, ac oĩno infantilis animi est, pueriq;, cui reuera lacte est opus, ignorare magnũ illud mysterium nostræ salutis, quod quẽadmodum doctores facere solent, in instituẽdis discipulis, ita nos in exercitatione pietatis dum ad perfectionem inducimur, primum perceptu facilioríb. ac nostro modulo congruentibus ad incomprehensibilem sciẽtiam paulatim introducti fuimus, Deo q nostra gubernat, oculos nostros uelut ĩ tenebris enutritos, paulatim ad magnũ illud lumẽ assuefaciendo subuehente. Dum.n. parcit infirmitati nostræ, in profunda opulẽtia sapientiæ suæ, inq; imperscrutabilibus iudiciis, placidam hanc nobisq; ac commodam adhibuit institutionem, ut prius corporũ umbras intueremur, & in aquis solem cerneremus, consuefaciẽs ne ꝓtinus spectaculo puræ lucis offensi caligaremus. D *Doctores pueros instituẽtes. Accommoda institutio.*

Quem

E Quēadmodum enim in his qui posteà quam ad stadii finē peruenerunt, sese reflectunt, & priusquàm in contrariū moueantur, cōsistunt paulisper, ac requiem aliquam inter ponunt. Sic & in mutatione uitæ uidebatur necessariū, ut mors inter priorē & posteriorem uitam intercederet, quæ & præcedentem finiat, & initium det sequuturæ.

Cursus stadij. Vitæ immutatio.

F Quemadmodum.n. si in nocte tollas lucernam è domo, superest ut nihil uideant oculi, nihil operētur uirtutes, nec agnoscatur rerum dignitas, sed per ignorātiam aurum perinde conculcetur ac si ferrum esset, ita in intelligibili gubernatione, impossibile est illam iustitiā manere uitum absq; spiritu, nihilo profecto magis, quàm exercitus in recto ordine manere potest absente duce, aut chorus in cōsonātia, nisi adsit chori præfectus, qui temperet harmoniam.

Lucerna. Spiritus. Exercitus Chorus. Vita spiritualis.

G Sicut enim quæ iuxta floridos colores posita sunt, è splēdore promanante colorantur & ipsa. Sic qui euidenter intēdit oculis in spiritum, ex illius gloria quodāmodo trāsformatur, ut fiat illustrior, dum ueritate à spiritu promanāte ceu corde illuminatur.

Floridi colores.

H Quemadmodum in contagiis pestilentiarum etiā ii qui summa cura seruant uictus rationē, iñ iisdem morbis quibus ægroti laborant, ob consuetudinē eorum, qui corrupti sunt, opplentur & ipsi. Itidē nunc omnes similes inter nos facti sumus, à cōtentione, quæ nostros animos occupauit, ad malorum æmulationem redacti.

Contagia pestilentiarum. Cōtētiosi.

DE EBRIETATE.

I Vt in pestilentia solet euenire, ii qui corpora curant, sanos quidem & eo morbo liberos adiumentis quibusdā ad sanitatem seruādam faciētibus, securos reddunt, illos uero qui iam affecti sunt minimè attingant, Sic sermo noster ex parte tm̄ aliqua proficere poterit custodiam atque obseruationem contra prauos affectus animi monstrando, hos uero qui iam illis tenentur prætereundo.

In pestilētia corpora curātes. Prædicatoris ms.

K Velut nauigia quando fluctib procellæ acceptis grauantur, necessario cōmeatus uacuatione ac proiectione uacuāda sunt, Sic ebriis rerū stomachum grauātium uacuatio necessaria, ex quo & uomitione & deiectione frequēti uix leuari possunt, tāto naufragis deteriores, quanto illi res cau-

Nauigia Ebrij.

santur

ſantur extrinſecus & mare. A

Sicut ſplendens aliquid uiſum perficit, ſummè aũt ſplendẽs, hebetat atq; uaſtat, & magni ſonitus ac ſtrepitus ob exceſſum, auditum tollunt, Sic & iſti ob aſſiduam atq; immodicã uoluptatem ſeſe uaſtant atque corrumpunt, & à delectationis uia omnino auertunt. *Summè ſplendẽs.* B *Magni ſonitus ac ſtrepitus.*

Nam ſicuti ualles & botri donec torrentibus inundantur pleni eſſe uidẽtur, unda uerò deſinẽte, ſtatim ſiccę uacuæq; remanẽt, Sic & uinolẽtorũ ora uino ac potatiõe durãtib. exaturãtur ac madeſcũt, paulò poſt cõtinua ſiccitate laborãt. *Valles & Botri.*

DE IEIVNIO.

Quẽadmodum uermes qui in puerorum inteſtinis germinãt, pharmacis quibuſdã uehemẽter acribus & amaris excutiuntur, Ita peccatũ in intimis receſſibus habitãs, extinguit, enecatq; ſimulatq; in animã ſuperuenerit ieiuniũ, ob hoc ipſum ſuo dignũ nomine, quod inedia purget aĩæ uiſcera. C D

Sicut fames præcedens, epulas facit ſuaues, Ita & eduliorum ſumptionem ieiunium condit atque edulcat. *Fames.*

Perinde atq; in acie hinc atq; hinc inſtructa ad cõflictũ, qui alteri patri fert ſuppetias, facit ũt alter uincaẽ, Ita qui carni ſeſe adiungit, expugnat ſpiritum, & qui ſtat à ſpiritu, carnem in ſeruitutem redigit. E *Acies. Carnis, et ſpiritus pugna.*

Quẽadmodũ enim luxus cogit illos onuſtos incedere nimirum ea quibus ſe ingurgitarint circumferentes, Sic ieiunium eos & leues reddit, & expeditos. F

Quẽadmodum qui longinquã profectionem adornãt cõponũt, ſarcinas, & cõmeatũ parãt, Ita nõnulli uecordes hodie aduerſus quinque dierum ieiunium uino indulgent. G

Niſi forte dicturus es illud, quod naucleri facilius ſeruãt nauim ſarcinis onuſtã, quã ea quæ ad curſum expedita eſt ac leuis. Nã oneris magnitudine grauatã quamuis exiguus fluctus adoriens demergit. Contra quæ modicis ſarcinis tẽperata eſt, facile ſuffert undarũ impetum, eo quod nulla res impedit eam, quo minus fluctum in altum ſurgẽtem ſuperet. Eundem ad modum, & hominũ corpora, aſſidua expletione degrauata, facile à morbis demerguntur. Cæterum quæ facili leuiq; utantur alimonia, non modo malũ, quod à morbo imminente expectabatur, uelut tẽpeſtatis aſſultũ effugiunt. H *Nauis ſarcinis onuſta, expeditaque & leuis.*

effugiunt, uerum etiam præsentem iam ægritudinẽ,ueluti turbinem quendam coorientem discutiunt.

I

Amiãtos lapis. *Ieiunãs.* Est lapis eius naturę, quẽ hinc Amianton Græci uocãt, ut inquinari non possit,hic ab igne nõ uincitur, sed impositus igni uidetur ignescere & in prunã uerti, rursũ exẽptus igni,perinde quasi fuisset aqua candidatus,apparet purior: huiusmodi erant illorum puerorum corpora apud Babylonios,illud ieiunio cõsequuta,ut nulla possent ut inquinari. Siquidem uehementi fornacis flãma, quasi natura fuissent aurei,ita apparuerunt innoxia,ut igni superiores,quoniam potius auro potẽtiores declarati sunt.Neq; enim illos liquescit ignis,sed integros illos seruat.

K

Sol. *Vigilias.* *Sanitas.* An non uides solem esse lætiorem post noctẽ? ac uigiliã esse iucundiorem post somnum?& sanitatẽ desiderabiliorẽ diuersa expertis?Itidem & cibus gratior post ieiunium.

E copiosiore pastu ceu fummosi uapores quidã exhalantur, qui lucem sancti spiritus in hominis mentem irradiantem,quasi densa nubes interueniens,intercipiunt.

M

Famulus. *Vinolentus.* Ne uelut in hos dies, crapulæ thesauros reponito. Ista infida penui cella est, in pertusum hauris doliũ.fit enim ut uinum perfluata,ad suam recurrens uiam,peccatum uero maneat in dolio famulus profugit ab hero uerberãte, ut uero non recedis à uino,quod contundit caput tuũ. Ebrietas ut somnum adfert mortis germanum,Ita uigiliam habet somniis adsimilem.

N

Fumus. *Luxus.* *Oleum.* Fumus abigit apes,dona uerò spiritualia fugat luxus.

Quemadmodum oleum oblinit athleta, ita ieiunium robur addit ei qui ad pietatem exercet se.

O

HOMILIA 31. de ieiunio.

Milites. *Ieiunãs.* His qui bellicis in rebus exercentur,quiq; in palestris luctando desudant,conuenit ut ciborum copia reddãt seipsos corpulentos & obesos,uidelicet,quo ualidioribus neruis labores queant capessere, contrà uerò quibus nõ est colluctatio aduersus carnẽ si sanguinem,sed aduersus principatus, aduersus potestates,aduersus mundi rectores tenebrarũ harum,aduersus spirituales malitias,hos oportet per sobrietatem ac ieiunium ad certamen exerceri.

P

Rhipsasp. Leuius periculum est si quis rhipsaspis appelletur, quod

clypeum

clypeum in acie abiecerit, quàm si magnam illam armaturam ieiunium uideatur profecisse.

Quod in equis accidere solet, hoc in hominibus quibusdam, ut quò copiosius ipsis suppetunt necessaria, hoc euadant ferociores. A *Equi ferociores.*

DE IRA.

Quēadmodū in medicorū præceptis, quādo apposite & ex artis ratione experiētia sumitur, tūc maxime utilitas osten di solet, Sic & spiritualib. monitionibus postq̃ præcepta exitū testimoniis cōprobatū ostenderunt, tūc eorū utilitas ad uitę illorū q admonētur correctionē & eruditionē refertur. B *Medicinalis regula.*

Quemadmodum torrentes ad curua loca decurrentes secum obuia quæq; trahunt. Sic & iratorum impetus uiolenti & instabiles omnia similiter percurrunt atque obruunt. C *Torrens Animus iratus.*

Sicut ille qui minime sentientem aut curantem uerberat seipsum lædit, & incōmodo afficit, ꝗ nec inimicū plectere, nec manum iramq; exatiare se uideat, Sic & is qui cōtumelia in eum, qui nequaquam doleat, utitur, perturbati animi consolationem inuenire nullo modo poterit. D

Sicut miles quidam apud ducem arma sumens, paratus est eius iussu auxilium præbere, Sic iracundia rationi adiutrix contra peccatum fuerit. E *Miles.*

DE INVIDIA.

Quemadmodum uenenum, ferrum, Sic inuidia hos qui eam possident absumit, atque uastat. Magis autem sicuti uiperas dicunt abrupto matris uentre nasci, sic & inuidia concipientem eam animam corrodere simul ac tabefacere apta est, nec nimirum, cum hominem malignum & inuidū, continuò, dolor atque tristitia comitentur. F *Venenū. Inuidia. Vipera.*

Quemadmodum ardentem syluam, aut materiam nobis cura est procul fugere, ac ab ea secedere, Sic opus est (quoad fieri possit ac liceat) inuidorū conuersationes à nostra amicitia repellere, ut extra eorum uenenatas sagittas securius agamus. G *Ardens syluæ fuga.*

Quēadmodū sagittæ magna ui emissæ, si ī domū aliqd ac respuēs inciderint, in emittentē facile redeunt, Si inuidia proximis tristitiā nequaq̃ adfert, inuidenti tantum officit. H *Sagitta.*

Sicut uultures permulta quidem prata, multa etiam amęna & odorata loca circumuolātes, ad tabida & fœculēta loca feruntur, Muscæ quoque salubre si quod offendunt, prę I *Vultures. Muscæ.*

tereunt, ad ulcera uero properant. Sic & inuidi uitæ splendorem ac rerum bene gestarum magnitudinẽ minime quidem respiciunt, manca uerò & fragilia, & si quid erratũ (ut quandoq; rebus accidit humanis) tantum obseruant, hæc diuulgant, & per hæc tantum homines dignosci uolunt.

K *Pictor malignus.* Quemadmodum maligni pictores qui hominis imaginẽ ea aliqua nota aut ulcere natura seu casu insita corpori, effingunt, claramque esse cupiunt.

DE INSTITVTIO. MONA. Cap. III.

L *Faber ferrarius. Christianus.* Sicut faber securim faciẽs aut falcẽ, meminit semꝑ eius ꝗ opus iniũxit, & retinet ĩ corde suo cuius magnitudinis uel qualitatis uel formę iniũxerit fieri securi, & illud semper intẽdẽs ꝙ sibi meminit à dño operis iniũctũ, adhoc dirigit manuũ ministeriũ, ut forma oꝑis cũ eius ꝗ iniũxit aĩo ac uolũtate cõueniat. Si aũt obliuiscat̃ ꝗd uel duale sit ꝙ sibi fuerat imperatũ, sine dubio aliꝗd aliud ꝗ̃ sibi fuerat iniũctũ faciet. Ita & Christianus omnẽ conatũ, & omne studiũ in actibus suis adhibere debet, ut secundũ uolũtatẽ Dei qui opus iniũxit, suũ quoq; dirigat opus, ut & actus seu ornẽtur & possit eius qui præcipit uoluntatẽ implere. Tunc ẽt illud cõplere potest, ꝗđ dictũ est, Siue mãducetis, siue bibatis, siue aliud quid faciatis, omnia ad gloriam Dei facite. Si uerò declinet aliquis à regula, & corrumpat obseruantiam mandati, ex ipso arguetur quod sit immemor Dei.

M SERMO. ALIQVOT SCRIPTVRAE LOCOS.

Pardalis Diabolus. Vidi ego iã, partim audiui, res certa est. Inter aĩalia hominibus inimicissima, pardalim quãdoq; in stadiis hoĩs oculos præ ira inuadentẽ: qui aũt feræ deludere furorẽ q̃runt hoĩs imaginẽ ei ex charta ostẽdunt, illa statim furibũda eẽ cõcerpit atq; dilacerat, hoc argumẽto satis ostẽdens, ꝗ̃ta sit eius aduersus hoĩem inimicitia, Sic itẽ diabolus in imagine hominem apparentem insectatur, quando Deum ipse attingere nequit, Sic & contra nos bellum ipsius satis ostendit.

SERMO. AD BAPTISMVM.

N *Auis astutia. Anceps.* Vidi ego iã auis astutæ mirã artẽ, cum pullos suos uideat adhuc ob debilitatẽ prædæ periculo expositos sese aucupiante, illos, ut prædæ paratã offerre, ita sese uertẽtem ac gestus dispẽsantẽ, ut nec periculo penitus, aut manibus se prębeat,

beat, neque itẽ insidianti, spem omnino eripiat. Sic itaque illum inter utrumque uersando, occupãdo, in se retinẽdo, spatium dat natis ociose fugendi. Ipsa ad extremum euolat.

Caue igitur ne tu aucupi similia patiaris, certa ꝓ incertis relinquens, spem firmam una commutans.

SER. IN VERBA. IN PRINCIPIO ERAT &c. A

Solem hũc sensibilem, nemo est qui non laudet, & ipsius magnitudinẽ, simulatque pulchritudinẽ, & radiorũ symmetriam & lucis splendorẽ admirans: Si uero in eo diligẽtius atque pertinacius ĩtuebitur & in dies eius aspectũ cõsiderabit, nõ solũ quę sentit in eo deprehendet, sed etiam oculorũ aciem debilitatus abscedet. Tale quid mihi uideor pati mente si requiratur de Deo quid sit. *Sol. Diuina qddItas.*

IN PSALM. PRIMVM.

Quẽadmodũ ĩ gradibus prima est ascẽsio ab humo recessus: Sic in exercitatione laudabilis operis, discessus à malo. B

Sicut qui in cœno sese obuoluũt, continuò si lutum augent: Sic qui in carnis affectus facile, ruunt, fœditatẽ ex uoluptate singulis diebus sibi accumulant. *Cœno obuoluti. Carnales.*

IN PSALM. XXXVII. C

Non fugit corripit, sed in ira corripit, Veluti si quis medico qui paratus sit per ferrum & cauteriũ, & amara remedia auxilium ferre, in cura morbi alicuius dicat: Nõ quæso per ignem, neu per ferrum & incisiones, sed per leues & faciles medicinas me cura. *Medicus.*

IN PSALM. LXI. D

Vidi ego iam medicos, non prius medicinas salutares dare, quàm uomitu grassantem naturã, morbi causam euacuent Sed & uas quod odore tetro fuerit refertum unguentũ odoratum minime recipere poterit. Opus itaque ea quę prius occupant, ut impedimenta remouere, si alia succedentia collocare uelimus. *Salutaris medicinæ modus. Vas odore tetro refertũ.*

IN PSALM. CXV. E

Cuilibet disciplinę necesse est indemõstrata esse discẽtibus principia hoc enĩ manifeste ex iis q̃ sunt extra fidem, apparet. Nã si geometriæ prima principia nõ cõcedas, durũ fuerit ĩde sym ꝑasma deducere. Itẽ ĩ arithmetica, in primis ĩmorãtes elemẽtis, reliqua q̃ ea iis sequũtur ĩpediũt: Sic & medicis medicinæ principia minime demonstrantur. Denique in quolibet studio, ꝗ ordine in finẽ ꝓcedit, impossibile primo *Indemonstrata disciplinarum præcepta.*

rum subiectorũ demõstrationes inquirere. Sed necesse omnium artium quæ probatione nituntur, principia sine uestigatione, aut ratione posita, reliqua quę deinceps sequũtur cum ratione ostendant, Sic & theologiæ mysterium ex fide, minimè rationibus probata ædificium quęrit.

Credere inquit Apostolus oportet accedentem ad Deũ, quia ipse est, nec contendere quid est.

F

IN PSALM. 14.

Domus. caro.

Quemadmodũ incola qui alienæ inquilinus est domus, ad dñi arbitriũ eã colit atq; exercet, Ita & nobis carnis diligẽtia traditur, ut cõgruè eã exercentes fructũ eã bonũ pbẽti reddamus. Si.n. Deo digna fuerit, fiet eius tabernaculum.

G

IN PSALM. 44.

Pannus. Verba factis adiũcta. Fimbria.

Quemadmodum pannus stamine orditus cõtexitur, Sic si uerba facta comitentur, aut sermonibus probis actiones induantur, ornatissima quædam animæ circundatio munitioq; fiet qui uitam re ac uerbo perfectã redolent: fimbriæ nanque uestis spirituales hæ sunt, deo aureæ dicũtur, quæ item uirtutẽ notare uidentur re ac uerbo absolutam, quod hæc uestibus extent, ac panno supersunt.

IN PSALM. 45.

H

Proportio ad oculum, et medium. Opus bonum.

Velut oculis euenire solet, ut interualla remota, hebetẽ faciunt uisibilium comprehẽsionem, propinquitates uerò ac uicinitates intuentium, ocyus ac distincte notitiã uisibilium præbẽt, Ita & in contẽplationibus puris, is qui per bona opera, sese Deo familiarem ac propinquũ non reddit, ipsius opera puris mentis oculis uidere non poterit, idcirco, Venite, appropinquate, & sic uidete opera domini. &c.

I

Calamus Lingua iusti.

Sicut calamus instrumẽtum scribẽdi est, ipsum scitè mouente manu ad eorum significationem quæ scribuntur. Sic etiam iusti lingua, quam sanctus mouet spiritus, æternę uitæ uerba ardentium cordibus inscribit, tincta quidem non atramento, sed spiritu Dei uiuentis.

K

IN PSAL. 33.

Lumen. Iustitia.

Sicut sensibile hoc lumen non omnibus similiter oritur, sed habentibus oculos & uigilantibus, & nullo impedimẽto prohiberi ualẽtibus, recte conspicitur solis aduẽtus, Sic & iustitiæ uerum lumen, quod illuminat omnem hominẽ

uenien

uenientem in hunc mundum, non omnibus eius splendorē præbet, sed his tantum, qui rectè erga Deum se habēt. Lux, inqt, orta nō peccatori, sed iusto, Vt enim ortus est sol, sed nō uespertilionibus, nec aliis animalibus nocturnis, Sic & lux natura quidē ipsa fulgens & clara est, nō tamē omnes claritatis participes existunt. *Sol.*

IN PSALM. Bened. do. in om. temp. A

Linguam hominis similem fecit lenæ cuidam & conciliatrici, quæ parata est seu bonam, seu malam concupiscentiā ad effectum perducere. *Lena. Lingua hominis.*

Nō aliter quàm ceruus uenenum ex antris trahit halitu suo, & purgat. Ita quidam sua pia cōuersatione alios à peccato retrahunt, & conuertunt. B *Ceruus. Vir pius.*

IN PSALM. 59. C

Ego fratres hodie uestram ad audiendum alacritatē respiciens, & meam dicendo debilitatem considerans, quādā similitudinem pueri infantis mihi uidere uideor, qui lacte, ubere materno ob ualetudinem deficiente prohibetur. Mater uerò filii desiderium sentiens, quanquam exiccato lactis fonte, uexata tamē, & manibus puerilibus pulsata, ubera qualiacunq; prębet, nō tam ut infantem nutriat, quam ut flentem sedet, & ad quietem adducat. Sic itaq; mihi euenit, qui quanquam ualde sum ex hoc morbo corpore debilitatus, non consolationem uobis quidem optatum, ac dignā offeram, sed copiam ac facundiā, qualem possumus, præstabo. Quamobrem ingenti charitati uestræ tantum satis erit, uestrum in me desiderium sola uoce sedare. *Mater exsiccata habens ubera & ablactās infantulum famescentem.*

D

Flamma, quæ a proprio fumo supprimitur, aditum liberum non habet, sed circa illum uoluitur, Sic & uirtute animas dirigente tabescere deiicique à turbationibus non contingit, cum nullum ad exteriora respirationis exitum habeant. *Flamma à proprio fumo suppressa.*

IN GORDIANVM martyrem, militum Cæsarieñ. E

Quēadmodum ex igne naturaliter emicat splēdor, ex unguēto quoq; prestanti diffunditur odor, Sic e sanctorū cōmemoratione gestorum, ad omnes prouenit utilitas. *Ignis. Vnguētū.* F

Sicut arbores, quæ bona ferunt poma, proprię bonitatis laudem nutriēti tribuūt humo, Sic iste ex nostræ urbis ꝓdiens *Arbores pomiferæ.*

diens utero, ad summumq; gloriæ culmen euectus, patriæ, quæ eum produxit atque aluit, honorē gloriosissimi martyrii tribuit. Iucunda sunt nobis externa poma, modò delectent sapore, sed nostro longe gratiora gustui propria quā peregrina, pręterquàm quòd & gloriam quandam nobis cōferre uidentur.

G *Odoramenta.* Quemadmodm suauia aromatum odorametna, propriū quiddam per aerem continētem spirant, quibus pręsentes recreantur. ita uir bonus toti sibi commorantium cōtubernio salutaris & iucundus.

H *Apes & columbæ.* Quemadmodum apes fumo fugātur, & columbas fœtor expellit, Sic uitæ nostræ custodem angelum lugubre, ac putens abigit peccatum. Sed & delicti cuiuspiam reticentia, latens est animi morbus.

I *Tragœdi. Lugētes.* Veluti tragœdorum est fictio personaque accommoda, quibus theatra constituūt: Sic tu ordine putas lugenti, & personam, & formam conuenientem esse oportere, uestē in primis atram, comam squallentem, tenebrosam domū, sordidam, pulueru lentam. Rerum euentum formidabo? non mētem auertam? Non sinam mea plaga improuisa præcipitē agi, iam diu probè instructus sum, nihil humanum stabile. Magnæ ciuitates atque illustres & munitionum claritate & colendorum potentia, & reliqua copia domi forisque pollentes, in solis ruinis, signa ueteris nobilitatis ostendunt. *Signa ueteris nobilitatis.* Et nauigium quod ex multis sępe naufragiis seruatum sit, ac millies quidem mare uelociter percurrit, milleque comeatus uectoribus tulerit, uno demum spiritus impulsu dissipatur. *Exercitus.* Exercitus quoque sæpe uictos in prælio, hostibus quandoque mutata fortuna, miserum spectaculum factus est. Gentes item omnes & insulæ in magnam prouectæ potentiam: Et ut tempore deflerunt, aut libertatem cum seruitute commutauerunt. Denique quodcunque è maximorum & intolerabilium malorum dixeris, nullum est, quod in uita piorum exemplum non habeat. *Lances. Lapidis frictus.* Sicut enim pondera in uitæ lancibus iudicamus, & auri differentiam lapidis frictu probamus, Sic ad mensuram rerum nobis a domino propositarum memoriam referentes, nequaquam a modo & ordine excidamus. Sicut

qui

qui oculis infirmi, sunt a rebus ualde claris uisum auertunt, in floribus & herbis conquiescunt, Sic & animam non iugiter tristitia respicere, nec pręsentibus rebus mœstis adhærere, sed ad uariorum bonorum contemplationem oculos tollere oportet. Hoc itaque modo uita gaudebit, si Deum semper suscipiat. *Laborantes ab oculis.*

IN SANCTAM CHRISTI NATIVITATEM.

A *Ignis deitas. Ferrum. Humanitas Christi.*

Quomodo ergo inquit corporali infirmitate Deus uerbum repletus non est, Hoc modo, inquam, quo neque ignis ferri proprietates in se traiicit. Nigredinem habet ferrũ & frigus, ignoscens tamen speciem ignis induit, & candescens ignem non infuscat, & ut ipsum flammascit, ita flammam ignis sui frigore non restinguit. Pari ratione humana domini caro diuinitatis particeps facta, diuinitati suę ĩfirmitates non impertiit.

B *Remediũ salutis ac cõmodũ.*

Vt enim remedia salutaria ubi corpori accommodata fuerint euincunt noxia, & ut tenebræ in domum illatis luminibus resoluuntur: Ita mors quæ in humana natura tyrannidem exercuerat, deitatis aduentu profligata est, & ut in aqua facies quã diu nox & tenebrę sunt liquores, sub sua potestate tenet, ad solis uero in calescentis radios eliquescit, Ita usque ad aduẽtum CHRISTI mors regnauit, Vbi uero apparuisset gratia Dei saluifica illa, & exortus esset ille sol iustitiæ, abscorta est mors in uictoriam, ueræ uitæ accessum non ferens.

C *Sol. Christus innocens.*

Nonne uides solem & in cœno agentem & sordidis adlucentem nullam tamen inde graueolentiam contrahere? Sed contra ubi assiduus hęserit, purulentias exiccare? Quid igitur times impassibili & syncerae naturæ, ne maculam à nobis referat.

D *Crystallinæ bracteæ.*

Vt enim lumen per crystallinas bracteas, Ita per humanum corpus diuina uis relucet, illustrans eos qui puros habent mentis oculos.

E *Lumen. Diuinitas.*

Quomodo igitur per unum, inquit, in omnæis deuenit lumen, aut quo pacto in carne diuinitas esse possit, eodem, inquam, modo, quo ignis in ferro, non transitione, sed communicatione Non enim ad ferrum ignis excurrit, sed i suo

loco

loco permanens, uim suam ei impertit, nec impertiendo id minuitur, quanquam id quod ipsum recipit totũ cõpleat. Hoc modo uerbum Dei non dimotum a sese habitauit in nobis sine ulla immutatione.

F In illud LVCAE, Destruam horrea mea &c.

Gulones. Auari. Mihi auaritiæ uitium non dissimile uidetur gulonũ moribus, qui potius optant ingluuie dirumpi, quã ex reliquiis aliquid ad indigos peruenire.

G *Semẽtis. Elemosina.* Quemadmodum enim sementis, quæ in terram iacitur, lucrum affert ei qui iecit, Ita etiam panis in esurientis manum seminatus multiplex commodum in posterum reddit.

H *Insaniẽs. Auarus.* Quemadmodum enim qui insaniunt, non res ipsas uident, sed quæ morbus affingit, Ita tua anima auaritia occupata nihil nisi aurum, nihil nisi argentum contemplatur, aurum libentius quam solem intuens.

I *Pueri prano maloque ingenio.* Pueros quidem nequioris ingenii affatim sinibus rebus quas cupide affectãt satiari, ut expleti nimia copia, deinde fastidio nauseaque laborent, uerum non idem fit in auaro quanto enim plura ingurgitat, tanto plura concupiscit.

K *Putei inexhausti.* Putei qui exhauriuntur, melius fluunt, quibus si suas aquas intactas relinquas, fœtorem contrahunt, Ita etiam diuitiarum quies inutilis, motus & transgressus publice utilis est & fructuosus.

L *Theatri sedilia.* Quẽadmodum si quis in theatro sedilia occupet, ac deinde superuenientes excludat, sibi proprium uendicans qđ omnium usui patet, ad eum modum se diuites gerunt. Cũ enim quod commune est, priores inuaserint, ex præoccupatione id proprium sibi faciunt.

M HOMILIA aduersus diuites.

Medicus. Christus. Si medicus membra uel ex natura, uel ex morbo mutilata correcturum sese polliceretur, non cum dolore eius uerbo acciperes? Cum uero magnus ille animarũ medicus cupit te omnibus præcipuis membris maxime uitalibus absolutum facere, in quibus deficis, beneficiũ istud repudiabis?

N *Viator.* Cæterum mihi uidetur hic adolescentis affectus aut eorũ qui huic similes sunt, istiusmodi esse, ac si quis uiator desiderio alicuius ciuitatis, donec ad ipsam ꝑueniat, cursum inten-

intendat, ac deinde mansionem in suburbanis eligat, paulū progrediendi tædio omnem priorem exanclatum laborem sibi inutilem reddens, seq; ab omni urbanorū spectaculorū pulchritudine excludens, istiusmodi illi sunt qui reliquia facienda suscipiunt de bonis suis dimittendis, renituntur.

Tum quidem cum aurum das ut equum compares, animo non angeris cum uero corruptibilia exponis, ut cœlorum regnum accipias, lachrymandum tibi putas. A *Mercator. Christianus.*

Vt cariosas naues procellæ & turbines, Ita mala uxorū studia infirmas maritorum suorum animas demergunt. B *Curiosæ.*

Vt enim ebriosis si potum augeas, causam bibendi accumulas: Ita ēt qui recenter ditati sunt, quo plura possident plura concupiscunt, auctariis morbum semper alentes. C *Ebriosi.*

Non aliter quam qui scalas ascendunt, ii enim semper pedes ad superiorem gradum attollunt, nec prius cōsistunt quam ad summum euaserint, Eodem modo & isti non remittunt sui impetus uim, donec in altū subuecti, præcipiti casu sese addant. D *Scalas ascēdētes. Ambitiosi.*

Quemadmodum fluuii exiguo fonte orti incrementis subinde acceptis ita augescunt, ut resistere illis nequeas, & uiolēto impetu quicquid obstat secum trahuntq́. Ita ēt qui ad magnam potentiam euadunt, ex ipsis se oppressis maiores ad nocendum uires accipiunt, & ꝑ eos quos antea læserunt, reliquos in seruitutem redigunt. & potētiæ incremento uberiorem facultatem male agendi nanciscuntur. E *Fluuij.*

Nec pueris sub pædagogo constitutis similis fias, qui castigatione irritati, scindunt libellos, patre uero consolante, ac cibum præbente, uestem concerpunt, uel matris ora unguibus petunt. Nam & gubernatorem tempestas, & athletam stadium, & ducem pugna, magnanimum uero & plane Christianum calamitas, tentatio, prouocatio, labor & incommodum probant, & ostendunt. Res tristes animam ut aurum deprehendunt. F *Pueri castigati.*

Vt enim corpus umbras, ita animas peccata sequuntur, euidenter res gestas efficientia. G *Vmbra.*

HOMILIA in fame & siccitate habita.

Quāobrē sint aures uestrę dociles, molliter admittentes admonitiones, cedātq; docēti, ut cera ei q̄ sigillū imprimit. H *Cera.*

Quum

I *Aes. Aurum. Vsura.* Quum.n.æs & aurum, quæ natura sua infœcunda sunt, fœnus suum, hoc est fœtus edant, quæ ex natura fœcunda est, sterilis facta est, & in pœna eorum, qui ipsam incolunt, sterilitatis damnata est.

K *Lurcones.* Quid? an putas eum non respicere angustias tuas? imo habet cibum in manibus, sed elargitionē eius differt, ut cognoscat an uita tua similis sit lurconibus, & ingratis.

Illi enim quoadusque cibum in ore gerunt, laudāt, assentantur magnificè admirant: Si uero mēsa aliquantisper differat, maledictis uelut lapidibus eo feriunt quos paulo ante perinde ac Deos ob ciborum lautitias adorabant.

L *Decursus Fluuij. Tempus.* Fluunt enim tempora, nec moratorem expectāt, festināt dies, ignauū & cessatorem prætercurrentes, & quemadmodum fieri nō pōt, ut decursum fluuii sistas, ac aqua eius ad necessaria ut possis, nisi in primo occursu, & ubi obiicit humanis, Ita neq; tēpus necessariis circuitibus impulsum cohibere queas, aut iā elapsum ad caput reuocare, aut usum illius habere, nisi quis quum se offert, arripiat.

M *Adam.* Vt enim Adam male comedens, peccatum induxit. Ita nos insidiosam escam edimus, nisi necessitati fratris, & esuriei medeamur.

N *Ouiū greges.* Ouium greges in uno & eodem monte pascuntur, qui magno cum numero ad carpēdum pabulū in eodē campo errant singuli singulis (quatenus opus est) usum cōcedunt. Nos contra rebus cōibus sinus nostros farcimus, & quæ multorum sunt, soli retinemus.

O AD GREGOR. Theologum.

Amicorū liberi. Sic tuam epistolam agnoui, ut ii facere solent, q amicorum liberos ex similitudine in ipsius conspicua agnoscūt.

P *Oculus uagus.* Vt oculus cōtinuo circumactu uersatus, & nūc horsum illorsumq; deflexus, nunc sursum deorsumque erectus uicissim ac depressus exacte cernere nequit, sed obtutu incūbere in rem uisam eum oportet, siquidem conspectum rei perspicuum facturus est: Hunc in modum mentem humanam sexcētis mundi curis distractam euidenter cernere ueritatem, uix est ut euenire possit.

Q *Tabulæ ceratæ.* Neq; in tabulis ceratis scribere possis, nisi prius litera dispunxeris quæ ante scriptæ fuerunt. Neque aīæ prius diui-

na

na placita accõmodaris, q̃ anticipatas opiniones ab ea exe meris. Vt autem feræ bestiæ blãda manu permulsę, leui cer tamine superantur: Ita libidines, pauores, mærores animę, neneficia mala consuetudine sopita, nec perpetuo irritamento effero efferata, eluctabiliora deinde ui rationis fiũt. *Feræ bestiæ. Vitia.*

A Quemadmodum autem pictores cum imaginẽ ex imagine pingunt, exẽplar identidem respectantes lineamenta eius transferre conantur magno studio ad suum opificiũ: Ita qui sese meditatur omnibus numeris uirtutis absolutũ reddere, ueluti simulachra quædã spirantia ac actuosa sanctorum uitat respicere oportet, probaq; opera illorum, sua mutando facere. *Pictores. Vir ad perfectionem aspirans.*

B Neque uerò ad discendum uerecũdum esse oportet, nec ad docendum malignũ, quod ab alio tute didiceris, nequaquam clã habendum, cuiusmodi facere mulieres improbæ solent, quæ ex aliis ipsæ q̃ sitos liberos uiris suis tollendos subiiciunt, patrem emẽtientes, authorem uerò ipsum prodere grata commemoratione decet, uerumq; ipsius sententiæ parentem. *Suppositij liberi. Doctrina occultata.*

AD CHILONEM De uita solitaria.

C Omnis panis nutrimentum affert ad salutem, ægris aũt sæpe inutilis. Sic & oĩs scriptura diuina ex Deo est. ac ad modũ fructuosa, nihilq; per se immundũ atque impurũ retinet aut præbet, nisi ei qui illud esse putauerit immundũ *Panis. scriptura.*

D Iis comparari possum qui in mari ob nauigandi imperitiam periclitantur, quumq; nauigii magnitudinem ut multam maris turbationẽ præbentem metuant, inde in lẽbum uel scalmum migrãtes nihilominus ac in magna naui naufragantur & uacillant. Tale quid & nobis contingit. *Nauigãtes.*

DE GENTILIVM scriptorum libris euoluendis.

E Velut hi qui tingunt cum primo quibusdam modis id quod colorem recepturum fit præpararunt, tandem postea florem superinducũt, siue purpureum, siue quẽuis alium: Eodem nos itidẽ modo, si ut indelebilis sit apud nos probitatis sentẽtia, cupimus his cum extraneis disciplinis fuerimus imbuti tũc sacris & occultis operam dabimus, & quasi solem in aqua prius uidere assuefacti, ad ipsam lucem dirigemus intuitum. *Qui probi esse uelint.*

Vt

F *Planta. Aïa uirtute ornata.*

Vt plantæ propria uirtus est fructum producere, afferũt tamen aliquem ornatum & frondes ipsæ circa ramos diffusæ: Ita profecto & animæ præcipuus quidem fructus est ueritas, non inamœnum tamen est hac extranea circundari sapientia, quæ tanquam frondes quædam & fructui tegmen præbeat, & speciem intuentibus latiorem ostendat.

G *Rosæ. Sentes.*

Velut in rosis legẽdis sentes uitamus, Ita quantum utiliter sumptum est accipientes, reliqua quę nocere possunt, declinabimus.

H *Apes. Lector diligens.*

Velut enim florum, reliquis quidem usque ad odorẽ, & colorem est usus, apes autẽ mel ex ipsis excerpere nouerũt, Sic & qui diligẽtes in legendo existunt, nõ solum quod dulce, iucundumque fuerit in eorum libris persequuntur, sed quandam ex iis utilitatem animò referre contendunt.

I *Apes.*

Velut apes non omnibus floribus similiter insidũt, neq; ex eis ad quos accedunt, omnia auferre conãtur, sed quãtũ ipsis ad opus necessarium fuerit cõprehẽdentes, reliquũ dimittunt: Nos etiam ut sobrii, sapientesque, quãtum cõgruũ nobis propinquũque ueritati ex ipsis fuerit ꝑsequamur, reliqua prætereamus.

K

DE agendis DEO gratiis.

Naufragi.

Quemadmodum autem ii qui sunt in littore constituti, erga eos qui in mari naufragium patiũtur, misericordia mouẽtur, non tamen ob hãc curam & misericordiam, propriã amittunt securitatem, Sic & illi ꝗ proximorum peccata lugent, & querũtur, propriam uita ac conscientiæ puritatis lętitiam nõ amittũt, quin potius ob has pro fratribus lachrymas effusas lętitiam augẽt, gratiamq; Dei ac domini nostri Iesu Christi magis promerentur.

L *Vermes. Anxietates.*

Sicut enim uermes in lignis mollioribus innascuntur maximà: Sic animi anxietates in mollioribus hominum mentibus oriuntur.

M

IDEM alicubi.

Athleta.

Athletam, qui de rebus pulcherrimis contendit, in stadio pietatis prodeuntem, plagas aduersariorum, spe coronę sempiternę generosè ferre oportet Nam in ludis ac certaminibus qui se ad palestræ labores accingit, minimè cunctabũ

dus

dus aut proprium dolorem respiciens, ultro in aduersarios ꝑcurrit, ac simul gloriæ & uictoriæ cupiditate incēsus, omnis incommodi obliuiscitur. Sic itē studiosus, & si aliquid acerbitatis aut incōmodorum obuenerit, animi lætitiā minime poterit amittere, qm̄ (ut ait Apostolus) tribulatio patientiam operatur, patientia probationem, probatio spem spes non confundit &c.

IN IVLITTAM martyrem. A

Sicut.n.in custodias cōiectorum quidam plus temporis in pædore & uinculis retēti, nōnulli suæ miseriæ celeriorē inueniunt liberationem: Sic & animæ quædam in hac uita diutius retinentur, aliæ minus, secundum cuiusq; dignitatis proportionem, sapienter quidem & profundè. *In carcerem coniecti.*

B

Quemadmodum enim oculi uehementer splendidum iuxtapositum non uident, uerùm recessu quodā mediocri egēt: Sic & animæ ingratæ in bonorum priuatione, præteritorum tantum gratiam sentire uidentur. *Oculi. Animæ ingrati.*

C

Natura nihil patitur imperfectum. Et imago quæ tantū ex parte media uidetur, nō uisum ac spectatorē admodum delectat. Et itineris labor inanis quidē, nisi ad statutum ꝑueniat locum, quo uiator præscripsi. Et currētes in stadiis, uno sæpe tantum gradi deficientes, à palma excidunt. *Imago. Iter. currēs in stadio.*

D

Quemadmodum enim ægri & debiles, rebus utuntur ad durandum aptis: Sic & stulti sapiētia indigena, meliusq; lōge ipsam quam argenti & auri thesauros mercari, longeq; item carior lapidibus pretiosis, & omne admodum pretiosum ipsa prorsus dignum non est. *Valetudinary.*

E

Quemadmodum is qui sagittam tendens ad metam dirigет, nec ultra, nec citra, nec utrobiq; errando à uia proposita excidet: Ita rectus iudex factitabit, nec in iudicādo personam, uacillabit. *Sagittā tendens. Iudex.*

SVPER uerbis MOSEOS, Attende tibiipsi. F

Quemadmodum corpora debiliora prudentissimi medici, quibusdam ante remediis ad sanitatem conseruandam, & morbis occurrendum uti solent: Sic & animarū nostrarum uerus curator, quum nos ad peccata pronos, ac lubricos in uitia conspiceret, præcipuis nos custodiis muniit ac circumsepsit. *Corpora debiliora.*

Quem-

G *Libra.* Quemadmodum in libra contingit, si alteram pessundes lancem, alteram ex aduerso leuiorem constitues. Sic & corpori, & animæ solet euenire, alterius pōdus excedēs, leuius necessario reddit alterius.

H SVPER ILLO: Quod Deus nō sit author malorum.

Pestilentia loca. Quemadmodum enim in pestilentibus locis epotus aer latentē corporibus morbum iniicit. Sic item in praua consuetudine ac cōuersatione maxima nobis mala hauriūtur, etiam si statim incommodum non sentiatur.

I *Medicus sedans. Deus puniens.* Medicus si labores & dolores addit, cum morbo, non cū ægroto dimicat: Sic bonus Deus salutē omnibus ꝑ castigationem ac pœnam distribuēs. Tu nequaquā medico irasci debes, si ex membris hæc incidit, illa urit, illa uerò corpore omnino separat. Sed ualde lucrifacis, & seruatorem eū uocas, quòd in parui corporis parte, morbū curet priusquàm ad totum corpus morbus perueniat. Quādo ciuitatē uideris terræmotu concussa, colonis priuari, aut nauigium mercibus plenum in mari dissoluit contra uerum iudicem & seruatorem armare linguam non dubitas. quum te intelligere oporteat, quemadmodū moderati labores, medicina sunt hominum. Nam ex diligentia utilitas prouenit. Quando uerò dolor ob curā minime lenitur, necessaria est inutilis mēbri alienatio, ne morbi eius continuatio, cætera corporis uitalia percurrat. Ex quo non incisio, aut cauterium, non medicus causa, sed morbus.

K *IN HEXAMERON congressione VIII.*

Obliuiosi uiatores. Vt obliuiosi uiatores facere cōsueuere, qui si quam rem sibi necessariam reliquissent, & si longis itinerationibus magna uitæ spacia transierint rursus tamen eadem redeūt uia, digna desidia sua pœnam luentes, eum inquam laborem, quem in remeando suscipiūt: Sic & nos ut uidet agimus, necesse est eadem uia redeamus oportet.

IDEM ALICVBI.

L *Serpens.* Vt serpens, priusquam uadat ad bibendam aquam, euomit uenenū omne: Ita tu omne uenenum iræ amarum euome, & remitte conseruo tuo centū denarios, ut ibi dimittātur decem millia.

IN PRINCIPIVM Prouerbiorum.

Sicut

Sicut enim qui clauos corpori infixos habet, doloribus pressus, non facilè quicquam agere potest, Sic Dei timore cõfectus nõ oculi ut præter decorem, nõ manus ad nefarias mouere actiones, non denique paruum aliquid aut magnũ contra officium agere poterit, quasi angustia quadã & motu minarum domini uictus atque oppressus. A *Clauo cõfixus. Timens Deum.*

Quemadmodum enim parui pueri doctrinã despiciẽtes, ob ferulas flagellaq;, quæ magistri & pædagogi adhibere solent, attentius dictata suscipiunt, & ipse sermo ante plagas nõ auditur, post uerbera doloresq; uelut statim apertis auribus & auditu excipitur oratio, & memoria custoditur, Sic qui diuina audiunt præcepta, & ad ea seruãda se negligenter habent, postquam à Deo disciplina eis inflicta est, ad ipsius mandata seruanda, ac ei obtemperandum uoce quadã excitati uidentur. B *Paruuli. Qui à domino flagellãtur.*

Quemadmodum enim lepores uulpesque canibus aliam cursu monstrantes uiam, aliã conuersi tenent. Sic huiuscemodi orationis inuolucra spiritualis doctrinæ simplicitatẽ ac uiam detorquent. C *Lepores. Qui aliud docẽt aliud faciunt.*

Sicut enim mare in eodem statu cõsistere nõ diu potest, sed quod uides trãquillum, paulò post uentorũ impetu turbatum aspicies, quodq; horridum & undis feruens ac tumidum, mox multa quiete consistere uidebis, Sic humanæ res facile uertigines mutationesque accipiãt. Propterea gubernatoris & usu & arte indigent, ut in uitæ tranquillitate mutationum inundationes facilè non recipiant. D *Mare. Humanæ res.*

D. CLEMENS EPIST. PRIMA ad Iacobum fratrem domini.

Similis nanque omnis Ecclesiæ status naui magnæ, quæ per undosum pelagus, de diuersis locis & regionibus uiros portat ad unam potentis regis urbem properare cupientes, sit ergo nauis huius portus dominus ipse omnipotẽs Deus, gubernator uerò sit Christus. Tum deinde proretæ officiũ episcopus impleat, presbyteri, nautarum: diacones, dispensatorum teneant locum. Hi qui catechizant, nautologis conferantur, epibatis autem totius fraternitatis multitudo E *Nauis.*

sit similis, ipsum quoq; mare hic mūdus habeatur, uētorū uerò uarietates & turbinū, diuersis tentationibus cōferantur persequutiones ac tribulationes & ꝑicula fluctibus exęquātur. Terreni uerò spiritus qui uel de torrentibus, uel de conuallibus spirant, pseudo prophetarum & pseudoctorū improbæ doctrinæ uerba ducātur. Promontoria uerò & loca confragosa, hi qui in potestatibus seculi sunt iudices, & pericula minātur ac mortes. Bithalassa uerò loca, quę dupli cibus undæ fallaciis æstibus uerberantur, dubiis mēte & de promissionum ueritate nutātibus cōferantur, atq; his qui irrationabili fidem nostram ratione discutiūt. Hippocritæ uero & dolosi, piratis similes habeātur. Iā uerò rapidus uortex & tartarea Charybdis, & saxis illisa naufragia, ac mortiferæ submersiones, quid aliud ęstimanda sunt? Restat igitur quo hæc nauis cursu prospero, tuta possit portum desideratæ urbis intrare, ita Deo precē fundere nauigātes, ut mereātur audiri. Audiri autem à Deo ita demum merebuntur, si operationes ipsæ bonis moribus, & bonis operibus adiuuētur. Sed ante oīa cum quiete & silentio epibatæ, id est, laici in suis unusquisq; resideāt locis, ne forte per inquietudinē & incōditos inutilesq; discursus, si passim uagari cęperint, uel ab officio suo nautas impediāt, uel in alterum latus per inquietudinem eorum nauis pressa demergatur. Nautologi de mercedibus cōmoneant, & nihil omnino quod ad diligētiam, uel disciplinā pertinet diacones negligant; Presbyteri uelut nautæ, aptent singula ad instructionem nauis diligenter, & instruant quæ in suo tempore requirenda sunt. Episcopus tanquam proreta uigilāter & solicitè gubernatores uerbo custodiat Christi. Saluator dominus, gubernator ecclesiæ suæ diligatur ab omnibus, & ipsius solius præceptis ac iussis credat & obediāt omnis ecclesia, Deo quoq; indesinenter suppliciter a cunctis de prosperitate uentorū nauigantes omnem tribulationem, & omne periculum sperent, tāquam immane profundum mundi istius & uitæ humanæ pelagus nauigantes, in quo & esuriendum sit & sitiēdū, nuditatem quoque ferendam, morbos etiam corporis, & ęgritudines tolerandas. Insuper & hominum insidiis ac dolis sæpe laborādum, quippe, qui & dispergendos se nōnunquā

Promontoria. *Iudices.* *Bithalassa dubij in fide.* *Piratæ.* *Hipocritæ.* *Epibatæ. Laici.* *Nautologi.* *Diaconi.* *Proreta. Episcopus.* *Gubernator Christus.*

nouerint, sed aliquando etiam cõgregan los. Vomitus quoque & sugillationes ferendas, cum ex cõfessione peccatorũ, & reiectione criminum. uelut male cõgregati in uisceribus fellis iactura facienda est, & obiicienda prorsus à corde omnis ĩtrinsecus latens amaritudo peccati, si qua fortè ex desideriis iniquis, uelut ex cibis noxiis congregata est. Quam utique cum euomuerit quis & abiecerit, ingentis ægritudinis liberabitur morbo, si tamen post uomitum, quæ ad sanitatem pertinet sumat.

LIBRO PRIMO RECOG.

Voluntas & consilium Dei latu.t hoĩes multis ex causis. Primo quidẽ ꝓ institutione mala, pro sodalitatib. pessimis, pro cõsuetudine neq̃, pro colloquiis nõ bonis, pro præsumptionibus minus rectis: pro his, inq̃, oĩbus, primũ erroris, inde cõtẽptus: tum infidelitas & malitia, auaritia quoq; & uana iactãtia, aliaq; his similia mala, uelut fumus qdã immẽsus, uniuersam mundi huius domũ repleuit, & habitantibus intrinsecus intuendi conditorẽ suum, aspectũ liberũ nõ dedit, neq; quæ ei essent placita peruidẽdi quid igitur his qui sunt intrinsecus conuenit? nisi ut ex intimis præcordiis clamore prolato, auxilium inuocent eius, quẽ solus domus fumo repleta nõ claudit, & accedens aperiat ianuam domus, quo possit fumus quidẽ intrinsecus habetur, excludi, lux uerò solis quę extrinsecus resplendet, induci. Hũc ergo qui ad auxilium domus caligine ignorantiæ, & uitiorum fumo repletæ, requiritur: illum esse dicimus, qui appellatur uerus Propheta qui solus illuminare animas hominũ potest, ita ut oculis suis, uiam salutis euidenter inspiciat. A *Voluntas & consiliũ Dei. Fumus. Vitia.*

Sicut enim sine oculis cernere nemo potest, nec sine auribus capere auditum, uel absq; naribus odoratum, neq; sine lingua gustum sumere, aut absq; manibus aliqd cõtrectare: Ita impossibile est absq; uero Propheta, quæ Deo placeant, noscere. B *Sensitiua potentia. Propheta uerus.*

LIBRO III. Recog.

Et Petrus: Si propter te, inquit, qui ad cõtradicendũ tantummodo uenis, rogaret de his dicere, nunquã à me unum saltem posses audire sermonem. Sed quoniã necesse est agricolam, qui uult bonã terrã seminare, nõnulla semina perdere etiã in his petrosis, aut in his, quæ ab hominibus cõculcã- C *Agricola. Concionator.*

da sunt, uel in dumosis ac repletis sentibus locis, sicut & magister noster exposuit diuersitatem propositi uniuscuiusq; animæ per hæc indicans non morabor.

D *Meßis tẽpus Iudicij dies.* Sicut data à Deo pluuia, ex æquo & fruges nutrit, & lolium: messis autem tempore, frumenta quidem cõgregant̃ in horreũ, paleæ uerò uel loliũ igni consumunt̃, Ita in die iudicii cum iusti introducentur in regnum Dei, iniusti aũt abiicientur foras, tunc etiam iustitia Dei ostendetur.

E *Testa ouacea. Mundus.* Sicut testa ouorum quamuis pulchrè facta, & diligenter formata uideatur, necesse est tamen eã frangi & resolui, ut inde pullus procedat, & illud pro quo totius oui forma expressa uidetur, appareat, ita ergo & huius mũdi necesse est transire statum, ut status ille sublimior regni cœlestis effulgeat.

LIB. vi. recognit.

F *Neglecta terra. Sensus.* Quoniam quidem sicut terra cultore neglecta, spinas & tribulos necessariò producit. Ita sensus uester longi temporis incuria, multas & noxias opiniones rerum, & intelligentias falsæ scientiæ germinauit. Opus est nunc multa diligẽtia ad excolendum rus mentis uestræ, ut id sermo ueritatis qui est uerus & diligens cordis colonus, assiduis excolat disciplinis.

LIBRO recog. IIII.

G *Ignis. Cupiditas.* Sicut enim ignis quantò magis ligna acceperit, tãtò amplius accenditur, & inualescit. Ita & cupiditatis rabies, per ea quæ adipiscitur, auctior & uehementior efficitur.

H *Dux militum. Fidelis quisque.* Sicut enim is qui acceperit sub se milites, etiãsi ipse inferior, & illi superiores sint uiribus, tñ dicit huic uade, & uadit, & alii ueni, & uenit, & alii fac hoc, & facit. Hoc aũt põt non propria uirtute, sed Cæsaris metu, Ita & fidelis quisq; dæmonibus ĩperat, etiãsi uideantur illi multò esse hoĩbus fortiores. Non propter suã uirtutem, sed propter Dei qui eos subiecit potestati. Nã & quod diximus, ut Cæsar apud omnes milites, & in omnibus castris, atq; in omni regno timeatur, cũ sit unus, & fortassis exiguus uiribus, nõ nisi potestate Dei agitur, qui tumorem dat omnibus ut uni obtemperent.

LIBRO v. recog.

I *Sciolus.* Nihil enim grauius, quam si id quod ignorat quis, sci-

re se credat, & defendat uerum esse quod falsum est, q̄d tale est, quale si quis ebrius sobriū se putet, & agat quidem cuncta ut ebrius, sobrium se tñ & ipse putet, & dici à cæteris uelit: Ita sunt ergo & hi qui ignorantes quod uerum est, speciem tamen alicuius scientiæ tenent, & mala quasi bona gerunt, atque ad perniciem, quasi ad salutem festinant. *Ebrius.* *Arrogãs.*

A Tale est enim hoc, quale si quis æger ad medelam sui, medicum pariter & uenenarios inuitet, cum illi nocere quidem possint, curare nō possint, uerus autem medicus, uenenis illorum recuset sua medicamenta miscere, ne aut pernicies bono, aut sanitas nocentibus adscribatur. Dicis ergo, indignat̄ aut inuidet Deus, si cum ipse benefaciat, aliis gratiæ referantur. Etiam si non indignetur, non uult tamen erroris author existere, ut sui operis beneficio inani idolo fides detur. Quid certè tam impium, tam ingratum, quàm à Deo beneficium consequi, & reddere lignis ac lapidibus gratiam. *Aeger. Medicus Venenarium aduocans. Vir ad idola confugiens per auxilium.*

LIBRO recog. vi.

B Sicut sæpe uidimus putrefactas & emortuas corporis carnes, à cōnexione uiuentium mēbrorū ferro secāte separari. Tale ergo aliquid est quod agit ueritatis agnitio: necesse est enim, ut salutis causa filius, uerbi gratia qui sermonē receperit ueritatis, à parentibus separetur incredulis. *Putridæ mortuæque corporis carnes.*

LIBRO recog. viii.

C Vident̄ mihi ii qui loquuntur uerbum ueritatis, & qui illuminant animas hominum, similes esse radiis solis, qui ut processerint, & apparuerunt mundo, celari ultrà, aut occultari nullatenus possunt, dum non tam uidentur ab hominibus quam uidere omnibus præstant. *Radij solis.*

LIBRO ix. recog.

D Sicut enim sol omnes stellas splendore sui fulgoris obtūdit, & contegit: Ita & mens per scientiæ lucem omnes concupiscentias animæ inefficaces reddit, & ociosas, futuri iudicii memoriam super eas tanquam radios suos emittens, ita ut ne apparere quidem ultra in anima queant. *Sol. Scientia.*

LIBRO x. recog.

E Sicut.n. fieri solet ubi somnia aliqua uiderint homines *Somnia.*

& nihil certi intelligunt, cum aliquis occurrerit exitus rerum tunc ad ea quæ acciderint, aptant etiã somnii uisum: Ita est & mathesis, antequam aliquid fiat, certi nihil pronunciatur. Postea uerò quàm aliquid acciderit, rei iam gestæ colligunt causas.

Mathesis.

IRENAEVS ADVERSVS HAERESES Valentini & similium lib.1. Ca.1.

F Quomodo si quis regis imaginem bonam, fabricatã diligenter ex gemmis preciosis à sapiẽte artifice, soluens subiacentem hominis figuram, trãsferat gemmas illas, & reformans faciat ex his formam canis uel uulpeculæ, & hanc malè dispositam conformet & dicat hanc esse regis illã imaginem bonã, quam sapiens artifex fabricauit, omnæis gẽmas quæ bene quidẽ à primo artifice in regis imagine cõpositæ erãt, male uerò a posteriore in canis figuram trãslatæ sunt, & per gẽmarum phantasiam decipiant idiotas, qui comprehensionem regalis formæ nõ habeant, & suadeant, quoniã hæc turpis uuplecule figura, illa est bona regis imago. Eodẽ modo & hi anicularum fabulas assumentes, pòst deinde & sermones & dictiones & parabolas hinc inde asserẽtes, aptare uolunt fabulis suis eloquia Dei.

Vitiatæ regis imago Hæreticus.

Anicularum fabulæ.

LIB.iii. CAP.xix.

G Vnde oportebat & te & omnes qui intendunt huic scripturæ, & soliciti sunt pro sua salute, nõ cũ audiũt forinsecus eorũ sermones spõte succũbere: similia enĩ loquẽtes fidelib. sicut prædiximus, non solũ dissimilia sapiunt, sed & contraria & per omnia plena blasphemiis, per quæ interficiũt eos qui per similitudinẽ uerborum inque mille affect.ões eorũ in se trahunt uenenũ. Sicut quis aquæ mixtũ gypsum dans pro lacte, seducat per similitudinẽ coloris, sicut quidã dixit superior nobis, de oibus qui quolibet modo deprauãt quæ sunt Dei, & adulterant ueritatẽ Dei lacte gypsum male miscetur.

Aquæ mixtũ gypsum dãs pro lacte.

LIBRO iiii. contra hæreticos.

H Hæretici alienum ignem afferentes ad altare Dei, id est, alienas doctrinas a cœlesti igne cõburentur quemadmodũ Naath & Abiu. Qui uerò exurgunt contra ueritatẽ, & alteros adhortanĩ aduersus Ecclesiã, remanẽt apud inferos uoragine terræ absorpti, quemadmodum circa Oreb. Dathan

Factiosi Schismatici.

&

& Abiron. Qui autem ſcindunt & ſeparant unitatem Eccleſiæ, eãdem quum Heroboam pœnam percipiunt a Deo.

Quemadmodum qui eſt a terra panis percipiens uocatione Dei, iam non cõmunis panis eſt, ſed Euchariſtia ex duabus rebus conſtans, terrena & cœleſti: Sic & corpora noſtra percipientia Euchariſtiam, iam non ſunt corruptibilia ſpẽ reſurrectionis habentia. A *Euchariſtia panis.* *Qui Euchariſtiã aſſumũt,*

ADVERSVS EOSDEM LIB. V.

Quemadmodum in paleſtra inſueti concertãtes aliis unã quamlibet partẽ corporis, telis ſiue totis complectẽtes manibus per illud quod detinent cadunt, & cadẽtes, putant ſe uincere, eo quod contentioſe teneant illud, quod primũ apprehenderunt, membrum, ſuper hoc autẽ quod ceciderunt deriſui habentur. Sic autẽ & hęretici caro & ſanguis regnũ Dei poſſidere non poſſunt duas dictiones tollentes a Paulo, neq; ſenſũ Apoſt. perſpexerũt, neq; uirtutẽ dictionũ ſcrutati ſunt. Inde aũt ipſas dictiões tenẽtes circa ipſas moriũtur, uniuerſam diſpenſationẽ Dei, quantum in ipſis, euertẽtes. B *Paleſtrity inſcy.*

Gẽtes autẽ quæ & ipſę nõ alleuauerunt oculos ad cœlũ, neque gratia egerunt factori ſuo, neq; lumen ueritatis uidere noluerunt, ſed ſicut mures cæci abſconditi in profundo. C

Qui ergo relinquunt præconium Eccleſiæ, imperitiã ſanctoru præsbyterorum arguunt, non contemplantes quãto pluris ſit idiota religioſus a blaſphemo, & impudẽte Sophiſta. Tales ſunt autẽ oẽs hęretici, & qui ſe plus aliquid præter ueritatẽ inuenire putãt ſequentes ea quę prælecta ſunt uarie & multiformiter, & imbecille facientes iter de iiſdem nõ ſemper eaſdem ſententias habentes, uelut cęci cæcis circumducuntur, iuſtè cadent in ſublatentem foueam, ſemper quęrentes, & nunquam uerum inuenientes. D *Mures.*

PAMPHYLVS Martyr in Apologia pro Origene.

Ego arbitror, quod ſicut in corpore eſcæ abundantia, & qualitas uel quãtitas tibi contraria, febres generat, & febres diuerſi uel modi, uel temporis, ſecundũ eam menſurã quas intemperies collecta materiam ſuggerit ac fomitem febrium, quæ materiæ qualitas ex diuerſa intemperie congregata cauſa uel acerbioris morbi uel prolixioris exiſtit: ita anima cum multitudinem malorum operũ & abundãtiam in E *Febris origo in corpore.*

se cōgregauerit peccatorum competenti tempore omnis illa malorum congregatio concitatur ad suppliciū, atque inflammatur ad pœnas. cum mens ipsa uel cōscientia per diuinam uirtutē omnia in memoriam recipiēs, quorum in se signa quędam ac formas cum peccaret, expresserat, & singulorum gestorum suorū quæ uel fœdè ac turpiter gesserat, uel etiam impiè commiserat, historiam quandam scelerum suorum ante oculos suos uidebit expositam: Tūc & ipsa cōscientia propriis stimulis agitatur atque cōpungitur, & sui ipsa efficitur accusatrix & testis. Quod ita sensisse etiā Apostolum Paulum puto, cum dicit: Inter se inuicem cogitationibus accusantibus, aut etiam defendentibus in die cū iudicabit Deus occulta hominum secundum Euangeliū meū per Iesum Christum.

DIDYMVS libro primo de Spiritu S.

F *Vnguentum uase contentū. Christi nomen.* Vt unguentum quod uase cōtinetur, habet quidē odoris substantiam, sed prohibetur lōgius spargi, quia uase intrinsecus clauditur: quū autē uas foris fuerit effusum, emittit procul beneuolentiam: Ita Christi nomen beneuolens ante aduētū eius in solo Israelis populo uersabatur quasi Iudæę uasi inclusum. Notus enim, ait, in Iudæa Deus, in Israel magnum nomen eius. Quādo autē coruscās in carne saluator in uniuersam terram, quin potius in omnem creaturā extēdit uocabulum suum, impleto eo quod scriptū est: Quam admirabile est nomen tuum in uniuersa terra. Quibus cōsequenter Apostolus loquitur: Non enim aliud nomen datū est sub cœlo, in quo oporteat saluari nos, ut i Psalmista ad dominum loquitur: Magnificasti super omnia nomen sanctum tuum: Tunc completum est, Vnguētum effusum nomen tuum.

G *Disciplinatus. Iustificatus.* Quomodo enim disciplinæ, & uirtutis assumptor, signaculum, & figuram (ut ita dicam) in suum sensum recipit eius scientiæ, quam assumpsit: Sic & is q spiritus sancti particeps efficitur, per communionē eius fit spiritualis pariter & sanctus.

H *Peritus artis.* Quomodo enim qui aliqua disciplina plenus est, qui perfecte eam habet, eruditè & subtiliter potest de ea proferre sermonem: Sic qui spiritumsanctum consummatè acceperant

rũt,ita ut impleantur eo, cum fiducia uerbum Dei loquuntur quia presens spiritusſanctus dignã Deo uocẽ miniſtrat.

ORIGENES homilia. 1. in Geneſ.

A *Luminaria cœli. Christus.*

Sicut luminaria iſta cœli,quæ uidemus,poſita ſunt in ſigna & tẽpore,& dies & annos,ut luceãt de firmamẽto cœli iis qui ſuper terram ſunt: hoc modo etiã Chriſtus illuminãs Eccleſiam ſuam,ſigna dat ꝑ præcepta ſua, ut ſciat quo modo quis accepto ſigno fugiat ab ira ſuperuentura,uti ne dies ille ſicut fur eum comprehendat,ſed ut magis peruenire poſſit in animum domini acceptabilem.

B *Stella. Sol. Luna.*

Sicut enim ſtella a ſtella differt in claritate, ita etiã ſanctorum unuſquiſq; ſecũdum magnitudinẽ ſuam lumẽ ſuũ fundit in nos.Sicut enim ſol & luna illuminant corpora noſtra:Ita & à Chriſto atque Eccleſia illuminantur mentes noſtræ:ita tamen illuminantur,ſi non ſimus mẽtibus cæci. Nã ſicut ſol & luna corporalibus oculis cęcos, quãuis illuſtrẽt illa tamen recipere lumen nõ poſſunt:Ita & Chriſtus lucem ſuam præſtat mentibus,noſtris, ſed ita demũ nos illuminabit,ſi nequaquam cæcitas mentis impediat.

C *Oculi. Mens.*

Et ſicut nõ ęqualiter oculi corporis noſtri illuminãtur à ſole,ſed quãto quis in loca altiora cõſcẽderit, & ortus eius edidioris ſpeculę intuitione fuerit cõtẽplatus,tãtò amplius, & ſplẽdoris eius uim percipiet & caloris, Ita ẽt mẽs noſtra, quãtò altius & excelſius appropinquauerit Chriſto,ac ſe uicinorẽ ſplẽdori lucis eius obiecerit, tãtò magnificentius & clarius eius lumine radiabit,ſicut ipſe ait ꝑ prophetã:Appropinquate mihi, appropinquabo uobis .Et iterũ dicit. Deus approximãs ego ſum,& nõ Deus de longe. Homilia. ix.

D *Exiguam ratem immenſibus fluctibus credens.*

Vti quis exiguo uectus nauigio, ingreditur mare, donec terræ uicinus eſt, minus metuit, quũ uero paulatim in altũ fuerit progreſſus,& undis intumeſcentibus,uel in excelſum attolli cœperit,uel iiſdem dehiſcẽtibus in ima deduci, ibi uero mentem pauor ingens & formido percutit,quod exiguã ratem tã immẽſis fluctibus credidit:Ita etiam nos pati uidemur,qui exiguis meritis,& ingenio tenues,inire tã uaſtum myſteriorũ pelagus audemus:Sed ſi orantibus nobis dominus dignetur ſpiritusſancti auram nobis proſperam dare,ſecundo uerbi curſu portum ſalutis intrabimus.

Videtur

IN EXODVM Homilia. 1.

E Videtur mihi unusquisque sermo scripturæ diuinæ similis esse alicui seminum, cuius natura hęc est, ut quũ iactum fuerit in terram regeneratum in spicam, uel in quãcunque aliam sui generis speciem, multipliciter diffundatur, & tanto cumulatius, quãto uel peritus agricola plus seminib. laboris impenderit uel beneficiũ terræ fœcundioris indulserit: Sic ergo efficitur, ut culturæ diligentia, exiguum semẽ (uerbi caussa) sinapis, quod est minimum omnium, efficiatur omnibus maius oleribus, & fiat arbor, ita ut ueniant uolatilia cœli, & habitent in ramis eius: ita & hic sermo, q nobis ex diuinis uoluminibus recitatus est, si peritũ inueniat, & diligentẽ colonũ, quum primo attactu uideatũ exiguus, & breuis, ut cœperit excoli, & spiritualiter retractari, crescit in arborẽ, in ramos, in uirgulta diffunditur, ita ut possint uenire disputatores & rhetores huius mundi, q uelut aues cœli, leuibus pennis, uerborũ duntaxat pompa excelsa sectantur, & ardua, & rõnibus capti, uelut habitare in ramis istis in quibus non loquendi decor est, sed ratio uiuendi.

Semen. Sacra scriptura. *Sinapis.* *Peritus & gnauus colonus.*

HOMILIA iii.

F Sed quò facilius qđ dicimus possit aduerti, utamur huiusmodi similitudine. Mutis aĩalibus quamuis sit imperitus & indoctus, rationabilis homo si cõparetur, uidebitũ eloquens ad cõparationẽ eorũ quæ rationis & uocis expertia sunt. Si uerò eruditis, & eloquentibus uiris atq; in omni sapientia probatissimis conferatũ, ineloquens & mutus uidebitur. At si ipsum quis contẽpletur diuinũ uerbum, ipsamque diuinam respiciat sapientiã, quantæuis sit eruditionis, & quantæcunque sapientiæ, multo amplius quã apud nos sunt pecudes, ipse apud Deum mutũ se animal profitebitũ.

Eloquens Infans. Mutus. Verbum Dei.

HOMILIA xii.

G Tu si filium tuum scire uis literas liberales, uerbi gratia rhetoricã disciplinam, nunquid eum uacuum & liberũ esse concedis ab oibus aliis: omissis cæteris, huic uni studio operã dare iubes, pædagogos, magistros, libros, impẽsas das, nihilq; deesse concedis, quod ad profectũ eius studii facit.

Rhetoricis addictissimus.

Quis nostrum ita se ad diuinæ legis studia conuertit?

IN LEVITICVM. Homilia 1.

Sicut

Sicut in nouissimis diebus uerbū Dei ex MARIAE carne uestitū, processit in hunc mundum, & aliud quidē erat quod uidebat̄, aliud quod intelligebatur. Carnis nāq; aspectus patebat omnibus, paucis uerò & electis dabat̄ diuinitatis agnitio, Ita & quum p prophetas, uel legislatorē uerbum Dei profert̄ ad homines, non absq; cōpetentibus profert̄ indumentis. Nā sicut ibi carnis, ita hic literæ uelamine tegit̄, ut litera quidē aspiciatur, tanquam caro, latens uerò intrinsecus spiritualis sensus, tanquam diuinitas sentiat̄. A *Verbum Dei ex Mariæ carne uestitum.*

HOMILIA v.

Sicut cognationē sui adinuicem gerunt uisibilia & inuisibilia, terra & cœlum, anima & caro, corpus & spiritus, ex horum coniunctionibus constat hic mundus, Ita etiā sanctam scripturam credendum est eā uisibilibus & inuisibilibus cōstare, ueluti ex corpore quodam literæ scilicet quæ uidetur, & animæ sensis, qui intra ipsam deprehenduntur, Ex spiritu secundum id, quod etiam quædā in se cœlestia teneat (ut Apostolus dicit) quia exemplari, & umbra cœlestium deseruiunt. Quia ergo hæc ita se habeant, inuocātes Deum qui fecit scripturæ aiam & corpus & spiritum. Corpus quidē his, quæ ante nos fuerunt, animam nobis, spiritum autē iis, qui in futuro hæreditat uitæ æternæ consequentur, per quam perueniat ad regn cœlestia: eā nunc, quam diximus, legis animam requiramus. B *Mutua cognatio.*

HOMILIA vi.

Oīs medicus ex herbarū succis, uel arborū, uel ēt metallorū uenis, uel animantiū naturis, p futura corporib. medicamēta cōponit. Sed herbas istas q̄s forte antequam ratione artis cōponant̄, aspiciat, siqui in agris, aut montibus uelut fœnū uile cōculcat & preterit. Si uero istas intra medici scholā dispositas per ordinē uiderit, licet odorē tristē forte, & austerum reddant, tñ suspicabitur eas curæ, uel remedii aliquid cōtinere, etiamsi nōdū quasi uel qualis sit sanitatis ac remedii uirtus, agnouit. Veni nūc ad Iesū cœlestē medicū, Intra ad hāc statio medicinæ eius ecclesiā. Et q̄a Iesus hic, qui medicus est, uerbū Dei est ægris suis, nō herbarum succis, sed uerborū sacramentis medicamenta conquirit. Quæ uerborū medimenta, si quis incultius C *Medicus.* *Herbæ medicæ. Sacramēta.*

per

per libros uelut per agros uideat esse dispersa, ignorās singulorum dictorum uirtutem, ut uilia hęc, & nullum sermonis cultum habentia prętleribit. Qui uero ex aliqua parte didicerit animarum apud Christum esse medicinam, intelliget profecto ex his libris, qui in ecclesia recitantur, tanquàm ex agris, & montibus salutares herbas assumere unūquenque debere sermonum duntaxat u m, ut si quis ille est in anima languor, non tā exterioris frōdis & corticis, quàm succi interioris haustæ uirtute sanetur.

D

IN LEVITICVM HOMILIA v.

Metuens à causa cadere.

Tantum si causa dicenda sit apud iudicem terrenū, quæ aliquem metu ex legibus habere uideatur, nō ex omnibus uigiliis excubatur, aduocato patrono munera præparantur etiam si anceps periculū sit, aut etiā solius notæ metus uel damni ratio, Nos quare non credimus quod omnes astabimus ante tribunal Christi, ut reportet unusquisque propria corpora, prout gessit siue bona siue mala.

HOMILIA viii.

E

Vulnera corporum residua cicatrix. Ex peccato animæ languor residuus.

In uulneribus orporum posteaquam curata fuerint, remanet nudum ipsius uulneris signū, quod cicatrix appellatur. Vix enim est qi ita curetur, ut nullū suscepti uulneris residere uideatur idicium. Transi nunc ab ista legis umbra ad ueritatem eius & intuere quomodo anima quę peccati uulnus acceperit, eamsi curetur, tamen habet peccati cicatricem in loco uulnris residentem. Quæ cicatrix nō solùm à Deo uideatur, sed ab eis, qui acceperunt ab eo gratiā, qua præuidere posst animæ languores & discernere, quæ sit anima ita curata ut omni generi uestigiū illati uulneris abieccerit, & quę cura sit quidem, sed ferat adhuc ueteris morbi in ipso uestig cicatricis indicia.

HOMILIA x.

F

Statuæ, & fusores Christus.

Sicut hi quibus articium est signa ex ære facere, & statuas fundere, antequ uerum opus ęris producūt argenti aut auri, figmētum ius luti ad similitudinē futuræ imaginis formant, non qd figmentū necessariū sit, sed usque quo opus quod princle est expleatur. Cum autem fuerit effectum opus illud pter quo figmentū luti fuerat formatū, usus eius ultra quęritur: Tale aliquid etiā in his,

quæ

quæ in typo & figura futurorũ in lege & prophetis, uel scripta uel digesta sũt. Venit enim ipse artifex, & author oĩum & legem quæ umbram habebat futurorum bonorum, transtulit, ad ipsam imaginem rerum. & quæ sequuntur.

HOMILIA xvi.

A In agonibus corporalibus gradus quidam, & differentiæ singulorum quorunq; obseruari ordinũ solẽt, ut pro qualitate certaminũ, præmio remunerẽt unusquisq; uictoriæ. Verbi gratia, si inter pueros quis habeat agonem, si ĩter iuuenes, si inter uiros, quę per singulos ordines obseruatio haberi debeat, quid fieri liceat quiduè non liceat, & quę certaminis regula custodiri, quid etiam post hęc remunerationis mereatur palma uincẽtis, ipsis nihilominus agonicis legib' cautum est, Ita & nunc omnipotens Deus obseruandę legis suæ in hoc mũdo agonem mortalibus ponens, posteaquàm tradidit obseruãda quàmplurima, & quid fieri, quid nõ fieri ascripsit conueniẽter ad ultimum iam Leuitici librum, in quo de singulis quibusq; obseruationibus constitutum est, quid muneris reportet, qui impleuerit, quid pœnę subeat qui non obseruauerit, enunciat.

Agones.

Palma.

IN NVMEROS HOMILIA III.

B Scriptum est de manna, quia secundũm tempus illud si qsid ita sumpsisset, nutriretur ex eo, Si quis uero cõtra pręceptum Dei, & contra statutũ diuinitus modum, uoluisset assumere, non frueretur eo ut uitali cibo, sed uermes ebullirent ex eo. Et ita fiebat ut una atq; eadẽ species mannę aliis uermes & putredines generaret, aliis uero salubrem cibum conferret, & uitæ necessarium. Igitur & nostrum mãna uerbum Dei est, & apud nos ergo sermo Dei aliis efficitur ad salutem, aliis ad pœnam.

Manna. Verbum Dei.

E Et propter hoc arbitror, quod dominus qui est uiuũ Dei uerbum, dicebat. In iudicium ego ueni in mundũ iustũ, ut non uidentes uideant, & uidentes cæci fiant. Quãto melius esset nõnullis omnino nec audire uerbũ Dei, quam audire cum malitia, uel audire cũ hypochrisi. Melius autẽ dicimus ad comparationem malorum, uere autem melius & uere rectius ac perfectius est, ut qui audit uerbum Dei, audiat corde recto & parato, ut in terra boni fructificet & crescat.

Lic-

SIMILIA vi.

Licebit tamen ex ingentibus campis paucos flosculos legere, & non quantum ager exuberat, sed quantū odoratui sufficiat, carpere, Sicut & cum quis accedit ad fontem, nū ei tantum haurire necesse est quantū uena diues effuderit, sed quantū arentes siti mitiget fauces. Ne forte plus iusto sumpta, fiat potanti salubris unde pernicies.

HOMILIA viii.

D Sed nunc sicut ii qui uel dæmone repleti uel mente alienati sunt, non sentiunt si uulnerātur, quia naturalibus sensibus carēt: Ita & nos uel cupiditatib. seculi amātes effecti, uel uitiis inebriati sentire non possumus, quāta uulnera, quāt as contritiones animæ peccando conquirimus.

Dæmoniaci. Mente alienati.

HOMILIA xii.

E Sicut enim unus iste puteus, q est sermo dei efficitur putei, & fontes & flumina īnumerabilia: Ita & aīa hominis quia ad imaginem est Dei, potest in se habere & producere ex se & puteos & fontes & flumina: Sed & reuera putei qui sunt in anima nostra indigent fodiente, debent enim mūdari, & omne quod terrenū est ab eis debet auferri? Vt uenæ illæ rationabiliū sensuum, quas ei inseruit Deus, pura ac syncera fluenta producant. Donec enim terra corrigit aquarū uenas & obturat ocultum fluenti, nō potest puri laticis unda profluere.

Puteus. Sermo Dei. Anima.

SVPER NVMEROS HOMILIA xxiii.

F Sicut enim ex iusttia generatur iustitia, & ex castitate castitas. Si qs enim primo tenuiter castus esse ceperit, accepto castitatis ferměto quotidie castior efficitur, Ita & qui semel intra se licet paruum posuerit fermentū, quotidie semetipso nequior efficitur ac deterior.

Castitatis fermētū.

G HOMILA xxvi. in Numeros.

Tanquam in Musicis si harmonia chordarum fuerit consonāter aptata, sonum habem modulati carminis reddit. Si uero sit aliqua in fidibus dissonātia, īgratissimus sonus redditur, & carminis dulcedo corrumpitur, Ita & ii q Deo militant, si dissensiones & discordias inter se habeāt, ingrata erunt omnia, & nihil acceptum Dei uidebitur, etiamsi multa bella cōficiantur, etiamsi spolia multa deferat, & multa mu

Harmonia chordarum.

nera offerant Deo. Ego autem amplius aliquid dicam. Nisi talis fueris, ut in nullo dissentias a mãdatis Dei nec ĩ aliquo discrepes ab euangelicis pręceptis, non poteris superare inimicum in eo enim ipso, quo dissentis, uictus es a diabolo.

HOMILIA XXVII.

A Non solum homo quum uiderit cibum animalium, scit eum non pro se, sed pro animalibus creatum, sed & ipsa animalia agnoscũt proprios cibos, & aliis quidẽ (uerbi causa) utitẽ Leo, aliis Seruus, aliis Bos, aliis uero Aues: Sed ĩter homines sunt quædã differẽtię in appetẽdis cibis. Et alius quidem qui bene sanus est, & habitudine corporis ualẽs, fortẽ cibum requirit, & credit, cõfiditque se edere omnia uelut robustissimi quique athletarũ. Si quis uerbo infirmiorẽ se sentit, inualidum, delectatur oleribus, & fortem cibum pro sua infirmitate reiicit. Si uero sit aliquis paruulus, etiãsi uoce indicare non possit, re tamẽ ipsa nullam quam lactis requirit alimoniã. Et ita unusquisque uel pro ætate, uel pro uiribus uel pro corporis ualetudine aptum sibi & competentẽ uiribus suis expetit cibum. Si sufficienter rerum corporalium cõsiderastis exemplũ, nunc ab iis ad intelligẽtiã spiritualiũ ueniamus. Omnis natura rationabilis propriis & cõpetentibus nutriri ĩdiget cibis. Cibus autem uerus naturæ rationabilis sermo Dei est. Sed sicut in nutrimẽtis corporis multas paulo ante dedimus differentias, ita & natura rationabilis, quæ ratione, & uerbo Dei (ut diximus) pascitur, non omnis uno atque eodẽ uerbo nutritur. Vnde ad similitudinem corporalis exempli est aliquibus etiã in uerbo Dei cibus lactis apertior scilicet, simplicior doctrina, ut de moralibus esse solet quę præberi cõsueuit iis, qui initia habent in diuinis studiis, & prima eruditionis rationabilis rudimẽta suscipiunt.

Suus cuique creatus cibus.

Cibus corporis.

Sermo Dei.

HOMILIA SVPER IESVM NAVE.

C Hæc idcirco diximus, quia uidemus in scripturis sanctis referri, quod propter unum peccantem anathema facti sunt filii Israel, itaut uincerentur ab hostibus. Sed uideamus & ipsum peccatum eius quale sit. Furatus est (inquit) linguam auream, & posuit eam in tabernaculo suo.

Anathema.

Lingua aurea.

Non

Non putet illo furto parui auri tãtam uim fuisse peccati, ut tam innumerosam domini ecclesiam macularet. Sed uideamus forte interioris intelligẽtiæ sit tãta, & tam grauis acerbitas ista peccati, Multus decor est in uerbis, & multa in philosophorum uel rethorum sermonibus pulchritudo, q omnes de ciuitate sunt Hiericho, id est, huius mundi homines. Si ergo inuenias apud philosophos peruersa dogmata luculenti sermonis assertionibus decorata, ista est lingua aurea. Sed uideas ne te decipiat fulgor operis ne te rapiat sermonis aurei pulchritudo. Memẽtò quia IESV anathema iussit esse omne aurum, quod in Hiericho fuerit inuentũ. Si poetam legeris modulatis uersibus & præfulgido carmine Deos Deasque tepentem, ne delecteris eloquentiæ suauitate. Lingua aurea est, si eam sustuleris, & posueris in tabernaculo tuo, si introduxeris in cor tuum ea quę ab illis asseruntur, pollues omnem ecclesiam domini: Hoc fecit infelix Valentinus & Basilides, hoc fecit & Martion hæretici: furati sunt isti linguas aureas de Hiericho, & philosophorum non rectas nobis in ecclesias introducere conati sunt sectas, & polluere omnem ecclesiam domini. Sed nos præcedens primum sequamur exemplum, discutiamus diligẽtius, ne quis absconditam in tabernaculo suo habeat Hiericontiam linguam, & abiiciamus malum ex nobis ipsis quia etiã si nos cessamus, arguet deus ita ut ipse spõte confiteatur & dicat, Furatus sum linguam auream.

Hiericho *Peruersa dogmata.* *Poeta.* *Valentinus Basilides* *Martion* *Secta.* *Hiericontia ligua.*

C

HOMILIA xi.

Ait enim, quia est quædam arbor quæ ulmus appellatur, quæ fructum nõ affert, portat tamen uitem, quæ affert plurimum fructum, & ex eo quo adminiculo est uiti, quæ eius uiribus nitentes uel afferre uel seruare potest plurimũ fructum, etiam ulmus, quæ infructuosa est, necessaria uidetur & utilis, ex hoc ipso quod frugiferæ deseruiat uiti, Tale aliquid intellige etiam in Gabaonitis, qui non deposuerunt quidẽ ueterem hominem cum actibus suis, ministrant tamen sanctis & seruiunt, & aliquid utilitatis impendunt, & tali quodam ordine ab IESV salutem cum iuramẽti interpositione suscipiunt.

Vlmus. *Gabaonitæ.*

HOMILIA xiiii.

Neque

Neque.n.aliquid amarius potest esse peccato, etiam si dulcia quædam uideātur in primis sicut Salomon scribit, Sed in nouissimis (inquit) amarius felle inuenies, quod dulce in initiis uidebatur, & acutius acie gladii. Iustitiæ uerò natura contraria, in initiis uidetur amarior in nouissimis uero melle dulcior inuenitur, cum uirtus fructus attulerit. *Nihil peccato amarius.*

HOMILIA. xx.

B Solent medici præbere interdum cibum aliquem, interdum etiam potum dare, uerbi gratia ad discutiendam caliginem uisus, nec tamen in edendo ipso cibo, uel in potando sentimus, quia utile est & prodest oculis, sed cum transierit ad uisū cibi illius, aut poculi uirtus, paulatim purgat aspectum, & tunc demum sentire incipimus, quia cibus ille, uel potus profuit oculis. Sed & in aliis similiter corporis partibus eadem fieri solent. Hoc ergo modo credendum est etiam de scriptura sancta quia utilis est, & animæ prodest, etiam si sensus noster ad præsens intelligentiam non capit, quoniam (ut diximus) & bonæ uirtutes quæ nobis adsunt, reficiuntur in iis sermonibus, & pascuntur, & contrariæ torpescunt iis meditationibus & effugantur. *Cibus Medicinalis sacra scriptura.*

IN IOSVE HOMILIA I.

C Cibi sunt opera bona, quæ nos ad futuram uitam uelut fidele uiaticum comitantur. *Cibi bona opera.*

SVPER LIBRVM IVDICVM HOMILIA V.

D Vinum sanos & commode degentes iuuat, & (sicut scriptura dicit) cor hominis duntaxat lætificat. Febricitātibus, uerò si sumpserint, perniciem continuo & interitum parit, Ita fit ut eadem res eodem modo sumpta, uni quidē uitā, alii autem conferat mortem. *Febricitātes. Male dispositi.*

IN LIBRVM REGNM Homilia unica.

E Vt luna cum uideatur una esse, substantiæ immutationē tamen à semetipsa alia est, semperq; diuersa. Et sic etiam in ipsa constat, ꝙ una multæ sint. Sic ergo & nos qui adhuc insipiētes sumus & imperfecti, quia semper mutamus sententias, & semper diuersa cupimus & sentimus, unus non possumus dici. *Luna. Hoīes.*

IN LIBRVM IOB. lib. I.

F Sicut enim sol nisi uibrauerit super faciem terræ, nullus
Sol. ex fructibus eius crescit, neque adolescit, neque maturescit.
Fides. Sic similiter nisi per fidem ueritas refulserit in animabus ho-
Veritas. minum, nunquam erunt acceptabiles coram Deo.

Sicut enim nihil est delectabile hominibus sine luce: Sic similiter nihil est delectabile neque acceptum Deo, absque fidei lumine.

IN IOB HOMILIA.

G Sicut cœli luminaria ac sydera in firmaméto cœli à Deo collocata, cunctis indesinenter quæ sub cœlo sunt fulgent atque omnibus quæ super terrã sunt per tẽpora ac tempora per generationes & generationes, mirabiliter relucent, alia quidem per noctem, ut luna & stellæ, alia nihilominus per diem, ut solis speciosissimi radii: Sic sanctorũ uirtutis insignia, atque beatissimi eorum agones omnibus in perpetuo singulariter fulgent, omnibus in æternum bonorum formã tribuunt omnibus sub sole pietatis exemplum ostendunt. Quòd autem syderibus atque luminaribus cõparentur omnes sancti, demonstrat Apostolus dicens: Stella differt à stella claritate; sic erit & resurrectio mortuorum proculdubiò sanctorum. Sed & angelus ad Danielem: Tunc iusti effulgebunt ut luminaria cœli, & tanquam sol & luna, & tanquã stellę in secula. Sic itaque effulgẽt atque emicant omnes sãcti non solum in tempore restitutionis, sed & nũc in tempore huius præsentis sec. Alius fide fulget, ut Abraam, alius castitate, ut Ioseph: Alius nihilominus, mansuetudine, ut homo DEI Moyses: Item uero alius constãtia atque tolerãtia uehementium dolorum, ut admirabilis Iob.

Lux. Luna. Stellæ. Soli radii. Sancti et in hoc & in alio seculo.

IN LIBRVM IOB LIB. II.

H Nã cũ percutitur quilibet uel cęditur uehementer, manum pro toto porrigit corpore, & protegit caput & dorsum manu, & uidetur illi ut in manu magis percutiatur quã in dorso, uel capite, & dat corium pro corio, coriũ manus pro corio capitis. Hæc itaq; uniuersa designans nequissimus callide dicit de IOB. Corium pro corio. Nam sicut hi qui uapulant, corio manus alterum corporis protegunt corium, ob

Corium pro corio. Iob.

hoc tantum ut corpus integrum habeant. Sic (inquit) & Iob exteriora rei familiaris detrimenta contennit uniuersa, tantum ut corporis effugiat pœnam. Sic nãque & hi qui in mari nauigant, cum periculũ passi fuerint, omnia quæ in naui habuerint contemnunt, atq; in mare proiiciunt, ob hoc, ut ipsi euadãt: Sic & quicunq; diuitum cum in corporis infirmitatem inciderint, omnem substantiam suam libenter offerunt: tantum ut corporis incolumitatem recipiant. Sic (inquit) & Iob omnes diuitias & omnem rem familiarẽ facilè contemnit, tantum ut dolores non contingant carnes eius.

IN LIBRVM IOB LIBRO. III.

Locutus est tanquam quilibet in dolore positus, quærẽs remedium, tanquã quis in dolore dẽtium, aut oculorũ, aut aurium frequenter parietes ungulis exarat, frequẽter etiã semetipsum ungulis exhulcerat prę nimietate doloris, quẽ sustinet, corrasis ossib. & palpebris atq; auribus. Sic & beatus Iob cum perforarẽtur ossa eius & liquerẽt carnes eius, locutus est maledicens diem qui non erat. A *In dolore positus.* *B. Iob.*

HOMILIA II. IN PSAL. XXXVII.

Si in corpore tuo macula aliqua uel uulnus oriatur, aut ex collisione aliqua intumescat, solicitus es & perquiris, qd curę debeat adhiberi, quomodo corpori sanitas antiqua reddatur. Si circa oculos se aliqs acerbus homo offuderit, solicitus es & ꝑquiris quomodo succurras, & præuenias cæcitatẽ. Cum anima tua ægrotet & peccatorum languoribus urgeatur securus es, contemnis gehennam, atque ignis æterni supplicia despicis & irrides. Iudicium Dei paruipendis, & commonentem te ecclesiam despicis. Communicare nõ times corpus Christi, accedens ad Eucharistiam, quasi mundus & purus, quasi nihil sit in te indignum, & in his omnibus putas quòd effugias iudicium Dei. Nõ recordaris illud quod scriptum, quia proptereà in uobis infirmi & ægri, & dormiunt multi. Quare multi infirmi? Quoniam nõ seipsos diiudicant neque seipsos examinant, nec intelligunt quid est communicare ecclesiæ, uel quid est accedere ad tanta & tam eximia sacramenta, patiuntur hoc quod febricitantes B *Infirmus peccator.*

pati solent, cum sanorum cibis præsumunt sibimetipsis inferentes exitium.

C HOMILIA. III. IN PSAL. XXXVI.

Sexta Die colligebatur manna.

Sicut in deserto sex diebus colligebant manna, in sexta autem die non unius diei modum, sed quantum sufficeret in crastinũ, colligebant, & unusquisq; edebat in die sabbati quæ collegerãt in die sexta, Ita etiam nunc uelut sexta quædam dies putanda est domini nostri Iesu Christi Aduentus, & tempus hoc dispensationis eius, quàm passione sua hoc seculo procurauit. Et idcirco dum in die sexta sumus, colligamus manna dupliciter, ut sufficere nobis possit dũ aduenerit uera sabbati obseruatio populi Dei. Si autem nõ colligerimus duplices cibos qui nobis & in præsenti & in futuro seculo sufficiant, in duobus futuris non saturabimur.

HOMILIA IIII. IN PSALM. XXXVI.

D

Vincẽs in agone. Hõ peccator resipiscens.

Sicut enim agone fieri solet, ut duobus inter se luctantibus accidat primò quidem cadere unum, & cum ceciderit surgat, & uincat, Ita etiam in nostro agone qui est nobis aduersum principem huius mundi si forte acciderit aliquem de nobis uinci, & in aliquo peccato cadere, passibile est ut post peccatum resipiscat aliquis, & exurgat & perhorrescat malum quod admisit, & de cæterò non solum contineat se, uerumetiam satisfaciat Deo: lauans per singulas noctes lectũ suũ, & lachrymis rigãs stratũ suũ, accipiens uerbũ propheticæ authoritatis, quã dicitur: Nũquid qui cadit, non adiiciet ut resurgat, aut qui auersus est non conuertetur?

E HOMILIA I. IN PSALM. XXXVII.

Corporis medicamenta.

Sicut corpori medicamẽta Deus præparauit ex herbis arte disciplinaque compositis, Ita etiam animæ medicamẽta præparauit in his sermonibus quos per diuinas scripturas seminauit atque dispersit, ut hi qui aliqua ægritudine fuerint oppressi statim ut uim morbi senserint, atq, alicuius uulneris stimulum doloremq; prospexerint, requirãt aptam & cõuenientem sibi rationabilem disciplinam, quæ eis ex præceptis Dei possit mederi huius medicinæ archiatros est Christus, discipuli sunt medici.

HOMILIA II. IN PSALM. XXXVII.

Sicut

A *Vomitus. Confessio peccati.*

Sicut ii qui habent intus inclusam escam indigestam, aut humoris uel ph'egmatis stomacho grauiter & moleste īminētia, si uomuerint reuelantur: ita etiam hi qui peccauerūt, siquidem occultant & retinent intra se peccatum, intrinsecus urgentur, & propemodū suffocantur à phlegmate, uel humore peccati. Si autem ipse sui accusator fiat, dū accusat semetipsum & confitetur, simul euomit & delictum, atque omnem morbi digerit causam.

Homilia. v. IN SPALM. xxxvi.

B *Damula. Auis.*

Si ergo quum ceciderit iustus non prosternitur non permanebit in peccato, sed exiliet citò tanquam damula ex retibus, & tanquam auis de laqueo.

Homilia v.

C *In naui transiens. Iustus in hoc seculo.*

Si nauiges & in naui positus uides terras ac promōtoria & montes transeuntia, non quòd illa cōtinuo moueantur, sed qa tu uento prospere flante transis illa, se subducere uidentur ac ferri, ita & hoc seculo, sancto spiritu mentem tā perflante & spirante, secundo ac prospero nauiges cursu, pertransibis sensu tuo omnia hæc quæ uidentur, quia tēporalia sunt, & intueris illa quæ ęterna sunt, sine dubio dices, quia hæc omnia quæ uidentur, iam non sunt, quia nec futura sunt.

IN HIERIMIAM Homilia ii.

D *Medicorum ars & ministri. Angeli custodes.*

Accedit aliquis medicorum ad languentem, quantū ars patitur & industria, medicamina non cessant, sed si aut ęgritudo tanta sit, ut repugnet curationi, aut ipse inualidus per impatientiam doloris cōtra faciat, quam iubetur, relinquit medicus, desperat huiusmodi hominē, & recedit, ne iter manus suas expirans, causā interitus eius ad se retorqueat: Sic ergo & nos, ne in sanctorum angelorum manibus qui ad nos curādos a domino destinati sunt, moriamur, relinquūt nos, desperantes animam nostram, & aiunt, Non est malagma imponere neque oleum, neque alligaturas, quia appropinquauit in cœlum iudicium eius.

Homilia vi.

E *Splendor gloriæ.*

Saluator noster splendor est gloriæ, splendor autem non semel nascitur, & deinceps desinit nasci. Quoticunq; ortū fuerit lumē ex quo splēdor oritur toties oritur splēdor glorię

Saluator noster Sapientia est Dei. Sapientia uerò splendor est lucis æternæ Sic igitur Saluator noster semper nascit. Et ideo dicit: Ante omnes colles generat me, Non (ut quidam male legūt) generauit. Si semper ex patre nascitur dominus etiam tu in similitudinem eius tātum adoptionis spiritum habēs, semper generaris à Deo per singulos intellectus, per singula opera, & efficieris filius Dei In Christo Iesu.

F HOMILIA ix. in Hieremiam.

Medicus. *Iudex.* *Deus.* Accipiam medicum, ostendens eum uno membro nō parcere,, ut membris omnibus parcat. Accipiam ergo exemplū iudicis boni pro utilitate communi, quibusdam nō miserentis, ut perspicere possimus, quomodo multis parcēs, uni nō parcat deus uerbi gratia dictū sit: Habeat iudex propositū quietem ciuitati & pacē genti, cui præsidet prçuidere, huic si offeratur latro honesta forma, ętate satis īteger, ex alio latere mater expāsis criminibus deprecetur, ut senectutis suę misereatur: ex alio uxor, ne uirū suū īterficiat, lachrymabili uoce deploret, circunstent & paruuli liberi cito orbi futuri. Quid hic faciet iudex? miserebitur latronis an non? Quid in commune expedit ciuitati? Si misertus fuerit, reuertitur homicida ad pristinū scelus, sin uero in iudiciaria seueritate permāserit, unus homo interibit, & uniuerso populo prouidebitur. Sic deus si pepercerit peccatori, & miserās eius uoluerit eum proiicere pro scelere, quis non accipiat licentiā? Quis malorum qui nunc saltem propter supplicia terrētur non inuadet tempus, ut expleat quæcūque uoluerit, & prçceps feratur in uitia?

G *Communio.* Hæc in ecclesia sæpe accidētia possumus cōsiderare, peccauit quispiā, & post peccatū postulet cōmunionē. Si ei conceditur quod rogat, incōmodū omniū uenia ꝓcedit, & laxatis frenis sceleribus pandit uia. Sin uero cū rationabili deliberatione, nō ut misericors nec rursū ut crudelis iudex, sed & quasi uni prouidus & de omniū salute pertractās cōsiderauerit populi dānū in unius uenit, haud dubium est quin faciet eiici unū de Ecclesia, ut multos saluet incolumes. Age nūc cōsidera mihi & medicum, si cessauerit à sectiōe eius *Cauteriū* uulneris ꝙ sectū est, si nō asserit id ꝙ indiget cauterio, uidelicet propter dolores, ꝗ ex talibus remediis cōsequuntur

quomodo

quomodo crescat infirmitas,& ĩ deterius uetus humor exuberet. Si uero (ut ita dicã) temerarius ad uulnus sector accesserit,& inusserit plagã, curat eum qui secatur & uritur quia paululũ seueritatis assumpsit, licet uisus fuerit ægrotãti ad horã nõ misereri: Ita & deus nõ unũ hominem sed uniuersum curat orbẽ, cœlestia atq; terrena,& omnia ubiq; dispẽsare,& cum hoc prouideat quod uni cõmodũ sit, multo magis prouidet quid toti mundo conducat, & hominibus uniuersis. Prouidet quidem & ea quæ uni expediũt, uerum ita, ne unius utilitas omnium damno sit.

HOMILIA IN EZECH, iiii,

Ad medicum decem uadunt, decem habentes species infirmitatũ. Nõ omnes eodẽ modo curat, sed aliũ illo, & aliũ illo, ut puta sanat emplastro, alii aliud tribuit medicamẽtũ, nonnullis quod cauteriũ nũcupatur, imponunt, aliũ amara alium dulcis temperat potione, cuiusdã uero uulnera crassiore unguine delinit, Sic & sermo dei pro qualitatib. hominum loquitur, nec passim sapientiæ suæ ingerit sacramẽta. A *Medicus. Sermo Dei.*

HOMILIA viii.

Quomodo multæ sunt margaritæ, quas necesse est possidere eũ, qui uenturus est ad unã preciosissimã margaritarũ: Sic oportet ingredi multas uias Moysi & Prophetarum omnium eum, qui uenturus est ad dicentem: Ego sum uia. B *Margaritæ.*

HOMILIA vii.

Quomodo quasdam illecebras escarum aucupes proponunt, ut facilius aues capiant per oblectamentum gulæ: Sic (ut audacius dicam) est quædam castitas diaboli (id est) decipula humanæ animæ, ut per istiusmodi castitatem & mansuetudinem, & iustitiam possit facilius capere, & falsis sermonibus irretire, C *Aucupes Diabolus.*

HOMILIA ix.

Quomodo lumen lucernæ ad solis radios obscuratur, & ueiut alia quædã cæca materies cõtenebrescit: Sic licet fulgeat iustorum omnium lumen ante homines, nõ tamẽ fulget ante CHRISTVM. Luceat quippe lumen uestrum, dictum est non simpliciter, sed ante homines. Ante Christum non potest. Lumẽ iustorum ut splendor lunæ, & minãtia cœli sydera, priusquam sol oritur, in stationibus suis rutilãt: D *Lumẽ lucernæ, lumen solis splendor, iustorum & Christi.*

orto uero sole absconduntur, Sic lumen Ecclesiæ ut lumen lunæ, priusquam oriatur lumē illud uerum solis iustitię, resplendet, & clarum est ante homines, cum autem Christus uenerit, ante eum contenebrescit.

HONILIA x.

E Quomodo uulnera quæ in corpore sunt, sæpe paruo tempore accidunt, medelæ uero uulnerum cum tormentis adhibentur ingentibus, non iuxta ęqualitatem temporis quo illatæ sunt, sed iuxta rationem curationis. Verbi gratia in pūcto horæ fractura manus, & pedis contritio accidit, hoc quod in modico factum est, mensibus uerò tribus ac longo tēpore uix curatur, Sic & uoluptas, quæ neruos animi succidit, & luxuria, & semel uniuersa peccata, cum in paruo tempore infelicem animā illexerunt, magnum postea tempus in suppliciis & cruciatibus promerentur.

Vulnera. Medelæ. Peccatū Cruciat'.

IDEM ALICVBI.

F Sicut caro si sale non aspergitur, corrumpitur: Ita anima si tentatione non salitur, continuo resoluitur.

Caro sal anima tētatio.

HOMILIA super Euang. Quum esset desponsata mater IESV.

G Sicut quondā rubus comburi uidebatur, & ignis eum nō tangebat, Et sicut tres pueri in camino inclusi habebantur, & tamē eos nō lędebat lignis incendiū, nec ardor fumi erat in eis, uel sicut fuit in Daniele intra lacum leonum incluso claustris non apertis allatum est prandium ab Abacuc, Ita hæc uirgo genuit dominum, sed intacta permansit, mater effecta est, sed uirginitatem non amisit.

Rubus. Tres pueri. Daniel. Maria mater & uirgo.

Sicut in Mariæ uirginis utero nemo ante CHRISTVM
H nemo post illum conceptus est, Ita in monumēto Christi nemo ante illum, nemo quoque post illum sepultus est.

HOMILIA in Matth. iii.

Sicut ergo uita est, uiuus panis, qui de cœlo descendit, & uitam dedit huic mundo. Sic & inimica eius mors, panis mortuus. Omnis autē rationabilis anima, aut uiuo pane nutritur, aut mortuo, per quæ suscipit opera uel dogmata bona uel mala. Et quemadmodum est in communi pane, ut quis aliquādo quidem gustet eum tantum, aliquādo & amplius eum manducet, Sic & in istis panibus, quidam quidē modicum

Panis uiuus & mortuus Christus & mors.

dicum manducant, tantum gustantes: quidam aũt & abundantius ex eis manducant: boni quidẽ de uiuo pane qui de cœlo descendit, mali autẽ ex mortuo pane qui est mors. Et forsitan qui & rarò & modicũ peccãt, tantũmodo gustant mortem. Qui autem perfectius susceperint spiritualẽ uirtutem, neq; gustant eam, sed uiuo pane semper uescuntur.

IN 1. CAP. IOAN. homil. 11.

A *Radius oculorũ. Animus sanctorũ.*

Non enim aliter potuit ascẽdere in Deum nisi prius fieret Deus: ut enim radius oculorũ nostrorum species rerũ sensibilium, coloresq; non prius potest sentire quã se solaribus radiis immisceat, unumq; cũ ipsis & in ipsis fiat. Ita animus sanctorum puram rerum spiritualium, omnemq; intellectum superantium cognitionem non sufficit accipere, nisi prius incomprehensibilem ueritatis participationẽ dignus efficiatur habere.

B *Aer. Natura rõnalis.*

Sicut ergo aer iste per semetipsũ non lucet, sed tenebrarum uocabulo nũcupatur, capax tñ solaris luminis est ista natura nostra, per seipsam consideratur: quædã uerò tenebrosa substantia capax ac particeps lucis sapiẽtiæ. Et quẽadmodum præfatus aer dum solares radios participat, nõ dicitur per se lucere, sed solis splendor dicitur in eo apparere, ita ut naturalem suam obscuritatem non perdat & lucẽ superuenientẽ in se recipiat, Ita rationabilis nostræ naturæ pars dum præsentiã Dei uerbi possidet, non per se res intelligibiles & Deum suum, sed per insitum sibi diuinum lumen cognoscit.

IN MATTH. cap. XIII.

C *Imagines. Statuæ. Similitudines rerum spiritualiũ et cælestiũ.*

Quẽadmodũ in imaginibus ac statuis, similitudines nõ omni ex parte respõdent iis, ad quæ cõferuntur, sed in plano quidem ligno, ut exempli causa loquamur, cera depicta imago, superficie tantũ cum colore similitudinẽ habet, uerum non seruat depressiones atq; eminentias, sed harũ rerum significationes tantũ. In fingendis uero statuis, similitudinem quæ est secundum eminentiam ac depressionem, seruere conatur ars, in colore uero nequaquam. Quod si cera fiat effigies, conatur quidem utraque seruare similitudinem, nimirum & iuxta colorem, & iuxta depressiones ac prominentias, cæterum in profunditate non est imago:

go: Similiter mihi cogita de similitudinibus quæ sunt in Euangelio, regnum cęlorum dum simile dicitur rei cuipiam, simile dici non secundũ omnia quæ adsunt illi, ad quod cõfertur similitudo, sed ad quædam duntaxat, quæ conducũt ad assumptam rationem.

IN CAP. xiii.

D *Scriba doctus. Noua & uetera. Euãgeliorum, & ueteris testamenti oracula.*

Quoniam autem omnis scriba doctus in regno Dei similis est patrifamilias, q profert de suo thesauro noua & vetera, haud dubium quin & iuxta prioris dicti inuersionem, quisquis nõ profert de thesauro suo noua & uetera, nõ sit scriba doctus in regno cęlorũ. Omnibus igitur modis conãdum vt congregemus in corde nostro, attẽdentes lectioni, exhortationi, & doctrinę, & in lege Dei meditãdo die ac nocte, nõ solum noua Euangeliorũ oracula & Apostolorum, & horum explanationes, verum etiam uetera legis, umbrã habẽtes futurorum bonorum, ac Prophetarum qui his cõsentanea prædixerunt. Hæc autem colligentur, quum & legerimus & intellexerimus, & memores horũ, spiritualia spiritualibus tẽpestiue comparauerimus, non incomparabilia inter se comparãtes, sed comparabilia quandam sermonis similitudinẽ idem declarantis habentia, tum in sensibus, tũ in dogmatibus, vt in ore duorũ triumve aut pluriũ testiũ è scriptura citatorum, fundemus & confirmemus oẽs uerbum Dei. Ac per hos silẽtium imponẽdum est his, qui qđ in ipsis est, deitatẽ diuidunt, & à ueteribus noua dissecant, quippe qui procul absint à similitudine patrisfamilias proferentis de thesauris suis noua ac uetera.

IN MATTH. CAP. IDEM.

E *Magnes. Naphtha fides, Miracula.*

Quemadmodum in corporibus naturalis quidam attractus quibusdam ad quædam inest, ueluti magneti lapidi ad ferrum, & bitumini, quod dicitur naphtha, ad ignẽ: sic huiusmodi fidei ad diuinam uirtutem. Iuxta quod & illud dictum est: Si habueritis fidẽ ut granum sinapis dicetis, mõti huic, transferre hinc illuc, & transferet sese.

IN MATTHAEI caput idem.

F *Margarita bonæ.*

Proinde uide ne qui non habet margaritas, aut qui non habet preciosum illud margaritum, nec discipulus sit seruatoris. At margaritas in quã bonas, non nubilas, non sor-

didas

didas ac turbidas, quales sunt sermones ab Ecclesiæ decretis dissentientium, quæ nascuntur non ad orientē, sed ad occasum ac Boream, si tñ & has oportet adiungere, ob eam quam inuenimus differentiam margaritarum diuersis in locis nascentium. Fortassis aūt turbidi sermones, & in operibus carnis uolutatæ hæreses, nubilæ sunt & in limo palustri nascentes margaritæ non bonæ.

Quemadmodum.n.eū qui futurus sit sapiens, in sermonibus ueritatis prius oportet elementis institutum esse, & hinc ad maiorem pergere institutionē, magniq; facere elementariam institutionem, non tamen in hac oportebit permanere, ueluti qui iam eā in pretio habuerit initio, sed pro gressum ad perfectionem habere gratiam, hactenus utiliter factæ institutioni: Sic ad plenum intellecta quæ sunt legis ac Prophetarum, institutio quædam elementaris ad intelligendum Euangelium, atque omnem sensum de Christi Iesu factis ac dictis.

A *Elementaria institutio. Lex & propheta.*

Quemadmodum in rebus corporalibus, nec agricolatio per se sufficit ad cōuehendos fructus, nisi cœlum quod terra circunfunditur, opituletur, imò potius, nisi opituletur is qui cœlum gubernat, faciēs id qualecunq; uult, neq; cœlū uel potius ille penes quem est rerum prouidentia fecerit, ut exoriant è terra ea quæ solent exoriri sine agricultura. Semel enim hoc fecit in hoc quod dixit: Producat terra herbā graminis, seminans semen iuxta genus ac similitudinē, Sic neq; uirtutum operationes absque fide illorum qui sanantur, perfectum opus præstet ad sanitatem conferendā, neq; fides qualiscunq; fuerit absq; diuina uirtute.

B *Agricolatio, cœlū Deus. Virtutū operationes fides & dei uirtus.*

IN MATTH. cap. 14.

Quòd si uidere uis quales sint animi morbi cogita mihi auaros, gloriæ cupidos, & puerorū amatores, & si quis est mulieribus deditus. Nam & hos in turbis uisos, eosq; miseratus sanauit. Non tamen putandum est quoduis peccatū esse morbū, sed id quod in tota computruit anima. Tales.n. uidere est pecuniarū amatores, totos incūbentes argento & huius tum custodiam, tum coaceruationem, auidos laudum, gloriolis inhiantes. Inhiant enim captandis uulgo uilibusq; hominum laudibus. Ac iuxta cōsimilem rationem

C *Animi morbi.*

cogita-

cogitabis de reliquis morbis quos nominauimus,& si quis alius est horũ consimilis. Quoniam igitur inter enarrãdum quod dictum est, Sanauit ęgrotos eorum, diximus nõ quod uis peccatũ esse morbum, operæpretium est è scripturis de horum differẽtia disserere. Ait sanè Apostolus Corinthiis, qui uariis peccatis laborabãt, scribens, propterea inter uos infirmi multi,& ualetudinarii,& dormiũt multi. Audi siquidem Apostolum in his etiam uinculum nectentem, contextumq; facientẽ ex diuersis peccatis, iuxta quod alii quidẽ sunt infirmi, alii uerò ægroti, uidelicet plus quam infirmi. rursus alii utriusq; peius habentes, qui dormiunt. Nam qui propter imbecilles animi uires, procliues sunt ad labẽdum in quoduis peccatum, etiamsi nõ toto animo fuerint obnoxii alicui peccato peculiari, quemadmodum sunt ægroti, tamen infirmi sunt. Porrò qui pro Deo quem diligere debebant, tota anima, toto corde, tota mente, diligunt pecuniã aut gloriã, aut mulieres, aut pueros, hi peius affecti sunt q̃ infirmi, suntq; ægroti. Dormiunt autem qui quum debeãt attendere & aduigilare animæ suæ, non faciunt id sed ex nimia negligẽtia dormitãt uoluntate,& somniculosi sunt cogitationibus, qui quidem somniãtes, carnem quidem polluunt, authoritatẽ uerò spernunt, gloriis aũt maledicunt. Non enim possunt qui ãdhuc ægrotant, capere panes benedictionis Iesu, uerumetiam si quum aliquis audire debuerit illud: Probet aũt unusquisq; seipsum, & sic comedat ex illo pane, reliquaq; quæ sequuntur, hæc non audierit, sed temere sumpserit panem domini,& poculũ eius, infirmus fit aut ægrotus, aut etiam (ut ita loquar) ex grauedine quæ nascitur ex huius panis ui dormiens.

D

IN CAP. XV.

Circuncisio, præputium. Quemadmodum enim Iudæi peccantis circuncisio pro præputio habebitur, contrà gentilis rectè agentis pręputiũ pro circuncisione: Sic & quæ pura creduntur, pro impuris imputabuntur ei, qui non ut oportet, neq; quantùm oportet, neque unde oportet, illis utitur, sed quæ dicuntur immunda, omnia sunt munda mundis. *Pura, & immũda.*

E Quemadmodum enim uenter quum non sit Deus, tamen uoluptatibus deditorum, qui pluri faciunt uoluptatẽ,

quam

quàm amorē Dei, à Paulo dicitur Deus, Sic & qui non est Deus princeps huius seculi,de quo dicit seruator, Princeps mūdi huius iudicatus est,Deus esse dicit̄ eorū, qui recusant accipere spiritum adoptionis filiorum Dei,ut fierent filii seculi illius, ac resurrectionis ex mortuis, & propter hoc perseuerarunt in conditione filiorum seculi huius.

Dixerit autem quispiam in hunc incidens locū, ꝙ sicut quod ingreditur in os,non polluit hominem,etiāsi putetur à Iudæis pollutum, ita quod ingreditur in os, non sanctificat hominē,etiamsi à simplicioribus credatur sanctificare, nimirum is, qui uocatur panis domini, & est(ni fallor)oratio non contemnenda, eoq; desiderans dilucidam expositionem,quæ mihi quidem talis esse uidetur. *A Ingreditur in os.* *Panis diuini.*

Quemadmodum non cibus,sed conscientia cum hæsitatione uescentis polluit edentem,eò ꝙ qui hæsitat, si uescatur,iudicatus est,quia non ex fide, Et quemadmodum nihil est impurum per se polluto & incredulo, sed propter ipsius immūditiam & incredulitatem, Ita quod sanctificatur per uerbum Dei & per obseruationē,non suapte natura sanctificat utentem. Nam id esset, sanctificaret etiā illum, qui comedit indignè domino, neq; quisquam ob hunc esum infirmus aut ægrotus fuisset, aut obdormisset. Nam tale quidā Paulus demōstrat quum ait, Propter hoc inter uos infirmi, & male habentes, & dormiūt multi. Proinde etiam in pane diuitium utilitas est uescenti,quum impollutamēte puràq; conscientia, particeps est pani illius. Sic quod ad esum per se attinēt,nec ex hoc quia nō edimus de pane uerbo Dei,& per obsecrationē sanctificato,fraudamur aliquo bono, nec ex edēdo abūdamus aliquo bono.Siquidē causa defectus,est malitia peccataq;:& abundantiæ caussa est iustitia ac rectè facta, ut tale sit quod dicitur apud Paulum his uerbis. Neque si comederimus,abundamus. neq; si nō comederimus minus habebimus.Quod si quicquid ingreditur in os,in uētrem abit,& in secessum eiicitur,& ille cibus qui sanctificatur ꝑ uerbum Dei,perq; obsecrationem,iuxta id quod habet materiale,in uentrē abit,& in secessum eiicitur,cæterum iuxta precationē quæ illi accessit, proportione fidei fit utilis,efficiēs ut perspicax fiat animus,spectans ad id quod utile *Conscientia cū hæsitatione uescentis polluit edentem.*

le eſt. Nec materia panis, ſed ſuper illũ dictus ſermo eſt qui prodeſt non indignè domino comedenti illum.

B IN MATTHAEI CAP. XVI.

Portæ ciuitatum portæ inferni.

Verum enim uerò & illud ſcire oportet, quod ſicut ciuitatũ portæ proprium quæque nomen habent: eodẽ modo portæ inferorum nominari poſſunt iuxta ſpeciem peccatorum: ut una quidem inferorum porta uocetur ſcortatio, ꝑ quã ambulãt ſcortatores: altera uerò negotiatio, per quã qui Deum abnegant, deſcendunt ad inferos.

C IN CAP. IDEM.

Adulterium cõmittens in corde.

Ego uerò ſum in hac opinione, ꝙ ſicut qui adulteriũ cõmittit ĩ ſolo corde, nõdũ omnino progreſſus ad opus: ita ſi quis fecerit ĩ corde cætera, quæ prohibita ſunt, uerbi cauſa: ſi quis corde tantum ſit furatus, aut corde tantũ falſum teſtimonium dixerit, non ut ille qui facto furatus eſt, aut falſum teſtimonium ſe perpetrarit, ſed tãtũ ut qui corde ſolo talia fecerit, punietur, idq; ſi per ipſum ſtetit, quò minus ꝑuenerit ad paruum facinus. Quòd ſi præterquam quod uoluit, aggreſſus quidem eſt, ſed non ſucceſſit, punietur ut qui non ſolum corde, uerũetiam opere peccauerit. Super hæc quęret aliquis, an adulterium cõmittat aliquis ſolo corde, etiamſi factum adulterii nõ peregerit, ſed in ſolo corde fuerit impudicus. Simili modo facies de cæteris laudabilibus. Habet autẽ hic locus quo probabiliter falli poſſimus, quod hac opinor ratione tollendum eſt, Adulteriũ quidem in corde peractum, minus eſt peccatum, quàm ſi quis adiũgat ẽt factum. Non poteſt autem fieri ut pudicitia ſit in corde quæ obſtet impudico facto, niſi quis hic quoque in exemplo ſumat uirginem, iuxta quod lex dicit, in ſolitudine uiolatam, Fingamus enim cor alicuius eſſe puriſſimum, cæterùm uiolentiam peregiſſe corruptionem corporis pudicæ, in eo qđ laſciuum eſt. Hæc ſanè mihi uidetur prorſus eſſe caſta in occulto quidem, corpore uero non eſſe pura, quemadmodum erat ante uim illatam. Ac nõ quia nõ pura, ſtatim impudica.

D HOMILIA ſuper illud Matth.

Angelus domini, &c.

Canis ſaxum obmordens.

Sicut canis inſanus ſaxo percuſſus, dum percutientem ſe qui non pręualet, ad ipſum furore cõuertitur lapidẽ quem

pedibus

pedibus dentibusque dissipare perquirit: Non aliter Herodes sui præcipitatus iracundia, solitoque insanę suæ mentis furore infantium cędē uersatus & concitatus est.

IN EPIST. ad Roma. lib. III.

Velut si quis fundamenta iaciat domus, & unum aut duos parietes extruat, aliquid etiam materię conuehat, nunquid dicetur fecisse domum, quamuis operatus uideatur in domo? Sed ille dicitur domum fecisse qui totius ędificii ad perfectum singula quæque membra produxerit. Ita arbitror & hic Apostolum dicere neminem fecisse bonitatem, hoc est, à nullo eam ad perfectum & ad integrum consummatā. Si autē requiramus qui sit uerè bonus & qui perfectam fecerit bonitatem, illū inueniemus solum qui dicit: Ego sum pastor bonus Et iterum: Pastor bonus animam suam ponit pro ouibus suis. A *Domū faciens. Deus solus bonus.*

IN EPISTOLAM ad Roma. lib. VI.

Quod ut euidentius fiat, utamur etiam similitudine exēpli, uerbi graria, uult quis sapiens fieri, nec tamen statim ut uoluit, sapiens effectus est, sed uoluntas quidē precessit, nec sine uoluntate aliquis sapiens fieri potest: sed tamen cū uoluntas fuerit, adhibendus est labor, studium, solicitudo, uigiliæ, doctrina, institutio, & uix aliquando usu longo & meditatione continua sapiēs efficitur. Iste ergo ab initio quidem statim uoluntatem habuit ut esset sapiens, sed nō statim affuit opus sapientiæ: sed in eo ipso eruditur ut sapiens fiat. quod ante stultè & contra sapientiā gessit, quæ tamē intelligere quidem potuit, quàm stultè gesserit, habebat iam studium sapientiæ, non tamen ita iā sapiēs erat, ut cauere posset ne quid insipienter admitteret. Iste ordo & de pudicitia habendus est, quoniā non statim ut uoluerit quis pudicitiā profiteri, etiam opere implebit, ut nullis concupiscentiæ stimulis agitetur: Sic & de mansuetudine & de patientia, & de singulis quibusque uirtutibus sciendum est. B *Volens fieri sapiēs. Volēs uirtutem profiteri.*

IN EPIST. AD Rom. lib. X.

Ad illam autem summam scientiā, uel ad perfectionem quę in cęlestibus est ordinibus, nullus potest inter homines perfectus dici uel esse: ut si dicamus in puerilibus studiis ad cōparationem illius qui nuper imbuitur, & prima literarum C *Magister librarius. Apostolus.*

suscipit

ſuſcipit elementa,magiſter ipſe librarius appellatur perfe·
ctus,ſed non eſt ita perfectus, ut ille qui grammaticam do-
cet.Ipſe uerò grammaticus quamuis perfectus ſit,ſuperior
tamen & perfectior eſt Rethor.Et his omnibus longè emi-
nentior philoſophicæ doctrinę perfectio . Cũque in his om
nibus ſit literatura doctrina,diuerſus tamẽ gradus ꝑfectio-
nis & magiſterii in unoquoq; habetur.'Ita ergo poteſt fieri
ut cum Paulus dicit: Nõ quod iam aſſecutus ſim, aut perfe
ctus ſim, ad illum apicẽ cœleſtis perfectionis aſpiciens hæc
uideatur ſcribere:Cum uerò dicit quicũq; ergo perfecti ſen
tiamus,ad humanę tantũ perfectionis reſpicit gradũ.Sic er
go & in pręſenti loco intelligendi ſunt uel pace uel gaudio,
uel bonitate uel ſciẽtia repleti,ſiue Romani ſiue Chorĩthii,
in quantũ poſſibile eſt repleri eos qui docẽtur in Eccleſia ,
& ſub perfectis doctoribus aguntur.

Põtifices Concionator.

D Sicut ergo Pontifices cum offerebant, neceſſariò eis erat
prouidendum ne maculam eſſet hoſtię,ne uituperationis ui
tium,ut poſſet accepta Deo eſſe & grata : Ita & qui Euan-
geliũ ſanctificat,& uerbũ Dei annũciat , curare omnimodè
debet,ne qua in prędicando macula,ne quod in docendo ui
tiũ,ne qua ĩ magiſterio culpa naſcatur:ſed (ut ita dixerim)
ſi fieri poteſt,ſemetipſum primò immolet,ſe primum uitiis
iugulet,& ſua prius peccato membra mortificet,ut nõ ſolũ
doctrina , ſed & uitæ exemplo diſcipulorum ſalutẽ oblatio
nem ſuam acceptam faciat Deo.

IN CANTICA CANTICORVM HOMILIA. IIII.

Sampſon Trecẽtæ Vulpes.

E Nam de Sampſon qui trecentas uulpes cepiſſe & colli-
gaſſe per caudas atque interieciſſe lampades ardẽtes in me
dio caudarum,atque immiſiſſe per meſſes allophyorum, &
incendiſſe eas cũ ſtipulis & oliuetis uineiſque memoratur.
Valde mihi difficilis formæ huius uel figuræ uideĩ explana
tio.Tentemus tamẽ aliqua ex his pulſare pro uiribus,& po
namus ſicut expoſitio noſtra ĩ ſuperioribus cõtinet uulpes
eſſe fallaces peruerſoſq; doctores. Hos Sãpſon (qui ueri &
fidelis imaginẽ tenet doctoris)capiens uerbo ueritatis , cau
dam ad caudã colliget,id eſt,aduerſantes ſibi,& diuerſa à ſe
inuicẽ ſentiẽtes docenteſque cõfutet,atque ex ipſorũ , uer

bis

bis propositiones collectionesque accipiens, in allophylorũ segetẽ ignem cõclusionis emittat, & ex propriis eorũ argumẽtis oẽs eorũ fructus atque uineas & olıueta pessimæ generationis incẽdat. Sed & ipse numerus trecentarũ vulpium quę à semetipsis diuersæ & dissonantes erant, triplicem formam indicat peccatorum. Omne enim peccatũ aut in facto, aut in uerbo, aut in consensu mẽtis admittitur. Verũ ne illud quidem quod in secũdo libro Esdræ scriptũ diximus, penitus omittendum est. Vbi cum ædificarentur sancta sanctorum, id est, cum fides Christi & sanctorum eius mysteria conderentur, inimici ueritati fideique contrarii (qui sunt sapientes huius seculi) uidentes absque arte Grammatica, & peritia Philosophica, consurgere mutos Euangelii, uelut cum irrisione quadam dicunt, perfacile hoc posse destrui caliditate sermonum per astutias, fallacias, & argumenta Dialectica.

D. ATHANASIVS. De passione Do.

Quemadmodũ nos conspicientes ea quę sunt sub oculis, uidendo non fallimur, nec aliter uidemus quã sunt, sed quẽadmodum fiunt ita uidemus: Sic & Prophetæ futura tanquam præsentia uidebãt, & quę uidebant, fieri erat necesse, nãque quę fiebãt, omnino uidere oportebat. Et rursum quẽadmodum his quæ uidemus oculis, omnino necesse est ut sint, siquidem ea quæ sunt, uidemus, nec potest aliter fieri quàm ut uidemus: Sic & Prophetæ quæ præuidebant oportebat omnino esse, nec aliter fieri poterant, quam quemadmodum præuiderant Nam si futura non præuidissent, iam non fuissent Prophetæ. A *Videntes quæpiam oculis. Prophetæ.*

Perinde ac si quis aduersariũ suum uidens trepidantem, metuq; fugientem, simularet imbecillitatẽ, quo illũ prouocet, mox ille qui fugiebat, respiciens ad illius imbecillitatẽ, sumpta fiducia aggrediatur, deinde præclarus ille luctator quem imbecillitate prouocat, propria uirtute uinceret: Sic dominus humana infirmitate prouocans aduersariũ, sua uirtute corroborauit hominem aduersus hostem. B *Prudens miles Dominus.*

Quemadmodũ etiam si quis serpentẽ apprehendat manu, dumq; conatur in alterum proiicere, prorsus ipse mordeatur: aut si quis ignem manu tenens, dum uult hoc lęde C *Serpens.*

re, non intelligat quod ipse prorsus exuritur. Sic malitia militat aduersus eos qui ipsa utuntur, magisq; lædit eos à quibus habetur, quàm eos in quos intenditur.

D

Medicus. Neque enim quis ex hoc medicus esse cognoscitur, si recte ualeat ipse, nisi & aliis morbo laborantibus ostendat artem. Neq; soli si radios in sese cōtrahat, cognoscetur esse lumen, nisi eos ī orbem hunc proferat, eiusq, tenebras sua luce discutiat, Ita seruator non seruat semetipsum. Siquidem ipse quum esset seruator, nō opus habebat salute, sed ex eo quod cæteris benefaceret, uelut ab omnibus agnosci seruator omnium. *Sol.* *Seruator.*

E

Vespa. *Mors.* Quemadmodum. n. infestum animalculum, cui nomen uespa, quum impetit petram, non eam lędit in cursu, sed potius perdit aculeum, Sic & mors uehementer falsa est incurrens uitā quę est Christus Iesus. Non enim potuit eum tenere mors, sed ipsa potius aculeū perdidit, ad eò ut quos prius terrebat aculeus, nunc insultent ac dicant. Vbi tuus mors aculeus? ubi tua contentio terrare? Ac rursus deuorauit mors inualescens. Et iterum: Abstulit Deus omnem lachrymam ab oculis omnium.

F

Medicus. *Dominus* Perinde quasi quis medicus ingressus ad ægrotos, prius sciscitetur an uelint curari, ne dū ipse curā susceperit, & illi nolint, inutilis existat curatio, nimirum iis qui laborant aduersus artē medici pugnātibus, Sic & dominus eos q sanabantur percontabatur, nec nisi fidentibus conferebat beneficium ut per fidē, & beneficium conseruari possent. Per fidem enim dignoscitur animi propositum.

G

Fides. *Rex.* Etenim si in paganorum iudiciis regem terrestrem testē citare fas non est, utpotè maiorem & iis qui citāt & iis qui iudicant, quum Deum increatū ad res creatas inuocamus, facientes ut Deus ab hominibus contemnantur?

H

DE VERBIS EVANGELICIS: QVICVNQVE dixerit Verbum in Filium.

Cibus cælestis. Quod enim hominibus suffecisset corpus ad esum ut hoc totius mundi fieret alimentum, sed hac de causa meminit ascēsus in cœlum hominis, ut corporalē cogitationem ab eis auelleret, & posthac discerent, carnem de qua fuerat loquutus, cibum è superius cœlestem, & spiritualem alimoniā

ab ipſo dari. Quæ enim dixi uobis, inquit, ſpiritus ſunt & uita. Quod idem ualet ac ſi diceret: Quod quidem oſtenditur oculis ac datur, pro mundo dabitur alimonia, ut ſpiritualiter hæc in unoquoque diſtribuatur, fiatque omnibus conſeruatorium ad reſurrectionem æternę uitæ.

DE DECRETIS NICENAE SYNODI contra Euſebium, epiſtola.

Non res quæpiam extrinſecus adinuenta eſt filii ſubſtantia, neq; ex nihilo īducta eſt, ſed ex patris ſubſtātia nata eſt, quēadmodū à luce ſplendor, quēadmodum ab aqua uapor, neq; .n. ſplēdor, neq; uapor eſt ipſa aqua, aut ipſe ſol, neq; res aliena, ſed deflexus ex patris ſubſtātia, ita ut patris ſubſtātia nō ꝑpeſſa ſit partitionē. Nā quēadmodū ſol idē manens nō minuiť radiis ab ipſo effuſis: ita nec ſubſtātia patris mutationē perpeſſa eſt, quū habeat ſuā ipſius imaginē filium. A *Splendor Vapor. Sol.*

DE INCARNATIONE VERBI. lib. 3.

Si enim & ſol ab ipſo conditus, nobiſq; conſpicuus, curſus ſui lineam in cœlo tenens, cum terreſtria tāgit, nulla ſorde inquinatur, nulliſq; obtegitur tenebris, ſed ipſe potius omnia illuſtrat, & mūdat: multò ſanè dignius ſāctiſſimū illud Dei uerbū (cuius eſt ſol & opus, & famulus) in corpore præſens nulla tangi poterat labe, ſed cū eſſet incorruptibile, mortale uiuificabat corpus atq; mundabat. Qui peccatum (inquit) non fecit, nec inuentus eſt dolus in ore eius. B *Sol. Verbū in Carne.*

Quo circa non ſibiipſi deligit mortē, ſed aliorū inſidiis iniectam tulit, ut quā ipſi intulerant necē, ipſe aboleret. Atq; in morē Gnoſii luctatoris, prudētiaq; & fortitudine præſtātis, qui nō ſibi ipſe comparem eligit, ne formidare quēpiam exiſtimetur, ſed id ſpectātiū permitti arbitrio, maximeq; ſi illi inimici ſint, ut eo humum eliſo, quem illi aduerſum ſe ad certamen elegerint, cunctis præſtare credatur. C *Luctator Christi Mors.*

Et ſicuti mens, cū in toto diffuſa ſit homine, ex parte tamen corporis, id eſt, lingua ſignatur, neque tamē ideo quiſquam mentis ſubſtantiam dicit imminui. Ita & uerbū cum per omnia ſit indignū, aut indecēs, minime uideri debet ſi humano uti uoluerit ad ſe ac patrem indicandū inſtrumento. Nam ſi, ut iam diximus, indecens eſt corporis ſui inſtrumento, indecens erit ipſum & in toto eſſe. D *Mens corpore utēs. Verbum carne.*

E Quemadmodum si quis intueri solis lucem uelit, oculũ purgat, clarioremq; reddit seipsum, ferme ad eius, que cernere cupit similitudinem mundans, ut ita lux effectus oculus, solis lucẽ queat intueri. Aut quemadmodum, si quis ciuitatem aut regionẽ inspicere cupiat, pergit ad locũ inspiciendi gratia: Ita & qui theologorũ assequi intelligentiam cupit, abluere prius animam debet, atq; detegere, & per uitæ morumq; similitudinem, ipsos adire sanctos, ut uoto atque instituto illis coniunctus, ea etiam quæ illis Deus reuelauit, intelligat. Nam absq; munditia animi & uita sanctitatis æmula, possibile non est sanctorum dicta intelligere.

Oculus purgatus ad locũ dictis studens.

DE VARIIS QVAEST. AD ANTIOCHUM principem, quæst. xxxiiii.

F Num sentiunt aliqua beneficia ẽt peccatorũ animæ cũ super illis fiunt conuẽtus, & peractiones bonorũ operum? Respondet: Si non aliquo beneficio participarẽt ex illo, nõ utiq; in cura & exequiis fieret cõmemoratio. At sicut uitis florescit extrà in agro, & odorem eius sentit in uase uinũ reclusum, sicq; cõflorescit etiã ipsum: Ita intelligimus peccatorum animas participare aliqua beneficẽtia, ex agni immolatione, & gratificatione pro ipsis facta, sicut solus ordinat & præcipit, qui uiuorũ & mortuorum potestatem gerit Deus noster.

Purgatorium.

Vinum.

GREGORIVS NAZIANZENVS de Theologia. Lib. I.

G Vt parum feliciter cesserit, si morbosis oculis in solares radios intueri coneris: Ita impurus ipse, summam puritatẽ non sine periculo attrectaris.

Morbosi oculi.

Impurus.

H Quemadmodum ineptè quidã deformibus literarũ figuris elegantes aliquot appingunt, cœnoq; ꝑmiscent unguẽtum, & nobis eodẽ modo princeps animi facultas, diuinæ cõtemplationis capax uitiosa pariter & fallaci inanium rerum indagatione confunditur.

Scriptor Animus.

I De quibus aũt disputãdum, & quatenus? De his solum ad quæ humani ingenii acies pertingere põt, & quatenus conditio auditoris & facultas quieuerit assequi, ne ut intensior uox auribus, aut alimentũ immodicum corpori, utq; onera paulò grauiora subeuntib. terræ denique crebriores

De quib. disputandum.

pluuiæ

pluuię nocēt,ita sanè & auditores qōnib.altioribus,& quasi solidioribus degrauati depressiq;, dāni aliquid accipiant. A

Siquidem & mellis satietas,uomitum mouet,quantūuis sit mel. Breuiter ut Salomoni, sic & mihi uidetur suū cuique negocio destinatū esse tempus. Et uidemus quę per se bona sunt, si non bene quoque tractentur, boni gratiam amittere Non aliter atque hybernis mensibus sunt intempestiui flores. Nec mulieres uirilis, nec uiros muliebris ornatus decuerit. Vt nec luctui conuenit musica, nec in potum lachrymæ. *Mellis satietas. certum tempus habent.*

Quemadmodum muscæ uulneribus, ita hi nostris insident satis aduersis, aut si ira mauis, erratis. B *Muscæ.*

DE THEOLOGIA, LIB. 2.

Vt uoci ferātiū tenor obuii flatus impetu frangit, sic & interna mētis cogitatio externorū solicitatione īterpellet. C *Fabrei ac.*

Vt qui belle fabricatā cytharam, eiusq; cōcinnitatem cōpositionēq; mirat, aut cōcentū audit, nihil aliud quam ipsius cytharæ uel artificē, uel moderatorē, cytharœdū animo cōcipit, eoq; tota cogitatiōe cōuertit, etiamsi oculis fortassis cū non cernat. Ita & nobis seipsū prodit illud q̀ & facit omnia, & facta mouet atq; cōseruat, cū interim quid illud tandē sit, mentis nostræ angustiis nequeat comprehendi. *Ela cythara. Deus.*

Vt enim quod labore partum est, solicitus conseruari solet: ita facile parta, facillimè celerimq; respuuntur. D *Labore partum.*

Quemadmodum inter Aegyptios & Hebræos olim nubes, sic & nunc inter Deum & nos corporalis hæc caligo interstat, hac gratia ut dum purgatiores maioriq; cū sudore desiderii nostri scopū contendimus, industriæ nostræ lucidæq; uitæ præmium quoque magnificentius contingat. E *Nubes. Corpus.*

Quemadmodum fieri nō potest, ut uel tuam ipsius umbrā, quantumuis etiam festines, præcurras (semper enim quātùm tu urgēdo processeris, tantùm ipsa sequēdo occupat) uel in colores oculorum radios, nullo aut lumine, aut aere deueniente defigas uel denique extra aquas natatilis illa piscium natura sua se lubricitate promoueat, ita nulla est uia cuius ductu, hi qui in corpore sunt, ad intellectilem naturam, omnino sine corporalium rerum interuentu, pertingere queant. F *Vmbra. Colores. Pisces.*

Y 3 Hoc

Dei tergum. Solis imago.

Hoc enim Dei tergū est, quicquid eū nobis suo iudicio refert, ut tamē illius naturā nō cōtingat, perinde ac umbra & in aqua relucens solis imago hebetioribus oculis illud adumbrat, dū ipsum præ nimio purissimæ lucis fulgore, quo sensum facilè exuperat, intueri nequeunt.

Chorus rerum moderamē.

H Denique idem quo ingenio tēporū uices sic moderatur, sic dispensat, ut naturæ conuenienter aliæ decedant, aliæ accedāt, perinde ac si ī choro aliquo inuicem sibi cōnectatur, & nihilominus inter se certis spaciis distent.

I DE THEOLOGIA, LIB. III.

Aqua. Sermo.

Quemadmodum aqua, si non certis canalium marginibus dirigitur, sed per areæ diffunditur planitiem, euanescit: Ita & res per sermonis uastitatem diffusa, lectorē fallit, idē & hoc nos sequemur.

Rerū nomina. Dei nomina.

K Sed enim nostra sentētia hęc est, ut equi, ut bouis, ut hominis breuiter ut uniuscuiusque eorum, quæ ad candē speciem pertinent una quædam est ratio, & cuicūque hęc eadē gratia competit, hoc & proprie in die nomen habet: cui uerò non cōuenit. hoc in die aut nullum, aut improprium habet, Ita & Dei essentiā, naturā appellationemque unā equidem esse, quamuis pro diuersa eiusdem essentiæ cōsideratione, nomina quoque diuersa sortiatur, tum, quòd ꝓpriè Deus, dicatur, hoc & esse Deum. Quod uerò fuerit secundū naturam hoc & uere nominari.

L DE THEOLOGIA LIB. IIII.

Ignis sol Purgatio hominis.

At quatenus serui forma est, seruis ac cōseruis sese accōmodat, & alienę formæ cōformat, totum me una cū meis in seipso gerens, ut quemadmodum uel ignis cerā, uel terrę uaporē sol, sic quod in me uilius est, in se ipse consumat, ex quo commercio bonorum, illius & ipse fiam particeps.

Fax. Homo in Deum.

M Quemadmodū fax ab ingenti aliquo rogo primū auulsa, deinde rursus coagmentata in eundem redit, sic & in patrem, resoluto filio (ne hoc sermone corrūpantur Sabellii) sed Deus totus, cum nō amplius erimus, multa, ut nūc, Dei uel omnino nihil, uel admodum parum in nobis gestātes affectibus nimirum & uariis animorū motibus occupāti: sed toti (ut sic dicā) deiformes, totiusq; Dei ac illius solius capaces. hæc enim est perfectio, ad quam omnes festinamus.

DE

Nam quod in uiis & in fluuiis comperire licet, ut, quæ in diuersum tendentia scindatur eadem in seipsa reuertantur confluantq; hoc ipsum & hic præ impietatis impietate contingit, nimirum, ut qui alibi dissident, eidem in aliis inter se conueniant, ut qua parte cõsentiant, quaue inter se pugnẽt hoc uerò ad amussim cognoscere non possis. A *Viæ. Fluuij. Hoies dissidentes.*

Vt enim nauseabũdi illi, si unũ aliquod genus cibi egrè admittunt, & reliqua alimẽta uelut suspecta respuunt, Ita & nos ad omnem disputationem æquè atq; ad illã superiorem affecti sumus, attamẽ adspirabit spiritus, & sermo curret, & Deus glorificabitur. B *Nauseabundi. Disputantes.*

Sed quoniam difficilè est te, qui semel iam spiritui insultasti, in medio cursus impetu retineri, imo uelut ferociores sues solent obniti, & in ipsum uenabulũ incurrere, nõ ante desinis, quàm totum in te recipias. C *Ferociores sues.*

Quãobrẽ pædagogorũ medicorũq; more, ex patria religiõe, dũ aliud abrogat aliud uero cõcedit nõnihil pristini ritus, quod uoluptati sit, ipsis permittit, nõ aliter atq; medici ęgrotãtib. facere solẽt huc spectãtes, ut medicina alioqui acerba dulcore aliquo ad artis præscriptũ tẽperata, æquorib. aĩs recipiat. D *Medicina acerba.*

Quẽadmodũ cibo ĩmodico obruti stomachũ auferũt languidiorẽ, aut lumĩe solari supra facultatẽ semel onerati ãplius obscuriorẽ oculorũ aciẽ expiũtur, Ita & illi de unib. suis periclitãtur, sed ut paulatim alio post aliud additamento facto ac sicut Dauid, inquit, gradibus & a gloria in gloriã processibus profectibusq; trinitatis lux illustrioribus affulgeat. E *Cibo ĩmodico obruti.*

Idem apologetico ad patrem, Et Nazianzenses post fugæ reuersionem.

Quærebam igitur petram, aut locum præruptum, siue murum dirutum, sub quibus delitescere possem, aliorũq;, dicebam, sint honores & labores aliorum bella & uictoriæ mihi autẽ satis sic fugere pugnas, ac ad me ipsum respicere & ita uiuere sicut possum, quemadmodum quid in fragilitate paruum trãsfretant mare paruamq; mansionem illic ĩ paupercula præsentis politiæ habitaculo adipiscis studebam, nã humilium fortassis est intellectus, sed securiorum ut ab altitudine & casu caueant. F *Fragilitate trãsfretare.*

ORATIONE funebri in laudem Basilii.

G Quemadmodum enim terra & cœlum, nec non aer, & similia, non ideo sunt cõtemnenda, quia quidam male his sunt abusi, pro Deo ea quæ Dei sunt uenerãtes. Ita quicquid utilitatis ex philosophia percipi potest, id omne ad uitę usum fructificare debemus: ita tamen, ut periculum effugiamus, & nequaquã cõtra creatorẽ creaturã iuxta ĩsipiẽtes, cõcitemus, sed ex opificio opificẽ deprehẽdamus & sicut diuinus inquit Apostolus omnẽ intellectũ CHRISTO captiuemus.

Terra Cœlum. Philosophiæ præcepta.

ORATIONE CONSOLATORIA.

H Non patior ut fons obturetur, ac torrẽs profluat, sed abscondatur, & astra splendeant, canicies cedat ac iuuentus ferat leges, sapientia obticeat, & rerum inexpertus iuueniliter uerba faciat, imber enim rapidus, nequaquã placido est utilior. Ille enim quũ impetuose fertur, rura trahit, agricolãq; lucro plectit capitali, hic uero leuiter effusus, & ad ĩferiora delapsus terra fœcunditate replet, arantemque a labore liberat, ac spicam ad fructum perducit maturum, Ità & in sermonibus abundãtior nequaquam sapiẽtiori etsi utilior, hic enim aliquantulũ fortassis oblectans euanescit pariterque cum aere percusso dissoluitur, nihil ultra hoc conferẽs, sed auditu auidũ facũdia tanquã incãtamẽto demulcet, qui uero ĩ mẽtẽ penetrat, ac eos dilatat, repletẽ spiritu, & generatione uidetur lõgior, multũq; fructũ paucis producit syllabis.

Imber rapidus & placidus. Orator.

ORATIONE FVNEBRI IN LAVDEM BASILII MAGNI.

I Quemadmodum igitur ignẽ, & cibum, ac ferrum, nec non alia per sese nec utilia. aut noxia esse scimus, sed quemadmodum uidetur utentibus, quin ex reptilibus medicamenta etiã quædam Theriacalia temperamus ad salutem, Ita & in illis, siquidem indagationem & contemplationem suscipimus, cum autem ad dæmones & errorem perducit, nec non perditionis profundum, contemnimus. Nam licet nequaquam nobis ad pietatem posint, ex deteriori tamen id quod melius est seligimus, ac sermonẽ nostrũ cum illo roboramus. Haud quaquam igitur disciplinę sunt uituperãdę quemadmodum nõnullis uidetur, sed rudes, & imperiti, & qui ita habent, sunt negligendi, uellent enim omnes, tales

Medicamẽta theriacalia.

Disciplinas nõ esse uituperãdas.

quales

quales ipsi sunt, esse, quo in communi ignorantia latere & inscitiæ argumenta effugere possent.

Qui enim uel uitam solum recte instituunt, aut eloquentiæ tantummodo student, ita uel alterum omittant, nihil mihi a monoculis distare uidentur, quibus magnum est nocumentum, maior uero turpitudo, quum quempiam inspiciunt, seu inspiciuntur quibus uero contingit, ut in utrisque excellant & sint idonei, ii illud etiam assequuntur, ut perfecti euadant, & cum beatitudine uiuant futura. A *Monoculi.*

Nam & uisus haud facile à iucundis diuelli solet spectaculis: si uero uiolentia quadam abstractus fuerit, iterum illuc refertur: quemadmodum sermo a narrationibus suauissimis. B

Verum nil oberit, si sermoni narratiunculam quandam breuem, tanquam condimentum aliquod addamus, quo scientibus memoriam refricemus, ignorantibus autem doctrinam impertiamur. Athenis ex iuuentibus quã plurimi, imo modestiores etiam, circa sophisticam desipiunt, non ingeniosiores solũ, & nomine obscuri, sed generosiores iã & clariores, nõ secusque, ac multitudo inter se decertant, quũ morib. præditi sunt iuuenilibus & haud facile cohiberi possint, ac ideo uideò idẽ illis accidere, quod & equorũ ac spectaculorum amatoribus, in cursu equorum aduersariorum, saltant enim, clamant, puluerem in cœlum spargunt in aurigis sedentem aerem uerberant, equos digitis tanquã flagellis cum coniungentibus coniungunt, & quum nullius sint domini, facile inuicem cõcedunt, aurigas, equos, stationes equorum, præfectos, ac quinam sunt illi: ut plurimum indigentes ac pauperes, & qui nec tãtum habent ut uno sustineantur die, eodem modo & ii, in his admodum: pro doctoribus suis cõflictãtur, & aduersariis indignantur: quo ipsi plures existant, ac doctores quorum illi curam gerunt præcipuam, locupletiores reddãt, quæ res admodum absurda est, pariter & infœlix. C *Sophisticæ.* *Equorum spectaculorũ amatores.* *Hypotyposis.*

Qui enim corpora amãt quoniam fluxa sunt, instar uernis diffluunt floribus, quin nec flamma permanet, quum materia est consumpta, sed cum illa accedente euanescit: D *Corpora fluxa* *Flamma.*

Ita

Ita nec desyderium subsistit, quũ marcet feruor, modesti uero, & qui secundũ Deum uiuunt, postquam rei sunt firmioris, ideo etiam stabiliores existunt, ac quantum pulchritudo plus ab eis imaginatione depræhẽditur, tanto illos magis sibiipsis & amatores eorum inuicem colligat.

E Sane nequaquam rerum & ordinis apud nos laudo confusionem, quum aliquando peruerse à quibusdam præsidetur in gradibus, siquidem non omnes accusare audeo, neque uisum est: obiter tamen legem laudo naturarum, quæ prius gubernatori remum in manus dat, indeq; in proram deducit, & ulteriora concredit. Itaque tandem super gubernacula, eum multa maris experientia, & uentorum statuit cognitione. Pariter & in rebus fieri solet bellicis, miles sub initium quis efficitur, deinde ordines regit, tandem etiam in ducem euadit, siquidem ordo ipse optimus est incipientibus pariter & utilissimus: res uero nostræ multum dignæ essent, si ita se haberent: nunc autem sanctissimus apud nos periclitatur ordo, ne præ rebus cunctis sit ridiculosissimus: non enim ex uirtute magis quam ex malitia oritur præsidentia, neque digniorum sed potentiorum sunt throni. Samuel inter prophetas futura præuidẽs, sed & Saul adiectus, Roboam Salomonis inter reges, quin & Hieroboã seruus & desertor, at nec medicus, nec pictor ullus est, qui non prius ęgrotantium considerat manus, aut colores tẽperat multos, & dilimat figuras. Cathedra uero sine ullo acquiritur labore, non secus ac cum fabulæ gigantes fingunt, unius diei sanctos facimus ac sapiẽtes esse, iubemus eos qui nulla præditi sunt sapientia, & qui nil ad gradum, præterquam uelle afferunt. Et hic quidem inferiorem amat locum, & humilis consistit, quum dignus sit sublimi, ac multũ in literis exercitatus diuinis multumque carnis ad spiritus domauerit subiectionẽ, alius uero sedet arrogans, superciliaque tollit contra meliores, nec tremit ob thronos, minus horret aspectũ, modeste deorsũ aspiciẽs, sed lõge se uiribus suis & seipso se meliorẽ cẽset, male sentiẽs, ac sapiẽtiã à potestate desumẽs.

Rerũ & ordinis confusio.

Ordo.

Præsidentia Troni.

Cathedra Gigãtes.

Humilis.

Arrogãs.

F

SERMONE DE PACE TERTIO.

Vertiginosi.

Quemadmodum eadem terra stat quidem sanis, & non ægrotantibus, mouetur autem uertiginosis, & qui se circũ uoluunt,

uolunt, quum uidentium passio ad id quod cernitur, transmutatur: aut si mauis quemadmodum eadẽ statua, maior quidem iis qui prope sunt & considerant, minor uero distãtibus apparet, quum aer suffuretur distãtię, uiui uero dilatet crassiora, ita & nos facile decipimur propter inimicitias, ut in eisdem nequaquàm iidẽ amici simus, nec nos cognoscimus. *Statua.* *Inimicitiæ.*

ORATIONE CONSOLATORIA, QVVM pater eius episcopus ob grandinis taceret calamitatem.

A Siquidem non is qui in uerbis sapit, mihi sapiens erit, neque is qui linguam habet uolubilem, animum uero inerudi tũ sepulchrorum instar, quę extrinsecus sunt ornata & speciosa, intus autem mortuorum cadauera, & multum recondunt fœtorem, sed ille qui pauca de uirtute loquitur, multa uero ostẽdit operibus, fidemque sermonis per uitæ roborat actionem, siquidem longe mihi præstabilior est formæ pulchritudo, quæ cõspici potest, quam quæ sermonis pingitur industria, nec non diuitiæ quæ manibus cõtinentur, quàm quæ effingũtur somnio, ac sapientia quæ non sermonibus splendet, sed operibus collucet: ĩtellectus enim bonus omnibus facientibus eam scriptura inquit, & non qui prædicant illam. *Lingua uolubilis* *Sepulchra.* *Opera.* *Sapiẽtia.*

ORATIONE habita in funere patris.

B Ita enim minori afficiemur tristitia, sic citius ex hac uita emigremus, imò potius lætabimur, si nos sermo hinc abduxerit, & in supernis statuerit, ac præsentem in suauitatẽ bono absconderit futuro, nobisque persuaserit, quod ad dominũ agamur bonum, & quod melior sit habitatio firma, quã peregrinatio incerta, quodque nauigantibus portus est trãquillus, id iis qui in huius uitæ iactantur tempestate, trãsmigratio hinc sit & translatio. Aut quemadmodum ii, qui iam longam præoccupauerunt uiam, peregrinantibus & adhuc laborantibus uegetiores sunt, & minus defatigantur; Ita q hospitium assequuntur quod ibi est, illis, qui adhuc uitę prę sentis ferunt inæqualia & pręcipitia, feliciores existunt. *Longam præoccupantes uiam.*

C Etenim quemadmodum in undis euenire cernimus stantibus, ut quotiescunque calculus inijciatur, centrum oriatur *Calculus.*

tur

Circulus. tur aliud circulusque super alio suscitatus, & assiduè dilatatus semper dissoluat extremum, illud idem & mihi palã in re præsenti accidere uideo, dũ enim mihi aliquid in mentẽ uenit, aliud elabitur, ac ideo circa electionem laboro, quum assidue id quod in memoria erat, præoccupet illud quod de nuo affluat.

Vno in mente aduenieente aliud elabitur.

D Quis magis superbiam castigauit? aut humilitatem dilexit nequaquam fictè, aut superficialiter, quemadmodũ nũc multi se philosophari simulant, ac præstantes uidentur, nõ secus ac mulierculæ insipiẽtissimę, quę cũ pulchritudine careant naturali, ac colorũ fucos confugere solẽt, suntq; (quonam modo dicere debeo) theatrales ornatissimę, ꝑpter uerecundiã inuerecũdissimę, & propter turpitudinẽ turpissimæ. Humilitas enim nequaquam illi in uestimento sita erat, sed in penetralibus animę, quin nec ceruicis inflectionẽ mollẽ, aut uocis infractionẽ, seu uultus cõpositionẽ fictã uel barbę densitatẽ promissam siue capitis colorationem adulterinã, aut incessus modum compositum humilitatẽ esse iudicabat talia enim facile effinguntur, citò tamen redarguuntur, nil enim simulatum durabile esse potest.

Mulierculari fuci. *Humilitas.* *Hypocritarũ habitus.*

E Oratione ad subditos timore perculsos.

Lex multò laudatissima. Est enim ex legibus nostris hæc una admodum laudãda, & optimè per spiritum lata: quæ possibilitatẽ honestati admiscuit, & ita statuit, ut quemadmodum serui obtemperẽt dominis, & uxores, uiris, & ecclesia domino & discipuli pastoribus & magistris, ita etiã homines cũcti potestatib. subditi sint sublimioribus, nõ solum propter irã, sed & propter conscientiam, ac ideo & tributum soluant, & legem nequaquam ob malefactorum prohibitionem odio habeant, nec gladium expectẽt, sed timore purgati à potestate laudẽtur, atqui & amussis hæc est unica, recto enim parcit, superfluũ uero abscindit, unus est sol, attamẽ sanos illuminat oculos, cum debiles magis obscuret. Vis aliquid etiam de nostris dicere audeam, unus est Christus, sed in ruinam positus est, & in resurrectionem, in ruinam infidelibus, in resurrectionem credentibus & his quidem petra est offensionis & lapis scãdali, qui non cognouerunt nec intellexerunt, sed in tenebris ambulant, uel idola colunt, aut usque ad literam

Amussis. *Sol.*

vident, & super hanc nec illuminari uolunt nec possunt.

Aliis autem lapis angularis & petra laudibilis, cui colligan tur sermone, & in ipso ambulãt, aut si uis margarita illa q̃ bonus ille mercator, omnibus quæ habeat diuenditis emit. Nobis autẽ fratres tale quid accidit, quũ uitã nóstrã emẽda re nolumus, sed contra potestatem indignamur, quale & iis qui Agonotheten incusant tanquam malum, quũ ipsi in cer taminibus sint ignaui, aut medicum tãquam imperitum & temerarium incisionibus & adustionibus, quũ ipsimet male sint affecti, & austerioribus indigeant remediis. *Margarita.* *Agonothetes.*

ORATIONE DE PAVPERTA-
TE FOVENDA.

A Proinde nequaquam inuentu facile, quænam ex uirtutibus præcellat, ut ei uictoriæ tribuatur palma, quemadmodum nec in prato odorifero, ac uariis floribus distincto, flosculum discernere pulcherrimum & fragrãtissimum, quũ alius aliter adoratum & aspectum ad se rapiat, ac ut primũ decerpatur, suadeat. *Pratum odoriferum ac uariis floribus distinctum.*

B Sicut uariæ sunt uitæ electiones, ita & multæ apud Deũ mansiones quæ secundum dignitatem unicuique diuiduntur & distribuuntur, & hic quidam hanc excolit uirtutem, alius uerò aliam, quidam etiam plures, nonnulli quoq; omnes, si saltem est possibile, tãtummodo ultra pergat quisq; & anteriora cõcupiscat, & ac uestigia insequatur eius qui recte deducit & dirigit, quique per angustam uiam & portã ad latitudinem quæ illic est perducit. *Variæ uitæ electiones.*

C Omnis qui nauigat, naufragio est proximus & tãto plus, quando nauigat audacius, ac omnis qui corpore est circundatus, proximus est corporis malis, quanto elatius pertransit, & ante se iacentem non respicit. Quamdiu uentò nauigas secundo, manũ naufrago præbe, Quàmdiu recte uales & diues es, afflicto succurre, nec expecta donec ex te ipso discas quantum malum sit inhumanitas, & quantum bonũ uiscera aperire indigentibus. *Nauigans.*

ORATIONE DE STATV EPISCOPALI.

D Hæc ego quum sciam, & quod nemo magno Deo, ac sacrificio & pontifice dignus est, qui non prius seipsum Deo offert sacrificium uiuens, seu potius qui non factus est tem-

pium

plum Dei uiuentis, & uiuens, ac igitur quomodo ego me audacter diuinis ingererem sermonibus, aut boni consulerem, si aliis se audacter ingererent, quando quidem desideriū tale nūquā laudabile est, conatus uerò terribilis, ac ideò decet, ut unusquisq; primo expurget, deinde cū puro conuersetur, si nō uelimus Manee illud audire & dicere, quū in Dei cōtēplationē incidimus. Perii ò mulier, quia Deū uidi: seu Petri instar Iesum à nauicula repellere, tanq̃ numine & ob timiditatē digni, aut sicut Cēturio ille qui sanitatem pro filio expetebat, sanantē uerò nequaq̃ excipiebat: dicat, igitur unusquisq; ex nobis quādiu Cēturio est, & multa in malitia potētię, Cęsariq; deorsum trahēti & huius mūdi militat dño, nō sum dignus ut tectū meū subeas: Quū autem Iesum uidebo, etiāsi ætate spiritali adhuc sim paruus, Zachei illius instar, & super sycomorū attollar, mortificans mēbra super terrā, ac euacuauero corpus humilitatis, tū Iesum excipiam & audiam, hodie facta est salus domui huic.

Manee. *Petrus.* *Centurio.* *Zachæus.*

Quin neque spiritus curiose scruteris processum, sufficit mihi quod filius, quod ex patre, & q̄ hic sit pater, ille uero filius, & nihil in his curiose scrutor, ne in uocibus quę penitus oēm elocutionē superāt humanā, mihi accidat quod uisui quum in radios dirigitur solares. Quantū eñ q̄s plus & diligētius uidere uoluerit, tāto magis sensu læditur, & dū intimū cernere quærit, etiā illo quod plus priuatur, quum quæ uideri debet, longe etiā uisum exuperet, si illam totā uidere uolueris, & non ita quēadmodum cernere est tutum.

Visus.

ORAT. IN CYPRIANVM.

E Quoniam sol diu nubibus obtectus lætius splendet, sed & uer post hyemis tristitiā & acceptius, iucundior & tranquilitas blanda, ac mare quietum post seditiones uētorum & perturbationem aquarum littoribus allidens.

Sol. *Ver.*

Atqui narratio de hinc mihi suauissima erit, uicit uirgo, uincitur dæmonium, tentator ad amatorē accedit uictū se prædicat, cōtemnitur, contēptus indignatur, ac contēptorē ulciscitur, ultio autē quænā fuit cultorē ipsum immigrat, quo malum malo pelletur, & rabie rabiei medicamē fieret, à uirgine enim repellitur, non secus ac machina à muro firmo & generoso, ob uerba & orationes profugus.

Suauissima narratio.

ORA-

ORAT. DE MODESTIA IN DISPVTATIONIB. A

Ordo etiam in Ecclesia ita statuit, ut alii sint oues, alii *Oues.*
uero pastores, ita ut hi imperent, illi uero obediāt, sitq; hō *Pastores.*
tanquam caput, illud pedes, istud manus, hoc oculi, illud uero aliud corporis Membrū, quo oīa recte inter se cōueniāt, cōmodūq; tā ad præfectos q̃ ad subditos redūdet, & quemadmodū in corporibus mēbra nequaq̃ à se dissident, sed cūcta corpus unū ex diuersis sūt cōposita, nec idē oīm est officiū ac usus, ad mutuā necessitatis beneuolētiā, neque oculus graditur, sed ducit, quēadmodū nec pes cernit, sed uadit, nec lingua excipit uoces, id enī auditū pertinet: sicut nec auditus loquitur: nā linguæ.i.officiū, nasus uero odoris est instrumētū, at guttus cibū gustat, inquit Iob, manus aūt dādi & accipiendi est instrumētū, mēs uero cunctis hoīb⁹ dux est, penes quam & sentire, ac, inquam, est sensus: tu & apud nos, qui commune corpus CHRISTI sumus: omnes enim corpus unum in Christo, ac per unum Christum inter nos mēbra sumus, hoc enim imperat ac præsidet, istud uero obedit & dirigitur, nec amborum idem est officiū quemadmodū nequaquam eorūdem est imperare & subesse, sed ambo unū fiūt in unum Christum, ab eodē composita & conglutinata spiritu, licet imperātes à subditis, rursus tāquam mediū, & doctrina, & exercitatione & æstate distent.

ORATIONE FVNEBRI IN ATHANAS. ALEXANDRIAE EPISCOP.

Quod enim sol est sensibus, hoc intelligētibus est Deus, B
hic enim mundum illuminat uisibilē, ille uero inuisibilē, & *Sol.*
hic quidē uisum corporalē illustrat, ille uerò naturas intelle *Deus.*
ctuales splendidas reddit, & quēadmodū hic uidētibus & uisibilibus his quidē ut uideāt, illis autē ut uideātur, ui sub ministrat, ipseque inter uisibilia est pulcherrimus: Ita & Deus intelligentibus & intellectis, his quidem intelligere, illis uerò ut intelligantur suppeditat, ac ipse inter intelligibilia est altissimus, in quo omne desideriū consistit, & supei quē minime fertur, nil enim sublimius quid habet omnino desiderium, neque mens sapiētissima, & indagatrix seu curiosissima, hoc enim ex appetitiuis est nouissimum, & nondum in lucem editi totius contemplationis requies.

Cum

C Cum his Athanasio est certamẽ,& ab aliquibus parũ per superatur,nonnullos etiam superat,si hoc nimis dictum est audacter: & hos quidem uerbis,alios uero operibus quorũdam mansuetudinem, aliorum uero zelum , nonnullorum pericula, & horũ quidem plura, aliorũ uerò omnia est imitatus, ac aliud qd pulchritudinis ab alio sumpsit : nõ secus ac ii qui formas ex excellentia depingunt : & in solam animam suam deduxit,ac unam uirtutis speciẽ ex omnibus diligenter collegit,eos enim qui sermonibus præstabãt, operibus, qui uero operibus excellebant,sermonibus uicit aut si uultis,sermones eos, q sermone erãt celebres, operibus autem eos qui operibus fulgebant superauit. eos uero qui in utrisque his mediocriter se habebant, in altero supergrediebatur , illos autem qui in utroque summi erant , ambobus præcurrebat.

Athanasii dotes. *Formæ.*

Idem De Modestia In Disputationibus.

D Magnum quid est docere , uerùm discere periculo caret ; quur teipsum facis pastorem,quũ sis ouis?cur caput esse cõtendis,quum pes existas,quur exercitũ ducere quæris, quũ inter milites adhuc cẽsearis? Quum magnum,sed neutiquã tuum lucrum maris sectaris , quum sine periculo terram colere possis?Sanè si uir es secundũ CHRISTVM, sensusq; habeas exercitatos,tibique lumen splendeat cognitionis loquere sapientiam quę profertur inter perfectos,nec non absconditam in mysterio,& illam quum tempus cæperis, & tibi concredita fuerit. Quid enim apud teipsum habes, quod tibi datum non sit ? aut quod nequaquã acceperis ? Si uerò adhuc paruulus es,& humi reptans intellectu,nec sufficiẽs ut cum sublimioribus ꝓgrediaris, fias Corinthius, lac te alat , quur cibum quæris solidiorem,quem membra non cõcoquũt,ac nutrimentum faciunt per imbecillitatem, loqui quidẽ,si quid melius habes quam quod taceatur, siquidem ordinẽ labii ornare opus esse laudabile nostri , ubi uero silentium melius est sermone , ibi quietem dilige : decet enim quędam dicere,alia audire, nonnulla laudare , aliqua uerò amarulenter reiicere.

Docere. *Discere.* *Vir.* *Paruulus.*

E Sanè turpe est ut qui uestem & uictum eligat, non splendidiorem sed uiliorem, genuumque callis,ac oculorum fon

tibus ieiuniis insuper & uigiliis, in humo præterea dormitatione, labore, ac cunctis rebus humilitatem & propriæ imbecillitatis conscientiā ostendat, in sermonibus uero de deo se cunctis præferat hominibus, & plane imperatorem & tyrānū agat, nulliq; omnino cedat, sed supercilia ultra omnes legis doctores attollat. quum interim humilitas cum gloria securitatem etiam habeat.

Humilitas Hippocrisis, & fastus Ecclesiarū.

A Inter primos ego sapientiā laudo eorum, qui in diuinis exercentur literis, seu exerceri cupiunt, nec unquā exercitio huic aliquid prætulero, nec male à philosophia ipsa audire uellem, tanquā sapientiā ac disciplinam spernerem, obiter tamen immodestiam fugio, & insatiabilem reprehēdo, malimq; ignauior, quā curiosior haberi, si non utraq; effugere possem, immoderatusq; esse & timidior, quā audacior uocari, ut uerò quum ego cibi prohibeam intemperātiam, uniuersum me cibum prohibere putas, aut etiam cæcitatem laudare, quia modeste contueri iubeam.

Immodestia.

B Alius autem paruus est intellectu, & pauper lingua, sermonumq; uersutias ignorat, ac captiones sapiētum & ænigmata, nec nō Pirrhonis instantias ac prohibitiones, uel oppositiões, syllogismorumue Chrysippi resolutiones, seu ex Aristotelis artibus artes malas, aut Platonicę facundię incātamenta, quæ male in Ecclesiam irrupere nostrā non secus ac flagella quædam Aegyptiaca.

Flagella Aegyptiaca.

C Nil fratres fide nostra iniustius esset, si in sapiētes solum caderet, & eos qui sermonibus & logicis præstāt demōstrationibus, oporteret enim ut multi hāc, non secus ac aurū & argentū, nec nō alia quæ apud multos rerū infernarum studiosos censentur preciosa, cōsequerentur, quod enim sublime esset, & ad quod pauci pertingere possent, Deo placeret & esset acceptum, quod uero propinquis foret, & à multis consequi ualeret, despiciendum esset & uile, siquidē nec hominibus modestis accideret, ne pro uiribus expeterent honores, sed solum gauderent iis quæ antea haberent.

Fides esset iniusta si in sapientes solum caderet.

D Oportet igitur ut quemadmodum pueros prius moribus formamus, quo posteriora effugiāt uitia, ita etiam ne ī sermone circa parua uideamur temerarii & inerudíti, ne circa maiora meditatione abutamur: facilius enim est sub initiū

Pueri moribus firmandi.

prauitate nõ maculati. illamq; ingruentem effugere, quam quum processerit abscondere, & ea superiorem apparere, quemadmodum facilius quoq; est lapidẽ sub initiũ retinere, quàm quum è manibus missus est reuocare.

E

Præcipua corrigẽdi proximũ rõ.

Ceterũ corrigendus est ille, facias igitur hoc modeste, ac humaniter, & nequaq̃ ut inimicus, uel medicus ut incidẽs, ac non solum agnoscito quẽadmodũ ille inuri aut incidi debeat, sed & teipsum ac propriã cognosce infirmitatẽ: quur enĩ si oculorũ teneris morbo, sol tibi uideatur obscurus? qd aũt si cuncta tibi circumuerti uideãtur, quũ tu nauseã patiaris aut etiã sis ebrius? ignorãtiamq; propriam aliorũ esse cẽses proinde multum iactari & tolerare oportet, priusq̃ alterius cognoscatur ĩpietas. nequaq̃ simile est plãtã excindere, aut florẽ etiã odoriferũ, ac hominẽ. Imago Dei es, & imaginem Dei condẽnas. Iudicaberis & tu qui iudicas, alienum iudicas seruum, & quem alius gubernat, ita fratrẽ tuũ probato, tanq̃ & tu eadẽ mẽsura sis iudicãdus, ac ideo haud quaquam in abscindẽdo festine aut cõfestim mẽbrum alienes, incertum enim est, ne ideo quod sanũ est corrumpatur, uerum admone, hortare, increpa, medicamẽta habes, regulas habes, christi es discipulus humilis & mãsueti, q iniquitates nostras portauit, quod si primũ tibi resistit, lõganimis esto si uero secundo, desperare noli, adhuc sanãdi tẽpus est, at si tertio fias agricola humanus, dominum roga ne excindatur, aut odio habeatur sterilis & inutilis ita ficulnea, sed ad illam te conuerte, & eius curam gere, eamq; stercorato, per cõfessionem quæ occulta prodit, & manifestis pudorẽ iniicit, ac turpiora rectius ĩstituit, quis scit utrũ immutetur ac fructum ferat? Iesumq; a Bethania redeũtẽ pascat, affer remedium aliud cõtra fratris putorem, siue sit, uel esse putetur, tu qui spirituali unguẽto inunctus es, quod pigmẽtarii arte sit confectum, & hoc bono tuo tribuas odori. Nõ est echidnæ uenenum malitia illius, ut percussus cõfestim dolore corripiaris & corrumparis, ac ideo uenia tibi danda, si bestiã illã fugeris ac occideris. Igitur si potes, fratrẽ curato, sin minus, in hoc saltẽ eris securus, quod nequaquã illius particeps fueris prauitatis, odorẽ insuauis animi eius, morbos, quem tua forsitan abiget fragrantia, quum superauerit.

Sterilis, & inutilis ficus.

Echidnæ uenenũ.

Vt

Vt in creaturis primaria dona non aliquorũ nostri sunt, sed omniũ,& unius creaturæ cõmunis est gratia: Ita & in fide, quæ saluant, nõ eorum tãtum sunt, qui magis possunt, sed & eorum qui uolunt. A *Primaria dona. Fides.*

Quemadmodum inter homines multę sunt differentiæ uiarum, ac electionum instituta, tam maiorum quam minorum, splendidorum ac periculosorum: Ita & in diuinis, non unica solum uirtutis est uia per quam saluamur, sed plures & quod plures solum sint apud Deum, hoc ubique diuulgatum est, ac omnium celebratum ac cognitũ linguis ob nullam aliam caussam quam quod multę sint uitæ quæ illac ferunt, quædam periculosiores, clariores tamen, aliæ uero humiliores, sed tutiores, quur igitur securiores reliquimus? & ad hãc unam nos cõuertimus, cũ sit lubrica, ac ꝑnitiosa, & quonam ferat ignoremus, siquidem nõ omnibus idem cõuenit cibus, sed aliis alius, iuxta ueritatẽ ætatis ac habitus. B *Variæ uirtutis uiæ.* *Cibus.*

ORATIO. AD HERONEM PHILOSOPHVM.

Verum rursus regnũ impium, rursus malũ reuertitur, & non secus ac ex ulcerib. recisis sanies effunditur, & lupi graues, alius aliunde nos discerpens, Ecclesiam dilacerant, sacerdosque cõtra sacerdotem armatus, ac populus cõtra populum insanit. Rexq; impietati tribuit audaciam, ac leges contra rectam fert opinionem. C *Recisa ulcera.*

Generosius enim est ex passionibus philosophicum, non secus periculũ, q̃ ferrũ candens, & aqua frigida solidatum. D *Ferrũ cãdens.*

Tu autem quum pulchra peregrinatione peregrinatus fueris, trinitatis mihi memor esto, in tabernaculis habitantis, si deus saltem ĩ manufactis habitat, & parui huius ueris nequaquam ex paruis pietatis seminibus, licet adhuc parui, & pauperis, ac paulatim collecti, facti enim sumus tanquã stipulas colligentes in messe, siquidem Prophetæ illud hoc tempore proferre decet, & tanquam racemuli in uindemia, quum non supersint racemis. Cernis quanta sit congregatio? ac ideo adnitere ut aream nobis ditiorem, torcularque reddas abundantius. E *Trinitas.* *Stipulæ.* *Racemuli.*

ORATIONE AD EOS qui in classe ex Aegypto aduenerant.

Sed quę ad Cæsarem pertinuerunt, Cæsari dedistis, quæ F

Vectigal. uero Dei, obtulistis Deo, huic quidē uectigal, huic uero timorē, populumq; uestris alentes, ad nos uenitis alēdi, nā & nos frumentum diuidimus, forsitan distributione uestra nō deterius, adest igitur, ac panem meum comedite, ac uinū bibite quod miscui uobis, aduoco uos cum sapiētia ad mensam meā, siquidē animi uestri laudo gratitudinē; & ad prōptitudinem uestram accurro, quoniam ad nos tāquam portum singularem confugistis, & ad similes uobis accurristis, *Fidei cognatio.* fideiq; cognationē honorastis, ac inter absurda esse reputastis, quod conuitiatores rerum supernarum, una sentire & inter se cōcordare possint, & putare quod per unumquēq; marcidum, recte disponi, ualeat cōcordatio communitatis, non secus ac funium nexibus complicata.

ORATIONE DE SEIPSO.

G *Magnes.* Siquidem illud idem uobis propter nos accidisse uidetur quod ferro ob lapidem magnetē, ut à me & inter uos quoque pendeatis ac unum sentiamus, deniq; simus omnes, ex quo sunt omnia. Proh catenam admirandam, quam spiritus nectit sanctus, uinculis indissolubilibus compaginatā.

H *Non alienus fons. Verbi prędicatio.* Nequaq̃ igitur uobis alienū fontē elicuimus, quēadmodum illum quē Moyses in locis aridis ostēdit iis, qui ex Aegypto psecutionē substinebāt, sed abscōsum & cōclusum, per magni Isaac pueros reclusimus, nō solum fontē aquæ uiuæ fodientes, sed à Philistęis obstructum repurgantes.

I Inuidia apostatam tyrannum contra nos excitauit, cuius adhuc relicti sunt carbones, licet flammam euaserimus.

K *Succurrens ciuitate obsessæ.* Proinde uir bone, si naui tempestatibus iactatæ manum porrigeremus, aut ciuitati obsessæ, aut domui igne succēsę turmatim uasis, & īstrumētis succurremus restinctoriis, plane nos submersores uocares, aut ciuitatis, uel urbis amatores, & nō potius pfectos & curatores, sed ais, non ita multis egisse uideris, uerum quid mea refert, si plures, imo os opinione potius quàm ueritate ducantur, siquidem hoc in cōtrouersia uersatur num iuste egerimus, uel Ecclesiā miserādam beatam reddiderimus, uideri uero illud tuum nihil ad nos, nō secus ac somnia aliena. Nen ita inquis hō multis ui- *Vertiginē patientes.* deris, nunquid terra uertiginem patientibus stare uidetur, ebriis, sobrii esse putātur, qui sunt sobrii & nō potius cum

capite

capite ābulare, aut inuerti, mel aūt nūquid amarū est etiāsi ęgrotātibus quibusdam ac male affectis ita uideatur; nō igitur in his res ita se habet, quemadmodū uidetur patiētibus.

A

Si quis id quod bonum est, alicuius rei gratia exercet, nō tamē plane uirtutis gratia, ad bonum tamen illud aliquando peruenit idque assequitur, quemadmodum is, qui lucri causa, eò peruenit quo tendit, etiamsi non lucretur, qui enī bonū ꝑpter seipsum honorat ac fouet quoniā id amat stabilem, firmam etiam circa illud habet animi propēsionē, ita ut diuini quid patiatur, & Dei illud dicere possit. Ego ille idē sum, nec immutor, nequaquā igitur transmutabitur, nec trāsponetur, neque una cū tēporibus ac rebus cōcidet, alius ex alio factus, ac multos assumēs colores, quēadmodū polypi à petris, quibus adhęrent, manet tamen ille idem solidus indissolubilibus, & inuertibilis inuertibilibus. Petra, ut arbitror, cōtra uentorum impetū, & undarū, quia nō cōcutitur, neque absumitur ab iis, quæ illam oppugnant.

Bonū operans.

Lucri cā nauigās.

Oratione quum post ea quæ contra Maximum gesta fuerant reuerteretur ex agro.

B

Ego igitur quum apud uos agerem, minime sentiebam affectum, quum uero separatus essem, desiderium cognoui, tyrannum illum dulcem; nec nouum quid. si enim bubulcus adeo conqueritur, quum uitulus ab armento aberrauerit: & pastor quum ouis gregem dereliquit: aut auicula quę foetū suum desiderat, quē nuper reliquerat, ut fistulas sumat, & in speculam quandā ascendat, ac tristitiæ inflet calamos, reuocetq; aberrantia tanquam rationabilia, & si exaudiūt, plus gaudet, q̃ ob alia cūcta simul quorum curam nō gerebat, auicula uero cū stridore ad nidum aduolat, ac in stridētes incidit pullos, alisq; cōfouet, quāto maiori curæ, oues rationales idoneo pastori esse debent pręcipuè quū aliqualiter pro illis fuerit periculatus: Nā & id amori aliquid addit, ac iō graues istos lupos timeo, ne tenebras obseruātes, gregem nostrū diripiāt sermonib. direptitiis & uiolētis, Tēporis enim opportunitatē quęrūt, qui ī aperto uires nullas habent. Timeo & latrones ac fures, ne atrium trāscendāt, uel per impudentiā compilent, uel per deceptionem furentur, ut iugulent, occidāt, ac perdāt, rapientes rapinas, deuoran-

Bubulcus pastor.

Auicula.

Oues.

Pastoris munus.

Lupi.

Latrones.

tes animas, quẽadmodũ ex Prophetis quidã à inqt: Timeo & posticã, ne aliquis ex iis qui heri ac pridie à nobis stabãt illã apertã inueniat sicq; perinde ac domesticus ĩgrediatur, tãquam, alienus uero insidietur, multæ enim ac uariæ sunt insidię illius qui hæc operatur, nec aliquid talis est architectus ac tã uersipellis quẽadmodũ sophista malitię, aduersarius ille. Timeo quoq; quòd canes iã uiolẽter pastores esse cõtendant, quod mirũ quidẽ est, quum nil habeant pastorale præter quã ut comã præscindãt, quã male produxerãt, q neque canes ꝑmanẽt, nec pastores fiũt, excepto ꝙ dilaniant. discerpunt, ac laborẽ dissoluũt alienũ, quoniã lõge facilius est destruere, q̃ conseruare. Et homo quidem, inquit Iob, nascitur labore, fabricatur & nauis labore, per laborẽ etiã domus cõstruitur, occidere uero uel disso uere, aut ĩcidere unicuiq; est ꝑfacile. Quapropter ne nũc quidẽ admodũ gloriẽtur, qui canes in gregẽ instigare cõtendant, qui nec unicam ouem ostendere possent quam cõgregassent uel saluassent; nõ enim benefacere didicerunt, q scelera perpetrant, si autẽ gregẽ perturbãt, hoc & tẽpestas modica, hoc & morbus paruus, hoc & bestia unica subito inuadens facere potest.

Sophista *Canes.*

C Quẽadmodum eñ nullum opus sine fide est approbatũ, quũ multi glorię gratia, illi, quod honestũ est dãt operã, aut etiã instinctu naturæ aliquid boni agũt, ita & fides sine operibus est mortua. Ne quis uos decipiat inanibus uerbis iis qui prompte omnia concedunt propter unũ, nempe, ut impie agatur in dogmatis, & mali operis mala ꝑsoluatur merces. Ostendite igitur ex operibus fidem religionis uestræ fertilitatem, nũ in uanum laborauerimus, Nũ manipuli uestri uim habeant ad faciendam farinã & digni sint, ut reponantur quo promptius uos excolamus, quisnã fructum faciat centenarium, quis sexagenarium, quis demum uel tricenarium, aut rursus, num quis ex tricenario ad sexagenariũ excrescat siquidem ordinem hunc in Euangelio habemus, qui in centenariũ desinat, ut progrediens sicut Isaac magnus fiat, procidens a uirtute in uirtutem, cantilenas decantans ascensionemque in corde reponat.

Fides. *Opera.* *Procedens.*

ORATIONE postquam reuerteretur ex agro.

D Vellem tãquam bonus mercator, & ubiq; lucri cupidus, & hic

& hic quoque uobis mercis aliquid afferre. Deambulabã ociosus in littore, inclinãte iã die (consueui enim semper curas talibus dissoluere remissionibus, (Nã nec arcus sufferre põt ut assidue intẽdatur, sed indiget ut parumper quãdoq; laxetur, si rursus usui esse debeat, & nequaq̃ inutilis sagittario suo in tpe necessitatis. Deãbulabã igitur & pedes me ferebãt, aspectus uero ad mare dirigebatur. Erat autem spectaculum illud nequaq̃ iucũdum, licet alias sit gratissimũ quũ tranquillũ est & purpurascit, leniterque ac placide littorib. allidit. Sed quid hoc erat? dicam enim lubens uerbis scripturæ. Vento magno flante, insurgebat mare, & fluctuabat. unde aũt quẽadmodum in similibus fieri solet, partim a longe intumescebãt, ac paulatim attollebant, inde confractæ littoribus illidebãtur, aliæ autẽ proximis impactæ scopulis ac repulsæ, in spumãque uersæ leuitate sua in aliũ iactabãtur, tũ cõchæ & phocus marinus, nec non ex ostreis leuissima q̃q; nunc expellebantur, & eiiciebãtur, nũc uero rursus resorbebantur quum unde rediret, at quędam immobilia erãt & firma nihilque perpetiebãtur, nec perturbabantur, præterquã quod unde tundebantur. Hinc ego ad philosophiæ utilitatẽ aliquid desumpsi, &c. Mare uita nostra humana, nã multum salsi ac instabilitatis habet) uenti aũt sunt tentationes incidentes, & quæ inexpectate eueniũt. Quod mihi & admirandus ille Dauid cognouisse uidetur, dũ ait: Salua me dñe, quoniã ingressę sunt aquę usq; ad aĩam meã. Et libera me a profundo aquarũ, & perueni ad imum maris, ac tẽpestas submersit me. Ex iis autẽ que tentabãtur, quę mihi ostrearum demortuarũ testæ, leuissimæ uidebant, quæ flatu hinc inde iactarent, & nihil omnino tentationibus resistebãt Nõ enim in seipsis robur habebant, & grauitatẽ cõsilii sapiẽtis, quibus aduersitatibus resistere possent incidẽtibus. Quidam aũt uidebãtur petra, petra illa digni, supra quã firmitati sumus, & cui seruimus quicũque sapiẽti usi rõne, & multorũ exuperãtes humilitate, omnia tolerãt cõstanter & inconcusse, deridentque eos, uel miserẽtur eorũ qui concutiunt, hoc quidem propter sapiẽtiã, illũ aũt propter humanitatẽ. Ipsi autẽ inter turpia ponũt absentia mala cõtẽnere, seu potius nõ timenda esse, pręsentia uero inculpare, & quę rã ex his

Arcus parum perlaxandus.

Tẽpestatis descriptio.

Mare uita nostra.

Petra. Stabiles.

transitoria nēpe non secus ac stabilia,& extra tēpus philoso phari,at in necessitatibus omni carere prudētia quemadmo dū si quis se optimū athletā cēseat,quū tñ nūq̃ in stadiū descēderit,aut gubernatorē eximiū, qui in trāquillitate multū de arte gloriatur,in tempestate autē gubernacula relinquit.

Athleta *Gubernator.*

A Cæterū postq̃ semel in hos incidi sermones , ad aliā quoque deueni similitudinē,admodum rebus pręsentibus cōuenientem,forsitan me senē & fabulæ narratorē existimatis,licet illā uobis explanauerim , sed parcendum mihi dato quū sciā scripturā sępius ad demonstrationem manifestiorē talibus uti.Arbor quędā est fabulosa,quæ excisa magis germinat,& cōtra ferrum decertat. Et si quid mirabilis in re mirabiliori dicere oportet,morte uiuit & abscisa pullulat,nec nō consumpta augetur. Hæc referunt fabulę & arbusti illius natura talis est. Mihi aūt manifeste uidetur tale quid philosophum esse,qui per afflictiones clarescit, & ex grauibus materiā facit uirtutis, ac in diuersis gloriatur nec dextris iustitiæ armis extollitur,nec sinistris deprimit̄,sed semp̱ ille idē, licet nō eisdē p̱manet tanq̃ aurū ī fornace igne examinatū.

Arbor fabulosa. *Per afflictiones clarescēs.*

B Quod si pulchritudinem quis nactus est , pulchritudini pulchritudinem addat,animę nēpe corpus , quod si flos pertrāsit inoffense,uergit ad seipsum , neque nouit an sit uisus turpis aspectu , pulcher uero recessu,non secus ac rosa odora in calice suo recondita,redolet, etiamsi non amplius floreat . Si quidem uera pulchritudo apud filios hominū nullo unquam tempore ab extra se spectandam præbet , uerū obtutum ad internum flectit hominem.

Pulchritudo.

ORAT. HABITA CORAM. 150. EPIC.

C Non enim indocte docemus neque iniuriis decertamus , quēadmodum accidit multis qui sermone pugnant cōtra loquētes,paruitatēq; intellectus, iniuriis quādoque detegūt. Illi eñ sermōes quēadmodū & sepiæ extramentū contra se ipsos expuūt, quo effugia uenantes,aut latitent indagātes.

Indocte docentes. *Sepiæ atramentum.*

Vnde nos cognoscere potentis utiū non frustra odio ha-
D beamur,ob manifestationē ueritatis dum cum quibusdā decertamus,alios uero pręuenimus . Quēadmodū enim ī submersione aquarū quædā penitus in p̱fundo celant. quædā uero impulsa ebulliūt,audituiq; electionē promittūt,diffe

runt

runt tamen, quædã uero resorbentur, Ita ii, qui de Deo philosophãtur, ne dicã qui penitus sunt ingrati. Hi enim omnino occultam & latentem in se habent pietatẽ. Alii enim parturiũt qui quidem quod ipsum est fugiunt, quod autẽ piũ est nequaquam libere profitẽtur, siue quod domestica quadam dispensatione utãtur in sermonib. siue qa ob timiditatem illac fugiãt, & mẽte quidẽ recte ualẽt, ut aiunt, popnlũ autẽ nequaꝗ sanãt, tanꝗ suam & nõ aliorum administrent præsidentiã, quidã aũt publicãt thesaurum dum nequaquã dolorem impietatis tolerãt partu, neque ut soli seruant, salutem putant, si non & aliis, quod bonum est impertiantur. *Occulta & latens pietas.*

EPIST. AD CLIDONIVM.

A Tu autem æque facis, ac si quis oculum hominis aberrãtem curet, quum pes ægrotat, aut pictorem non apte pingẽtem imitaris. Nam quod pictum est immutas, ac pictorem nequaquam emendatum exhibes. *Pictor.*

B Verbum caro factum est, & habitauit in nobis, ac propterea ab homine adimunt quod est pulcherrimũ, perinde ac ii qui pinguiora auferunt cum pellibus, quo deum prohibeant à carne, tempus est ut illi, dicatur, deum solum carnis esse deum, & nõ etiam animarum secundum quod scriptum est, quemadmodum dedisti ipsi potestatem uniuersę carnis, & ad te omnis caro ueniet. Et benedicat omnis caro nomẽ eius sanctum, hoc est omnis homo. Nõ oportebit patres nostros rursus incorporabiliter, & inuisibiliter, in Aegyptũ descendere, ac solam Ioseph animam, à Pharaone ligari, quia scriptum est, In 75. animabus descẽderunt in Aegyptum, & ferrum pertrãsiuit animã eius, rem quæ ligari nequit, ignorant enim qui hæc dicunt quod per synecdochen sint prolata, à parte totum ostendentem. Sicuti & pulli coruorum inuocãt Deum, quo uolatilis demonstraretur natura, & pliadum & uesperis & arcturi mentio fiet pro omnibus astris, & horum dispensatione. *Verbũ caro factũ. Deus animarum. Caro. Synedoche.*

ORATIO. Ad uirginem exhortatoria.

C Sed & hoc audi uirgo, nequaꝗ illi qui præest cohabita, quũ Christum habeas sponsum, qui ob puritatem tuam zelotypus existit. Quur enim quum carnem fugis, ad carnem mihi reuerteris? non omnes splendorem tuum capiunt. Nam quem- *Rosa. Virgo.*

quemadmodum rosa inter spinas, ita, & in multis uersaris, & super laqueos graderis malignos. Idem alicubi: Qualis est stupentium membrorum mutus sensusq;, talis qui sua sensa eloqui nescit animus.

D ORATIONE IN DICTVM EVANGELII.

Fontes inclusi fistulis. *Extiguẽs cupiditatem.* *Malignus undique tẽtans.*

Cernitis quod fontes, plumbeis inclusi fistulis quũ ualde ob angustiam urgentur, & in unum feruntur adeo plerunque aquæ uim exuperant naturalẽ, ut etiam ad superna prorumpant, quum assiduo à sequentibus propellũtur: Ita etiam si cupiditatem extinxeris & tota adeo adglutinaberis, in altũ eleuaberis, unde nõ dissides, uñ nõ supaberis, tota Christi permãseris, donec spõsum tuũ uideas Christũ inacessibilẽ te seruata, tam sermone quam opere, uita, cogitatione & motu. Vndique te malignus tẽtare satagit, omnia speculatur, ubi iaculetur, ubi uulneret ne quid nudum & plagę inueniat obnoxium, quanto puriorem uidet, tãto magis inquinare contẽdit. Siquidem splendidæ uestis sordes sunt manifestiores. Ne oculus oculũ trahat, ne risus risum, ne consuetudo noctem, ne nox perditionem, quod enim particulatim subtrahitur, & furto surripitur, insensibile ad præsens dãnum habet, sed ad summam malitiæ orã.

E *Margarita.* *Trinitas.*

Crede trinitatem margaritam esse unam, undique similem, & æqualiter splendentem, margarita enim si in aliqua parte deturpatur, tota eius gratia euanescit, Ita cum filium ignominia afficis, quo patrẽ uenereris, nequaquã honorẽ tuum suscipit, ob filii dehonestationẽ pater minime glorificatur. Si sapiens filius lætificat patrem, quanto magis filii honor, honor erit patris.

AD EVAGRIVM DE DEITATE.

F *Lucis radij.* *Saluator.*

Quemadmodum enim lucis radii habitum, inter se iuxta naturam habent indiuisibilem, & nec à luce segregantur, aut inuicẽ abscindunt, sed ad nos usque gratiã luminis mittunt, eodẽ etiam modo saluator noster, & spiritus sanctus geminus patris radius, ad nos usq; ueritatis lumen subministrat patrique communicat.

G *Nectareus humor*

Et quemadmodum quum humor nectareus, a fonte aliquo aquarum copiose scaturiens pro fluuio suo abundantiam ostendit, inde lapsu perenni in flumina duo inciditur,

unicam

unicam ex uno fontis ortu uim à principio cōtinēs, bifariā autem fluminum formatur specie, sine nocumento tamen essentiæ flumen illud diuiditur, Humorum enim positione tantum fluor ille discriminatur, at humoris qualitatē unā & eandem continet, etiamsi flumen uti unq;, ut dictū est, quàm longe distare, & multum à fonte abesse uideat, principium enim ad continuitatem fontis cōmunem cum sua habet matre. Similiter etiam omnium bonorū Deus ueritatis ille administrator, & saluatoris pater, prima uitæ cā ac immortalitatis planta, fons uitę sempiternæ, bifluā quādam filii & spiritus sancti cognoscibilē ad nos demisit gratiam, ipse uero nullum propterea nocumētum in essentia est perpessus. Nullam enim immunitionem propter istorū ad nos demissionem, & ad nos usq; accessum sustinuit, nec illi propterea à patre separationem ullam sustinuerunt: indiuisibilis enim, quemadmodum sub initium diximus, meliorum est natura.

ORATIONE IN SANCTVM lauachrum.

Ac sæpius q popularibus rebus obnoxius fuit, parūper emendatus, plus cōsequutus est, quā is qui in libertate sua non penitus se emēdauit. Quēadmodum ut arbitror magis mirandū est, quempiā pedicis uinctum aliquantisper progredi, quā cū nihil degrauat uehemeter currere. Ac ꝑ cęnū parūper defœdari, quam in mūda uia, omnino mundū remanere. Huius sermonis testimonium est ꝙ Raab meretricē, in aliis nō laudandā solum iustificauit hospitalitas, publicanumq; nullo alio testimonio suffultum extulit humilitas, ut & tu disceres, tibi facilè desperandum non esse. A *Pedicis uinctus.* *Raab meretrix.*

Noli mihi dignitates eorū q te purgāt, curiose expendere, neq; ex maiorū ꝓsapia iudica. Etsi ali⁹ alio melior uel humilior, at te un⁹ qsq, ē sublīor. Cęterū ita cōsidera, sint annuli duo, aureus hic, ferreus alius, utq; eadē regia imagine sculptus. Ceræ ābo īprimēt, qd īter signū hoc & illud ītererit? nihil. Discerne materiam ī cęra. etsi sapiētissimus existas. Dic quodnā ferri quòd ue sit auri signaculū. Sed quo pacto unū est? q iter materiā, nō characterē est diuersitas, Ita & ubi sit ois baptizator, q tā etsi cōditione excellat, B *Dignitates purgātium.* *Annuli.* *Baptizator.*

qualis

qualis tamen baptismatis uis est, ac unusquisq; tibi æqualis sit expurgator, qui fide eadem est formatus.

Oratione in sanctum pascha.

C Sed quo pacto reformaretur, & rursus aliquid fieret? id quod uehementer medelã reiiceret, tanquã inobediens, & quòd minimè p p longi temporis superbiã corrigi posset: Nempe ut mãsueto & humano curationis modo, ad correctionẽ induceretur, cum neq; ramus incuruus, subitã inflexionẽ, & producẽtis manus uiolentiã ferret, citiusq; frãgerẽt, q̃ dirigeretur. Neq; equus ferox & adultus, absq; assentatione & demulsione, freni susciperet tirannidem.

Ramus incuruus. Equus ferox. Corrigendus.

Oratione in sanctam pente.

D Qui male loco separantur, sermone uerò colligantur, tãtumq; inuicẽ discordãt, quãtũ oculi strabi, idẽ uidentes, & non uisu, sed positione dissidentes, quibus & si quod strabi sint, obiici possit, non tamen quod cæci.

Strabi oculi.

In Iulianum imperatorem, Oratione. 1.

E Postquã uero in uices euasere, ac iã philosophiæ attigerãt dogmata (quod utiq; nunq̃ euenisset) uimq; ex sermõe acquisiuere, quæ mansuetis qdẽ uirtutis est armatura, scelestiorib. uerò malitiæ fit aculeus, non iam amplius morbũ penitus quãtus erat celare poterat, neq; omnino impietatis dolum in seipso tantum philosophice exercere ualebat, sed tanquã ignis in materia delitescens, & si nondũ flãmã clarã emittat, è scintillis tñ quibusdam micantibus, aut fumo è profundo emergente indicatur. Aut si mauis, quemadmodũ fontes, q p fistulas quasdam ui spiritus sub terra feruntur posteà nec spaciũ latum neque exitum habent liberum, sepius terram inflãt, & infernè submurmurãt, impetu qdẽ spiritus, ĩpulsi sed ui superna cohibiti & intercisi ita & ille plurimum impietatis, ob tẽporis gratiam, & institutionem Constantii imperantis abscondebat, Nondum enim tutum erat palam impie agere, nonnunq̃ tñ mentis detegebat arcanũ, acutiorib. impietate q̃ intellectu, præcipue in sermonib. ad fratrẽ, plus q̃ bene haberet, pro gentilibus cõtendens nẽpe sub prætextu, tanq̃ sermonẽ exercere tenuẽ. Cæterũ hæc potius quæ ueritatis erãt exercitamẽta quum oĩbus gauderet quibus impii denotarentur more.

Ignis in materia delitescẽs. Fontes. Iuliani impietas.

Solet

Solet enim generosa prudentia, pertinacius uiolētiæ resistere, non secus ac flāma à uento agitata, tanto plus accenditur, quanto uehemētius inflatur. Et hoc nō solum consideratione didicit propria, sed ēt ex priorib. cognoscere potuisset persequutionibus, quæ Christianismū honoratiorē ferè q̃ imbecilliorē reddidere, quoniam iis animæ magis in pietate sunt obfirmatę, & per discrimina tanquàm ferrum candens aquæ ui temperatæ ac solidiores redditæ. A *Clamma à uento agitata. Ferrum candens.*

Sed quemadmodum Chamæleōtem facile ferunt uariari, omnesq; assumere colores præter candidū, ut interim fabulosum illum Proteum Aegyptiū sophistam omittā: Ita & ille omnia præterq̃ māsuetus, erat, & factus est Christianus, eratq; illi humanitas res admodū inhumana, suadelaque nil aliud, quàm uiolētia, & pro immanitatis excusatione probitas, quo iure uideretur ad uiolentiam confugere, quum persuadendo nil proficere posset. B *Chamæleon. Proteus.*

Siquidē multi fuere in potestatibus & sublimitatib. constituti, quos magis credibile erat, tam propter metum quā spem superari posse: multi ēt ex humilioribus, & numero tm̄ noti, in quos ille irruens, non secus reiectus est, ac machina quædam haud tempestiue generoso muro admota. C *Machina.*

Quemadmodum.n.in corporibus, quum unum aut duo mēbra male sunt affecta, haud difficulter reliquis succurritur, sanitatisq; bonū maioribus subuenit partibus, quo celeriter & illa cōualescāt, quum uero plura dissident & male habent, nullo remedio subueniri pōt, quin omnia ægrotent, periculumq; illud iam manifeste se ostendit: Ita morbi ēt, qui singulis accidunt subditis, à cōi populo, qui melius habet, sunt abscondendi, quum uero maior pars corrupta est, tum uniuerso imminet periculum, nec mihi secus hoc tempore, iis qui nos tam capitali prosecuti sunt odio, nec non tantæ Christianorum retributioni euenisse uidetur. D *Membra male affecta. Subditi morbo affectii.*

Quēadmodum cibo admiscent uenena, sic ēt consuetis Imperatorū honorib. ī pietatē cōmiscuit In unumquenq;, Romanorum leges, ad idolorum contraxit adorationem. E *Venena.*

Sanè licet tali duceret impetu, & eo ad multā mētis uteretur maleuolentiā, nequaq̃ tn̄ uiri cogitationes firmitudinē habebāt, neq; plus propriis indulgebat cōsiderationib. F

quam

quã demoniorũ iactationibus, nec sentẽtiã in finẽ usq; minus prauitatis arcanũ seruabat, sed tanq̃ Aethnæus ignis in imo mõtis recõditus sursum tendit, ac ui erũpit in apertum siue aliud quid hoc est: seu halitus Gigãtis suppliciũ expẽdẽtis, eo usq; terribiliter resonãs, fumumq; ob prauitatis iudiciũ eructans, seu spiritus est nimiũ alicubi assumens augmẽtũ, ita ut retineri nequeat, sed ex peculiarib. erũpẽs finibus, sursum delatus sup crateres effunditur excelsos, ac nõnũq̃ subiectã terrã incredibili ac horrẽdo deuastat fluuio: Ita & Iulianũ cernere erat, sub initiũ quodantenus suipsius & cõflicti dogmatis dominari, deceptionẽq; res nostras male afficere: ubi uero aliquãdo iræ superabat exæstuatio, haud quaquam prauos mores celare poterat, sed cõtra Deũ, & pium nostrum ordinem aperta utebatur persequutione.

Aethnæus ignis. Ira & persequutio Iuliani.

G

Solet enim populus, etiamsi ad præsens irã cohibeat tanquã ignis in ligno delitescens: seu fluuius ui cohercitus, ubi tempus est oblatum, reaccendere & erumpere.

Ignis in ligno.

H

Sed quemadmodum in harmonia artificiali, aut musica, alius est sonus intensus, aut remissus, quũ alia quædã chorda pulsatur: omnia autẽ unius sũt moderatoris & artificis, ad unam harmoniæ suauitatẽ tẽdentia: Ita & in his opifex & magister sermo, in aliis quidem alius cuiusdã opificii aut artis proposuit uirtutem, cũcta autem in mediũ posuit, omnibus communi ac humano commercio uti uolẽtibus, uitã nostram colligans illamq; reddens humaniorem.

Harmonia.

I

In Iulianum imperatorem Oratione. II.

Qui uero ob possidendi spem facultates suas cunctas periculo subiicit, admodum fatuus existit, imperito pugili mihi similis uidetur, qui prius ictum intentat, quam se in statione firma: aut gubernatori naui sua corrupta & ad nauigandũ inutili: naue submergenti hostilẽ, aut submergere studenti: quorum nil mihi Iulianus cõsiderasse uidetur, sed incircũspecte ea quæ aĩo cõceperat adgressum esse, re Romana & nũc quoque deplorante, & male ob illum affecta.

Imperitus pugil.

K

A quorũ culpa si quis Iulianũ liberare, ac successorẽ eius accusare uelit, admodũ ingratus mihi est cõsiderator rerum tunc tẽporis accidentium: non enim metentis, sed seminãtis est spica, neq; incẽdiũ illius euenit culpa, qui id extinguere ualet,

ualet, sed potius ignẽ prius admouentis, ac ideo Herodoti illud de Samiorum tyrannide, haud inepte usurpari potest Calceum hunc Histiæus cõsuit, Aristagoras autem inducit, quid id quod prius inceptum fuerat suscepit. *Herodoti Apophtegma.*

A Quomodo facti sunt in desolationem, repente destituti sunt, perierunt propter scelera eorum, tanquam puluis qui disperditur à procella, tanquam arena uento disiecta, tanquam ros matutinus, tanquã sibilus sagittæ emissæ, tãquã ictus tonitrui, tanquam choruscatio perstringens. *Desolatio.*

B Non ita filii mei, dicit alicubi sacerdos Heli, filios suos in Deũ peccãtes admonẽs, sed scitote facilius esse prosperitatẽ abeuntẽ reuocare, quã cõseruare cũ ex Dei gratia cõtingit: Nam quũ discessit, modestia illã reducit: quũ uero præsens est socordia eam dissoluit: Siquidem & corpora ægrotantia medela restituũtur & abstinentia, ob paruam autẽ negligẽtiã & repletionem iterum prior morbus affluere consueuit. *Aegrotâtia corpora.*

C Vides quod nõ in finẽ usq; tacituri, neq; irrationabilitatis condẽnandi eramus dogmatib. tuis, sed liberã aliquãdo uocẽ emissuri, & tuæ stultitiæ redargutricẽ siquidẽ impossibile est, Nili cataractas fluuii impetũ ab Aethiopia in Aegyptum ruentis compescere, aut Iliacum littus abscõdi, etiãsi ad tempus nebula contegatur, aut Christianorum linguam impedire, quo minus res uestras notet infamia. *Nili cataractæ.*

D Sed magnum est neq, ab initio peccare, aut saltẽ non in maximis delinquere, quoniã penitus à peccato liberũ esse Deus supra humanam naturam ordinauit. Secundo autem quẽadmodum mihi uidetur magnum est ut qui in re aliqua peccauere, & correpti sunt, ac deinde renouati, ut in sensu ꝑmaneãt disciplinæ, fugiãtq; secũdum ex secunda prauitate flagellum. Qua propter & nos, cũ diuinæ correptionis opere emersimus, ostendamus nos dignos, nõ eorum quę prius sumus perpessi, sed quæ postea sumus cõsequuti. Respondeamus ad calamitatem quæ nos compræhẽdit, quoniã nõ ut malefici gentibus traditi sumus, sed ut filii modestiores sumus facti. Non obliuiscamur tempestatis, postquã in suꝑnam saluati sumus Hierusalẽ, nec Aegypti post Aegyptum memores simus, nec faciamus melius afflictiõis tẽpus quã quietis. Ostendemus autẽ, si uidebimur tunc quidẽ timore *A peccatis liberũ esse.* *Correpti ut se habere debeant.*

Dei

Dei correpti modeste egisse, & spes omnes in cœlum posuisse, nunc autem postquam laudem & relaxationem assequuti sumus, haud quaquàm ad eadẽ rursus peccata recurrisse, ob quæ in euenientes nobis impiegimus calamitates.

LIB. VII. de Reconciliatione Monachorum.

E *Ramus arboris.* Veluti si quis ramum arboris in aliam partem ui detorqueat aut inflectat, cum forte remiserit, in id quod fuerat ad maris pectus recurrit, & naturæ prioris obtinet locum, atque ostendit quod uiolenter quidẽ declinatus fuerit, nõ tñ redierit uiolenter: Ita qui contra naturam aut debitum segregati fuerũt aut discissi, quanto diffusius separati fuerint, tanto ardentius & instantius adiuuantur.

GREGO. NICENVS IN MYSTICA Mosaicæ uitæ enarratione.

F *Agriculturæ finis.* Vt agriculturæ finis est frugum perceptio, ædificationis ædium est habitatio. Et nauigationis diuitiæ, certaminis corona: sic uirtuosæ uitæ ẽ, ut seruus Dei & sis & uociteris.

G *Dolores Cruciatus.* Quemadmodum si praui ac pernitiosi humores in præcordiis ac intestinis lateant, non accusatur medicus quod eos ipse fecerit, si arte ipsos in cutẽ ut appareant traxerit: sed effecit quidẽ illos inordinata dieta, traxit autem in manifestius non imperitus medicus: sic cum dolores ac cruciatus hominibus à Deo factos audimus, intelligere decet à nobis ipsis initia & causas earum uexationum fuisse.

IOANNES Cassianus Collat. 1. Cap. v.

H *Scitè bellicis instrumentis utens.* Quẽadmodũ qbus usus est bellica tela tractandi cũ ante regẽ mundi huius artis suæ cupiunt peritiam demõstrare, in paruissima quadã scutula, quæ figurata ĩ se cõtinet præmia, iacula sua, uel sagittas intorquere cõtendunt, certi qđ non alias nisi destinationis suæ linea, ad finem possint desiderati præmii ꝑuenire, securi de illo si modo propositum scopũ ualuerint obtinere. Qui si forte ab eorum fuerit subtractus intuitu, nec indeclinabiliter ei sagacissimorũ obtutũ ꝑuicacia inhæserit, quantũlibet recto tramite cassa imperitorũ deerret intentio, & excidisse se tamen à contemplatione non sentiet, & cum sibi efficacissimi telorũ emissionibus uideantur inniti, frustrato inertiæ labore falluntur quia illum subtilissimum destinationis limitẽ persequi oculis,

lis ac mente nō norunt,& cū inutiles in aera uacuosq; ictus effuderint, in quo peccauerint, quoue decepti sint diiudicare non possunt, quippe quos nulla mensura proposita arguit, quantū a directione discesserint, nec quoque deinceps corrigere uel reuocare debeant lineam disciplinæ, docere potest passiuus obtutus: Ita igitur & nostri propositi finis quidem iuxta Apostolum, uita eterna est. Scopus uero puritas mētis, quam Paulus sanctificationem nūcupauit, sine qua prædictus finis non poterit appræhendi.

COLLAT. I. Cap. xx.

Efficiamur secundum præceptū domini probabiles trapezitæ. Quorum summa peritia est ac disciplina probare, quodnam si aurum purissimū, &(ut ulgo dicitur) obrisum quodve minus purgatione ignis excoctum, æreo quoq; uili q; denario, si pretiosum numisma sub colore seu indumento auri fulgentis imitetur, prudentissima discretione non falli, & non solum numismata tyrannorum uultum experimenta, sapienter agnoscere, sed etiam illa quæ sunt ueri quidem regis imagine, sed non legitime figurata, peritia sagaciore discernere, deinde ne quid illis à legitimo pondere diminutum sit, cēsura trutinæ diligenter inquirere. Et nos explorare conueniet, ne auro purissimo scripturarum, praua iterpretatio coaptata metalli preciositate nos fallat, in quo Sathan Christo tentauit imponere. A *Probabiles trapezitæ.* *Nummisma.*

COLLATIONE. v. Cap. xx.

Huius passionis figura qua necesse est quāuis spiritalem summumq; monachū coarctari, ꝓprie satis aquilę similitudine designatur. Quę cum excellissimo uolatu ultra nubiū fuerit altitudinē sublimata: seseq; ab oculis cunctorū mortalium, ac à facie terræ totius absconderit: rursus ad ualliū ima submitti, & ad terrena descendere: ac morticinis cadaueribus implicari uentris necessitate compellitur, Quibus manifestissime cōprobatur Gastrimargiæ spiritū nequaquam posse ut cætera uitia resecari, uel per omnia similiter extingui: sed aculeos eius ac suꝑfluos appetitus uirtute animi retundi tantum atque cohiberi. B *Aquila.* *Gastrimargia.*

CAP. xi. Iā huius uitii naturā quidā senū cū philosophis disputans: qui eū pro simplicitate Christiana uelut rusticū C

crederent fatigandum]: sub hoc problematis figurãs colore eleganter expressit. Multis, inquit, creditoribus pater meus me dereliquit obnoxium, cæteris ad integrũ solutis ab omni cõuentionis eorum molestia liberatus sum, uni satisfacere quotidie soluẽdo, esse non possum. Cumq; illi ignorãtes uim propositæ quæstionis absolutionem eius precariò postularent; Multis, ait, uitiis sui naturali cõditione cõstrictus sed inspirante domino desyderiũ libertatis, cunctis illis tanquam molestissimis creditoribus renuncians huic mũdo, & omnẽ substãtiam quæ mihi successione patris obuenerat, à me pariter adiiciens satisfeci, atq; ab eis sum omnimode absolutus: Castrimargiæ uerò stimulis nullo modo carere præualui. Nec enim quamuis eam in paruum modum uilissimamq; redigerem quantitatem, uim quotidianæ compulsionis euado, sed necesse est me, perpetuis eius conuentionibus perurgeri, & interminabilem quandam solutionem iugi functione depẽdere, atque inexplebile indictionibus eius inferre uectigal.

Multis debitoribus obnoxius.

Castrimargiæ stimulis nullo mõ.

D COLLATIONE VI. Cap. XI.

Cera.

Mens ueri iusti non debet esse similis ceræ, uel alterius cuiusquã materiæ mollioris, quæ semper characteri signantiũ cedens, pro eius forma atque imagine figuratur, quãquam in se tamdiu retinet, donec alio rursus superimpresso signaculo reformetur, atque ita fiet ut nũquam in sua qualitate persistens, ad formam eorum quę imprimuntur, semper cõuertatur ac trãseat, quin potius debet, uelut quoddam esse adamãtinum signatorium, ut inuiolabilem mens nostra figuram sui semp custodiẽs characteris uniuersa quę incurrerint sibi ad qualitatem sui status signet atque trãsformet, ipsa uerò insigniri nullis incursibus possit.

Adamas

INSTITVTORVM, Lib. XII. Cap. XII.

E Omnis longæuitas huius uitæ cum ad illam futuræ gloriæ perennitatem respexeris, euanescit. Et dolores cuncti contemplatione illius immensæ beatitudinis effugantur, quę ut fumus ad nihil extenuati liquescunt, & nusquam ut fauilla comparent.

Fumus.

COLLAT. XIIII. Cap. XIIII.

F Nemo in uas fœtidũ atq; putridum siue corruptum unguentum

guētū aliquid nobile aut mel optimū, aut pretiosi quicquā liquoris infundit. Facilius enim quamuis odoratissimā myrrham semel horrendis imbuta fœtoribus testa contaminat, quam ut aliquid ex eo suauitatis aut gratiæ ipsa cōcipiat, quia citius munda corrumpuntur, q̄ corrupta mundantur, Ita & uas pectoris nostri, nisi prius fuerit ab omni fætidissima uitiorum contagione purgatum, nō merebitur suscipere illud benedictionis unguentum, de quo dicitur: Sicut unguentum in capite quod descēdit in barbam, barbā Aaron: Quod descendit in oram uestimenti eius, nec illam scientiā spiritualem & eloquia scripturarum, quę dulciora sunt super mel & fauum, impolluta seruauit. Quæ enim participatio iustitiæ cum charitate? Aut quæ societas lucis cum tenebris? Quæ autem conuentio IESV ad Belial?

Vnguētū Mel.

Vas pectoris nostri sincerum &c.

COLLAT. XIIII. Cap. XVI.

A

Qui sacrorū uolumiaum lectioni, & memoriæ scripturarum diligenter insistunt, carnalia tamen uitia nō reliquūt, similes sunt illi mulieri, de qua dicitur in Prouer. Capit. 11. Sicut inauris aurea ī naribus suis, ita mulieris malè moratę species. Quid enim prodest quempiā ornamentum eloquiorum cœlestium, & illā pretiosissimam scripturarum speciē consequi, si eā lutulentis operibus uel sensibus inhærendo quasi immundissimā terram subigendo confringat, aut cœnosis libidinū suarum polluat uolutabris, fient enim, ut qđ recte utentibus decori esse consueuit, non solum istos ornare non possit uerum ēt maioris cœni colluuione, sordescat. Ex ore enim peccatoris non est pulchra laudatio.

Mulier ī prouerbijs descripta.

Peccator sacrarū scripturarū lectioni īsistēs.

COLLAT. XVII. Cap. XIIII.

B

Neque opificii cuiusquā desertio est demutatio ferramenti, aut segnitiem arguit uiatoris, uiæ compendiosioris ac directioris electio: Ita & in hac parte emendatio dispositionis improuidæ nō spiritalis uoti, est iudicāda transgressio, quicquid enim pro charitate Dei & pietatis amore ꝑficitur non solum nulla repræhensione, sed etiā laude dignissimum est.

Via cōpēdiaria.

COLLAT. XXII. Cap. II.

C

Sed sicut uerbi gratia, stamni metallū quod alicuius utilitatis & gratiæ putabatur, sit argenti contemplatione uilissimum, & rursum auri comparatione meritum euanescit

Stānum. Argētū. Aurum.

argenti, aurum quoque ipsum gemmarum collatione contemnitur,& ipsarum nihilominus quamuis insigniũ multitudo gemmarum unius margaritæ candore superatur: Ita illa omnia merita sanctitatis . quamuis nõ solũ in præsenti bona & utilia sunt,uerum etiam donum æternitatis acquirunt, tamen si diuinę contemplationis meritis conferantur ciuilia atque(ut ita dixerim)uendibilia censebuntur.

Margarita. *Merita sanctitatis.*

COLLATIONE VIII. Cap. III.

D

Ager ferax. *Sacra scriptura.*

Ideoq; satis proprie scriptura diuina agro optimo ac fertili comparatur, qui cum multa gignat ac proferat quæ ad hominũ uictum,sine aliqua ignis coctione proficiant, quædã nisi prius flammæ colore mitigata atq; mollita omnem asperitatẽ suæ deposuerint cruditatis,uel incõgrua erũt usibus humanis uel noxia Nõnulla uero ita in utrũq; apta nascũtur,ut nec incocta sua cruditate displiceãt uel offendãt, & tñ ignis calore lenita,salubriora reddãtur. Plura quoque ad escã tãtũmodo irrationabiliũ iumentorũ & animalium mitiũ,uel ferarum, siue uolatiliũ oriũtur usum,cibis hoim minime profutura,quæ ẽt in sua asperitate manẽtia, absq; ulla ignis cõfectione,uitalẽ iumentis conferunt saturitatẽ. Quã rationẽ satis euidẽter aspicimus in hoc uberrimo scripturarum spiritualium paradiso cõtineri,in quo ita quædã significatione literæ plana ac luculẽta resplendent, ut cũ sublimiore interpretatione nõ egeãt , simplici tamen literæ sono,abũde pascãt ac nutriãt audiẽtes:ut est:Audi Israel, &c. Diliges dñm Deũ tuũ &c. Quædã autẽ si allegorię explanatione extenuata nõ fuerint, & spiritualis ignis examinatiõ mollita, nullo modo ad sanitatẽ interioris hoĩs cibum, sine corruptionis labe perueniẽt , magisq; ex eorũ perceptione læsio.q̃ utilitas aliqua subsequatur,ut illud est : Sint lumbi &c. Qui non habet gladiũ , uendat tunicã & emat sibi gladiũ . Et qui non accipit crucẽ suã & sequitur me,nõ est me dignus:Quod quidã districtissimi monachorũ habẽtes quidẽ zelum,sed nõ secundũ sciẽtiã simpliciter intelligẽtes, fecerunt sibi cruces ligneas, easq; iugiter humeris circũferentes , non ędificationẽ sed risum cunctis uidentibus intulerunt.Nonnulla uero ad utranq; perceptionem,id est,ad historicã , & allegoricam ita commoda sunt ac necessaria , ut

utraque

utraq; explanatio uitales animæ ſuccos impartiatur, ut eſt illud: Si quis te percuſſerit in maxillam dextram, præbe illi & alteram. Et cum uos perſecuti fuerint de una ciuitate, fugite in aliā. Et ſi uis perfectus eſſe uade, uende omnia. Producit ſane & fœnū iumētis, quibus pabuli omnes ſcripturarum repleti ſunt campi, ſimplex ſcilicet puraq; narratio hiſtoricæ lectionis, qua ſimplicitores quiq; & minus capaces perfectæ integræ rationis (de quibus dicitur: Homines & iumenta ſaluabis domine) ſecundū ſtatus ac mēſuræ ſuæ cōditionem ad opus tuum & laborē actualis uitæ uegetiores robuſtioresque reddantur.

LIB. V. DE INCARNA.

Sicut uir & mulier unū corpus ſunt, Ita maieſtas diuinitatis & caro hominis uniuntur, & facti ſunt ii idē Deus & anima in carne una. Quia ſicut caro illa habitatorem in ſe habuit Deum, ita animam quoq; incohabitantem Deo.

A *Vir & mulier. Maieſtas diuinitatis & caro.*

LIB. SEPTIMO.

Spinæ utiq; ac tribuli ex radicibus emergentes qualitate ſui ſtirpem ſuā produnt, ex eo ipſo quod ſunt, indicāt unde naſcantur, Ita & tu Pelagianæ hereſeos ſpinoſam ſabuli fidem oſtēdis in germine, quod pater tuus habuiſſe traditur in radice. Veneficorum quorundam (ut aiunt) conſuetudo eſt, ut in poculis quæ conficiunt, uenenis mella cōmiſceāt, ut dulcibus nocitura celētur, & dum quis mellis dulcedine capitur ueneni peſte perimatur, Ita & heretici.

B *Spina. Tribuli.*

Venefici. Hæretici.

INSTITVT. LIB. IX. CA. III.

Veſtimētum tinearum eſu attactum, nullius precii uſus poterit alterius habere commerciū. Itidemque lignum uermibus exaratum, non iam adornatū uel mediocris ædificii ſed ad combuſtionem ignis merebitur deputari: Ita & anima quę edaciſſimis triſtitiæ morſibus deuoratur, inutilis erit uel ueſtimento illi pontificali, quod unguentum ſpiritus ſancti de cœlo deſcendens, prius in barbam Aaron, deinde in oram ſuam ſolere ſuſcipere, ſancti Dauid uaticinio perhibetur, Sicut unguentum in capite &c.

C *Tinea attactū ueſtimētū. Lignū uermibus coroſum. Anima triſtis.*

LIB. I. de incarnatione Chriſti.

Tradunt fabulæ poetarum defectis quōdā hydrā capitibus, numeroſius renaſcentē per ſua dāna creuiſſe. Itaq; no D

no inauditoq; miraculo, multiplicato mortib. suis mõstro, lucri genus esset amissio, scilicet dũ quicquid ferrũ secantis abscenderet, totũ id fœcunditas prodigiosa germinaret, donec laborans atq; æstuans cœptæ illius desectionis industrius appetitor, cassatis totiens inefficaci opere uirtutibus, fortitudinẽ belli armaret arte consilii, & admotis (ut aiunt) ignibus multiplicẽ portentuosi corporis prolẽ feruenti gladio desecaret, ac si ambustis intrinsecus medullis cũ rebelles uenas improbæ fœcũditatis exureret, tandem parturitio monstruosa cessaret. Ita etiam hæreses in ecclesiis illius quã poetarũ cõmenta finxerunt hydræ, similitudinem gerũt. Et istæ eñi aduersum nos linguis feralibus sibilãt, & istæ uirus lethale iaciunt, & istæ sectis capitib. renascũtur. Sed qa resurgẽte morbo nõ debet cessare medicina, & q̃to maior fuerit ægritudo tãto instãtior debet esse curatio. Potẽs eñi est dominus deus noster, ut quod de morte hydræ illius, gẽtilium falsitas finxit, hoc in ecclesiarũ bellis ueritas peragat, & ignitus sancti spiritus gladius, ita in extinguẽdo nouella hæresi, omnes penitus medullas perniciosæ generatiõis exurat, ut tandem prodigiosa fæcunditas, moriẽtibus uenis parere desistat. Nõ noua sunt hæc in ecclesiis mõstruosi seminis germina, semper has dominici agri seges lappas sentesq; tolerauit, & ad summum in ea suffocatricis Zizaniæ germẽ emersit hic Habionitę, Ita singuli ex sui similitudine hæreseon hæresim procreãtes, omnes quidem à se diuersa, sed omnes tamen fidei aduersa senserunt.

Hæreses.

CYRILLVS IN IOANnem, Lib. I. Cap. II.

E Quemadmodũ optimus solertissimusq; agricola cũ omnes ab horto eradicere uepres desideret, diligenter lõgis rastrorũ dẽtibus radices euellit. Sic beatissimus quoque Ioannes acutissime ac solertissime germinaturas cõspiciens falsas hæreticorum opiniones, hoc euangelio quasi rastris eas euertit, ac in recta fide studiosum conseruat lectorem.

Agricola. Ioã. Euãgelista.

F Indecẽs esset, si ignis quidẽ qualitatẽ suã coniunctæ sibi materię immittere possit, ac eo mõ materiã in se transmuttere.

Ignis.

tere, uerbū autē Dei prosperū sibi naturaliter bonū.i. uitā coniūctæ sibi carni nō possit infundere ꝓpterea igitur dixit Euāgelista: Verbū caro factū est, ꝙ ex parte maxima corrupta ut unione uniuersali uiuificat totius reparationem signare uoluerit.

Canes uenaticos imitatur sapiens ac probus auditor, huc illucque feras quærentes, Ipse enim non intellectam rem sæpe ac multum inuestigās, interrogansque tandē assequitur. A *Canes uenatici. Sapiens auditor.*

IN CAPVT VNDECIMVM.

Quēadmodū cruditati uulnerū, nō unū, sed uaria uicissim remedia cōferūtur, neque semel sed frequēter appositis remediis molliūtur, sic duro animo uaria q̄dā & frequens ac commodāda doctrina est, ut si prima parū profecerit, secunda saltem aut tertia uel eisdem uerbis allata permulcere atque attrahere possit. B *Cruditas uulnerū. Durus animus.*

Quemadmodum quamuis uniuersis sol oritur, nihil tamen inde secus utilitatis cōsequitur, nec propterea merito quispiam splendorem solis accusabit, sed non uidendi culpam cæcitati attribuet. Sicut ut arbitror de unigenito etiam intelligendum est, lux enim uera ille profecto est, & splēdorem suum ad omnes emittit. C *Sol. Christus lux.*

Quemadmodum in ueteri lege oblatio pecudum præcepta fuit: offerri & immolari ad latus altaris, quod respicit aquilonem, & non ad austrum uel meridiem, Ita translatum est Euangelium ad gentes, quæ aquilonari parte habitant, relictis Iudæis quæ in australi parte habitabant. D *Oblatio pecudū.*

IN CAPVT DECIMVM QVINTVM.

Quemadmodum si quis scintillam ignis in fœno, aut palea occultauerit totum inde ignitum necesse est fiat. Sic uerbum Dei tanquā scintillā in naturam nostrā immissum totam inde inflammauit, atque ad uitā, interitu pęnitus destructo, reduxit. E *Scintilla ignis. Verbum Dei.*

IN CAPVT DECIMVM SEPTIMVM.

F Sicuti si quis liquefactæ ceræ aliã ceram infuderit, alteram cum altera per totum cõmisceat necesse est, Ita si qs carnẽ & sanguinem domini recepit, cum ipso ita coniugatur, ut Christus in ipso, & ipse in Christo inueniatur.

Liquefacta cara. Caro & sanguis Christi.

Vt subtractione lignorum ignis extinguitur, Ita cedẽte eo in quem quis irascitur temperat iracundiæ.

IN Caput xix.

G Solet enim uulgo qui præcedit, posterioribus gloriosior semper uideri. Sicut qui fabrilem quandam artẽ aut quam uis aliam absolute tenuit, præcedit aut gloriosior eo est q adhuc discens, magistrum sequitur & ad ulterius continue graditur. Qui tamen cum magistrum suum cognitione artificii uicerit, nõ iniuria à separato poterit audire magistro: Qui post me uenturus est, prior me factus est. Fac igitur imagine sensum huius orationis saluatori & Baptistæ attribuens, recte mea quidem sententia intelliges.

Præcedẽs Christus, & Ioannes.

LIBRO 3. IN IOAN. Cap. xxxix.

H Probus enim auditor ac sapiens, quæ intellexit, nulla intelligentia remoratus, mentis ea thesauro statim commendauit, si qua uero ardua uidentur sæpe ac multum inuestigans atq, interrogans tandem assequitur, uenatrices apprime canes imitatus, qui huc atque illuc ꝑcurrũt feras quærẽtes, Sic affectum esse sapientem propheticus quoq; sermo denotat dicẽs: Cõquirens quære & apud me habita. Quærẽdum enim ita semper est ut apud eum habitemus, & ad alienas sententias non efferamur.

Canes Venatici. Probus auditor.

I Quamuis naturaliter aqua frigidior sit, aduentu tamen ignis, frigiditatis suæ oblita æstuat. Hoc sanè modo etiam nos quamuis propter naturam carnis corruptibiles simus, participatione tñ uitæ ab imbecillitate nostra reuocati ad proprietatẽ illius ad uitã reformamur. Oportuit n. ut non solum anima per Spiritum S. in beatam uitam ascenderet, uerum ẽt ut rude atq; terrestre hoc corpus cognato ibi gustu, tactu & cibo ad immortalitatem reduceretur.

Aqua frigida.

K Si mel quum naturaliter dulce sit, ea dulcia facit quibus immiscetur, Nõne stultum erit uiuificam uerbi naturã putare non dedisse homini quo habitat, uiuificandi uirtutem?

Mel. Verbum.

Vt panis hic terrestris facit imbecillitatẽ carnis nostræ, sustinens

Panis.

ſuſtinens atq; cōſeruans, Ita & ipſe per ſpiritum ſanctum ſpiritū noſtrū uiuificat, & corp⁹ ipsū à cōparatiōe liberet.

ERASMVS Lib.4. ECCLESIAST.

Nec tutum eſt proferre ſimulacra rerum conditarum ad declarandam eandem naturam in tribus perſonis, qđ qcquid adhibueris, multam habet diſſimilitudinem. Summæ illi naturæ nihil eſt ſimile. Quod ſi uidetur commodum adhibere docendi gratia, ſimilitudinem, præfandum eſt, eam non congruere niſi tenui quadam umbra. A

IOANNES DAMASCENVS Lib. 1. ORTHO. FIDEI. Cap.ix.

Sicut ſimul ignis & ſimul ab ipſo lux, neq; prius ē ignis, & poſterior lux, ſed ſimul ſunt, & quēadmodū lux ab igne, ſemper gignit, & nequaquam ſeparatur ab eo, Sic & filius a patre gignitur, & nequaquam ab eo ſeparatur, ſed ſemper in eo eſt. Sed lux quæ ab igne inſeparabiliter gignitur, in ipſo ſemper manens, non habet propriam ſubſiſtētiam præter ignē, Nam natiua qualitas ignis eſt, uerū filius dei unigenitus a patre inſeparabiliter genitus & indiuiſibiliter & in eo ſemꝑ manēs propriam habet ſubſiſtentiā propter eā quæ patris eſt. Et quēadmodū non dicimus alterius ſubſtantiæ ignē, & alterius lucē, hūc in modū fieri non poteſt ut recte dicamus patrem & filiū alterius & alterius ſubſtātiæ, ſed unius & eiuſdem, & quo pacto dicimus ꝑ eā lucem quæ ab ipſo eſt ignē illucere, & nō ponimus organū administratorium ignis eſt lucē quæ ex ipſo eſt; ſed potius uirtutē naturalē. Sic dicimus patrē quæcunq; facit ꝑ unigenitū filium eius, nō ut per inſtrumentū ſeruile, ſed ut per uirtutē naturalē & ſubſtātialē. Et ut dicimus ignē illuminare & rurſus dicimus lucem illuminare. Sic omnia quæcunq; facit pater, ſimiliter & filius facit, ſed lux quidē propriā ſubſiſtentiam præter ignem nō poſſidet, filius autem perfecta ſubſiſtentia eſt a ſubſiſtentia paterna diſcreta. Cap. 2. B *Ignis. Lux.* *Vnigenitus a patre.*

Sicut ex ſole radius & ſplendor (ipſe enim fons eſt & radii & ſplēdoris,) & per radium nobis ſplēdor tribuitur, & ipſe eſt qui illuminat nos. C *Sol* *Radij ſolis.*

Cap. DECIMO TERTIO.

Verus ſermo docet ſimplicē eſſe deum, & unam ſimplicem D

Solis radÿ simplex Dei uirtus. cem habere operationẽ omnibus omnia operante instar so lis radii, qui omnia fouet & in unoquoq; secũdũ naturalẽ habilitatem & quantum capere potest operatur ab eo qui eum condidit Deo, talem adeptus operationis uirtutem.

LIBRO 2. cap. 4.

E Nihil est malum nisi boni priuatio sicut & tenebrę luminis est carẽtia, bonum. n. lumẽ est intelligibile simul & tenebræ intellectuales sunt malum. Quod hominibus est mors hoc angelis est lapsus post lapsum nõ est illis pœnitentiæ locus ut neque post mortem hominibus. *Carentia boni. Malum.*

Cap. 4.

F Vt oculis in corpore, sic mens in anima. *Oculus. Mens.*

LIB. 3. cap. viii.

G Non nudã carnem adoramus, sed counitã diuinitati, ut in unã ꝑsonam & unam hypostasin dei uerbi, timeo carbonem tangere, ꝑꝑ ignem ligno coniunctum, adoro Christi simul utrunq; ꝑꝑ carni cõiunctam counitãq; diuinitatẽ. *Carbo ignitus. Verbũ in Carne.*

Caput xv.

H In ignito gladio sicut naturæ saluantur ignis & ferri, sic & hic actiones & perfectiones eorum, ferrum habet uirtutem incidendi, ignis urendi. Incisio perfectio operis ferri, ignis cõbustio, Sic in Christo diuinitas & diuina opera humanitas, & eius opera. *Ignitus gladius. Verbum humanatum.*

Cap. xvii.

I Vrit ignitum ferrum, non naturali ratione ussiuam possidens actionem, sed ex unione ignis ad ferrum, illud obtinet, Ita humanitas diuinitati sociata. *Ignitum ferrum.*

Cap. xxvi.

K Quẽadmodum si quis ignito ferro superinfundat aquã qđ quidem natum est pati ab aqua (ignis dico) extinguitur incolume uero manet ferrũ, non natum. n. est ab aqua corrũpi, multo magis carne passa, sola impassibilis diuinitas, passionem non adimit, inseparabilis ab ipsa permanens.

LIB. 3. cap. xxvi.

L Quemadmodum sole arborem superillucente, si securis incidat arborẽ in incisus & ipassibilis ꝑseuerat sol, multo magis impassibilis uerbi diuinitas secudum hypostasin carni copulata, carne patiente impassibilis perseuerabit.

Eodem

LIB. 4. CAP. 3.

A Eodem modo, quo rex & nudus adoratur & indutus, & purpura ut nuda purpura & conculcatur & proiicitur, facta autem regis amictus, honoratur & glorificatur, & si quis illam proterere præsumpserit, persæpe morte mulctatur. Et quemadmodum lignum nudum non est tactui inaccessibile, atque coniunctum & carbo factum, non propter seipsum, sed propter coniunctum ignem inaccessibile fit, & non ut ligni natura tactu inaccessibile est, sed ut carbo, id est, quando ignitum est, Sic & caro Christi secundum suam naturam non est adorabilis, adoratur autem in incarnato Deo uerbo, non propter seipsam, sed propter coniunctum sibi secundum hypostasin, Deum uerbum, non dicimus quod carnem nudam, sed carnem Dei, id est, incarnatum Deum.

Rex. *Purpura.* *Lignum.* *Verbum.* *Caro.*

CAP. xii.

B Fide omnia & humana & spiritualia constant. Neque agricola sine fide incidit terræ surculum, neq; mercator paruo ligno suam ipsius animam insano maris pelago committit, non nuptiæ fiunt, non aliquid quicquam in terra sine fide. Fides est inscrutabilis consensus.

Fides.

C Sicut quatuor extrema crucis per medium centrum continentur & constringuntur, Sic per Dei uirtutem altitudo, profunditas, longitudo, latitudo, id est, omnis inuisibilis & uisibilis creatura continentur.

Crux. *Creatura omnis.*

LIB. 4. CAP. 14.

D Si Dei uerbum uiuens, quod fecit omnia quæ uoluit: Si dixit fiat lux, & facta est lux, fiat firmamentum, & factum est. Si uerbo Dei cœli firmati sunt, si uolens homo factus ex uirginis purissimis sanguinibus carnem sustentauit, non potest panem ipsius corpus facere? & uinum & aquam sanguinem. Dixit, producat terra herbam uirentem, & usque nunc pluuia facta producit germina. Sicut omnia quæcunque fecit Deus, Spiritu sancto operante fecit, Sic & nunc spiritus sancti operatione hæc super naturam operatur, quæ non potest capere nisi sola fides. Quomodo fiet istud? respondit Maria, ait angelus, Spiritus sanctus superueniet in te, & nunc interrogas, quomodo panis fit corpus Christi, & uinum & aqua sanguis Christi. Respondeo & ego tibi, spiritus sanctus obumbrat, hæc

Dei uerbum. *Eucharistia.*

& hæc operatur super sermonẽ & intelligẽtiam, panis & uinum transumentur. Nouit deus humanã infirmitatẽ quod complura usu non trita auersatur, moleste ferẽs, assueto igitur condescensu usus per consueta natura ea fecit quę sunt super naturã. Et quemadmodũ in baptismate quia cõsuetudo hominibus est aqua lauari & oleo ungi, cõiunxit oleo & aquæ gratiã spiritus sancti, & fecit illud lauacrũ regñationis, hunc in modum quia mos hominibus est panem mãducare & uinum & aquã bibere, cõiunxit his ipsis suã diuinitatem & fecit hæc suũ corpus & sanguinem, ut per assueta & quæ sunt secundum naturam in iis quæ sunt super naturã collocemus. Corpus enim secundum ueritatem cõiũctũ est diuinitati, quod ex sancta Maria uirgine corpus est, non qđ ipsum corpus assumptum ex cœlo descenderit, sed qđ ipse panis & uinum transumatur in corpus & sanguinem Dei.

Baptisma *Panis.* *Vinum.* *Aqua.*

Et sicut ex ĩcarnatione sua nihil cognouimus nisi quod uerbũ uerũ factũ, caro, ꝑ spiritũ sanctũ, Ita hic modus quo fiat inscrutabilis, neq; etiã hoc dictu prõptũ, quomodo naturaliter per comestionem panis & uinum & aqua ꝑ potionem in corpus & sanguinem comederitis & biberitis transmutatur & non fit aliud corpus pręter id quod prius erat ipsius. Sic & propositionis pacis, uinumq; & aqua per inuocationem & aduentum spiritus sancti, super naturaliter trãsmutatᷓ in corpus & sanguinem Christi, & non sunt duo sed unum & idem. Et quemadmodum mors Christi credẽtibus facta est uita æterna, infidelibus autem domini interfectoribus in supplicium & pœnam æternam, Ita & iis qui fide digne assumũt in remissionem peccatorũ & uitam æternam.

Incarnatio. *Mors.*

E Diuinum carbonem sumimus, ut ignis in nobis desiderii assumẽs eo ex carbone ignitionẽ, comburat peccata nostra, & illuminet corda nostra, & participatiõe diuini ignis igniamur & deificemur. Carbonẽ uidit Isaias. Carbo autem simplex, non est, sed unitus igni, sic panis cõmunionis, nõ panis simplex est, sed unitus diuinitati. Et corpus unitum diuinitati.

Diuinus carbo.

F

CAPITE DECIMOSEXTO.

Dicitur rex etiã regis imago, Ita sancti dii, qui id participatione sunt effecti, quod ipse est natura. Quomodo igitur non

Rex. *Sãcti Dij.*

non honorandi sunt qui filii dei existunt? Nam honor erga gratos & benignos cõseruos, & beneuolétiæ erga cõmunẽ dominum iudiciũ est, hi promptuarium dei & habitacula facti sunt & templũ dei. Fontes nobis salutares dñator Christus relinquit sanctorũ reliquia multimoda bñficis scaturiẽtes, unguẽtũ suauitatis emanãtes, ut nullus discredat. Si eñ ex rupe & firmo saxo aqua in eremo ꝓsiliuit, uolente Deo, & ex maxilla asini Sampsoni sitienti: ex martyrum reliquiis unguentũ suaue olens emanare incredibile est? Nullo profecto pacto iis, qui sciunt Dei uirtutem, & ab ipso sanctorũ honorẽ. In leg. Num. 19. Omnis qui tangebat mortuum immundus erat, hic autem non sic. quomodo enim mortui sunt qui uiuunt, non tanget eos tormentum mortis &c. uiuunt quomodo per eos dæmones abiguntur, infirmi curantur, cæci uident, leprosi mundantur, tentationes tristitiæ soluuntur? Quantum labores ut inuenire adiutorẽ, qui te ad mortalem regem adduceret, & pro te ad ipsum sermones faceret, adiutores ergo totius generis Deo pro nobis supplicationes porrigentes, nõne honorãdi sunt? certe honorãdi. Templa à nobis Deo erigenda sunt in ipsorum nomine. In psalmis, hymnis, odis spiritualibus Nã iis quibus delectatur Deus & colitur, colũtur & delectantur eius serui, quæ despicit, despiciũt, & eius cliẽtes, statuas, imagines uisibiles ipsorum Mariam, ut matrẽ domini, Apostolum Exercitatores, id est confessores, qui diuturniori martyrio certarunt.

Aqua ex petra Maxilla sansonis.

Martyrũ reliquit.

Templa.

LIBRO. IIII. CAP. XXVI.

A Quemadmodum circũcisio non utile membrũ amputat corporis, sed superfluitatẽ inutilẽ: Sic per baptisma sanctũ à peccato circuncidimur. Manifestũ autem qđ peccatũ sup̄fluitas cõcupiscentiæ est, & non necessaria concupiscentia.

Circuncisio. Baptisma

B Impossibile enim est quenquã nullo modo cõcupiscere, aut tãdẽ sine gustu uoluptatis esse. Sed quod inutile est uoluptatis. i. inutilis cõcupiscẽtiæ, & uoluptas, hoc est pctm̃, id ipsum quod circũcidit sctm̃ baptisma, præbens nobis signũ honorabile, crucẽ in fronte, à gẽtilibus discriminãs nos (nã oẽs gentes baptisma persecutæ sunt & signo crucis insignitæ) sed unaquaque gente fidelem ab infideli distinguit.

CAPITVLO. XXVIII.

Resurrectio

C Resurrectio est secunda eius quod interiit statio.

Resurrectio. Nam animæ cum immortales sint, quomodo resurgent secundo, siquidem mortem diffinientes dicimus esse separationem animę à corpre: resurrectio omnino erit coniunctio animæ & corporis, & secunda iterataque eius, quod dissolutum est, ieritque pessum animalis restitutio: ipsum igitur corpus quod corrumpitur, resurget incorruptibilę. Non impotens enim est is qui in principio ex puluere terrę ipsum constituit, rursus resolutum & conuersum in terram ex qua sumptum est (secundum conditoris dictum) iterato suscitare illud. Qui puluerem in corpus sola uoluntatę transmutat, qui paruā materiæ stillam, id est semē in utero adolescere pręcepit, & fecit illud multiforme, & multimodum corporis organum, nōne magis quod fuit, & defluxit, iterum suscitabit, sola uoluntate? Considero in sulcis tanquam in sepulchris semina suffossa, q illis radices imponit & stipitē & folia, & subtilissimos culmos? nonne qui uniuersorum artifex est eius præcepto cōdita omnia? Sic crede & mortuorum resurrectionē fore diuina uolūtate & nutu: cōcurrentem enim habet uoluntati uirtutem.

Semina ī sulcis suffossa.

DIONYSIVS de Cœlesti Hierarch.

D

Ignis. Deus. Quemadmodum ignis sensibilis ea quibus insederit, in suum traducit officium, omnibusque quomodolibet sibi propinquantibus sui consortium tradit: Haud aliter dominus noster, & Deus, qui ignis consumens est, nos per cibum hunc sacratissimum in sui traducit effigiem diformesque reddit.

MARCVS EREMITA DE Lege Spirituali.

E

Animi cognitio Quēadmodum operibus & sermonibus manifestabitur animi cognitio: Sic cordis operationibus futura retributio.

F Qui laudis prætextu cælat calumniam, comprehensu difficilis est simplicioribus. Similis est autem illi qui uesti-

tu ſordido amictus ambitioſe arrogans eſt.

Quemadmodum iis qui, crudo, & indigeſto ſunt ſtomacho amarum prodeſt abſynthyum; Sic malè moratis mala tolerate, eſt. A

Quemadmodum aquæ & ignis contraria eſt ſocietas; Sic quoque contraria ſunt inter ſe cauſę dictio & humilitas. B *Aqua.* *Ignis.*

Quẽadmodum ſunt ſerpentes occurrẽtes in nemoribus ſunt item & alii in ędibus latenter excubantes; Sic affectus ſunt rationaliter formati, ſunt item alii latentes in operibus, tametſi ex aliis in alios ſubinde tranſmutentur. *Serpẽtes.* C *Affectus.*

Quemadmodum unæ ſunt diuitiæ ſenſibiles, iuxta autem poſſeſſionem multiplices; Sic una uirtus eſt, diuerſimodas habens actiones quibus perficitur. D *Diuitiæ.* *Virtus.*

IDEM DE IIS QVI PVTANT EX Operibus Iuſtificari.

Qui ante præceptorum operationem ſpiritus opem aut efficaciam quærit, ſeruo ære empto non eſt abſimilis, qui ſimulatque emptus fuerit unà cum rebus uenalibus etiam libertatis libellum quærit. *Seruus ære emptus.*

Semen non excreſcit accepto augmento ſine terra & pluuia, Neque homo quicquam utilitatis capiet ſine laboribus uoluntariis, diuinoque adiutorio. F *Semen.* *Homo.*

Nõ effunditur ſine nubibus pluuia. Neq; ſine bona conſcientia deo placere poſſibile eſt. G *Pluuia.*

Quemadmodum imperitus uitulus currens in gramine defertur ad pręcipitium. Sic inuenitur anima quę pauliſper conditionibus agitata aut paſta fuerit. H *Vitulus.* *anima.*

Quemadmodum ii qui mare nauigant, ſolis æſtum libẽter perferunt: Sic illi quibus odio ſunt uilia, repræhenſionem diligunt. Ille enim uentis aduerſatur, hæc uero affectibus. I

Quẽadmodũ fuga in hyeme & ſabbato dolor eſt corpori & profanatio animæ. Sic affectuum impugnatio ſeneſcenti corpori & animæ ſanctificatæ. K *Fuga in hyeme.*

Talpa terra ſuper capta oculis ſtellas uidere non poteſt, & qui de rebus temporaneis deo fidẽ non habet, neque de æternis poteſt credere. L *Talpa.* *Fides.*

Quemadmodum in aquis ignis durare non poteſt: Ita neque M

que

N que turpis cogitatio in corde Dei amante.

Spome peccans. Quemadmodum à pœnitentia agente alienum est elato animo superbire: Sic sua sponte peccantem, humilem esse impossibile est.

O *Pluuia. Gratia.* Quemadmodum pluuia terræ infusa, accommodã, qualitatem plantis suppeditat, dulcem quidem dulcibus, amaram autem amaris: Sic quoque gratia fidelium cordibus indeclinabiliter adiiciens, conuenientibus uirtutibus actiones largitur.

P *Leæna.* Sicut leęna iuuẽcã amico nõ accedit animo: Ita neq; impudẽtia tristitiã secundum Deũ beneuole & libẽter accipit.

Q *Ouis. Lupus.* Quemadmodum ouis cum lupo procreandæ sobolis gratia nullã conuersationẽ contrahit: Ita neque cum satietate labor cordialis procreandarum uirtutum gratia ullã cõiunctionem copulat.

MAXIMVS DE CHARITATE.

R *Natura bonus.* Quemadmodum natura bonus existẽs, & omni carẽs affectu omnes pariter ex æquo diligit, ueluti suas creaturas, attamẽ uirtute prȩditum glorificat, ut eum qui cognitione recte obseruet: Nõ secus facit qui animo bono & affectibus uacuo præditus fuerit.

S *Fides.* Quemadmodum ignis recordatio corpus non calescit: sic fides sine charitate non operatur in anima cognitionis illuminationem.

T *Dei cognitio.* Quemadmodum solis lumen sanum oculum ad seipsum trahit: sic DEI cognitio sanam mentem per charitatem naturaliter ad seipsam pertrahit.

V *Passerculus. Mens.* Quẽadmodũ passerculus pede alligatus, uolare incipiẽs in terrã funiculo detrahitur, Sic quoque mẽs nõdum affectibus liberata, & ad rerum cœlestium cognitionẽ uolare contendens, ab affectibus ducitur, & ad terram detrahitur.

X *Cognitio inuisibilium.* Quẽadmodũ rerũ uisibilium pulchritudo sensibilem oculum, si mentem quoque purã rerum inuisibilium cognitio ad se pertrahit, inuisibilia dico ea, quę sunt incorporea.

Y *Sol iustitiæ.* Quemadmodũ sol exoriẽs, & mundum illuminans, cum seipsum, tum res a se illuminatas demonstrat, Ita quoque sol iustitię purgato animo exoriens, seipsum uidendum exhibet, & rerum quæ à se factæ sunt, & deinceps fient, ratione

tiones demonstrat.

LIBRO II. De Charitate.

Quam rem aliquis amat, eandem etiam omnibus modis amplectitur, & omnia quæ illi erga illam impedimēto sunt aut obstaculo, cōtemnit, ne re ad amata priuet: Ita qui Deū diligit, puræ precationis curam habet, & omnem affectum illi erga hoc obstantem ex seipso eiectum abiicit. A *Impense amans.*

Quemadmodum corpus propter res, peccat, habetq;. Corpus ad disciplinā uirtutes corporales, quarū adminiculo resipiscit. Non secus quoque animus per cogitationes affectus in corde generantes, pari ratione ad disciplinam uirtutes habet animales, ut purę & sine affectibus res continens ad meliorem mentem redeat. B *Corpus. Animus.*

Quemadmodū diebus succedunt noctes, & ęstates suscipiūt hyemes, Sic inanē gloriæ cupiditatē & uoluptatē suscipiunt dolores & tristitia, aut in præsenti aut in futuro. C *Cupidit. Voluptas.*

Quemadmodum famelici animus panem imaginatur, & sitientis, aquam, Sic hominis crapulosi, & uentri seruientis ciborum uarias cupedias & lautitias: & uoluptatū amātis mulierū formas, & uanæ gloriæ cupidi honores, qui sibi habeātur ab hominibus, & auari lucrū, & iniuriarū memoris, uindictam eius à quo læsus est, & inuidi, afflictionem eius cui inuidet. D *Famelic. Sitiens.*

LIB. III. De Charitate.

Quem amat aliquis, hunc omnibus modis studet & ad properat etiam reuerenter habere & colere. Itaque si quis Deum amat, omnino etiam ea quæ sibi maximè placitura sunt, festinat facere. Cæterum si qui carnem amat, ea quæ carni uoluptati sunt, facit. E *Deum amans.*

Quemadmodum corpus habet mundum res ipsas, Sic etiā animus habet mundum ipsas cogitationes. F *Corpus. Animus.*

Sicut corpus scortatē cū corpore mulieris, Sic ēt animus scortatē cū cogitatiōe mulieris ꝑ ꝓprii corporis imagiationē. G

Quemadmodum parentes corporum compatiuntur natis ex se liberis, Sic etiā animus naturaliter indulget rationibus & cogitationibus. Et quāquam omnium & per omnia liberi fuerint ridiculosi & turpissimi, omniū tamē uidētur suauissimi & formosissimi, Sic etiā amenti animo suæ cogi H *Parentes corporum Animus.*

tationes & rationes, tametsi ex omnibus fuerint pessimæ sapientissimæ tamen esse uidentur.

I Quemadmodum rerum humanarum cogitatio, non cogit animũ res diuinas contẽnere: Sic neque nuda cogitatio rerũ diuinarũ eũdẽ adigit, ut res humanas prorsus respuat.

LIB. III. De charitate.

K Quemadmodum sanitas & morbus in animantis corpore considerantur, ac lumen ac tenebræ oculo: Sic uirtus, & uitium in animi. Sic cognitio & ignorantia in animo.

PASTOR NVNCIVS POEnitentiæ.

L Tanquam ærarius producens opus suum, exponit ei cui uult: Sic & tu uerbum quotidianum iustum docens, abscindes grande peccatum.

Aerarius.

M Si quis enim sumat absynthii pusillum, & mittat in amphoram mellis, non totum mel exterminabit: & tantum mellis à modico absynthio disperdit & ꝑdit dulcedinẽ mellis, & tam non habet gratiam apud dominum suum, quoniam usum suum perdidit. Vide enim quoniam æquanimitas dulcissima est plus quàm mel, & utilis erit domino qui in ipsa commoratur. Si ergo iuxta fuerint iracũdia æquanimitate contribulatur animus, & non est utilis oratio illius.

Absynthium. Mel. Aequanimitas.

N Sicut uites bonæ quæ negliguntur, ab herbis & spinis præmũtur & necantur, sic & homines qui diuinis seu ariolis crediderunt, in negociis & actionibus multis indiderunt, & euacuantur à sensu suo, & nihil omnino intelligunt de diuitiis cogitantes. Sed si quando audierint a domino, sensus eorum in negociis ipsorum est.

Vites bonæ diuini Arioli.

Sicut enim uinum acero mixtum eãdem suauitatem nõ habet: Sic & tristitia spirituisancto nexa, eãdem orationem mundam non habet.

Vinũ aceto mixtũ.

P Accipe lapidem, & mitte in cœlum, aut siphonem aquæ & eiaculare in cœlum, & uide si possis pertundere cœlum. At grãdo minimum granũ est, & cum cadit super caput hominis, quomodo dolores præstat? Aut uide stillicidiũ quod à regula cadit in terrã, & cauat lapidem: Sic igitur minima quæ desursum cadũt super terram, magnam habẽt uirtutẽ.

Siphõ siue fistulæ a quæ Stillicidium.

Q Sicut enim homo cũ impleuit amphoras bono uino, &

inter illas, paucas semiplenas & posuit,& uenit ut tentet & gustet amphoras,nō tentat plenas: Scit.n.quia bonæ sunt, semiplenas autem gustat sint ne acidæ factæ: Cito enim semiplenæ acescunt: Sic & qui pleni sunt in fide, resistunt diabolo, & subit ab eis quia non habet locum intrandi, sed in semiplenas intrat, & quęcunque uult, facit illis, & fiunt famuli eius. *Plenæ boni uini āphoræ. Semiplenæ.*

Vitis fructifera est. Vlmus autē lignum sine fructu est, sed uitis nisi applicita fuerit ulmo, non potest multum fructū facere, iacens enim in terra malos fructus dat. Sed si suspensa fuerit super ulmum, & pro se & pro ulmo fructum dat: Vlmus ergo non fructū dat quàm uitis sed potius maiorem. Hęc igitur similitudo posita est in seruos Dei, in pauperem & diuitem Diues enim habet opes, à Domino uerò pauper est: Distrahitur enim circa diuitias suas, & ualde exiguam habet orationem ad Dominum, & quam habet inertem habet, & non habentem uirtutem. Cum igitur diues præstat pauperi quę illi opus sunt, pauper orat ad dominū pro diuite, & Deus pręstat diuiti omnia bona, quia pauper diues est in oratione, & uirtutem magnam habet apud dominum oratio eius. Sunt ergo ambo consortes bonorum operum suorum. A *Vitis. Vlmus.*

Vt hyeme arbores omnes similes sunt aridis, nec fructiferæ ab aridis internosci possunt: Sic nec iusti ab iniustis dignoscuntur, sed similes sunt in hoc seculo. B

Vt in ęstate fructus arboris cuiusque declaratur & patet: Sic & iustorum facta declarabuntur & patebunt cū illuxerit misericordiam domini, & omnes hilares & gaudētes in illo seculo restituentur. C *Arbores fructiferæ & aridæ.*

TERTVLIANVS LIBRO DE POENITENTIA.

Hoc enim pretio dominus ueniam addicere instituit hac pœnitentiæ compensatione redimendam proponit impunitatem. D

Si ergo qui uenditāt, prius nummū quo paciscūtur, examinant, nec captus, neve rasus, ne adulter etiā, dominū credimus, pœnitentiæ probationem prius inire, tantum nobis mercedem perennis scilicet uitæ concessurum? *Nummū examinātes.*

E Plerosq; tamen hoc opus ut publicationem sui aut suffu gere aut die in diẽ differre, præsumo, pudoris magis memo res quàm salutis: uelut illi, qui in partibus uerecũdioribus corporis contracta uexatione, conscientiam medentium ui tant, & ita cum erubescentia sua pereunt.

Publicatio sui.

Libro de uelandis Virginibus.

F Aliç quibus plane maior est palma omni fimbria & filo non minus capire suo abutuntur, ut bestia quædam magis quã auis licec penata breui capite, protracta ceruice, cæte ra alte gradia. Hanc aiunt cum delitescendum habet, caput solum plane totum in condensum abstrudere, reliquam se in aperto relinquere. Ita dum in capite secura est, nuda quã maior est capitur tota cum capite. Tales erunt & istæ minus quam utile est rectæ.

G A spice ipsam creaturam paulatim ad fructum promoueri. Granum est primo, de grano frutex oritur, & de frutice arbuscula enittitur. Deinde rami & frondes inualescunt, & totũ arboris nomen expanditur, inde germinis timor, & flos de germine soluitur, & de flore fruct⁹ aperit. Is quoq; rudis aliquandiu & informis, paulatim ætatem suam dirigens, eruditur in mansuetudinem saporis: Sic & iustitia (nã idem Deus iustitię & creaturę) primo fuit in rudimẽtis, na turę Deum metuens. Dehinc per legem & prophetas ꝓmo uit infantiam. Dehinc per Euangelicum efferbuit in iuuentutem. Nũc per paracletum componitur in maturitatẽ. Hic erit solus a Christo magister & dicendus & uerendus. Non enim ab se loquetur, sed quæ mãdãtur à Christo. Hic solus antecessor, quia solus post CHRISTVM. Hinc qui receperunt ueritatem consuetudinem anteponunt.

Prometio creaturæ ad fructũ Hominis ad gratiam.

LIBRO DE CVLTV FOEMINARVM.

H Petit enim ille simul in tua forma si concupierit, & admisiti iam animo quod concupiuit, & facta tu gladius illi, ut etsi à culpa uaces, ab inuidia non liberaberis. Vt cum in alicuius agro latrocinium gestum est, crimen quidem domi num non constringit, dum res tamen eius ignominia notatur, ipse quoque infamia aspergitur.

Forma.

I Nonne sapiẽtes patres familię de industria quædam seruis suis offerunt atque permittunt, ut experiantur an æqua liter

Patres familiæ.

liter permissis utantur, si probe, si modeste? Quanto autem laudabilior qui abstinuerit in totum, qui timuerit etiam indulgentiam domini. Sic igitur & Apostolus, Omnia, inquit, licent sed non omnia ædificant, quanto facilius illicita timebit, qui licita uerebitur? *Serui.*

LIB. II. AD VXOREM.

Nõne quique domini, & disciplinę tenacissimi serius suis foras nubere interdicunt, scilicet ne in lasciuiam excedant officia deserant, dominica extraneis promant: Nonne insuper consuerunt seruituti uindicandos qui cum alienos seruos post dominorum denuntiationem, in consuetudinẽ perseuerauerunt? Seueriores habebunt terrenæ disciplinæ cœlestibus pręscriptis, ut gentiles quidem extraneis iũcti libertatem suam amittant, nostræ uerò diaboli seruos sibi coniungant & in statu suo perseuerent, scilicet denegabunt sibi a domino per Apostolum eiusdem denunciatum. A *Domini.* *Terrenæ disciplinæ.*

DE PALLIO.

Luna modulationibus mẽstruis uariat, syderũ distincta confusio, interdum reiicit quid, ĩterdum res uitiat, celi ambitus nunc sub sudo splendidus, nunc nubilo sordidus, aut imbres ruunt, & si qua missilia cum imbribus, dehinc substiliũ & denuo sudum, Sic & mari fides infamis, dum & flabris æquæ mutantibus de tranquillo probum de lustris tẽporatũ & exemplo de decumanis inquietat, sic & terram recenseas temporatim uestiri, amantem perpessis eadem negare, memor uiridem cum conspicis flauam mox usurus, & cauam. B *Luna.* *Sydera.* *Mare.*

Apologetico aduersus gentes Cap. XXII.

Multum spiritalibus uiribus licet & inuisibiles & insensibiles in affectu potius quam in actu suo apparẽt. Ac si poma, si fruges nescio quod auræ latens uitium in flore præcipitat, in germine examinat, in pubertate conuulnerat, ac si cæca ratione tentatus aer pestilentes haustus suos effundit, eadem igitur obscuritate contagionis aspiratio dæmonũ, & angelorum mẽtis quoque corruptelas agit furoribus & amentiis fœdis, ac sæuis libidinibus cum erroribus uariis. C

De præscriptionibus hæret.

In pugna, pugilum gladiorum, plerunque non quia D

fortis est uincit quis aut quia non potest uinci, sed quoniã ille qui uictus est nullis uiribus fuit, adeo idem ille uictor bene ualenti postea comparatus, etiam superatus recedit, Nõ aliter hæreses de quorũdam infirmitatibus habent, quod ualent, nihil ualentes si in bene ualentem fidem incurrant.

E

Febres. Sed enim febrem ut malũ & de causa & de potentia sua ut notũ est, abominamur potius quàm miramur & quãtũ in nobis est præcauemus, non habentes abolitionem eius in nostra potestate. Hæreses uero mortem æternam & maioris ignis ardorem inferentes malunt quidam mirari quod hoc possint, quam deuitare ne possint, cum habeant deuitandi potestatem.

F

Oliuæ nucleus. Caprificus. Etiam de oliuæ nucleo mitis & optimæ & suauissimæ, uẽtosa & uana caprificus exurgit, Ita & hæreses de nostro fructificauerunt, non nostræ, degeneres ueritatis grano, & mẽdacio syluestres.

Aduersus Marcionem LIB. iiii.

G Sicut fructus separatẽ a semine, cũ sit fructus ex semine, sic & euangelium separatur a lege dum prouehitur ex lege. Aliud ab illa, sed non alienum, diuersum, sed nõ contrariũ.

CYPRIANVS LIB. EPISTOlarum. I. ad Cæcilium.

H

Pressio botri Mors Christi. Quomodo ad potãdum uinum ueniri non potest, nisi botrus calcetur ante & prematur, sic nec nos sanguinẽ Christi possemus bibere, nisi Christus calcatus prius fuisset, & pressus, & calicẽ prior biberet, quẽ credentibus propinaret.

I Quemadmodũ grana multa in unum collecta, & cõmelita, & commixta unum panem faciunt. Sic in Christo, qui est panis cœlestis sciamus unum esse corpus, cui coniũctus sit noster numerus, & adunatus.

K

Mendacia. Atque hæc est frater uerè dementia non cogitare, nec scire, quod mendacia non diu fallunt, noctem tam diu esse quam diu illucescat dies, clarificato autem die, & sole oborto luci tenebras, & caliginem cedere, & quæ grassabantur per noctem, latrocinia cessare.

L

Fidei robur. Manere debet apud nos frater fidei robur immobile, & stabilis atque incõcussa uirtus contra omnes incursus, atq; impetus oblatrantium fluctuũ, uelut petræ obiacentis fortitudine

dine & mole debet obsistere.

Lib. 2. Epistola. 4.

A

Successit hyemi uerna tẽpestes rosis læta & floribus coronata, sed uobis rosæ & flores de paradisi delicijs aderant, & caput uestrum certa cœlestia coronabant. Aestas ecce messium fertilitate fœcunda est, & area frugibus plena est, sed uos qui gloriã seminastis, frugem gloriæ metitis. Atque in domini area constituti exuri paleas inextinguibili igne cõspicitis ipsi ut tritici grana purgata, & frumenta preciosa iã probati & cõditi, hospitium carceris horreum computatis. Nec deest autumno ad munera fugienda, temporis gratia spiritualis. Vindemia foris premitur, & profutura poculis ĩ torcularibus uua calcatur. Vos de domini uinea pingues racemi & iam maturis fructibus botri, pressuræ secularis infestatione calcati, torcular nostrum sentitis. Vini uice, sanguinem funditis ad passionis tolerantiam fortes, martirii poculum libenter hauritis Sic apud seruos Dei annus euoluitur, Sic spiritualibus meritis, & cœlestibus premiis, agon unus sed multiplici præliorum numerositate congestus.

Aestas. Area. Palea.

Vindemia. Euolutio anni, & Agõ seruorum Dei.

LIPRO EPISTOLARVM. 3.

EPISTOLA. xiii.

B

Quid enim si in mari portus aliquis munitionibus suis ruptis infestus & periculosus esse nauibus cæperit, nonne nauigantes, ad proximos portus naues suas dirigunt, ubi sit tutus & salutaris introitus & statio secura? Aut si in uia stabulum aliquod obsideri & teneri a latronibus cœperit ut quisquis ingressus fuerit, insidiantium illic infestatione capiatur, nonne commeantes hac opinione comperta, stabula illa uel in itinere appetũt tutiora, ubi sint fida hospitia, & receptacula commeantibus tuta? Quod necesse est apud nos esse fratres charissimi, ut fratres nostros, qui iactati Martiani scopulis, petunt ecclesiæ portus salutares, suscipiamus prompta, & benigna humanitate, & stabulum commeantibus præbeamus, quale est in euangelio quo a latronibus sauciati, & uulnerati suscipi, & foueri, & tutari ab stabulario possunt.

Portus infestus & periculosus.

Libro. 4. Epistola. 2.

C

Graues uiros & semel super Petram robustam, solida

stabilitate fundatos,non dico aura leui,sed nec uento, nec turbine cōmoueri, ne aīus dubius & icert' uariis opinionibus, uelut qbusdā uentorū incursantiū flatibus frequēter agitetē a proposito suo quadā leuitatis reprehēsione mutetē.

LIB. 3 Epistolarum, Epistola. xvi.

D *Decerpēs immatura poma re.*

Nemo adhuc importuno tempore acerba poma decerpat. Nemo suā nauē quassatā & pforatā fluxib. priusquam diligenter eā refecerit, in altum denuo cōmittat. Nemo tunicam scissam accipere & indicare potest, nisi eam ab artifice perito sartam uiderit, & fullone curatam receperit.

Nec ad communicationem uenire quis potest nisi prius illi a pastore manus fuerit imposita.

LIB. 4. EPISTOLA. 2.

E *Indicens opera sine spē pmij.*

Operari tu putas rusticum posse, si dixeris, Agrū peritia omni rusticatis exerce, cultum diligenter insiste, sed nullā messem metes, nullam uindemiā premes, nullos olueti tui fructus capies, nulla de arborib. poma decerpes? Vel si cui demum usum nauium suadens dicas. Materiā de excellentibus syluis mercare frater catenā. præualidis, & electis roboribus intexe clauo, funib. uelis. ut fabricetur atque armetur nauis, operare sed cum hoc feceris fructum de actibus eius, & cursibus non uidebis? Ita si tollas penitentiam, quis non statim pereat? quis non ipsa desperatione deficiat.

Pæniten tia.

LIB. 4. Epistolarum 4. Epistola. 7.

F *Scorpij.*

Sicut scorpii & serpentes, qui in sicco præualēt, in aquā præcipitati, præualere nō possunt, aut sua uenena retinere, Sic & spiritus nequā qui scorpii & serpentes appellantur, & tamē per nos data a domino potestate calcati, permanere ultra non possunt in hominū corpore, in quo baptizato & sanctificato incipit spiritus sanctus habitare. Hoc deniq; & rebus ipsis experimur, ut necessitate urgēte in ægritudine baptizati, & gratiam consecuti carent in mundo, quo antea mouebatur, & laudabiles in ecclesia uiuant.

Dies. Sol. Christus.

Si dies omnibus æqualiter nascitur, si sol super omnes æquali & pari luce diffunditur, quāto magis CHRISTVS Sol & dies uerus i ecclesia sua lumē uitæ æternę, pari ęqualitate largiē? Cuius æqualitatis sacramentum uidemus in Exodo ee celebratū, cū de cęlo māna deflueret & futurorū

præfi-

præfiguratione, alimentũ panis cęlestis, cibum CHRISTI uenientis ostenderet. Illic. n. sine discrimine sexus uel ætatis, gomora singulis æqualiter colligebatur. Vnde apparebat, CHRISTI indulgentiam & cęlestem gratiã postmodũ secuturã, æqualiter omnibus diuidi, sine sexus uarietate, sine annorum discrimine, sine acceptione personæ, sup omnem Dei populum spiritualis gratiã muneris infundi. Plane eadẽ gratia spiritualis, quæ æqualiter in baptismo a credentibus sumit in conuersatione atq; actu nostro postmodũ uel minuit uel augetur, ut in euãgelio semen æqualiter *Semen.* seminatur, sed pro uarietate terræ aliud absumitur, aliud in multiforme copiam, uel tricesimi, uel quadragesimi, uel centesimi numeri, fructu exuberante cumulatur.

EPISTOLA AD MAXIMVM.

Qđ si aliquis in illo mouetur, quod quidã ęgri baptizantur spiritibus adhuc immũdi tẽtaĩ, sciat diaboli nequitiam ptinacẽ usq; ad aquã salutarẽ ualere in baptismo uero omne nequitiæ suæ uirus amittere. Quod exẽplũ cernimus in rege Pharaone, qui diu reluctatus, ac in perfidia sua demoratus, tãdiu resistere potuit, & perualere, donec ad aquam ueniret, quo cum uenisset, & uictus est & extinctus. A

TRACTATV SECVNDO de habitu uirginum.

Si hausto poculo moreretur ille qui biberat, uenenum scires esse quod ille potauit. Si accepto cibo, qui acceperat interiret, scires esse lethales, quod acceptũ potuit occidere nec ederes inde nec biberes, nũ interisse alios ante conspiceres? Nũc quãta ignorãtia ueri est animi quanta animi dementia, id uelle quod & nocuerit semper, & noceat, & putare quod inde ipse non pereas, uñ alios perisse cognoscas. B *Poculum uenenosum.*

IBIDEM.

Si quis pingendi artifex uultum alicuius & speciem, & corporis qualitatẽ æmulo colore signasset, & signato iam consummatoq; simulachro manus alius asserret, ut iã formata iã picta quasi peritior reformaret, grauis prioris artificis iniuria, & iusta indignatio uideretur. Tute existimas impune laturam tam improbæ temeritatis audaciam. Dei artificis offensam? Vt enim impudica circa homines & incesta fucis lenocinantibus non sis corruptis uiolatisq; quę C *Pingendi artifex.*

Dei

Dei sunt peior adultera detineris.

TRACTATV. 3. de simplicitate prælatorum.

D Ecclesia una est, quæ ĩ multitudinẽ latius incremẽto fecũ ditatis extendit, quõ solis radii multi, sed lumen unũ & rami arboris multi, sed robur unũ tenaci radice fũdatũ. Et cũ de fonte uno riui plurimi defluunt, numerositas licet diffusa uideatur exũdatis copiæ largitate, unitas tñ seruatur in origine. Auelle radiũ solis a corpore, diuisionẽ lucis unitas non capit. Ab arbore frãge ramũ, fructus germinare nõ poterit. A fonte pcide riuũ, præcisus arescet. Sic & ẽcclesia dñi luce pfusa, p orbẽ totũ radios suos porrigit, unũ tñ lumen est, qđ ubiq; diffunditur, nec unitas corporis separatur. ramos suos in uniuersã terrã copia ubertatis extendit, profluẽtes largiter riuos latius expãdit, unum tñ caput est & origo, una. & una mater fecunditatis successib. copiosa. Illius fetu nascimur, illius lacte nutrimur, spũ eius aiamur. Adulterari nõ põt spõsa Christi, incorrupta est & pudica. Vnã domũ nouit, unius cubiculi sctitatem casto pudore custodiuit, Hæc nos Deo seruat, hæc filios regno, quos generauit assignat.

Solis radij.
Riui.
Ramus.

E Gratulandum cũ lupi, bestiæ, de ecclesia separantur, ne colũbas, ne oues Christi sęua sua, & uenenata cõtagione pdent. Cohærere & cõiungi non potest amaritudo cum dulcedine, caligo cũ lumine, pluuia cum serenitate, pugna cũ pace, cum fœcunditate sterilitas, cum fontibus siccitas, cũ trãquillitate tẽpestas. Nemo putet bonos posse de ecclesia discedere. Triticũ non rapit uẽtus, nec arborẽ solida radice fundatã procella subuertit. Inanes paleæ tẽpestates iactantur, inualidæ arbores, turbinis incursione euertuntur.

Hæretici.
Triticum
Paleæ.

F Diabolus dictus serpens, quia cum latenter obrepit, cũ per pacis imaginẽ fallens occultis accessib. serpit (unde nomen serpentis accepit) ea est eius astutia, ea est circũuenien di hõminis cæca & latebrosa fallacia, ut asserere uideatur noctem pro die, uenenũ pro salute, desperationem sub obtentu spei, perfidam sub prætextu fidei. Antichristum sub nocabulo Christi ut dum uerisimilia mentiunt, ueritatẽ subtilitate frustrentur. Nam transfigurat se in angelum lucis.

Diabolus serpens.
Astutia.

G Scĩdi unitas nõ põt, nec corpus unũ. dissidio cõpaginis separari, diuulsis laceratiõe uiscerib. in frusta discerpi. Quicquid

Vnitas.

quid à matrice discesserit, seorsum uiuere & spirare nō poterit, substantiam salutis amittit.

Corruptores euãgelii, atq; interpretes extrema ponunt & superiora pretereũt, partim īmemores, & partim subdolè corrumpentes. Vt ipsi ab ecclesia scissi sunt, ita capituli unius sententiam scindunt. A *Hæreticorũ fraus.*

TRACTATV primo contra Demetrianum.

In agro, inter cultas & fertiles segetes loliũ & auena dominatur, ita iusti cum impiis, mali cum bonis. B *Lolium. Mali.*

SERMONE. 4. de immortalitate.

Carnis incōmoda sunt nobis cōia cum humano gñe Sic cũ flatu sterili, terra ieiuna est, neminem fames separat, sic cũ īcursione hostibili ciuitas aliqua possessa ẽ oẽs simul captiuitas uastat. Et qñ ībres nubila serena lōga suspendunt, oībus siccitas una est. Et cum nauem scopulosa saxa confringunt, nauigantibus sine exceptione commune periculum est. Et oculorum dolor, & impetus febrium, & omniũ ualetudo membrorum cum ceteris nobis communis est. C *Fames captiuitas. Siccitas. Periculũ.*

Si tibi uir grauis & laudabilis aliquid polliceretur, haberes utiq; pollicẽti fidẽ, nec te falli, ac decipi ab eo crederes, quẽ stare in sermonibus atq; actibus scires, nũc Deus tecũ loquiẽ, & tu mẽte īcredula perfidus fluctuas? Deus tibi de hoc mundo recedenti immortalitatẽ pollicẽ atq; æternitatem, & tu dubitas? hoc est Deum oīno non nosse, hoc est Christũ credentiũ magistrũ peccato incredulitatis offendere, hoc est ī ecclesia cōstitutũ, fidẽ ī domo fidei nō habere. D *Vir grauis promissio. Dei pollicitatio immortalitatis.*

Nisi præcesserit pugna, nō pōt esse uictoria, cum fuerit in pugnæ cōgressione uictoria, tunc daẽ uincentibus & corona. Nã gubernator in tẽpestate dinoscitur, in acie miles probatur. Delicata iactatio est cũ periculum non est, conflictatio in aduersis, probatio est ueritatis. Arbor q̃ alta radice fundata est, uentis incumbentibus non mouetẽ, & nauis quæ forti cōpage solidata est, pulsatur fluctibus, nec feriẽ: Et quãdo area fruges terit, uentos grana fortia & robusta contẽnunt, inanes paleę flatu portante rapiunẽ, Sic & Paulus post naufragia, flagella, post carnis & corporis grauia tormenta, non uexari, sed emendari se dicit in aduersis. E *Pugna. Victoria. Arbor. Nauis. Area. Paleæ. Paulus*

Si in habitaculo tuo parietes uetustate mutarẽt, terra de F

super

Dominus. supertremeret, domus iam fatigata, iam lassa, ædificiis senectute labentibus, ruinā proxima minaretur, nonne omni celeritate migraris? Si te nauigāte turbida & procellosa tempestas fluctibus uiuētis excitatis, prenūciaret futura naufragia, nonne portum uelociter peteres? Mundus ecce nutat & labitur, & ruinā sui, nō iā senectute rerum sed fine testat, & tu nō Deo gratias agis nō tibi gratularis quod exitu maturiore subtractus ruinis & naufragiis, & plagis imminētib. exuaris? Considerandū est fratres dilectissimi, & identidē cogitandū, renūciasse nos mūdo, & tanquam hospites & peregrinos hic interim degere. Amplectamur diē, qui assignat singulos domicilio suo, qui nos istinc ereptos, & laqueis secularibus exutos paradiso restitui, è regno cœlesti. Quis non peregre constitutus properet in patriā regredi? Quis non ad suos nauigare festinās, uētū prosperū cupidius optaret, ut uelociter charos liceret āplecti? Patriā nostrā paradisū cōputamus parētes nostros patriarchas habere iā cępimus. quid nō properamus & currimus, ut patriā nostrā uidere, ut parentes salutare possimus? Magnus illic nos charorū numerus expectat, parentū, fratrū, filiorū frequēs nos & copiosa turba desiderat, iā de sua imortalitate secura, de nostra solicita. At horū conspectū & cōplexū uenire, quanta & illis, & nobis in cōi lætitia est.

Ruinam minitans.

Tēpestas.

Paradysus.

G Si tibi in his naturæ lubricis malis posito, uitæ promittentur excessus, nònne omni mente gauderes? Si qua te in huius uitæ turbinib. fluctuāte uicina accesserit requies, nōne mortem pro remedio computares, positus inter arma carnificū ac tela præliantium? &c. Feriant licet fluctus, & reuolutū æquor identidem, pulset, tamen hæret immobilis uirtus, nec undis circum spumantibus ad operta succumbit, donec per scopulos uix digesta se supprimat, & superiacens in aperta littoris spacia, ipsum æquor euadat.

Lubrica natura mala.

L I B. de duodecim abusionibus.

Flos. H Sicut fructus nō inuenit in arbore, ī qua flos prius nō apparuit, Sic in senectute honorē legitimū cōsequi nō poterit qui ī adolescētia disciplīæ alicuius exercitatiōe nō laborauit.

Honor.

Oculi. I Quemadmodum iidem oculi cœlum & terram pariter nequaquam aspiciunt, ita mundi amor, & Dei pariter, in uno corde habitare non possunt.

SER-

SERMONE v. DE LAPSIS.

Imperitus est medicus, qui tumentes uulnerum sinus, manu parcente cōtrectat, & in altis recessibus uiscerum, uirus incensum, dum seruat exaggerat. Aperiendum uulnus est & secandum, & putredinibus amputatis, medela fortiore curandum, uociferetur & clamet licet & conqueratur æger, impatiens per dolorem, gratias aget postmodum, cum senserit sanitatem. Sic oportet Dei sacerdotem in obsequiis decipientibus fallere, sed remediis sceleribus prouidere. A *Imperitus. Medicus.*

DE EXHORTATIONE martyrii ad Fortunam.

Neque idoneus potest esse miles ad bellum, qui non exercitatus in campo prius fuerit. Aut qui agostinicam coronā quærit adipisci, in stadio coronabitur, nisi usum & peritiā uirium antè meditetur. B *Miles, Agonisti ca corona*

Si confectā & paratā iam uestem darem, uestis esset mea, qua alius uteretur, & forsam non pro habitudine staturę & corporis, res alteri facta, minus cōgruens haberetur. Nūc uerò de agno, per quē redēpti & uiuificati sumus, lanā ipsā & purpurā misi, quā cū acceperis tunicā tibi ꝓ uoluntate cōficiet, & plus in domestica tua atq; ꝓpria ueste lætaberis, & cęteris quoq; ut cōficere & ipsi ꝓ arbitrio suo possint, ꝙ misimus exhibebis, ut uetera illa nuditate cōtectā, ꝓferant oīs indumenta IESV, cœlestis gratiæ sanctificatione uestiri. C *Dans alteri uestē.*

Sermone. v. De Lapsis.

Hoc sunt peccata lapsis, quod grano fluctibus, quod turbidū sidus arboribus, quod armentis pestilēs uastites, quod nauigiis sæua tempestas. D *Peccata.*

De Singularitate Clericorum.

De carbonibus scintillæ dissiliunt, de ferro rubigo nutritur, morbos aspides sibilant, & mulier fundit concupiscentiæ pestilentiam, quam Salomon sic comparat dicens, De uestimento procedit tinea, & à muliere iniquitas uiri. E *Carbones*

Habent multi diuitias, quas suis usibus negāt quibus si nulla cupiditas īhæsisset, nec cupiditatis īsignia possiderēt. At uerò, qui cupiditate possessi sunt, perfruuntur animo ꝙ usu nō tāgūt. Ita ꝙ despexit uinculū nuptiarū, & aliter uinculis femineis obligatur, quāuis nullo cōcubitu misceatur: desiderio tamē, uisu, colloquio, cōiūctiōe semꝑ oblectatur. F *Diuitiæ.*

Habes

Febris. *Caro.* Habes nunc carnē tuam quam superes semper. Quid tibi alterū uelle conducere? Nemo super unam febrem cupit adhibere peiorem: ne incipiat hemitritæo insatiabili laborare, cui nullus ualeat medicus subuenire. Neque aliquis super onus proprium, tollit alienum, ne oneribus duobus usque inferos demergatur.

H Ex improuiso uel transeuntes ad horam fœmineus aspectus occurrens, uelut sagittas alienis oculis iactat.

I Acrius diuitibus q̃ pauperibus inuidetur. & non inopes, sed locupletes inquietat infestatio sæua latronū. Plus duces & principes, quā milites ab hostibus appetuntur in pugna. Et uiolētius propulsantur uētis & turbinibus culmina quæcunq; sūt altiora. Ita magis magisq; quò plus cęteris unusquisque pōt, sciat esse sibi metuēdū ne in aliquo minoretᷓ. *Diues, pauper* *Dux, Miles.*

K Quod si aliquis dicit, captiuū teneo aduersariū meū cui semp̱ insultē, uideat ne forte aduersus cū captiuus incipiat præualere. Nunq̃ securus cum thesauro latro tenetur inclusus, nec intra unā caueā habitās, cū lupo, tutus est agnus. Ipse se uoluit superari, qui hostem propriū in suas portas induxit, & intestinum gladium sibi ipse supposuit, qui locum habitationis suæ aduersarii ingressibus reserauit, & qui fretus est conuersari cum scandalo sine caussa dicit, Paratus uolo esse cum diabolo, contra Apostolum, dicentem: Nolite locum dare diabolo. Omni ergo modo muniendus locus, ubi fuerit thesaurus absconditus, ne per unam cauernam, totum parietem latro suffodiat. *Latro inclusus loco thesauri.*

L Omnes ergo rimæ ne dicā portæ claudendæ sunt, ne per unum foramen castra omnia penetrentur, & uniuersa componenda sunt munimenta, ne per modicum nō munitum tota ciuitas ruat. Sicut Salomon repetit dicens: Qui spernit modica, paulatim cadit. *Rimæ.* *Portæ.*

M Ambulantes in tenebris sibimetipsis lumen non possunt ostendere, nisi ultroneum seipsos nō uidētibus offeratur lumen, ita humana cæcitas ad Deum non dirigit uiā, nisi ipse lucernam legis ostendat.

Tēpestates. Vni contigerit per tēpestates nauigia feliciter explicare & alteri talis felicitas non potest euenire Sic unus sine querela cum mulieribus conuersatur, alius cadit.

Sermone

SERMONE II. ZELO ET LIVORE.

Si hominibus lætum est gloriosum filios habere consimiles, & tunc magis generasse delectat, si ad patrē liniamentis paribus soboles subcessiua respōdeat: Quantò maior in Deo patre lætitia est, cum quis sic spiritualiter nascitur, ut actibus eius & laudibus diuina generositas prędicetur? A *Cōsimiles filij.* *Lætitia.*

Sicut bonus dominus mali serui ministerio bonā facit eleemosynam: Ita & per alium licet impœnitentem, misericors dominus alium reuocare uult ad pœnitentiam. B

Cum maleficus quispiā condēnatur, quòd filiū regis aut principis iugulauerit, & tu interim, uelut innocēs securè cātares ac luderes, donec terrificè cōpræhēsus conuincereris, quod homicidiū subornasses. Vbi reuera tibi latissimus terrarum orbis in angustum cōtrahi deberet, præsertim si conscientiæ quoq; testimonium te destitueret. Ita lōge pauidior fieri debes, cum Christi passionem animo recenses. C *Maleficus.* *Homicidium.*

Sicut tibi (si modo sanæ mētis homo es) dolet te spiritualiter a morte peccati & spiritu maligno cruciari: Ita dolet, & uehementer dolet id Christo propter te in sua passione. D

Episcopus sacer templum consecrans, pueros confirmās nō consecratur iis ipsis temporibus in Episcopum: imò nisi antè esset consecratus Episcopus: nullū istorum quicquàm ualeret, essentq; puerilia, stulta & ludicra, Ita CHRISTIANVS per fidē suā consecratus, bona facit opera, sed non ꝑ hæc magis sacer aut Christianus efficitur: hoc enim solius fidei est, imò nisi ante crederent, nihil prorsus ualerent omnia opera, essentque uerè impia & damnabilia peccata. E

Sicut infantibus maximè opus est foueri sinu, & officio puellarum, ne pereant, quibus tamē adultis periculum ē inter puellas uersari: Ita & feruentis ætatis hominibus opus est, ut ceremoniarum claustris etiam ferreis teneātur, ne impotens eorum anima per uitia præceps eat: & tamen mors eis fuerit, si nō opinione iustificationis in eis perseuerarint, cum docendi potius sint, nō ideo se fuisse sic incarceratos, ut per hæc iusti sint, sed ne mala facerent, & ad iustitiam fidei facilius erudirentur. F *Infantes.* *Adulti.* *Ferrea ceremoniarum claustra.*

Quemadmodum uiuam energiam, nempe fidem, cordi uidere nemo potest, nisi solus Deus, Ita & malitiam seu G *Fides.*

increduli

hamum diuinitatis inclusum, sed ubi deuorauit, hæsit ipse continuo, & disruptis inferni claustris, uelut de profundo

C tractus tradit, ut esca cæteris fiat.

Nauē ingrediens Agricola. Sicut nauem quis ingreditur, & liquido ac profundo uitam cōmittit elemēto, nisi se credat prius posse saluari? Nec agricola semina sulcis obruit, & pro frugibus spargit in terram, nisi crediderit uēturos imbres, affuturū quoq; solis tēporem, quibus terra cōfota, segete quoq; multiplicata, fruges producat, & uentis spirantibus inebriet, Sic nihil est q̄d in uita geri possit, nisi credulitas ante præcesserit. Et sicut matrimonia cōtrahūtur, quia creditur successura posteritas. Et pueri discendis artibus traduntur, quia magistrorum in discipulos transfundēda creditur disciplina. Imperii quoq; insignia unus suscipit, dū credit sibi urbes, populosq; ac armatum exercitum parituros. Quod si hæc singula, nisi prius crediderit futura, nullus aggredit̃, quomodo non multò magis ad agnitionem Dei credendo ueniatur?

Imperij insignia.

D Cum proferuntur exempla, non per omnia similitudinē seruare possunt rei illius cui præbere putantur exemplum, sed unius alicuius partis, ꝑ qua uidētur assumpta, similitudinē tenent. Verbi gratia, ut cū in Euangelio dicitur, Simile est regnum cœlorū fermento, quod abscondit mulier in farinæ mensuris tribus. Nūquid putamus regnum cœlorū sic per omnia simile esse fermento, ut & substātia illa palabilis sit ac fragilis, ut accida fieri possit & corrupta? an ad hoc solum exemplum istud uidetur assumptū, ut ostēderetur ex parua prędicatione uerbi Dei, humanas mētes fidei fermēto posse coalescere, Similiter & cū dicitur: Simile est regnū cœlorū reti misso ī mare, quod ex omni genere pisciū attrahit, & in hoc nūquid putādū est, quod naturæ lini quo rete aptatur, ac nodis q̄bus maculę nectūtur, regni cœlorū substantia per omnia conferatur? An ad hoc solum uidetur assumpta cōparatio, ut ostēderet, quia sicut rete de profundo maris pisces adducit ad littus, ita de profundo huius seculi errore, humanæ animæ regni cœlorum prædicatione liberātur? Ex quibus constat, exēpla nō in omnibus his quorū exempla sunt, esse similia. Alioquin si eadem esset omnia, iam nō dicerētur, sed ipsæ potius res de q̄bus agitur, uiderētur,

Exempla similitudinem gerūt, ut affectus moneant, nō ut oībus cōsonent.

Rete in mari missum. Prædicatio.

Velut

Velut si quis rex pergat ad gentẽ,in qua proprios habeat captiuitatis uinculo alligato, deuictaq; carcerem intret, in quo uincti detinebantur,soluat catenis uinculi, & claustra cõminuat,& uinctos in remissionẽ educat,& eos q sedẽt in tenebris & in umbra mortis, luci ac uitæ restituat. Ergo dicitur rex fuisse quidem in carcere, nõ ea tamen conditione qua cæteri qui tenebãtur inclusi, sed illi quidẽ ut pœnas soluerẽt,hic uerò absolueret pœnas: Ita diuina natura ĩ mortem per carnem descendit, nõ ut lege mortaliũ detineretur à morte,sed ut per se resurrecturus,ianuas mortis aperiret. A *Rex carcerẽ ingrediens uinctos ut educat.*

Cũ uideas quòd mortale ingenium demersas in profundum terræ metallorũ uenas rimatur, & artificis oculus aurum uidet, in quo imperitus terram esse putet,& quũ auri propriam esse uenam,& argenti aliam,æris quoq; disparẽ, ferri quoque & plumbi diuersa in terra species latere mortale depræhẽdat ingenium: Diuina uirtus inuenire posse & discernere non putabitur uniuscuiusque carnis propriũ sensum,etiamsi uideatur dispersum? B *Metallorũ uena.*

Si quis diuersa semina in unum permisceat,& hæc indiscreta seminet,uel passim spargat in terrã, nõne uniuscuiusque seminis,quocunque loco fuerit satio,cõpetenti tempore secundũ naturæ suæ speciẽ germen producit, & culmen suæ formæ suiq; corporis reparat? Ita ergo & uniuscuiusque carnis substantia,quãuis uariè & diuerse dispersa sit ratio tamen ipsa quæ inest unicuiq; carni, immortalis est. C *Diuersa semina ĩ unum cõfusa.*

Iob quoq; mysticis redũdans totus eloquiis, audi quàm euidẽter resurrectionẽ prædicet mortuorum. Est,inquit,arboris spes, si enim abscissa fuerit, iterũ pullulabit, & uirgultum eius nũquam deficit,quòd si senuerit, in terra erit, radix eius.Si autem in petra mortuus fuerit truncus eius,odore aquæ reflorebit,& faciet fruticem quasi nouella. Vir uerò si mortuus fuerit,abiit, & mortalis si ceciderit, ultra iã non erit. Non tibi uidetur in his cũ quodam pudore arguere homines,& dicere: Ita ne est stultũ hominum genus, ut cũ uideant abscissæ arbori uitam redire,ipsis nec lignis simile aliquid se metipso,nec arboribus opinentur. D *Arbor abscissa pullulat. Et uir mortuus non redibit: absit.*

SERMONE DE BAPTISMO.

Ecce in nomine suo nihil quęstuarii peragũt exorcistæ, E

Quæsitua-rÿ exorcistæ. *Mercenarÿ.* *Naues onerariæ.*

nec se eis deferre ipsi dæmones profitētur, sed nomen Christi, etiam per lucrorum sectatores suæ gloriæ retinet potestatem, & fiunt in talibus causis ministri mercenarii, sicut naues onerariæ, quæ per pelagus euehunt institores, quarum rectores potius, eorum quos dicunt, pecuniis inhiant, quām saluti. Et tamen mare huius seculi, necessarios habet huiusmodi transuectores, alioqui cessabūt commercia, nec ex transmarinorum copia, aliorum inopia habet subsidiū, nec occurrent sibi solatia regionum, si uehicula tollantur, imò & pelagus immeabile relinquatur. Bonis quippe sæpe malorum ministeria suffragantur.

F Ex sententiis episcoporum concilii Charthaginensis.

Maritus *Vxor.* Si maritus peregre proficiscens, amico suo cōmendet uxorem suā custodiendā commendatā sibi ille quanta posset diligentia cōseruet, ne ab aliquo sanctitas & castitas adulteretur: Christus dominus & Deus noster ad patrē proficiscens *Sponsa.* sponsam suam nobis commendauit: utrumne eā incorruptam & inuiolatam custodiemus, an ītegritatem eius & castitatem mœchis & corruptoribus ꝓdemus? Qui enim baptisma Ecclesiæ cum hæreticis cōmune facit, sponsā Christi adulteris prodit.

G In prolog. de cardinalibus operibus Christi.

Fulgur *Motus ta Elus.* Quomodo fulgur nubes disrumpit, & repentina coruscatio non tam illuminat, quàm hebetat oculum: Ita aliquando nescio quo motu tangeris à Deo, & tāgi te sentis, cū tu qui te tangit, non intueris.

H *Anima.* Corpore sic utitur anima, sicut faber malleo, uel incude, in qua format omnium turpitudinum idola, & fabricantur quælibet quarumcūque uoluptatum simulachra, Nō est caro dictatrix peccati, nec inuētrix malitiæ, nec cogitatus format, nec disponit agēda, sed officina est spiritu, qui in ea, & per eam quęcunq; affectauerit, peragit & consummat.

SERMONE de cœna domini.

I Sicut panis cōmunis, quē quotidie edimus, uita est corporis: Ita panis iste suꝑsubstātialis, uita ē aīæ, & sanitas mētis.

K DE LAVDE martyrii.

Martyrium. Igitur cum sit sublime excelsumq; martyriū, nūc magis est necessarium, quo mundus ipse subuertitur, partimque

orbe

orbe cõcusso, natura deficiẽs ultimi exitus monimenta testatur. Nam, & cum cœlo imber incumbit, pluuias, & triste prętendit, quoties atra tempestas horrenti imminet pelago, inter apertam fluminum noctem coruscantium fulmina relucescunt, sedet, quum magnis mare fluctibus uolui tur paulatim unda se tollit, paulatimq; ęquor albescit, donec certa sit post modũ iuere, ut in illis qbus retũditur saxis spumam altius iaciat, quam undam tumidũ pelagus expue bat, Sic quum sublime excelsumq; sit martyrium nunc magis est necessarium, quo mundus ipse subuertitur. *Martyrij necessitas.*

A Mors quippe integriorem facit. Mors magis deducit ad gloriã, Si quotiescunque latentis stipulis distenta imbribus frumẽta turgescant, fœcundæ messes coguntur æstate, Sic quoties ferro uitis abscinditur erumpentibus pampinis, melius una uestitur. Nam in augmentum prouenturi tẽporis, quicquid iniuria sua proficit, flammas quippe plerumq; agris iubet immittere, quo calore uagantis incendii cæca terræ spiramenta laxare iubet stipulas crepitanti igne torrere, ut se in altius grauida seges tolleret, parturientibus culmis densior arista floreret. Igitur talis & martyrii primò, casus postmodum fructus est qui morte uitam condemnat, ut morte uitam custodiat. *Mortis fructus; ad instar messis. Vitis, & segetis.*

B Sanguini nostro patet cœlum sanguini gehennæ cœli tabernaculũ. Et inferius omniũ gloria pulchrior & integrior corona signatum sit quotiẽs de hoste triumphabilis spoliis onustus spoliis ingreditur miles, uulneribus suis gaudens, Sic quotiens tempestatibus diu nauta fatigatus litora tuta contigerit fælicitatem suam depresso periculo ducit. *Miles hoste deuicto, gaudens. Miles. Nauta.*

HILARIVS in commentario in Matth.

C Quæ autem sit serpentis prudentia contuendum est. Nescio quid in illo prudentiæ, consiliiq; extet, licet quædam hinc aliqui memoriæ mandauerint, quod ubi se in manus hominũ uenisse intelligat omni genere ab ictu caput subtrahat, idque aut collecto in orbem corpore contegat, aut foueæ immergat cædique partem reliquam derelinquat. Nos que hoc exemplo oportere, si quid acciderit persecutionũ, caput nostrũ, qđ est Christus, occulere, ut oblatis nobis in oẽs cruciat⁹, fidẽ ab eo accessitã iactura corporis cõicam⁹. *Serpentis Prudentia.*

D Quemadmodum autem si euolarent, unum essent, id est corpus in naturam animæ transisset, & grauitas illa terrenę materiæ in profectum & substãtiam animę aboleretur, fieretque corpus potius spirituale; Ita peccatorum pretio uenditis, in naturam corporũ animæ subtilitas grauescit, & terrenam contrahit ex uitiorum sorde materiam, fitque unum ex illis quod trudatur in terram.

Ex uitiorum sorde aïæ grauitas.

E PROLOGO. in Lib. Psalmorum.

Psalmorũ liber. Vrbs magna.

Liber omnis Psalmorum similis est urbi pulchræ atque magnæ, cui complures ędes diuersęque sunt, quarum fores propriis clauibus diuersisque claudantur, quæ cum in unũ locum congestæ permixtæque sunt uolẽti unamquamque ædem aperire maximam ignaro afferat difficultatẽ, ut claues uniuscuiusque ædis inueniat aut familiaris scientiã cognitã clauẽ ex copia illa congestæ in unum qualitatis eligere, aut ingentis laboris aptam & congruam clauẽ aperiendi uniuscuiusque aditus inuenire, quia ratio, & qualitas nõ sinat, non suas claues claustris disparibus coaptare.

IN PSALMVM PRIMVM.

F Quod enim nullus labor est uento puluerem dissipare, & quam lutum in plateis ingredientes prope calcasse non sentiunt, Ita pœnæ illi inferni facile est impios delere atque dispergere, quos peccatorem ratio & in lutum soluerit & coluerit in puluerem, non relicta neque substantia firmitatis, cùm puluis, & lutũ sint, & per id quod puluis & lutũ sunt, in natura tamen pœnalis substantię reseruati.

O IN PSALMVM. ii.

Sermo Dei. Virga cohibens.

Sermo Dei, quo ex errore ad ueritatem retrahimur, quo per comminationem terroremque iudicii, ad innocentis & sanctæ uitæ uiam regimur, uirga est per quam intra disciplinã diuini metus cohibet timoratio, ac prouidentis rectoris monitu coercemur. Apostolus monuit Corinthios, utrum mallent cũ seueritate doctrinæ atque obiurgationis adesse, an in spiritu lenitatis. Quod utrũq; secũdũ modestię tenorẽ erat necessariũ, ut obedientibus lenior, insolentibus uero lęuior aduenirer. Virga de radice Iesse floruit, ut uirgæ seueritatem floris suauitas temperaret, cùm unicuique nostrum doctrinæ terror regimen perfectę beatitudinis ammoneret.

Pœnitea-

Pœnitentiam quoque suam Deus memorat ad pœnam, quia puniri desinerent qui esse impii destitissent. Vt ergo figulo promptum est amissum uas ad eãdem, uel quã uolet, speciem reformare, ita Deo facile est post uitiorũ casus uolentes se erigi, per doctrinę suæ institutionem ad pietatẽ ab impietate reparare. A *Figulus.*

IN PSALMVM. LI.

Nouacula ad nitorem uultus acuitur, ut abradens hirsutam atque horrentem faciem leuiget. Hæc si potius uulneret, dolum fecit, quippe cum præparata ad ornatum, ministerium suum præbuerit ad uulnus, ita lingua impii in malitia potentis, quam natura ad eloquendas rationabiles cogitationes consulti cordis præparauit, ipsa potius irrationabiles cogitat iniquitates. B *Nouacula dolosa. Lingua impij.*

IN PSALMVM. lxvii.

Fumus cùm emerserit licet glebosus & crassus, tamẽ paulatim ita deficit aboleturque, ne extet. Sicut in conspectu ignis cerã sic liquescit, ut nõ sit, fumo quidem in igne per leuitatem sui tenuitateque dilapso, cera autem ui & calore ignis absumpta, quia infimæ ipsa per sese naturæ potioris diripiatur ardore, quem in modũ omnis iniquorum potestas à fine Dei, id est, dei iudicio liquescit. C *Fumus, et cera. Iniquorũ potestas.*

Sicut ex natura sua lac ipsum uitio accedẽte degenerat, & quadã sui corruptione coalescit, ita hæc genera doctrinarũ quæ initia cognitionis ex innoxio synceroq; lacte deducunt, corrumpuntur in uitia, fiuntq; corruptione sui coagulata uel caseata ne lac sint. D *Lac coagulatum. Doctrina corrupta.*

IN PSAL. cxviii.

Qui ad doctrinam rationalis & perfectæ prudentiæ præparantur, ab ipsis statim literarum elementis docendi sunt, ut perfectam ueramq; rationem tãquam ab exordio primæ institutionis consequãtur. Sciens illud Sanctus Paulus apostolus eam solam ueram atque utilis doctrinæ esse prudentiam, quæ ab ætatis initiis atque ab infantiæ ipsius inchoaretur exordiis, hæc ad Timothæum inter magna atque præclara fidei studiiq; præconia in. 2. Epistola scribit, Tu uerò permane in his quæ didicisti, & credidisti, & sciens à quibus didicisti, & quòd ab infantia sacras literas nosti, quæ te E *Ratio. Prudentia.*

possunt instruere in salutem. Hoc propter presentem Psalmum ita dictum sit, in quo cum cognitio ueritatis ad eruditionem humanæ ignorantiæ esset, edenda, per ipsa elementorum initia doctrinæ ordo est distributus.

F *Paruuli imperiti imbuẽdi. Humana ignorãtia per octonarium erudienda.*

Hanc igitur extitisse causam existimo, ut per literas totius iste Psalmi ordo decurreret, ut sicuti paruuli & īperiti & ad legendum imbuendi, hæc primum per quæ sibi uerba contexta sunt literarum elementa cognoscerēt: Ita & humana ignoratio ad mores ad disciplinā, ad cognitionē Dei per hunc singularū literarū octonarium numerū ipsis ueluti infantulis doctrinæ initiis erudiretur, arduum enī & difficilimum est, hominem per seipsum ui, per seculiq; doctores rationē præceptorum cœlestium consequi, nec naturæ nostræ recipit infirmitas, diuinis institutis, nisi per eius gratiā quę hæc ipsi dederit, eruditi.

IN Psalmum. cxviii.

G *Egressus, regum.*

Sed nunc ex desideriis humanis Prophetæ desideria metiamur. Ad egressus regū quanta expectationis solicitudine curritur? Et quod uidentibus gaudium esse, cum se præbuerint cōtuendos? Quod illum cœlestis spiritus capacē uirum exstimabimus uelle? Quanto desiderii ardore cupere, ut Deum cernat qui ipsam illā inuisibilem maiestatem, per has angelorum claritates, & Mosi gloriam metiatur.

H *Contēplatiui. Aues, & herbæ quædam.*

Contra uero ad conspectum uiri fidelis, religiosi omnes quibus timor Dei est, lætatur, ut uel solo corpore contemplationis uisu gratulentur, modo auium herbarūq; quarūdam quæ uisu tantum & conspectæ morbis aliquibus, & infirmitatibus medentur.

I *Corporis uitia.*

Claudimus enim per corporis uitia animę nostræ aditū: qui si cœperit emunctis omnibus patere illico introibit: modo solis qui clausis fenestrę ualuis introire prohibetur, patentibus uero totus immittitur.

K *Animæ amaritudines.*

Sed ut mel per ægritudinem æstumq; febrium ea quæ acciderint oris amara mitificat: Ita animæ nostræ amaritudines, & tristes cupiditatū insalutarium febres, infusa Dei eloquia mitificant: si modo non ore contineātur, sed faucibus deuorentur.

L *Lucerna.*

Vt enim quis nocte egressus lucernam ante fert, & quo pedem

pedem inferat, contuetur atq; ad singulos gressus natū se esse existimet, ut rursū postq̃ natus est, nullus esset, lumine præeunte sollicitus esset, Ita unusq́q; nostrū manens in se uerbum Dei omnes operum processus, tãquam lucernam prætendit. Oīs etenim doctrina cœlestis, dux nobis ad iter uitæ est quæ lucernæ modo in hac nocte seculi præferēda est, cū aliquid aut agimus, aut cogitamus, aut loquimur, ut ea in omnē progressum cuiuscūq; operationis utamur.

Vt enim per eos in alimoniam corporis cibos sumimus, A Ita per cor ad uiuificandā animam escas doctrinæ cęlestis *Os.* accipimus, quæ nisi amplificato & patente corde attractæ *Cibi.* quodammodo fuerint, non adhibunt. *Cor.*

IN Psal. cxviii.

Vt quædam metalla atque gēmæ naturæ suæ fulgorem B in ea quæ sibi proxima refundūt, & æmulantē speciē ex in *Metalla.* timæ sui specie præstant, & ut Mose ex contēplatione glo- *Moses.* riæ Dei lumen accepit, ita ut honorē gloriæ suæ populus sustinere non posset. Sic & Propheta seruū Dei, se illuminari, precari, & iustificationes Dei doceri, ut a se non ex parte, neque per legis umbram, sed facie ad faciem, & spirituali contemplatione cernatur.

Nihil a Deo uacat, nihil indiget. Vbiq; est, modo animæ C incorporalis quæ in mēbris omnibus diffusa, a singulis q *Dei ubi-* busq; partibus nō abest, etiāsi priuata quædam ei regia in *que præsē* toto corpore sedes est, tamen in medullis, digitis, artubus *tia.* funditur. Iā si corruptis aliquibus corporis membris, recisione erit necesse, cum usum suum eadē mēbra uitiis emortua non habebunt, id quod putre caducūq; carnis est, sine detrimento animæ reciditur. Ipsa enim corporis nostri anima sanis & integris admixta membris est, & cum eadē fuerint putrida & recidenda, non sequitur.

Quinetiam adhuc cum diuinarum atq; inuisibiliū rerū D intellectus, ex contēplatione corporalium rerū naturisque sectamur, solē uidemus in quadā cœli parte, prout cursus est, demorantē, & certe ubiq; protēdit, ubiq; adest, & quãtus per omnia est, ita ubicūque est tantus infundit sed si in clausas domorū fenestras incidet, lumē quidē illius præsto est, sed ipsa sibi lucem eius, quæ obserata sunt, denegabūt.

Huma-

IN Psalmum. cxx.

E *Mentis oculi quãtum oculis præstent corporis. Ver.*

Humanæ mẽtis natura est, ut si cogitatione aliquid contemplemur, talẽ se nobis unaquæq; species exhibeat, qualem eam & cogitando formemus. Quoquo n. mẽtis nostræ oculos intenderimus, idipsum in quo defixi sunt, referunt ad sensum. Et ut planius intelligi id quod dictum est, possit, afferemus exemplum. Si quis hyemali die uer cogitauerit, & ornatum eius lumine mentis inspexerit, obliterata hyeme in qua sit, atq; algeat totum & in sensu suo uer cũ habitu sui ornatuq; cõsistet, adeo mẽtis oculi oculis corporis præstãt, ut ineunte in nos obliuione præsentium, totos nos obtineat quidã quasi animo præsũptus usus absentiũ.

IN Psalmum. cxvii.

F *Peccatores. Fideles uiri.*

Mos autem eorum est qui nequaq̃ longis, atque assiduis præliis præualẽt ut uictorẽ exercitus, & firmis agminib. incendentem, a tergo adeãt, & dorso sicubi uiã prætereãt, insidias machinentur. Illic dolos fabricantur, Illic omnia insidiarum artificia exercetn, Ita & peccatores tentatos incassum fideles uiros euntes iam in ueritatis uita, dorso insidiantur, dorso dolos concinnant

IN Psalmum. cxxxii.

G *Myrrha. Vnctionis sacramentum.*

Vt myrra omnes fœtentes odores & immundos cordium spiritus quocunq; infusa fuerit, extinguit, seq; ĩ omnia, in quo infertur odor hic suauitatis, infundit, Ita p hominis sacramentum unctionis infusæ, & per eam omni terrenorum ac sordentium ultionum nostrorum fœtore deterso Deo iam quod suaue est, spiramus.

IN Psalmum. cxxxiiii.

H *Herbarũ, & uirtutum earũ ignarus.*

Vt. n. non omniũ. est herbarũ genera uirtutesq; nosse & si quis imperitus aut nescius in agrum his salubribus herbis diuitem uenerit, omnia inutilia & promiscue genita existimans præteribit, at uero si peritus & doctus hunc pretiosum in his germinib. agrũ fuerit ingressus, omina quæ ab aliis præterita erũt, demetet, & ea quæ ab ignaris erunt neglecta, mirabitur, sciẽs quando utile metendorũ eorum tẽpus sit, & in q̃ genera sanitatũ his utendũ sit, & quantũ ex his, & quousq; moderãdũ sit, Sic & in diuinis scripturis esse ĩtelligedũ, ẽ ut sic eas ĩpia auris, & mẽs rustica audiat,

Impia auris.

tau-

tanquā ociosas & nō necessarias negligat, at uerò si cadēs ad cognitionē Dei auditor ac lector astiterit & cui frequēs lectio & spiritualis gratię donum scientiā diiudicandi singula intelligendiq; præstiterit mirabitur omnia, atque his secundū naturales eorū uirtutes, & efficientias utetur, non ignarus qū quid præsumēdū sit, & in quā curationē eligendū, quando ex eo corpori sanatio, qū animę medela tribuēda sit, ne quid pręproperum, ne quid importunum ac tardum, sed collatis & uirtutibus, & temporibus, & rebus non imperite his quæ sibi comperta fuerint, utatur.

In Psalmum. cxxxv.

Si in uiris prudentibus expectari id maxime solet, ut ea quæ loquuntur grauitate eorum doctrinaq; digna sint, omnisque sermo non sit fortuitus & uagus, sed ex rationabilibus causis profectus & expectationi audientium utilis, & autori congruus differentium: Quantò magis id in cælestibus eloquiis opinandum est, ut quicquid in his excelsum est, diuinum rationabile, & perfectum esse existimetur. A *Prudentium uirorum sermo. Cælestiū tradit formam.*

In Psalmum. cxi.

Vt lumen ex oleo luminis habet causam, ita ut lucē spiritualis gloriæ retineamus, doctrina atq; operatio pręstat. Vt caput nostrum sedes scilicet & prudentię, uitę, & oīum sensuum, oleo operationis doctrinęq; pinguescat. B *Lumen. Oleum.*

Vt à sancto & a fideli uiro argui se uelle prudētis est, qa ęgris animis & peccatorum morbo languentibus, utilis est seuerę obiurgationis sub honesto authore medicina. Ita miserum est per peccati miserationem, usque ad ipsam peccantium misericordiam decidisse. C *Miseratio.*

LIB. de Trinitate. 2.

Vt quędam medicamentorum genera sunt ita comparata, ut non in singulis tantum ęgritudinibus utilia, sed omnibus in commune medicantur, habentq; in se uirtutem generalis auxilii. Ita & fides catholica non aduersus singulas tantum pestes, sed cōtra omnes morbos opem medelæ impertit, non infirmāda genere, nō uincenda numero, non diuersitate fallenda, sed una atque eadem aduersus singula omniaq; consistit. D *Medicamēta quędā malis omnibus medianua, fides aduersus omnia.*

LIB. de Trinitate. 8.

Vt

E Vt uerò bonis & prudentib. uiris naturæ ac studii est, totos se ad beatæ spei alicuius obtinēdā uel rem uel tempus præparare, ne aliquo minor sit expectatione præcīctus: Ita istis hæretico furore amentib. solicitudinis maximè est, toto aduersus piæ fidei ueritatē, impietatis suæ ingenio laborare, ut aduersus eos q religiosi sūt, uincāt esse irreligiosi, & ultra spem uitæ nostræ, uitæ suæ desperatione potiores sint, & plus impendāt cogitationis ad falsa, quàm nobis doctrinæ aptamus ad uera.

Prudentia uirorū in præparādo se ad obtinēdum aliquid solicitudinē ostendit hæreticorum.

LIB. X. DE TRIN.

Vnigenitus Deus hominem uerum secūdum similitudinem nostri hominis nō deficiens, à se Deo sumpsit. In quo
F quāuis aut ictus incideret, aut uulnus descenderet, aut modi concurrent, aut suspensio eleuaret, afferrent quidē hæc impetum passionis, non tamen passionis dolorē inferrent, ut telum aliquod aquam perforans, uel ignem cōpungēs, uel ærea uulnerans.

Telum.

G Pestifera contagione inquinati, nō cessant ore impio, & sacrilego animo Euāgeliorum synceritatem corrumpere, & recta in Apostolorum regulam deprauare, diuinos Prophetas non intelligunt, callidi & astuti artificio quodā utūtur. Inclusam perniciosam corruptelam exquisitorum uerborum uelamine contegunt. Non prius uenenatū uirus infundunt, quàm simplices & innocētes sub prætextu nominis Christiani, raptos atque irretitos inuoluant. Ne soli pereant sed particeps horrendi criminis sui eos faciant.

Hæreticorum notatio, & in decipiendo.

ARBONIVS PROLOGO IN PSALMOS.

H Nullus sitiens, præparantibus aquam, irascitur. Alii parauerunt uini fragrantia mella. Alii nectareis plena liquoribus pocula, nos ex sarculo oris nostri terram hinc inde laceratio uerberantes impulsu, Dauidicum laticem licet tenuiter sitim patientibus, aperimus sitientes ut bibant. Hi autē qui cum Apostolis tertia diei hora ebrii sunt in Spiritu sancto, lætentur & floreant, nulla tn̄ sitientibus impedimenta patiantur inferri. Neque enim qui uino exuberant, aquam uolentes bibere prohibent.

Sitientes.

IN PSALMVM xxxiiii.

I. Pacifica res est concupiscentiæ fructus, Sed super iram dolosa

dolosa cogitant. Sicut in hamo esca dulcis in aspectu, letalis in gustu.

IN Psal. l.

Dicere enim solemus, Vt quid mihi sic fecit Deus? Quare hoc? Ecce iniqui regnāt, iusti affligūtur, uincit cū iudicatur. Vt medicus qui desperatis iubet ad uelle seruiri, & omnia quæ desiderant, præcipit non negari. Quos autem scit posse saluari iubet eos arctari, amaris potionib. potari, ferro secare, cauteriari. Sic fiet, ut dum saluati fuerint abstinentes & mortui fuerint desideriis propriis acquiescentes, iustificabitur medicus in sermonibus suis. Dicetur ei: Nos te iniuste culpabamus, dum ligares, dum secares homines bonos, & malos nec secares, nec affligeres. Insuper etiā permitteres suis desideriis frui. A

Medicus Desperatis omnia concedēs.

IN Psal. lxxvi.

Rota licet in terra uoluatur, tamen dum steterit, magna pars est aliena à terra, & parua pars eius in terra consistit, Sic licet corporis pars sit in terra ambulans, tamen animæ, quæ maior pars est hominis, conuersatio est in cœlis. B

IN Psal. cxviii.

Defecit in salutare. Sicut nec fluuius cū mare ingreditur & circuit terras, de sinu sui fontis nūquā est absens, Ita procul dubio uerbū tuum domine Christus cū ad nos uenerit, de sinu tuo pater, nunquam abscedit. C

IN Psal. cxlvi.

Sicut qui literas docent, timorem discentibus & terrorem inducūt, nō utique necessarium magistris, sed ualde discipulis profuturum. Et sicut illos exhorrēt, qui sine timore & sine spe sunt, sciūt enim eos ad eruditionem puerile nō posse: Ita in eos dilectionē se habere commemorant, qui timentes eos & in eos, qui sperāt in eruditione eorū. Et hoc de hominibus tātum longe est a comparatione Dei, quātū longe est a diuinitate humanitas. Sed comparatio ad apertionē rei dictæ, ad spē nos & misericordiā diuinā impellat, ut eorū participes faciat, sup quos bene placitū est domino. D

HIERONYMVS Ad Heliodorum In Epitaphio Nepotiani. E

Vt enim creatorem non in cœlo tantum miramur & ter- *Creator*

ra,

ra, sole, oceano, elephantis, camelis, equis, bubus, pardis, ursis, leonibus, sed & ĩ minutis quoq; animalibus, formica, culice, muscis, uermiculis, & istiusmodi genere, quorum magis scimus corpora, quàm nomina, eandemq; in cunctis ueneramur solertiam, Ita mens Christo dedita, æque & in maioribus, & in minoribus intenta est, sciens etiam pro ocioso
F uerbo, reddendam esse rationem.

Latæ segetes. Quomodo enim lætæ segetes, & uberes agri, interdum culmis aristisq; luxuriant. Ita pręclara ingenia, & mens plena uirtutibus, in uariarum artium redundat elegantiam.

Præclara ingenia. Vnde & apud Græcos philosophus ille laudatur, ꝙ omnia quo uteretur, usque ad palliũ & annullũ, manu sua factum gloriatus est. Hoc idem possumus & de isto dicere, qui basilicas ecclesiæ, & martyrum conciliabula diuersis floribus, & arborum comis, uitiumq; pampinis adumbrarit ut quicquid placebat in ecclesia, tã dispositione quàm uisu, presbyteri laborem & studium testaretur.

In Scholiis in Epistolam Ad Rusticum Monacum.

G Vbi cõplures una faciũt iter, si quis fuerit lẽtior, ab aliis pergẽtibus, utcũq; protrahitur, si quis æquo properãtior, à cæteris retardatur. Cõtra qui solus faciliter, aut studio perueniẽdi nimium festinat, aut tædio itineris residet & abdomiscit alicubi. Rursum, qui solus ambulat, nonnũquã aberrat. Inter multos, si quis aberrat, non deest, qui cõmonstret uiam, Idem accidit in uita solitaria, & gregaria.

AD Rusticum Monacum De uiuen. Forma.

Et aperitius in Ecclesiaste, Sicut mordet serpens in silentio, Sic qui fratri suo occulte detrahit.

H Sicut enim sagitta si mittatur contra duram materiam, nonnũquam in mittentem reuertitur, & uulnerat uulnerantem, illudq; completur, Facti sunt mihi in arcum prauũ. Et alibi. Qui mittit in altum lapidem, recidet in caput eius, Ita detractor, cum tristem faciem uiderit audiẽtis, imo ne audientis quidem, sed obturantis aures suas, ne audiat iudicium sanguinis illico conticescit, pallet uultus, hærent labia, saliua siccatur.

Sagitta.

IN Episto. Ad Lætam De Institu. Filiæ.

Vnde

Vnde & tibi est prouidendum, ne ineptis blanditiis fœminarum, dimidiata dicere uerba filia consuescat, & in auro atque purpura ludere, quorum alterũ linguæ, alterum moribus officit nec discat in tenero, quod ei postea dediscendũ est. Graccorum eloquentiæ, multum ab infantia sermo matris contulisse scribitur, Hortẽsii oratio, inter paternos sinus coaluit. Difficulter eraditur, quod rudes animi perbiberũt. Lanarum conchylia quis in pristinum candorem reuocet? Recens testa, diu & saporem retinet & odorem, quo primũ imbuta est. Greca narrat historia, Alexandrum potentissimũ regem, orbisq; domitorem, & in moribus, & in incessu, Leonidis pædagogi sui non potuisse carere uitiis, quibus adhuc paruulus fuit infectus. A *Leonides pedagogus.*

AD Paulus De Alphabeto Hebræo.

Quomodo autem in his nostris literis, non potest quis ad legenda uerba texendaq; procedere, nisi prius ab elementis cœperit. Ita etiam in scripturis diuinis non ualemus ea quæ maiora sunt nosse, nisi ab ipsis ethicæ mandatis habuerimus exordium, secundum illud quod propheta dicit, A mandatis tuis intellexi, quod uidelicet post opera cœperit habere scientiam secretorum. B *Elemẽta.*

IN Episto. Ad principiam Virginem.

Quomodo enim iuxta qualitatem ciborum de stomacho ructus erũpit, & boni uel mali odoris flatur indiciũ est, ita interioris hominis cogitationes uerba proferũt, & ex abundantia cordis loquitur. C *Ructus.*

Quomodo autem in stamine ex quo depẽdent fimbriæ, subtegmen intexit, & tota uestimenti uirtus, in stamine est, Ita in uariis sensibus scripturarum, in quibus uestis ecclesiæ omnis intexitur, miscentur aliqua de natura, de moribus, & hoc ipsum significat uestis Aaron auro, purpura, cocco bysso, hiacyntoq; contexta, quam fecerunt mulieres quibus Deus ad texendum dedit sapientiam. D

AD Demetriadem De Viginitate Seruanda.

Quę uiuunt in monasterio, & quarum simul magnus est numerus, nunquàm solę, nunquã sine matre procedant. De agmine columbarum crebro accipiter unam separat, quã statim inuadat laceret, cuius carnibus & cruore saturetur. E *Virginũ societas.*

Morbid-

Morbidæ aues. Morbidę oues, suum relinquunt gregem, & luporum fau-
cibus deuorantur. Scio ego sanctas uirgines, quæ diebus fe-
stis propter frequētiam populorum, pedem domi cohibēt:
nec tunc egrediuntur, quando maior est adhibēda custodia
& publicum penitus deuitandum.

AD SALVINAM DE VIduitate Seruanda.

F *Fama pudicitiæ.* Tenera res in fęminis fama pudicitię est, & quasi flos pul
cherrimus citò ad leuem marcescit auram: leuique flatu cor
rumpitur, maximè ubi & ætas cōsentit ad uitium, & mari-
talis deest autoritas, cuius umbra tutamen uxoris est.

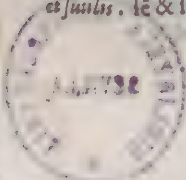
AD FVRIAM De VIDV. SERV.

G *Parcus cibus.* Quicquid facit seminarium uoluptatum, uenenū puta.
Parcus cibus, & uenter semꝑ esuriēs, triduanis ieiunii præ
fert. E multò melius est quotidie parū, quam raro satis su-
Pluuia. mere. Pluuia illa optima est, quæ sensim descendit in terrā.
Subitus & nimius imber in præceps, arua subuertit.

H *Morsus hominū.* Fieri quidem nō potest: ut absque morsu hominū, uitæ
huius curricula quis dertrāseat, malorumq; solatiū est, bo
nos capere, dum peccantium multitudine, putant culpā m
nui peccatorū: Sed tamen cito ignis stipulę conquiescit, &
exundans flamma, deficientibus nutrimētis paulatim emo
ritur. Si anno præterito fama mentita est aut certe si uer
dicit cesset uitium, cessabit & rumor.

AD Gaudentium De Pacatulæ In Fantulę. Educa.

I Tale uerò quid & Israelitico fecisse populo dominum
ut cupiētib. & Aegyptias carnes, usq; ad nauseā & uom
præberet examina Cōturnicum, multosque seculi prius h
Examina coturnicum. mines, facilius capere experta corporis uoluptate, quā co
qui à pueritia libidinē nesciunt. Ab aliis enim nota calcar
ab aliis ignota appeti. Illos uitare pęnitendo suauitatis in
dias, quas fugerunt. Hos carnis illecebras, dulci titillatione
corporis blandientes, dum mella putant, uenena noxia re
tire. Mella enim distillare labia meretricis quod ad temp
K impinguat uescētiū fauces, & postea felle amarius inuen
Fragilis et sutilis. Virgo es, quid te mulieris delectat societas? Quid fra
lē & sutilē ratē, magnis cōmittis fluctibus, & grande peri
lum

lũ nauigationis incertæ, securus ascendis? Nescis quid desideres: & tamẽ sic eis iungeris, quasi aut antè desideraueris, aut (ut leuissimè dicam) postea desideraturus sis.

A Vt aqua in areola digitum sequitur pręcedentem: Ita ętas mollis & tenera in utrãque partem flexibilis est, & quocunque duxeris, trahitur. *Aqua ætas mollis.*

AD MARCELLVM IN EPISTO. QVA inuitat eam ad rus Bethlehemiticum.

B Quomodo in theatralibus scenis, unus atque idẽ histrio, nunc Herculem robustus ostendit: nunc mollis in Venerem frangitur, nunc tremulus in Cybelem: Ita & nos (qui si de mundo non essemus, odiremur a mundo) tot habemus personarum similitudines, quot peccata. *Histrio. Peccator.*

AD PAVLVM Concordiensem.

Misimus interim te tibi, id est, Paulo seni Paulum seniorem, in quo propter simpliciores quosque, multum in deiiciendo sermone laborauimus. Sed nescio quo modo etiam si aqua plena, si tamen eundem odorem lagena seruat, quo dum rudis esset, imbuta est. C *Aqua plena lagena.*

IN EPI. Ad Paulum super obitu Blesillę filię.

Patitur & Apostolus aliquid quod non uult, pro quo ter dominũ deprecatur. Sed dicitur ei: Sufficit tibi gratia mea: Quia uirtus in infirmitate perficitur, & ad reuelationis humiliandam superbiam, monitor quidam humanę imbecillitatis opponitur, in similitudinem triumphantium, quibus in curru retro comes adhęrebat, per singulas acclamationes ciuium, dicens: Hominem te esse memento. D *Triumphantes.*

IN EPISTO. Ad Pammachium.

E Sanato uulneri, & in cicatricem superductæ cuti, si medicina colorem reddere uoluerit, dũ pulchritudinem corporis quærit, plagam doloris instaurat: Ita & ego serus consolator, qui importunè per biennium tacui, uereor ne nunc importunis loquar, & attrectans uulnus pectoris tui, quod tẽpore & ratione curatum est, commemoratione exulcerem. F *Sanatum uulnus.*

Sentio te diuinis ardere doctrinis, nec temeritate quorũdã docere quod nescias, sed antè disere quod docturus sis. Simplices epistolæ tuæ olent prophetas, Apostolus sapiũt. Non cothurnatam affectas eloquẽtiam, nec more puerorũ *Ante disce quod doceas.*

Turgens spuma. argutas sententiolas in clausulis struis. Citò turgens spuma dilabitur, & quamuis grandis tumor, cōtrarius sanitati est. Scitum est illud quoque Catonis: Sat cito, si sat bene.

IN EPISTOLA AD EVSTOCHIVM VIRginem in epithaphio de obitu Paulæ matris.

G Hæc sicut inter multas gemmas preciosissima micat, & iubar Solis paruos igniculos stellarum obruit & obscurat: Ita cunctorum uirtutes & potentias, sua humilitate superauit: Minimaque fuit inter omnes, ut omnium maior esset. Et quāto se plus deiiciebat: tantò magis à Christo subleuabatur. Latebat, & non latebat. Fugiendo gloriam, gloriam merebatur, quæ uirtutē quasi umbra sequitur, & appetitores sui deserens, appetit contemptores

Virtutē gloria, ut umbra sequitur.

Plectrū Lingua. Sicut enim plectrum chordis: Ita lingua eliditur dētibus, & uocalem reddit sonum.

IN EPISTOLA Ad Iulianum.

H Quòd si tibi tacita cogitatio scrupulū mouerit, cur monitor ipse non talis sim, qualem te esse desidero, & nōnullos uideris in medio itinere corruisse, illud breuiter respōdebo: non mea esse quæ dico, sed domini Saluatoris. Non monere quod ipse possim, sed quid debeat uelle, qui seruus futurus est Christi. Et Athletæ suis incitatoribus fortiores sunt, & tamen monet debilior, ut pugnet ille qui fortior est.

EPISTOLA Ad amandam.

I Putridæ carnes ferro indigent & cauterio. Nec est medicinæ culpa, sed uulneris, cum clemēti crudelitate nō parcit medicus ut parcat, sæuit ut misereatur.

Putridæ carnes ferro indigent.

IN EPISTOLA Ad Ruffinum.

K Credas mihi frater, nō sic tempestate iactatus, Portum nauta prospectat: nō sic sitientia imbres arua desiderāt, nō curuo assidens littori anxia filium mater expectat. Postquā me à tuo latere subitus turbo conuulsit, postquam glutino charitas hærentem impia distraxit, auulsi. Tunc mihi cœruleus supra caput astitit imber, Tunc maria undique, & undique cœlum.

Tēpestate iactatus.

IN EPISTOLA Ad Grysogonum Monach.

Verum

Verum tu quod natura lynces infinitum habent: ne post tergum respicientes, meminerint priorum, & mens perdat, quod oculi uidere desierint; Ita nostræ necessitudinis penitus oblitus, ut illam epistolam quam in corde Christianorum scriptam Apostolus refert, non parua litura, sed imis (ut aiunt) ceris eraseris. Et illæ quidem (quas diximus) ferę, sub frondente captantes arboris ramo fugaces capreas: aut timidum ceruos animal compræhendunt; currentemq; frustra prædam, dum hostem suum secū uehit: rabido desuper ore dilaniant, & tamdiu meminere prædandi, quamdiu uenter uacuus, siccū fame guttur exasperat. Vbi uerò sanguine pasta feritas uiscera distēta compleuerit, cum saturitate succedit obliuio, tamdiu nescitura quid capiat, donec memoriam reuocauerit esuries. Tu necdum satiatus è nobis cur finē iungis exordio? cur amittis antequàm teneas? Nisi fortè negligentiæ semper excusatione socia, asseras te non habuisse quod scriberes, cum hoc ipsum debueris scribere, te non habuisse, quod scriberes.

A *Lynces nō respicientes post tergum. Mēs priorum oblita.*

IN EPISTOLA Ad Rusticum.

Scire nō possumus ægrotationis mala, nisi cùm fuerit sanitas consecuta. Et quantū boni uirtus habeat, uitia demonstrant clariusque fit lumen, comparatione tenebrarum.

B *Aegrotatio.*

Ad Innocentiam de muliere septies icta.

Igitur consularis pastis cruore liminibus, ut fera, quæ gustatū semel sanguinē semper sitit duplicari tormēta iubet, & sæuum dentibus frendens, similē carnifici minitatus ē pęnā nisi cōfiteretur sexus infirmior, quod nō poterat robur uirile reticere.

C *Fera sanguinē sitiens.*

IN VITA Malchi captiui Monachi.

Qui nauali prælio dimicaturi sunt, ante in portu & tranquillo mari flectunt gubernacula, remos trahūt, ferreas manus & uncos præparant, dispositumq; per tabulata militē pendente gradu, & labēte uestigio stare firmiter cōsuescūt ut quod in simulachro pugnæ didicerint, in uero certamine nō perhorrescāt: Ita & ego qui diu tacui (silere quippe me fecit, cui meus sermo supplicium est) prius exerceri cupio in paruo opere, &, ueluti quandam rubiginem linguę abstergere, ut uenire possim ad latiorem historiam.

D *Nauali prælio dimicaturi.*

Rubigo linguæ.

E IN EPISTOL. Ad Damasum.

Calculus. Dei sermo. Sicut enim calculus genus est lapidis durissimi, & rotundi, & omne puritate leuissimi: Ita sermo Dei, qui neque hæreticorum, qui omnium aduersariorum potest contradictionibus cedere, dicitur calculus.

ADVERSVS IOVINIANVM.

F *Exercituum, & legionū milites uarij.* Quomodo in legionib. & exercitu sunt duces, sunt tribuni, sunt centuriones, sunt ferentarii ac leuis armaturæ, & miles gregarius, & manipuli, commissaq; pugna uacant nomina dignitatum, & sola fortitudo quęritur: Ita & in hoc campo, & in prælio quo contra dæmones dimicamus, non quæruntur nomina, sed opera, & gloriosior ille sub uero imperatore Christo, non qui nobilior, sed qui fortior est.

G LIBRO. I. aduersus Iouinianum.

Igne tactus. Vir tactus fœmina. Alligabit quis in sinu suo ignem, & non comburetur? aut ambulabit super carbones ignis, & non ardebit? Quomodo igitur qui ignem tetigerit, statim aduritur: Ita uiri tactus & fœminæ, sentit naturam suam, & diuersitatē sæpius intelligit.

H Quomodo enim dentium officium est mandere, & in alium ea quæ sunt mansa, transmittere, & non habet crimen qui coniugi meæ panem dederit: Ita si genitalium hoc est officium, ut semper fruantur natura sua, meam lassitudinē alterius uires superent, & uxoris (ut ita dixerim) ardentissimam gulam fortuita libido restringat.

LIBRO. III. aduersus Pelagianos.

I *Aduerso flumine lembum trahens.* Hoc & nos dicimus posse non hoīem peccare, si uelis pro tempore, pro loco, pro imbecillitate corporea, quamdiu intentus est animus, quamdiu corda nullo uitio laxātur, in cythara. Quod si paululum se remiserit, quomodo qui aduerso flumine lembum trahit, si remiserit manus, statim retro labitur, & fluentibus aquis, quò nō uult, ducitur: Sic humana conditio si paululū se remiserit, discit fragilitatem suā & multa se non posse cognoscit.

K ADVERSVS LVCIFERIANOS.

Coruus Columbæ sancti spiritus. Emittitur de arca coruus, & non rediit, & postea pacem terræ nostræ columba spiritus sancti nunciat. Ita & in baptismate ecclesię, teterrimo alite expulso, id est, diabolo

pacem terræ nostræ columba spiritus sancti nunciat.

Qui dormientes sitiunt, auide fauces fluminibus ingurgitant. Et quantò plus hauserint, tantò plus sitiũt? Ita mihi & tu uideris aduersus quæstiunculam quam proposui, hinc atque hinc argumenta quæsisse, & nihilominus in eadē quęstionum siti perseuerare. A *Sitientes.*

Vt sal omnem cibum condit, nec est aliquid tam suaue quod absque eo gustum demulceat, Ita mũdi totius, & propriæ ecclesię condimentum episcopus, est, qui si infatuatus fuerit, siue per negationem siue per hęresim, siue per libidinem, & ut semel dicam) per uniuersa peccata, à quo alio poterit condiri cum ipse fuerit omnium condimentium? B *Sal. Episcopus.*

Ecclesiastę. Verba sapientum ut stimuli & quasi in altũ defixi. Hieronymus in Ecclesiasten ca. 12. Simul & hoc notandum est, quod, dicantur uerba sapientum pungere, non palpare nec molli manu attrahere lasciuam, sed errantibus & (ut supra diximus) tardis pœnitentiæ dolores & uulnus infigere. Si cuius igitur sermo non pungit, sed oblectationē facit audientibus, iste non est sermo sapientis. Verba quippe sapientũ ut stimuli. Quæ quoniã ad conuersionē prouocant delinquentem, & firma sunt, & a concilio sanctorũ data, atque ab uno pastore concessa, & solida radice fundata sunt. Hoc stimulo necdum Paulũ, sed adhuc Saulum puto in uia confusum erroris audisse, Durum tibi est calcitrare contra stimulum Dei. C *Verba sapientum.*

Quō eñi hydria quæ conteritur, cessat haurire & rota ꝑ quã de lacu & puteis leuãtur aquæ, si cõfracta fuerit, siue (ut alii interpretes uoluerũt in suo funiculo cõuoluta, aquę usus intercipitur, ita & cũ funiculus argenti si fuerit īterruptus, & animæ ruinis recurrerit ad fontem interibit homo. D *Hydria. Rota.*

LIB. 11. commenta. in prouerbia cap. XI.

Sicut acetũ dētibus, & fumus cōtrarius est oculis, ita sacerdos in ecclesia paruus per acredinē peccati, fidelium sensus obtundere facit, atq; erroris ignorãtia, oculos cordis eorum ab intiutu fidei, seu intellectu rectitudinis, dũ, caligãt, uelut fumus excæcat. Sicut hæreticorũ perfidia bonis doctoribus molestiam generat, & lachrymas, sic male uiuens catholicum, eis qui se fidem suam ex operibus ostendere iusse E *Acetũ et fumus. Prauus sacerdos.*

Oculi, & Dentes. Prædicatores. runt, per inertiã grauis eũ. Oculi quippe & dentes prædicatores sunt sanctæ ecclesiæ, q ei recta itinera & præuidere, & alimenta spiritualia suggerere solent. Porrò acetũ quod à uino degenerat, & fumus qui ab igne ascendens euanescit, eos qui ab ecclesiastica suauitate & charitate per superbiã uel socordiam recentes, hanc etiam uerbis impugnant, figuratè denunciant, de quibus dicit Ioannes, Ex nobis exierũt, sed non erant ex nobis.

DECIMA Heldibiæ quæstione.

F *Solis calor.* Vnus est solis calor, & secũdum essentias subiacentes, alia liquefacit, alia indurat, alia soluit, alia constringit. Liquatur enim cera, & induratur lutum, & tamẽ caloris nõ est diuersa natura, Sic & bonitas & clementia Dei, uasa iræ quæ apta sunt interitum, id est populum Israel indurat, uasa autem misericordiæ, quæ præparauit in gloriam, quæ uocauit, hoc est nos, qui non solum ex Iudæis sumus, sed etiam ex gentibus, non saluat irrationabiliter & absque iudicii ueritate, sed causis pręcedentibus.

IN iii. AD Heldibiam quæstione.

G *Solis radij.* Ecce hic positus est in ruinam, & in resurrectionem multorum in Israel, in signum cui contradicitur, solisq; radios tam multa loca excipiant quàm immunda, & sic in floribus quomodo in stercore luceant, nec tamen solis radii polluuntur? Sic & Christi bonus odor, qui nunquam mutari potest, nec suam naturam amittere, credentibus uita est, in credulis mors.

IN iii. Ad Algastiam quęstione.

H *Semina. Elementa.* Sicuti semina paulatim formãtur in uteris, & tandiu nõ reputatur homo donec elementa non cõfusa suas imagines membraque suscipiant, ita sensus ratione conceptus nisi in opera proruperit, adhuc in uentre retinẽtur, & cito abortio perit, cum uiderit abominationem desolationis stantem in ecclesia, & Satanam transfigurari in angelum lucis.

IN viii. Ad eandem quæstione.

I *Medicimonstrãs Venena.* Quomodo medicina non est causa mortis, ostendat uenena mortifera, licet his mali homines abutantur ad mortem, & uel se interficiant, uel insidientur inimicis, Sic lex data est ut peccatorum uenena monstret, & hominem

male

male libertate sua abutentem, quia prius ferebatur improuidus, & præcipitia labebatur, freno legis retineat, & compositis doceat incipere gressibus. Ita ut seruiamus in nouitate spiritus, & non in uetustate literæ id est, uiuamus sub præcepto, qui prius in modum brutorum animalium dicebamus, Manducemus & bibamus, cras enim moriemur.

AD PAMMACHIAM ADVERSVS errores Ioan. Hieroso.

A *Semina. Terra.*

Nasci de adulterio, non eius est culpa qui nascitur, sed illius qui generat. Quo in seminib. nō peccat terra quę fouet non semē quod in sulcis iacitur, nō humor & calor quibus tēperata frumēta in germen pullulant, sed (uerbi gratia) fur & latro, qui fraude & ui eripit semina: Sic in generatiōe hominum recipit terra .i. uulua quod suum est, & receptū confotum corporat, corporatū in membra distinguit.

IN EPISTOLA AD CYPRIANVM.

B *Loquētiū hæreticorū sermo. Aranea opera & telæ.*

Quomodo enim loquētis sermo præteruolat: Ita & opus araneæ incassum texitur. De quo super persona hæreticorum scriptum est in Isaia. Telam araneæ texunt, quę parua & leuia potest capere animalia, ut muscas, culices, & cætera huiusmodi a fortioribus autem rumpūtur, instar leuiū in ecclesia simpliciumque qui eorum decipiuntur erroribus cum uiros in fidei ueritate robustos non ualeant obtinere.

IN COMMEN. in Matth. capite. v.

C *Victima. Iuramenta.*

Quemadmodum Iudæi uictimas immolabāt Deo, ne eas idolis immolarent, Sic & iurare permittebatur in Deum, non quod recte hoc facerent, sed quod melius esset Deo id exhibere quàm dæmonibus, Euangelica autem ueritas non recipit iuramentum, cum omnis sermo fidelis, pro iureiurando sit.

IN Caput. vii. Prioris ad Chorinth, episto.

D *Incontinēti cōcessæ nuptiæ.*

Et si quis se in continentem non erubuerit confiteri, in lāguorē incontinentię reclamanti non denegatur remediū nuptiarum. Quomodo si peritus medicus in quarto ægro & neganti se posse à pomis omnibus abstinere, cōcedat aliquātum, ne illa perniciosa præsumat.

IN EPISTOLAM ad Galatas cap. 4.

E *Vineæ gradus. Doctrinæ profectus.* Sicut in uinea multi usque ad prælum gradus sunt, & primum necesse est, ut uitis gemmet pampinis, spem promittat in floribus, dehinc ut flore decusso, futuri botri species deformetur, paulatimq; turgescens uua parturiat, ut pressa torcularibus dulcia musta desudet, Ita & in doctrina singuli beatitudinũ sunt profectus, ut audiat quis uerbum Dei, ut concipiat, ut in utero animę eius adolescat, & ad portũ, usque perueniat, Vt quum pepererit illum, lacte enutriat & per infantiam pueritiam, adolescentiam, iuuentutem ad perfectum uirum usque perducat.

F *Homo cõceptus. Semẽ sermonis Christi.* Sicut in uuluam mulieris primũ semen iacitur informe ut sulcis & fundo eius quasi quodam glutino adhæreat, Deinde per nouẽ menses restricto sanguine, futurus homo coagulatur, corporatur, pascitur, atque destringuitur, ut postquam in utero palpitarit, statuto tempore fundatur in lucem: & tantis difficultatibus nascitur, quantis postea ne intereat, enutritur, Ita & semẽ sermonis Christi quum in animum audientis inciderit, per gradus crescit, & ut multa præter eam tamdiu in ancipiti est, quamdiu pariat qui concepit.

IN EPIST. AD GAL. Cap. 2.

G Quomodo autem iuxta Apostolum Iacobum fides sine operibus mortua est: Sic absque fide, quamuis bona opera sint, mortua computantur.

H *Indoles bona, & mala audientium uerbum Dei.* Quomodo in coniugio sæpe uiri semen in causa est ne liberi procreentur, & nonnunquam sterilis uxor semina non tenet, & frequenter neuter ad generandum aptus est, & e contrario uterque fecundus: Ita & in his qui uerbum Dei seminant, quadrifariam hæc diuisio custoditur, ut impleat quidẽ suum doctor officium, sed sit sterilis auditor: uel auditor bonæ indolis sit, sed per imperitiam doctoris uerbi semen intereat, aut certe tam uecors sit qui docetur, quam ille est qui præcipit, raroq; contingit, ut & magister, & discipulus sibi consentiant, scilicet ut tantum iste doceat, quantum ille potest haurire, uel tantum suscipere doctus quãtum doctor ingerere.

LIBRO. 3. COMMENTA. IN EPISTOLAM AD GAL. Capite. v.

Scintilla

Scintilla res parua est & penè dum cernitur, non uidetur sed si fomitem comprehenderit, & nutriméta quamuis paruus ignis inuenerit, mœnia urbes, latissimos saltus regioneque consumit. Fermentum quoque ad aliam partē in Euangelium parabola tēperata est, res modica uidetur & nihili, sed cum farinæ conspersum, totā massam suo uigore corrupit, in illius uim transit omne quod mixtū est, Ita & doctrina peruersa ab uno incipiens, uix duos aut tres primum in exordio seperit auditores, sed paulatim cancer serpit in corpore, & iuxta uulgare prouerbium unius pecudis scabies totum commaculat gregem. Igitur & scintilla statim ut apparuerit extinguenda est, & fermentum a massæ uicina remouendum secandæ putridæ carnes, scabiosum animal a caulis ouium repellendum, ne tota domus massa, corpus, & pecora ardeat, corrumpatur, putrescat, intereat. Arrius in Alexandria una scintilla fuit, sed quia non statim oppressa est, totum orbem eius flamma populata est. A *Ignis. Fermētū. Peruersa doctrina.*

IN COMMENT. Epist. Ad Ephes. Cap. 1.

Signaculum Dei est, ut quomodo primus homo cōditus est ad imaginē & similitudinem Dei, sic in secunda regeneratione quęcunque spiritum sanctum fuerit consequutus, signetur ab eo, & figuram conditoris accipiat. B *Primus homo. Secunda regeneratio.*

LIB. COMMENT. ii. IN EPISTOLAM AD EPHESIOS Cap. 4.

Quod ut manifestius fiat, imperfectum licet & non implens similitudinem, tamen per quod possit intelligi quod dicitur, sumamus exemplum. Mare certe immensum est, & capacitas eius Deo soli nota, ex hoc si quis uelit multis hominibus secundum id quod gestare queunt, tradere: necesse est, ut ad mensuram unicuique tribuat, & partes eius recipiant, cuius solidum immisurabile est, Ita & spiritus sāctus, immensus quidem est, & nullo fine concluditur, tamē unicuique datus secundum quod expedit. C *Maris ad mēsurā aqua pluribus tradita. Spiritus sancti gratia.*

Qui autem uult hæc eum non de humilitate, sed de consciētia protulisse, dicit. Paulus apostolus. homo erat acuti & acris ingenii, & qui ad primos quosq; disputantiū conatus, D

sagaci mente quæ erant inferenda, prænoſceret. Videbat igitur ſæpe ex utraq; parte ſic dici: & tã uerisimilia in reb. contrariis aſſeri, ut ambigere facerent audientẽ, idcirco ut homo, & adhuc ĩ fragili corpuſculo cõſtitutus, circunferebatur quidem omni uento doctrinæ, ſed non elidebatur in ſaxa, nec nauis eius gurgitibus implebatur. Stabat quippe in puppi gubernaculorũ tenẽs, & ſpumantes hæreſeos fluctus, fidei ſecuritate frangebat. Non tamen intrepidus & ſecurus, nec quietus & placidus, proſpiciebat uentos hinc ĩde perflantes & ſollicita aure captabat, uincebatque contraria ſed non erat illi ſecura uictoria.

E Hæc autem tota ædificatio per quem Eccleſiæ per partes corpus augetur, mutua in ſe charitate complebitur. Totas rationabiles creaturas ſub unius rõnabilis animalis intelligamus exẽplo, & quodcũq; de huius mẽbris dixerim & partibus, hoc ſciamus eſſe: eferendũ ad unãquamq; rõnabilem creaturam: Putemus hoc animal ita per artus, uenas, carneſq; laceratũ, ut nec os oſſi hæreat: nec neruus iũgatur ad neruum. ſeparatim oculi iaceãt, ſeorsũ nares: manus alium locũ teneant: alio proiecti ſunt pedes: & reliqua mẽbra in hunc modum inter ſe diſperſa ſint & diuiſa. Finge aliquẽ uenire tantæ ſcientiæ medicum, qui iuxta fabulas ethnicorum, Aeſculapium poſſit imitari, & in nouã figurã nouumq; nomen Virbium ſuſcitare: hic neceſſe habebit unumquodq; membrũ ſuo loco reſtituere: & cõpagem copulare compagi: & quodam glutino partibus reſtitutis, unũ corpus efficere. Hucuſq; nobis una ſimilitudo, ꝓceſſerit nunc in eandẽ ſimilitudinem ad id quod intelligi uolumus; aliud trahatur exẽplum. Paruulus creſcat: & occulto æuo in perfectã adoleſcat ætatem ſuum manus augumẽtũ habebit, ſua pedes ſentient incremẽta, uenter dũ neſcimus impletur: humeri, dũ falluntur oculi, dilatantur: & omnia membra per partes iuxta menſuram ſuam. ſic creſcunt, ut tñ non ſibi, ſed corpori uideantur augeri: Ita igitur & in reſtitutione omniũ, quando corpus totius Eccleſiæ nunc diſperſum atq; laceratũ · uerũ medicus CHRISTVS IESVS ſanaturus aduenerit, unuſquiſq; ſecundũ mẽſurã fidei, & agnitionis filii Dei: quem ideo agnoſcere dicitur, quia pri-

Aedificatio.

Rationalis creatura.

Aeſculapius.

Paruulus creſcens.

us nouerat, & postea nosse desinit suum recipiet locũ & incipiet id esse quod fuerat, ita tamẽ ut non iuxta aliam hęresim, omnęs in una ætate sint positi, id est omnes in angelos reformentur, sed unumquodq; membrum iuxta mẽsurã & officiũ suũ perfectũ sit. Verbi gratia, ut angelus refuga id esse incipiat, quod creatus est & homo qui de paradiso fuerat eiectus ad culturam iterum paradisi restituatur.

LIB. 1. Comment. in Esa. capite. item. 1.

A *Caupones aquam ĩ uinũ mutantes. Hæretici.*

Hæretici quoque Euangelicam ueritatẽ corrũpunt praua intelligentia, & sunt caupones pessimi, faciẽtes de uino aquam. Cum ecõtrario dominus noster aquas in uinũ uerterit, & tale uinũ, quod miretur architiclinus, Quale & regina Saba in Salomonis est mirata cõuiuio, pincernas eius & ministros uini, sua uoce collaudans.

LIB. 2. Commenta. in Esa. cap. v.

B *Funiculi uanitatũ. Aranearum fila.*

Quod autẽ iuxta Hebraicum & omnes alios interpretes appellantur funiculi uanitatis hoc significat, quod facientibus peccatum facile texitur, & tã inane & futile est ut araneaium fila texuntur, sed cum inde uoluerimus exire, solidissimis uinculis nectimur.

LIB. xvi. Comment. in Esa. cap. 57.

C *Lutũ pedibus subiectum. Impij.*

Sicut igitur mare feruẽs quiescere nõ põt, sed redudant fluctus eius, & reuoluũtur ad littora, atq; iterum resorbentur, & in se fracti lutum efficiunt quod pedibus conculcatur, Sic impii æternæ conculcationi subiacebunt, quorum nullum est gaudium, & qui nulla pace requiescunt, in eo quod impii perseuerent.

LIB. vi. Com. in Esa. cap. xiiii.

D *Cadauer.*

Sicut enim quandiu cadaueris materia est, & aliquis humor in cadauere uermes nascuntur ex putredine, Sic ex ipsa materia peccatorum supplicia gignuntur.

LIB. vi. Com. in Esa. cap. xvi.

E *Pardus. Hæreticorum doctrina.*

Doctrina hæreticorum quæ pardis & præuaricatoribus comparatur deserta erit, & deducetur ad nihil pardi sunt in Hieremia uarietates, & maculæ non mutantur, & apostatę: de quibus in Psalmo legimus, Pręuaricatores reputaui omnes peccatores terrę.

IN ESAI. CAP. 44.

F Et germinabunt inter herbas, quasi salices iuxta præterfluentes aquas. Comparat quoque in baptismate renascentes, herbis uirentib. & salici, quæ iuxta flētes aquas oritur, & contra rerum naturam affert fructus, quæ prius sterilis erat: uel cuius semen in cibo sumptum steriles facit.

In baptismate renascētes.

IN Esayam. Cap. lviii.

G Omnes enim qui hæreticis uinculis alligantur, declinant à domino, & quasi bos ductus ad uictimam eligunt atque commutant pro ueritate mendacium.

LIB. Commen. xviii. in Esa. clxv.

H Omnis hereticus ad iracundiam prouocat dominum, & in falsitate dogmatum suorū immunda offert sacrificia nequaquam firma & mensura perpetuo, sed instar hortorum, ad breue uirentia, carnis delitiis prouidens. Cui dicitur: Omnis caro fœnum, & omnis gloria eius quasi flos fœni, Aruit fœnum, & flos decidit, Verbum autem Domini quod in Ecclesiis prædicatur permanet in æternum.

Horti. *Caro.*

IN Esaiam. Cap. lxvi.

I Quomodo solebant filii Israel dum eorum staret religio, & templi ceremoniæ seruarentur, offerre uictimas cum Psalmis in domo domini, Ita usque ī hodie domo Dei (quæ est Ecclesia) filii Israel, qui mente conspiciunt Deum spirituales offerunt hostias cum fructibus atque uirtutibus animæ suæ in uasis mundis, hoc est, in sanctis corporibus.

Ecclesia.

K Vermis autem quomodo morietur, & ignis qui nō extinguetur, à plerisque conscientia accipitur peccatorum, quæ torqueat in suppliciis cōstitutos, quare uitio suo atque peccato caruerint electorū bono, iuxa illud quod dicitur, Versatus sum in miseria, dū infigitur mihi spina. Et in prouerbiis, Tinea ossium cor intelligens. Et iterum sub obello, Sicut tinea uestimentum, & uermis lignum, Sic mœror excruciat cor uiri.

Vermis. *Ignis.* *Tinea.* *Mœror.*

IN 1. Hieremiæ Caput.

L Quomodo nux siue amygdalum amarissimum habet corticem, & testa durissima cingitur, ut detractis austerioribus & duris, fructus dulcissimus reperiatur. Sic omnis correptio & labor continentiæ, amara quidem uidetur ad præsens, sed fructus parit dulcissimos. Vnde & uetus illa sententia est:

Nux & Amigdalum.

Litterarum

Literarum radices amaræ, fructus dulces.

LIBRO. II. commentar. in Hieremiam cap. VI.

A *Cisterna. Lacus. Ouis morbida.*

Quomodo cisterna uel lacus frigidã facit aquam suam, Sic in medio Hierusalem malitia quæ in ea est, omnem calorem perdidit uitæ, & quę sequuntur.

B *Peccator.*

Polluitur enĩ ex uno peccatore populus, sicut ex una oue morbida uniuersus grex inficitur, Sic ex uno fornicãte, uel aliud quodcũq; scelus cõmittẽte, plebs uniuersa polluitur.

IN HIEREMIAM LIB. VI. capite. XXXI.

C *Peccata. Vua acerba.*

Peccata sunt uua acerba, ut comedentium dentes obstupescant, & non possint eius suauitatem sentire, de quo dicitur: Gustate & uidete, quoniam suauis est dominus.

LIBRO. IIII. comment. in Ezechielem. Cap. XIII.

D *Hæretici. Vulpes.*

Oẽs hęretici, ꝓpter fraudulentiã ac nequitiã, uulpiũ similes sunt de quibus saluator loquitur, Vulpes foueas habẽt, & uolucres cœli nidos. Et de Herode scriptũ est. Dicite uulpi huic. Et de eisdem uulpibus, quę paruulos simplicesq; decipiunt, & populantur uineam Christi, Salomon loquitur, Capite nobis uulpes paruulas dissipantes uineas. Et in Psalmo super his qui eorum fraudulentia supplantantur, canitur: Introibunt in inferiora terræ, tradentur in manus gladii, partes uulpium erunt.

Cap. XVI.

E *Cruenta infantiũ. corpora*

Cruenta infantium corpora statim ut emittuntur ex utero, lauari solent, Ita & generatio spiritualis lauacro indiget salutari: Nullus enim mundus à sorde, nec si unus quidem diei fuerit uita eius.

COMMENTARIA In Ezechiel. Lib. VIII. Cap. XXVI.

F

Finge aliquẽ diu seruata pudicitia, multis floruisse uirtutibus, & postea in aliquo graui mortaliq́ue peccato esse collapsum. Nonne ad sonitum ruinæ eius interfectarũque uirtutum omnes insulæ mouebuntur, hi uidelicet qui salsis amarisque huius seculi tunduntur fluctibus? & descẽdent de throno superbiæ suæ, oẽs qui in seculi huius salsugine principes uidebantur, & humilitate deiecti, auferent diademata de capitibus suis, quæ uidebãtur bonis operibus possidere, & uestimenta uaria diuersitate uirtutum, abicient, & induẽtur stupore siue timoris magnitudine, quodammodo uidebuntur

Repentinus casus. buntur insani, sedebuntq; humi, & stupentes super repentino casu eius admirabuntur, in tantum ut omnes assumant planctum & lamẽtationem super eum qui corruit, & dicãt: Quomodo peristi qui prius saluus eras? quomodo corruisti qui tanto tempore steteras? qui ĩ mari huius seculi inter omnes inclytos putabaris, qui eras cũctorũ opinione robustus? & habitatores Tyri, hoc est cogitationes fortissimæ aduersum omnia ignita diaboli iacula resistẽtes, quæ prius erãt formidini omnibus aduersariis, uerse sunt in stuporem. Sed & naues, omnes uidelicet sancti qui huius seculi fluctus transeunt, obstupescent cum te uiderint cõcidisse. In die pauoris & ruinæ tuę turbabuntur insulæ, ne ipsæ similia sustineant. Aliorũ enim ruinæ, exempla iustorũ sunt: dum oẽs infirmo & imbecillo statu fluctuãtiq; uestigio in seculo cõmoramur, & nũquã est nostra certa securaq; uictoria, quando egredientur ex te qui prius steterant, uel in exitu tuo in fine & consummatione tua. Non enim ex præteritis, sed ex præsentibus iudicamur. Cauendumq; est & semper timendum, ne ueterem gloriam & solidam firmitatem unius horæ procella subuertat. *Ex præsentibus iudicamur.*

G

LIBRO. I. Comment. In Osee Cap. IIII.

Vaccæ percussæ asyllo. Hæretici. Sicut uacca percussa asyllo, percussi sunt hęretici ardentibus diaboli sagittis, & legis notitiam reliquerũt, ideo pascetur in lata & spaciosa uia quæ ducit ad mortem, & patientia domini boniq; pastoris eos inuitat ad interitum.

H

Vinum. Voluptas & fornicatio. Sicut uinum & ebrietas eum qui biberit, mentis suæ impotẽ facit, Ira & fornicatio, ac uoluptas ꝑuertit sensum, animumq; debilitat, & de rationabili homine brutũ efficit animal, ut ganeas & lupanaria & libidinum lustra sectetur.

COMMENT. IN Osee Lib. II. Cap. VII.

I

Hæreticorũ corda. Hæreticornm corda diaboli igne succensa, ut in eis panes coquãtur Antichristi, nemo ambigit, qui idcirco primũ quiescunt in Ecclesia, & loquuntur occulte, & omnia pacificare promittũt, ut cancer paulatim serpat ĩ populos & fermẽtũ doctrinæ eorũ (quod & dominus intelligẽs loquutur Cauete à fermento Pharisæorũ) cũ intumuerit in cordibus deceptorum, tunc in apertã prorumpũt insaniam, & impetus

tur in eis, quod Ioan. Apostolo dicitur: Ex nobis exierunt, sed non fuerunt ex nobis, si enim fuissent ex nobis, mansissent utique nobiscum.

LIB. COM. III. In Osee. c. x.

A Quomodo radix omnium malorum est auaritia, Sic peccatorum scelerumque cunctorum radix est impietas, quā qui arauerit siue seminauerit, metet iniquitates. *Impietas Auaritia.*

LIB. V. COMM. In Osee. Ca. XIII.

Quia uero Galaad interpretatur translatio testimonii, & B Galgal uolutabrum, hoc dicere possumus quòd principes hæreticorum testimonia ueritatis transferāt in mendaciū, & quicquid colunt, idolum sit, & sacrificia eorum habeāt similitudinē, uel aceruorum de lapidibus cōgregatorū, uel testudinum. Quomodo enim acerui hinc atque illinc de lapidibus & sabulo congregantur, Ita & hæretici de sapientia seculari & argutiis hominum, fraude atque mēdacio simulachra cōponunt. Et cum hoc fuerint, tardis gressibus in uno mouentur loco, & totū orbē occupare non possunt. Testudo tardigrada, & onerata, imò oppressa pōdere suo, non tam ambulat, quā mouetur, hæreticorum grauissima peccata significās, qui suis in cęno & uolutabro luti erroribus immolant, adorantes opera manum suarum, & instar boum cuncta pro terrenis frugibus laborantes. *Acerui lapidum. Hæretici. Testudo. Hæreticorum peccata.*

IN Ioelem. Cap.

C Ergo egredietur fons de domo domini quæ interpretatur Ecclesia. De quo & Ezechiel & Zacharias ponunt in fine uoluminū suorū, ut spinas nostras & uitia atque peccata, quæ nullam frugem habuere iustitiæ, commutent in domini noualia, & ariditatem nostram rigēt aquis largissimis & pro spinis ac uepribus, flores multiplices germinemus. Et in eo loco ubi quondam fornicatus est Israel, & initiatus est Beelphegor, lilia castitatis, & rosæ pudoris ac uirginitatis exuberent. *Ecclesia. Noualia.*

IN PROEMIO In Abacuc Prophetam.

D Quomodo si ægrotus & æstuans febribus, aquam frigidā postulet, & dicat ad medicum: Vim patior, crucior, uror, exanimor, usquequo medice clamabo, & non exaudies? Et respōdeat ei sapientissimus ac clemētissimus medicus: Scio *Aegrotus.*

quo

Medicus ægroto sitienti aquã pro illius salute denegans. quo tempore dare debeam quod postulas,& non misereor modo, quia misericordia ista, crudelitas est,& uoluntas tua cõtra te petit,Ita & Deus noster sciens clementiæ suæ põdera atque mensuras,interdum nõ exaudit clamantem, ut cũ probet,& magis prouocet eum ad rogandum, & quasi igne exoctum, iustiorem & puriorem faciat. Quod intelligens Apostolus secundum id quòd misericordiam cõsecutus est à domino,ait:Sed non deficimus in tribulationibus. Et benedicit dominum in omni tempore. Et scit quòd qui perseuerauerit usque in finem, hic saluus erit: & gloriatur in labore & dolore & cum Hieremia dicit. Tribulationem & miseriam inuocabo, quomodo alius inuocat Deum. Sic sanctus uir ac bellator inuictus ad exercendum & probandum, tribulationem & miseriam inuenire desiderat.

E IN Abacuc Cap.ii.

Vinum. Quomodo uinum contra potantem facit, & postquam surrexerit, neque pes, neque mens suum officium tenent, omnisque lętitia & mentis exhilaratio uertitur in ruinam: *Supbus.* Sic uir superbus nõ decorabitur, nec uoluntatem suam perducet ad finem.

CAPITE.iii.

F Cum tyrannus detruncatur, imagines quoque eius depo- *Tyrãnus.* nuntur & statuæ, & uult tantummodo cõmutato, ablatoq; capite,eius facies,qui uicerit,superponitur,ut manente corpore,capitibusque pręcisis, caput aliud commutetur,Sic hæreticorum conciliabula, quia capitibus hæreseon à cæteris separatis populis,in loco eorũ caput esse Christus incipia

IN Naum capite.i.

G Quomodo enim numerus capillorum acutæ forpici non *Capilli Forcipæ.* repugnat, Ita & numerus aduersariorum DEI facili succisione tolletur.

H Sicut enim flumina de uentre iusti fluunt, & fontes ube- *Flumina.* res in uitam ęternam per uarias multiplicesque sententias quib. imperat sermo domini,Ita & hæresiarchæ aquas suas quibus imperant,& quę ex eorum primum fonte manaui

I IN Micheę Cap.i.

Aquila. Israel. Quomodo aquila, quæ regina est auium, certo tempore amittit pilos, & remanet implumis, Sic etiam Israel deponas

ponat omnem gloriam suam.

Quemadmodum in uulneribus putridis,ne cācer serpat, & emortuum corpus uiuas carnes depascatur, medici statim uulnus & urūt cauterio,uel puluere cauterico: Ita spiritus Dei,finem posuit mendacio,ne ultra populus Dei pseudoprophetarum uocibus subuertatur. A *Vulneriā putrida. Mendacium.*

IN CAP. II.

Quomodo in fabricatione turris,lingua,quę malè unita fuerit,separata est,& pessimum fœdus utili diuisione concisum: Sic & capita hæreticorum, quæ cum corporibus siue inter se uidebantur habere concentum (plura enim hæreticorum capita sunt,quæ cùm diuersos oculos habeant,tū in una (ut ita dicam) lingua blasphemiæ aduersus Ecclesiam latrant)diuiderentur in partes,& à decerptis corporibus separata,ab uno capite locum facerent. B *Capita hæreticorum.*

AMBROSIVS SERMONE.

Sicut granum sinapis, prima fronte, specie sui est paruū, uile, despectum,nō saporem præstās,nō odorem circunferens,nō indicans suauitatem: At ubi teri cęperit, statim odorem suum acrimonia exhibet, cibum flāmei saporis exalat, & tanto feruoris calore succenditur, ut mirū sit in tā friuolis granis, tantum ignem fuisse conclusum. Cuius etiam seminis cibum,homines,hyemis tempore præcipuè,magna pro suauitate percipiunt,quatenus repellant frigora,humores egerant,uiscerum interna calefaciunt.Sæpe etiam capiti ex hoc adhibent medicinam,ut si quid inualidum, si quid ægrotum fuerit, sinapis igne curetur: Ita & Christiana fides,prima fronte uidetur esse parua, uilis, tenuis,non ostē dens potentiam suam,at ubi diuersis tentationibus teri cœperit, statim uigorem suum prodit, acrimoniam indicat, calorem dominicæ credulitatis aspirat, & tāto diuini ignis ardore iactatur, ut & ipsa serueat, & participātem sibi ardere compellat. Granum sinapis membrorū uiscera calefacit, fidei autem uigor cordium peccata comburit. Illud qui dē in asperum, algorem frigoris remouet. Hæc autem delictorum diabolicum frigus expellit. Sinapis iniquos humores decoquit corporum, fides autem libidinum fluenta consumit.Per illud medicina capiti procuratur, per fidem au- C *Granū sinapis. Christiana fides.* *Christiana fides.*

tem ſpirituale caput noſtrum, quod eſt Chriſtus, ſæpius refouetur. fidei (iuxta comparationem ſinapis) odore ſancto perfruimur.

SERMONE II.

D *Succus ſinapis nos collachrimare facit, & tamen ſumens.*

Sicut cùm ſinapis ſuccum ſumimus, uultu cõtriſtamur, fronte contrahimur, ad lachrymas promouemur, & ipſam ſalubritatem corporis noſtri, cum quodã fletu auſteritatis accipimus. Illinc enim nos amaritudo exaſperat, acrimonia penetrat, hinc calor ignei ſaporis accedit, & toto perturbati corpore. tũc magis ſani efficimur, cũ amplius deploramus: Ita & cùm fidei Chriſtianæ mandata percipimus, contriſtamur animo, affligimur corpore, ad lachrymas ꝓmouemur & ipſam noſtram ſalutem cum quodam fletu ac mœrore cõſequimur. Inde ieiunia nos exaſperant, illinc peccatorum conſcientia macerat, hinc patrimonii iactura conturbat & toto contriſtati habitu magis ſalutem conſequimur, ſi amplius defleamus, ſicut Dominus ait: Vos plorabitis, &c. Beati q lugent. Quod ſuccus ſinapis in corpore, hoc fides Chriſtiana operatur in anima.

SERMONE VIII.

E Laudauerim uirtutem gubernatoris. q nullas procellas ſenſerit, & curſum nauigii direxerit nulla tempeſtate iactatus? Sed illum laudauerim, qui aduerſus uentos renititur, inſurgit aduerſus fluctus, nõ timet uel cùm eleuatur nudis nauigium, uel cùm ad profundi ima deponitur: Ita & ille laudandus eſt gubernator ſui, qui ea quę aduerſa ſunt, uincit patientia, uirtute ſuperat, ſecundis non extollitur, aduerſis non frangitur. Rege ergo teipſum, quãdo turbatur animus mens fluctuat.

Laudandus gubernator.

SERMONE XX.

F *Coluber.*

Fertur coluber cũ urgetur periculo, caput ſemper abſcõdere, & in orbem ſe colligens, obiecta reliqua parte corporis, non ſolùm tueri, quòd illæſa feratur membra cætera, illo capitis uigore, reparare: Hoc & tu mortaliter ſerua caput, hoc ſeruato myſtice, hoc caput, quod Chriſtus eſt, ſeruati homini ſerpentes, etiamſi omnia membra cœdantur, totum uratur, corpus incẽdus, mergatur profundo, eruſceret à beſtiis, hoc tamen capite cuſtodito, uitę ſalus integra eſt:

Caput Chriſtus.

SER-

SERMONE XIIII.

Paſcua ſunt libri ſcripturarum cæleſtium, in quibus recreamur, & reficimur, cum ea quæ ſcripta ſunt degeſtamus, uel ſummo ore libata frequētius ruminamus. His paſcuis grex Domini ſaginatur. Carpis illic nouum florem qui bonum odorem dedit reſurrectionis. Carpis lilium in quo ſit ſplendor æternitatis. Carpis roſam, hoc eſt Dñici corporis ſāguinem. Paſcitur os noſtrum hic, cūm loquitur mandata Dei uerbi, paſcitur oculus īterior, lucernę ſpiritalis lumine, quę nobis in hac mundi nocte prælucet, ne ſicut in tenebris ambulantes, incertis titubemus ueſtigiis, & uiam uerā inuenire nequeamus.

Amœniſſima paſcua, ſcripturæ ſacræ.

SERMO. XVIII.

Ignitum eloquium tuum. Ignitis eſt uerbum Dei, quem miſit qui ſecretos mentiū diuinę ardore cognitionis inflāmaret affectus, qui uaporē fidei & deuotionis adoleret, qui cupiditatem uirtutis accenderet. Bonus ignis qui calefacere nouit, neſcit exurere, niſi ſola peccata. Hoc igne ſuper bonū fundamentum poſito, apoſtolicū illud aurū probatur, hoc igne illud morū uel operū examinatur argentū, hoc igne lapides illi pretioſi illuminantur, fœnū autē & epiſtola cōſumitur. Mūdat hic ignis aurū, conſumit errorē. Hoc igne urebatur rubus, & non exurebatur. Vrit .n. ſermo diuinus, ut corrigat conſcientiam peccatoris nō exurit ut perdat. Hic ignis habitare per fidē Chriſtū in cordib. facit. Hic ignis materialiū extinguere ſæua flāmarū cōſueuit incēdia. Deniq; Hebręi hoc igne ſuccēſi, fornacis ardētis uaporē nec timere, nec ſentire potuerunt.

A *Ignis, Sermo Dei.*

SERM. LVIIII. De ſepultura Domini.

Quis cōtētus ſit potare de riuulo cū poſſit haurire de fonte: Terra eñi aquarū tenuē rorē omnino nō ſuſcipit poſtea q̃ eā largus pluuiarū imber īſuderit: Sic ueſtra dilectio inūdata S. ſacerdotes N. eloqo ſermō.s mei pariet uile faſtidiū.

B *Riuulus. Fons. Imber.*

SERMONE. LXXX.

Nihil proſit offerre pabula recuſanti, & potum porrigere minime ſitienti: cum id quod offeras, non tam libenter hauriat quam faſtidioſe, ut ut turbulentum reddat, atque ita ſit ut & poculi ſynceritas uitietur, & cauſas deſideti faſtidioſus peccator inuenit: Sic & charitati ueſtræ ingerere Domi

C *Pabula Potus.*

nici poculi prædicationē forte super fluū est, cum id anima uestra clausis uisceribus, non tam sitienter hauriat, quā dissimulanter infundat.

SERMO. lxxxII. de defectione lunæ

D Quis plantat uineam, & de fructu eius non edit? quis pascit gregem, & de lacte gregis non percipit? Ecce ego pasco gregem Christi, & gregis fructum extorquere nō ualeo, pasco gregem domini, & nulla ex eo religiositatis alimēta percipio. Nulla enim me fidei eius dulcedo lætificat, sed quicquid ex eo profluit, asperum & amarum est.

E Cantauimus uobis, & non saltastis, id est, annūciauimus uobis regni cœlestis gaudiū, & minimè corda uestra motu quodam alacritatis exultāt. Lamētauimus uobis, & nō planxistis. i. prędicauimus triste iudiciū, & sensus uestri ad pœnitentiā in lachrymas nō prorūpunt. Sicut. n. qui corporaliter saltat, nūc in aere suspēditur, nūc ad altiora iactatur, nūc alternis saltibus loca diuersa collustrat; Ita & q spiritualiter saltat, interueniēte fide, modo in aeris sublimitatē erigitur, modo ad sydeiū cogitationē, saltibus paradisum cœlūque collustrat. Et sicut qui corporaliter saltat, uolubilitate membrorū se exercēs, gyrū sibi saltationis acquirit: Ita qui spiritualiter saltat, fidei alacritate semꝑ mouēs, gyrū sibi totius orbis assumit. Solent autē homines (sicut mos est) in uotis suis, hoc est, ī nuptiis præcipuè saltare uel canere, unde nos habemus uotiuas nuptias, ī quib. saltare uel canere debemus. qui habet sponsam spōsus est, propter has nuptias saltare cōuenit. Siquidē & Dauid rex pariter & propheta, dum multa cecinerit, ante arcam testamenti etiam saltasse dicatur. Elatus. n. gaudio, in saltationem prorupit. Arcam autē quid nisi sanctam Mariam dixerimus: Siquidem arca intrinsecus portabat testamēti tabulas: Maria autem ipsius testamēti gestabat hæredē, illa intra semet legē, hæc Euangeliū portabat. Arca intus & foris auri nitore radiabat: sed & sancta Maria intus forisq; uirginitatis splendore fulgebat. Illa terreno ornabatur auro, ista cœlesti.

Motus spiritualiter saltātis.

Testamēti Arca Beata Maria.

SERMO. lxxxIII.

F Sicut apes de diuinarū scripturarū flosculis, suauia mella conficiunt, & quicquid ad medicinā pertinet animarū, oris sui

ſui arte cõponũt. Et ſicut apes caſtitatẽ corporis præferũt, cibum uitæ cœleſtis exhibẽt, aculeũ legis exercent, puri ad ſanctificationẽ, ſuaues ad refectionẽ, ſeueri ad ultionẽ. Api bus plane cõparandi ſunt, qui uelut alueario quodam gratiã matris Eccleſię continent, in qua diuerſorum meritorũ cellulas, dulciſſimis prędicationibus componentes, de uno ſaluatoris examine, tyrannorũ examina multa producunt.

Apes. Diuinis prædicationis dediti.

IN LVC. lib. IIII. in præfatione.

Si hi qui magnũ mare littorali parant nauigatione trans mittere altioris compendium curſus itiuẽ ut nos fiduciæ in firmitatem uitantes, agrũ & urbes littore deductas, capti lo corum decore frequenter inuiſunt, quantò magis nõ in tã to non elementorũ, ſed geſtorum cœleſtiũ ſitu profundo, ui ciniores legere portus, & frequentes amare debemus excur ſus, ne quis longæ nauigationis tædio fatigatus, faſtidio uo mitum tenere nõ poſſit. Certè ſi quis ĩ tutæ ratis, uitia infi da perſpexerit, tanquam frequẽti librorum portu obiecto, licet ut aurium uela deponãt, lectionis anchoram figat, nõ uidetur deſeruiſſe nauigiũ, ſed confeciſſe curſum qui deſcẽ dit in portũ. Et pleriſq; locis fortaſſe amœnitas locorũ ipſa inuitet prætermeuntẽ. Nã ſi Vlyxem illũ (ut fabulæ ferunt) licet & Propheta dixerit. Habitabunt in ea filiæ Syrenarũ, & ſi non dixiſſet Propheta, nemo tamẽ iure reprehẽderet, cũ & gigantes, & Titanum ſcriptura comprælrenderit. Si ergo Vlyxẽ illũ poſt decẽ ãnorũ exilia quibus bellatum ĩ Ilio eſt decemq; erroris anno feſtinãtẽ ad patriã, Lotophagi ſuaui tate baccarũ tenere potuerunt, ſi horti Alcinoi retardarũt, ſi poſtremo Syrenũ cãtu uocis illectum, ad illud famoſum uo luptatis naufragiũ pene ſeduxerãt, niſi aduerſus illecebroſę ſonitus cãtilenæ, inſerta cera ſociorũ clauſiſſet aures, Quan to magis religioſos uiros lactorũ cęleſtiũ decet admiratiõe mulceri? Atq; hic iã nõ baccarũ ſuauitas hauriẽda, ſed panis ille qui de cœlo deſcendit. Non hic Alcinoi ſpectandi, ſed ſacramenta ſunt Chriſti. Nõ claudendæ igitur aures, ſed re ſerandæ ſunt, ut Chriſti uox poſſit audiri, quam quiſq; per ceperit, naufragium non timebit.

A Nauigationis leges uariæ uitæ huius excurſus.

Vlyxes cera ſociorum claudens aures.

Religioſus.

LIB. VI. cap. XXXVII.

Hoc quidem nimium, Quicquid de fluminibus haurias, ſi- B

gno dispendii non notari: Quicquid de fontibus hauseras, usurario quodã reparari meatu, Sed ex fluminib. si nihil decederet, nihil tamen uidetur accedere, & fontib. ut cumulata fluẽta cernunt, ita dũ minuũtur fluẽta, produnt. At uerò hic panis quẽ frãgimus, i. sermo dei, cũ diuiditur, augeť, dũ editur, sine ulla dispendii compræhensione emulatur.

Fontes.

LIB. vii. Cap. XLI.

C Vestimẽta Christi alba sicut nix, id est, uerba eius. Nix è cœlo missa in terram, ieiuna nostrorum arua pectorum fœcundat, ut mẽs nostra pluuiæ huius humore uiridescat, terram nostram, huius niuis candore respergat, ne præpropere calore uernantis corporis arua luxurient, sed potius fœtu niuali, semina uerbi cœlestis pressa fœcũdet. Nix cum cadit aues cæli nõ habent, ubi inhabitent, & lætior solito tritici prouentus exuberat.

Vestimẽta Christi. Verba eius.

LIB. iiii, super Lucam cap.

D Eadẽ est uirtus natura, quæ nemorũ, ut si adhuc exigua de terrenis ad superna se subrigunt, dum tenera ætas adolescit, frondibus sæui ueneni dentis obnoxia facile aut succidi possit, aut uri. Si uero alta se radice fundauerit, & nemorũ sublimitatẽ sustulerit, frustra eas uel ferarum morsibus, uel lacertis agrestium, uel diuersorum flatum procellis arbor robusta tentatur.

Nemus.

E Sicut ex multa cruditate & febres nascuntur & uermes, Ita si quis non decoquat peccata sua, uelut quadã interposita sobrietate abstinẽtiæ, sed miscẽdo peccata peccatis, tanta cruditatẽ q̃dã cõtrahat ueterũ recẽtiũ delictorũ igne aduretur ꝑpetuo, & suis uermibus cõsumetur, unde & Esa. ait: Ambulate in lumine ignis uestri, & flãma quam accẽdistis.

Cruditate. Febres. Vermes.

IN LVC. li. VII. cap. ix.

F Hæreticis dominus uulpes comparat. Vulpes plenum est fraudis animal, foueam parans, & in fouea latere semper desiderans, ita sunt hęretici, qui dominũ sibi parare non norunt, sed circũuentionibus suis alios decipere conãtur, Iacob domũ habitat, hereticus fouea est, ut fraudulenta uulpes, gallinæ euãgelicæ dolũ intẽdentes semper merito foueas habẽt, quia domũ q̃ habuerãt, perdiderũt. Hoc animal neq; mãsuescit unq̃. unde & Apost. ait: Hęreticũ hoĩem post

Vulpes. Hæretici.

unam

unam correptionem deuita, neq; ullius usui est, aut cibo utile est. Ideo Sampson ad caudas earum faces ligauit, & dimisit in messes alienigenarũ, eo quòd hæretici fructus incẽdere conentur alienos, latratibus magis sonori, quam uocibus excitati. Qui enim unum uerbum negat, nec uocem habet ad præsens ore liberi, sed in futurum finem iam uincti caudæ facibus significantes sui finis incendium.

Sampson cur ad Vulpium caudam faces ligauerit.

IN LVC. LI. IIII. Cap. xlvII.

Peccatũ est febris, eò quòd ignitæ sint cupiditates, quod ignẽ in ossibus animę & corporis implicant, mẽtẽ animũq; pertentãt. Vehemẽtior est animi quam corporis febris, & ideo pro animi uoluntate corporis salus plerunq; contemnitur, nec à periculis abstinetur. Vnde non alienum uidetur repetere, quemadmodum Theotimus cũ graui oculorũ incommodo laboraret, & amaret uxorẽ, interdicta sibi à medico facultate coeundi, cupiditatis impatiẽs, atq; impetu libidinis raptus, se moderari nequiuerit. Sciẽs enim prudẽsq; quod esset oculus amissurus, priusquam conueniret uxori, in ipso æstu feruentis cupiditatis & cõsuetudinis apparatu: Vale, inquit, amicum lumen. Sic fere libido fragrantior est, grauiusq; præcipitat & inflammat. Sed ubi quis resipuerit a furore tũc cõscientiæ interioris ursus aperitur, factiq; succedit pœnitentia, & pudenda sui unusquisque facinoris erubescit. Etenim quasi clauis quibusdam suffigitur anima corporeis uoluptatibus, & cum semel adhæserit cupiditatibus mersa terrenis, difficile in altum potest unde descendit, sine Dei fauore, reuolare. Actuum enim suorum uincta laqueis, & deliciarum secularium illecebris obnoxia iam tenetur.

A Febris. Peccatũ.

Theotimus impatien. libidinis.

Voluptates, animæ claui, & laquei.

LIBRO v. Cap. xxix.

Deserto mundus cõparatur ad huc incultus, sterilis infœcundus, in quem negat nobis dominus ita prodeundũ. &c.

Arundines sumus, nulla ualidioris naturæ radice fundati. Si leuis aspirauerit prosperioris auræ successus, uagos motu proximos uerberamus, inopes ad suffragãdum, faciles ad nocendum. Arundines flumina amant, & nos labentia mundi caduca delectant. Tamen hanc arundinem si quis de terræ euellat plantarus, & superfluis exuant, exspolians ueterem hominem cũ actibus suis, & scribæ uelociter scribentis

B Desertũ, mundus. Arundines, mundi amatores.

manu temperet, incipit non arundo esse, sed calamus, quæ præcepta cœlestium scripturarum penetralibus mentis imprimat, talibus cordis inscripta.

LIBRO VII. Cap. lxIIII.

C

Hæresis. Hæresis uelut Eua fœmineo rigore fidei tentat affectu, & lubrica facilitate prolabens, lenocinia falsi decoris affectat, intemeratam negligens pulchritudinem ueritatis.

LIBRO I. De Cain & Abel Cap. xl.

D

Duæ mulieres unicuiq; nostrû cohabitât, inimicitiis ac discordiis dissidentes, uelut quibusdam zelotypiæ contentionibus nostræ replêtes animæ domum. Vna earum nobis suauitati & amori est, blandæ conciliatrix gratiæ quæ uocatur uoluptas, quæ est meretrix. Nam quid tam meretriciû, quàm secularis uoluptas, quę a fenestra domus suæ itrat, oculis prima tentamenta pręludens, & penetrat cor, si tu in plateas prospiciens, id est in publicas transeuntium uias, nô in legis interna mysteria, obtutum mentis intendas? Ea profecto est, quę ualidioribus uinculis, uelut cubile quoddam consociatæ nobis communitatis intexit, ut qui inclinauerit se, ligetur, & opprobriosæ fraudis uelamen, operiri corporis sui stratum, ad solicitandum animos iuuenum, absentiâ uiri, hoc est, iniuriam legis abtexens. Lex enim peccantibus abest. Nam si adesset, non delinqueretur. Ideo ait: Non est uir in domo eius, quia in gratiâ sui legem uelint esse uenialum. Spargit odores suos uoluptas, quia Christi odorê non habet. Thesauros ostendit, regna promittit, amores spôdet continuos, disciplinas sine pedagogo, sine monitore sermones, uitam sine solicitudine, mollem somnum, inexplebilê cupiditatem.

Voluptas. Meretrix blanda.

H

LIBRO DE CAIN & ABEL.

Solis splêdor. Sicut solis splendor ostendit ipsam solem, & ex sole procedit: Ita opera ostendunt fidem, & duntaxat sunt indicatiua fidei. Et sic uerum est quod dixit Iacobus: Abrahâ etiam ex factis, tanquam ex signis fidei, iustificatur.

Opera Fidei.

E

Agni. Sicut agni multo lacte pinguescût, & sicut oues bene pastę adipem nitent: Ita apostolico succo pasta, fidelium pinguescit oratio.

LIBRO II. De Cain & Abel cap. I.

Sicut

Sicut fumus oculis: Sic iniquitas utentibus ea. Recte iniquitas fumo comparatur, quæ uelut quædã seculari caligine, aciem mentis obducit. A *Fumus.*

LIBRO de Isaac & anima.

Charitas est, fortis ut mors, quia sicut mors est finis pctõrũ: Ita & charitas, quoniã qui diligit Deũ, peccare desinit. B. *Mors.*

LIBRO de Iacob & beata uita, cap. viii.

Perfecti uiri est, quasi fortem militem grauissimorum casuum sustinere incursus, conflictus subire, & quasi prouidum gubernatorem, nauem in tempestate regere, atque occurrẽdo, insurgentibus fluctibus magis uitare naufragium sulcando undas, quã declinando. C *Perfectus uir.*

DE HELIA & ieiunio cap. 2.

Sicut cum in intimis puerorum uisceribus uermes ex cibi indigestione nascuntur, extingui non queunt, nisi cũ amarior cibus infunditur, aut medicamento ũ uis inolescit asperior, quorum odore moriantur, Ita profundum animæ uirtus ingressa ieiunii, culpam latentem inficit. D

HEXAMERON LIB. 4. Cap. i.

Qui uindemiam colligit, uasa prius quibus uinum infunditur, mundare consueuit, ne sors aliqua uini gratiam de colore. Quid enim prodest ponere uitem ordine, fodere quotannis, ut aratris sulcos ducere, putare, subrigere, adiungere ulmis, & quodam connubio copulare: si tanto labore uina quæsita in uase coacescant. E *Vindemia.*

Matutinos, quoque solis ortus si quis spectare desiderat, emũdat oculos suos, ne quid pulueris, ne quid purgamẽtorũ oculis eius ĩsideat, quo intuẽtis hebetetur obtutus, neue aliqua caligo nebulosa, corporeos uisus spectã:es obducat. Sol CHRISTVS incipit. oritur in lectione scripturarum: emunda oculos mentis animiq; interiores obtutus, ne qua festuca peccati, aciem tui præstringat ingenii, & puri cordis turbet aspectum. Emunda autem, ut uase synceró scripturę diuinæ nitida fluẽta suscipias, ne qua ingrediatur contagio. Caue autem solis perpendere magnitudinem, ne nimis fulgor eius uisus tuæ mentis obcæcet, & qui e regione in radium eius intendit, repercusso lumine, omnem subito amittit aspectum, ac nisi in cæteras partes multũ suũ oculosque cõuertat F *Matutinũ solis ortum.*

uertat

uertat, æstimet se nihil uidere, & intuendi munere esse fraudatum, si uero deflectat obtutum, integrum sibi perseuerat officium.

LIBRO.v.Cap.xii.

G *Obliuiosi uiatores.* Retrouocamur ad superiora sicut obliuiosi uiatores, ꝓ cum inconsulto præterierint, in sua reuertentes uestigia, incuriæ suæ multum repento itineris labore suscipiunt.

Est tamen etiam bonus uiator, qui dispendium regressionis reliqui itineris compendiosa celeritate compenses. Ita mihi faciendum.

LIBRO vi.Cap.2.

H *Pauper conuiua ambitiosè mēdicita tē ostētās.* Nec uereor, ne quis mihi pauperis conuiuæ præsumptionem conferendam putet, qui studio humanitatis complures roget, nec his quisq̃ nisi uiles & usitatos apponat cibos, & tenui mensæ pauperis apparatu, plus repræhensionis incurrat ex fastidio conuiuarum quam gratię referat ex hoc hospitalitatis affectu. Nec enim Heliseum amici quasi malum conuiuam, agrestia apponentem olera, refutarunt.

LIBRO.1.offi.capi.27.

I *Animantia.* Omnibus animantibus innatum, salutem tueri, cauere quæ noceant, expetere quæ prosint, ut pastum, latibula, ut se a periculis, imbribus & solo defendant etiam hoc est prudentiæ, Solus homo non prospicit æternam salutem.

LIBRO.2.de officiis.

K *Bona facta.* Habent uitam æternam & bona facta, quia uir iustus & dictis & rebus probatur. Nam etsi exercitatus in sermonibus, & desidiosus in operibus, prudentiam suam factis repellit, Contra quoque strenuum esse in operibus, & affectum infidū, ita est, ac si uitioso fundamēto pulchra culminum uelis eleuare fastigia, quo quo plus struxeris, plus corruit, quia sine munimento fidei non possunt bona opera manere.

Vitiosum fundamētum.

IN COMMENT.super epist.PAVLI.

L *Vinum.* Sicut uinū nō tēperatū admixtione aquę, mentē alienat: *Scientia.* Ita & sciētia superbum facit, nisi fuerit charitatē tēperata.

M *Diuitiæ.* Sicut diuitiæ negligentiam pariunt salutis, Ita egestas dum saturari quærit a iustitia declinat.

IN EPISTOLAM Pauli ad Romanos.

Sapientes

Sapientes se arbitrētur, qui rationes Physicas inuestigia putāt, scrutantes cursus syderum, & qualitates elementorū dominum autem horum spernentes, ideo stulti sunt, cum hæc laudanda sint, quantò magis creator illorum? solēt tamen pudorē passi neglecto Deo, misera uti excusatione ac dicere, per istos posse ire ad Deū sicut per comites perueniτur ad regem. Age, nunquid tam demēs est aliquis, aut salutis suæ immemor, ut honorificentiam Regis uindicet comiti? cum de hac re, si qui etiam tractare fuerint inuenti, iure ut rei damnātur maiestatis, & iusti se non putant reos, q honorem nominis Dei deferunt creaturæ, relictò domino, cōseruos adorāt, quasi sit aliquid plus quod seruetur Deo, nam & ideo ad regem per tribunos & comites itur, quia homo utique est rex, & nescit quibus debeat Remp. credere, Ad dominum autem quē utique nihil latet (ominum enim merita nouit) ad promerendū suffragatore non est opus, sed mente deuota. A *Sapiētes.* *Stulti.* *Tribuni.* *Comites.* *Rex.*

IN Commen. 1. Corin. v.

Nescitis quòd modicum fermentum totam massam corrumpit? Ita peccatum unius, quod cognitum non arguitur, multos contaminat, imò omnes qui norunt & nō deuitant aut cum possint arguere, dissimulant, nō enim sibi uidetur peccare, quando à nullo corripitur aut uitatur. B *Fermētū.* *Massam corrūpēs.* *Peccatū.*

IN Epist. ad Corin. 1. cap. xvi.

Infidelitas non potest clarā resurrectionem habere, sicut carbo cinere suo coopertus obcæcatur, ita & hi perfidia sua erroris tenebris circūdati, luce carebunt. C *Carbo.*

IN Psal. Beati immaculati. Sermone. 3.

In uineis Engaddi lignum est, quod si quis cōpungat, unguentum emittit. Si non incidatur lignum, non ita fragrat & redolet, ita homo iustus &c. D *Lignum.*

IN Psal. cxviii. Sermo. xiii.

Neque arborem dixerim custodire fœcunditatem naturæ, quæ luxuriat in foliis, uanescit in fructu. Nec terram illam dixerim custodire fructus suos, quæ cum silice inuisam pascit, agricolis edere frumenta non solet. Nec pastor custodire uidetur pecus, qui eligere pabula profutura non potuerit. lupos cauere, canibus uallare ouilia sua, nesciat potum E *Arbor* *Terra.* *Opilionis officium.*

cum

cum opus sit ministrare: Nã producere tantũ modo sine ulla cura mutum pecus, tantundẽ est, quantum scripturas legere tantũ populum Iudæorum, & nescire ubi sint spiritalis pascua sacramenti, ubi litera occidat, ubi intelligibiles incurrant lupi, ubi sit requies refectionis, ubi spes resurrectionis, qui sint canes qui pro gregis possint latrare custodia, populus & ipso grege magis mutus ignorat.

Iudæorũ populus.

IN Psal. xxxvi.

F Philosophi in sermone diuites sunt, fidei inopes, ueritatis extorres, & sunt plerique simplices domini sacerdotes, in sermone pauperes, abstinẽtia & uirtute sublimes, illi multis loquũtur perfidiã, isti paucis fidem afferunt, illi suos amittũt quotidie, sacerdos hic pauper populos acquirit ecclesiæ, numeroq; credentium, qui ergo hos audierit, & uiderit eorum qualitatem, dicit, Melius est modicum iusto, super diuitias peccatorũ multas. Hinc Salomon deriuauit illud, quod quasi suum exposuit. Ex multiloquio nõ effugies peccatũ.

Philosophi.

LIB. i. de fide ad gratianũ. cap. iiii.

G Hæresis uelut quędam hydra fabularum, uulneribus suis creuit, & dum sæpe reciditur pullulauit igni debita, incendioque peritura. Aut uelut quædam mõstruosi Scylla portẽti, in uarias formas distincta, perfidiæ uelut superne uacuũ Christianę sectæ nomen obtendit. Sed quos in illo impietatis suæ freto miseros inter naufragia fidei reperit fluctuantes beluinis succincta prodigiis, tetri dogmatis sæuo dente dilacerat. Cuius speluncam scientiæ imperator (ut ferunt nautæ) cæcis letebris inhorrentem, omnemq; eius uicinam cœruleis canibus, inter perfidiæ saxa resonantẽ, clausa quodam modo prętereũte aure debemus. Scriptum quippe est, Sepi aures tuas spinis. Et iterum, Hæreticum hominem deuita, &c. Itaque tanquàm boni gubernatores, quo tutius prętermeare possimus, fidei uela tendamus, scripturarum relegamus ordinem.

Hæresis. Hydra. Scylla.

LIB. V. ad Gratianum de fide cap. i.

H Vos auditores mei estis, fœneratores usuræ, nõ pecunię, sed uerbi usuræ, uos agricolæ, cæmentarii, ædificatores, aurum, argentum, lapides præciosos super ædificãtes. Eloquia em̃ Dei, argentũ igne examinatum. Vos facite diuitem fœneratorem

Auditores.

ratorem, agricolam fructuosum, architectum peritum.

Omnem hæretici uim uenenorū suorū in dialectica arte cōstituunt, que philosophorū sentētia diffinitur nō astruēdi uim habere sed studiū destruendi sed nō in dialectica cōplacuit Deo saluum facere populū suum, regnū enim Dei in simplicitate fidei est, non in contentione sermonis. A *Dialectica.* *Simplicitas fidei.*

IN Sermo Natiui. Beatę uirgin.

Beata Maria non fortuitu, aut solum placito, ut quidam putant, sed diuina dispensatione nomen accepit. Ita ut ipsa quoque uocabuli sui figura, magnum quiddā innueret, Interpretatur enim stella maris. Nautis enim mare transeuntibus uocare est opus stellā maris longe à supremo cœli cardine coruscantem, & ex aspectu illius, dirigere cursum, ut possint portū destinatum apprehendere, Simili modo fratres oportet uniuersos Christicolas inter fluctus huius seculi confugere ad Mariā, quæ supræmo rerū cardine Deo proxima est, & respectu exēpli eius cursum uitæ dirigere, quod qui fecerit, non iactabitur uanæ glorię uēto, nec frangetur scopulis aduersarum, nec absorbebitur uoragine uoluptatum, sed prosperè ueniet ad quietis æternæ portum. B *Stella maris.* *Beata Maria.*

DOMINI. v. POST EPIPH.

Singuli accipiunt Christum dominum, & in singulis portionibus totus, est nec per singulas minuitur, sed integrū se prębet in singulis Sed quō impossibile uideatur ut caro uerbi Dei, quæ multo spiritualior & potentior est uerbo nostro, sit tota, & integra in ore omnium sumentium, cū uerbum nostrum idemq; totum integrum sit in auribus omnium audientium? Quod enim euidentius Christus in seipso manifestās, in cœna corpus & sanguinem suum discipulis suis distribuit, & cum in se a singulis sumptus comoderetur & biberetur in sacramento, ipse tamen uiuus & integer mā sit in seipso. Sed quid mirum si Christus comeditur, & integer manet, cum Sarephthana uidua non minus oleum comederit, quia, testante sacra historia, lechythus olei non est imminutus, cum eadem scriptura dicat: Abiit & fecit iuxta uerbum Heliæ, & comedit ipsa, & domus eius. C *Caro uerbi Dei tota & integra in ore omnium sumentiū.* *Sarephthana.* *Lechytus.*

LIB. vi. Epistolarum, Episto. xli.

Paradisus est, diuina scriptura, in qua arbor uitæ bonos D

fructus facit,& ęternæ ſpei mãdata diffundit per uniuerſos populos, deambulat in hoc paradiſo, & nunc quando diuinas ſcripturas lego,aperiens oculos cõſcientiæ,deambulare mihi Deum putẽ,recognoſco,cupio me abdere,cupio ualere,ſed nudus ſum Deo, apud quẽ nuda & intecta ſunt omnia. Erubeſcẽs itaq; tegere pudẽda facinora deſidero, quaſi mẽbra mei corporis,ſed quia Deus omnia uidet,foliis obũbrantibus latebris rectus appareo, puto me abſcõdi, quia corpore amictus ſum.

Paradiſus. Scriptura diuina.

E

LIB. VII. Epiſt. XLIII.

Mare eſt ſcriptura diuina,habẽs in ſe ſenſus ꝑfundo,altitudinẽ propheticorũ ænigmatũ, in quod mare plurimã introeũt flumina,ex huius fluminis plenitudine, quicũq; acceperit,eleuat uocẽ ſuã, ex hoc flumine aqua ſaliens in uitã æternam quæ lætificat ciuitatem Dei. Collige hinc aquam CHRISTI illam quæ laudat dominum, collige de locis pluribus,quam effundunt nubes propheticæ.

Mare. Scriptura diuina.

F

LIB. VIII. Epiſt. LXII.

Spirituale mãna,eſt pluuia ſpiritualis ſapientiæ,quæ ingenioſis,& quęrẽtibus,de cœlo infunditur,& irrorat mẽtes piorum, & obducat fauces eorũ. Qui igitur intellexerit infuſionẽ diuinæ ſapiẽtię,delectaẽ,nec aliũ cibũ requiret. Nõ enim in ſolo pane uiuit,ſed in omni uerbo Dei. Melle dulce eſt manna,eſt ſermo quem ordinauit. Deus,hæc ordinatio Dei, hæc alimonia alit animam ſapiẽtis, & illuminat atque obdulcat,reſplendens ueritatis coruſco,& mulcens tanquam uo quodam diuerſarũ uirtutũ ſuauitate,& ſermone ſapientiæ. faui enim mellis ſermones ſunt boni ſicut ſcriptũ eſt in prouerb. Minutũ eſt, quia granũ ſinapis minutũ eſt, quod comparatur regno cœlorum,quia ſpiritus ſapiẽtiæ ſubtilis legitur.Nam ſpiritus ille unicus,ſanctus,multiplex, mob. qui ſermones ſuos molat prius,ne qd offendat uel in ſen uel in alloquio.Hoc mãna in diẽ colligebaẽ,in diẽ alterũ nõ ſeruabatur,eò quòd inuẽta ſapiẽtiæ ĩ tẽpore ſint gratiora, nec tã miranda quæ ſpacio temporis reperiũtur, ꝙ illã quæ præſentis fundũtur ingenii uiuacitate, ſiue qa futura re lãtur myſteria,eo quod ſeruatũ mãna uſq; ad ſolis exo: esui iã eſſe nõ poſſet,id eſt,uſq; ad Chriſti aduentũ, habe

Manna. Sapiẽtia.

Faui mellis.

gratiam

gratiam oriente sole iustitiæ, perfecta illa sumenda ferent.

EPISTOLA. xc.

Vnumquenque fallūt sua se scripta, & aurem prætereūt. Atq; ut filii etiam deformes delectant, si etiam scriptorem indecores sermones sui palpant. A *Filij deformes.*

EPISTOLA. xlii.

Non immerio sanctus Moyses delectationem, serpentis figurauit similitudinē. Prona est enim in uentrem sicut serpens non pedibus incedens, aut ullis eleuata cruribus, sed sinuoso flexu toti⁹ uelut corporis sui lubrica. Et terra cibus est, sicut serpenti, quę escam nescit cœlestem. Corporalibus enim pascitur, atque in uaria mutatur species cupiditatū, & tortuosis angulatur anfranctibus. Venenum in dentibus habet, quibus se unusquisque euiscerat luxuriosus, heluo internecat, ab liguritor perimit. B *Serpens. Delectatio.*

AVGVSTINVS De Ciuita. Dei, Lib. i. Cap. viii.

Sicut ab uno igne aurum rutilat, & palea fumat, & sub eadem tribula stipulæ cōminuuntur, frumenta purgantur, nec ideo cum oleo amurca cōfunditur, quia eodem præli pondere exprimitur, Ita una eademque uis irruens bonos probat, purificat, eliquat, malos damnat, uastat & exterminat. Vnde in eadem, afflictione, mali Deum detestantur, atque blasphemāt, boni autem precantur & laudant. Tantum interest, non qualia, sed qualis quisque patiatur. Nam pari modo exagitatum & exhalat horribiliter cœnum, & suauiter fragrat unguentum. C *Boni. Mali. Afflicti.*

CAP. xii.

Si enim paterna uestis, & anulus, ac si quid huiusmodi, tanto carius est posteris, quātò erga parentes maior extitit affectus, Nullo modo ipsa spernanda sunt corpora, quæ uti que multò familiarius atque coniunctius, quàm quęlibet indumenta gestamus. D *Vestis. Anulus.*

LIB. De Ciuita. Dei. Cap. xxi.

Nostra uero ætas cū rēpub. sicut picturā accepisset egregiā, sed euanescētē uetustate, nō modo non coloribus iisdē quib. fuerat, renouare neglexit, sed ne id quidem curauit, ut formā saltē eius, & extrema tanquam liniamenta seruaret. E *Respub. picturæ.*

Cum

F Cum autem Scipio in secūdi libri fine dixisset, ut in fidibus ac tibiis, atque cantu ipso, ac uoce cōcentus est quidā tenendus ex distinctus sonis, quem immutatum aut discrepantem, aures eruditæ ferre nō possunt, isq; concentus ex dissimilimarum uocum moderatione, concors tamē efficitur & congruens, Sic ex summis, & mediis, & infimis interiectis ordinibus, ut sonis moderatam ratione ciuitatem cō sensu dissimilimorum concinere, & quæ harmonia à musicis dicitur in cantu, eam esse in ciuitate concordiā, arctissimum atque optimum in repub. uinculum incolumitatis, eamq; sine iustitia nullo pacto esse posse.

Scipio. Harmonia ex sonis diuersis.

LIB. 4. Cap. xxxii

G Sicut enim dæmones nisi eos quos fallendo deceperint possidere non possunt, Sic & homines principes non sanè iusti, sed dæmonum similes, ea quæ uana esse nouerunt, religionis: nomine populis tanquam uera suadebāt, hoc modo eos ciuili societati uelut arctius alligātes, quò similiter subditos possiderent. Quis aūt infirmus & indoctus euaderet simul fallaces, & principes ciuitatis & dæmones.

Dæmones, Principes.

LIB. x. Cap. v.

H Non solum igitur pecore, uel qualibet alia re corruptibili atque terrena sed ne ipsa quidem iustitia hominū, Deum egere credendum est. Totumq; quo recte colitur Deus, homini prodesse, non Deo, neque enim fonti te quisquam dixerit profuisse, si biberit, aut luci, si uiderit.

Deus nullius indigens.

LIB. x. Cap. xx.

I Vnde uerus ille mediator, in quantum formam serui accipiens, mediator effectu est Dei & hominum homo Christus Iesus, cū in forma Dei sacrificiū cum patre sumat cū qua & unus est Deus tamen in forma serui sacrificiū maluit esse, q̄ sumere, ne uel hāc occasione quisquā existimaret cuiubet sacrificādum esse creaturæ. Per hoc & sacerdos est, ipse offerens, ipse & oblatio. Cuius rei sacramentū quotidianum esse uoluit ecclesiæ sacrificium, cum ipsius corporis ipse si caput, & ipsius capitis ipsa sit corpus, tam ipsa per ipsum, quàm ipse per ipsā suetus offerri. Huius ueri sacrificii, multiplicia uariaq; signa erant sacrificia prisca sanctorum, cum hoc unum per multa figuraret, tāquā uerbis

Mediator Christus.

multis

multis res una diceretur, ut sine fastidio multum commendaretur. Huic summo ueroq; sacrificio, cuncta sacrificia falsa cesserunt.

LIBRO XV.

Sicut iniquum est auiditate possidendi trãsgredi limitẽ agrorum: Ita iniquum est libidine concumbẽdi subuertere limitem morum. A *Agri. Mores.*

LIBRO XVI. Cap. II.

Non sanè omnia quæ gesta narrantur, aliquid etiam significare putanda sunt, sed propter illa, quæ aliquid significant, etiam ea, quæ nihil significant, attexuntur. Solo enim uomere terra proscinditur, sed ut hoc fieri possit, etiã cætera aratri membra sunt necessaria. Et soli nerui in citharis atque huiusmodi uasis musicis aptãtur ad cãtum, sed ut aptari possint, insunt & cętera in compaginibus organorũ, quę nõ percutiuntur à canentibus, sed ea quæ percussa resonãt, his connectuntur: Ita in prophetica historia dicuntur & aliqua, quæ nihil significant, sed quibus adhæreant, quę significant, & quodammodo religentur. B *Terra aranda, et cithara. Prophetica historia.*

De Doctrina Christiana. LIB. I. Cap. I.

Quomodo ergo si essemus peregrini, qui beatè uiuere nisi in patria non possemus, eaq; peregrinatione utiq; miseri & miseriam finire cupiẽtes, in patriam redire uellemus, opus esset uel terrestribus, uel marinis uehiculis, quibus utendum esset, ut ad patriam, qua fruendũ erat peruenire ualeremus, Quod si amœnitates itineris, & ipsa gestatio uehiculorum nos delectaret, conuersi ad fruendum his quibus uti debuimus, nollemus cito uiam finire, & peruersa suauitate implicati, alienaremur à patria, cuius suauitas faceret beatos: Sic in huius mortalitatis uitą peregrinantes à domino, si redire in patriam uolumus ubi beati esse possumus, utendum est hoc mundo, non fruendum, ut inuisibilia Dei ꝑ ea quæ facta sunt, intellecta conspiciãtur, hoc est, ut de corporalibus tẽporalibusq; rebus æterna & spiritualia capiamus. C *Peregrini. Homines in hac uita positi.*

LIBRO II. Cap. XXIIII.

Sicut ergo hæ omnes significationes pro suæ cuiusque societatis consensione animos mouent, nec ideo consenserunt in eas homines, quia ualebat ad significationem, sed D *Significationes.*

Signa. ideo ualent, quia consenserunt in eas: Sic etiã illa signa quibus pernitiosa dæmonum societas cõparatur, pro cuiusq; obseruationibus ualent.

LIB. II. Cap. XXXVII.

E *Præcepta ambulandi.* Tanquàm si quispiam dare uolens præcepta ambulandi, moneat non esse leuãdum pedem posteriorem, nisi cùm posuerit priorem, deinde minutatim, quemadmodum articulorum & poplitum cardines oporteat mouere, describat. Vera enim dicit, nec aliter ambulari potest, sed facilius homines hoc faciẽdo ambulant: quàm animaduertũt cùm faciunt, aut intelligunt cum audiunt. Qui autem ambulare non possunt, multò minus ea curant, quæ nec experiendo possunt attẽdere. Itaq; plerunq; citius ingeniosius uidet nõ esse ratam conclusionem, quam præcepta eius capit, tardus autẽ non eã uidet, sed multò minus quod de illa pręcipitur.

LIB. IIII. Cap. III.

F *Infantes.* Quapropter cum ex infantibus loquentes non fiant, nisi locutione discendo loquentium, cur eloquẽtes fieri nõ possunt, nulla loquẽdi arte tradita, sed elocutiones eloquentiũ legendo & audiẽdo, & quãtum assequi cõceditur imitãdo?

LIB. IIII. Cap. II.

C *Clauis aurea & lignea.* Bonorumq; ingeniorum insignis est ĩdoles, in uerbis uerum amare non uerba. Quid enim prodest clauis aurea si aperire quod uolumus non potest? Aut quid obest lignea, si hoc potest, quando nihil quærimus nisi patere quod clausum est? Sed quoniam inter se habent nonnullam similitudinẽ uescẽtes atq; dicentes propter fastidia plurimorum, etiã *Vescẽtes. Dicentes.* ipsa sine quibus uiui non potest, alimenta condienda sunt.

LIBRO. IIII. Cap. XV.

H *Corporis medicamenta.* Sicut corporis medicamenta, quæ hominibus ab hominibus adhibentur, non nisi es prosunt, quibus Deus operatur salutem, qui & sine illis mederi potest, cùm sine ipso illa non possint, & tamẽ adhibentur, etsi hoc officiose fiat, inter opera misericordiæ uel beneficentiæ deputatur: Ita & adiumenta doctrinæ tunc prosunt animæ adhibita per hominẽ: cùm Deus operatur ut prosint, qui potuit euangeliũ dare homini, etiam non ab hominibus neque per hominem.

LIB. EODEM CAP. XXVIII.

Sicut

Sicut autem cuius pulchrum corpus, & deformis est animus, magis dolēdus est quā si deforme haberet & corpus: Ita qui eloquenter ea quæ falsa sunt dicunt, magis miserandi sunt, quàm si talia deformiter dicerent. Quid est ergo non solum eloquenter, uerùm etiam sapienter dicere, nisi uerba in summissa genere sufficientia, in temperato splendentia, in grandi uehementia, ueris tamen rebus quas audire oporteat, adhibere? A *Pulchrū corpus.* *Eloquenter & sapienter dicere.*

SVPER PSALMVM SEXTVM, IN ILLVD:
Turbatus est à furore oculus meus.

Sanè exteriores tenebræ intelligi possunt quædam malignitas odii & uoluntatis, quæ tunc excrescit in mentibus reproborum, & quędam obliuio Dei, quia tormentorū interiorum, & exteriorum doloribus adeo afficientur & turbabuntur, ut illis ad cogitandum aliquid de Deo uix uel raró, uel nunquam mentem reuocent. Vt qui nimio premuntur pondere, adeo stupescunt & turbantur, ut interim in aliā cogitationem non se extendunt, sed illuc tendit impetus cogitationis, ubi sentitur uis doloris. B *Exteriores tenebræ.* *Nimio pondere pressi.*

IN PSALMVM OCTAVVM.

Intuere pisces maris, hoc est, curiosos, qui perambulant semitas maris, id est, inquirunt in profundo huius seculi tēporalia, quę tanquam semitæ in mari tam cito euanescunt & intereunt, quàm rursus aqua confunditur, postquàm trāseuntibus locum dederit, uel nauibus, uel quibuscunq; ambulantibus uel natantibus. C *Pisces maris. Curiosi.*

IN PSALMVM xxx.

In te tribulatio fornax artificis est, si tamen aurum sis, & non palea, ut sordibus careas, non in cinerem conuertaris. D *Tribulatio.*

IN PSALMVM xxxII.

Cythara ex inferiore parte habet quo sonat, psalterium ex superiore. Ex inferiore uita, id est, terrena, habemus prosperitatem & aduersitatem, unde Deum laudemus ex utroque. Cythariza quando malè ex inferiori uenit, tange chordas in corde tuo, & dic tanquàm in cythara, in inferiori parte benesonante: Dominus dedit, Dominus obstulit, &c. Cum attendis superiora dona Dei, quæ tibi contulit, con- E *Cythara Psalterium.*

uerte ad psalterium decem chordarum & præcepta Dei.

IN PSAL. lv. in præfat.

F Tribulatio est interrogatio hominis, ita quę seipsum latebat, licet non artificem fit sibi manifestus.

Calcāda uua, ut uinum reddat. Tenet corpus Christi, id est, ecclesia in torculari, id est, in pręssuris. Sed in torculari fructuosa pressura. Vua in uite pressurā non sentit, integra uidetur, sed nihil inde manat, mittitur in torculari, calcatur, premitur, iniuria uidetur fieri uuæ, sed ista iniuria sterilis nō est, imò si nulla iniuria accederet, sterilis remaneret. *Hoīes iusti tribulandi.*

IN PSAL. lxi.

G Nunquid lucet aurū in fornace aurificis? In monili lucebit, in ornamento lucebit, patiatur tamen fornacem, ut purgatum à sordibus, ueniat ad lucem. Fornax ista, ibi palea, ibi aurum, ibi ignis, ad hāc flat aurifex. In fornace ardet palea, & purgatur aurum, illa in cineres uertitur, à sordibus illud exuitur. Fornax mundus, palea iniqui, aurum iusti, ignis tribulatio, artifex Deus quod uult aurifex, facio, ubi me ponit tolero, iubeor ego tolerare. nouit ille purgare. Ardeat licet palea, ad incendendum me, & quasi consumendum me, illa in cinerem uertetur, ego sordibus careo.

Aurum. Iusti. Fornax. Mundus. Palea. Iniqui. Deus. Artifex.

IN ENARRATIONE psalmi. xxxi.

H Nemo computet bona opera sua ante fidem, ubi fides nō erat, bonum opus non erat. Bonum opus intētio facit, intētionem fides dirigit. Nō ualde attendas, quid homo faciat, sed quid cum facit, aspiciat, quò lacertos optimæ gubernationis dirigat. Fac enim hominē optime gubernare nauim, & prodidisse quò tēdit, quid ualet ꝙ antēnā optime tenet, optime mouet, dat prorā fluctib. cauet ne latera īfligātur, tātis est uiribus, ut detorqueat nauim quo uelit, atq; unde uelit, & dicatur ei, usquequo is? & dicat, nescio, aut non dicat nescio, sed dicat: ad illum portum eo, nec ducat in portum, sed in saxa festinet? Nonne iste quantò sibi uidetur in naui gubernanda agilior & efficacior, tanto periculosius eam sic gubernat, ut naufragium properando perducat? Talis est & qui optime currit præter uiam. Nonne ergo erat melius & tolerabilius, ut esset gubernator ille aliquantò inualidior ut cum labore & aliqua difficultate gubernacula regeret, & *Optime gubernās nauem.*

tamen

tamen rectum debitumq; cursum teneret,rursumq; ille pigrius etiam & imbecillius, tamen uiam ambularet, quàm præter uiam fortiter curret? Optimus ergo ille, qui & uiam tenet,& bene ibi ambulat,sequentis autem spei,qui & si aliquantulum claudicat,non omnino errat, aut remanet, sed progreditur,& paulatim, fortasse enim bene sperãdum est, eum quò tendit, etiam tardius peruenturum. Ergo ex fide iustificatus est Abraham, sed si fidem opera non præcesserunt, tamen secuta sunt, Nunquid enim fides tua sterilis erit? Si sterilis non es,sterilis non est ipsa,aliquid mali credidisti, & igne malitiæ tuæ radicem tuæ fidei cõcremasti. Tene ergo fidem operaturus. *Iustificatio Abrahæ.*

IN Psal. xxxvi.

Fumus à loco ignis erumpens,in altum extollitur, & ipsa elatione in globum magnum intumescit, sed quantò fieret globus ille grandior,tãtò fit uanior, Sic impius quo magis exaltatur,tanto citius deficit. A *Fumus. Impius exaltatus*

IN Psal. lviii. concione. ii.

Cultus ager fructum non reddens & ingratus agricolæ, pro frugibus spinas afferens,non horreum, sed ignem quærit, dominus Deus noster,sicut,uidetis eum bonam hãc terram uisitare imbrib. solemnibus, ita cor nostrũ uerbo suo tanquam agrum suum uisitare dignatur,& de corde nostro quærit fructus, quia nouit quid ibi seminet, & quantum pluat. B *Sterilis ager. Impium. Cor.*

IN Psalmum. lxxii.

Quomodo solent ęgri qui lentius ægrotant,cum sanitas longe est,uicina sanitate, plus estuare, remissioné criticam medici uocant,per quam transitus ad sanitatem,Sic & infirmus animo transiturus ad fidei firmitatem, penè cadit in blasphemam uidelicet dubitationem de prouidentia Dei, aut iniquam iudicationem de iniqua dispensatione bonorum & malorum. C *Aegri æstuantes, cathecumini.*

IN Psalmum. xlviii.

Neque descendet cum eo gloria eius.) Sicut uua acerba dentibus uexatio est,& fumus oculis, ita iniquitas utẽtibus ea. Quomodo qui manducat ore corporis uuas acerbas, obrigescunt, & obstupescunt dentes eius, & minus ido- D *Vua. Vexatio.*

neus ad manducandũ panem, & remanet illi laudare quod uidet,& manducare non posse,Sic & qui iniquitate usus est & pastus peccatis in corde, incipit non posse mãducare panem,laudat, uerbum Dei, & non facit, unde hoc facit? qui cum cœperit facere, laborat. quomodo sentimus laborare dentes post uuas acerbas,cum cœperimus panem manducare.Sed quid faciunt illi quibus obstupuerunt dentes? Temperant se aliquantulum ab uuis acerbis,& redeũt dentes ad stabilitatem suam, & incumbunt panem, Sic & nos laudemus iustitiam. Sed si uolumus manducare iustitiam temperemus nos ab iniquitatibus,& nascitur in corde non solum delectatio laudandi iustitiã, sed etiam facultas manducãdi.

IN PSALMVM xxxiiii.super hoc. Et captio quam occulauerunt,compræhendat.

E

Venenũ. Tanquam si quispiam ueneni calicem præparet alicui,& oblitus bibat. Et tanquam si foueam quisquam fodiat, in quã quisq; inimicus ĩ tenebris incidat, & ille oblitus quod foderat, ambulans ea uia, prius illuc cadát, ita credite, ita certi estote,uidete,prospicite, quia nemo malus nõ sibi prius nocet.Sic enim esse putate malitiam, quomodo ignẽ *Ignis.* Incẽdere uis aliquid aliud, illud quod admoues prius ardet *Facula.* nisi ardeat non incendit,facula est,hãc faculam apponis ut aliquid incendat, nunquid non ipsa facula quam apponis prior ardet,ut aliquid possit incendere? Malitia autem procedit ex te,& quem prius uastat nisi te? Quo profundit ramum, lædit, ubi radicem habet,non lædit? ĩ quidem dixi quòd malitia tua ut alteri non noceat, fieri potest, ut autem tibi non noceat, fieri non potest.

F

IN Psalmum. xl. præfatio.

Torcularia. In torcularibus animaduertimus quędã tria præssuram & de præssura quædam duo,unum recondendum, alterum *Præssura.* proiiciẽdũ.Fit ergo in torculari conculcatio, tribulatio[...] dus,& in his oleũ eliquatur occulte in gemellarium, am[...] ca publice & per plateas currit.Putatio quia præssuræ, a[...] dant,tu oleũ esto. Nigra tenebris ignorantiæ amurca in[...] tet, & illa tanquàm per plateas proiecta, publice in[...] tet, tu liquare in gemellarium. Oliua in arbore, qui[...] *Oliua.* dã quidem tempestatibus agitatur, non tamen præssuris

torcula

torcularibus atteritur, ideo utrunque simul pendet ex arbo re,& quod proiiciendum est, & quod recondēdū est. At ubi ad torcular & pressurā uentū fuerit, utrūque discernitur, dirimitur, & aliud appetitur, aliud respuitur.

Torcular possumus accipere Ecclesias, eadem ratione qua & aream intelligemus Ecclesiam. Quia siue in area, siue in torculari, nihil agitur, nisi ut fructus ab integumentis purgentur, quæ necessaria erant & ut nascerentur, & ut crescerent, atq; ad maturitatem uel messis, uel uindemię peruenirent. His ergo uel integumentis, uel sustētaculis, id est, paleis in area, frumenta, & uinaciis, in torcularibus exuuntur, Sicut in multitudine seculariū hominū, quæ simul cū bonis congregatur, quibus ut nascerentur & apti fierent uerbo diuino, necessaria erat illa multitudo, id agitur, ut spirituali amore per operationem ministrorum, Dei separentur. *Torcular Dei Ecclesia.*

IN Psalmum. lxxxiii.

A

Vua pendet in uitibus, & oliua in arboribus, his enim duobus, solent torcularia præparari. Et quandiu pendent in frutetis suis tāquam libero aere perfruuntur, & nec uua uinū est, nec oliua oleum ante præssurā, Sic sunt homines, quos prædestinat Deus ante secula, conformes fieri imaginis filii sui, quę pręcipue in passione, magnos brotus expressus est. Huiusmodi ergo homines antequam accedant ad seruitutem Dei, fruentur in hoc seculo, tāquam deliciosa libertate, uelut uuæ aut oliuæ pendentes, sed quoniam dictū est: Fili accedens ad seruitutem Dei, sta in timore, & præpara animam tuam ad tentationem, accedēs quisque ad seruitutem Dei, ad torcularia se uenisse cognoscat, contribulabitur, conteretur, comprimetur, nō ut in hoc seculo pereat, sed ut in apothecas Dei defluat. Exuitur carnaliū desideriorum integumentis quasi uinaciis, hoc enim illi cōtigit in desideriis carnalib. In istis torcularibus positi sumus filii Chora, id est, calui, hoc enim sequitur in titulo Psalmi, id est, domini nostri IESV CHRISTI. *Oliua & uua expressæ uinum reddentes.*

IN Psalmum lxxxvi.

Arca Noe quæ figuram gessit ecclesiæ ædificata est lignis quadratis? Quid est quadratū, Attendite similitudinem, quadrati lapidis similis esse debet Christian' In omni B *Quadratus lapis.*

habitet ergo templum Spiritus S. facta est, ergo illuminata est. ergo a tenebris peccatorum expiata est: ergo templum diaboli esse desinit, quæ ad lucē uenit cuius aspectus tenebras fugat. Nulla enim (ut ait Apostolus) cōuentio CHRISTI ad Belial. nulla participatio lucis ad tenebras: nulla cōmunicatio iustitiæ & iniqtatis nullus cōsensus templo dei cum Idolis. Item ut CHRISTVS ait: Omnis qui odit malum, in lucē agit: qui autem in lucē agit in CHRISTO operatur, qui aūt in CHRISTO operatur, eius filius esse probatur. Cuius enim opera quisq; facit, eius filius esse perhibet: unde quibusdam dominus ait: Si filii Abrahę estis, opera Abrahę facite. Item: Vos ex patre diabolo estis, quia opera patris uestri facere uultis, nemo autem filius Dei & Diaboli simul esse potest. Nemo enim (ut ipse ait) duobus dominis simul seruire potest, Item, ut Ioānes ait in Epistola sua: Qui natus est ex Deo, non peccat, ergo non est filius diaboli, solo enim peccato, diaboli filii sumus ergo de eius regno translati sumus in regnum claritatis filii Dei: & sumus erepti de potestate tenebrarum, & facti sumus filii lucis. *Peccato, Diaboli filij sumus.*

A

IN Psalmum cx. Sermone XIII.

Aspis obturās aurem.

Vir monita non audiens.

Dicitur aspis hinc alteram aurē, quam pressius potest, terræ infigere, inde uero alteram caudæ immissione nihilo minus obturare, ne audiat. Quid ad hæc incantantis uox, quid sermo faciet prædicantis? Orabo pro eo, baptizabor pro mortuo uberrimo quodam profluuio lachrymarum, apud quem uiderim nihil humanæ incantationis quamlibet sapientiam, nihil quantumcunque admonitionis industriam præualere. Nouerit tamen uir sapiens non cœlo sese, sed solo infigere caput, quod sapientia quæ desursum est, non modo pudica, sed pacifica sit. Hęc autem magis (ut ita dicam) aspidica, nisi terrena esse nō potest. Sed nec ideo obsurdesceret, nisi cauda quoque obturaret auditum. Cauda est finis intentionis, hæc surditas desperata, dum hic quidem uelut terrę infixus, proprię quisque inhæret uoluntati, inde uelut reflectēs caudam, finem aliquem meditatur, & infigit animo, quod desiderat adipisci. Inde tam mordax & auarus sermo inuenitur in ore hominis obstinati, quod nulla ad eū penetrare queat beneuolentia monitoris. Inde

aspidi

tribulatione non cadit,& si impellitur,& si qua uertitur nō cadit. Nam quadratum lapidem quacunque ueteris, stat. Stantem te sic inueniat omnis casus.

C IN Psal xxxiii.

Nutrices. Faciunt nutrices mamothreptis, ut aliqua amara ponāt in papillis quo offensi paruuli ab ubere resiliant, & ad mensuram inhient. Ita.N.

D IN Psal.xxxvi.

Arbores absque folijs uere adueniente producentes, sāctorū uita. Sic abscondita est apud Deū uita sanctorū ut qui modo laborant in terra, quasi tēpore hyemis arbores non habentes fructū & folia, illa apparente tanq̃ nouo sole exorto, illud quod in radice uiuebat in fructibus appareat, licet caliget, flagellet, amat iudicium, non derelinquet sanctos suos.

IN Psal.lxiii.

Spem iam in terram sanctam quasi anchorā pręmisimus ne in isto mari turbati naufragaremus Quemadmodū ergo

E *Anchora spes nostra.* de naui quæ in anchoris est, recte dicimus quod iā ī terra sit adhuc tamē fluctuat, sed in terra quodam modo educta est contra uentos & tempestates, Sic contra tentationes huius peregrinationis nostræ, spes nostra fundata in illa ciuitate Hierusalem, fecit nos modo abripi in saxa.

F IN Psal.cxxx.

Medicus. Epithema. Quomodo cū medicus apponit uisceribus aliquid forte epithema molestum & ardens, inde tamen curandus est ille, cuius uiscera tumebant, cum ille inde ardere cœperit, & cruciari in medicamento, rogat medicum, ut auferat medicamentum. Medicus autem consolatur, monet eum patientiam, quia nouit q̃ utile sit quod apposuit. Ita Deus ait: Sufficit ibi gratia mea. Ego noui quid apposuerim, nouit unde ægrotes, noui unde saneris.

IN Psal.xlii.

G *Deus uita aiæ.* Resuscitatus corpore, uiuit absēte resuscitatore, nō autē sic resuscitatus in anima. Cum enim Deus sit uita animæ anima uero uita corporis, sicut corpus uiuere non potest absente anima, ita non nisi deo pręsente anima uiuere ualet.

Anima uita corporis. Habet itaque anima sibi deum præsentem per gratiam quę uiuēs peccatum suum confitetur, eamque uitam quæ Deus est inhabitat, q̃ in habitando uiuere facit, si autem illam inhabitet

aſpidi uirus in linguæ aculeo ꝑſeuerat, quod aduerſus lin
guam incãtatoris, tanto ſe ſtudio obturarit. Aſpis latitat in
arena, etiam aues uolantes flatu attrahit uenenato.

In Pſalmum.xci.

B Ad præſens deus habenas laxat, ſed poſt aſtringet. Noli
gaudere ad piſcẽ, qui in eſca ſua exultat: nõdum traxit ha-
mum piſcator, nõ iã ille hamum habet in faucib. & quod
tibi uidetur longum, breue eſt, omnia iſta cito tranſeunt.

Re uera fratres nullũ mare tam profundũ eſt, quam eſt
Cogitatio Dei. cogitatio dei ut mali floreãt, & boni laborent. Nihil tam al
tũ ubi naufragat oĩs infidelis, in iſto uis trãſire profundũ
hoc? A ligno Chriſti noli reſilire, non mergeris, tenete ad
Chriſtum, nam ipſe laborare uoluit ideo in terra.

IN Pſalmum.xcii.

C Sicut dominus deus noſter, qui ad eos quibus placent i-
Decor. lius opera & uerba, decorẽ induit: ſed ad illos quibus diſpli
Fortitudo cent, fortitudinẽ, Sic oportet facere quẽlibet prædicatorẽ.
Sol. Quemadmodum ſol oculos puros, ſanos uegetos, for
Oculi. tes, habẽti, trãquillus apparet, in oculos aũt lippos, quaſi te
la aſpera iaculatur, intuentes illũ uegetat, hunc excrucia
Peruerſus. nõ mutatus, ſed mutatũ, Sic cum cœperis eſſe ꝑuerſus, &
tibi Deus peruerſus eſſe uidebitur, tu mutatus es, non ille

IN Pſalmum.xciii.

D Venale eſt quod habeo, dicit dominus tibi, eme illud
Venale. Quid habet uenale? Requiem, regnum. Dicis illi: Quan
Requies, et regnũ. tum ualet? precium ipſius labor eſt, quomodo ſi diceret pre
cium ipſius aurum eſt, non ſufficeret hoc dicere, ſed quære
res quantum aurum? Nam ſi ſolidus eſt, aurum eſt, & ſemi
uncia, & libera, & tale aliquid, ideo dixit preciũ, ne labora
res quærere, quamdiu huius rei precium labor eſt. Quãtus
labor eſt? iam quære tu quantum laborandum ſit, tu iudi
dica quanto labore emenda ſit requies illa ſempiterna ſine
fine ubi gaudium incorruptum ſine fine, uita eterna ſine fi
ne. Quanto labore digna eſt requies, quæ nõ habet finem?
Pretiũ requiei ſempiternæ labor. Quia ſempiterna eſt requies, æqua, precium, æterno certo
digna labore æterna requies comparari. Si uerum uis com
parare, & uerum iudicare, æterna requies, eterno labore re
ſte emitur. Certe tãtus debuit eſſe, Idẽ ſempiternus labor

pro requie sempiterna. Decies centena millia annorũ in labore quid ualent? habent finẽ, quod tibi dabo ait dominus non habebit finem. Qualis misericordia Dei, nec dicit decies centena millia annorum labora, non dicit uel mille annos labora, non dicit quingentos labora, cum uiuis labora paucis annis. Inde iam requies erit, & finem non habebit. Ecce quãtum preciũ damus, quodammodo unam siliquã, ad accipiendos thesauros sempiternos. Siliquã laboris, ad requiem incredibilem.

Siliqua pẽsantur sempiterni thesauri.

Sicut stellas in cœlo nõ extinguit nox, Sic mẽtes fideliũ inhærentes firmamẽto scripturæ dei, non uincit iniquitas.

Stellæ fidelium mentes.

Boni uita quæ ex præceptis Dei agitur, tanquam stilus est, quod auditur scribens in corde. Si in cera scriberetur, facile deleretur. Scribite illud in cordibus uestris & moribus, & nunquam delebitur.

Boni laborant, quia flagellantur ut filii, mali exultant, quia damnantur ut alieni.

Duos filios habet homo, alterum castigat, alterũ dimittit, facit unus male, & non corripitũ à patre, alter mox ut se mouerit, colaphis cæditũ, flagellatur. Vnde ille dimittitur, & ille cæditur, nisi quia huic cæso hæreditas seruatur, ille autem dimissus, exhæredatus est? Videt eum non habere spẽ, & dimittit eum ut faciat quod uult. Puer autẽ qui flagellatur, si cor non habuerit, & imprudens fuerit & stultus, gratulatur fratri suo, qui non uapulat, & gemit de se, & dicit ĩ corde suo: Tanta mala facit frater meus, quicquid uult, facit contra præcepta patris mei, & nemo illi facit durũ uerbum, ego mox ut me mouero, cædor. Stultus est & imprudens, attendit quid patitur, & non attendit quid illi seruetur. Ideo ait Propheta in quinquagesimo Psalmo: Vir insipiens non cognoscet, & stultus nõ intelliget hæc. Quæ sũt, quæ non intelliget stultus, & quæ imprudens non cognoscet? Cum exorti fuerint peccatores, sicut fœnum. Quid est sicut fœnum? Virent cum hyems est, sed æstate arescent. Attendis florẽ fœni, quid citius transit? Quid lucidius, quid uiridius? Non te delectet uiriditas ipsius, sed time ariditatem ipsius. Sed iustus ut palma florebit. Palma in nouissimis pulchra est, ut initium eius à terra ducas, finem ipsius in ca

Puer stultus et imprudens.

Palma. Iustus.

cumine, ubi habet totam pulchritudinē, aspera radix uidetur ĩ terra, pulchra coma sub cęlo est. Erit & tua pulchritudo in fine, radix tua fixa sit, sed sursum uersus habeamns radicem nostram. Nunquid cum sol exierit, arescit palma? Nunquid arescit cedrus, cum autem sol candens aliquãdo fuerit, arescit fœnum. Veniet iudicium, ut arescant peccatores, ut uirescant fideles.

Cedrus.

A

IN Psal. xcvii.

Ductiles tubæ. *Tribulatio.*

Ductiles tubæ, æreæ sunt, tundendo producuntur. Si tũdendo, ergo uapulando, eritis tubæ ductiles, ad laudē Dei productæ. Si cum tribulamur, proficiatis, tribulatio, tũsio, profectus, productio est. Quomodo sonuit, q̃ suauem sonũ dedit tuba ductilis, qui in tribulatione percussus, gratias agit? Ecce, inquit fabricator Deus, illã tubam perficere uolo non perficiam nisi tundam, tradam malleo fundendũ, male sonabat, anteq̃ produceretur, forte productus & factus tuba ductilis, laudes domini sonabit, amissa blasphemia.

B

IN Psal. xcviii.

Terra bona et mala.

Quicquid loquimur in nomine dei, quoniam dei est per nos loquētis, imber dei est, uidete uos qualis terra sitis. Nã qñ pluuia uenit super terram, si bona terra est, fructus bonos parit, si mala terra, spinas parit, pluuia tñ dulcis est, & super fructus, & super spinas. Qui istis uerbis auditis, peior factus fuerit, & spinas de pluuia generauerit, ignē speret, & pluuiam nõ accuset. Qui autem melior factus fuerit, & fruges de bona terra generauerit, horreũ speret, & pluuiam laudet. Aut qd sunt nubes, aut quid ex pluuia, nisi dei misericordia omnia facientis circa omnes quos diligit, & quib. donauit, ut ab eis diligatur?

Nubes.

C

Expolitio artificũ. *Oculus imperitus.*

Pleraq; faciunt artifices, & ostendunt imperitis, & cũ iã iudicauerint imperiti esse ꝑfecta, expoliunt ea artifices, qđ nouerũt adhuc quid illis desit, ut mirentur hoĩes tãtam expolitionē rebus accidisse, quas iã perfectas pronũciauerãt. Fit hoc in ædificiis, in picturis, & uestibus & prope in omni genere artiũ. Sed aliud iudicat oculus imperitus, aliud iudicat artificis regula, Sic & sãcti illi; uersabant̄ añ oculos dei tanq̃ sine culpa, tanq̃ ꝑfecti, tanq̃ angeli, nouerat aũt quid illi deesset, qui uindicauit in omnes affectiones eorum.

Sicut

IN PSAL.cix.

A *Torrens, cursus mortalitatis.*

Sicut torrens pluuialibus aquis colligitur, redūdat, perstrepit, currit & currēdo decurrit, id est, cursum finit: Sic est omnis iste cursus mortalitatis, nascuntur homines, moriuntur, & aliis moriētibus, alii nascūtur, succedūt, accedunt, decedunt, nec manebunt. Quid hic tenetur? Quid non decurrit. Quid non quasi de pluuia collectum it in abyssum? Quomodo enim fluuius repēti collectus de pluuia, de guttis imbrium, it in mare, nec apparet, quia nec apparebat anteq̃ de pluuia colligeretur: Sic hoc genus humanū, de occultis colligitur, & perfluit in mortem. Rursum in occultum uergit, medium hoc sonat & transit, de hoc torrēte bibit Christus, hoc est, natus est moriturus.

IN PSAL.cxx.

B *Seminans.*

Sicut qui seminat per hyemē, non deterretur ab opere, propter hyemem, Sic & nos, pressura, mundi non debemus a bono opere deterreri, quia qui seminant in lachrymis, in gaudio metent.

IN PSAL.cxxv.

C *Seminandū in lachrimis.*

Qui seminant in lachrymis, in gaudio metent, ipse agricola quando procedit, & portat semen nonne aliquando frigidus est & uētus, & imber deterret? Attēdit cœlū, uidet tristem diem, attēdit & expectat diem lętam, ne tempus transeat, & nō inueniat quod metat. Seminate & uos in hyeme, seminate bona opera.

IN PSAL.cxxx.prol.

D *Restis lōga. Peccatū.*

Quomodo ut restis fiat, additur spartū sparto, non autē id rectū it, sed torquetur, Sic omnia peccata facta, quæ sunt peccata, cū adduntur sibi & addēdo peccatum peccato, & peccatum ad peccatū annectitur, fit restis lōga. Quorum semitæ prauæ & flexuosi gressus eorū. Quo autē ualet ista restis, nisi ut inde ligētur ei manus, & pedes & proiiciatur quisque in tenebras exteriores? Funiculis enim peccatorum suorum unusquisque constringitur. Vę eis qui trahunt peccata uelut restem longam.

IN PSAL.cxxxix.

E

Spinæ non pungunt in radicibus. Erue spinas de terra, contrecta radices ipsarum, & uide si sentis dolorem. Tamen

Amatores carnalium. illud unde dolorem sentis, in superficie de radice processit, Ita amatores carnalium etsi uidentur, blandi, leues, radices spinarum sunt.

IN PSAL. clvi.

F Currat equus tuus, sit paratus ad bellum, dominus autẽ salutẽ tribuit. Tamẽ dũ currit, dicito. deus uirtutẽ tribuit e quo meo ut curreret, dedit tibiis meis ꝑseuerãtiã ut starẽ, *Libertas arbitrij.* Non ergo puto quòd te libertas arbitrii tui ita habeat, qua si nauem per quam uis euadere barbaros de littore, ꝑ quã euadere de fluctibus pelagi, per quam ad patria desideras peruenire, sed si dominus imperauerit uentis prosperis, & aduersis flatibus silentiũ dederit, si latentes undas demonstrauerit, & somnum tulerit gubernãtibus nautis, & absque læsione, portũ ingredi fecerit, ages post hoc gratias deo, nõ nautis, nõ naui Nec ista dicẽtes excludimus nauẽ & nautas, sed magis & nauẽ oramus, & nautas qbus deũ pręsulẽ cõfitemur. Si enim nauis nõ fuisset utiq; quod dominus gubernaret, nõ esset. Si nautę nõ essent, quos dominus excitaret, nõ essent. Si uela nõ essent, nõ essent qbus daret prospera flabra uẽtorum, Ita ergo dicamus si arbitrium in te nõ fu- *Pax.* rit bonæ uoluntatis, non erit tecum pax Dei.

DE CORRECTIONE DONATISTARVM
Ad Bonifacium Cap. xx.

G Sed si aliter nõ meruit pacem habere domus Dauid nisi *Dauid. Absalon.* Absalõ filius eius in bello quod cõtra patrẽ gerebat, fuisset extinctus, quamuis magna cura mandauerit suis, ut eũ quantum possent, uiuũ saluumq; seruarẽt, & esset cui pœnitẽti paternus affectus ignosceret, quid ei restitit nisi perditũ flere, & sui regni pace acquisita, suam mœstitiam cõsolari? Sic *Catholica mater. Ecclesia.* ergo catholica mater bellãtibus aduersus eã quid aliud q̃ filiis suis, quia utiq; ex ipsa magna arbore. quæ ramorũ suorum porrectione toto orbe diffunditur. iste ĩ Africa ramusculus fractus est, cum eos charitate parturiat, ut redeant ad radicem, sine qua ueram uitam habere nõ possunt, si aliquorum perditione cæteros tã multos collegit præsertim quia isti nõ sicut Absalõ casu bellico, sed spõtaneo magis interitu pereunt, dolorem materni cordis lenit, & sanat, tãtorum liberatione populorum.

LIBRO DE CORRECTIONE DONA-
tistarum Cap. xxi.

A Si ii aliqui in una domo habitarent, quam certissimè sci remus ruituram, nobisque id prænunciantibus nollent credere, atq; in ea manere persisterent, si eos inde possemus eruere, uel inuitos, quibus imminentem illam ruinam postea demonstraremus, ut redire ulterius sub eius periculum non auderent, puto nisi faceremus, non immerito crudeles diiudicaremur, & cæt. Quid igitur de opere misericordiæ, pro uita æterna, pœna æterna uitanda, hominibus debemus impendere, iudicandū est, si pro salute ista, non solū temporali, sed etiam breui, & cum ipsum tempus exiguum liberanda, sic hominibus subuenire, nos ratio uera & benigna compellit?

Domus ruinā minitans.

Opus misericordiæ.

IN EPIST. xlviii. Ad Vincentium Donatist.

B Istos atroces quondam inimicos nostros, pacem & quietem nostrā uariis uiolentiarum & insidiarum & generibus grauiter infestātes, si sic contemneremus & toleramus, ut nihil omnino quod ad eos terrendos & corrigendos ualere posset, excogitaretur & ageretur à nobis, uerū malum pro malo redderemus. Si enim quisquam inimicum suum periculosis febribus phreneticum factum currere uideret in præcipitium, nònne tūc potius malum pro malo redderet, si eum perire sic permitteret, quā si eum corripiēdū ligādūque curaret? & tñ tunc ei aduersissimus & molestissimus uideretur, quādo utilissim⁹ & misericordissimus extitisset. Sed plane salute reparata, tanto liberius ei gratias ageret, quanto sibi eū minus pepercisse sensisset. Et deinde: O si tibi possē ōndere certū genus hoīnū quōdā hæreticorū, quos multus iā catholicos manifestos habemus, dānātes suā pristinā uitā, & miserabilē errorem quo se arbitrabātur pro Ecclesia dei facere, quicquid inquieta temeritate faciebāt, qui tñ ad hāc sanitatē non perducerētur, nisi legū istarum (qui tibi displicent) uinculis tanq̃ phrenetici ligarentur. Et mox, Quā multi ex ipsis nunc nobiscū gaudentes, pristinū pōdus perniciosi operis accusāt, & fatent̄ nos sibi molestos esse debuisse, ne tāq̃ mortifero somno, ita morbo ueternosę cōsuetudinis interirent, &c. Nō omnis qui parcit amicus est, nec

Phrenetici. Hæretici.

Vinculis coercendi atque cōburendi.

Vulnera. Oscula. omnis qui uerberat inimicus est. Meliora sunt uulnera amici, q̃ fraudulēta oscula inimici. Melius est cum seueritate diligere, quàm cum lenitate decipere. Vtilius decipiēti panis tollitur, qui de cibo securus iustitiam negligebat, quàm esurienti frangitur, ut iniustitiæ seductus acquiescebat.

E P I. xxxi. Paulini ad August.

C Foue me in sacris studiis tempore recētē, & ob hoc, post longa discrimina, post multa naufragia, usu rudem, uix dū à seculi fluctibus emergentem, tu qui iam solido littore cōstitutus, tuto excipe sinu, ut in portu salutis, si dignum putes, pariter nauigemus. Intereà me de periculis uitæ istius & profundo peccatorum euadere nitentē, orationibus tuis tanquam tabulæ sustine, ut de hoc mundo, quasi de naufragio, nudus euadam. Idcirco enim me leuare sarcinis, & uestimentis onerantibus exuere curaui, ut undosum hoc quod inter nos & Deū, peccatis inter latrātibus separat præsentis uitæ salū, omnia amictu carnis, & cura diei sequētis iubente & adiuuante CHRISTO, expeditus enatem.

Amor studiorū. Precationes.

E P I. xxxi. Paulini ad August.

D O uere sal terræ, quo præcordia nostra ne possint seculi uanescere errore, condiuntur. O lucerna dignè supra candelabrum Ecclesiæ posita, quæ latè catholicis orbib. de septiformi ligno pastum oleo lætitiæ, lumen effundens, densas licet hæreticorum caliginem discutis, & lucem ueritatis à cōfusione tenebrarum splendore clarifici sermonis, enubilas. Os tuum, fistulam aquæ uiuæ, & uenā fontis æterni merito dixerim, quia fons uitæ aquæ salientis in uitam æternam CHRISTVS effectus est, cuius desiderio sitiuit in te anima mea, & ubertate tui fluminis inebriari terra mea cōcupiuit.

Sal terræ. Fōs aquæ uiuæ.

E P I. xxxi. Seueri ad Augu.

E O uerè artificiosa apis D E I, construens fauos diuini nectaris plenos, manantes misericordiam & ueritatē, ꝑ quos discurrens, delitiatur anima mea, & uitali pastu, quicquid in se min⁹ iucūt, āt ībecillum sentit, resarcire & suffulcire molit.

Artificiosa apis.

E P I. liiii. ad Macedonium.

Sicut est aliquando misericordia puniens, Ita est crudelitas parcens. Quis enim non crudelem uerius dixerit eum qui puero pepercerit, uolenti obstinatissime de serpentibus

ludere?

ludere? Quis autem non misericordem, qui talia prohibens contemptorem uerborum etiam uerberibus emendauerit?

EPIST. Ad Marcellinum.

In corripiendo filio, quamlibet aspere, nunquã profectò paternus amor amittitur, fit tamen quod nolit, & doleat, qui etiam inuitus uidetur dolóre sanãdus, cuius utilitati cõsulendum magis quàm uoluntati. A *Paternus amor.*

EPIST. l. Ad Bonifacium Comitem.

Molestus est medicus furenti phrenetico, & pater indisciplinato filio, ille ligãdo, iste cędẽdo, sed ambo diligendo. Si autem negligant, & perire permittant, ista potius mãsuetudo, falsa crudelitas est. Si enim equus & mulus quibus non est intellectus, morsibus, calcibus, resistũt hominibus à quibus eorum curãda uulnera cõtrectantur, & cum inter dẽtes eorum & calces sępe homines periclitentur, aliquãdo uexãtur, nõ tñ eos deserunt, donec ꝑ dolores & molestias medicinales reuocẽt ad salutem, quãto magis homo ab homine frater à fratre, ne in æternum pereat. non est deserẽdus, qui correctus intelligere potest, quantum sibi præstabatur beneficium, quando persecutionem perpeti quærebatur. B *Furens Phrenetico molestus.*

EPISTO. lxxxii.

Sicut autem & inter ignem & aquam tenenda est uia, ut nec exuratur homo, nec demergatur: Sic inter apicẽ superbiæ & uoraginẽ desidiæ, iterũ oltrũ tẽperare debemus, sicut scriptũ est. Nõ declinãtes neq; ad dextrã, neq; ad sinistram. C *Ignis & aqua. Desidia & superbia.*

EPI. lxxxviii. Ad Felicitatem.

Maiorem date operam concordandis, quàm redarguendis, quia sicut acetum corrũpit uas si diutius ibi fuerit, Sic ira corrupit cor, si in alium diem durauerit. D *Acetum. Ira.*

EPI. cv. Ad Sixtum.

Nã & hoc ut respondeat, rustico proponatur, quæ causa sit ut cũ aliud sit olea, aliud oleaster, de semine utroque utrũque nascitur, non omittit inserendi curationem, etiamsi non possit istam soluere quæstionem. E *Olea. Oleaster.*

ADIVLIANVM EPI. iii.

Inuidus uir similis est naui q̃ iactat̃ in fluctibus maris, in perturbatione semper est, ut lupus rapax insanit inaniter, in miseria detinetur, & tabescens, ad nihilũ redigitur. Sem- F *Inuidus.*

per furore plenus, particeps dæmoniorum efficitur.

Carnal a alimēta. Animam tuam nutri diuinis lectionibus, parabunt enim tibi mensam spiritualem, quia sicut ex carnalibus alimentis pascitur hominis caro: Sic ex diuinis eloquiis, lectionib. & orationibus, nutritur noster interior homo.

AD IOANNEM Comitem Epist. III.

G *Auarus. Infernus.* Auarus enim uir inferno similis est. Infernus enim quantos mortuos deuorauerit nūquā dicit satis est: Sic & si omnes thesauri circumfluxerint in auarum, nūquā satiabitur.

AD SIXTVM ROMANVM PONficem Epist. CVII.

H *Fides. Plantæ.* Quia nec omnium est fides, qui audiunt uerbum Dei, sed quibus Deus partitur mensuram fidei: Sicut nec omnia germinant quę plantantur & rigantur, sed quibus Deus dat incrementum.

EPIST. CVIII. Ad Seleucianam.

I *Peccata uenialia grauant. Naufragium.* Illa dimitti uolumus nobis peccata, q̄ humanæ fragilitati quamuis parua, tamen crebra subrepūt. Quæ si collecta contra nos fuerint, ita nos grauabunt, & opprimēt, sicut unum aliquod grande peccatum. Quid enim interest ad naufragiū, utrū uno grādi fluctu nauis operiatur & obruatur, an paulatim subrepens aqua in sentinam, & per negligētiā derelicta atque contempta, impleat nauē, atq; submergat?

EPIST. CXXXIX. AVDACIS AD Augustinum.

L *Allegoria.* Prouocaui non ut prælargi pectoris pusillum libamē acciperem, sed ut ingens diuitis ubertim flumine haurirem. Thesaurum sapientiæ desideraui, sed minus accepi quā uolui. Opto itaque sapientiæ floribus pasci, & uiui fontis haustibus rigari, præsta cupienti. Potest enim seminudi roboris uelamē genitale uiridari, si meruerit tuis sensum fluētis augeri. Cur mihi fons orbis paruo sermone meruit? An minus apta suis spirauit corda fluētis? Cum pateat mēs omnis aquis spectetq; loquacem, Religionis opem gratos dat sensibus imbres. Expectat quos plena fides Christi de stipite pendens.

EPIST. CCIIII. Ad Donatum.

M Modo quòd te in puteum, ut morereris, misisti, utiq; libera

bera uoluntate fecisti. Sed quam crudeles essent serui Dei, si te huic malæ uoluntati tuæ permitterẽt. & nõ te de illa mor te liberarent? Quis eos non merito culparet? quis non impios iudicaret? Vos tãquàm in sepibus ĩuenimus, & intrare compellimus, plenos spinis & asperitate. *Impius est qui peccatori non adiuuans.*

EPIST. clix. Ad Marcellum.

A Noli perdere paternam diligentiam, quam in ipsa inquisitione seruasti, quando tantorum scelerum confessionem, non extento eculeo, non sulcantibus ungulis, non urẽtibus flammis, sed uirgarũ uerberibus eruisti. Qui modus cohertionis, & à magistris artium liberalium, & ab ipsis parenti bus, & sæpe etiam in iudicibus, solet ab episcopis haberi. *Paterna diligentia. Cohertio.*

AD PROFVTVRVM EPIstola cxlix.

B Ita etiam inueterascẽs fit odium, dum quasi iusti doloris admixta dulcedo, diutius eam in uase detinet, donec totum acescat, uasq; corrumpat. Qua propter multò melius, ne iuste cuiquam irascamur, quàm uelut iuste irascendo, in alicuius odium & occulta facilitate delabimur. In recipiendis enim hospitibus ignotis, ista solemus dicere, multò ẽ melius malum hominem perpeti, quàm forsitan per ignorantiam excludi bonum, dum cauemus ne recipiatur malis. Sed in affectibus animi cõtra est. Nam incomparabiliter salubrius est, etiã irę iuste pulsanti nõ aperire penetrale cordis, quam admittere non facile recessuram & peruenturam de sarculo ad trabem, studet quippe impudenter etiam crescere quam putatur. *Odium euitãdũ. Affectiones animi.*

LIBRO. xxxii. CONTRA FAVstum Capite xiiii.

C Sicut æger non debet repræhendere medicinalem doctrinam, si aliud ille hodie præceperit, aliud cras, prohibens etiam, quod ante præceperat (sic enim habeat sanandi eius corporis ratio) Ita genus humanum ab Adam usq; in finẽ seculi, quàmdiu corpus qđ corrumpitur, aggrauat animã, ægrum ac saucium, non debet diuinam repræhendere medicinam, si in quibusdam hoc idem, in quibusdam uero aliud prius, aliud posterius obseruandum esse præcipit, præsertim cum sic aliud præcepturum esse promisit. *Medicinalis doctrina. Diuina medicina.*

LIBRO. xxii. Contra Faustum. Cap. lxv.

D Speculi nitor. Scriptura.

Scriptura ut fidelis speculi nitor, nullius accipit adulandam personam, sed ad laudanda & uituperanda hominum facta, illis ipsa iudicat, uel legētibus iudicāda proponit, nec solum homines ipsos uel uituperabiles uel laudabiles intimans, uerum etiam quædam in uituperabilibus laudanda, & in laudabilibus, uituperanda non tacens.

CAP. xliiii.

E Cytharæ. Organa musica. Prophetica narrationes.

Sicut in cytharis & huiusmodi organis musicis, non quidem omnia quæ tanguntur, canorum aliquid resonant, sed tantum chordæ, cætera tamen in toto cytharę corpore ideo fabricata sunt, ut esset ubi uincerentur, unde & quò tēderētur illæ, quas ad cantilenæ suauitatem modulaturus & percessurus est artifex: Ita in his ꝓpheticis narrationibus, quæ de rebus gestis hominum, prophetico spiritu deliguntur, aut aliquid iam sonant, significatione futurorum, aut si nihil tale significant, adhuc interponuntur, ut sit unde illa significantia, tanquam sonantia, connectantur.

AVGVSTIN. xiii. lib. contra Faustum cap. 12. & 13. accōmdans illud Hiere. 17. Clamauit perdix, cōgregauit quæ non peperit, faciens diuitias suas nō cum iudicio.

F Perdix. Hæreticus.

Perdix enim, inquit, contentiosum animal, notum est quanta auiditate ipsius contentionis currat laqueū. Non enim disputare amant hæretici, sed quoquo modo separare impudentissima peruicacia, ut congregent, sicut hic dixit, quę nō peperūt. Christianns enim quos maximè Christi nomine seducunt, iam per ipsius Christi euangelium natos inueniūt, & faciunt illas diuitias suas nō sanè cū iudicio, sed cū temeritate incōsiderata. Non enim intelligunt ibi esse ueram & salubrem, & quodammodo germanam atque radicalem Christianam societatem, unde istos separauerunt, quos ad suas diuitias congregarunt. Et quia de talibus dicit Apostolus. Scut enim Ioannes & Mambres restiterunt Moysi: Sic & isti resistunt ueritati, homines mente corrupti, reprobi circa fidem. Sed ultra non proficient. Dementia enim eorum manifesta erit omnibus, sicut & illorum fuit. Sequitur

quitur & hic propheta, & dicit de perdice, qui congregauit quæ non peperit, in dimidio dierum eius dereliquit eum, & in nouissimis suis erit insipiens, id est, qui primo tanquã per pollicitationem & ostentationem excellentis sapientiæ seducebat erit insipiens, cum apparebit, quia dementia eius nota erit omnibus.

CONTRA FAVSTVM LIBRO. xv. Cap. xv.

Per bonũ mihi operatum est mortem. Ergo lex semper bona, siue obsit inanibus gratia, siue prosit plenis gratia, semper est bona, sicut Sol semp̃ est bonus, quia omnis creatura DEI bona, est sine dolentibus oculis sanitas ad uidendum Solem, hoc est, gratia mentibus ad implendam legem. Et sicut oculi sunt non Solis delectatione moriuntur, sed illis ictibus asperis radiorum quibus reuerberati in densiores tenebras pellebantur, Sic anima quæ per charitatem spiritus salua facta est, non iustitię mortua dicitur: sed illi reatui præuaricationi quã lex per literã cũ gratia defuit, faciebat. A

Sol Dei gratia.

Libro xxii. Contra Faustum Cap. vi.

Qui ea quæ nõ intelligunt, reprehendentes, lepram, uel scabiem, uel uerucas legis esse dicunt, promissiuas figuras sacramentorum, similes sunt hominibus, quibus displicent ea, quorum non capiunt utilitatem, uelut si surdus, uidens moueri labia loquentium, tãquam superfluos oris, muta, deformesque repræhenderet, uel si quisquam cęcus laudata sibi aliqua domo, uellet palpando probare, quod dicitur, & parietum leuitatem manu, pertractans, in fenestras conueniret, easque ue ut inconueniẽtes illi ęqualitati, redargueret, cauernasque ruinosa sputaret. B

Reprehendentes q̃ non intelligunt cæci, & surdi.

LIBRO CONTRA DONATISTAS Cap. x.

Non polluunt mali bonos in eodem agro, in eadem area, in eisdẽ pascuis, in eisdẽ retibus cõstituti, quia nõ eis communicant boni sed altari & sacramentis DEI. Communicant autem malis, qui consentiunt, malis factorũ, Scriptum est enim: Non solum qui faciũt, sed qui cõsentiũt faciẽtib'. C

Nõ polluunt mali bonos.

LIB. I. contra Cresconium Cap. I.

D Nec propterea pro patria non est miles armandus, quia contra patriã nõnulli arma sumpserũt. Aut ideo uti nõ debent boni doctiq; medic. ferramentis medicinalibus ad salutem, quia his ad perniciem etiam indocti pessimiq; abutũtur. Quis enim nescit, sicut utilia uel inutilia fuerint ea quæ quæruntur, Ita eloquentiam, hoc est, peritiã facultatemq; dicendi sic esse utilem uel inutilem, ut fuerint utilia uel inutilia quæ dicuntur? Quod nec te ignorare arbitror.

Miles, Arma, Ferramẽta.

CAPITE.v.

E Sicut malignus suasor peccati, etiamsi non persuaserit merito pœnam deceptoris incurrit, ita fidelis iustitiæ prædicator, etiamsi ab hominibus respuatur, absit, ut apud Deũ sui officii mercede fraudetur. Res enim certa fit ad incertũ. Incertum dico nõ primũ facientis, sed animũ audientis. Incertũ est nobis utrũ assensurus sit cui prædicatᷓ ueritas, sed certũ est talibus etiã ueritatẽ predicari oportere, at certũ est fideliter eã prædicãtibus retributionẽ manere, siue suscipiatur, siue spernatur, siue etiã propterea quælibet tẽporaliter, aduersa patiantur, dominus nõ suos certos fecit Apostolos, an essent eorum pacem suscepturi quibus eam prædicarẽt, certos tamen fecit ut eam sine cunctatione prædicarent.

Malign⁹ suasor peccati.

Apostoli Pax.

LIBRO.iii.contra Cresconiũ grammaticum.cap.8.

F Ait Cresconius Dei quidẽ est dare incrementum, sed sicut qui plantat, & rigat, non nisi colonus fidelis, & diligẽs quæritur. Sic etiã ĩ sacramẽto baptismatis, nõ nisi fidelis & iustissimus operarius adhibetur. Quasi uero quod infidelis colonus plantauerit, propter eius infidelitatem, non germinet uis seminis, & fœcunditas terræ cœliq; temperies, hanc efficaciam diuinitus non acceperint? uel ad propagãdos fructus plantatorem uel rigatorem operariam, tantummodo expectetur, qua mente operetur, qua laboret intẽtione, nõ curent, utrum agri dominum fideliter diligat, an sua, non illius lucra conquirat.

Colonus fidelis & ignarus.

CONTRA Cresconium Grammaticum Lib.iiii.Cap.iiii.

G Nollemus quidẽ tanquã a proprii corporis iũctura pcidi sed quãdo tabescẽtis uulneris putrido pestifera plus habet in abscissione solaminis quã in remissione medicaminis, inuenta

uēta est causa salubrior, ne per cūcta mēbra pestilens irrepat uirus, ut cōpendioso dolore natum decedat uulnus *Pestil es uirus.*

LIB. ii contra literas Petiliani cap. xxvi.

Si ueris falsa permisceas, hisdem sepe uestigiis uerum falsitas immitatur, Sic sic hominem simulat pictura uerū quæ colorib. exprimit falsas facies ueritatis. Sic si speculi nitor uultum rapit ut reuocet oculos intuentis, Sic si offert proprios uenientibus uultus, ut ipsa sibimet inuicem faciē uenientis occurrat, tantumque ualet immunda fallacia, ut ipsi se quæ præuident oculi quasi, in altero sese cognoscant. Ipsa quoque umbra cū steteris, imagines geminat, magna ex parte, mēdacio diuidens unitatem. Nunquid ideo uerum est quia figura mentitur? A *Falsitas sub ueri specie. Picturā hominem simulant.*

CAPITE xxiii.

Cum eadem luce & sani oculi perfundūtur, & saucii, istis ad adiumentum est, illis tormentum. Idem cibus alias ualetudines alit, alias lædit. Idem medicamētum hos curat, illos debilitat. Eadem arma alios muniunt, alios impediunt. Eadē uestis, aliis tegumento est, aliis implicamento, Sic & baptismus aliis ualet ad regnum, aliis ad iudicium. B *Lux. Cibus. Medicamentum.*

LIBRO II. CONTRA DVAS EPISTOlas Pelagianorum Cap. VII.

Si quispiā habens duos debitores, & alteri uellet dimittere debitum, alterum exigere, cui uult donat, sed neminem fraudat, nec acceptio personarum est, quando iniquitas nulla est. Alioquin eis qui parum intelligunt, potest acceptio personarum uideri, ubi uineæ dominus operariis, qui unà hora illic opus fecerunt, tantum dedit, quātum illis qui pertulerunt pondus diei & æstus, æquales faciens in mercede, quorum tanta distantia fuerat in labore. An non licet ei quod uult facere? Sicut ergo hic nulla est acceptio personarum, ubi quia alius sic honoratur gratis, ut alius debito non fraudetur, Sic etiam cum secundum propositum DEI uocatur alius, alius nō uocatur, Vocato datur gratuitum bonum, cuius boni est uocatio ipsa principium, non uocato, redditur malum, Quia omnes rei sunt ex eo, quod per unum hominē peccatum intrauit in mūdum. Cui uult miseretur, quē uult indurat. Qui facit aliud uas in honorē, C *In dei uocatione nulla est iniuria.*

D aliud in contumeliam.

IN enchyridio.cap.xxx.

Sicut qui se occidit, utique uiuendo se occidit, sed se occidendo non uiuit, nec seipsum poterit resuscitare, cum occiderit, ita cum libero peccaretur arbitrio, uictore peccato, amissum est liberum arbitrium. A quo enim qs deuictus est, huic & seruus addictus est. Qualis uerò potest esse serui addicti libertas, nisi quãdo eum peccare delectat? Liber est ad peccandum, qui peccati seruus est. Vnde ad iuste faciendum liber non erit, nisi liberatus a peccato, esse iustitiæ cœperit seruus.

Habẽs libertatem sese occidẽdi, sed non reparandi.

Peccator quilibet.

LIB. lxxxiii. quæstionum, quæst. lxxxi.

E De ceruis nonnulli talium cognitionum studiosi scripserunt, cum fretum ad insulam transeunt, pascuarũ gratia, sic se ordinant, ut onera capitũ suorum, quæ gestãt in cornibus, superinuicem portent. Ita ut posterior super anteriorem, ceruice caput collocet. Et quia necesse est unum esse qui præcedens cæteros, ante se non habeat, cui caput inclinet, uicibus id agere dicunt, ut lassatus sui capitis onere & ei succedat, cui ferebat caput, cũ ipse præiret. Ita inuicẽ onera sua portantes, fretũ transeunt, donec ueniant ad terræ stabilitatem. Istam fortasse ceruorum naturã intẽderat Salomon, cum ait: Ceruus amicitiæ & pullus gratiarũ tuarum colloquatur tecũ. Nihil sic probat amicum, quemadmodum oneris amici portatio.

Ceruorũ natura.

DE GENESI ad literam imperfecto cap. v.

F Sicut incãtãdo ĩterpositiones, certis moderatisq; ĩteruallis quãuis uocũ priuationes sint, bene tãtum ordinãtur ab iis qui cantare sciunt, & suauitatis uniuersæ cãtilenę aliq̃d conferunt. Et umbræ in picturis eminentiora, quæq; distinguunt, ac non specie, sed ordine placent. Nam & uitiorum nostrorum non est auctor Deus, sed tamẽ ordinator est, cũ eo loco peccatores constituat, & ea cogit quæ merentur.

Interpositiones & interualla incantis.

Peccata à Deo ordinãtur.

DE Genesi ad literam. vii. cap. x.

Homo peccator bestiis similibus efficitur &c.

LIB. xi. quæst. quæst. lxxxii.

G Sic est in animo beatitudo, ut in corpore sanitas. Quemadmodum

admodum in ipſo corpore alia præcipit medicina, ne bona ualetudo amittatur, alia uerò ut amiſſa recuperatur, Sic in toto ſtatu hominis, alia tunc præcepta data ſint, ne amitteret immortalitatem, alia nunc præcipiuntur, ut eam recipiat. Et ſicut in ualetudine corporis ſi quis præcepti medici quibus eadem bona ualetudo cuſtodienda eſt, non obtẽperando in aliquem morbum inciderit, accipit alia præcepta ut ſanari poſſit, q̃ ſæpe nõ ſufficiũt, ſi talis eſt morbus, niſi adhibeantur à medico quædam adiutoria plerunque aſpera, & dolores importantia, quæ tamen ualent ad recipiendam ſalutẽ. Vnde fit, ut homo quãuis inobtemperans medico, patiatur tamen adhuc dolores, non ſolum de ipſo morbo nondum ſanato, uerum etiam de adiutorio medicinæ, Ita homo per peccatum lapſus in huius uitæ morbidã & calamitoſam mortalitatem, quia primo præcepto obtẽperare noluit, quo ſempiternam cuſtodiret ac teneret ſalutẽ, ſecunda præcepta æger accipit, quibus obtemperans iã quidem non abſurde dicitur iuſte uiuere, ſed tamen moleſtias quas patitur uel de ipſo morbo nondum ſanato, patitur uel de adiumento medicinæ.

Infirmus. *Peccator.* *Adiumenta medicinæ.* *Dei præcepta.*

LIB. quæſt. v. AD OROSIVM quæſt, lii.

A Sicut arca de lignis cedrinis conſtruebatur, ita & eccleſia de ſanctis conſtruitur, Quadratum enim in quacunque parte poſueris, fortiter ſtat, & ſancti quibuslibet tentationib. ſtabiles permanent, non aduerſitatibus, non proſperitatibus cedunt.

Arca ex lignis. *Eccleſia ex sãctis.*

AD OROSIVM.

B Sicut ſolem non uidet oculus niſi in lumine ſolis, Sic uerum & dominicum lumen nõ poterit uidere intelligentia niſi in ipſius lumine, de quo inquit propheta: Domine in lumine tuo uidebimus lumen.

DE lxxxiii. quæſtionibus.

C Vt enim uiſus oculorũ ſi fuerit uitiatus, quicquid uidere non potuerit, adeſſe non putat. Fruſtra enim oculos circumſtat præſens imago rerum, ſi oculis integritas deſit, Ita Deus qui nuſquam deeſt, fruſtra pollutus animus eſt, quẽ uidere mentis cæcitas non poteſt.

Oculus uitiatus. *Animus pollutus.*

DE VERA innocentia.

Sicut

D Sicut oculi exteriores quiddam sunt carnis, ita mens qdda animi, quod in eo secūdum participationē diuinæ rationis excellit, & tunc omnibus moribus eius bene præsidet, cum superna luce radiatur, ut sit in ea lumen uerum quod illuminat omnem hominem uenientem in hunc mundum.

Oculus. Mens.

LIB. quæstionum utriusque testa. quæst. cx.

E Sicut lignum iuxta aquam plantatum ster le esse non potest, ita qui frequenter usu legi Dei studet, non potest eius operis non habere affectum. Lignum dat fructum tempore suo. Omnis plantatio fructum dat tempore competenti: Sic & hic qui legi Dei obtemperat, fructum habebit tempore præfinitio. humore decurrentis aquæ uegetatum lignum, folia cōtinent sua. Sicut ergo lignū auxilio decurrētis aquæ siccitatē non sentit, ita & hic q legi Dei studet, accedēte tentatione, psidio Dei tutus, non amittit, sed acquirit salutem,

Lignum iuxta aquā plantatum. Dei legi studens.

Quæstione, cxx.

F Sicut ferrum nisi usum fuerit, eruginem generat, ita & anima, nisi frequentius diuinis exerceatur lectionibus nascētur illi peccata.

LIB. DE baptis. paruulorum.

G Quomodo præputium per circuncisionem aufertur, manet tamen in eo quem genuerūt circumcisi, quomodo etiā palea quæ opere humano tanta diligentia separatur, manet tamen in fructu, qui de purgato nascitur tritico, ita peccatū quod in parentibus per baptismum est ablatum, manet in eis quos genuerunt.

Præputiū tollit circuncisio.

IN LIB. quæst. uete. & no. test. q. cxxvi.

H Sicut ad comparationem lucernæ tenebræ non tantum obscuræ sed etiam sordidæ sunt, ad cōparationem autē stellarum, lucerna caligo est, ad solis comparationem stellæ nebulosæ sunt, ad Dei autem claritatem, sol nox est, ita quæ ad nos licita & munda sunt, ad Dei autē dignitatem illicita & quasi immunda sunt. Quanq̄ enim bona sint, Dei tamen personæ non competunt Nunquid tunica mediocris hominis quāuis munda, imperatori tamē sordida & illicita est sicut militei & saxonicia senatori?

Quæ nostis quāuis bona, deo nō cōueniunt.

IN LIP. qui inscribitur SPECVLVM PECCATORVM.

Vt thus nõ redolet nisi ponatur in igne, nec uirtus syna- A
pis sentitur, nisi conteratur in lapide, Ita nulla sacræ scriptu- *Thus.*
ræ sententia uim suam declarat, nisi cocta in corde. *Sinapis.*

ENCHIRIDIO ad Laurentium.

Sicut enim morbis ac uulneribus corrumpũtur corpora, B
quæ sunt priuationes boni quod dicitur sanitas: Ita & ani- *Vulnera,*
morum quæcũque sunt uitia, naturalium sunt priuationes *uitia.*
bonorum.

SERMONE. ccxxxi. de ebrietate cauenda. C

Corpora nostra terrena sunt. Quomodo pluuia nimium *Pluuia*
grandis & diuturna si fuerit, terra confunditur, & in lutum *spiritua-*
resoluitur, ut nulla in ea cultura possit fieri. Sic & caro no- *lis potus.*
stra, quando abundantiori potu fuerit inebriata, nec spiri-
talem culturam accipere, nec fructus animæ necessarios po- *Agger,*
terit exhibere. Et ideo, quomodo omnes homines, sufficien- *corpus.*
tem pluuiam in agris suis accipere desiderant, ut & culturã
ualeant exercere, & de fructuum ubertate gaudere: Ita &
in agro corporis hinc tamẽ deberent bibere, quod oportet,
ne nimia ebrietate ipsa corporis terra, uelut in paludem cõ-
uersa, magis uermes & serpentes uitiorum generare, quàm
fructus bonorum operũ possit afferre. Omnes .n. ebriosi ta-
les sunt quales paludes, uidentur serpentes, sanguisugæ, na- *Serpẽtes,*
scuntur ranæ, & diuersa genera uermium, quæ magis hor- *sanguisu-*
rorẽ possunt generare, quàm aliquid, quod ad uictum pro- *gas, & ra-*
ficiat, exhibere. Herbæ quæ in ipsis paludibus uel circa ri- *næ.*
pas eorum nasci solent, nihil utilitatis habere uidentur, in *Ebriosi.*
tantum ut annis singulis incendio concrementur: Ita quod
de ebrietate nascitur, igni præparatur.

Ebriosi peiores animalibus. Cum enim illa amplius, q̃ eis
opus est, bibere nolunt isti, & duplum, & triplum, quàm eis
expedit, potum accipiunt.

Ebrietas est quasi puteus inferni, quoscunque susceperit, *Puteus in-*
iam si digna subuenerit pœnitẽtia, & emendatio subsecuta, *ferni.*
ita fortiter sibi uendicat, ut eosdem ipsos de inferni tene- *Ebrietas.*
broso puteo, ad charitatis uel sobrietatis lucem redire non
permittit, sine pœnitentia.

DE SCALA PARADYSI.

Spiritus sapientiæ solus dat uerã sapientiam & sapidam D
facit

facit scientiam, quæ cum alicui inest, inæstimabilis sapor iucundat & reficit, & de illa dictum est, Sapientia non intrat in maleuolam animam, hæc autem à solo Deo est: & sicut officium baptizandi dominus concessit multis, potestatem uerò & auctoritatem ĩ baptismo remittẽdi peccata, sibi soli retinent, unde Ioãnes antonomastice & discretiue de eo dixit, Hic est qui baptizat in spiritu sancto, Ita de eo possumus dicere, Hic est qui sapientiæ saporum dat, sapidam animæ facit scientiam, sermo datur si quidem multis, sapientia paucis, quã distribuit dominus cui uult, & quomodo uult.

Sermone de Pascha.

E Hac locutione dictum est scientia inflat, quid est scientia inflat? scientia damnata est? sed quoniam adiunxit, charitas uerò ædificat, quomodo ibi adiunxit, spiritus uiuificat, dedit intelligi, litera sine spiritu occidit, spiritus uiuificat, & impleri literam facit, sic scientia sine charitate inflat, charitas cum scientia ædificat.

Spiritus uiuificat.

De decem Chordis. Cap. xi.

F Noli illa contemnere, quia minora sunt. sed tũc quia plura sunt. Attendite fratres mei minuta sunt, non sunt magna, non est bestia quasi leo, ut uno morsu guttur frangat: sed bestiæ plerunque minutæ multæ necant. Si proiiciatur quisquam in locum pulicibus plenum, nũquid non moritur ibi? Non sunt quidem maiores sed infirma est natura humana, quæ etiam minutissimis bestiis interimi potest, Sic & modica peccata attendite, quia modica sunt, & cauete, quia plura sunt. Quã minutissima sunt grana arenæ si arenæ amplius in nauim mittãtur, mergunt illam ut pereat. Quam minutæ sunt guttæ pluuiæ, nonne flumina implent, & domos deiiciunt? Ergo ista nolite contemnere.

Arenæ grana, et guttæ pluuiæ, peccata modica.

Formica. Quemadmodũ formica æstate colligit unde in hyeme pascatur, Sic unusquisq; Christianus in rerum tranquillitate quam significat æstas, colligat uerbũ Dei, ut in aduersitate & tribulationibus, quæ hyemis nomine significatur, habeat unde spiritualiter uiuat.

LIB. iiii. Confess. cap. xiiii.

G Ecce ubi iacet anima infirma, nondum hærens soliditati

ueritatis. Sicut auræ linguarum fluerint a pectoribus opinātium, Ita fertur & uertitur, torquetur, retorquetur & obnubilatur ei lumē, & nō cernitur ueritas, & ecce ē ante nos. *Auræ linguarum.*

LIB. v. CONFESS. Cap. vi.

A Iam ergo abs te didiceram, nec eo debere uideri aliquid uerum dici quia eloquēter dicitur, nec eo falsum, quia incōposite sanant signa labiorum. Rursus nec ideo uerū, qa im polite enunciatur, nec ideo falsum, quia splendidus sermo est: sed perinde esse sapientiā & stultitiam, sicut cibi utiles & inutiles. Verbis autem ornatis & inornatis, sicut uasis urbanis & rusticanis, utrosque cibos posse ministrari.

LIB. confess. vi. Cap. iiii.

B Sicut euenire assolet, ut malum medicum expertus etiā bono timeat se committere, Ita erat ualetudo animæ meæ, quæ utiq; nisi credendo sanari non poterat, & ne falsa crederet, curari recusabat, resistens manibus tuis, qui medicamente fidei confecisti, & sparsisti super morbos orbis terrarum, & tantum illis auctoritatem tribuisti. *Expertus malū medicum, timet ēt bono se committere.*

LIB. confessio. viii cap. iii.

C Et quantò maius periculum fuit in prælio, tantò maius est gaudium in triumpho. Iactat tempestas nauigantes, minaturque naufragium, omnes futura morte pallescūt. Tranquillatur cœlū, & mare, & exultāt nimis, quoniā timuerūt nimis. Aeger est carus, & uena eius malum renūciat, omnes qui eum saluum cupiunt, ægrotāt simul animo. Fit ei recte, & nōdū ambulat pristinis uiribus, & fit iā tale gaudiū, quale nō fuit cū antea saluus & fortis ābularet. Easq; ipsas uoluptates humanæ uitę ēt nō inopinatis, & pręter uoluntatē irruētibus, sed institutis & uoluntatis molestiis homines acquirunt. Edēdi & bibēdi uoluptas nulla est, nisi pręcedat esuriendi & sitiēdi modestia. Et ebriosi quędā salsiuscula comedūt, quo fiat molestus ardor, quem dū extinguit potatio, fit delectatio. Et institutū est, ut etiā pactæ sponsæ nō tradatur statim, ne uilē habeat maritus datam, quā non suspirauerit sponsus dilatam. Hoc in turpi & execrāda lætitia, hoc in ea quæ cōcessa est & licita est, hoc in ipsa sincerissima honestate amicitiæ, hoc in eo q mortuus erat & reuixit, perierat & inuentus est. Vbiq; maius gaudium molestia maiore pręcedit. *Quanto grauiora sūt mala quæ superauimus. Tāto maiora erūt euasisse gaudia.*

ditur. Quid est hoc domine Deus meus, cũ tu in æternũ tibi tuipse sis gaudium, & quędã de te circa te semper gaudeãt!

LIB. confess. VIII. Cap. v.

D

Dormiẽs. *Vigilans.* *Torpor.*

Et sicut nemo est qui dormire semper uelit, omnique sano iudicio uigilare præstat, differt tamen plerunque homo somnium excutere, cum grauis torpor ĩ membris est, eumque iam displicentẽ carpit libentius, q̃ uis surgẽdi tẽpus aduenerit; Ita certum habebam esse melius tuę charitati me deri, quã meę cupiditati cedere. Sed illud placebat, & uincebat, hoc licebat, & hoc uĩciebat. Nõ.n. erat quod tibi responderẽ, dicẽti mihi: Surge q dormis, exurge à mortuis, & illuminabit te Christus, & undique ostẽdẽti uera te dicere, non erat omnino qd respõderẽ ueritate cõuict⁹, nisi tãtũ uerba lẽta & somnolẽta. Modo ecce modo siue paululũ. Sed modo & modo non habebat modũ, & sine paululũ in lõgum ibat.

LIB. x. confess. Cap. xxxI.

E

Sumãtur alimenta ut medicamenta.

Hoc me docuisti, ut quemadmodum medicamenta, sic alimẽta sumpturus accedã. Sed dũ ad queitẽ facietatis ex indigẽtiæ molestiæ transeo, in ipso transitu insidiatur mihi laqueus cõcupiscẽtię. Ipse enim trãsitus uoluptas esset, nõ est alius qua trãseatur, q̃ quo trãsire cogit necessitas. Et cũ salus sic causa edẽdi & bibendi, adiungit se tanq̃ pedissequa periculosa iocũditas, & plerunq; pręire conatur, ut eius causa fiat, qđ salutis causa me facere uel dico, uel uolo, nec idẽ modus utriusq; ẽ, Nã quod saluti satis est, delectationi parũ est.

DE VERA religione.

F

Febris. *Peccatũ.*

Defectus autẽ iste, qui peccatũ uocatur, si tãq̃ febris inuitũ occuparet, recte iniusta pœna uideretur, quæ peccantẽ cõsequitur, & quæ dãnatio nũcupatur. Nũc uero usq; adeo peccatũ uolũtarium malũ est, ut nullo modo sit peccatũ, si non sit uoluntariũ. Et hoc quidem ita manifestũ est, ut nulla huic doctorum paucitas nulla indoctorũ turba dissentiat.

Sicut enim ipsa rerum natura maior est auctoritas unius ad unũ omnia redigenti, nec in genere humano multitudinis ulla potẽtia est, nisi cõsentientis id est, unum, sentiẽtis. Ita in religione qui ad unum uocant, eorũ maior & fide dignior esse debet auctoritas.

Veritas.

Vt enim ueritate sunt uera, quæ uera sunt, Ita similitudine

dine similia sunt, quęcunque similia. Vt ergo ueritas forma uerorum est, ita similitudo forma similium.

Atq; ut in corpore dicebamus aliud esse morbos, & uulnera curare, quod pauci homines bene facere possunt, aliud autem famem sitimq; sopire, & cætera in quibus subuenire hominem homini uulgo passimq; cõceditur, Sic in animo sunt quædã, in quibus excellentia illa & rara magisteria nõ admodũ desiderantur, ut cũ hortamur & monemus, ut hęc ipsa indigentibus exhibeantur, quæ corpori exhibenda esse diximus, Cũ enim hæc facimus, ope subuenimus corpori. Sunt uero alia quibus multimodi uariiq; morbi animarũ magna quadam & ineffabili ratione sanantur. Quæ medicina nisi diuinitus populis mitteret, nulla spes salutis esset: tam immoderata transgressione peccantibus. *Similitudo.*

Quisquis negat ideo utrunq; testamentum ab uno Deo esse posse, quia non eisdem sacramẽtis tenetur populus noster, quibus Iudei tenebantur, uel adhuc tenetur, potes dicere non posse fieri, ut unus paterfamilias iustissimus, aliud imperet eis quibus seruitutem duriorem utilem iudicat, aliud eis, quos in filiorum gradum adoptare dignatur. Si autem precepta uitę monent, quòd minora in ueteri lege sunt, in Euangelio maiora, & ideo putantur non ad unum deum utraque pertinere, potest qui hoc putat, perturbari, si unus medicus alia per ministros suos imbecillioribus, alia per semetipsum ualentioribus pręcipiat, ad reparãdam uel obtinendam salutem. Vt enim ars medicinę, cum eadem maneat, neque ullo pacto ipsa mutetur, mutat tamen præcepta languentibus, quia mutabilis est nostra ualetudo. Ita diuina prouidentia, cũ sit ipsa oĩno incõmutabilis, mutabili tamen creaturæ uariæ subuenit, & pro diuersitate morborum, aliis alia iubet, uetat, ut à uitio unde mors incipit, & ab ipsa mortem ad naturam suam & essentiam, ea quæ deficiunt, id est, ad nihilum tendunt, reducat & firmet. *Vtrũque testamentum.* *Ars medicinæ.* *Diuina pͣuidentia.*

LIBRO DE fide & symbolo. Cap. IX. A

Cum de fonte interrogati, nõ possumus dicere, quod ipse sit fluuius, nec de fluuio interrogati possumus dicere quod sit fons, & rursum potionem quæ de fonte uel fluuio est, *Fluuius. Fons, & Potio.*

S. Trinitas. nec fluuiũ, nec fontem possumus appellare, tamen in hac TRINITATE, aquã nominamus. Nã si quæro in fonte aqua sit? respondet aqua. Et si quæramus utrum aqua in fluuio, nihil aliud respõdetur, & in illa potione nõ potuit esse *Arbor. Radix. Robur.* alia rũsio, nec tñ eas tres aquas, sed unã dicimus. Sicut ĩ arbore radix nõ est nisi radix, nec robur nisi robur, nec ramos nisi ramos possumus dicere. Non enim id quod dicĩ radix potest dici robur & rami, nec lignũ quod pertinet ad radicẽ, potest alio etiam transitu, nunc in radice esse, nunc in arbore, nunc in ramis, sed tantummodo in radice, cum illa regula nominis maneat, ut radix lignum sit, & robur lignũ, & rami lignũ, nec tamen tria ligna dicantur, sed unum. Aut si hæc habeant aliquam dissimilitudinem, nõ possit nõ absurde, tria ligna dici propter firmitatis diuersitatẽ. Illud cer*Tria pocula.*te omnes concedũt, si ex fonte tria pocula repleanĩ, posse dici tria pocula, tres aũt aquas non posse dici, sed oĩno unã aquã, quanquam de singulis poculis interrogatus, in quolibet horum aquam esse respondeas, quamuis nullus trãsitus fiat, sicut de fonte, in flumina dicebamus. Hæc aũt propter illius diuinæ naturæ similitudinem, sed etiam propter uisibilium unitatem, corporalia exempla data, ut intelligatur fieri posse, ut aliqua tria, non tamen sigillatim, sed etiã simul, unum singulare nomen obtineant.

B CAPITE 4.

Solis radij. Dei uerbum. Solem radiis per cloacam, fœtores, & quæq; horribilia usquequaque diffundi uidemus, & in his operari secũdum naturam suam, nõ tamen inde aliqua contaminatione sordescere, cũ uisibilis lux, uisibilibus sordibus sit natura coniũctior, quãtominus poterat pollui uerbũ Dei, non corporeũ neq; uisibile, de fœminæ corpore, ubi humanã carnem suscẽpit cũ aĩa & spiritu, quibus interuenientibus habitat maiestas uerbi, ad humani corporis fragilitatem secretius?

LIBRO de prædest. sancto. cap. 8.

C Sicut integre loquimur cum de aliquo, qui in ciuitate solus est, dicimus, omnes iste hic literas docet, non quia omnes discunt, sed quia nemo nisi ab illo discit, quicunq; ibi literas discit, Ita recte dicimus, oẽs deus docet ad Christũ uenire, nõ quia omnes ueniũt, sed quia nemo aliter uenit

cur

cur omnes non doceat, Apost. aperuit, quantum aperiendū iudicauit, quia uolens ostendere iram, & demonstrare potētiam suam, attulit in multa patiētia uasa iræ suę, quæ perfecta sunt, in perditionem, & ut notas faciat diuitias gloriæ suæ, in uasa misericordię quæ præparauit gloriam.

LIB. VI. De quæstionib. Contra paga. Quæst. III.

A Quemadmodum unus atq; idem homo, si deo mane aliquid offerat, aliud uespere, pro congruentia diuini temporis, non Deum mutat, non religionem, sicut nec salutē, quæ alio modo alio uespere salutat: Ita ī uniuerso tractu seculorum, cum aliud oblatū est antiquis sanctis, aliud ab iis, qui nunc sunt, offertur, nū humana præsumptione, sed auctoritate diuina temporibus congrua sacra mysteria celebrātur. Non Deus aut religio commutatur.

Temporū diuersitati alia & alia congruunt sacramēta.

LIB. DE SALVTAR. DOCVmentis, Cap. IX.

B Recognoscamus & recogitemus quali honore nobis Dei legatio accipienda. Quid si legatio à rege, aut à iudicibus ad nos uenire? Nūquid nō mox aliis curis posthabitis, prōpta uolūtate, & cum omni deuotione literas acciperemus, & legentes implere satageremus? Ecce de cœlo, rex regū, & dominus dominātium, imò & redēptor noster per Prophetas & Apostolos dignatus est nobis dirigere literas suas, nō ut aliquod seruitium sibi necessarium demant, sed quę ad salutem & gloriam nobis prodesse possint, innotescat.

Dei legâtio.

LIB. De duabus animabus contra Manichęos. Cap. V.

C Nonne omne quod laudamus, omni quod uituperamus est anteponendum? Neq; enim quia laudo purgatissimum plūbū, ob hoc illud uituperādo auro, pluris æstimo. In suo ēm genere quidq; considerandum est. Improbo iuriscōsultū multas leges ignorantem, sed eum tamen probatissimò sutori sic præfero, ut ne comparandum quidem repręhēdo.

Iurisconsultus Sutor Cythara.

DE DOMINI INCARNATIONE contra Iudæos.

D Cytharam respice, ut musicum melos sonis dulcibus reddat, tria pariter adesse uidentur: Ars, manus; chorda & tamen

mẽ unus sonus audit Ars dictat, manus tãgit, chorda reso nat, tria pariter operantur: sed sola chorda resonat. Nec ars nec manus sonũ reddũt, sed cũ chorda pariter operãtur: Sic nec pater, nec spiritus S. susceperũt carnẽ, & tamẽ cũ filio pariter operãtur Sonum sola chorda excutit, carnem solus Christus accepit. Operatio in tribus constat. Sed quomodo pertinet ad solam chordam soni redditio: Sic pertinet ad solum Christum carnis humanæ susceptio.

LIB. DE BONO CONIVGALI CAP. XV. & item in libro de Virgini.

E

Cibus ad salutẽ hominis, cõcubitus ad salutẽ humani generis.

Iustus quamuis cupiat dissolui, & esse cũ Christo, tamen sumit alimentum, nõ cupiditate uiuendi, sed officio cõsulẽdi, ut maneat, quod necessarium est propter alios, Sic misceri feminis iure nuptiarum officiosum fuit sanctis uiris, nõ libidinosum. Quod enim est cibus ad salutem hominis, hoc est concubitus ad salutem humani generis.

IBIDEM CAP. XXI.

F

Cœlibatus.

Sicut non est impar meritũ patiẽtiæ in Petro, qui passus & in Ioanne qui passus non est: Sic non est impar meritum cõtinẽtiæ in Ioãne qui nullas expertus est nuptias, & in Abraham qui filios genuit Nam illius cælibatus, & istius connubium pro temporum distributione Christo militauerũt.

DE NVPTIIS ET CONCVPISCENTIA, ad Valerium Cap. XXXIIII.

G

Lãguor. Mala ualetudo.

Vnde illo magno peccato primi hoĩnis, natura ibi nostra in deterius commutata non solum facta est peccatrix, uerũ etiam genuit peccatores. Et tum ipse languor quo bene uiuendi. Virtus periit, non est utiq; natura, sed uitium. Sicut certè male in corpore ualetudo, non est ulla substantia uel natura, sed uitium. Et licet non semper, tamen plerumque malæ ualetudines parentum ingenerantur quodãmodo, & apparent in corporibus filiorum.

LIBRO DE CATHECHIZANDIS RVDIbus. Cap. IIII.

Flagitiosi et sordidi amores.

Si in ipsis flagitiosis & sordidis amoribus uidemus, nihil aliud eos agere q̃ amari uicissim uolũt, nisi documẽtis, qbus ualeant, aperiant & ostendant, quantum amant eamq; imaginem iustitię prætendere affectant, ut inuicem sibi reddi

quodam

quodāmodo flagitent ab eis animis, quos illi celebrare moliuntur, ipsique ardentius æstuant, cum iam moueri eodem igne illas mentes, quas appetunt, sentiunt. Si ergo & animus qui torpebat, cum se amari senserit, excitatur, & qui iam feruebat, cum se redamari didicerit, magis accenditur, manifestum est nullam esse maiorem causam, quàm uel inchoetur, uel augeatur amor, quàm cum se amari agnoscit, qui nondum amat, aut redamari se uel posse sperat, uel iam probat, qui iam prior amat. Et si hoc in turpibus amoribus quātò plus in amicitia? Quid enim aliud cauemus in offensione amicitiæ, nisi ne amicus arbitretur, quòd eum uel nō diligimus, uel minus diligimus, quàm ipse nos diligat?

DE TRINITATE III. Cap. IV.

A Sicut Amalech restitit filiis Israel, ne intrarent in terram promissionis: Sic nobis diabolus, sed uincitur quando manus in crucis modum extendit Moses, id est, Christus in cruce.

Amalech Diabolus.

LIB. IX. De Trinit. Cap. IIII.

B Non sicut ex uino, aqua, melle, una fit potio, & singula per totum sunt, & tamen tria sunt, nulla enim pars est potionis, quæ non habeat hæc tria, non enim iuncta, uelut si aqua & oleum essent, sed omnino commixta sunt, & substātiæ sunt omnes, & totus ille liquor, una quædam est, ex tribus confecta substantia. Tale aliquid arbitrādum est esse simul hęc tria, mentem, amorem, notitiam, sed nō unius substantiæ sunt aqua, uinum & mel, quamuis ex eorum commixtione fiat una substantia potionis.

Vinum, aqua, & mel.

LIB. De Trinitate XV. Cap. XIX.

C Sicut corpus carnis nihil est aliud quàm caro: Sic donū Spiritus S. nihil est quam Spiritus S.

Corpus carnis.

LIB. De Spiritu & Littera.

D Neque qui laudat beneficium medicinæ, prodesse morbos dicit & uulnera, à quibus illa hominem sanat, sed quanto maioribus medicina laudibus prædicatur, tāto magis uituperantur & horrētur uulnera, & morbi à quibus liberat, quæ ita laudatur Sic & laus & prædicatio gratiæ, uituperatio & damnatio est delictorum.

Laus & præconiū.

LIBRO Meditationum. Cap. XXXV.

E Discernis hoc rectum & iustum esse domine Deus, ut huius seculi, noctis & tenebrarum, præstantiori desiderio uirtute atque studio, diligāt & querāt perituras diuitias & fugitiuos honores, quam nos serui tui diligamus te Deum nostrum, ꝑ quē facti & redempti sumus. Si enim homo hominem tanta diligit dilectione, ut alter alterum eis patiatur abesse. Si sponsa sponso tanto cōglutinatur mentis ardore ut præ magnitudine amoris, nulla ꝑfrui ualeat requie, chari sui absentiam, non sine magno mœrore ferens. Qua ergo dilectione, & quo studio, quo feruore, anima quam desponsasti tibi fide & miserationibus debet diligere te uerum Deū & pulcherrimū sponsum, q nos sic amasti & saluasti, qui pro nobis tot & talia fecisti? Amor tuus suauis & quietus est. Nā pectora quæ possides, dulcedine, & suauitate, & tranquillitate reples. Et contra amor seculi, & carnis, anxius est & perturbatur, animas certè quas ingreditur, quietas esse non patitur. Semper enim suspicionibus uariisq; timoribus solicitat eas.

Temporales diuitiæ pro cælestibus contemnēdæ.

DE CONVENIENTIA X. PRAECEPTOR. & x. Plagarum. Cap. 11.

F Quæ est ista secunda plaga Ranæ in abundantia? In ranis hæretici intelliguntur atque philosophi. Habes cōgruēter signatam philosophorum uel hæreticorum prauitatem si consideres ranarum loquacitatem. Ranæ sunt clamantes in paludibus limosis per superbiam, & inanes contentiones strepitum uocum habere possunt, doctrinam ueræ sapiētiæ non possunt insinuare. Qui enim Christianæ ueritati cōtradicunt, & in sua uanitate decepti, ranæ sunt tædium afferētes auribus, non cibos mentibus.

Ranæ. Philosophi, et hæretici.

De Rectitudine Catholicæ conuersationis.

G Sicut nullum in uulnere ualet medicamentū, si sit intus ferrum: Ita nihil proficit illius oratio in cuius pectore mortiferum uersatur odium.

LIB. DE HONESTATE MVlierum. Cap. v.

H Quomodo si aliquis carbones apprehenderit, si cito eos proiecerit, nihil ei nocebunt, si uero diutius tenere uoluerit sine uulnere abire non poterit: Ita & qui ad concupiscēdū,

oculorum defixerit intuitum, & libidinis malum in corde suscipiens, morari in corde suo permiserit, excutere à se sine animæ plaga nō poterit. Ideo iugiter clamemus cū Propheta: Oculi mei semper ad dominum.

LIBRO de Salutaribus documentis Cap. XXXIIII.

Ne quæso permittamus in nobis cogitationes prauas, ne tanquam minima negligamus, quia q minima spernit, paulatim defluit. Nō spernamus morsum serpentis, ne uenenū eius aspergatur in corda nostra, quia quamuis uenenū uita sit serpentis, tamē mors est hominis. Abscindamus uirgulta spinarum de agro cordis nostri, ne defigant in nobis altas radices. Cor nostrum ager est domini Iesu Christi, excolamus eum cœlestibus disciplinis, & non sinamus in agro tanti imperatoris seminari zizania, sed cūctis floribus uirtutū decoremus, quia his delectatur. A *Venenū. Cogitatiōes prauæ eradicandæ.*

DE AGONE Christiano. Cap. XVIII.

Nesciunt enim quomodo substantia dei administrans uniuersam creaturam, īquinari omnino nō possit. Et tamē prædicāt istū uisibilē solem, radios suos & per omnes feces, & sordes corporum spargere, & eos mundos & synceros ubique seruare. Si ergo uisibilia munda uisibilibus mūdis cōtingi possunt, & non inquinari, quantò magis inuisibilis & incōtaminabilis ueritas, per spiritum animam, per animā corpus suscipiens, toto homine assumpto, ab omnibus eū infirmitatibus nulla sui contaminatione liberauit? B *Solis radij nō polluti. Chr. Fluit in assumēdo hominem.*

DE PRAESENTIA Dei ad Dardanum Cap. VIII.

Sicut autē nec ab illo abest, ī quo nō habitat, totus adest, quamuis eum ille non habeat, ita & illis in quo habitat, totus est præsens, quamuis eum non ex toto capiat. Neque enim ad habitādum diuidit se per hominum corda seu corpora, aliā sui partem huic tribuens, illi aliam, sicut lux ista per aditus & fenestras domorum, sed potius si quemlibet sonū quum corporea res sit, ac transitoria, surdus non capit, surdaster nō tantum capit, atque in iis qui audiunt, quū pariter ei appropinquet, tanto magis alius alio capit, quanto est acutioris, tanto autem minus, quanto est obtusioris C *Lux et sonus. Deus.*

auditus, quum ille nõ uariè magis minusue insonet, sed ĩ eo loco, in quo sunt, oĩbus æqualiter p̄esto sit, Quãtò excellẽtius Deus natura incorporea, & immutabiliter uiua qui nõ sicut sonus per moras temporum tendi & diuidi potest, nec spacio aerio tanquam loco suo indiget, ubi p̄esentibus præsto sit, Sed ęterna stabilitate in seipso manẽs totus adesse rebus omnibus potest, & singulis totus q̃uis in q̄bus habitat habeãt eũ pro sua capacitatis diuersitate, alii amplius, alii minus, quos ipse sibi dilectissimum templum ędificauit.

LIBRO QVAESTIONVM VETERIS ET *noui testamenti, quæstio.* X L I X.

D *Mundãs aqua sordes, spiritus à peccatis liberans.* Sicut sordes corporeas aqua ita spiritus animam abluit à peccatis. Et mox ibidem. An ergo dominus ad Nicodemũ suadendo illi, Spiritus ubi uult spirat, & uocem eius audis, sed nescis unde uenit, aut quo uadat, Sic est omnis qui renascitur ex aqua & spiritu sãcto, ut quomodo uox aduenientis spiritus, id est uenti auditur quidem, non autẽ uidetur, sicut dictũ est, Sic & ratio baptismi. Auditur quod dicatur, tamẽ quomodo per spiritũ fit non uidetur, auditur tamẽ cũ quid futurum est, ab eo qui uerba insinuat, prædicatur, & ut fieri credatur quod auditur, non tamen ratio facti reddatur.

DEI VERA innocentia.

E *Regeneratio. Lucis nitor.* Regenerationis gratiam ita etiam ii minuũt, qui eius dona nõ seruãt, sicut lucis nitorem loca immũda nõ possunt.

L I B. iii. contra Donatistas de baptismo cap. x.

An uerò solis, uel etiam lucernæ lux, quum per cœnosa

F diffunditur nihil inde sordiũ contrahit, & baptismus Christi potest cuiusquam sceleribus inquinari?

L I B. iiii. DE Baptis. cõtra donatist cap. I.

G Ita fit, ut quum paradisi aqua sit extra paradisum beatitudo tamen nõ sit nisi intra paradisum. Sic ergo baptismus Ecclesiæ potest esse extra Ecclesiam, munus autem bonę uitę, & beatę non nisi intra Ecclesiam reperitur.

H CAP. xxiiii.

Abrahæ circũcisio Sicut ergo in Abraham p̄cessit fidei iustitia, & accessit circuncisio, signaculum iustitię fidei, Ita in Cornelio præcessit sanctificatio spiritualis in dono spiritus S. & accessit sacramẽtum regenerationis in lauacro baptismi. Et sicut in

Isaac qui octauo suæ natiuitatis die circuncisus est, præcessit signaculum fidei iustitiæ. Et quoniam patris fidem imita tus est, sequuta est in crescente ipsa iustitia: Ita & baptizatis infantibus præcedit regenerationis sacramentum, & si Christianam tenuerint pietatem, sequitur etiã in corde conuerso, cuius mysterium præcessit in corpore.

LIB. De Gratia noui testamenti. A

Quemadmodũ in ipsis corporibus quæ inferiora sunt, sicut terra, & aqua, & ipse aer, meliora fiunt participatione melioris, id est, quum luce illuminantur, & feruore uegetãtur, Sic incorporeę naturæ rationalis ipsius creatoris fiunt participatione meliores, quum ei cohærẽt purissima & sanctissima claritate. *Participatio melioris meliora.*

B Spiritus sanctus est patris & filii amor & connexio, ad ipsum pertinet societas, qua efficimur unum corpus unici filii Dei. Sicut enim unũ corpus hominis multis cõstat membris, & uegetat omnia membra una anima, faciens in oculo ut uideat, in aure ut audiat, & sic in cęteris: Ita Sanctus mẽbra corporis Christi, quod Ecclesia continet & uegetat. Et sicut humani corporis membrum præcisum formã quidem qua membrum sit cognoscitur, retinet, sed nequaquã Spiritus sequitur, quo præter unitatem corporis, uiuat: Sic quicunque a prædictæ pacis unitate diuisus est, sacramentũ quidem tanquã formam retinet, sed spiritu præter unitatẽ non uiuit. Frustra ergo foris de forma gloriantur, nisi intus spiritu uegetentur. *Membrũ uiuisum à corpore. Præcisus ab Ecclesia.*

DE BAPTISMO.

C Est unitas Ecclesiæ quę latè patet in sacramentorum omnium societate & communione, quæ cõplectitur cum granis etiam paleas, quando eas corporaliter mixtas ita patitur, tu neque illas iuste uites, neque ab illis iusti uitẽtur: Sic sunt in Ecclesia homines mali, ut in corpore humano humores mali, qui interdum exeunt ex corpore.

De Natura & gratia, Cap. XVIII. D

Sicut enim oculus corporis etiam plenissime sanus, nisi cũ candore lucis adiutus, non potest cernere. Sic homo etiã perfectissime iustificatus, nisi æterna luce iustitiæ diuinitus adiuuetur, recte non potest uinci. *Candor lucis.*

AD IVLIAN. COMITEM DE perfecta iustit.

E Quemadmodum serpentis quoddam genus cũ ita ad bibēdum, priusquam ad fontem uenit, omne uenenum euomit, Ita Christianus cum ad orandum accedit, omnem iracundiam & odium proximi deponat.

Serpens.

LIBRO 1. ad Simplicia. quæst. 2.

F Non cum ferueat calefacit ignis sed quoniã feruet. Nec ideo bene currit ut rotunda sit, sed quia rotunda, Sic nemo propterea bene operatur ut accipiat gratiam, sed quia accepit.

Ignis.

DE SPIRITV & litera ad Marcellum Cap. 4.

G Sed ubi sanctus non adiuuat spiritus, inspirans pro concupiscentia mala concupiscentiam bonã, hoc est, charitatẽ diffundens in cordibus nostris, profecto illa lux quamuis bona, auget prohibendo desiderium malum. Sicut aquę impetus si in eam partem non cesset influere, uehemẽtior fit obice proposito, cuius molem cum euicerit, maiore cumulo præcipitatus, uiolentius per prona peruoluitur.

Aquæ impetus desideriũ malum.

CAPITE xxviii.

H Sicut non impediunt à uita æterna iustum quędam peccata uenialia, sine quibus hæc uita non ducitur, Sic ad salutem æternam nihil prosunt impio aliqua bona opera, sine quibus difficillime uita cuiuslibet pessimi hominis inuenitur. Veruntũ sicut in regno Dei uelut stella ab stella in gloria differunt sancti, Sic & in damnatione pęnæ sempiternę tolerabilius erit Sodomæ, quàm alteri ciuitati, & erunt quidam duplo amplius quibusdam gehennæ filii.

Venialia non impediũt sanctos.

I IN PROL. De fide ad Petrum.

Tale quippe est, ut sine uera fide quisq; uelit deo per cõtemptum seculi placere, quale si quisquam tendens ad patriam, in qua se scit beate esse uicturum, relinquat itineris rectitudinem, & improuidus sectetur errorem, quo nõ ad beatam ciuitatem perueniat, sed in præcipitium cadat, ubi non gaudium peruenienti datur, sed cadenti interitus inferatur.

Patria. Rectum iter.

IN Regula clericorum.

Si

Si enim frater tuus uulnus habeat in corpore qđ uult occultari, cum timet secari, nonne crudeliter a te sileretur, ac misericorditer indicaretur? Quanto ergo potius debes manifestare crimen, ne deterius putrescat in corde. A *Vulnus fratris misericorditer indicandum.*

AD Eremitas in sermone de prudentia.

Prudentia te docet, ut in cunctis semper idem sis tam in prosperis, quam in aduersis. Sicut manus quæ eadem est & quum in palmam extenditur & in pugnam restringitur. B *Prudētia Manus.*

Libro Medit. Cap. xxii.

Scripturarū sanctarū amœna prata ingredior, uiridissimas sententiarum herbas exarando carpo, legendo comedo, frequentando rumino, atq; congregando tandem, finalta memoriæ sede repono. ut tali modo dei dulcedine gustata, minus istius miserrimę amaritudinis sentiam. C *Scripturarum dulcedo.*

IN Ioannem Tractatum. v.

Si superbus fuerit minister, cum diabolo computatur, sed non contaminatur donum Christi quod per illū fluit, purum est quod per illum transit, liquidum est uenit ad fertilem terram, puta quia ipse lapideus est, quia ex aqua fructum ferre non potest, per lapideum carnalem transit quo ad areolas. in canali lapideo nihil generans, sed tamen hortis plurimum fructum affert. Spiritualis enim uirtus sacramenti ita est, ut lux, & ab illuminandis pura excipitur, & si per immundos transeat, non inquinatur. D *Spiritualis uirtus* *Lux.*

Tractatu. xvii.

Tales sumus quasi lippientes, cum producātur ad uidendū lumen, si forte antea uisum omnino non habebāt, & recipiunt eundem uisum, per diligentiam medicorū utcunq; reparare, & cū probare uult medic⁹, quātū salutis eis accesserit, tentat & eis ostendere, quod uidere desiderant, & non poterant. Et cū uiderint fulgorē, in ipso reuerberātur quodammodo, & rńdent medico demonstranti: Iam iam uidi sed uidere nō possū: Quid ergo facit medicus? Reuocat ad solita, & addit collyriū ut ad illud quod uisum est, & uideri non pōt, desideriū nutriat, & in ipso desiderio cure¯ plenius, & siqua mordacia reparandę sanitati adhibentur fortiter ferat, ut amore illius lucis accensus, dicat sibi: Quādo E *Lippientes.* *Collyriū.*

rit ut illud firmis oculis uideã, qđ sauciis infirmisque non potui? Vrget medicũ & rogat ut curet. Ergo fratres si forte tale aliquid. s.est in cordibus uestris, si utcunq; erexistis cor uestrũ ad uidendũ uerbũ, & ipsius luce reuerberati, ad solita recidistis, rogate medicũ, ut adhibeat collyria mordacia præcepta iustitiæ. Est quod uideas, sed non est unde uideas. Non mihi antea credebas, quia est quod uideas, duce quodã rationis adductus propinquasti, intẽdisti, palpitasti refugisti. Scis certe enim quod uideas, sed idoneũ nõ te esse qui uideas. Ergo curare. Quæ sunt collyria, noli mentiri, noli periurare, noli adulterari, furari. Sed cõsuesti, & cũ aliquo dolorꝫ a cõsuetudine reuocaris, hoc est, quod mordet, sed sanat. Nã dico tibi liberius ex timore & meo & tuo, si curari restiteris, & esse idoneus ad perfruendũ hac luce neglexeris ualetudine oculorũ tuorũ, tenebras amabis, & amando in tenebras, tenebris remanebis, & remanẽdo in tenebris etiam in tenebras exteriores proiicieris, ibi erit fletus & stridor dentium.

Collyria. Præcepta iustitiæ.

IN Ioan. Tra. xii.

F Quomodo minuta plura peccata, si negligant, occidũt, minute sunt guttæ quæ flumina ĩplẽt, minuta sũt grana arenæ, sed si multa arena imponaĩ, premit & opprimit. Hoc facit sentina neglecta, qđ facit fluctus irruẽs. Paulatim per sentinã intrat, sed diu intrãdo, & nõ exhauriẽdo mergit nauim. Quid est aũt exhaurire, nisi bonis operib. agere, ut nõ obruãt pcĩã, gemendo, ieiunando, tribuendo, ignoscendo?

Guttæ, et Grana. Peccata minima.

G DE Verbis Domini Secundum Ioannem. Sermo. lxviii.

Veluti si quis nostrũ aut purpurã, aut regale diadema iacens inueniat, nunquid ea conabitur adorare? Quum uero ea rex fuerit indutos periculum mortis incurrit, si ea simul cum rege adorare contempserit: Ita etiam in CHRISTO domino humanitatem non solam aut nudam, sed diuinitati suæ unitã unum Dei filium, Deum uerũ, & hoĩem uerũ qui adorare contempserit, æternæ mortis pœnã patietur.

Regale Diadema, humanitas Christi.

Sermo. lix.

Curemur fratres. Si nec medicũ agnoscimus non in eũ tanquam phrenetici sæuiamus, nõ ab eo tãquam letargici

auertamur

auertamur multi sæuiẽdo, multi dormiendo perierũt phre- A
netici sunt qui non dormiendo insaniunt lętargici sunt, q *Lætargi-*
multũ dormiendo premuntur. Prorsus tales sunt homines *ci, consue*
lætargici similes, qui non sęquiunt in Christũ, nec malitiosi *tud. ne*
sunt aduersus Christianos, sed tñ differendo, languescunt *peccato-*
uerbis somnolẽtis in lucẽ oculos extẽdere pigrescũt, & qui *res.*
eos excitare volũt molesti sũt. Recedite a me, ait lętargicus.
Quare? Dormire uolo. Sed ille, morieris inde. Ille amore sõ
ni, mori uolo, rñdet. Et charitas desu p. Nolo. Pleiunq; istũ
charitatis affectũ exhibet ẽt filius seni patri morituro, post
dies paucos, iã utiq; ætate finita, si lætargicũ uidet, & letar
gico morbo premi suũ patrẽ agnoscit medico dicente sibi:
Excita patrẽ tuũ, non eũ pmittere dormire. si uis ut uiuat,
ad est puer seni, pulsat, uellicat, pũgit, pietate molestus est,
nec mori cito pmittit cito moriturũ, & si uiderit ut aliqñ
plures dies uiuat cũ discesserit successurus. Quanto maiore
charitate nos amicis nostris molesti esse debemus, cũ qbus
nõ paucos dies in hoc mundo, sed apud Deũ, in æternũ ui-
uamus? Quidã ueterana peccati cõsuetudine, tanq̃ letargi-
co somno obdurati. At.n. quibusdã ista non prosunt, nun-
quid iõ negligẽda est medicina, quia nonnullorũ est insana
bilis pestilẽtia? Sed attẽde q̃ multi sũt de quorũ salute gau
demus. Nõ oĩs qui parcit, amicus est, nec oĩs q uerberat, ini
micus. Meliora sunt uulnera amici, q̃ uoluntaria oscula ini
mici. Melius est cũ sęueritate diligere, q̃ cũ lenitate decipe-
re. Vtilius esuriẽti panis tollit, si de cibo securus, iustitiã ne
gligebat, quã esurienti panis frangit, ut iniustitiæ seductus
acquiescat. Et qui phreneticũ ligat; & qui lætargicum exci
tat, ambobus molestus, ambos amat. Quis nõ põt amplius
amare q̃ deus? Et tñ nos non solum docere suauiter, uerũ-
etiã salubriter terrere non cessat, fomentis lenibus quibus
consolatur sępe etiam mordacissimum medicamentum tri
bulationis adiungens, Exercet fame patriarchas pios, popu
lum contumacem pœnis grauioribus agitat. Non aufert
ab Apostolo stimulum carnis, tertio rogatus, &c.

Et noueris aliquando furem auertendum pecoribus pa-
bulum spargere, & aliquando pastorem flagello ad gregem
pecora errantia reuocare.

DE

DE Verbis Domini secundum Ioan. 64.

B Infans natus si possit uerba loquentis intelligere, cum ipse loqui nō possit, nec ambulare nec aliquid agere, sed sicut cum uidemus infirmum, iacentem, indignū opis alienæ, tamen modo intelligere possit eum, qui sibi loqueretur, & diceret ei: Ecce sicut me uides ambulantem, operantē, loquētem, post paucos annos, talis eris, attendens se & illum, quāuis quod promitteretur uideret, tamen suam cōsiderans infirmitatem, non crederet, & uideret tamen quod promittebatur. Nobis autem tāquàm infantibus in hac carne atque infirmitate iacentibus, & magnum est quod promittitur, & non uidetur, & exigitur fides qua credimus, quod non uidemus, ut mereamur uidere, quod credimus.

Infans.

Promissa.

Pone hic hominem uiuentem saluū, nullas pecunias patientem, si donaret quisquàm ut semper sic esset, & hoc bonum non desineret, quantum gauderet, quātū extolleretur quomodo se non caperet lætitia sine pœna, sine cruciatu, sine fine uitæ. Si hoc nobis solū promitteret, quod dixi mō, quibus potui uerbis descripsi & commendaui, quanti erat emendum, si uenale esset, quantum dandum erat ut emeretur? sufficeret quicquid haberes, etiam si totum mundum possideres? Et tamen uenale est, eme si uis. Tantū ualet, quātum habes. Ad aliquid ergo magnū & ꝑtiosum cōpares aurum, uel argētū, uel pecuniā, uel fructus aliquos pecorū uel frugum, quę in tua possessione nascentur, ut emeres nescio quid hoc magnum & præclarum quæ uiueres in hac terra fęlix. Et hoc eme si uis. Noli quærere quid habeas, sed qualis sis. Res ista te ualet, quantum es tu. Te da, & habes eam. Si malus es, dando te illi, bonus eris.

Quātum pro æterna salute laborandum.

DE VERBIS DOMINI EVANGELIO secundum Matthæum, Sermone.ix.

Secari & uri se homines patiuntur, ut dolores non æterni, sed aliquāto diuturnioris ulceris acriorum dolorum prępcio redimātur, in languida & incerta uacationis breuissimæ atque ultimæ uita. Immanissimis bellis miles atteritur? pluribus fortasse annis in laboribus inquietus, quàm in ocio quieturus. Quibus tempestatibus & procellis, quàm horribili & tremendæ sæuitiæ cœli & maris importuni sunt mercatores

catores, ut diuitias uentosas acquirāt, maioribus, quàm qui bus acquisituri sunt periculis & tēpestatibus plenas? Quos æstus, quæ frigora, quæ pericula ab equis, à fossis, & præci pitiis, à fluminibus, à feris perferunt uenatores? quem labo rem esuriendi & sitiendi, quātas utilissimi & sordidissimi ci bi & potus angustias, ut bestiā capiant, & interdum nec ip sius bestiæ carnes propter quam hęc tantas sustinent epulis necessarias. Quanquam & si aper ceruusq; capiatur, magis suaue sit uenantis animo, quia captus est, quam comedē tis palato quia coctus est. Quantis cruciatibus prope quotidianarum plagarum tenera puerorum ætas subditur? Quā tis etiam scholis uigiliarum, & abstinentię molestiis exercentur, non propter discendum sapiētiam, sed propter opes honoresque uanitatis, ut numeros, & literas, & disertas falla cias eloqui discant? Sed in his omnibus qui hæc non amāt, eadē grauia patiuntur. Qui uero amant, eadem quidem, sed non grauia pati uidentur. Omnia enim sæua & immania, prorsus facilia, & prope nulla efficit amor. Quanto ergo cer tius ac facilius ad uerā beatitudinē charitas facit? quod ad miseriam quātum potuit cupiditas fecit? Quā facile toleratur quælibet aduersitas tēporalis, ut æterna pœna uitetur, æter na requies comparetur? Non immerito ille uas electionis cū ingenti lætitia dixit: Non sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis, Ecce unde illud: Iugum suaue est, & sarcina leuis. Et si angusta est paucis eligentibus, facilis tamen omnibus diligentibus. Dicit psalmista: Propter uerba labiorum tuorum ego custodiui uias duras. Sed quæ dura sunt laborantibus, eisdem ipsius mitescunt amantibus.

A *Mercatores.* *Venatores.* *Tenera puerorū ætas.*

SERMONE XIIII.

Quando possumus de diuinis opibus quæ leguntur, intellectum alicuius mysticæ significationis exculpere, quasi de abstrusis fauorum mellis mella producimus, uel Christi discipulos imitantes, spicas manibus confricamus, ut ad latentia grana proueniamus, & in eis uitam inueniamus.

Nauicula, id est, Ecclesia, turbatur fluctibus in profundo, sed quia CHRISTVS erat in monte, non potest mergi, turbulentū mare hoc seculum cogitate. Vnda ascendit super

B *Abstrusa Spica.* *Nauicula.*

per nauiculam,cum persecutio uenit. Sed in his tentationibus erigantur antennæ, id est, crux CHRISTI, simplex conuersatio & pura confessio, tanquam candētia uela religentur. Et hæc uela nostra fluctibus abluantur uestis tendatur,ut sine macula & ruga inueniatur. Quantumlibet mare sæuiat, uētus incūbat,inter fluctus & fluctus nauis ista turbetur,tantum nō mergatur & curret.Denique postquā nauis hęc ædificata est,in Ierusalem atque inde in medio pelagi huius fermentis emissa est,æstuantium uolui undarū, & furentium flabra uentorum dum eam huc atque illuc circūferunt,omnium gentium littoribus,appulerunt,peregrinas merces,quascūque inuenit,aduexit.Quid enim tam peregrinum in terra nostra,quàm per pœnitētiam,remissio peccatorum & cœlorum regnum?

Pœnitentia.

SERMONE XVI.

C Quando laborat cum gaudio operarius in agro? Quando attendit in arborem,& fructum uidet,quando attendit segetem & fructuare prospicit ubertatem , non sine causa laborauit: non sine causa dorsum incuruauit,nō sine causa manus att iuit,frigus,æstus tolerauit, hoc est quod ait Apostolus,ut cum gaudio hoc faciant,non cum tristitia.Non enim expedit uobis, sed illis, si cum tristitia faciunt . Simul ergo in agro dominico operemur bonum, ut simul deinde gaudeamus.

Operarius.

Ager dominicus.

SERMONE. XVII.

D Quum sic ametur ista ærumnosa uita, quàm sit amanda æterna uita ? Amas istā uitā ubi laboras,curris, satagis, anhelas,& uix enumerātur quę necessaria sunt in misera uita Seminare,arare,nouellare, nauigare, molere,coquere,texere , & post hæc omnia finire habes uitam . Ecce quę pateris in misera ista, quam diligis, uita , & putas te semper uicturum, & nequaquam moriturnm ? Templa, saxa, marmora ferro plumboq; consolidata, tamen cadūt , & homo nunquam putat se moriturum, dies mali hic sunt. Non sunt dies mali quos agimus,in corruptela huius carnis,in tanta uel sua tanta sarcina corruptibilis corporis,inter tantas tētationes, inter tātas difficultates,ubi falsa uoluptas,nulla securitas gaudii,timor torquēs,cupiditas auida, tristitia arida? Ecce quā

Aerumnosa uita.

malos

malos dies, & nemo uult finire dies malos, multumq; rogãt hinc deum homines ut uiuant. Quid est aliud diu uiuere, nisi diu torqueri? Quid est aliud diu uiuere, nisi quã malos dies malis diebus addere? Et cum crescunt pueri, quasi accedunt illis dies, & nesciunt quia minuuntur, & ipsa est falsa computatio. Crescentibus enim decedunt dies potius, quã accedunt. Cõstituite alicui homini nato, uerbi gratia 80. annos quicquid uiuit, de summa minuit, Et ĩepti homines gratulantur plurimis natalitiis, tam suis quàm filiorum suorũ. O uirum prudentem, si tibi uinum minuatur in utre, tristatis, dies perdis & gaudes? Mali ergo sunt dies, & ea peiores, quia diliguntur. Sic blanditur hic mundus, ut nemo uelit finire ærumnosam uitam, uita bona, non est nisi beata. Vita beata esse nõ potest, nisi æterna, ubi sunt dies boni, non multi, sed unus.

IN IOANNEM TRACTATU XVIII.

A *Literæ.* *Cor.* *Manus.*

Cum scribimus literas, facit eas primo cor nostrum, deinde manus nostræ, literæ fiunt primo à corde deinde à corpore nostro. Manus seruit imperanti cordi, easdem literas facit & cor manus. Nunquid alias cor, alias manus? Nam aliud est manus, aliud cor. Eadem quidem facit manus, sed non similiter. Cor enim facit eas intelligi inuisibiliter, manus autem uisibiliter. Ecce quomodo fiunt eadem & dissimiliter, Sic pater facit quæ filius similiter.

TRACTATV. XX.

B *Candor solis.* *Verbum Patris.*

Attende candorem lucis, in cœlo est, & expandit candorem per terras omnes, per maria omnia, & utique corporalis lux est, Si separas candorem solis à sole, separa uerbum à patre. De sole loquor, lucernæ una flammula tenuis, quæ uno flatu possit extingui, spargit lucem suam super cuncta quæ subiacent, uides lucem sparsam a flammula generatã, emissionem uides, separationem non uides. Intelligite fratres sic trinitatem, patrem, filium, spiritum sanctum, sibi cohærere, & omnia opera unius Dei esse hæc esse patris, hæc filii, hæc esse spiritussancti.

Caput omnium morborum superbia, quia caput omniũ peccatorum superbia.

TRACTA-

TRACTATV XXVIII.

C Medicus quando ægritudinem discutit, si curet quod per aliquã causam factũ est,& ipsam causam, per quã factũ est non curet,ad tempus uidetur mederi. Causa monente, morbus repetitur. Verbi causa, apertius hoc dicam. Humor in corpore scabiem uel ulcera gignit in corpore, fit magna febris,& non paruus dolor. Exhibentur quædam medicamenta, quæ scabiem compescant, & feruorem illum ulceris sedent, & adhibentur & proficiunt. Vides hominem qui fuit ulcerosus & scabiosus sanatum,sed quia humor ille non eiectus est, rursum ad ulcus redit. Cognoscẽs hoc medicus purgat humorem, detrahit causam, & nulla erunt ulcera. Vnde ergo abundat iniquitas? Per superbiam. Cura superbiã, & nulla erit iniquitas. Vt ergo causa omnium morborum curaretur, id est, superbia, descendit, & homo factus est filius DEI.

Ex malo humore ulcera. Ex superbia iniquitas.

IN EVANGELIVM IOANNIS

Cap.viii. Tractatu xli.

D Quomodo odit medicus ægritudinem ægroti, & id agit curando, ut ægritudo pellatur, æger leuetur, Sic DEVS, gratia sua hoc in nobis egit, ut peccatum consumatur, homo liberetur.

Medicus. Aegritudo.

IN Euangelium eiusdẽ, tracta.xlvi.

E Inde ergo lædit, unde mala facit, non unde bona dicit. Qui malefacit, non prędicat de cathedra CHRISTI, inde lædit unde malefacit, nõ unde benedicit. Botrum carpe, spinam caue. Nunquid colligunt de spinis uuam, aut de tribulis ficus, botrum carpe, spinam caue. Quia botrus aliquando de radice uitis exortus, pendet in sepe. Crescit palmes, infertur spinis,& portat fructum spinam non suum. Non enim spinam uitis attulit, sed spinis palmes incubuit. Noli interrogare nisi radices. Quære radicem spinæ, extra inuenies à uite. Quære originem uuæ, uitis hanc protulit ex radice. Cathedra ergo Moysi uitis erat, Pharisæorum mores spinæ erant. Doctrina uerò per malos, palmes in sepe. Botrum inter spinas caute lege, nedum quæris fructum, laceres manum. Et cum audis bona dicẽtem, ne imiteris malè facientem. Quæ dicunt, facite, legite uuas, quæ autem faciunt

Vitis. Cathedra Moysi spinæ. Pharisæorũ mores.

ciunt, facere nolite, cauete ſpinas. A

Sicut ut ſit ſpecies uiſibilis panis, multa grana in unum conſperguntur, tãquam fiat illud quod de fidelibus ait ſcriptura: Erat illis anima & cor unum in Deum, ſic & de uino fratres recolite unde ſit uinum, grana multa pẽdent ad botrum, ſed liquor granorum confunditur. Ita dominus IESVS CHRISTVS nos ſignificauit, nos ad ſe pertinere uoluit, myſteriũ pacis & unitati noſtrę ĩ ſua mẽſa cõſecrauit. B

Panis. Grana. Vinum.

Quemadmodum ex multis granis unus cõficitur panis, & ex racemis multis unus calix exprimitur, Sic ex multis fidelibus unum corpus myſticũ integratur. Enimuero ſicut ex multis mẽbris & partibus unũquodq; corpus conſiſtit, Ita eccleſiæ unitas ex diuerſis perſonis conficitur, uidelicet ex præſcitis, prędeſtinatis, uocatis, iuſtificatis, & glorificatis, Quos enim præſciuit Deus hos & prædeſtinauit, &c. C

Myſticũ corpus Chriſti.

Libro. v. de baptiſmo.

Sicut enim Iudas cui buccellam tradidit dominus, non malũ accipiendo ſed male accipiendo locum in ſe diabolo præbuit, Sic indigne quiſque ſumẽs dominicũ ſacramentũ, non efficit ut quia ipſe malus eſt, malum ſit, aut quia nõ ad ſalutem accipit nihil acceperit. Corpus enim domini, & ſanguis domini nihilominus erat illis qbus dicebat Apoſtol⁹. Qui eñ mãducat indigne, iudicium ſibi manducat & bibit.

Iudas indigne cõicatus. Sacramẽtũ Domini indecẽter ſumens.

Lib. 11. De Sermone domini in monte. D

Sicut autem hypocritæ ſimulatores, tanquã prænunciatores alienarum perſonarum, ſicut in theatricis fabulis, Nõ enim quæ agit partes Agamemnonis in tragœdia (uerbi gratia) ſiue alicuius alterius ad hiſtoriam, uel fabulã quę agitur pertinentis uere ipſe eſt, ſed ſimulat eum. & hypocrita dicitur: Sic in eccleſiis, uel in omni uita humana quiſquis ſe uult quod eſt, non eſſe, hypocrita dicitur. Simulat enim iuſtum ſe, non exhibet, qui totum fructum in laude hominum ponit.

Perſonæ. Hipocrita.

Libro Queſtionum Veteris, Et noui teſtamenti quæſt. cxx.

Quum enim anima ab eſu. & potu nimio fuerit liberata, E tunc ſe melius cognoſcit. Sicut enim in ſpeculo ſordido nõ talem homo aſpicit, qualis eſt, Ita & eſca, & crapula ſi fue-

Speculũ ſordidũ.

F rit grauatus, alterum se sentit, quàm est.

De Salutaribus documentis cap. xxxv.

Frenum æqui. *Ieiuniũ.* Sicut enim equis frena sunt imponenda: Ita corpora n
stra ieiuniis, uigiliis, & orationibus, sunt infrenanda. Na
quemadmodũ aurigę frena laxauerint, per pręcipitia du
tur: Ita & anima nostra cum ipso corpore si ei frenũ nõ i
posueris, ad inferni pręcipitia delabitur.

IN IOAN.

G *Serpens æneus.* *Christus.* Fratres ut à peccato sanemur, Christum crucifixũ intu
mur. Quomodo qui intuebantur serpentẽ æneum in des
to, nõ peribãt morsibus serpẽtũ: Sic qui intuẽtur fide Ch
sti mortem, sanantur morsibus peccatorum.

De Vera innocentia. Cap. cxciii.

H *Animal ruminãs* *Verbum Dei auditor.* Verbi Dei auditor similis esse debet animalibus quæ
hoc quod ruminant munda esse dicuntur, & non pigeat
gitare quæ in aluo cordis accipit, & cũ audit sit similis ed
ti, cum audita in memoriam reuocat, sit similis ruminã

De scala paradysi cap. x.

I Quid prodest lectione continua tempus occupare, s
ctorum gesta & scripta legendo trãscurrere, nisi ea mast
do & ruminãdo succum bibamus, & transglutinãdo us
ad cordis intima transmittamus, ut ex iis diligenter con
remus statum nostrum, & studeamus eorum opera age
quorum facta & uerba cœpimus lectitare?

SERMONE. IIII. de tempore.

K *Anima.* Denique infelices Iudæi, & plus infelices hæretici, d
solum litteræ aspiciũt sonum, quasi corpus sine anima
sine uiuificante spiritu remanserunt.

HOMI. xv. de lx. populari.

L *Capitis.* *Mẽbra.* *Spina.* Considerate, & uidete quomodo quid fiat in nobis
liter, quando sanũ est caput, quomodo congaudent om
membra, &. placent sibi de singulis illis membra cæter
contrario autem, quando patitur unum membrum, c
tiuntur omnia membra. Ecce spinam calcat pes, quid t
gè ab oculis, quam pes longe est è loco, proximus cha
tis affectu modicum pungit spina, per paruum locũ t
in pede, uide, quomodo illuc cõuertuntur omnia mem
Primo ipsa spina dorsi incuruat se, & deponunt se oĩa n
bra

bra. Nunquid oculi cessant quærere? Nunquid aures cessant audire? forte alii qui uidēt ubi sit, dicunt: ecce ibi est, statim hoc audiunt aures, & sequuntur consilium, ibi & oculi quærunt, & manus operantur, &, ut dixi, totū corpus illuc incurvatur, & nihil uacat in homine ad subueniēdū. Et solū in pede factum est uulnus, & totum quod est in homine, operatur. Sana sunt omnia membra, pes dolet, & omnia simul. *Mutua beneuolētia proximorum.*

Libr. 11. De Serm. domini in monte. A

Seminant triticum, & spinas metū qui bonà præcipiūt, & mala faciūt, Nō ergo qui eos audiebāt, quæ ab eis dicebātur, de spinis legebant uuas, sed per spinas de uite legebant uuas, tanquā si manū aliquis per sepē mittat, ut certe de uite quæ sepi fuerit inuolutam unam legat, non spinarū est, fructus iste, sed uitis. *Racēmus inter spinas.*

IN Sermo. de Sampsone. B

Vulpes capit, ligatis caudis ignem apponit. Caudæ uulpiū quid sūt, nisi posteriora hereticorū, qui prima habēt magna blanda & deceptoria opera, posteriora ligata, id est, dānata, & in ignē in fine trahentia, ut eorū fructus & acta cōsumant, qui suis seditionibus acquiescunt. Quid aliud est uulpem capere, nisi hæreticos diuinæ legis autoritate deuincire, & sanctarū scripturarū testimoniis uelut quibusdā uinculis alligare atque constringere? *Vulpes sansonis Hæretici.*

SERMO. IIII. DE VERBIS APOstoli. Nos loquimur. C

Opus itaque agricolæ est, ut aquam ducat cū rigat, non autē opus eius est, ut aqua ꝑ decliuia prolabat, sed illius qui oīa ī mēsura, & numero, & pōdere disposuit. Itē opus agricolæ est, ut surculus euellatur ex arbore, terræq; mādetur, at non opus eius est ut succum imbibat, ut gemmē emittat, ut aliud eius solo figat, quo radicem stabiliat, aliud in auras promineat, contra robur nutriat, ramosq; diffundat, sed illius qui dat incrementum. Medicus ægro corpori alimentū adhibet, & uulnerato mendicamentum. Primum non rebus quas creauit, sed quas creatas opere creaturis inuenit. Deinde cibum uel potum præparare potuit, & ministrare, & emplastrum formare, & medicamenta illico apponere. Num etiā ex his quæ adhibet, operari, & creare uires uel carnem *Opus agricolæ.* *Medicus opus.*

Operatio. potest? Natura id agit interiore motu, nobisq; occultissimo: Omnium tamen si Deus subtrahat operationē intimā qua eam substituit & facit, cōtinuo tanquā extincta nulla remanebit. Quapropter cum Deus uniuersam creaturam suā bipertito quodammodo opere prouidentię (de quo in superiore libro locuti sumus) & ī naturalibus, & in uolūtariis motibus administret, creare naturā, tam, nullus angelus potest, quam nec seipsum. Hoc autem sicut uos recordari certus sum sic exposuimus uobis, quia nos q forinsecus loquimur ad aures uestras, ita sumus quasi operarii adhibentes culturam forinsecus ad arborem: Sed incrementum dare nō possumus, nec fructus formare. Ille autem q uos creauit & redemit, & uocauit per fidem, & spiritum suū, habitans in uobis, nisi loquatur uobis intus, sine causa nos perstrepimus. Vnde hoc apparet? Quia cūm multi audiunt, nō omnibus persuadetur, quod dicitur, sed illis solis quibus intus loquitur Deus. Ille autem intus loquitur, qui ei locū prębet. Illi autē Deo locum præbent, qui diabolo locum non præbent. Habitare enim uult diabolus corda hominum, & eloqui illi omnia quę ualent ad seductionē. Sed quid ait dominus Iesus? Princeps huius mūdi missus est foras. Vnde missus est? Nūquid extra cœlum & terrā? Nunquid extra fabricam mundi? Non. Sed extra corda credentium foras misso inuasore habitat redemptor, quia ipse redimit qui creauit. Et diabolus iam forinsecus oppugnat, non uincit illū qui intus possidetur. Forinsecus autem oppugnat immittendo uarias tentationes. Sed ille nō cōsentit, cui Deus intus loquitur, & lectio quam audit, docet.

Naturales & uoluntarij motus. Operarij qui.

D DE Verbis Apostoli.

Sicut enim in oculo cæci in nocte uitium cæcitatis est, sed non apparet, nec discernitur inter uidentem & cæcum, nisi luce ueniēte. Sic in puero uitiū esse non apparet, donec ætatis prouectioris tempus occurrat.

Cæcitas oculi in nocte. Vitiū pueri in pueritia.

DE VERBIS domini secundum Lucam. Ser. xxxi.

E Promissorū suorū nobis chirographū fecit, nō debendo, sed pmittēdo debitorē se fecit Deus. Id est, nō mutuo accipiēdo Nō possumus ergo ei dicere: Redde qđ accepisti, quoniam

Debitor.

nis quis prior dedit illi,& retribuetur ei? Nō possumus dice
re:Redde quod accepisti,sed redde quod promisisti.Inde est
quod audemus dicere:Adueniat regnum tuum. Promisit pa
tribus,sed cautionem fecit quum legeremus & nos,

DE VERBIS domini secundum,
Lucam. Ser. XXXII.

A *Area. Grana.*

Multi auditis, pauci obauditis. Aream uideo,& grana q-
eo,& uix uidentur grana,quando area trituratur, Sed uētu
rum est uentilentur , pauci ergo saluantur ī comparatione
multorum periturorum , Nam & ipsi pauci magnam mas-
sam facturi sunt,cum uenerit uentilator ferens uētilabrum
in manu sua, & mundabit aream suam, frumenta recondet
in horreo, paleam autem cōburet igni inextinguibili . Non
subsannet palea granū,hoc uerum loquitur,nemine fallit.

IN Epistolam ad Galatas, Cap. VI.

B *Medicamentum opportune adhibendum. Admoni tio tempestiua.*

Nec omnino ullum medicamentum sanat, nisi quod op-
portune adhibueris.Multi postea cogitantes quæ audierūt,
ipsi se grauius & seuerius arguerūt,& quamuis perturbatio
nes à medico uiderētur abscedere,paulatim uerbi uigore in
medullas penetrante,sanati sunt,quod nō fieret, si semper
expectaremus periclitantem putrescentibus membris,quā-
do eum liberet aut secaret , Quod nec ipsi corporis medici
attendunt,qui terrenæ mercedis intuitu curant.Quoties e-
nim quisque reperitur, qui ferrum eorum aut ignem nō li
gatus expertus sit,cum & illi rariores sint,qui uolentes liga
ti fuerint,plures enim resistentes,& mori se malle clamātes
quam illo curari modo,uix lingua ipsa eorum relicta libera
omnibus membris constrinxerunt neque ad suum neq; ad
reluctantes,sed ad ipsius artis arbitrium,quorū uocibus, cō
uitiisq; dolentium nec commouetur curantis animus,neq;
secantis manus. Medicinę autem cœlestis ministri aut p o-
diorum trabem cernere stipulam in oculo fratris, aut tole-
rabilius mortē uidere peccantis, quasi uerborum indignan
tis audire.Quod non ita accidisset, si tam sanum animū cu
rando alterius animo adhiberemus, quàm sanis manibus il
li medici aliena membra pertractant.

SERMO. CXLVI.

C *Munera.*

Vt acceptis muneribus iudices nō ita cito proferunt sen-

tentiam,& ſatagunt ſi poſſunt cōcordate partes,ita dominus facit cum iis quorum munera dantur pauperculis.

Oeconomus. Deus.

Vt œconomus non facile eiicit & abſoluit cito fidelem ſeruum,ſed cupit remorari,Ita dominus patitur quàm diu tiſſime,ſi quis fuerit fidelis miniſtrator.

D

LIBRO. C. Homiliarum,Ser. viii.

Oliua,& uua.

Sicut oliua & uua, priusq̃ ad uſum ualeant humanum, premi debent in torculari : ita debet homo perſequutionē pati,priuſquam idoneus fiat ad regnum cœlorum.

E

DE TEMPORE barbarico Cap.iii.

Aurum. Frumentum. Oleum.

Si aurum es,quid times paleam?quid times ignē? Simul quidem eris in fornace, ſed ignis paleas in cineres uertit, tibi ſordes tollit.Si frumētum es,quid times tribulam?Non apparebis qualis antea eras in ſpica niſi tribula conterēdo à te ſeparauerit paleas. Si oleum es, quid times preſſuram preli?Non declarabitur ſpecies tua,niſi etiam pondus lapidis à te ſeparauerit amurcā. Veruntñ interroget ſeſe unaquæq; anima,& uideat ſi iuſte patiē, proferatur ſtatera iuſtitiæ,appendatur amor mundi cum amore Dei.

F

LIBRO II. DE SENTENTIA B. IACObi Apoſtoli ad Hiero. Cap. I. De eo quod ſcriptum eſt:Qui totam legem ſeruauerit, &c.

Prolapſus. In puteū. Peccato originis detenmus.

Eleganter autem dictum eſſe narratur, quod huic rei ſatis apte conuenit.Cum quidā ruiſſet in puteum, ubi aqua tanta erat.ut eum magis exciperet ne moreretur, quā ſuffocaret,ne loqueretur,acceſſit alius,& eo uiſo admirās,ait: Quomodo huc cecidiſti?At ille,Obſecro,īquit, cogita quomodo hinc me liberes : non quomodo huc ceciderim quæras?Ita quoniam fatemur,& fide catholica tenemus,de reatu peccati tanquā de puteo etiam paruuli infantis animā Chriſti gratia liberandā ſatis eſt ei,quòd modum quomodo ſalua fiat,nouimus,ſi etiam nunquam quomodo in malum illud deuenerit,nouerimus.

DE VER B. Iaco.Apo. Ante omnia nolite iura. Ser. xxviii.

G

Ambulans.

Fac ambulare in alio loco, ubi à parte dextera ſpecioſa ſit terra,nec uſquam anguſtias patiaris à ſiniſtris, præceps locus eſt, ubi eligis ambulare, Super finem terræ in labio

bio præcipitii, an inde lõge: Puto inde longe, Sic & qui iurat in fine ambulat, & ambulat pedibus infirmis, quia humanis, Si offenderis, deorsum is, si lapsus fueris, deorsũ is. *Iurans.*

De XII. Abusionum Gradibus, Gradu VI. A

Paxillus nisi bene fixus firmiter alicui fortiori adhæreat, omne quod in eo pendet, cito dilabitur, & ipse solutus a rigore suæ firmitatis cum oneribus ad terrã dilabit̃, Sic & principes nisi suo conditori pertinaciter adhæserit, & ipse & omni, qui ei consentit, cito deperit. *Paxillus. Priceps.*

IN Epistolam Ioannis tracta. IIII. B

Sicut si uelles implere aliquem sinum, & nosti quam magnum sit quod dabit̃, extẽdas sinum uel sacci, uel utris, uel alius rei, & extendendo facies capaciorem: Sic Deus differendo extendit desiderium, desiderando extendit animam, extendendo facit capacem eorum quæ oculus non uidit, & auris non audiuit. *Saccũ uel utrem extendens. Deus.*

Tracta. IIII. In Epist. Ioan. C

Interior ergo magister est qui docet, CHRISTVS docet, Inspiratio ipsius docet. Vbi illius inspiratio & illius unctio non est, forinsecus inaniter perstrepunt uerba. Sic sunt ista uerba fratres, quæ forinsecus dicimus, quomodo est agricola ad arborem. Forinsecus operatur, adhibet aquam, & diligentiam, culturæ, quamlibet forinsecus, adhibet. Nunquid poma format? Nũquid nuditatem lignorum uestit umbra foliorum (Nunquid tale aliquid intrinsecus agit? Sed quis agit hoc? audite agricolam Apostolum, & uidete quid sumus, & audite magistrum interiorem. Ego plãtaui, Apollo rigauit, sed Deus incrementũ dedit. Neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat, sed qui incremẽtũ dat Deus. Hoc ergo uobis dicimus, siue plãtemus, siue rigemus, loquẽdo, non sumus aliquid, sed ille qui incrementũ dat Deus, id est unctio illius quæ docet nos de omnibus. Nos q forinsecus loquimur ad aures uestras, ita sumus quasi operarii adhibẽtes culturã forinsecus ad arborẽ, sed incremẽtũ dare nõ possumus, nec fructus formare. Ille aũt q nos creauit, & redemit, & uocauit ꝑ fidẽ, & ꝑ spiritum suũ habitans in nobis, nisi loquatur uobis intus, sine causa nos perstrepimus. *Inspiratio. Agricola. Vnctio.*

D Timor Dei ſic uulnerat,quomodo medici ferramentum putredinem tollit,& uidetur quaſi uulnus augere.Ecce putredo quando erat in corpore,minus erat uulnus, ſed periculoſum. Accedit ferramentum medici, minus dolebat illud uulnus q̃ dolet modo cũ curatur,q̃ ſi non curaret̃, Sed idem plus dolet,accedẽte medicina, ut nunquã doleat ſuccedẽte ſalute.Occupet ergo cor tuum timor & inducta charitate ſuccedat cicatrix ferramenti medici. Talis eſt medicus,ut nec cicatrices appareant ſub dote dextræ ipſius. Nã ſi ſine timore es, non poteris iuſtificari. Opus ergo eſt ut primò timor intret, per quem ueniat charitas. Timor medicamentum charitas ſanitas.

Ferramẽtũ medici. Timor dei.

Tractatu ix.

B Nonne uidemus in mutis animantibus, in irrationabilibus ubi nõ ſpiritualis charitas,ſed carnalis & naturalis eſt, exigit̃ tamẽ magno affectu de uberibus matris lac a paruulis?Et q̃uis ſugẽs impetũ faciat in ubera, melius eſt tamen matri q̃ ſi nõ ſugat,nec exigat quod charitate debetur. Sæpe uidemus ubera uaccarum ẽt grãdiuſculis uitulis capite percuti,& prope ipſo impetu leuari matrũ corpora, nec tamẽ eas calce repellere,ſed ſi deſit filius q ſugat,mugito prouocari ad ubera.Si ergo in nobis illa charitas ſpiritualis, q̃ in Apoſtolo qui ait: Factus ſum paruulus in medio ueſtrũ, tanquam nutrix fouens filios, tunc uos diligimus qñ exigitis Pigros non amamus quia languentibus formidamus.

Aĩal irrationale lac exhibens. Qui ex charitate docet.

Si unus flatus inflat duas tibias, non poteſt unus ſpiritus implere duo corda,agitare duas liguas? Si ſpiritu uno, id eſt uno flatu impletæ duæ tibiæ cõſonant, impletæ duæ linguæ ſpiritu Dei,diſſonare poſſunt? Eſt ergo hic quædam concordia,ſed auditorem deſiderat.

Tibiæ duæ linguæ duorum doctorum.

F Non poteſt melius explanari quid interſit inter duos timores,caſtum & eum quẽ foras mittit charitas,niſi ponas duas maritatas, quarum unã ita conſtituas uolẽtem facere adulteriũ,delectari nequitia,ſed tamen, ne dãnetur a uiro, huic oneroſa eſt uiri præſentia. Tales ſunt, qui timent ne ueniat dies iudicii:ne damnentur. Fac alterã amare uirum debere illi caſtos amplexus, & nulla ſe adulterii immunditia

Duæ maritatæ.

tia maculari, optat pręsentiã uiri. Vtraque timet. Vox una, diuersus aĩus. Illa timet, ne ueniat, Illa timet ne discedat. O anima quæ sic times deum, ne te damnet, quomodo mulier uirum, quam delectat nequitia, quomodo tibi displicet mulier illa, displice & tu tibi. Si fortè habes uxorem nunquid uis, ut sic timeat te uxor tua, ne damneẽ abs te, ut delectet illã nequitia, sed põdere timoris tui reprimatur, non damnatione iniquitatis. Castã eam uis, ut te diligat, non ut te timeat. Exhibe te talem deo, qualem uis habere uxorem. Timet illa ne oculos uiri offendat, latet eum, peccat, sed tu nõ poteris Deo latere. Vultus eius super faciẽtes mala. Tu ergo non times eius oculos, quẽ fallere non potes? Castus timor ait: Quando uenies ad me? cauet, obseruat se à peccato, ne deseratur, non ut puniatur. *Anima.*

A Diligendo pulchri efficimur. Quid facit hõ deformis & distorta facie, si amat pulchram? Aut quid facit fœmina deformis, nigra & distorta, si amet pulchrũ? Nunquid amando potest esse formosus? Quãdo in speculo uidet, erubescit faciẽ suam leuare ad illam formosam, quam amat. Quid facit ut pulchra sit? Expectat, & expectãdo senectus additur, & turpiorem facit. Non est ergo quod des illi consiliũ, nisi ut compescat se, & non audeat amare impar imparẽ. Anima nostra fæda est per iniquitatem, amando Deũ pulchra efficitur. Qualis amor, qui reddat pulchram amantem? Deus semper pater est, amauit nos fœdos, ut ex fœdis faceret pulchros. Erimus pulchri amando eum qui pulcher est. Quantum in te crescit amor, tãtò crescit pulchritudo, quia ipsa charitas animæ est pulchritudo. *Amor mundanus. Amor Dei.* E

GREGORIVS IN PRAEFATIONE moralium in Iob. Cap. 2.

Fluuius dũ per alueũ defluit, si ualles cõcauas ex latere contingit, in eas protinus sui ĩpetus cursum diuertit, cũq; illas sufficienter impleuerit, repente se in alueum refundit. Sic diuini uerbi esse tractor dẽt, ut cũ de re aliqua disserit, si fortasse iuxta positam occasionem congruæ ædificationis inuenerit, quasi ad uicinam uallem linguæ undas intorqueat, & cum subiectæ instructioni? campum sufficienter infuderit, ad sermonis propositi alueum recurrat. *Fluuius. Concionator.*

Libro

Libro. Moral In Iob. Cap. IIII.

C Sicut unguenta, nisi commota, redolere altius nesciunt, & sicut aromata fragantiam suam non nisi cum incenduntur, expandunt, ita sancti uiri omne quod uirtutibus redolent, in tribulationibus innotescunt. Vnde recte dicitur in Euangelio, Si habueritis fidem, sicut granum sinapis, nã nõ cõtritũ leue est, si uero conteratur, inardescit, & quod ĩ se acerrimum latebat, ostẽdit, Sic uir sanctus cum non pulsatur despicabilis ac leuis aspicitur, si qua uero illũ tritura persecutionis opprimat, mox omne quod calidũ sapit, ostendit, atque in feruorẽ uirtutis uertitur, quicquid in illo ante despicabile infirmumque uidebatur.

Vnguẽta. Aromata. Sancti in tribulatione.

Capite V.

D Quid est officium corporis, nisi organũ cordis? Et quamlibet peritus sit artifex cantandi explere artem non ualet, nisi ad hãc sibi ministeria exteriora concordent, quia canticũ quod docta manus imperat, quassata organa proprie nõ resultant, nec artem flatus exprimit, si scissa rimis fistula stridet. Quanto igitur grauius expositionis meæ qualitas premitur, in qua dicendi gratiam si fractura organi dissipat, ut hanc peritiæ ars nulla componat?

Organũ. Cantor peritus. Orator.

E Hic uerborũ folia non requiras, cum in templo Dei nemus plantari prohibetur, & scimus, quoties in foliis læte segetis culmi proficiunt, minori plenitudine, spicarum grana turgescunt.

Seges. Culmi. Spicæ. Oratio.

LIBRO. i. Cap. xxi.

F Scriptura sacra cibus est nobis in obscuribus, quod quasi exponendo frangitur, & mandendo glutitur, potus est in locis apertioribus, quia ita absorbetur sicut inuenitur.

Cibus. Potus.

LIBRO vi. Cap. vii.

G Manna habet omne delectamẽtum, & omnis saporis suauitatem, & diuinus sermo omnibus cõgruens, qualitati audientium condescendit, quem dum electos quisque utiliter iuxta modum suum intelligit, quasi acceptum mãna in uoluntarium saporem uertit.

Manna.

LIBRO. xix. Cap. xxviii.

H Arcus est scriptura, de qua ad corda hominum sicut ferientes sagittæ, sic terrentes sententiæ ueniunt. Hunc arcum

Arcus.

Deus

Deus tetendit, quia peccatoribus per ſcripturarũ minas ex hibet, in eo parauit uaſa mortis, quia ſecundum eloquii ſui ſententiã eos qui nũc corrigi negligunt, reprobos damnat.

In arcu dum chorda trahitur, cornu curuatur: Sic in elo quio Dei, dum teſtamentum nouum legitur, duritia ueteris teſtamenti emollitur.

Arcus in manu eſt, ſcriptura in operatione.

IN IOB LIBRO. VIII.

Capite. xxxv. A

Arbuſta plantata priuſquam fixa radice coaleſcãt, ſi ma nus concutiens tangit, areſacit: At ſi in altum radix figitur, & terræ humoribus conſperſa ſolidatur, hoc & manus im pellit, ſed non lædit, hoc & uentorum flatus inflectendo cõ cutiunt, ſed nõ euertunt: Ita ne eruatur uita cœpti operis, diutinæ ac robuſtæ in alto humilitatis figenda eſt radix cor dis, ut cum ab humano ore detractionis uel fauoris aura fla uerit, & ſi in quãlibet partem utcunque incuruat, animum funditus non euellat, ſed ad ſtatum ſuum protinus poſt in flexionem redeat, ſi apud ſe fortis in radice perduret. Quid in rebus excreſcentibus pariete ſurgente robuſtius? qui ta men ſi dum conſtruitur impellatur, ſtatim ſine labore de ſtruitur, ſi autem per ſpacium tẽporis ab humore ſuo exic cari permittitur, ſæpe & arietum ictibus minime quaſſatur: Sic bona noſtra & intempeſtiue manifeſta depereunt, & diutius occultata ſolidantur. *Arbuſta plantata. Vita cœpti opis. Pariet.*

Non arandum in primogenito bouis. Deuteron. 16. Præ putia pomorum auferre. Leuit. 19.

LIB. XI. CAP. xxvii. B

Homines nati in mundo ſunt quaſi flores in campo. Vi ta in carne, flos in fœno eſt, homo more floris ex occultis, & apparet ſubito in publico, qui ſtatim per mortem trahi tur ad occultum, carnis uiriditas nos oſtendit, ſed ariditas pulueris ab aſpectibus retrahit. *Flores. Hões.*

LIB. XIX. CAP. xxv.

Iſtorum uita palmæ comparatur, quia palma inferius C tactu aſpera eſt, & quaſi aridis corticibus obuoluta, ſuperi us uerò uiſu & fructibus pulchra, inferius corticum ſuo rum inuolutionibus anguſtatur, ſed ſuperius amplitudine *Palma. Infinus.*

pulchræ

Electorū uita. pulchrę uiriditatis expanditur: Sic est electorum uita, despecta inferius, superius pulchra, in imo quasi multis corticibus obuoluitur, dum innumeris tribulationibus angustiatur: In summo uerò illa quasi pulchræ uiriditatis foliis, amplitudine retributionis expanditur, Habet palma quoque quo à cunctis arborum generibus differt.

D *Ignoti facies.* *Littera Historiæ.* Sicut.n.ignotorum hominum facies cernimus & corda nescimus, sed si familiari eius locutione coniungimur, usu colloquii eorū etiam cogitationes indagamus: Ita cùm in sacro eloquio historia sola aspicit, nihil aliud quàm facies uidetur, sed si huic assiduo usu coniungimur, eius nimirum mētem quasi ex locutionis familiaritate penetramus, dum enim alia ex aliis colligimus, facile in uerbis cognoscimus aliud esse quod intimant, aliud quod sonant, tātò eñ quisque notitiæ illius extraneus redditur, quantò in sola eius superficie ligatur.

E *Dilectores seculi.* *Arbor.* *Palma.* *Iustus.* Omnis arbor in suo robore iuxta terram uasta subsistit sed crescendo superius angustatur, & quantò paulisper sublimior, tantò in altum subtilior redditur. Palma uerò minor ab imis inchoat, & iuxta ramos ac fructus ampliore robore exurgit, & quæ tenuis ab imis proficit, uastior ad summa succrescit: Ita huius seculi dilectores ī terrenis rebus fortes sunt, in cœlestibus debiles, pro tēporali lucro, gloria ad mortē desudare parati sunt, pro æterna gloria ne parū quidem in labore subsistunt, &c. At conrra iustorū uita per palmā signata, qui nequaquam in terrenis studiis sunt fortes, sed longius studiosos se exhibent Deo quàm seculo.

LIBRO. VII. Cap. XV.

F *Strutio.* Strutio uolandi speciem habet, sed usum uolandi non habet. Ita hypochrisis cūctis intuētibus imaginem de se sanctitatis insinuat, sed tenere uitam sanctitatis ignorat.

LIBRO. XIX. Cap. XVII.

G *Foramen Hostia.* Si qua ciuitas contra insidiantes inimicos, magno ualletur aggere, fortibus cingatur muris, in somni muniatur custodia, unum uerò foramen tantummodo in munitum per negligentiam relinquatur, inde proculdubio hostis ingreditur, qui undiq; inclusus uidebatur. Vnde dictum est: Omni custodia serua cor tuum: Iob iustitia indutus est sicut ue-

stimento

ſtimento utique quo non ueſtimur, omni ex parte circunda mur ita, qui ſe undique bono opere defodit.

LIBRO. xxII. Cap. vI.

A Non eſt abſolutus debitor qui multa, ſed qui omnia red didit, nec ad brauiū uictoriæ peruenit, qui in magna parte ſpectaculi uelociter currit, ſi iuxta metas ueniens, in hoc quod eſt reliquum deficit. Nec ad quælibet deſtinata loca pergētibus inchoando prodeſt longum iter carpere, ſi non etiā totū ualeant cōſummare Qui ergo ęternā uitā quærimus, quid aliud quam quędam itinera agimus, per quæ ad patriam feſtinamus? Sed quid prodeſt quod carpimus multa, ſi ea quæ ad perueniendum reſtant, negligimus reliqua. More itaque uiatorū nequaquā debemus aſpicere quę bona necdum fecimus, ſed ea quæ non iam feciſſe gaudemus.

Debitor. Curſor ſtadij. Viator. Perfectio Chriſtianæ uitæ.

LIBRO VIII. Cap. xxvII.

B Scirpus & carectū, ſpeciē uiriditatis habent, ſed ad humanos uſus, fructum utilitatis nō habēt, Ita hypocritarū uita.

Scirpus.

LIBRO. vII. capite triceſimo ſeptimo.

C Hoſtes ad rapinā ꝓuocat, qui ſuis eorū notitiæ diuitias denudat. Quouſq; eñ ab æternæ patriæ ſecuritate diſiūgimur, ꝑ latronū inſidiātiū iter ambulamus. Qđ ergo ī itinere depredari formidat, abſcōdat neceſſe eſt bona q̄ portat.

Diuitias oſtentās. Vanagloriosus.

LIBRO II. Capite xxIIII.

D Vt foliū uento ducitur, Ita homo flatibus tentationum. nunc ira, libidine, ſuperbia, &c. eleuatur, & deponitur flatibus tentationum.

Folium. Homo.

LIBRO xxII. Cap. vIII.

E Quò arbor altius ad ſuperiora ſurrexerit, eò uentorum uim uehemētius ſentit, quò quiſque plus in bonis operibus attollitur, eò ampliori ab ore laudantiū flatu fatigatus. Si arbor adhuc in ſemine eſt, metuendum ne putrefiat. Si adhuc uirgultum prodiit, curandū ne hāc manus elationis, tāgat, atque à uiriditate ſuæ actionis, arefaciat. Si ualēte iam robore, ad alta ſe ſubleuet, ualde formidandū, ne hanc ad motælaudis uentus grauior radicitus euellat. Qui ſi audi tis ſuis laudibus extollitur, qđ aliud iſte q̄ aurū uel argentū reprobum fuit, quem uidelicet linguæ fornax conſumpſit?

Foliū uento agitatum. Arbor.

F Arbor ſæpe quæ unius uēti impulſu ita impellitur, ut ne iam

iam erui posse uideatur, alterius è diuerso uomentis flatu e-rigitur, & quæ huc ex parte inflexionē pertulit, ab alia, ad flatum redit, Ita & nos DEI moderamine, sæpe, cùm nos uox laudantis eleuat, lingua detrahentis humiliet.

LIBRO II. In Iob Cap. XVIIII.

G Vua acerba est peccatum, uua acerba est fructus ante tē-pus, quisquis præsentis uitæ delectationibus satiari deside-rat, quasi fructus ante tempus edere festinat. Vt qui uuā a-cerbam comederit, dentes eius obstupescunt, Ita qui præ-sentis mundi delectatione pascitur, interim eius sensus liga-tur, ut iam spiritualia mandere, id est, intelligere nequeāt quia unde in exteriorib. delectati sunt, inde in intimis ob-stupescunt. Et dum peccato anima pascitur, panem iustitiæ edere nō ualet, quin ligati dētes. i. sensus interim, & ex pct. cōsuetudine, iustū qđ intus sapit, edere nequaquam pnt.

Vua acerba. Delectatio præsētis sæculi.

CAPITE XXII.

H Homo peccator folium est, quod in paradyso ab arbore cecidit, qui tentationis uēto rapitur, desideriorum flatibus leuatur. Mēs hoīs quot tētationes patitur, quasi tot flatibus mouetur, hāc ira pturbat, cū recedit ira, succedit inepta lætitia, supbia leuat, inordinatus timor ī infirmis deponit.

Flatus uētorum. Tentationes.

CAPITE. XVI.

I Portis ac cepis simile est peccatum. Quæ plerunque comedunt, lachrymas emittunt, Ita difficultas uitæ præsentis quæ à dilectoribus suis, non sine luctu agere, & tamen cum lachrymis amatur. Sed hi sunt filii stultorū & ignobilium Hi deserunt manna cœleste.

Porri. Cepe. Peccatū.

LIBRO XXI.

K Nunc flagellatur iustus, quia ut filius ad æternæ hære-ditatis patrimonium præparatur, iniustus autem ad debi-tam mortē currens effrenatis uoluptatibus utitur, quia & uitu-li qui mactādi sunt, in liberis pascuis relinquūtur, ac cōtra iu-stus à delectationis transitoriç iocūditate restringitur, quia & uitulus ad laboris usum deputatus, sub iugo tenetur. Ne-gantur electis hic bona terrena, quia ægris quibus spes ui-uendi est, nequaquam cuncta, quç desiderant, a medico con-ceduntur. Dantur reprobis bona quæ petunt, Quia desperatis ægris, omne quod desiderant non negatur.

LIB.

LIB.xxiii.Cap.xxii. A

Via est uita præsens, qua ad patriam tendimus, ideo con terimur frequēti perturbatione, ne uiā° ꝓ patria diligamus. Solent enim nōnulli uiatores cū amœna fortassis in itinere prata cōspiciūt, ꝓgēdi moras innectere, & à cœpti itineris rectitudine declinare. Electis autē suis DEVS, ad se pergentibus, iter huius mūdi asperū reddit, ne dū qsq; uitæ præsētis requie, quasi amęnitat e uię pascitur obliuiscatur patrię. *Via. Vita præsens. Viatores.*

LIB.Moral.xxix. B

Est in arcturo, quod consideratius possumus intueri, in septē quidē uoluitur, & modo quidē tres ad summa eleuat, atq; ad ima quatuor īclinat, modo quatuor superius erigit, & tres īferius premit, Sic sancta Ecclesia modo cū infidelib. Trinitatis notitiā, mō uero fidelib. quatuor uirtutes quasi rotatu prædicatiōis, status sui speciē quodā mō repręsētat. *Arcturus. Prædicator.*

LIB.xxxi.Cap.v.

Gallo similis est prædicator, qui inter tenebras uitę præsentis studet uenturam lucem prædicando quasi cantando nunciare. Dicit enim. Nox præcessit, &c. Intelligentiam gallus accepit, ut prius nocturni temporis horas discutiat, & tunc demum uoces excitationis emittat, quia sanctus prædicator in auditoribus suis, prius qualitatē uitæ considerat, & tunc demum ad audiendam congruam uocem prædicationis format. Quasi enim noctis horas discernere est, peccatorum merita diiudicare. Quasi noctis horas discernere est actionum tenebras, aperta increpationis uoce corripere. Gallo intelligētia datur, quia doctori ueritatis, uirtus discretionis, ut nouerit quibus, quid, quando, quomodo, inferat, diuinitus ministretur, non enim una eademq; omnibus exhortatio cōuenit. Sæpe enim quæ aliis officiunt, aliis prosunt. Plerunq; herbæ, quæ hæc animalia reficiunt, alia occidunt, & leuis sibilus equos mitigat, catulos instigat. Et medicina & quæ huic morbū imminuit, alteri uires iungit. Et panis qui uitam fortiū roborat, paruulorū necat. Pro qualitate igitur audientium, formari debet sermo doctorum. C *Gallus. Herbæ. Doctrinæ. Medicina. Panis.*

Quid sunt intentæ mentes auditorum, nisi quasi quædam in cythara intensiones stratæ chordarum? quas tangēdi artifex, ut non sibimetipsis dissimile canticū faciant, pulsat. D

ſat, & idcirco chordæ conſonā modulationē reddunt, quia una quidem plectro, ſed impulſu feriuntur. Vnde & doctor quiſque ut in una cūctos uirtute charitatis ædificet, ex una doctrina non una eademque exhortatione tangere corda audientium debet.

E *Gallus. Prædicator.* Gallus cùm edere cantus parat, prius alas ſolerter excutit, & ſemetipſum feriens, uigilantiorem reddit, Ita prædicatores cum uerbum prædicationis monent, prius ſe in ſanctis actionibus exercent, ne in ſemetipſis torpentes opere, alios excitent uoce, ſed antè ſe per ſublimia facta excutiūt & tunc ad bene agendum alios ſollicitos reddunt. Prius ſua punire fletibus curant, & tunc quę aliorum ſunt punienda, denunciant. Prius aliis inſonant, quam cantus emittāt, quādo antequàm uerba exhortationis proferāt, omne quod locuturi ſunt operibus clamant.

L I B. xxx. Cap. xv.

F *Sentes. Deliciæ præſentis uitæ.* Eſſe ſub ſentibus delitia computabant, quia qui peccatorum delectationibus præſſi ex affectu uitę præſentis quam ſint aſpera quæ patiūtur, ignorāt, lætanē ſub ſentibus quia rebus quidem temporalibus gaudent, & ea cura pungūtur miſeri qua premuntur. Manent ſub ſentibus, & hoc ipſum delitias putant, quia & dura quidem ex præſentis uitę amore tolerant, & tamen ex affectu nimiæ cupiditatis obligant laborem eiuſdem tolerantiæ uoluptatem putant.

G *Abſynthium Amator.* Ebrius quiſq; quod patitur neſcit, qui uerò abſynthio inebriatur, & hic quod ſumpſit, amarum eſt & tamen non intelligit eandē amaritudinē qua repletur, Ita omnis peccator per uoluptates ſpōtaneis tribulatiōibus traditus, abſynthio eſt ebrius, quia amara ſunt quæ pro uitæ huius amore tolerat, & tamē eādē amaritudinē cæcitate cupiditatis, quaſi ſenſibilitate ebrietatis ignorat, amarum omne quod bibit & diſcernere nequit quod amarum eſt, quia ebrius abſynthio eſt.

H

L I B R O xxxv. In prologo.

Allegoria deſūpta a nauigātib. Velut menſo iam mari magno, iam littus cerminus, & intentionis noſtræ uela deponentes, non eodem quo prius impetu ducimur, ſed tātum adhuc ex impulſione priſtini flatus imus. Quaſi anxietatis noſtræ uentus cecidit, ſed tamen

eius

eius uis iam seipsa tranquillior usque ad stationem nos littoris impellit.

In pastorali, parte prima, capite cap. I. A

Nulla ars doceri præsumitur, nisi intenta prius meditatione discatur, ars artium est regimen animarum. Quis cogitationū uulnera occultiora esse nesciat uulneribus uiscerū? Et tamē sępe qui nequaq̃ spiritualia pręcepta cognouerūt, cordis se medicos profiteri non metuunt, dum qui pigmentorum uim nesciunt, medici uideri carnis erubescunt. *Ars artium. Regimen aĩarum.*

TERTIA PARTE, Cap. XXVI. B

Admonendi sunt, quos ab officio prædicationis imperfectio & ætas prohibet, & tamē pręcipitatio impellit, ꝙ pulli auium si ante pennarū perfectionem uolare appetant unde ire in alta cupiunt, inde in ima merguntur, quodq; structuris recentibus necdum solidatis, si tignorum pondus superponitur, non habitaculum, sed ruina fabricatur, quòdq; conceptas soboles si priusquam plenè formentur, proferūt fœminæ, nequaquam domos, sed tumulos replent. *Pulli auiũ. Prædicatores imperiti. Structura recẽs. Fœminæ.*

Ex Epistolari lib. Epist. XXVII. Narsę.

C

Aduersitas magis auget desiderium in Deum, sic semina messium gelu cooperta fertilius germinant. Sic ignis flatu premitur ut crescat.

IN FINE PASTOR. D

Vsurpaui mihi cotis officium, quæ ferrū reddit acutum, quum sit inutilis ad secandum. Pulchrum depinxi hominē, pictor fœdus aliosq; ad perfectionis litus dirigo, qui adhuc in delictorum fluctibus uersor. *Cotis. Concionator.*

Ex restigro Lib. II. Epist. 10. E

Sicut ex auro uno alii murenas, alii anulos, alii dextralia ad ornamentum faciunt. Ita ex una scripturę sciētia expositores, quiq; per innumeros intellectus quasi uaria ornamēta componunt, quæ tamē omnia ad decorem cœlestis sponsæ proficiunt.

Aethiops in balneum niger intrat, niger egreditur, sed tamen balneator nummos accipit: Ita concionator, si nihil profecerint auditores, hic prædicat fidem Persis, & imperator eorum non est, conuersus. F *Aethiops*

LIB. IIII. EPIST. lxxxIIII.

KK Quid

G Quid est scriptura sacra nisi quædam Epistola Dei omnipotens ad creaturam suam? Et certe sicubi esset gloria uestra alibi constituta, & scripta terreni iam imperatoris acciperet, nō cessaret, non quiesceret, somnum oculis nō daret, nisi prius quid sibi imperator terrenus scripsisset, agnouisset. Imperator cœli, dominus hominum & angelorum pro uita tua epistolas suas ibi transmisit, & tamen eisdē epistolas ardenter legere negligis.

Epistola imperatoria. Sacra scriptura.

LIB. VI. EPIST. XXVII.

H Dei uasa, fontē sapientiæ intus habēt, meæ siccitatis guttas paruulas suscipere nō debent. Perfecta sapientia nouit, quia in paradiso pluuia non fuit, sed fons ascēdebat de medio paradisi, qui erigat faciem terræ, illæ ergo animę, quæ fontem in semetipsis habent, de aliena lingua, pluuiam necessariam non habent. Verbo dei quasi quodam candido linteo, laboris terreni sudorem detergo.

Paradisus. Anima iusti.

Ex Regist. lib. Epist. VII. Epist. CXIIII.

I Vulnerato pastore, quis curandi ouibus adhibeat medicinam? Aut quis populū orationis clypeo tueatur, qui iacuelis se feriendum hostilibus exponit? Aut qualē de se fructū producturus est, cuius graui peste radix infecta est?

LIB. VIII. Epist. XXXV.

K Si delitioso cupitis pabulo saginari, Beati Augustini opuscula legite, & ad comparationem siliginis illius, nostrū furfurem non quæratis.

LIB. XI. Epist. XLVII.

L Crescunt quotidie per linguæ uestræ uomerē grana cœlestia, atq; ī horreis multiplicātur supernis: Ita in uobis impletum esse gaudemus quod scriptum est: Vbi plurimæ segetes, ibi manifesta fortitudo boum.

Lingua concionatis. Vomer.

EPIST. CXXV.

M Quasi prospero flatu nauigabam, cum tranquillam uitā in monasterio ducerem, sed procellosis subito motibus tēpestas orta est, me rapuit in sua perturbatione, & ꝓsperitatē itineris amisi, quia quiete perdita mentis, naufragiū pertuli. Ecce nūc in undis uersor, & tuæ orationis tabulā quæro, ut qui naui integra diues peruenire non potuerim, saltē post damna ad litus per tabulam reducat.

Prouerb. 14.

LIBRO. VI. Epist. XXVI.

A *Nauigās Homo.*

Vita nostra nauigāti similis est, is qui nauigat, stat, sedet, iacet, uadit, quia impulsu nauis ducitur. Ita & nos sumus qui siue uigilantes, siue dormientes, siue tacētes, siue loquētes, per momenta temporum quotidie ad finem tendimus.

LIB. III. pasto. curæ. cap. XXXV.

B *Anima. Nauis.*

In hoc mūdo anima humana quasi more nauis est, cōtra ictum fulminis condescentis, uno in loco nequaquā stare permittitur, quia ad ima relabitur, nisi ad summa conetur.

LIB. IIII. Dialo.

Sicut sub eodem igne aurum rutilat, & palea fumat: Ita sub eodem igne electus purgatur, & peccator crematur.

LIB. Dialo IIII.

C *Qui in carcere natus edoctus est de cælestibus.*

Ac si enim prægnans mulier mittatur in carcerem, ibique puerum pariat, qui nascitur puer, in carcere nutriatur & crescat, cuique si fortè mater quæ hunc genuit, solē, lunam, stellas, montes, cāpos, uolantes aues, currētes equos nominet, ille uero qui est in carcere natus & nutritus, nihil aliud quam tenebras carceris sciat, & hæc quidem esse audiat, sed qa per experimentum non nouit, ueraciter esse diffidat: Ita in hac exilii sui cæcitate nati homines, dum esse summa & inuisibilia audiunt, diffidūt an uera sint, quia sola hæc infima in quibus nati sunt, uisibilia nouerunt.

D *Eiusdem solis ardor diuersus. Ignis tartarei diuersa incendio.*

Sicut in hoc mundo sub uno sole multi consistūt, nec tamen eiusdem solis ardorem æqualiter sentiunt, quia alius plus æstuat, & alius minus: Ita illic in uno igne, nō unus est modus incendii, quia quod hic diuersitas corporum, hoc illic agit diuersitas peccatorum, ut ignē non dissimilem habeant, & tamen eosdem singulos dissimiliter exurat.

HOMILIA XV. DE XL. SVPER hoc: Exiit qui seminat, &c.

E *Vua. Oliua.*

Quantum prosit hic pati, causa Dei. Vua calcibus tunditur, & in uini saporem liquatur. Sic oliua contusionibus expressa, amurcam suam deserit, & in olei liquorem pinguescit: Sic per trituram areæ, à paleis grana separantur, & ad horreum purgata ueniunt. Ita & quisque hic flagellatur, securus ad Deum uenit, quippe cuius rubiginē ignis tribulationis purgauit.

F In Euan. Luc. Designauit dominus 72. discipulos. cui rei similes dixeri in sacerdotes malos, nisi aquæ baptismatis, quę peccata baptizatorum diluens, illos ad regnum cœleste mittit, & ipsa cloacas descendit.

Aqua baptismalis sacerdos malus.

In Cantica, in prologo.

Litera. Sicut palea frumentum, sic litera tegit spiritū. Sed quia iumentorum est paleis uesci, hominum frumētis, qui humana rōne utitur, paleas abiiciat, frumēta spūs edere disponat.

Spiritus.

IN CAP. V.

G Sicut columbæ iuxta fluenta residere solent, ut uolantiū auium umbram in aqua uideant, supra quā se proiicientes ungues rapacium sic effugiāt: Sic sancti uiri in scriptura sācta fraudes dæmonum, prospiciūt, & ex descriptione quam uident, quasi ex umbra hostē cognoscūt, dumq; se cōsiliis scripturæ ex toto addicūt ut uidelicet nihil agāt, nisi quod ex responso scripturarū audiūt, quasi in aquam se proiiciētes, hosti illudunt. Quæ scripturæ fluenta plenissima dicuntur, quia de quibuscūque scrupulis in scripturis cōsiliū quęritur, sine minoratione, de omnibus ad plenum inuenitur.

Columbæ Sancti uiri.

BEDA De uerbis Aposto. Iacobi: Confitemini alterutrum.

H Sicut caro morbis emortua, si abscissa nō fuerit, salutē reliquæ carnis putredinis suæ contagione corrumpit: Ita isti qui emendari despiciunt, & in suo morbo persistunt, si moribus deprauatis in societate sanctorum permāserint, eos exemplo suæ perditionis inficiunt.

Caro putrida. Incorrigibilis.

I De eiusdem uerbis: Estote factores uerbi.

Mulierū mos est, se in speculo considerare, ut se ualeant adornare, qualiter suis uiris placere possint: Ita animas nostras oportet nos sollicite considerare in speculo Euangelii & eius perpendere dicta, quid exinde ornamenti in impletionem sacramentorū eius habeamus, ut uiro nostro Christo domino placere possimus. Si quid minus ornamenti animabus nostris in perfecto opere Euāgelii habemus adeptū omni cura festinare oportet, ipsum nobis ornamentū exhibere in operibus sanctitatis.

Mulierū se ornantium speculum. Euangelium.

DE VERBIS HIERE. Prius extirpanda uitia, & ita uirentibus pręparatur in homine.

In eadem similitudine natū B. Io. Baptist. possumus intelligere, quasi sicut per eius Prophetiam legis ueteris consummatio monstrabatur, & initiū noui, Sic ueteris consuetudinis malitiam debemus pleniter cōsummare in nobis p confessionem, pœnitentiam ueram, ut incipiamus iterum noui esse, & boni in sanctificatione. A *Natiuitas Io. Baptistæ. Regeneratio peccatoris.*

IN Natali Innocent. martyrum.

Sicut iuxta Dei sententiā, uulneri medicamentum si adhuc ferrū in eo manet, non proficit, ita nihil proficit oratio illius cuius adhuc dolor in mēte, uel odiū manet in pectore. B *Ferrum in uulnere odium in pectore.*

DE VERB. Isa. Lauamini, mundi estote.

Quid prodest spinis purgare agrum tuum, si non etiam aratro scindes eum, & seres in eo semē, unde gaudeas in futuro, ita & qui deserit peccata, & ea non plangit pœnitēdo, nec bonum postea facere consuescit, nunquid fructuosum est peccata deserere, & bona non facere. C

DE VERB. Daniel. ix. obsecro domine Deus.

Quia plangit peccatum & iterum admittit, quasi si quis lauit laterem crudum, quem quantò magis diluerit, tantò amplius lutum facit. D

SER. DE cœna Domini.

Quēadmodū peregre proficiscens pignus amoris sui quē diligit derelinquit, ut quotiescunq; illud uiderit possit eius beneficia & amicitias memorare, quē ille si perfecte diligit sine ingenti desiderio, non potest uidere, uel fletu, ita dominus passurus, in cordibus nostris suæ passionis memoriam commēdauit perseuerantē. Si in luteū, imò nec in uas sordidum quis illud mittere audet, quātò magis in cor & corpus pollutū? Nā ille istus ideo sindone mūda inuolutū, in sepulchro nouo corpus domini sepeliuit, pfigurās corpus domini accepturos, tā mundam mentem habere debere, q̃ noua. E *Pignus amoris relictum a peregrinaturo memoria passionis Christi.*

BERNARDVS sermone i. de aduentu Domini.

Sicut mersi in aquis periclitantur uideas eos tenentes tenere, nec ulla ratione deserere, quod primū occurrerit manibus, quicquid sit illud, licet tale sit, q omnino prodesse non possit, ut sunt radices herbarum, cęteraq; similia. Nam & si- F *Submersi.*

qui forte ad eos ueniāt, ut subueniāt, nonnunquā solēt apprehēsos inuoluere secū, adeo ut iam nec sibi, nec aliis auxilium ferre præualeant, Sic pereunt in hoc mari magno & spatioso, sic pereunt miseri dum peritura sectantes, omittūt solida, quibus apprehēsis, emergere & saluare possent animas suas. Ita inquā pereunt, q omissis ueris & salutarib. studiis, caduca & trāsitoria quærunt, à quibus nequeūt diuelli.

Mare magnum & spatiosū.

SERMONE de diuersis primo

G Accenditur cæreus, non puram lumen est, sed lucerna, si quidem ignis ipse propria fomenta consumit, nec nisi ipsa consumptione fouetur, Porrò deficiēte materia, etiam ipse deficiet, & ubi uideris illam prorsus exustam, hūc quoq; nihilominus extinctum esse reperies. Sicut ergo flammę illius nouissima, fumus occupat & caligo, sic lætitia læte rei in tristitiam commutatur.

Cæreus Lætitia præsens.

SERMONE de triplici custodia manus, linguæ, cordis.

H Quò nitidiores manus, eò grauius quoq; minor ī eis næuus offendit, & sicut præciosam uestem, exigua quæuis macula turpius decolorat, ita à nobis multò maior iustitia exigitur, cum id aliis næuus in nobis grauis macula.

Næuus ī manu nitida. Macula uestis ꝑciosæ.

SERMONE de natiuitate Ioannis Baptistæ.

I Stultus ut luna mutatur. Quemodmodum splendet luna sine feruore, modo plana, modo exigua, modo nulla uidetur mutuatum quidem lumen nunquam in eodē statu permanet, sed crescit, deficit, extenuatur, annihilatur & penitus cōparet. Sic sic qui cōscientias suas in alienis labiis posuerūt, modo magni, modo parui sunt modo nulli secūdum quod adulantiū linguis uel uituperare, uel laudare placuerit. At uerò iustus, permanet, ut sol, sol s splendor, igneus est, & cū feruet acrius, etiā oculi lucidior exhibet, Sic sapientis ardor internus, foris lucet, & si nō datur ei utrumq;, curatū semꝑ magis ardere, ut pater qui uidet in abscondito, reddit. &c.

Luna.

K Quomodo stilla aquæ modica multa infusa uino, deficere à tota uidetur, dum & saporē uini induit, & colorem. Et quomodo ferrum ignitum & cādens, igni simillimū fit, pristina propriaq; forma exutū. Et quomodo solis luce perfusus

ſus aer in eandem transformatur luminis claritatem, adeo, ut non tam illuminatus, quam ipſum lumen eſſe uideatur: Sic omnem tunc in ſanctis humanam affectionem, quodā ineffabili modo neceſſe erit a ſemetipſa liqueſcere, atque in Dei penitus transfundi uoluntatem. *Aeris illuminati.*

SERMONE de annuncia. dominica 2. A

Puteus altus eſt, & in quo hauriam non eſt mihi, ueruntamen ſolet interdum ſuperpoſita puteis humectare linteamina uapor exhalans. Propterea ſane licet irrumpere uerear, propriæ conſcius infirmitatis, frequenter tamen uelut ſuper os putei expando ad te domine manus meas, pro eo quod anima mea, ſicut terra ſine aqua tibi. Et nunc ſiquidem quod aſcendente de deorſum nebula tenuis ebiberit cogitatio, uobis ad communicare curabo fratres, uelut oppreſſo linteamine, uel exigua refundens cœleſtis ſtillicidia roris. *Puteus. Vapor. Nebula. Stillicidia roris.*

SERMONE in cœna domini.

Hi ſunt dies. Sic eſt in ſpiritualibus cibis, quomodo in corporalibus, ut in quibuſdam ſapor ſtatim præſto ſit, in aliquibus oportet laborare, quæ manifeſta ſunt, noſtro non indigent miniſterio, quæ uero clauſa ſunt, diligentem uolunt habere cōſideratorem. Neq; mater tradit paruulo nucem integram, ſed frangit eam, & nucleum porrigit. Sic & ego uobis quæ clauſa ſunt aperire debueram, ſed quia minus poſſum, rogemus pariter mihi & uobis mater ſapientia, frangat iſtas nuces, iſtas inquam quas protulit ſacerdotalis uirga uirtutis, quam miſit dominus ex Sion. B *Sapor cibi. Sēſus ſcripturæ. Nucis. Nucleus. Scripturæ ſēſus.*

SERMO. I. de. VII. panibus. C

Euangelium ſpeculum eſt ueritatis, nemini blanditur, nullum ſeducit, talem ſe quiſque reperiet, qualis fuerit, ut nec ibi timore trepidet, ubi non eſt timor, nec lætetur cum malefecerit. *Speculū: Euangelium.*

SERMONE de ſancto Andrea. D

Fluuius eſt prędicatorum ordo, non eodē permanens loco, ſed extendens ſe & currens, ut diuerſas irriget terras. *Fluuius ordo prædicatorū.*

Sicut per rimā ſentinæ aqua latenter intrat & excreſcit, donec nauis per nautarū īcuriā demergitur, ita ex ocio atq; ignauia cogitationes prauæ & cōcupiſcētiæ multiplicātur,

donec nauis cordis eis ſuccumbens in peccato periclitetur.

E *Muſcæ. Araneæ.* Neque id ſentire anima poterit, dum uilem muſcarum prædam, deſiderio captans inſatiabili, aranearũ inſtar, ex uiſceribus propriis, intexere retia uideretur.

Ser. ad Clericos Cap. IIII.

F *Scalpens manus et ad sãguinem uſq; cõfricans.* Si uidiſti hominem ſcalpere manus, & uſque ad ſanguinem confricare, euidentem habes in eo ſimilitudinem animæ peccãtis expreſsã. Cedit ſiquidẽ uoluptas illa dolori, & ſuccedit pruritui cruciatus, Neq; id ignorabat, ſed diſſimulabat ille dũ ſcalperet, Sic laceramus, ſi exulceramus ꝓpriis manib. animas infelices, niſi qđ tãto grauius, quãto excellentior eſt ſpiritualis creatura, & cui difficilius medeatur.

De Aduentu Chriſti.

G *Flos cãpi. Chriſtus.* CHRISTVS flos campi, & non horti. Cãpus enim ſine oĩ humano floret adminiculo, nõ ſeminatus ab aliquo, nõ defoſſus ſarculo, non impinguatus fimo, Sic omnino uirginis aluus floruit, ſic inuiolata, integra & caſta Mariæ uiſcera, tãq̃ paſcua æterni nitoris floruerunt, cuius pulchritudo non uidit corruptionem, flos in perpetuum nõ marceſcat.

Sermo XXXVII.

H *Sumendorum ciborum apta regula.* Nonne medici corporũ medicinæ portionem diffiniunt eligere in ſumendis cibis quid prius, quid poſterius, & quẽ admodum quidque ſumi oporteat, Nam & ſi bonos cõſtat eſſe cibos quos Deus creauit, tu tñ ipſos tibi ſi in ſumẽdo modũ & ordinem non obſerues, reddis bonos nõ plane bonos. Ergo quod dico de cibis, hoc ſentire de ſententiis.

SERMONE V.

I *Aqua.* Cur ergo hoc diſpliceat in ſenſibus ſcripturarum, quod in uſibus rerum aſſidue experimur? In quãtos (uerbi cauſa) ſola aqua noſtrorũ aſſumitur corporũ uſus? Ita unuſquilibet diuinus ſermo non erit ab re, ſi diuerſos pariat intellectus, diuerſis animarum neceſſitatibus & uſibus accommodandos.

IN CANTICA, Sermone lxxiii.

K *Granum Nucleus.* Quid ni dulce etiam ac ſalutare epulum ſpiritus, de ſterili & inſipida litera tanquam granum de palea, de teſta nucleum, de oſſe medullam? Nihil mihi & literæ huic, quæ guſtata carnem ſapit, glutita mortẽ affert. Quod in ea te-

ctum

ctum est, de spiritu sancto est. Spiritus autem loquitur mysteria, sed Israel pro uelato mysterio, ipsū mysterii uelamē tenet, quia adhuc uelamen positum est, super cor ejus: Ita quod sonat litera, illius est, quod designat, meum enim ac per hoc illi ministratio mortis ī litera mihi uita in spiritu. Nam spiritus est qui uiuificat, dat quippe intellectum. An non uita intellectus? Intellectum da mihi, & uiuam, ait Propheta. Intellectus non remanet extrà, non hæret in superficie, non instar cæci palpat forinseca, sed profunda rimatur, preciosissimas solitus exinde ueritatis exuuias tota auidita te diripere, ac tollere sibi. Lætabor ego, ait propheta super eloquia tua, sicut qui inuenit spolia multa.

Palea. Testa. Os. Velamen Israel. Litera. Eloquia.

SERMONE 11. De Resurrectione Domini.

A

Sicut corporis huius uitā ex motu suo dinoscimus: Ita & fidei uitam ex operibus bonis. Itaque uita quidem corporis est anima per quam mouetur & sentit, uita uerò fidei, charitas est quæ per illam operatur.

Vita. Motus.

LIB. IIII. De consideratione ad Eugenium.

B

Riuus qua fluuit, terram cauat, sic decursus temporaliū conscientiam rodit. Si potest torrēs in agros excurrere sine læsione satorum, & tu te posse ista sine mentis uulnere tractare cō fidis? Quotidianas expensas quotidiano reciprocamus scrutinio, & innumera dominici gregis detrimēta nescimus, de precio escarum, & numero panum cū ministris quotidiana discussio est, rara admodum celebratur collatio cum presbyteris, de peccatis populorum. Cadit asina, & est qui subleuet eā, periit anima, & nemo qui reputet: Sic optimi æstimatores rerum, qui magnam de minimis, paruam uel nullam de maximis curam gerunt.

Riuus Torrens. Tēporalis facultas. Asina. Anima.

SERMO. De Ascensione Domini.

C

Errat si quis cœlestem dulcedinē spiritus, huic cineri diuinum balsamum, huic ueneno charismata illa spiritus misceri posse huiusmodi illecebris arbitratur, ueritatem uanitati, lucem tenebris, spiritum carni, ignem tepiditati. Eiice ancillam & filium eius.

Dulcedo. Balsamū Spiritus-sanctus.

LIB. de Gratia & Libero arb.

Lapsus

D *Lapſus in foueam. Peccator.* Lapſus ex uoluntate, non æque ex uoluntate reſurgere iam liberum habet. Non enim tam facile quis ualet exire de fouea, quã facile in eã labi. Cecidit ſola uoluntate homo in foueam peccati, ſed non ex uoluntate ſufficit & poſſet reſurgere, cum iam & ſi uelit, non poſſit non peccare.

Idem In Eo. Libro Qui De Diligendo Deum, inſcribitur.

E *Famelicus.* Si famelicũ hoĩem apertis faucibus, uento inflatis hauri re buccis aerem cernas, qui quaſi cõſulat fami, non credas inſanire? Sic nõ minora inſaniæ eſt, ſi ſpiritũ rõnalẽ rebus F putes qbuſcũq; corporalib. nõ magis inflari, quam ſatiari.

Veſtis. Quis noſtrum exteriorem hanc ueſtem qua tegitur ſi repente obſcœnis undiq; ſputis illitam, & fœdiſſimis quibuſque ſordibus inquinatam conſideret, non uehementer exhorreat, non uelociter exuat, non indignãter abiiciat? Itaq; qui non ueſtem, ſed ſemetipſum intus ſub ueſte talem reperit eo, amplius doleat, & animo conſternetur oportet, quo proprius tolerat quod exhoret. Quid eſt caro iſta, niſi corruptibilis quædam tunica qua ueſtimur?

IDEM IN CANTICA

Canticorum Salomonis Sermone. XIII I.

G *Copiæ aquarum. Gratia.* Quod ſi copiæ aquarum ſecretis ſubterraneiſq; recurſibus inceſſanter æquora repetunt, ut inde rurſus ad uiſus uſusq; noſtros iugi & infatigabili erumpant, nbſequio, cur non etiam ſpirituales riui, ut arua mentiũ rigare non deſinant, proprio fonti, ſine fraude & intermiſſione reddãtur? Ad locum unde exeunt, flumina reuertantur gratiarum, ut iterum fluant, Remittatur ad ſuum principium cœleſte profluuium, quo uberius terræ refundatur.

Sermone XVI.

H *Ictus oculi.* Ictus oculi eminus ſummitates ramorum, & montium concumina peruolabat, ſed uallium ſubteriacẽs uaſtitas & denſitas dumetorum fruſtrabatur obtutus.

I *Canes.* Canibus & uenatorib. pleruq; cõtingit à beſtia quã aggreſſi erãt, deſiſtere, & ſequi aliã, quæ inopinantibus forte occurret. Ita & nos ad id quod intermiſimus reuertamur.

Concham

Concham te exhibebis,non canalem. Hic pene simul recipit & refundit.Illa uerò donec impleatur, expectat, & sic quod su perabũdat,sine suo dãno cõmunicat,sciens, male dictum,qui partem suam facit deteriorem. Stultus profert totum spiritum suum,sapiens reseruat in posterum. Canales,multos habemus,conchas perpaucas. Tantæ charitatis sunt per quos nobis fluenta cęlestia emanãt, ut antè effundere quàm infundi uelint, loqui, quàm audire paratiores, & prompti docere quod non didicerint, & aliis præesse gestiẽtes, qui seipsos regere nesciunt.Si non habeo nisi parũper olei quo unguar,putas tibi debeo dare,& remanere inanis? Seruo illud mihi, & omnino nisi ad prophetæ iussionẽ non profero. A *Concha. Canalis. Duæ species eleemosinarij.*

SERMONE I. DE NATIVITATE domini nostri IESV CHRISTI.

Vt in paradiso terrestri quatuor fuere fontes, qui uniuersam irrigarent terrã,Ita in Christo, qui nòster est paradisus, quatuor est reperire fontes. Primus fons misericordiæ ad diluendas culpas aquis remissionis.Secũdus fons sapientiæ,ad potandum sitim nostrã aquis discretionis. Tertius fons gratiæ, ad irrigandas plantas bonorum operum aquis deuotionis. Quartus fons ad condiendum & decoquendum nostras affectiones aquis æmulationis. Et de istis intelligi potest illud Isaiæ, Haurietis aquas in gaudio de fontibus saluatoris. B *Quatuor paradisi fontes. Quatuor Christi uirtutes.*

LIBRO Epistolarum, Epistola. LXXII.

Lex Christi onus est alleuians aut iugum liberãs,similis pennis auium, quæ corpulentiorem reddunt substantiam & agiliorem, grossescit inde natura, unde sarcina alleuiat, & quantum crescit in massa,tantum decrescit de pondere. Item & quàdrigæ comparatur,quæ admota iumento sarcinam,quæ ab ipso moueri non poterat, auget quidem, sed portabiliorem facit, onus oneri additur, & minus onerat. C *Lex Christi. Quadriga.*

SERMONE xviii.

Alicubi

D *Vitis. Fides.* Alicubi fidem cum uite componit, palmitibus reliquas uirtutes. & botris opera.

SERMONE. 1. de omnibus sanctis.

E *Adam. Anima.* Vt Adæ indignamur meritò omnes, quòd uxori suæ potius obedierit, quàm Deo, Ita & nobis ipsis displiceamus, quod carni nostræ aut quibuslibet aliis creaturis magis quàm Deo placere studemus.

IN Sermone de bened.

F *Simõ Cyrenæus. Hyppocrita.* Vt Simon Cyrenæus Christi crucem tulit, angariatus nõ uolens, ita hyppocritæ alienum onus pro Christo nolentes portant, opere exequẽtes foris, quod intus non amant.

SERMONE. III. de purifica.

G *Minuta duo. Corpus.* Vt uidua euangelica duo æra minuta misit in ærariũ tẽpli, ita nos duo minuta, puta corpus & animã, domino deo offeramus.

EPISTOLA ultima.

H *Cardus.* Quemadmodum asperior carduus pãnum facit leniorẽ, ita durior conuersatio conscientiam molliorem & trãquilliorem.

Helisei. farinula. Vt Helisei farinula potum dulcorat, Sic gratia spiritus labores alleuat.

DE conuersione Pauli Sermone.

I *Bonus. Sequax. Durus.* Magna est dissimilitudo inter bonũ & sequacem, atque inter durum & pertinacem. Nam huic dicere habet prælatus. Qui tibi faciam? quod dominus ad eũ nondũ illuminatum ait. At perfectus & obediens populus dicit id Pauli dictum: Domine quid me uis facere?

K *Aqua fluminis.* Fluminis aqua si stare cœperit, putrescit, & inundatione facta superueniens repellitur. Sic planè gratiarum cessat decursus, ubi recursus non fuerit.

SERMONE de Ascensione.

L *Moysi uirga. Amor Dei. Magorũ uirgæ.* Amorem dei comparat uirgæ Moysi uersæ in serpentem coram Pharaone, & amores omnium aliarum rerũ mundanarum uirgis magorum Pharaonis in colubros uersis. Vnde serpens Moysi deuorauit alios serpentes aliarum uirgarum, ad designandum, quòd amor Dei quasi ignis consumẽs deuorat amorem omnium mandatorum.

M Sermone de duobus discipulis euntibus in Emaus, cõparat

rat orationem turturi, meditationem uero columbæ, q̃ dulces querimonias submurmurant in foramina petræ. *Meditatio.*

Sermone de circunci. CHRISTVS alligaturam non refugit, cum tamen uulnus non haberet, Nos uerò qui uulnerati sumus, obligari pœnitentia erubescimus. A *Alligatura.*

Sermo 4. de aduentu do. Aliter & sapientius mendici, quàm nos, misericordiam implorant. Nam eleemosinam petentes, non preciosas uestes ostendũt, seminuda membra aut ulcera si habuerint, hominum aspectibus exhibẽt. Nos uero exemplo pharisæi si quid boni fecerimus aut minus malum, quàm alii, Deo ueluti exprobramus. *Mendici. Iactabundus.*

SERMONE 2. DE ADVENTV. B

Vt in lacte ouis duo sunt, butirum humidum & pinguis item caseus acidus & durus, Ita in homine duo reperies, naturam bonam & dulcem tanquam butyrum & peccati corruptionem ut caseum. Hinc de CHRISTO in Esaia dicitur, quod comedit butyrum, non autem caseum, Nam etsi humanam assumpsit naturã, tamẽ sine uitio assumpsit. Sicut apis mellis habet dulcedinem, & aculei punctionem, Sic huius apis, nimirum CHRISTI, mel & aculeum non ignorat, qui misericordiam & iudicium decantat. *Lac ouis. Hominis natura. Apis. Aculens.*

SERMONE VI. de aduentu. C

Quis rusticus, si forte nobilis, & præpotens quispiã apud eum uoluerit hospitari, non libenter in angulo domus suæ, aut sub gradibus suis, uel potius in ipsis cineribus occupabit, cedens hospiti suo locum, sicut dignum est potiorem? Si caro, quæ in regione propria habitat, animæ oculi honestum præbeat hospitium, neque animæ uelit dominari, sed eligat subseruire, ac etiam multa pati, quando quidẽ multã ex illa expectat mercedem. Nam si anima imaginem inuenta sit habere Dei, corpus informabitur, & cõfigurabitur corpori claritatis CRHRISTI. *Rusticus Nobilem hospitaturus. Caro, & sensus.*

ADALARDVS In Institutione
Quam Sorori Scripsit.

Panni linei niueo candore candidi, suo candore castitatẽ commendent, & simplicitatem demonstrent. Cogita quo labore, quibus tonsionibus in quo creuit, colorem exuerit, & ad talem candorẽ peruenerit, ut ex eo altare ornetur, & corpus D *Linei pãni Castitas.*

pus CHRISTI uelетur. Cum terreno colore omnes nasci mur, quoniam iniquitatibus conceptus sum, & in peccatis concepit me mater mea. Primo igitur linum aquis immergitur, nos in aqua baptismatis CHRISTO consepelimur: Ibi deletur iniquitas, sed non lauatur infirmitas. Aliquid percepimus candoris in peccatorum remissione, sed necdum plene terreno colore exuimur pro naturæ quæ restat corruptione. Post aquas linum siccatur: Necesse est ut post aquas baptismatis corpus per abstinẽtiam maceratum, illicitis humoribus uacuetur. Deinde malleis linũ tũditur, & caro nostra multis tentationibus fatigatur. Post hæc ferreis aculeis discerpitur, ut deponat superflua. Et nos disciplinæ ungulis rasi, uix necessaria retinemus. Adhibetur post hæc lino stimulorum lenior purgatio. Et nos uicti cum magno labore pessimis passionibus, à lenioribus & quotidianis peccatis supplicii cõfessione & sanctificatione mundamur. Iã nunc à nentibus linum in longum producitur. Et nos in acriora perseuerantiæ longanimitate extendimur. Porrò ut ei perfectior accedat pulchritudo, ignis adhibetur & aqua. Et nobis transeundum est per ignem tribulationis, & aquam cõpunctionis, ut perueniamus ad refrigeriũ castitatis. Hęc tibi oratorii tui ornamenta repręsentent, non oculos tuos ineptis uarietatibus pascant.

Linum. Fidelis. *Perseuerantia.*

ABSALON SERMONE QVINTO
De Aduentu Domini.

Nauis. Vita humana. Vita humana est ut nauis, quæ bonis operibus uelut quibusdam mercibus onusta, in portum salutis tendit, gubernaculum huius nauis est sermo DEI, qui in mari huius seculi ita aduersa & prospera debet dirigere ad portum: Sed ubi peccatrix anima repulerit uerbum Dei à corde suo, tũc uentis, procellis, tempestatibus irruẽtibus undecũque quasi fracta gubernaculo, periclitetur tempestate: Ab aquilone diaboli suggestio, à meridie uana gloria. *Peccatrix aia.* F

Ingeniũ hominis. Qui ingenium suum ad poetas, & philosophos conuertit, quasi qui aureum hamum mittit in lutosam aquã, quia pro re uili in profundo detinetur, nec potest iactura lucro piscis compensarii.

DE NATIVITATE DOMINI.

Mater

Mater modo lactat filiũ, nutrit, fouet, mõ flagllat, & increpat, magis tamen procedit de pietate materni pectoris fouere, nutrire, quàm flagellare, hoc naturali pietate facit, illud a filio prouocatur, Ita filius Dei naturaliter bonus, nobis exhibet pietatem, prouocatus nostris peccatis facit ultionem. A *Maternũ obsequiũ.*

SERMONE. III. DE ANNVNciatione Mariæ.

Quidam uir nobilis, & eius seruus tibi in custodia dati sunt, ea lege, ut seruum pane & aqua more serui, nobilem secundum dignitatem natalium suorum procurares splendide. Tu uero contrarium nobilem fame & siti, & multis iniuriis confecisti, seruum uero delicate nutristi, omni genere delitiarum insulentem fecisti, rebellem domino suo cui insurgens uulnerat inultus, occidit tandem. Quid respondebis ei, qui utrunque tibi commisit? Tu homo, crudelis, homo fuisti, qui nobilem uirum, spiritum, & animam nullis delitiis uirtutum, nulla pinguedine deuotionis refecisti, seruum contumacem nutriuisti delicatè, qui carnem gula, ebrietatibus uoluptatibusq; huius uitę inescasti. Caro insurgit in spiritum, eum uitiis seruire coegit, uulnerat, occidit. B *Vir nobilis, Seruus. Caro & spiritus.*

Disce quid faciendum ibi ab eo qui accipitrem portat in lęua, ut iactet ad dexteram, & sic prædam capiat. Si euolare facit eum ad sinistram, nil capit, perdit operam impensam, Ita tu secularis homo, cuius cor in lęua, id est, bonis tẽporalibus requiescit, per amorem, fac accipitrem tuum, id est, animam euolare ad dexteram, id est, uitam æternam, ut capiat eam, ut à lęua ad dexteram transeat, dum bona tẽporalia in pias causas erogas. C *Accipitrem portans. Secularis homo.*

LIBRO Primo De Dedicatione Ecclesiæ.

Vt incensum, quum incenditur, flammam, fumum, odorem ex se mittit, Ita omnino Deo grata, fumum compunctionis ob peccata, flammã charitatis ob amorem cœlestiũ, odorem deuotionis per ascensionem mentis in Deum. D *Incẽsum. Aĩa Deo grata.*

PHYLIPPVS Pręsbyter Commentariorum In Iob Lib. II. Cap. XXIIII.

Hæretici

tiæ cumulentur, gaudet formica coaceruatas frugum opes populari gaudet pari modo inanis gloria bene partos uirtutum thesauros dispergere.

Vanæ in aqua uitia uirtuti se immiscentia. Virtuti cuilibet semper uitii aliquid se immiscet, non aliter ac haurienti aquam è fonte accidere solet, qui cũ aqua & ranam simul trahit, hæc una tamen, tanquam cõmune quoddam collyrium, aut pestiferum poculentum. omnibus si latẽter uirtutibus permiscet, magno semper cessura nocumento, hospitalitati crapula, discretioni astutia, prudẽtiæ malignitas, mansuetudini pigritatio, iustitiæ duritię cordis, amor propriæ uoluntati silentio amaritudo animi, gaudio spiritussancti iactantia.

Ischius in Leuiticum lib. 1. capite. 11.

Humecti fructus. Scientia nondum perfecte acquisita. Quemadmodum humectos fructus, & qui necdum possunt moli, ut fiant farina, aut similia quando uoluerimus aptos esui reddere, igne eos confringentes, paleas eorum in eo quod frangimus, separamus: Sic quicunque necdũ scientiam solitam habemns, nec subtilem excelsamq; theologiã, necdum enim illam discernere idonei sumus, spiritualium scripturarum perfectã scientiã non habẽtes, opus habemus eam in igne spiritus frangere, id est, illius operationẽ & subministrationem nobis commodare, ut ab ea literæ paleas separamus.

LIB. 11. Cap. VII.

Calefaciens se scrutator Dei. Quemadmodum igne qui uult calefieri, sufficit si tangat illum. Nam si interius mittat manum, ꝓ eo quod potuit calefieri, comburitur: Sic & qui profundius uel altius de Deo disputare præsumit, pro eo quod gloriosius quid uult ostẽdere, in blasphemiam cadit, dum comprehendere altitudinẽ diuinorum dogmatum non possit.

LEO PAPA SERMONE IIII. De Epiphania domini.

Lux uisibilis gratia Spiritus sancti. Purificatio. Si lux ista uisibilis, nullis immunditiis, quibus si superfusa fuerit uiolatur, nec radiorũ solis nitore, quem corpoream creaturam esse non dubiũ est, loca ulla sordentia uel cœnosa contaminatur, qui illius sempiternæ & incorporeę munditiam poterit potius qualibet sui qualitate polluere, quę se ei, quã ad imaginẽ suã cõdidit, sociando creaturæ purificationem præstitit maculam non recipit.

cipit, & sic sanauit uulnera iniquitatis, ut nulla pateretur damna uirtutis.

OLYMPIODORVS IN COMmenta. in Ecclesiasten, cap. xx.

Sicut enim stimuli boues pungũt, urgẽtq; aratro sulcum proscindere: Ita & theologorum uerba excitant nos, q spe bona aramus, proscindere sulcũ spiritualẽ, ut cũ purgatus fuerit ager cordis nostri, pulchros ĩ eo uirtutis surculos cõ seramus. Similia quoque sunt clauis ignitis atque candentibus, q altius ac facilius lignis infiguntur: Ita & sapientiũ uerba theologorum, in penitissimos sinus intellectus nostri altius figuntur. *Stimulus verbũ prædicãtiũ.* *Clauis cãdens.*

SVLPITIVS IN VITA Martini epistola ad socrum suam Basillam.

Martinus Cordatẽsem dioecesim uisitaturus pacẽ clericis illius ecclesię discordãtibus cupiẽs reformare, profectus cũ suo comitatu discipulorũ frequentiss. ut semper, mergulos in flumine arupiscatur, piscium prædam sequi, & rapacem ingluuiem assidens urgentẽ capturis. Forma, inquit, hæc dęmonum est. Insidiantur incautis, capiunt nesciẽtes, captos deuorant exaturari non queunt deuoratis. *Merguli Dæmones*

PRIMASIVS EPISCOPVS VTICENsis in Apocalipsim lib. IIII.

Sicut fumus præcedit incendiũ: Sic flammã fidei & charitatis præcedit confessio peccatorum. *Fumus incendiũ pcedens. Confessio peccatorũ*

Ranę & loco & uisu, molestoq; strepitu sic odibiles habẽtur, sicut diabolus cum suis agnoscitur abominabilis ueritati: Ita & pseudoprophetæ more ranarum, tanq̃ animãtibus coaxãtibus nocte, damnabiliter erroris latratu cõuenit perstrepere. Quid cœnum cõpares cœlo, quod conuenit habitationi ranarum, tanquam horrendum pseudoprophetæ blasphemiis? Tantũ distent doctores ueritatis à pseudophophetæ, quantum ranæ à sanctis hominibus, qui pseudoprophetæ sicut ranæ ignaros impediunt, ne quieto deuotionis cultu percipiant ueritatem. *Ranæ. Pseudoprophetæ.*

LIBRO. III.

Aquila præ cęteris auibus cognoscitur altius euolare, uiso tamen eminus cibo, indigentia naturali subiecta, mox ad *Aquila Ecclesia.*

ima descendit: Sic Ecclesia in spiritualibus membris cum ea quæ sursũ sunt, mẽte petat & sapiat, infirmitate tamẽ corporis aggrauata, necessitatibus subiacet indigẽtiæ corporalis, pro quib. ingemiscit & parturit usque adhuc.

Eucherius Lugdunensis Episcopus in Epistola parænetica ad Valerianum.

Prouidẽs sibi de loco habitabili. Nonne uides, ut etiam in hac uita quisq; prouidus locũ aut agrum in quo diutius se cõmoraturũ putat, copiosis in usum faciat impendiis, & ubi paruo quis erit tempore, parua prouidet. & ubi maiore, maior procurat: Nobis quoque quia in præsentiarum breuissimũ coarctantibus angustiis tempus est, in futura secula erũt, competẽtibus copiis uitã exaugeamus æternam, competẽtibus instruamus, exiguã ne promissione peruersi impendamus, breui tempori curã maximam. & maximo tempori curam breuem. *Præparaturus se ad æternã uitã.*

Vocatus in adoptionẽ fidelem. Christianus. Si hominũ quispiam clarus ac locuples in locum liberorum adoptaturus acciret, ires per oppositas rerum difficultates, & per quãuis lõgi recessus iter iactatus curreres. Deus uniuersitatis, rerumq; dominus te in adoptionem uocat, illud (si uelis) tibi bladum filii nomen impartiens, quo deum nostrum unicum suũ nuncupat, & nõ accensus raperis? nõ properus urgeris, ne cõditionem tãtam celeri occursu mors præripiat?

Oculorũ obtutus. Ecce ea quæ nobis in ipsos oculorũ admouẽtur obtutus, nõ absolute quasi oppressis uisibus intuemur, multo uerò certius in ea quæ eminus offeruntur, uelut expeditis luminibus intẽdimus: Ita ferè de præsentibus futurisque euenisse nõ est ambigendum. Nã præsentia, tanquam in oculos ingesta, non recte cernuntur: futura, tanquam ab oculis reducta, manifestissime perspiciuntur.

Gemma. Scriptura. Scriptura dũ intrinsecus radiat, uelut preciosissima quæque gẽma ĩ profundũ fulgorẽ cõsiderãtiũ demittit oculos.

Certe si ad te quispiã rerũ haud ignarus accedat, malis ipsum te amet, q̃ ista quæ tecum sunt idq; eliges, ut ille uitæ tuæ potius quam opibus tuis affectum suum conferat. Vis huic homini fidem seruare, non rebus. Quod tibi tribuere uelis alii, ipse hoc tibi, qui es tibi fidelissimus, tribuere. Nos non potius amemus, quam nostra.

Velut

Velut ex alto undarum iactus, aliis atque aliis superuenientibus in litoris extrema franguntur, Ita in terminum mortis succiduæ alliduntur ætates.

Dirigenda est omnis animi intentio in spē futuri q̃ spē ut plenius ac manifestius cōsequaris, aperire eam etiā sub alicuius exempli cōditione non abnuā. Si cui aliquis quinq; hodie ex ęre denarios offerat, quingentos uerò aureos ī crastinum spondeat, optionemq; offerat, utrum æs ad pręsens sumere, an aurū mallet, in posterū, dubiumne id est, quin p̄optet grandia illa munera cū parua mora? Tu quoque breuis huius atque æternæ uitæ conditione perspecta, non eligas capere uilia cum capere possis speciosa. *Animi intentio. Spes futuri muneris præcios. Vitæ æternæ expectatio.*

PASCASIVS de spiritu S.

Fides catholica ī uniuersū mūdū per Patriarchas & prophetas, & gratiæ dispensatores, spiritu S. insinuante diffusa est. Hāc apostolica solicitudo atque perfectio, sicut per sanctas paginas dilatauerat, ita per symboli saluatorē collegit, & tāquam per diuersas remediorū species disposuit in corpus unū, ac uelut ex innumeris aromatibus pretiosum confecit unguentum, cuius odor omnes fines terræ potētia fragrantiæ spiritualis impleuit ut in ipso uniuersitatis assensu, uirtus appareat ueritatis. *Vnguētū præciosū. Simbolū apostolicum.*

Sed interrogas, utrum semper spiritus ex patre procedat? Semper cum illo, semper ex illo sicut calor ex igne, ita sine intermissione profertur, ut egredi sinat. *Calor ex igne Spiritus sancti à patre.*

Quòd uerò in singulos sedisse memoratē, id caussæ est, ut intelligatur p plures nō fuisse diuisus, mansisse in singulis totus, sed sicut fieri ignibus mos est. Hanc enim (ut nouimus) habet naturam ignis accensus, ut quāti ad eum quanti ad crinen purpurei splendoris aspexerint, tātis usum suę lucis impertiat, tantis ministerium sui muneris tribuat, & nihilominus in sui integritate permaneat, ita Sācti spiritus uirtus quātumlibet effluat, quantum libet in plurimos grata diuinæ largitatis exuberet, sicut probatus recipere mensuram, ita nullam sentit expensam. *Ignis.*

HVGO DE SANCTO VICTORE
Lib. de Carna. Lib. nuptiis uitandis.

Ignis. Luxuria. Duobus modis ignis extinguitur, scilicet dum subtrahũtur ignes, uel aspergitur aqua, Sic luxuriæ flamma, dum subtrahuntur carnis incentiua, uel dum mens irrigatur lachrymarum affluentia, suffocatur, ne noceat.

Fauus mellis facies meretricia. In fauo mellis duo sũt, scilicet mel & cera, ita ĩ facie meretricis similiter duo, scilicet decor, & gratia, hoc est, pulchritudo oris, & dulcedo sermonis, Cera succendit ignem, mel prębet dulcedinem, Sic pulchritudo meretricis igne libidinis inflammat carnẽ, blandimento lenocinantis sermonis subuertit mentem. Stillat mel ex cera, dum meretrix uerba sua mollit, & facit dulcia.

GERSON SVPER Magnificat.

Christus ĩ sacramento altaris Sicut Heliseus ad clamorem mulieris debitricis multiplicauit oleũ unde satisfieret omnibus creditoribus, & adhuc ipsa & reliqui uiuerent, Sic Christus in sacramento altaris comprehensus deuotionem augebit, ut omnibus exactoribus fiat satis.

GVLIELMVS PARAL IN SVMMA uirtut. tractat. v. Cap. xx.

Insertio arboris. Ritus nouẽdi obedientiã. Solent inseri arbori agresti duo ramusculi alicuius nobilis arboris, deinde arboris quæ prius fuit agrestis, perdunt flores, frõdes, & fructus, secundum naturã arboris nobilis, à qua ramusculi sunt assumpti, Sic obedientia alienum sensum & alienam uoluntatem assumit, & cordi eius, qui promittit, & obedientiam, inseruit, & iam cor illud secundum sensum & uoluntatem sui superioris operatur.

Rotæ currus rebelles. Rebelles, & inobedientia murmurantes sunt uelut rotę curri, quibus deest oleum uinctionis, secundum illud Ecclesiast. 23. Pręcordia fatui quasi rotæ currus.

Lapis magnus. Sunt pretetea sicut magni lapides, qui citra afflictionẽ & lassitudinẽ mouentis moueri non possunt, de quibus Ecclesiast. 10. Qui transfert lapides, affligetur in eis.

Aromata. IDEM Libro. 1.

Opera bona. Sicut species aromaticę cum in puluerem redigũtur uehementer redolent, ita hominis bona cum per humilitatẽ quasi comminuta fuerunt, Deo sunt gratiora.

Ionas. Religiosus. Vt Ionas quod detrectauit facere coactus est uel inuitus puta annũciare Niniuitis subuersionẽ) ita religiosus quod

sponte

ſpōte nō facere uult, uel coactus frequēter facere īuenitur. *Equus ui-*
Sicut equus uidens non eſt indoneus currere ad molam, *dēs homo*
Sic qui habet proprium ſenſum, non eſt aptus uoluntati o- *ſui sēſus*
bedientiæ.

Sicut deformis pictor facere poteſt pulchram imaginē, *Deforis*
nec uitiū pictoris ſtatuā deturpat, Sic & prælatus malus fa- *pictor.*
cere poteſt bonū præceptū, & cui ſine periculo ſubditi obe *Prælatus*
dire poſſunt, imo debent. *malus.*

IDEM In Summa Vitiorum & uirtu
tum Tractatu. IX. Cap. II.

Fidelis medicus ægro deſperato uniuerſa concedit quę *Deſpera-*
appetit, ęgro uero de cuius ſalute ſpes habetur, multa ne *tus à me-*
gat, Sic dn̄s reprobis abundantiā bonorū temporalium tri *dico.*
buit, ut ſi quæ bona egerunt, in mundo iſto mercedem reci *Abūdās*
piant. Alii uero merces ſeruatur ad futurū ſeculum, ne iſtis *tēporalib.*
tranſitoriis contententur. *rebus.*

Sapientia moro arbori comparatur, quæ dicitur prouer *Morus.*
bialiter ſapientiſſima arborum. Nā ultima flores producit, *Sapiētia.*
prima uere uel in primis fructus: Ita non eſt diu antea oſtē
tandum, quid poſſimus, uel uelimus, tarde promittendū, &
mature tunc præſtandum.

GERSON Parte. 2. Serm. de omnib. Sanct. *Arca*

Vt arca Noe, quo magis abundarunt aquæ diluuii, tan- *Noe.*
to altius ferebatur: Sic manſuetus animus quo maiores e- *Manſue-*
runt tribulationes aquæ, tanto erit excelſior. *tus.*

HONORIVS ſermone de malis ſacerdotib.

Vt non eſt attēdendū ad opera ſeu acta referentis impe *Imperato*
rialia mandata, Ita nec priuatorum, ſed tātum ſummi regis *ria mānda*
tenenda iuſſio. *ta.*

FELICIANVS Epiſc. Sermone. XXXVIII. *Vlmus,*

Diues & pauper ulmo & uiti aſſimilantur. Vlmus ex ſe *Diues, &*
ſterilis eſt, quemadmodum & diues, Vitis uero ferax, & *Pauper.*
ſibi ſuſtinendæ non ſufficit: Et pauperes ſuſtentet oportet,
ut ulmus non ſit plane inutilis & excindatur.

GVLIEL. Paral. in ſum. uirtut. & uitior.

Macha. 4. Iudas Machabæus dixit. Ecce cōtriti ſunt ini
mici noſtri aſcendamus nunc mundare ſancta & renouare:

Cordis cõpunctio. Ita spiritus contritus est de peccatis cordis compũctione antequam mundetur per confessionem nostræ conscientiæ, & per satisfactionem renouatur.

THEOPRHASTVS Episc. Alexandrinus Libro III. Paschal.

Infernus. Auaritia. Infernus mortuis non expletur, sed quanto plures susceperit, tanto plures desiderat. imitatur eum auaritia, quæ satiari non potest, sed quicquid habuerit, plus requirit.

HONORIVS Sermo. de dominica XI.

Emporiũ. Vita præsens. Si pro cupreo numero aureos centum quisquam recipere possit certatim se omnes ad illud emporium conferent, At pro caducis istis temporalibus uitam æternam cõmutare possumus, & nemo festinat.

HONORIVS Sermone de circuncisione.

Aquilæ Iuuentus. Peccatoris reparatio. Vt aquila per senectutem tam curuum acquirit rostrũ, ut uesci non possit, nisi ad lapidem dein percutiendo aduncitatem frangat, quo fracto rursus edit & bibit, & reiuuenescere dicitur, Sic peccator qui peccatis est prægrauatus, si nil spirituale ei sapiat, morietur fame nisi ad petram Christum per pœnitentiam se fortiter ac diu percutiat, usque ad propositi mutationem, & duritiei abiectionem.

IACO. de Valent. in Exposit. XIII. Psal.

Vnicornis siue monoceros. Christus. Vnicornis siue monoceros eius uirtutis est, ut suo cornu attacta aqua, etiam aliquo ueneno corrupta reddatur salutiris, unde traditur a naturalibus prius attingere aquã cornu, quam bibat, Ita CHRISTVS sua humanitate aquas pestiferas reddidit salubres ad peccatorum remissionem.

GVLIEL. Paral. Eccl. XIX.

Sagitta canis. Verbum stulti. Sagitta infixa fœmori canis, sic uerbum in corde stulti. Sicut enim canis non quiescit, donec eiuscemodi remouerit e fœmore suo, Ita nec stultus quiescere potest, donec uerbum malum quod de proximo audiuit, aliis retulerit.

THEODORIC. Arch. Tract. De Vtilitate Monach.

Vlmus Viti. Vlmus & si uinum non profert, tamen uitem uinum producentem sustentat, Ita par est eum qui uirginitatem aut aliam uirtutem in se præstare non potest, in alio saltem prouehat, collaudet, & admiretur, non autem impediat.

Fons cuius riui obturati sunt, cogitur in altum ascendere. Et arbor cuius rami a lateribus abscinduntur, crescit in terra, Sic etiam homo qui exterius nudatur a temporalibus solatiis,& ab hominum complacentia, melius se sursum cōuertit ad Deum. *Fons obturatus. Arbor*

RVPERTVS IN MATTH. LI. I.

An extrahere poteris Leuiathan hamo? & fune ligabis linguam eius? generatio CHRISTI ab Abraham usque ad Ioseph uirum Mariæ de qua natus est Iesus, quasi longa piscantis linea, est cui linea ferreus hamus subligatus carne adoperitur, ob hoc ut piscis edulio prouocatus, quod foris patet, ferro seipsum strangulat, quod intus latet diuinitas CHRISTI quasi ferrum diabolo extitit, hoc ferro captus & extractus foras mittetur sicut factum credimus. Iste est circulus quem Deus in naribus diaboli posuit, ista est armilla, qua maxillam eius perforauit. Iunxit se initium fini, id est, Deus homini,& ita hæc, scilicet initium & finis occurrerunt sibi in utero uirginis, nares suas trāsfixas teneret firmiter circulus inflexibilis, & armillam suam uoracem perforaret, talis armilla, armilla gloriæ & honoris, unde nunc usque fatuus trahe,& quod auide momorderat, tenere non poteris per Maxillæ foramen emittis. *Leuiathā Diabolus. Hamus. Christus. Circulus. Armilla.*

Libro. II.

Aegyptus terra, fuit exemplum inferni; Illic detinebatur populus captiuus fratrum CHRISTO, id est, sanctorum populus, quos omnes statim trāsduxit per mare rubrum, id est, per sanguinis & aquæ decurrētis ex latere suo sacramentum, & inimicos eorum, id est, peccata eorum operuit mare illud & usque nūc operit inimicos nostros, qui eodem sacramento baptizati sumus. Ad istam Aegyptum CHRISTVS per omnia fratribus assimilatus descendit, ut eos faceret cohęredes sui. Ex Aegypto uocatus est filius meus. *Aegypt⁹ Infernus.*

LIBRO III.

Omnes sitientes uenite ad aquas. Isai. LV. Aquæ sunt scripturæ quibus spiritualium continentur mysteria gratiarum. Prouer. v. Bibe aquam de cisterna tua, diriuentur fontes tui foras. Aquæ istæ domini sunt, & qui emerit eas, eius fiunt, *Aquæ. Scripturæ.*

fiũt, nec domini esse desistũt. Innitat ad has omnes sed præcipue qui non habent argentũ. Certe in omni negotiatione terrena magis illi solent inuitari ad emendum, qui habẽt argentum, hæc autem negotiatio tota cœlestis est. Quid ergo est, argentũ non habere, nisi in prophetia seculari uel prudẽtia eloquii non confidere? Talis erat Moyses, cum diceret ad dominũ, Obsecro dñe, non sum eloquens, &c. impeditioris lĩguæ sum. Ita Salomõ Pro. xxx. Stultissimus sũ uirorũ. Non didici sapientiã. Sed eiusmodi nõ habentibus argẽtũ hoc, ipsa humilis cõscientia magnum est emptionis preciũ.

Nõ habere argẽtũ

Non solum testimonia quæ euangelistæ & Apostoli scribunt, respicere debet lector curiosus, & ea attẽdere quæ sequũtur, quæ præcedũt, uelut si domũ quę forte ꝑ industriã absq; fenestris subobscura facta est lucerna ĩtromissa uidere debeas qualis sit ĩtus, qualis situs ĩ medio uel in circuitu.

Domus subobscuræ scrutator. Curiosus lector.

Libro. IIII. Aperiens os suum.

Quod est illud os, nisi scripturæ, per quas uobis loquitur spiritus domini? Istæ clausæ erant, & signatę pro temporis ratione, ut clauderent eas ipsi qui scripserunt, præceptũ domini habebant. Exempli gratia: Tu Daniel claude sermones, signa librum usque ad tempus statutum. Ad Isaiã: Liga testimonium, signa legem in disciplinis meis, clausæ erant spiritualia annũciando carnalia uidebãtur illi qui carni subditus, & terrenis cupiditatibus deditus erat. Exempli gratia. Dominabitur à mari, &c. hæc & his similia Iudæi legentes auream & gemmatam Hierusalem terrenam, se habituros putabant.

Os scripturæ.

Libro. III.

Quomodò sal superfluos uel nocituros humores carnium desiccat, & a putredine purificat, Sic apostolica doctrina, necessaria decalogi præcepta, cunctaque iustitiæ legalis instituta desiccatis carnalibus ceremoniis, purificare habeat & ubique terrarũ cõsilio castitatis salire credentium corpora, quatenus non putrescẽs, aut usquequaque putienti corrumperentur luxuria. O quãtas salierunt turmas, ut carnes penitus desiccarentur.

Sal. Doctrina apostolica

Lux mundi sunt etiã apostolici doctores, quia sapienter & fideliter tractãdo & retractãdo sacrã legis & Prophetarũ

Lux mundi.

scripturam,

ſcripturam,quicquid in ea quaſi carnaliter ſonat,ita ſermo ne uiuido condiunt,ut ſpiritualiter ſapiat,& quod erat clauſum,pateſcat,quod obſcurum & tenebroſum uidebatur,lucidum & clarum fiat. Quam magna & ampla ciuitas, quã is quẽ cœlũ & cœli celorum capere nequeũt, inhabitat,qui ĩ mõte niſi in altitudine cęli,iuxta illud: Cõſeruatio noſtra in cœlis eſt non poteſt abſcõdi,non patitur ratio conſilii diuini,ut abſcõdatur & incognita ſit,quę ad hoc ędificata eſt, ad hoc mille clypei pendẽt ex ea,omnis armatura fortiũ,ut omnes qui inter aduerſarios periclitantur,inter Iudæos,hæreticos,pro fide agonizantur, recurrere ſciant ad ciuitatem iſtã,& in ea communiri, de ea ſumptis ſuis,armari,ut habeant unde animam pro qua illis res eſt,defendere poſſint. *Ciuitas.*

LIBRO. vii.

Sicut Iacob luctatus eſt cũ angelo, in quo Deus erat qui & uictũ ſe fatebatur, ita luctari debet uerbi Dei amator cũ ſermone uel ſcriptura in qua Deus eſt, quę ex Deo eſt, nec dimittere antequã uincat uinci uolentẽ,ſenſumque comprehendat utilẽ in litera iacẽtem. Lucta enim pulcherrima eſt, tãdiu perſeuerare petendo, donec inueniat pulſando, donec ſibi aperiatur, hæc lucta placet Deo, hac cupit ipſe uinci, hac fortitudine opus eſt, ut nobis aperiat & det ſanctum. *Lucta Iacob. Studium ſcripturæ ſacræ.*

LIBRO vi.

Quærite regnũ dei, & iuſtitiã eius. Quid eſt regnum dei niſi uerbum eius? Nam per quod facta ſunt omnia, ꝑ ipſum uerbum regũtur omnia, & in hoc ſermone utique regnare eſt. Quoties ergo ad audiendum ſiue tractandum uerbum dei cõuenimus,quoties lectiones ſanctas legimus, uel libenter audimus, toties quærimus regnũ dei,& iuſtitiã eius. Hic quidẽ quærere poſſumus,inuenire autem nõ niſi poſt hanc uitã. Theſaurus eſt hoc dei regnũ,ĩ agro abſcõditus, theſaurus in agro literæ legalis atque Propheticæ literæ ex magna parte parabolicæ uel ænigamaticæ diligẽter clauſus atq; ſignatus. Hũc theſaurum inuenire, eſt ſcripturas ſacras intelligere,& præ gaudio theſauri omnia uendere, & agrum emere,hoc eſt, præ delectatione cœleſtium bonorum, uel regni cœlorum,quale in ſcipturis promittitur, omnem ſolicitudinem abiicere, ſecundum hoc Euangelicum conſilium *Regnum Dei. Theſaurus in agro abſconditus.*

ſolum-

solumq; earum amplecti studiũ scripturarũ, ut homo semper sit expeditus ad uerbum Dei tractandum & audiendũ. O quantos hoc studium nõ solum ad sufficientiam uictus & uestitus, sed ad amplissimos honores prouexit. Super salutem, &c. Venerunt in omnia, &c.

EPIST. ad summum pontif in Libro de glorificatione Trinitatis.

Virga Iacob. Sicut Iacob uirgas populeas & uirides & amygdalinas & ex platanis, & ex parte decorticauit eas, detractisq; corticibus in his quæ spoliata fuerant, candor apparuit, illa uerò quæ integra, uiridia permanserunt, ita effectus est color uarius, Sic iuxta misticum exemplum illud, non passim uel ubique, sed in plerisq; locis corticem literæ detrahimus, & candorem allegoriæ tenemus. *Cortex litera. Candor. Allegoria.*

Panis. Panem nobis petentib & apertionem cordis, nõ dabit pater cœlestis cor obtusũ & lapideũ. Et similiter si piscem petieritis. i. si legentes uolueritis cognoscere Christũ, cuius sacramẽtũ quodãmodo latet, ita in scriptura legali & prophetica, sicut piscis in aqua, nequaquam porrigit uobis serpentẽ, inducendo uos in errorem, & sensum à Christo, quem in scripturis quæritis pro desiderio, longe recedentem. *Piscis.*

LIBRO. xi.

Gloria. Honor. Tuam in scripturis sanctis gloriam, ò fili hominis, tuũ quærere & inuenire honorem in Propheticis & Euangelicis præconiis, tale nobis est inter tædia uitæ præsentis, quale fesso uiatori, remissis interdũ grauibus sarcinis residere sub umbra odoriferæ arboris, prope riuulum aquæ iugiter salientis, gratòque ocio fugacem insequi, & comprehẽsam attrectare columbã, tactu blãdo, manibus innocuis. Et reuera sic est. Sancta quippe scriptura, ipsa est columba illa, de qua ipsius autor spiritus sãnctus in Psalmo dicit: Pennę colũbę deargentatæ, & posteriora dorsi eius aurum. Si alii non, at mihi scribenti, hoc ipsum quod scribo proficit. Hoc dulce studium iam in præsenti nonnihil præmii, nonnihil habet suæ exercitationis emolumẽtũ. Quã suaue est (ut dixi) uiatori demissis interdũ sarcinis pẽnulas colũbę deargẽtatas, & aurea dorsi eius præ oculis habere, & manib. tractare scripturam, cuius & exterior sermo castus absq; omni superfluitate, ni- *Fessus uiator. Colũba. Scriptura.*

tet

tet quasi argẽtũ,& interior sensus rutilat quasi aurũ.Trahit sua quenq; uoluptas,& hoc habeo testimonium cõsciẽtię, quod dixerim uoluptati huic, trahe me post te.

IN SOPHONIAM LIB.II.

Sicut Moab & filii Ammõ, Dei consanguinitate Abrahæ descenderunt.& tamen genus Abrahæ semper oderunt, Ita hæretici in Christum se credere dicunt, & tamen Christianorum catholicam fidem subuertere semper conati sunt.Et quis hoc nesciat, quod de sanguine Abrahæ,per incestũ nati sunt Moab & filii Ammõ? Dormierũt eñ filiæ Loth nepotis Abrahæ cũ patre suo, & maior quidẽ filia Moab. minor aũt peperit Ammon. Et Moab quidem ex patre Ammõ populus turbidus interpretatur. Quis aũt populus magis turbidus,q̃ hæreticorũ cœtus, qui alios turbida & cęnulẽta potant doctrina,uelut turbida aqua. Sunt enim hæretici ex patre diabolo æque ut Iudei,quib.ipse dominus: Vos,inqt,ex patre diabolo estis. Igitur ut Philistini, ita Moab & filii Ammon.i.sicut Iudæi,sic & hæretici in desertũ erũt usque in æternũ,quippe quid deserentes Deũ, & à Deo deserti, absq; dubio peribunt in sempiternũ. Audiui enim(inquit Moab) opprobrium & blasphemias filiorum. Ammõ, scilicet hæreticorũ,qui nimirũ exprobrauerũt populo meo, populo Christiano secũdum exemplum Moab, & magnificati super terminos eorum,secundum exemplum filiorum Ammon.

Moab & filij Ammon. Hæretici. Populus turbidus. Philistini. Iudæi.

REMIGIVS super Psalmum.lxxvii.

Moysi uirgam comparat Christo mortuo. Serpẽtis enim opus fuit mortem Adam & in Eua, quod Moyses inde perterritus fuit,signat timorem discipulorum in morte eius,& quod iustum fuit caudam serpentis accipere, ut uerteretur in uirgã, rursus denotat, quòd sequentia o in Christo post mortem, puta resurrectio & ascẽsio ipsius ab apostolis amplexa,corde credenda fuerunt,& quem mortuum lugebant & desperabant, iam uiuum adorarent.

Virga Moysi. Serpens. Christus.

IACOB. LATOMVS libro de lege humana.

Sicut Dauid licet rex & unctus, patienter expectauit, & mansuete cum Saul egit,donec Deus regem Saul de medio tolleret,postea uerò regalia omnia exercuit, Sic & Ecclesia principio quidem gladii materialis potestate non est usa in

Dauid. Ecclesia

suos

ſuos ſubditos, ſed cum omni manſuetudine expectauit, donec Deus iugo ſuo ſuaui colla regum terræ ſubderet.

IOAN. DRIEDO A TVRNO VT in Præfatione lib. de Eccleſiaſt. ſcriptorib.

Exonerãs ſe ſarcinis. Monach'

Quemadmodum is qui ſe exonerat, ſarcinas graues, ueſtes, aliaque impedimenta remouens, non ob id dicitur iam aſcendiſſe aut eſſe in culmine montis, ſed ſe in ſtatu præfatę aſcenſionis conſtituit, & aſcendendo, de hora in horam appropinquat ipſius mõtis culmini, Ita & is qui accepta cœlitus uoluntate perpetuo cõtinendi profiteatur uitã monaſticã, non ex hoc ipſo iã eſt perfectus in uita Chriſtiana, ſed ſe poſuit in ſtatu quidẽ altiori, quò facilius ꝓficere ualeat in dilectione, adiiciens impedimenta ſeu auocamenta.

IDEM De Captiuitate Et redemptione generis humani.

Diluuiũ. Præſens ſæculum. Noe. Chriſtianus cooperans ſuæ ſaluti.

Quemadmodũ deus, qui per ſe ſeruare potuit in diluuio uniuerſali Noè cum ſuis, ne ſubmergeretur, ſed tamen uoluit, ut ipſe fabricaret arcã, & ingrederetur eã, ut eſſet ſuæ ſaluationis cooperator; Ita uult ut omnes qui ſpiritualiter ſaluãtur, ſuę ſaluti cooperentur per liberi arbitrii motum, credentis in eum, qui iuſtificat impium.

PETRVS Galatinus lib. Pſal. v. cap. v.

Homo. Folium.

Homo eſt quaſi folium quod in paradyſo ab arbore uitę cecidit, quodque uento tentationum rapitur, ac deſideriorum flatib. leuatur, ac ſuorum peccatorum põdere ad inferna trahitur. Rabbi Salomon in gloſſa ſuper illo. Pſalm. 143. Et non intres in iudicium cum ſeruo tuo domine.

AVGVST. Steuchus Eugubin. in Deut. Cap. xi.

Schiſmatici. Dathan. Abyron.

Quid enim aliud hæretici ſunt ac ſchiſmatici, ꝗ Dathã & Abyron? Vt enim hi ſub prætextu pietatis dominandi libidine ac ambitionis æſtu exagitati, ei principatũ adimere conabãtur, cui fuiſſet, à deo traditus, Ita hi ſanctæ Eccleſiæ corpus diſiũgere enitũtur, dũ caput eius à ſummo Deo cõſtitutum imminuere, lacerare, dedecorare impiis maledictis nõ ceſſant. Neq; aliud fit ab his in ſummũ illud caput, quã ab Dathan & Abyron in Moſen tentatum eſt. Genus hominum miſerabiliſſimũ ac perniciosiſſimũ, qui ſub prætextu

noſtrarum

nostrarum corrigendarū improbitatum infinitam attulere malorum syluam, perque uniuersum terrarū orbē pessimos disseminauerunt errores. Adeoq; processit audacia & gigantea immanitas, ut eis nec cœlum iā sufficiat, in quo suæ sceleratissimæ līguæ uirus euomāt, ore īpiissimo blasphemēt, dilaceret, dū eius incolas tātis probris ac mendaciis dehonestant. Sed uidebit omne humanum genus eorū interitum & sempiterna obliuione eos sepeliendos miserrimo hiatu patefacto absorbuisse cognoscet.

TYRIVS Platonicus Ser. 1.

Nisi fortè cupiam uehementer sitienti, præsentemque habenti lympidum amnem qui copiosus aquarū simul delectaret aspectum, simul commodè prẹberet potum, fœcundissimeq; nutriret, nos alicunde ex inopi fonte, cæteraque inferiori haurientes, sufficientem potum afferre posse arbitremur. Qualem similitudinem uidere licet in noctua, cuius cum interdiu clarissima solis luce caliget aspectus, noctu tamen igniculi faculam aucupatur. *Vehementer sitiēs. Appetēs mūdana. Noctua.*

Quemadmodum in epulo nidoris pleno, in quo permultū uini miscet, estq; tibiarū, fistularū saltationūq; strepitus multus atq; odoramētorū magna uis, is cōstātissimus sit, qui sese colligēs, ac cōtrahēs, ab illis omnib. auocet sēsum, seq; sobrium, & tēperatū præstet, Ita etiā uariæ obstrepentibus sensibus, magni negocii est inuenire mētē frugi. quæ adeo sese ab his explicet, ut sua ipsa spectacula possit intueri. Vt interdum formosum corpus, ne conspici possit, multis ac uariis inuolucris obtegit, cuius amator, ut expleatur aspectu, ea opus habet amouere. Sic etiā necesse est, amictū hunc qui tibi oculos impedit, ratione auertere. *Epulū cōuiuij sensuum pugnari. Mēs frugi.*

SERMONE. 11.

Vt qui diuitias quærunt, ac se mari committunt, maximo interdum fœnore, pecuniā sumunt, Sic etiā qui iræ indulgent, maximis se calamitatem usuris inuoluunt. *Cōmittēs se mari. Iracūdus*

Vt inter corporis morbos, qui serpunt, contumaciter resistunt sanitati, ac propter ea oportet firmū curationis genus adhibere, ut quod superest tabi, saluum fiat, Ita quoq; si uel domum, uel ciuitatē lædere iniuria cœperit, inhibere malū oportet, si quidem saluus eius, quod adhuc intactū ab iniu- *Morbi serpentes.*

ria

Fuliginosus. ria est, rationem uolueris habere.

Vt qui fuliginosum complexus, nõ potest nõ immũdus abire à complexu, Ita & eũ qui iniurio homini cõgreditur, cũq; eo pariter uolutatur, in iniuria necesse est flagitii partem accipere, deq; eiusdem fuligine abire inquinatum.

SERMONE V.

Certamẽ. Professio uirtutis, & spiritualis uita. Vt in certaminibus inspicere est, qui imbecillum obtinẽt corpus, & inconsultis uiribus, tamen in certamen ob spem uictoriæ, descendũt, eos paulò post sub labore deficere, partes uerò uirtute præstare, fortiter sustinere certamẽ, ac pro assequenda uictoria, ad extremum usque pugnare, Sic etiã certantibus professionibus uitæ alias quidem omnes reprobare ac pellere de stadio oportet.

SERMONE VIII.

Nummularij. Sicut in nũmulatis cõtingit, ut disquiri scilicet oporteat uter eorum sagacius à probabili nummo, adulterinum dignoscat, eumq; qui probabilis speciem tantum gerentẽ admittit, longè arceamus ab arte, qui autem ueram notã cognoscit, hunc & artem callere fateamur, eodem pariter modo amatoriam artem, pulchri naturæ, ueluti nummo cuidã admouere oportet.

Exoriens. Sol. Vt enim exoriens sol fulgorem ante præmittit, qui cacumina montium illustrans intuentium oculos maxime oblectat, uberioris lucis afferens spem, ita splendescenti animo præfulget in superficie corporis decor, qui quod spẽ affert melioris multo decoris, philosophorum exhilarat aspectũ.

SERMONE X.

Natura. Quẽadmodum enim diuersis animalium generibus diuersas itidem natura defensiones, ad tuẽdam propriam uitam salutemque cõstituit, ut leonibus uires, ut ceruis cursũ ut canibus uenationes, ut aquatilibus natationẽ, uolatilib. uolatum, reptilibus cauernas, Ita hominum generi in cun-

Defensiones. Ratio. ctis huiusmodi defensionibus cæteris animalibus minori, ut pote, quod uires tenuissimas habet, impeditissimũ cursum uolatus est penitus immune, natationem uix attingit, cauernariæ habitationis omnino est impos, rationem tradit Deus, quasi donum quoddam, quod cũctis facultatibus illis æquipolleret, huicque amatorum unedenũ subiecit

ueluti

ueluti freno cuidam equum, ueluti sagittario arcum, temoni nauem, instrumentum opifici.

SERMONE XI.

A *Amnes mare intrantes. Cælum. Cælestis influxus.*

Perinde atque nobilissimi amnes qui exeuntes in mare in primo quidē egressu latitudinem pelagi incurrerint, fluētumque suum undę, uentis, æstui, fluctibusque permiserint, ex huiusmodi commixtione priorem comminuunt naturam. Eodem pariter modo pulchrum, ineffabile, immortaleque, donec cœlum cœlestia corpora permeat, in eorum quidem occursu purum. immixtum, atque integrū manet at ubi deinceps à cœlo in nostratia hæc loca defluit, hebescit usque adeo extenuato fulgore, ut uix eius īfluxū possit agnoscere maritimus nauta, uidens exilem illum humique interrantem confusumque alienæ naturę.

SERMONE. XV.

B *Nautæ, saui ægroti sibi indulgentes. Se credentes Vanitati.*

Veluti nautæ propterea nimie spiret a tergo ac nauem uero cursu defraudet, tranquillo maris allapsu delati, ad desertissima litora, difficilesque cautes appelluntur: Sic ēt sit, ut qui se semel huic uanitati crediderint, imprimis ignorātiam latenter incurrant, tam uoluptatibus studio ad uastiora litoribus cunctis loca ferātur, durisq; cautibus duriora, ipsi suum amplectentes errorem oblectamentoque animæ congaudentes. Qua quidem in re ferientibus sunt persimiles, qni contra medicinæ legem potui ac cibo indulgentes, malum malo inducunt, ęgritudinem exaggerantes eligunt potius sibiipsis obsequendo morbum contrahere, quam cum dolore sanitatem comparare.

SERMO. XVII.

C *Amnes subitis procellis crescētes.*

Quemadmodum accidit, ut subitis procellis crescentes amnes legitimum excedant alueum, superque uel segetes, uel plantarum culturā præcipites lati, rusticorum operum salutem atque ornamentum euertāt: Sic & animus affectionum nimia ui ab rectis ratiocinationibus depulsus, falsis nimirum, atque improbis opinionibus, præter naturā probā surgentibus corrumpitur, quæ eius menti pro ebriorū more, quibus nimia crapula interiores cōcire ęgritudines solet uelut ex latibulis repētia quædā animalia, cōfundunt mētē b usq; cogitur proprias eorū uoces ꝓlonari. Si uerò mani

Plebis imperium. festioribus exēplis opus sit, im ꝓbitatē animi inconditę plebis assimilabimus imperio, quod quidem fit quotiescūque in ciuitate probitas uicta multitudinis pęnitus licentiæ atq; audacię seruiat. Necesse est enim eiusmodi ciuitatem dissonantē ac multarum partium esse, eademque innumeris affectionibus ac uariis cupiditatib. refertā, in uoluptatibus quidem intemperatissimā, in iracundia præcipitem, in tribuendis honoribus immodicam, in fœlicitatibus elatam, in calamitatibus abiectissimam esse. SERMONE XXIIII.

D *Lux ex igne lucēs.* Quēadmodū noctu lux ex igne claritatē lucēs, maiorem ostētat eo, q pariter interdiu appaeret ꝑꝑea ꝙ noctu profunda obscuritas circumfusa eius auget splendorem. Interdiu uerò quasi certamine tenui ac debilissimæ luci cumulentissimo solis fulgore suscepto obscurari magi minorem claritatem oportet Sic etiam tenuis notæ bonum, si per contentionem cum malis examinari contingat, fit ut optimū, maximum, excellentissimumq; esse uideatur, quemadmodum tenebris ꝓfundis parua aliqua scītilla, aut obscurissima nocte minima lux splendorem late ostentat, at si ei cū suis similibus bonis cursum, cōtentioneq; perpōpas, tūc optime despicies id quod uere est optimū, cū si aliter feceris, ordinē prorsus perturbes atque confundas.

Tenuis notæ bonum. Scintilla. Lux.

E SERMONE XXIIII.

Gubernator nauis. Tēpestas. Non uides nauigationem in mari, ut unus gubernator moderetur, tāquam corpus animus moderatꝛ, ut nauis eius imperio pareat, ut animo corpus, ut uenti nauem impellāt, quemadmodum uirtutes fortuna. Qui si tempestas exoriatur manente naui, incolumiq; gubernatore, salutis nunquā amittiꝛ spes, siue nauis ipso recto feratur cursu, siue arte tēpestatem deuitet. dum tamen à gubernatore regatur. At si à gubernatore incipiēs, ipsum abstuleris, inutilis efficietur, nauis etiā si firmitatē propriam seruat, inutilis afflatus uētorū etiāsi fuerit secūdus, propterea & in mari, & in naui, & in nauigatione preciosissimus est gubernator: Post gubernatorē, secundū accipit locū nanis: postremam sedem obsequia occupant extrinseca. Sed & in curricullo uitæ animus supremum sibi uēdicat honorem, medium corpus, tertiū forma

SERMONE XXVI.

Sicut

Sicut cõtingere solet, ut per aerem sublatę nebulæ radios solis cohærendo eorum intercipiant fulgorem, nec propterea sol pulchritudinem propriam amittat, tametsi eũ opacitas nubium abscondit: Ita etiam uirtus ab impetu cœditur fortunæ, neq; ideo pulchritudinem dimittit, sed quasi in caliginem densam inciderit, umbratilis fit, ac descutitur, quo maximo tempore huic ipsi uirtutis opus est, Deum adiutorem certaminis socium præsentemq; esse. A *Nebula Solis.*

SERMONE. XXVII.

Quemadmodum igitur si nauẽ excogites marinis undis expositam, quam ne auferat salum, retinaculis multis ad aliquam prægrandẽ molẽ deligarit, quibus subinde inuicẽ colligatis, postremum ipsorum, ad ipsam molem, rem scilicet firmam atque immobilem, peruenit: Ita etiam corpus cum inundetur ab æstu, nauisq; instar natet, titubet, quassceturque, cõtinetur ab animo, eiusq; beneficio ab impulsu defenditur consistitq;. At ubi neruos ac spiritus ueluti retinacula quędam, per quæ interim corpus ab animi quodammodo mole sustinetur, consumpserit attritio, corpus quidem corruptioni succumbit, & in profundum rapitur, animus uerò propriis uiribus enatans, seipsum cõtinet firmusq; cõsistit. B *Nauis exposita marinis undis.* *Corpus.* *Animus.*

SERMO. XXVIII.

Sanè hoc quod assequi dicimus animo bellissime potest, cum accidentiis oculis conferri. Is cum insitam habeat cernendi uim, calamitatem interdum eiusmodi patitur, ut ob id quod cernẽdi instrumẽtorum circumsidetur, à nobis spectabilium rerum congressione priuetur, cui si interueniens ars restituerit uisum, eam nequaquam intellige uidendi infundere uirtutem, sed potius impedimentum auferentem liberum reddere luminibus excursum. C *Assequi animo.* *Oculus.*

SERMONE XXVIII.

Quemadmodum igitur natura non recipit quicquam nisi ex semine oriri, sed potius quodcunque procreatur, similitudinem secum seminis deferre, ut hominem hominis, bouem bouis, oleam oleæ, uitem uitis: Sic etiã animus si ueritatem intelligit, necesse planè hunc etiã uerarum seminibus rerum imbutum esse, quas quidem & esse, & semper esse, & sempiternas substantias esse, & immortales es- D *Nihil q[ui]c quã nisi ex semina oritur.*

Scientia. ignorantia. se,dicendum est. Propterea sciētiam florem quempiam,maturumq; fœtū & ex animi semine existere, neq; aliud ignorantiā hominū, quam seminis huiusmodi cessationem esse.

SERMONE XXVIII.

E *Hastæ. Capulus. Funis.* Quemadmodum igitur accidit longis atque exilibus hastis,ut quisquis uibrauerit capulum , reliquas hastæ partes ad cuspidem usque concutiat, utve qui longi connexiq; ordine funis extremitatem alteram quatiat,cōtinuam cōcussionem per medium spatium,ad alteram extremitatē trāsmittat: Sic & humanæ menti exiguo principiorum haustu, ad integram rerum intelligentiam est opus.

SERMONE. XIX.

F *Medicus. Philosophia uetus.* Sicut igitur medici cum fastidiētibus ægrotis porrecturi sunt saporis amari medicamētū,dulci ipsum liquore aspergunt,atque adeo salutarē amaritudinem regunt: Sic ēt illa philosophia uetus,sententiis suis,fabularū,carminū,ac cantus amictu uelatis,antiquos illos animos cœpit, neq; aliter q̃ dissimulata disciplinæ molestia ad institutionem illexit.

SERMONE. XXXVII.

G *Equi furor.* E qui furor regitur freno,regitur habenis equitis , aurigęque arte.Hominē uerò uersat oratio minimè ignaua,minimè sordida,minime neglecta, sed quæ lenitate atq; acrimonia tēperata nequaquā otiū auditoribus præbet,ut uoces dūtaxat ad uocū uoluptates inquirāt:sed illos potius excitet,ac ueluti tubæ sonitu percussos cogat debacchari: *Tuba.* Tuba etenim interdum classicum sonat, interdum receptui canit.Qui si huiusmodi orationem requirant, philosophiā affectātes,nimirū dare operā oportet, ut cū cuius ea facultas existat,habeamus,probemus,diligamus: siue ille senex,siue iuuenes,siue pauper,siue diues,siue multi nominis sit.

SERMONE XXXXI.

H *Vlcera. Animus putridus.* Sicut enim solent ulcera latius serpere , ubi ea semel implicuerint corpus, anteriora deuorāt atq; integri aliud semper absumunt,contumaxque corpus in recipienda reddunt sanitate,donec medici ars fundum, sedemq; exciderit morbi:Ita cuius est animus suppuratus,introrsum occursus,putrisq; quodcunque ei proximum est, non desistit inficere . Abscindendæ itaque ab eo sunt , ac pręscidendæ corporis

uires,

uires,in quas non secus animaduertēdum est,atque in sicarii manus,in petulantis oculos,in heluonis uentrem.

THEODORICVS Cyrenensis episcopus sermone. 1.

Sicut peritus colonus ex argo non unam spinam euellit, sed omnes radicitus extirpat,ita cōcionator hęreses omneis eliminat ab ecclesia. A *Colonus.*

Sicut sutores,fabros, pistores non attendimus unde nati sint,sed artis excellētiam consideramus,nec quærimus à ludente,Græcus an barbarus sit sed uocum consonantiā petimus,ita auditores. *Auditores.* C

Plato,Nefas est,inquit,ab eo purum contrectari, qui purus ipse non sit,ægrota ratio,pharmacis eget sanis. *Impurus.*

Sicut qui aurum effodiunt, multum laborant, plerūque tamen parum in glebis inueniunt cur nos non laboramus in scripturis. D *Effossores auri.*

Sutoris discipulos dum cupit artem discere, credi, quic quid illi a magistro dicitur, docet eum quomodo calceū tenebit,quomodo corium scindet. E F

Sic nauta facit, sic agricola. Sic si probatum aurū à crudo cognoscere uolumus,adimus magistrū qui nouit discernere ille discernit (didicit enim diu experientia) an adulterium sit.sic facit qui lapillos emit,qui gemmas,qui sericam uestem,& quicquid audierit,statim credit, sic agrestes operæ crassique auditores credunt. *Nauta.*

Sicut aues uocales humanam quidem uocem imitātur, non tamen intelligunt quid loquuntur, ita philosophi ueritatem nescientes prodiderunt. G *Aues uocales.*

Sicut pluuia irrigat agrum fertilem & desertum locum: ita scientia Dei hominem. Crescunt in deserto interdum (id est, in philosophis) bonæ herbæ, sed discreti hominis est eas posse discernere à ueris & domesticis herbis, Faciamus igitur sicut qui rosaria demetunt, spinas quidem intactas dimittunt, Apes etiam (hæc natura eas docuit) non solum floribus qui sunt dulces insidunt, sed etiam qui sunt amarulenti, cum tamen solam dulcedinem ex amaro & dulci flore sugunt, amaricem auersantur. Ha- H *Pluuia.* *Bonæ herbæ.*

rū exempla imitamur, & è uestris illis amarulentis pratis, dulce nobis & perquàm utile mel nobis cōponimus, Ac ueluti corporum curatores e uenenatis feris atque serpentibus salutares medicinas conficiunt, deque ipsis uiperis alia quidem reiicientes, alia uerò elixantes, multos harum rerum præsidio morbos propellunt, ita & nos uestrorum poetarum, historicorum, philosophorùmque monumenta uersantes, noxia & pestifera declinamus, alia sparsim nostrę doctrinæ inferentes, auxiliarem nobis salubremque curationē afferemus.

Venenatorū medicamenta.
Sentētiæ phylosophorum.

I

SERMONE secundo.

Lumen sensibile.

Lumen hoc sensibile quod oculis usurpamus, siuæ sol sit siue candela, intuentibus, plane indicat, quid sit aurū, quid argentum, æs item, quoniam & colorum figuras, nec non plantarum atque animalium differentias, idem docet. Sed hæc solum uident qui habent acres oculorum obtutus, cæci nihil uident. His itaque similes sunt qui ueritatem intueri nolentes, amant in tenebris ignorantiæ uersari uelut aues illæ quæ noctu tantum uolant, ut ululæ & noctuæ, hæ lucem odiunt, amant tenebras. Sed his qudem nemo sanæ mentis indignetur atque succenseat, natura enim ab initio genus hoc uitæ illis addixit Quid uerò ultro sese tenebris addicunt, nolentes cognoscere ueritatem, quomodo quæso ueniam consequentur?

Acres oculorum obtutus.
Vlulæ.
Nōctuæ.

K Dicunt, nos à iuuentute didicimus legere. Sed marini pisces in multa salsedine nutriti sunt tamen ad cōdituram, si ualebunt, non minus sale adhibito opus est.

Marini pisces.

SERMONE. iii.

L Sicut qui auro commixtam terram argentareamue effodiunt, simulatque in multa quædam ramenta inciderint, eiusmodi uestigia sectantes, uberiores rimātur uenas, neq; prius ab effodiendo desistunt, quàm multam auriuim copiamque inuenerint, ita exauriendi scripturarum fontes.

Ramēta.

M

Opus.
Opifex.

Sicut arcam, scamnumq; fabrefactum uidentes, non solum opus laudamus, sed & opificem, Sic etiam uidētes nauim fabre compactam, sic monile fabrefactum aurificem laudamus. Sic in mundi fabricam oculos tendentes, Deum laudemus, qui non mirati sunt hæc, imò qui nec iam mirantur

tur, inexcusabiles sunt.

Deus utitur cacodæmone in nostris tentationibus, sicut medicus in Tyriacis, serpentibus & uiperis, id enim agit, ut prosit infirmo. A

Omnes artifices egent auxilio quũ quippiã suę artis in medium proferendum iudicant, utpote nautæ egent fabro &c. Deus nihilo. B *Artifices Deus.*

Non immerito reluctantur bestiæ hominibus, quum ipsi Deo suo rebelles sint cui sol, luna, stellæ obediunt, mare nõ transit fines suos, cum tamen habeat legem, ut homines, in tabulis scriptam. Sed sicut equus freno retrahitur: Ita mare ne abundet. C *Rebelles. Mare.*

THEODORITVS CIRENENSIS EPISCO.

De curatione infidelium Græcorum Ser. v. D

De natura huius lapidis quem magnetem uocant, eam esse uim constat, ut omnem aliam materiam quietam esse, immotamq; dimittat, ferrum uerò duntaxat ad se trahat, nonnunquàm uerò alte à se sublatũ quasi ostẽtet, tametsi nullis idipsum rebus ab inferiori loco suffulciatur, nec superne aliquo nexu uisibili colligetur, sed eius lapidis incubante uirtute occulta nobis ratione suspensum sit. Tale uerò quippiam & in diuinis scripturis, & in uerbis quæ de Deo fiũt, solet contingere, ut facile is cognoscet, qui diligenter aduertet. Plurimi enim, imò, ut ita dicam, cuncti fere morales aurem illis accommodant, soli uerò capiũtur, qui alumni sunt fidei, cum tamen ab inferiori loco nullius terrenæ felicitatis solatio teneantur, neque quicquàm appareat unde à superiori loco uincti dependeãt, sed ad occultas duntaxat rerum spes, mentem, animumq; accommodent. *Magnes lapis.*

SERMONE VI.

Ideo Deus Pharaoni uarias pœnas intulit, non ut illum meliorem efficeret (nouit eius durissimam mentẽ nõ posse conuerti) sed ut eà quæ olim de ipso prædicanda erant perutilia cunctis exempla fierent Sicut enim ciuitates, iustitiæ ministros & carnifices alunt, per quos & parricidas, & latrones pœna afficiunt, non laudantes quidem quæ sibi carnifices peragenda munia desumpserunt, sed ad necessarios tamen usus eorum ministeria tolerantes: Ita & mun *Pœnæ à Deo pharaoni illatæ.*

di huius præsul ac Deus patitur Tyrannos esse, ceu quosdã carnifices, ut p eos ab impiis hominibus pęnas exigat, mox eos Tyrannos supplicio traditurus, ita puniuit filios Israel per Assyrios.

Assirÿ.

F

Decebat Deum hominem liberare, propter quem lunã, solem, stellas & terram creauit, potuit loqui de cœlo ut omnes audirent, sed maluit flere in præsepio, non angelum misit. Atqui medicos illos maxime laudare soletis, non quidem qui nos ministris suis curãdos ægros cõmittunt, sed qui pallium deponunt linteolumq; succincti, suis ipsi manib. ferrũ accipiunt, ulcusq;, si sit opus, incidunt, neque fœtorẽ ulceris auersantur, imò autem profluetem saniem excipiũt, atque unguenta compingunt. Neq; uerò illos etiam reges admirari & laudibus ornare soliti estis, qui regalibus in thalamis enutriti molliter, omni deliciarum genere perfrui solent, sed quibus graue non est pro subditis hominibus caput periculis obiectare, quiq; armis obtecti, in prima acie cum hoste fortiter pugnant.

Medicus per se ipsum ægroti curam suscipiẽs. Reges nõ molliter uiuentes. Mundi Redẽptio per Christi incarnationẽ.

G

SERMONE. VIII.

Sicut si quis odoris, sapòrisq; uinũ suauissimum cõuiuis suis apponat in phialis poculisque minus eleganter affabreque insculptis, nihilo secius qui sitiẽtes accumbunt, uino se imbuũt, neq; poculorum materiam artificumue inspiciũt, sed uinum laudant, quod cum magna sitis uoluptate exhauriunt: Itidem agant & auditores.

Vinum. Phialæ.

SERMO. IX. De legibus.

H

Vos quidem uiri Græci elegantes compositosque sermones audire percupitis, quærentes his quàm maxime permulceri. Vbi uerò tales non inueniatis, risu effuso eos cõtemnitis, ac maledictis incessitis quinetiã obstructis auribus, quæ dicuntur audire non uultis. Cõtra uerò animaduertere uos oportuit, ita usu euenire, ut ea quæ sunt quàm maxime pretiosa, cuncta fere uili materia integantur. Videre siquidem est pretiosum unionem, qualẽ ampli ac magnifici uiri apud se esse desiderant aspernabili admodum testæ innasci, eademque nutriri, augescere, occultari. Qui uerò eum sibi coemunt, auri plurimum persoluentes, nullam faciunt testam. Præterea uerò pollucentes gemmas, orandisq; regiis capitibus

Pretiosa uili ĩ materia teguntur.

capitibus destinatas, aliud genus lapidis extrinsecus circum uestit despicabis ille quidem atque inutilis. Qui ergo eas gemmas expoliant, ad ornatumq; cõcinnant, superfluam illã testam nihilque pẽdendã circumputantes abradẽtesq; nitorem lucentium lapillorum detegunt & expediunt. Aurum quoq; quod passim à multitudine pamatur, iã purgatum a fecibus, nõ in loculis aureis circũfertur, sed in uili corio, ita erat eruditio in Apostolis & quo sequuntur. *Aurum.*

A

Sed hi persimiles illis fuerunt, qui flammam quidẽ extinguere petunt, oleum pro aqua instillantes, ardentiorẽ illam efficiunt, & sicut ignis rubum ardebat, sed non cõsumpsit. Quin potius sicut lignatoribus syluam candẽtibus multo plures pullulãt propagines ab radicibus, quam sint rami qui incidũtur, ita tũc quoque piis compluribus interfectis multo plures quotidie ad doctrinã euangelicam accedant. *Lignatores.*

SERMONE x.

B

Sicut qui tyrannidem cupiunt, regnum inuidant, ac regiam sibi quidem speciem apparatumq; circumponunt, purpuram, coronam, sellam, currum, mores tamen qui regibus conueniunt imitari nolunt, ideo sępe expelluntur, Ita diabolus in oraculis edendis per statuas passus est post CHRISTI aduentum. *Tyrãnide affictantes.* *Statua.*

C

Sicut eñ in regiam militaremq; uiam reliqui calles à pagis agrisq; proueniunt, Ita hunc prophetæ (qui etiam uiæ sunt) hunc Christum uiam esse credẽtibus ostẽderunt.

D

Sicut eñ optimorum pictorũ artem facilius explorare quis poterit, qui ueræ atq; archetypę rei pictam imaginem conferat, ita nos decet philosophorum & prophetarum dicta conferre, & tunc discernere.

E

Turpe esset si ludorum præfecti athletis dona non darẽt quæ promiserunt, etiam operarios conductos mercedem ferentes dimittimus. Et quisquã a CHRISTO patrefamilias in uineam uocatus illi non donatus abibit? *Ludorũ præfecti* *Christus.*

SERMO. XII.

F

Sicut arbores suis radicibus innituntur, & ab eis alimenta percipiunt, & iterũ rami, folia & fructus ornant radicẽ, & radix inutilis esset, nisi hæc adessent, Ita fides semper ornanda est operibus. Sicut opus indiget sensibus & mem- *Arbores.*

bris

bris scilicet pedibus,manibus &c.trūcus absq; his possit ui uere,sed nō ornare,Sic fides operib sicut q picturā uel sutoriā artē perdiscunt,non solū ut earū rōnem teneāt, dant operā,sed ut multo manibus suis eas exerceāt, Sic moralis philosophia hoc est euangelica doctrina , nō tantū discēda est ut eā sciamus,sed uerbis,moribus.& uita exprimamus.

Pictura ars, sutoria Euangelica doctrina.

SENECA Lib. De Beneficiis. Cap. III.

G *Nomēclator, Poeta.*

Quēadmodū nomenclatori memoriæ loco audacia est , & cuiuscunq; nomen non pōt reddere,imponit : Ita poetæ non putant ad rem pertinere uerum dicere, sed aut necessitate coacti , aut decore corrupti , id quenq; uocari iubent, quod belle facit aduersum.

Cap. X.

H *Grati. Ingrati.*

Quemadmodum autem curandum, ut in eos potissimū beneficia conferamus,qui grate responsuri erunt , Ita quædam etiā si de illis male sperabitur faciemus tribuemusq; non solum si iudicabimus ingratos fore,sed si sciemus fuisse,tanquam si filios alicui restituere potero, magno periculo liberatos,sine ullo meo incommodo,non dubitabo.

Cap. XIIII

I *Meretrix beneficus.*

Quemadmodum meretrix ita inter multos se diuidit, ut nemo non aliquod signum familiaris animi ferat , Ita qui beneficia sua amabilia uult esse , excogitat , quomodo & multi obligentur,& tamen singuli habeant aliquid, quo se cæteris præferant.

De Beneficiis Libro II.Cap.II.

K *Tempestiua beneuolentia.*

Quemadmodū in ęgris oportunitas cibi salutaris est , & qua tempestiue data remedii locum obtinuit, Ita quamuis leue & uulgare beneficium sit , si presto fuerit , si proxima quamque horam non perdidit.multum sibi adiicit, gratiāque pretiosi,licet lenti & diu cogitati numeris uincit.

Cap. V.

L *Acerbissima crudelitas. Muneris gratia.*

Quemadmodum acerbissima crudelitas est quæ trahit pœnā & misericordiæ genus,est cito occidere,quia tormētū ultimū finē sui secū affert, quod antecedit tēpus maxima uēturi supplii pars est, Ita maior ē muneris gratia,quo min⁹ diu pepēdit.Est.n.bonaiū ēt rerū solicita expectatio.

Cap. VI.

Sicut

Sicut in telis eadem ferri uis est, sed in infinitum interest, utrum excussio lacerto excutiantur, an remissa manu efluant. Gladius idem & stringit & trãsforat, quam pressio articulo uenerit refers, idem est quod datur, sed interest, quomodo detur. A *Tela.* *Gladius.*

Capite 14.

Quemadmodum pulcherrimum opus est, etiam inuitos nolentesq; seruare, ita rogantibus pestifera largiri blãdum & affabile odium est. B *Affabile odium.*

Capite 27.

Non patitur auiditas quenquam esse gratum. Nũquàm enim improbæ spei, quod dat̃ satis est. Et maiora cupimus, quo maiora uenerunt, ut flãmæ infinito acrior uis est, quò ex maiore incendio emicuit. Aequè ambitio non patitur quem quam in ea mensura honorũ cõquiescere, qua quõdam eius fuit impudens uotum. C *Flamma Cupiditas & Ambitio.*

Libro 3. de beneficiis. Capite 2.

Quemadmodum quæ in usu sunt, & manum quotidie tactumq; patiuntur, nunquam periculum situs adeunt, illa quæ ad oculos non reuocantur, sed extra conuersationem ut superuacuam, iacuerunt, sordes ipsa colligunt uetustate, ita quicquid frequens cogitatio exercet, ac reuouat, memoriæ nũquàm subducitur, quæ nihil perdit, nisi ad quod sæpe non respexit. D *Quotidiano usui apta. Frequenter cogitata.*

Libro 4. de beneficiis Capite. 13.

Quomodo mundi officium est circumagere rerum ordinem modo solis, loca mutare, ex quibus oriatur, in quæ cadat, & hæc salutaria nobis facere sine præmio, ita uiri officium est inter alia & beneficium dare. E

Cap. 17. F

Quemadmodum nemo in amorem sui cohortandus est, quem cum nascitur trahit, ita ne ad hoc quidem ut honesta per se petat. *Cohortatio.*

Cap. 20. G

Vt aues quæ laceratione corporum alunt̃, lapsa morbo Pecora, & casura è proximo speculantur, ita hic imminet morti, & circa cadauera uolat. Gratus animus ipsa uirtute propositi sui capitur. *Aues. Gratus animus.*

Capite 21.

Quo-

H Quomodo est disertus etiã qui tacet, fortis etiam qui cõ-
Disertus. pressis manibus uel etiam alligatis, gubernator etiam qui in
Fortis. sicco est, quia consummatæ sciẽtiæ nihil deest, etiam si quid obstat quò minus se utatur, ita gratus est etiam qui uult
Gratus. tantum, nec habet huius uolũtatis suæ ullum alium quàm se testem.

I Capite. xxvii.

Lynceus. Quomodo omnes sensus habet, nec ideo tamen omne
Stultus. hoĩes aciem habent Lynceo similem, Si quis stultus est, tam
Vitia. acria, & concitata habet omnia, quàm quidem quædã. Omnia in omnibus uitia sunt, sed nõ omnia in singulis extant.

K Quomodo malè filię consulit, qui illam contumelioso, & sæpe repudiato collocauit, quomodo malus pater familias habebitur qui negociorum gestorum damnato patrimonii sui curam mandauerit, quomodo dementissime testabitur, qui tutorem filio reliquerit, pupillorum spoliatorẽ, Sic pes-
Ingrati. sime beneficia dare dicetur, quicunque ingratos eligit, in quos peritura conferat.

L Capite. xxx.

Virtutes. Hæc debemus uirtutibus, ut nõ pręsentes solum illas, sed etiam ablatas è conspectu colamus. Quomodo illæ id egerunt, ut non in unam ætatem prodessent, sed beneficia sua etiam post ipsas relinquerent, ita & nos una ætate grati sumus.

M Libro. v. de beneficiis capite. I.

Gloria. Vt gloria fugientes magis ac magis sequitur, ita fructus
Fructus beneficiorum. beneficiorum gratius respondet illis per quos etiam esse ingratis licet.

Capite. viii.

N Vt in orbe ac pila, nihil est imum, nihil summum, nihil
Orbis. extremum, nihil primum, quia motu ordo mutatur, & quę
Pila. sequebantur, præcedunt, & quę occidebant, oriuntur, om-
Homo. nia quomodocunque ierint, in idem reuertuntur, ita in homine existima fieri, cum illum in multa mutaueris unus est.

Capite. xii.

O Quemadmodum, quædam in oblectamentum ac iocum sic alligantur, ut eorũ solutio imperito difficilis sit, quę illi

qui

qui implicuit sine ullo negocio separat, quia commissuras eorum & moras nouit, nihilominus illa habent aliquam uoluptatem, tentant enim acumen animorum, & intētionem excitant, ita hæc quę uidentur callida, & insidiosa, securitatem, torporem ac segnitiem, ingeniis auferūt, quibus modo campus in quo uagentur, sternendus est, modo recti aliquid & confragosi obiiciendum, per quod crepant, & sollicite uestigium faciant. *Calida. Insidiosa.* A

Quemadmodum stomachus morbo uitiatus, & colligens bilem, quoscunque accepit cibos, mutat, & omne alimentum in causam doloris trahit, ita animus cæcus quicquid ills commiseris, ad onus suum & perniciem & occasionem miseriæ facit. *Stomachus. Animus cæcus.*

CAPITE.xxi. B

Quomodo fœnerator quosdam debitores non appellat quos scit decoxisse, & in quorum pudorem nihil superest, nisi quòd pereat, Sic ego quosdam ingratos palam ac pertinaciter prætaribo, nec ab ullo beneficium repetam, nisi à quo non ablaturus ero, sed recepturus. *Fœnerator. Ingrati.*

LIBRO VI. de beneficiis cap. I. C

Quomodo aliud est munus, aliud ipsa donatio, aliud qui nauigat aliud ipsa nauigatio. Et quamuis æger nō sit sine morbo, non tamen idem est ægermorbus, ita aliud est beneficium ipsum, aliud quod ad unumquenque nostrum beneficio peruenit. *Beneficium.*

CAPITE.VIII. D

Quomodo multos fortuita sanant, & in flumen alicui cecidisse frigore magno, causa sanitatis fuit, quomodo quorundam flagellis quartana discussa est, & metus repentinus animum in aliam curam auertendo suspectas horas fefellit, nec ideo quicquam horum etiam si saluti fuit, salutare est, Sic quædam nobis prosunt, dum uolunt, imò, quia nolunt, non tamen ideo illis beneficium debemus. *Quartana.*

CAPITE.xi.

Quemadmodum ei qui uoluit mihi pecuniam credere & non credidit, nihil debeo, ita ei qui uoluit mihi beneficium dare, sed nō potuit, amicus quidem ero, sed non obligatus. E

CAPITE. xxxiiii.

Quemadmodum

F Quemadmodum te & in dubiis & in aduersis, & in lætis sapienter geris, & dubia prudenter tractas, aduersa fortiter, læta moderare, ita in omnia utilē te animo exhibere potes, aduersa eius si nec deserueris, nec optaueris.

Sapiētis munus.

G Quemadmodum qui optat diuitias alicui in hoc, ut illarum patrem ipse ferat, quamuis pro illo uideatur optare, sibi prospicit, Sic qui optat amico aliquam necessitatē, quā adiutorio suo fideq; discutiat, q͞d est ingrati. se illi præfert & tanti existimat illum miserū esse, ut ipse gratus sic, & ob hoc ipsum ingratus est.

Ingratus.

Capire. XXXVII.

H Quemadmodum illi seruauerunt bonorum ciuium officium, qui reddi sibi penates noluerūt clade communi, quia satius erat duos iniquo malo affici, quam omnes publico, ita non seruat hominis grati affectum, qui bene de se merētem difficultatibus uult opprimi, quas ipse submoueat, qui etiam si bene cogitat, male precatur.

LIBRO. VII. de beneficiis. Cap. I.

I Quemadmodum magnus luctator est, nō qui omnes numeros, nexusq; perdidicit, quorum usus sub aduersario rarus est, sed qui in uno se aut altero bene & diligenter exercuit, & eorum occasiones intentus spectat, Nec enim refert quam multa sciat, si scit quantum uictoriæ satis est, sic in hoc studio multa delectant, pauca uincunt.

Luctator.

Capite. III.

K Quemadmodum dii immortales inermes regunt, & ex illis rerum suarum ex ædito, tranquilloq; tutela est, ita sapiēs officia sua, quāuis latissime pateāt sine tumultu obit.

Deus. Sapiens.

L Capite. XXXI.

More optimorum parentum, qui maledictis suorum infantium arrident, non cessant dii beneficia congerere, de beneficiorū autore dubitantibus, sed æquali tenore bona sua per gentes populosq; distribuunt, unam potentiam sortiti, prodesse. Spargūt opportunis imbribus terras, maria flatu mouēt, syderū cursu notāt tēpora, hyemesq; æstatesq; interuentu lenioris spiritus molliunt, errorem labentium animarum placidi ac propitii ferūt. Imitemur illos Demus etiam si multa in irritū data sint. Demus nihilominus aliis, demus

Optimi parentes Deus.

ipsis

ipsis,apud quos iactura facta est.

LIBRO EPIST. v. EPIST. 11. A

In peregrinatione uitam agentibus hoc euenit, ut multa hospitia habent, nullas amicitias, Idem accidat necesse iis qui nullius se ingenio familialiter applicant, sed omnia cursim & properanter transmittunt. Nō prodest cibus, nec corpori accedit, qui statim sumptus emittitur. Nihil æque sanitatem impedit, quàm remediorum crebra mutatio, non uenit uulnus ad cicatricem, in quo crebra medicamēta tentantur. Non conualescit planta, quæ sæpius transfertur, nihil tam utile est quod in transitu prosit. Distrahit animum librorum multitudo. *Peregrini.* *Cibus.*

EPISTOLA.v. B

Quemadmodum delicatas res desiderare luxuriæ est: Ita uisitatas & non magno parabiles fugere, dementiæ est. *Delicatæ res.*

Quemadmodum eadem catena. & custodem & militem copulat, Sic ista quæ tam dissimilia sunt, pariter incedunt. Spem metus sequitur. *Catena.* C

EPSTOLA.vii.

Quod ægris euenit, quos longa imbecillitas usque adeo affecit, ut nunquam sine offensa proferātur, Hoc accidit nobis quorum animi ex longo morbo inficiuntur. Inimica est multorum conuersatio. D *Aegri.*

EPISTOLA.ix. E

Si quis oculū casu excusserit, reliquiæ illi suæ satisfaciēt, & erit in minuto corpore & amputato tam lætus, quā in integro fuit. Sed quæ sibi desunt num desiderat? Nō deesse mauult? Ita sapiens se cōtentus est, nō ut uelit esse sine amico, sed ut possit, & hoc quod dico possit tale est, amissum æquo animo fert. sine amico quidem nunquam erit, in sua potestate habet quam cito reparet Quomodo si perdiderit Phidias statuam, protinus alteram faciet, Sic hic faciendarum amicitiarum artifex substituet & alium in locum amissi. *Oculorū casu excutiens.* *Phidias.*

Quomodo solitudo, in odio est, Sic in dulcedine appetitio societatis. Qūo hominē homini natura cōciliat, sic inest huic quoq; rei stimulus, q nos amicitiarū appetētes faciat. F *Solitudo*

LIBRO Epi.ii.xiiii. G

Quemadmodum plus agi. tortor, quò plura instrumenta *Tortor.*

doloris

doloris exposuit(Specie enim uincuntur,qui patientia resti tissent)Ita ex his, quæ animos nostros subiungit & domãt, plus proficiunt,quæ habent quod ostendunt.

EPIST. xvii.

H Quemadmodum nihil differt, utrum ægrum in ligneo lecto aut in aureo collocet, quocunq; illũ transtuleris,mor bum suum secum transferet:Sic nihil refert, utrum animus æger in diuitiis, aut in paupertate ponatur, malum suum il lum sequitur.

Animus æger.

EPIST.xviii.

I In omnes personas hic exardescit affectus, tam ex amo te nascitur quàm ex odio,nõ minus inter seria, quàm inter lusus & iocos.Nec interest ex quam magna causa nascatur, sed in qualem perueniat animum,Sic ignis nõ refert quam magnus,sed quo incidat. Nam etiam maximum solida non ceperunt,rursus arida & corripi facilia,scintillam quoq; fo- uent usque in incendium.

Affectus. Ignis.

EPISTOLA.xxiiii.

K Leuium metallorum fructus in summo est, illa opulen- tissima sunt, quorũ in alto latet uena assidue plenius respõ sura fodienti. Hæc quibus delectatur uulgus, tenuem habẽt ac perfunctoriam uoluptatem, & quodcunque inuentitiũ gaudiũ est, fundamẽto caret.Hoc de quo loquor, ad quod te conor perducere,solidum est,& quod plus pateat intror- sus.

Metallo. Vulgus delectan tia.

EPISTOLA xxiiii.

L Quemadmodũ clepsydra non extremum stillicidium ex- haurit, sed quicquid ante defluxit,Sic ultima hora qua esse desinimus,non sua mortem facit,sed sola cõsummat.

Clepsy- dra.

EPISTOLA.xxvii.

M Quemadmodum scelera etiam si non sint deprehensa cum fierent, solicitudo nõ cum ipsis abiit, ita improbarum uoluptatum etiam post ipsas pœnitentia est.

Scelera.

EPISTOLA xxxiii.

N Vadis huc & illuc, ut excutias incidens pondus quod ip- sa iactatione incommodius fit,Sicut in naui onera immota minus urgent,inæqualiter conuoluta citius eam partem in quam incubuere, demergunt.

Pondus Onera.

Vt

Vt loca grauia etiam firmissimam ualetudinem tētant, Ita bonæ quoque menti, necdum adhuc perfectæ, & conua lescenti sunt aliqua parum salubria. A

EPISTOLA xxx. B

Quemadmodum in naue quæ sentinam trahit, uni rimæ aut alteri obsistitur, ubi plurimis locis laxari cœpit & cede re, succurri non potest nauigio dehiscenti: Ita in senili cor- pore aliquatenus imbecillitas sustineri & fulciri potest, ubi tanquā in putri ędificio omnis iunctura dilabitur, & dū alia excipitur, alia descinditur, circunspiciendum est quō exeas. *Dehiscens nauigii senile corpus.*

EPISTOLA xxxi. C

Quemadmodum sine mixtura lucis, nihil splendidū est, nihil atrum, nisi quod tenebras habet, aut aliquid in se tra- xit obscuri, quemadmodum sine adiutorio ignis nihil cali- dum est, nihil sine aere frigidū: Ita honesta & turpia uirtu tis malitiæ societas efficit. *Mixtura lucis.* *Malitiæ societas.*

EPISTOLA xxxiiii. D

Si agricolam arbor ad fructum producta delectat, si pa- stor ex fœtu gregis sui capit uoluptatē, si alumnū suum ne mo aliter intuetur, quàm ut adolescentiā illius suā iudicet, quid euenire credis his qui ingenia educauerunt, & quæ te- nera formauerunt, adulta subito uident?

EPISTOLA xxxix. E

Quēadmodū flāma surgit in rectū, iacere ac deprimi non potest nō magis quā quiescere: Ita noster animus in motu est, eo mobilior ac actiosior, quo uehementior fuit.

Magni animi est magna contemnere, ac mediocria malle, quam nimia. illa enim utilia uitaliaque sunt, ac hæc eo quo superfluunt nocent, Sic segetem nimia sternit ubertas, sic rami onere franguntur, sic ad maturitatem non peruenit ni mia fœcunditas. Idem animis quoque euenit, quos immo- derata fœlicitas rumpit, qua non tantum in aliorum iniu- riam, sed etiam in suam uertuntur. F *Nimia fœcunditas.*

EPISTOLA xl. G

Si imagines nobis amicorū absentium iucūdæ, sunt quæ memoriam renouant, & desyderium absentiæ, falso atq; inr ani solatio leuāt, quādo iucundiores sunt literæ, quæ uera amici absentis uestigia, ueras notas afferunt? *Imagines.* *Amicorū literæ.*

Nn Quem-

A *Per procliue currentes.* Quemadmodum per procliue currentium, nō ubi uisum est gradus sistitur, sed in citato corporis pondere se rapit, ac longius quam uoluit effertur: Sic ista dicendi celeritas, nec in sua potestate est, nec satis decora philosophiæ, quæ ponere decet uerba non proiicere, & pedetentim procedere.

B *Iudex.* Quēadmodum enim iudex subsequi poterit, aliquando etiam imperitus ac rudis, tum quoq; cum illum aut ostētatio abstulerit, aut affectus impetus sui, tātum festinet atq; ingerat, quantum aures pati possunt.

C EPISTOLA xli.

Radij solis. Quemadmodum radii Solis contingunt quidem terrā, sed ibi sunt unde mittūtur: Sic animus magnus & sacer, & in hoc demissus ut proprius diuina noscemus, cōuersat qui dē nobisc. sed hæret origini suæ.

D EPISTOLA xlvii.

Equū empturus. Quemadmodum stultus est quis equum empturus, non ipsum inspicit, sed stratum eius ac frena: Sic stultissimus est qui hominem aut ex ueste, aut ex cōditione, quę uestis modo nobis circundata est, æstimat.

E EPISTOLA li.

Virtutes. Quēadmodū uirtutes retētæ exire nō possunt, facilisque earum tutela est, ita initiū ad illas eundi arduū, quia hoc primum imbecillæ mentis atq; ægræ est formidare inexperta.

F EPISTOLA. lii.

Vestis. Color. Quemadmodum aliqua uestis sapiēti ac probo uiro magis conuenit q̃ alia, nec illum colorem ille odit, sed aliquē putat paruum aptum esse frugalitatem professo: Sic regio *Regio.* quoque est, quam sapiens uir, aut ad sapientiam tēdēs declinet, tanquam alienam bonis moribus.

G EPISTOLA. lv.

Flamma. Aer. Quemadmodū flamma non potest opprimi, nam circa id diffugit quo urgetur, quemadmodū aer uerbere, aut ictu nō læditur, nec scinditur quidē, sed circa id cui cessit refun*Animus.*ditur: Sic animus qui ex tenuissimo constat, deprehēdi non potest, nec intra corpus affligi, sed beneficio subtilitatis suę pro ipsa quibus premitur erumpit.

H *Fulmen. Animus.* Quomodo fulmini, etiā cum latissime percussit ac fulsit, per exiguum foramen est reditus: Sic animo qui adhuc te-

nuior

nuior est igne, per omne fuga est.

EPISTO. lix.

Quēadmodū cælator oculos diu intentos ac fatigatos remittit atque reuocat, &(ut dici solet) pascit: Sic nos animū aliquando debemus relaxare, & quibusdam oblectamentis reficere, sed ipsa oblectamenta opera sint, ex his quoque si obseruaueris sumes quod possit fieri salutare. A *Cælator.* *Laxādus animus.*

EPISTO. lxvi.

Quemadmodum artifices ex alicuius rei subtilioris intentione quæ oculos defatigat, si malignū & non præclarum lumen habent, in publicum prodeunt, & in aliqua regione ad populi ocium dedicata oculos libera luce delectant: Sic animus in hoc tristi & obscuro domicilio clausus, quoties potest apertū petit, & ĩ reum naturæ cōtēplatione requiescit. B *Artifices.*

EPISTO. lxxvii.

Quemadmodum serenitas cœli non recipit maiorem adhuc claritatem, in syncerissimum nitorē repurgata, Sic hominis corpus animumq; curātis, & bonū suum ex utroq; nectētis, perfectus est status, & summum uoti sui inuenit, si nec astus animo est, nec dolor corpori. C *Perfectus status.*

EPISTO. lxix.

Hi quorū pedes dolor repetit, aut uineo aut balneo abstinent in cætera negligentes, huic, à quo sæpe infestantur occurrunt. Sic in animo nostro sunt quasi causariæ partes quibus adhibenda curatio est. D *Pedū dolor.*

EPISTO. lxx.

Quemadmodum ei qui amorem exuere conatur euitanda est omnis admonitio directi corporis. Nihil enim facilius quam amor recrudescit: Ita qui deponere uult desideria rerum omnium, quam cupiditate flagrauit, & oculos & aures ab his quæ reliquit auertat. E *Amor.*

EPIST. lxxi.

Quēadmodū nauim eligā nauigaturus, & domū habitaturus: Ita mortem utique, qua sum exiturus è uita meliorē. F *Nauis.*

EPIST. lxxii.

Luxurioso frugalitas pœna est, pigro supplicii loco labor est delicatus miseretur industrii, desidioso studere torqueri est: Eodem modo ad quæ omnes imbecilles sumus, G *Frugalitas.* *Labor.*

dura atque intoleranda credimus, obliti quam multis tormentum sit uino carere, aut prima luce excitari.

A Quemadmodū lana quosdā colores semel duci, quosdā nisi sæpius macerata & recocta, nō perbibit, sic alias disciplinas ingenia cum accepere, protinus præstēt, hæc nisi alte descendit, & diu sedit, animū non colorauit, sed infecit, nihil ex his quæ promiserat præstat.

Lana. disciplinæ.

B EPISTOLA lxxiiii.

Sub tutela positus.

Quemadmodum præceptores suos ueneratē ac suscipit, quorum beneficio illis in uiis exit: Sic & his sub quorū tutela positus exercet istas bonas.

C Quemadmodum Neptuno plus debere se iudicat ex his qui eadē tranquillitate usi sunt, qui plura & preciosiora illo mari uexit, animo siue à mercatore q̃ à uectore soluitur uotum, & ex ipsis mercatorib. effusius gratus est, qui odores & purpuras & auro pensanda portabat, quàm qui uilissima quæq; & saburræ loco futura congesserat: Sic huius pacis beneficium ad omnes pertinens, altius ad eos peruenit, qui illa bene utuntur.

Mercatores. Pax.

D Quemadmodum ex duobus sapientibus qui senior decessit, non est beatior eo, cuius intra paucos annos terminata uirtus est, Sic Deus non uincit sapientem felicitate, etiā si uincit ætate.

Sapiētes duo. Deus.

E Semina in corporib. humanis diuina dispersa sunt, quæ si bonus cultor excipit, similia origini prodeūt, & paria his ex quibus orta sunt surgunt, Sic malus nō aliter quam humus sterilis ac palustris cœcat, ac deinde creat purgamenta pro frugibus.

F EPISTOLA lxxv.

Fulgurè nitro me tuens.

Omnium animos mala aliena ac repentina solicitant, quemadmodum aues etiam inanes fundæ sonus territat, Ita nos non ad ictum tantum exagitamur, sed ad crepitū.

G EPISTOLA lxxvi.

Affectus sunt motus animi, improbabiles, subiti, cōcitati, qui frequentius neglectiq; facere morbum, Sicut distillatio, nec adhuc in mortem adducta tussim facit assidua & uetus phtysim.

H

EPISTOLA lxxvii.

Nauis pretiosa.

Nauis pretiosa dicitur, non quæ pretiosa coloribus picta

cta est, nec cui argēteum rostrum est, nec cuius tutela ebore cælata est, nec quæ fiscis opib. regis pressa est, sed stabilis & firma, & iuncturis aquam excludentibus spissa, ad ferendum incursum maris solida, gubernaculo parens, uelox, & non sentiens uentum. Gladium bonum dices non cui deauratus est baltheus, nec cui uagina gemmis distinguitur, sed cui ad secandum subtilis acies mucro munimentum oē rupturus, Regula non quā formosa, sed quā recta sit quærit, Eo quodq; laudatur cui comparatur, quòdque illi propriū est. Ergo in homine nihil ad rē pertinet quantū aret, quantum fœneret, à quàm multis salutetur, quā præcioso incūbat lecto, à quā perlucido poculo bibat, sed quā bonus sit. Bonus autem est si ratio explicita & recta est, & ad naturæ suæ uoluntatem accommodata. *Gladius bonus.* *Regula.*

EPIST. lxxviii. A

Quemadmodum cœna peracta reliquiæ circunstātibus diuidunt, Sic peracta vita aliquid porrigi his qui totius uitæ ministri fuissent.

EPIST. lxxix. B

Quemadmodum cœna peracta reliquiæ circunstantibus omne fortuitum incōmodū magis instat cedēti & auerso. *Hostis.*

EPIST. lxxx. C

Quemadmodum aliquando umbra antecedit, aliquando sequitur, uel à tergo est, ita gloria aliquando ante nos est, uisendamque se præbet, aliquando in auerso est, maiorq; quo serior, vbi inuidia secessit. *Vmbra.* *Gloria.*

EPIST. lxxxii. D

Quemadmodum reus sententiis parib. absoluit, & semper quicquid dubium est, humanitas inclinat in melius, Sic animus sapiētis, ubi paria maleficiis merita sūt, desinet quidē debere, sed non desinet uelle debere, hoc facit quod qui post tabulas, accepto quidē præstauerant usuram, uel hi remittunt, uel tabulas nouas soluunt. *Reus.* *Sapientis animus.*

EPIST. lxxxiiii. E

Quemadmodum musto dolia ipsa rumpuntur, & omne quod in imo iacet in summam partē uis caloris eiectat, sic uino exæstuāte: quicquid in imo iacet abditum, effertur & prodit in medium. *Mustum* *Vinū exæstuans.*

A Quemadmodum difficiles faciunt oculos diutini morbi etiam ad minimam radicis offensionem, ita ebrietatis continuæ efferant animos.

Diutini morbi.

B EPIST. lxxxv.

Alimenta. Alimenta quæ accepimus quandiu in sua qualitate perdurāt, & solida innatāt stomacho, onera sunt. At quū ex eo quod erāt mutata sunt, tunc demū in uires & sanguinē trāseunt, idē in his quib. aluntur ingenia præstem, ut quæcūq; hausimus nō patiamur ītegra esse, nec aliena sint, sed cōcoquamus illa, alioquin in memoriam ibunt, non in ingeniū.

Ingenia quæ aluntur.

C EPIST. lxxxvi.

Oculi. Quomodo oculos maior & perfecta suffusio excæcat, sic modica turbat.

D *Aīalia.* Quemadmodum rationi nullū animal obtemperat, non ferum & domesticum & mite, natura enim illorū est surda suadenti, sic non sequuntur, non audiunt affectus quātulicunque sint.

E *Beata uita.* Quemadmodum summum adiectionem nō recipit (quid enim supra summum erit?) Ita ne beata quidem uita, quæ summo bono non est.

F Non ex ebore tantū Phidas sciebat facere simulachra, faciebat ex ære, si marmor illi, si adhuc uiliorem materiā obtulisses, fecisset, quale ex illa optimū fieri posset, Sic sapiēs uirtutē si licebit in diuitiis explicabit, si minus in paupertate si poterit in patria, si minus in exilio, si poterit imperator, si minus miles, si poterit integer, si minus debilis, quamcunque fortunam acceperit, aliquid ex illa memorabile efficiet.

Sapiens.

G EPIST. lxxxviii.

Aurū ex urna. Si aurū ex urna sustuleris, quia illic & uipera est, nō ideo mihi urna aurum dat, quia uiperam habet, sed aurum dat cum & uiperam habeat. Eodem modo ex sacrilegio lucrū fit non quia turpe & sceleratum est sacrilegium, sed qa lucrū habet, quemadmodum in illa urna uipera malum est, non aurum quod cum uipera iacet, sic in sacrilegio malum est scelus non lucrum.

Lucrum ex sacrilegio.

H EPIST. lxxxix.

Prima literatura. Quemadmodum prima illa (ut antiqui uocabant) literatura, per quam pueris elementa traduntur, non docet liberales

berales artes, sed mox percipiendis locum parat, Sic liberales artes non perducunt animū ad uirtutem, sed expediunt. A

Quemadmodum est aliqua pars philosophiæ naturalis, est aliqua moralis, est aliqua rationalis, Sic & hic quoq; liberalium artium turba locum sibi in philosophia uendicat. *Philosophia.*

EPISTO. xc.

Quomodo multū inter auaritiā & pecuniā interest, cū illa capiat hæc cōcupiscatur, Sic inter philosophiā & sapiētiā. B

EPISTO. xciii.

Quemadmodū aūt omnibus indoles fortior fuit, & ad labores paratior, Ita nō erant ingenia omnibus cōsummata. C

EPISTO. xciii.

Quemadmodū incōmodorum onere usq; ad miserū non deprimitur, Sic cōmodorū inopia nō deducit a beatissimo. D *Sol.*

Solis uix & lux integra est etiam inter opposita, & quannis aliquid interiaceat, quod nos prohibeat eius aspectu, in opere est, cursu suo fertur. Quoties inter nubila luxit, non sereno minor, nec tardior quidē, quoniam multum interest utrū aliquid obstet tantum, an impediat. Eodē modo uirtuti opposita nihil detrahunt. Non est minor sed minus fulget nobis forsitan non æque apparet ac nitet, sibi eadē est, & mori soli obscuri in occulto uim suam exercet. *Lux.*

Quemadmodum corporū nostrorum habitus erigitur, & spectat in cœlum, Ita animus cui in quatū uult, licet porrigi, in hoc a natura rerū formatus est, ut paria diis uelit, & sic utatur suis, uiribus, ac se in spacium suum extendat. F

Vt ex barba capillos detōsos negligim, Ita ille diuinus animus egressus hominē quo receptaculū suū conteratur, ignis illud exurat, an feræ distrahāt, an terra cōtegat nō magis ad se iudicat pertinere, q̃ iocundas ad editum infantem. G

Queadmodū in minore corporis habitu pōt hō esse perfectus. Sic & ī minori tēporis modo potest eē uita perfecta. H *Corporis habitus.*

EPISTO. xcv.

Quemadmodum qui iaculari discit, destinatum locum captat, & manum format, ad dirigenda quæ mittit, cum hanc uim ex disciplina & exercitatione præcepti, quocunque illa uult utitur, Didicit enim non hoc aut illud ferire, sed quodcunq; uoluerit, Sic qui se ad totam uitā instruxit I *Iaculatri gitans.*

Oculis oppositum. non desiderat particulatim admoneri, doctus in totum, non quomodo cum uxore ac liberis uiuat. Si quid oculis opposi tum moratur aciem, remouendum est, illo quidē non abie cto operam perdidit, qui præcepit, Si ambulabis, illo manū porrigens. Eodem modo ubi aliqua res obcæcat animum, & ad officiorum ordinem inspiciendum impendit, nihil a-

A git quæ præcipit, sic uiues cum patre, sic cum uxore.

Minuta aīalia. Minuta quædam (ut ait Phœdon) animalia cum mordēt non sentiuntur, adeo tenuis illis & fallens in periculum uis est, timor indicat morsum, & in ipso tremore, nullū uulnus apparet. Idem tibi in conuersatione uirorum sapientium eueniet, non deprehendes quemadmodum aut quando tibi prosit, profuisse deprehendes. *Virorum sapientiū conuersatio.*

EPISTOLA XCVI.

B Quemadmodum primum militię uinculum est religio & signorum amor, & descendi nefas, tunc deinde facile cætera exiguntur mandaturque ad iusiurandum adactis, Ita in his quos uelis ad beatam uitam perducere, prima fundamē *Militiæ uincula.*

C ta iacienda sunt, & insinuanda uirtus.

Præcepta. Nihil ergo proderit dare præcepta nisi prius amoueris obstantia præceptis, nō magis quam proderit arma in conspectu posuisse, ꝓpriusque admouisse, nisi usuræ manus expediuntur, ut ad præcepta quæ damus possit, animus sol-

D uendus ire.

Folia. Quemadmodum folia uirere per se non possunt, tantū desiderant cui inhæreant, ex quo trahant succum, Sic ista præcepta si sola sunt, marcent, infigi uolunt sectæ. *Præcepta.*

E EPISTOLA C.

Obliuio. Obliuisci quidē suorū, ac memoriā cū cū corporalib. efferre, & efusissime flere meminisse parcissime, in humani est animi, Sic aures, sic feræ suos diligūt quarum concitatus est amor, & pene rapidus, sed cū amissis totus extinguitur.

EPISTOLA CIII.

F Quomodo molestius est iucundum somnum uidēti qui excitat, aufert enim uoluntatem etiam si falsam, effectum tamen uiri habentem, Sic epistola tua mihi fecit iniuriam, reuocauit enim me cogitatione aptæ traditum, & iterum si licuisset ulterius iuuabat de æternitate animarū quærere, *Excitans. Epistola.*

Quem-

Quemadmodum nouem mensibus nos tenet maternus vterus & præparat non sibi sed illi loco, in quem uidemur emitti, iã idonei spiritum trahere, & in aperto durare. Sic per hoc spatium quod ab infantia patet in senectutem, in alium naturæ sumimur partum. A *Vterus matris.*

EPISTOLA cv.

Quemadmodum in frondium iactura facilis est quia renascunt, sic istorũ quos amas, quosq; oblectamẽta uitæ putas esse damnum, quia reparãtur, etiam si nõ renascuntur. B *Frondes.*

Magnanimes nos natura produxit, & ut quibusdã animalibus ferrum dedit, quibusdam subdolum quibusdã pauidum, Ita nobis gloriosum & excelsum spiritum, querentem ubi honestissime, non ubi tutissime uiuat, simillimum mundo, quem quantum mortalibus passibus licet, sequit æmulaturque. C *Magnanimes. Excelsus spiritus.*

EPISTOLA cix.

Qui in solem uenit, licet non in hoc uenerit, colorabitur. Qui in unguentaria taberna resederunt, & paulo diutius commorati sunt, odorem secũ loci ferũt. Et quia apud philosophum fuerunt, traxerint aliquid necesse est, quod prodesset etiam neglıgentibus. D *Vnguentaria taberna.*

Quemadmodum spiritus noster clariorem sonum reddit cum illum turba per longi canalis angustias tractũ, patẽti ore nouissime exitu effudit, Sic sensus nostros clariores carminis arcta necessitatis efficit. E *Spiritus sensus.*

Quemadmodum ex amphora primum quod est syncertissimum effluit, grauissimum quodq; turbidumq; subsidit, Sic in ætate nostra, quod est optimum primum est. F *Amphora.*

EPISTOLA cxv.

Quemadmodum unicuiusque actio dicenti similis est, Sic genus dicendi aliquando imitatur publicos mores. G *Actio.*

Quomodo cõuiuiorum luxuria, quomodo uestitũ ægræ ciuitatis indicia sũt, Sic oratioĩs licẽtia si modo frequẽs est ostẽdit animos quoque quibus uerba exeunt, procidisse. H *Cõuiuia.*

Quomodo in uino non ante lingua titubat, quam mẽs cessit oneri & inclinata uel prodita est, Ita ista oratio qd aliud quã ebrietas est, nulli molesta est, nisi animus labatur. Ideo ille curetur, ab illo sensus, ab illo uerba exeunt, ab illo I *Vinum. Oratio.*

nobis

nobis est habitus, uultus incessus. Illo sano ac ualente, oratio quoque robusta, fortius, uirilis est.

EPISTOLA cxvi.

A *Visus oculorum.* Queadmodũ uisus oculorum quibusdam medicamentis acui solet & repurgari, Sic & nos, si aciem animi liberare impedimẽtis uoluerimus poterimus perspicere uirtutem etiã obrutam corpore, etiam paupertate opposita, & humilitate & infamia obiacentibus.

EPISTOLA cxxii.

B *Artifex.* Artifex instrumenta sua tractat ex facili. Rector nauis scit gubernaculum flectere, Pictor colores quos ad reddendam similitudinem multos uariosque ante se posuit, celerrime denotat, & inter ceram opusque facili; uultu ac mane cõmeat, Sic animal in omnem usum sui mobile.

C *Agilitas.* Agilitas spontaneus motus est. Adeo autem non adigit illa ad hoc doloris timor, ut in naturalem motum etiam dolore prohibente nitantur, Sic infans qui stare meditatur, & ferre se assuescit, simul tẽtare uires suas cœpit, cadit, & cũ fletu toties resurgit, donec se per dolorem ad id quod natura poscit exercuit.

D *Animalia.* Sicut infantibus, sic quoque animalibus principalis partis suæ sensus est non satis dilucidus non expressus.

E *Infantes. Herba.* Nam & illa herba quæ in segetem frugemque, uentura est aliam constitutionem habet tenera & uix eminens sulco aliam cum conualuit & molli quidem culmo, sed qui ferat onus suum, constitit, aliam cum flauescit, & ad areã spectat & spica eius induruit, in quam constitutionem quũ uenit eã tenetur, in eam componitur. Alia ætas est, infantis, pueri adolescentis, senis.

EPISTOLA. cxxiii.

F *Aues.* Aues quæ conuiuiis comparantur ut immotæ facile pinguescant in obscuro continentur, Ita sine ulla excercitatione iacentibus, tumor pigrum corpus inuadit, & superbam umbram iners sagina succrescit.

EPISTOLA cxxix.

G *Symphonia.* Quemadmodum qui audierunt symphoniam ferunt secum in auribus modulationem, illa ad dulcedinem cantumque cogitationes impedit, nec ad seria patitur intendi:

Si

Si adulatorum & praua laudantium sermo diutius hæret q̃ auditur, nec facile est animo dulcem sonum excutere, prosequitur & durat, & ex interuallo recurrit.

EPISTOLA.cxxv.

A Quemadmodum omnis scientia atque ars aliquid debet habere manifestum sensuque comprehensum, ex quo oriatur & crescat, Sic beata uita fundamentum & initium à manifestis ducit, & eo quod sub sensum cadit. *Scientia.*

B Quemadmodum omnis natura bonum suũ nisi consummata non profert, ita hominis bonum non est in homine; nisi cum in illo ratio perfecta est.

IDEM Libro. De diuina prouidentia.

C Quemadmodum totam, tantum superne deiectorum imbrium, tanta mediteraneorum fontium uis non mutat saporem maris neque remittũt quidem, ita aduersarium impetusq́ rerum uiri fortis non uertit animum. *Amnes. Fontes.*

D Solidissima pars est corporis, quã frequens usus agitauit. Præbendi fortunæ sumus, ut contra illam ab ipsa duremur. Paulatim nos sibi pares faciat. Contemptũ periculorum assiduitas, periclitandi dabit. Sic sunt nautica corpora ferẽdo mari dura, Agricolis manus tritæ. Ad excutienda tela militares lacerti ualent, agilia sunt membra cursoribus. *Fortuna. Nautæ. Agricolæ.*

E Non est arbor solida ne fortis, nisi inquam frequens ictus incursat ipsa enim uexatione constringuntur, & radices certius figit. Fragiles sunt quæ in aprica ualle creuerunt. Pro ipsis ergo bonis uiris est, ut esse interriti possint, multum inter formidolosa uersari, & æquo animo ferre quæ non sunt mala nisi male sustinenti. *Arbor solida.*

IDEM LIB. DE IRA.

F Vt furentium certa incidia sunt audax, & minax uultus, tristis frons, torua facies, citatus gradus, inquietæ manus, color uersus, crebra & uehementius acta suspiria, Ita irascentium eadem signa sunt, Flagrant & micant oculi multus ore toto rubor, exæstuante ab imis præcordiis sanguine, labia quatiuntur, dentes comprimuntur, horent ac subriguntur capilli, spiritus coactus ac stridens articulorum seipsos torquentium sonus, gemitus, mugitusq;, & parum explanatis uocibus sermo præruptus, & complosæ sæpius *Furentis. Irascẽtis.*

pius

pius manus, & pulsata humus pedibus, & totum concitum corpus, magnasque iræ minas agēs fœda uisu & horrenda facies deprauantium se, atque intumescentium.

A *Hastilia.* Quemadmodū quædam hastilia detorta, ut corrigamus, adurimus, & adactis cuneis non ut frāgamus, sed ut explicemus elidimus, Sic īgenia uitio praua, dolore corporis animæque corrigimus, Nempe medicus primo in leuib uitiis *Ingenia.* tentat, non multū ex quotidiana consuetudine inflectere, & *Medicus.* cibis, potionibus, exercitationibus ordinem ponere, ac ualitudinem tantum mutata uitiæ dispositione firmare proximum est, ut modus proficiat, si modus & ordo nō proficit, subdicit aliqua & circumcidit, si ne adhuc quidem respondet, intercidit cibis & abstinentiā corpus exonerat. Si frustra molliora cesserunt, fecit uenam, membrisque si adhærētia nocent, & mēbrum diffundunt, manus affert, nec illi du- *Ciuitatis rector.* ra uioletur curatio cuius est salutaris effectus, ita legum præsidem ciuitatisque rectorem decet, quamdiu potest uerbis & his mollibus ingenia curare ut facienda suadeat, cupiditatemque honesti & æqui conciliet animus, faciatque uitiorum odium, pretium uirtutis, transeat deinde ad tristiorem orationem, qua moneat adhuc & exprobret, nouissime ad pœnas & has adhuc leues, & reuocabiles decurrati. Vltima supplicia sceleribus ultimis ponat ut nemo pereat, nisi quē

B perire, etiam pereūtis intersit.

Vt in præceps data corpora. Vt in præceps datis corporibus nullum sui arbitrium est, nec resistere morariue deiecta potuerunt, sed cōsilium omne & pœnitentiam irreuocabilis præcipitatio abscidit, & nō licet eodem peruenire, quo non ire licuisset, ita animus si in *Affectus.* iram, amorem, aliosque se proiecit affectus, nō permittitur reprimere impetum, rapiat illum oportet, & ad imum agat

C suum pondus, etiam uitiorum natura procliuus.

Vitia. *Febres.* Deinde non ideo uitia in usum recipienda sunt, quia aliquando aliquid boni effecerunt. Nam & febres quædam genera ualetudinis leuant, nec ideo non ex toto illis caruisse *Ira nunquā salutaris iudicanda.* melius est, Abominādū remediī genus est, sanitatem debere morbo. Simili modo ira etiamsi aliquando ut uenenum, præcipitatio, & naufragiū, ex inopinato profuit, nō ideo salutaris iudicanda est: sæpe enim saluti fuere pestifera.

Vt

Vt exulcerata & ægra corpora, quæ ad tactus leuissimos gemũt, Ita ira mulieb: e maxime & puerile uitium est. A

Placidus itaque sapiens, & æquus erroribus, non hostis sed correptor peccantium, hoc quotidie procedit animo. Multi mihi occurrẽt uino deuiti, multi libidinosi, multi ingrati, multi auari, multi furiis ambitionis agitati. Omnia ista tam propitius aspiciẽt, quàm ægros suos medicus. Nunquid ille, cuius nauigium multum, undique laxatis compagibus, aquã trahit, nautis ipsique nauigio irascitur? Occurrit potius, & aliam excludit undam, deinde aliam egerit, manifesta foramina præcludit, latentibus & ex occulto sentinam ducentibus labore continuo resistit, nec ideo intermittit, quia quãtum exhaustum est, subnascitur. Lento adiutorio opus est contra mala continua & fœcunda, nonne desinant, sed ne uincant. B *Sapiens.* *Medicus.* *Nauigium.* *Sentina.* *Lentum adiutoriũ cõtra mala continua.*

LIBRO II. de ira. cap. XVIII. C

Vt in corporum cura, alia de tuenda ualetudine, alia de restituenda præcepta sunt, aliter compescere, ut uincamus. *Corporũ cura.*

CAPITE. li. D

Semper futurum aliquid, quod te offendat existima. Gubernator nunquam ita totos sinus explicuit securus, ut nõ expedite ad contrahendum armamenta disponeret. *Gubernator.*

E

Vt omnia inter se membra consentiunt, quia singula seruari totius interest, Ita homines singulis parcẽt, quia ad cœtum geniti sumus. *Membra* *Homines.*

F

Ille magnus & nobilis est, qui more magnæ feræ latratus minutorum canum securus obaudit. *Nobilis.*

CAPITE. XXXIIII. G

Pusilli hominis est & miseri repetere mordentem, ut mures, & formicæ, ad quasi manum admoueris, ora conuertũt. Imbecilla se ædi putant, si tanguntur. *Repũgẽs* *Mures.* *Formicæ.*

CAPITE. XXXV.

Quales sunt hostium uel ferarum cæde madentium, aut de cędem euntium aspectus, qualia poetæ inferna monstra finxere, succincta serpentibus, & igneo flatu, quales ad bella excitanda, discordiamque in populos diuidendam, pacemque lacerandam deterrime inferi exeunt furiæ, talẽ nobis iram figuremus, flamma lumina ardentia, sibilo mugituque F *Infera monstra.* *Furia.*

tuq; & gemitu & ſtridore, & ſi qua his inuiſior uox eſt, per ſtrepentem, tela manu utraq; quatientem, neq; illi tegere ſe ca eſt, toruam, cruentamq́ue & cicatricoſam, & uerberibus ſuis liuidam, inceſſu ueſano effuſam, multa caligine incurſitantem, uaſtantem, fugantemq; & ocium odio laborãtem, ſui maximè, ſi aliter nocere non poſſit, terras, maria, cœlum ruere cupientem, infeſtam pariter, inuiſamq;.

LIB. III. de ira Capite. I.

A *Affectus Fulmina. Procellæ.* Cætera uitia impellunt animos, ira præcipitat. Cæteris etiam ſi reſiſtere contra ſuos affectus non licet, at certe affectibus ipſis licet ſtaret, Hæc nõ ſecus quàm fulmina procellæq;, & ſi qua alia irrationabilia ſunt, quia non eunt, ſed cadunt; uim ſuam magis ac magis tendit.

CAPITE. V.

B *Peſtilentia.* Quemadmodum aduerſus peſtilentiã nihil poteſt firmitas corporis, & deligens ualetudinis cura, promiſcue enim imbecilla robuſtaq; inuadit, ita ab ira tam inquietis moribus periculum eſt quam compoſitis & remiſſis quib. eo turpior ac perículoſior eſt, quo plus in illis mutat.

C *Tela.* Vt tela à duro reſiliunt, cum dolore cædentis ſolida feriũtur, ita nulla magnum animum iniuria ad ſenſum ſui adducit, fragilior eo quod petit.

CAPITE. VI.

D *Sublimis animus.* Pars ſuperior mũdi & ordinator, & propinqua ſyderibus nec in nubem cogitur, nec in tempeſtate impellitur nec uerſatur in turbinem, omni tumultu caret, inferiora fulminantur. Eodem modo ſublimis animus, quietus ſemper & in ſtatione tranquilla collocatus, intra ſe premens, quibus ira cõtrahitur, moleſtus & uenerabilis eſt & diſpoſitus, quorum ubi inuenies in irato.

E Quemadmodnm per frequentia urbis loca properanti in multos incurſitandum eſt, & alicubi labi neceſſe eſt, alicubi retineri, alicubi reſpergi, ita in hoc uitæ actu diſſipato & uago, multa impedimenta, multæ, quærelę incidunt.

CAPITE. VII.

F *Vitia.* Vt quædã in cõtactos è corpore uitia tranſiliunt, ita animus mala ſua proximis tradit. Ebrioſus cõuictores in amorem uini traxit, Impudicorum cætus fortem, & ſi liceat uirũ

emolit

emollit. Auaritia in proximos uirus suũ trãstulit. Eadẽ ex diuerso ratio uirtutũ est, ut omne quod secũ habẽt, mitigent.

CAPITE. IX.

Confusis oculis prosunt uirentia; & quibusdã coloribus infirma acies acquiescit, quorundam splẽdorem præstringitur, Sic mentes ægras studia læta permulcent. A *Virẽtia.*

CAPITE. X.

Vt ulcera ad leuem tactum, deinde etiam ad suspicionem tactus condelescunt, Ita animus affectus, minimis offenditur, adeo ut quosdam salutatio, epistola, oratio, & interrogatio ad litem euocent. B *Vlcera. Animus affectus.*

Quemadmodum tempestatis ac pluuiæ ante ipsas notæ ueniũt, ita irę, amoris omniũq; istarũ procellarũ animos uexantium sunt quædam prænuncia. Quæ comitiali uitio solent corripi, iã aduentare ualetudinẽ intelligũt, si calor summa deseruit, & incertum lumen neruorũq; trepidatio, est si memoria sublabitur caputq́, uersatur, Solitis itaq; remediis incipientem casum occupant, & odore gustuq; quicquid est quod alienat animos repellitur, aut fomentis contra frigus rigoremq; pugnatur, aut si parum medicina profecit uitauerunt turbam & sine teste reciderunt. C *Procellæ comitialis morbus.*

CAPITE. VI.

Omnis enim indignatio in tormentũ suũ proficit, & imperia grauiora sentit, quo contumacius patitur, Sic laqueos fera dum iactat astringit, sic aues uiscum dum trepidantes excutiunt, plus omnibus illinunt. D *Indignatio. Fera. Aues.*

CAPITE. XXV.

Proprium est magnitudinis ueræ, non se sentire percussum, Sic immanis fera ad latratum canum lenta respexit, sic irritus ingenti scopulo fluctus assultat. Qui nõ irascitur inconcussus, in iniuria perstitit, qui irascitur motus est. E *Magnitudo. Fera.*

IDEM Libro 1. de clementia cap. ii.

Sicut medicinæ apud ægros usos etiã apud sanos horror est, ita clemẽtiã q̃uis pęna digni ĩuocẽt, etiã ĩnocẽtes colũt. F *Clementia.*

CAPITE. iii.

Quemadmodum totum corpus animo deseruit, & cum hoc tanto maius tantoque speciosius sit, ille in occulto maneat tenuis, & in qua sede latitet incertus, tamen H *Corpus.*

men manus pedes,oculi negocium illi gerunt,illum hæc cutis munit,illius iuſſu iacemus, aut inquieti dſcurrimus , cũ ille imperauit , ſiue auarus dominus eſt, amare lucri cauſa ſcrutamur , ſiue ambitioſus iamdudum dexteram flammis obiecimus , aut uoluntarie ſubſiluimus , Sic hæc immenſa multitudo , unius animę circundata, illius ſpiritu regitur , illius ratione flectitur,præſſura ſe ac fractura uiribus ſuis , niſi conſilio ſuſtineretur.

A CAPITE.VIII.

Fulmina Animaduerſiones

Vt fulmina paucorum periculo cadunt,omnium metu , ſic animaduerſiones magnarum poteſtatum terrent latius quam nocent, non ſine cauſa.

B CAPITE XVIII.

Crudeles Reges.

Quemadmodum domini crudeles tota ciuitate cõmonſtratur,inuiſique & deteſtabiles ſunt , Ita regum & iniuria latius patet infamia , atque odium ſeculis traditur.

C CAPITE xx.

Liberalis clemens.

Quemadmodum non eſt magni animi , qui de alieno liberalis eſt , ſed ille qui quod alteri donat ſibi detrahit , Ita clementem uocabo, non in alieno dolore facilem , ſed eum qui cùm ſuis ſtimulis exagitetur, non proſilit,qui intelligit magni animi eſſe iniurias in ſumma potentia pati nec quicquàm eſſe glorioſus impugne læſo.

D CAPITE xxv.

Serpẽtes. *Verba.* *Peſtilentia.*

Serpentes fallunt,nec publice conſequuntur , ubi aliqua ſolitam menſuram tranſit,& in monſtrum excreuit,ubi fontes potu inficit, & ſi afflauit, deurit,obteritque quacunque inceſſit,baliſtis petitur. Poſſunt uerba dare, & euadere puſilla mala,ingentibus obuiam itur.Si unus æger , nec domũ quidem perturbat,at ubi crebris mortibus,peſtilentiam eſſe apparuit.cõclamatio ciuitatis, ac fuga eſt,& diis ipſis manus ĩtẽdũtur.Sub uno aliquo tecto flamma apparuit,familia unicuique aquam ingerunt. At incendium uaſtum,& multas iã domos depaſtum , parte urbis obruitur.

E LIBRO.ii.Cap.v.

Religio. Superſtitio.

Quemadmodum religio Deos colit, ſuperſtitio uiolat : Ita clementiam manſuetudinemque omnes boni præſtabunt,miſericordiam autem uitabunt. Eſt enim uitium puſilli

li animi, ad ſpeciem aliorum malorum ſuccidentis.

CAPITE VII.

Sapiēs multa remittet, multos parū ſani, ſed ſanabilis ingenii ſeruabit. Agricolas bonos imitabitur, qui nō tantum rectas bonasq; arbores colūt, ſed illas quoque quas aliqua deprauauit cauſa, adminicula quibus regūtur adminiſtrāt. Alias circumcidunt, ne proceritatem rami præmant. Quaſdam infirmas uitio loci nutriunt. Quibuſdā aliena umbra laborantibus, cœlum aperiunt. Secundum hæc uidebit perfectus ſapiēs, quod ingenium qua ratione tractandum ſit, donec in rectum praua flectantur. A *Sapiens. Agricola.*

IDEM libro de Beata uita. Cap. I.

Quandoquidem non eadem hic, quę in cæteris peregrinationibus conditio eſt. In illis compręhenſus aliquis limes, & interrogati incolæ non patiuntur errare. At hic triſtiſſima quæque uia & celeberrima maxima decipit. B *Conditio peregrinantium.*

CAPITE IIII.

Quemadmodum idem exercitus modo latius panditur modo in anguſtū coarctatur, & aut in cornua, ſinuata media parte, aut recta fronte explicatur, uis illi, utcunque ordinatus eſt, eadem eſt, & uoluntas pro eiſdem partibus ſtādi, Ita deſideratio ſummi boni alias diffundi poteſt & porrigi alias colligi & in ſe cogi. Idem utiq; erit ſi dixero: Summum bonum eſt, animus fortuita deſpiciens, uirtute lætus, aut cū cta uis animi, perita rerum, placida in actu, cum humanitate multa, & conuerſantium cura. C *Exercitus ſummum bonum.*

CAPITE IX.

Sicut in aruo quod ſegeti proſciſſum eſt aliqui flores internaſcuntur, non tamen huic herbæ quamuis delectet oculos, tātū operis īumptū eſt aliud fuit ſerēti ꝓpoſitū, hoc ſuperuenit, Sic uoluptas nō eſt merces nec cauſa uirtutis, ſed acceſſio. Nec quia delectat placet, ſed quia placet delectat. D *Aruum. Flores.*

CAPITE XIIII.

Sicut depræhenſi mari Syrtico, modo in ſicco relinquuntur, modo torrēte unda fluctuātur. Euenit autem hoc nimia intemperantia & amore cęco rei. Nam mala pro bonis periculoſum eſt aſſequi. Vt feras cum labore periculoq; uenamur, & captarū quoq; ſolicita poſſeſſio eſt, ſæpe cū laniant E *Mare Syrticū.*

dominos; Ita habentis magnæ uoluptates in magnum malum euasere, capræq; cœpere. Quæ quo plures maioresque, eo ille minor, ac plurium seruus est, quem fœlicem uulgus appellat.

F Quēadmodū qui bestiarum cubicula indagat, & laqueo captare feras magno æstimat, & magnis canibus circūdare saltus ut illarum uestigia premat, potiora deserit, multisq; officiis renunciat: Ita qui sectatur uoluptatem, omnia post ponit, & primam libertatem negligit, ac pro uentre dependit, nec uoluptates sibi emit, sed se uoluptatibus uendit.

Venator.

G CAPITE XV.

Dignus morientis militis animus.

Vt bonus miles feret uulnera, enumerabit cicatrices, & transuerberatus telis, moriens amabit eum, pro quo cadet, imperatorem. Habebit in animo illud uetus, Deū sequere. Quisquis autē cogitur, queritur, & plorat, & gemit, imperata facere ui cogitur, & inuitus rapitur ad iussa nihilominus. Quæ autem dementia est potius trahi quam sequi?

H CAPITE XXV.

Vehiculū Diuitiæ.

Quēadmodū q pedibus suis poterit iter cōficere ascendere inuehiculum malet, Sic pauper si poterit esse diues uolet, & habebit utique opes, sed tanquam leues & auolaturas nec ulli alii, nec sibi graues esse patietur.

I CAPITE XXV.

Corpus. Virtus.

Quemadmodum corpus in procliui retineri debet, in ardua impelli, Ita quędā uirtutes in procliui sunt, quæ cliuū subeunt.

K CAPITE XXVI.

Diuitiæ ociosum reddunt.

Ociosi diuitiis luditis, nec prouidetis illarū periculum; Sicut barbari plerūque inclusi & gnari machinarū, segnes laborem ob sidētium spectant, nec quo illa pertingant, quę ex lōginquo instruuntur, Idem uobis euenit. Marcetis in uestris rebus, nec cogitatis quot casus undique immineant,

L iam iamque preciosa spolia laturi.

Humanæ cōditionis status.

CAPITE. XXVIII.

Non eo loco res humanæ sunt, etiam si statum uestrum parum nostris, & uobis tātum ocii supersit, ut improbra meliorum agitare linguam uacet. Hæc uos non intelligitis, & alienū fortunæ uestræ uultum geritis, Sicut plurimi quibus

in

in circo aut in theatro desidētibus , iam funesta domus est, nec annunciatum malum. Capite. xxx.

Nec illum erit admissura respub. si ualetudo illum impediet, quomodo nauem quassam nō deduceret in mare, quo modo nomē in malitiam nō daret debilis, sic ad uitam quā inhabilem sciet non accedet. A *Nauis.*

CAPITE xxxiii.

Quomodo res appetere sine ullo uirtutū amore , & sine cultu ingenii , ac nudas edere operas minime probabile est (misceri enim inter se ista , & conferri debent) sic imperfectum ac languidum bonum est, in ocium sine actu proiecto uirtus, nunquam id quod didicit ostendens. B *Lāguidū bonum.*

Idem lib. 1. de tranquillitate uitæ Cap ii.

Vt ulcera quædam nocitura manus appetūt, & tactu gaudēt, & fœdā corporum scabiē delectat, quicquid exasperat, nō aliter dixerim his mētibus, ī quas uoluptates uelut mala ulcera erumpunt, uoluptati esse laborem uexationemq;. C *Vlcera.*

CAPITE, iii,

Vt quidam sole & exercitatione curam corporis educūt Athletisq; utilissimum est, lacertos suos, roburq; cui se uēdi cauerunt, maiore temporis parte nutrire ; Ita nobis animū ad rerum ciuilium tutamen parantibus, in opere esse longe pulcherrimum est. D *Athleta.*

Vt leonū animaliumq; impetus, caueis coercetur sic hominum quorū maxime in seductu orationes sunt, ita tamē detulerint, ut ubicunque ocium suum absconderit prodesse uelit singulis, & uniuersus ingenio, uoce, consilio. E *Impetus.*

CAPITE. iii.

Vt salutaria, quæ citra gustū tactumq; odore proficiunt, Ita uirtus utilitatē etiam ex longinquo & latens fundi, siue potitur & fruitur suo iure, siue precarios habet accessus, cogiturq; uela contrahere, siue ociosa mutaq; est, & angusto circumscripta siue adaperta .in quocunq; habitu est prosit. F *Salutaria.* *Virtus.*

CAPITE. vii.

Vt in pestilentia cauendū est, ne corruptis iā corporibus & morbo flagrātibus assideamus, q̄a pericula trahemus, afflatuq; ipso in ꝓximo laborabimus ita amicorū legēdis īgeniis dabimus operā, ut quā minime īquinatos assumamus. G *Pestilentia.*

CAPITE.XV.

F Vt fertilibus agris non est imperandum, cito enim exhauriet illos nũquam intermissa fœcunditas: Ita animorum impetus assiduus labor frangit.

Fertiles agri. *Ingenia.*

IDEM lib. II. Ad Serenum cap. I.

G Tantum inter Stoicos Serene & cæteros sapientiam professos interesse, q̃tum inter fœminas, & mares, non immerito dixerim, cum utraque turba ad uitæ societatem tãtundẽ conferat, sed altera pars ad obsequendũ, altera imperio nata sit, Cæteri sapientes ut molliter & blande, ut fere domestici & familiares medici ægris corporibus, non qua optimum, & celerrimum est, medentur, sed qua licet Stoici uirilem ingressi uiam, nõ ut amœna ineuntibus uideatur curæ habent, sed ut quàmprimum nos eripiãt, in illũ editum uerticem educant, qui adeo extra omnem teli iactum surrexit, ut supra fortunam emineat.

Stoicorũ Sapiẽtia.

CAPITE. III.

H Quomodo quorundam lapidum inexpugnabilis ferro duritia est, nec secari adamas, aut cædi uel teri potest, sed incurrentia ultro retundit, quemadmodum quædam nõ possunt igne consumi, sed flamma circunfusa, rigorem suum habitumq; cõseruant, queadmodum proiecti in altum scopuli mare frangũt, nec ipsi ulla sæuitiæ uestigia tot uerberati ꝓcellis ostentãt, ita sapientis animus solidus est, & id roboris colligit, ut tam sit ab iniuria quam illa quæ retulit.

Adamas & scopulus. *Sapientis animus.*

CAPITE. IIII.

I Vt cœlestia humanas manus effugiunt, & ab his qui templa diruũt, aut simulachra conflant, nihil diuinitati nocetur: Ita quicquid fit in sapiente proterue, petulanter, superbe, frustra tentatur.

Diuinitas. *Sapiens.*

CAPITE. VII.

K Vt intentã manum deiicere aliquis casus potest, & emissa tela declinare, Ita iniurias qualescunq; põt aliqua res depellere, & in medio intercipere.

Tela. *Iniuriæ.*

CAPITE XI.

L Nam & pueri os parentum feriunt, & crines matris turbauit lacerauitque infans, & sputo aspersit, aut nudauit in conspectu suorum tegenda, & uerbis obscœnioribus nõ

pepercit

pepercit,& nihil horum cōtumeliam dicimus. Quare ? quia fecit,cōtemnere nō poteſt,Eadē cauſa eſt cur nos mancipiorū noſtrorū urbanitas ī dominos cōtumelioſa delectet quorum audacia ita demum ſibi in cōuiuiis ius facit , ſi cœpit à domino. Vt quiſq; cōtēptiſſimus, & ut maxime ludibrio ē, ita ſolutiſſimę linguæ eſt . Pueros quidē in hoc mercātur ꝑcaces,& eorū impudentiam acuunt, & ſub magiſtro habent q̨ probra meditate effundunt.Nec has cōtumelias uocamus ſed argutias.Quanta autem dementia ex hiſdem modo delectari modo offendi, & rem ab amico dictā, maledictum uocare,à ſeruo ioculare conuiciū? Quem animū uos aduerſus pueros habebimus,hūc ſapiēs aduerſus omnes,quibus etiā poſt iuuentam canoſq; puerilitas eſt. An quicquā illi profecerunt quibus animi mala ſunt , auctiq; in maius errores q̨ à pueritia magnitudine tantū formaq; corporū differunt, *Pueros ſuſtinēs. Sapiens.*

A Non immerito itaq; horū contumelia ſapiens ut iocos accipit , & aliquādo illos tanquàm pueros,malo penaq; admonet,& afficit,non quia accipit iniuriam,ſed quia fecerūt ut deſinant facere,Sic enim & pecora uerbere domātur,nec iraſcimur illis cum ſeſſorem recuſauerint, ſed cōpeſcimus , ut dolor contumaciam uincat *Admonitio ſapientis.*

Capite. xiii.

B Quis enī phrenetico medicus iraſcitur ? quiſve febricitātis & frigida prohibiti maledicta in malam partē accipit? Hūc affectum aduerſus omnes ſapiens habet , quemadmodum aduerſus ęgros ſuos medicus,quorum nec obſcœna ſi remedio egent contrectare , nec reliquias & effuſa intueri dedignatur,nec ꝑ furorē ſæuiētiū excipere conuicia.Scit ſapiens oēs hos qui togati, purpuratiq; īcediūt,ualētes coloratoſq; male ſanos eſſe,quos nō aliter uidet q̃ ęgros intēperatos. Itaq; ne ſuccēſet qdē,ſi qd ī morbo petulātiꝰ auſi ſunt aduerſus medētē.Quo aīo honores,eorū nihilo æſtimat . eodē parū honorifice facta.Quēadmodū nō placet, ſibi, ſi illū medicus coluerit , nec cōtumeliā iudicabit , ſi illi honor plebis ultimæ ſalutanti mutuam ſalutationē non reddiderit , ſic nec ſe ſuſpiciet quidem,ſi illū multi diuites ſuſpexerint. *Medicus. Sapiens.*

Capite. xix.

C Nō reſpicit quid homines turpe iudicent , aut miſerum

Quæ respicit sapiens. non it qua populus, sed ut sydera contrariũ mundo iter intẽdunt, ita hic aduersus, opinionem omnium uadit.

IDEM LIBRO DE BREVITATE VITæ ad Pauli. Cap. 1.

D *Regiæ opes, ætas nostra.* Sicut amplæ & regiæ opes ubi ad malum dominũ peruenerunt, momento dissipantur. At quamuis modicæ si bono custodi traditæ sunt, usu crescũt, ita ætas nostra bene disponenti multum patet.

CAP. ix.

E *Sermo. e. lectio. Iter uitæ.* Quemadmodũ quos aut sermo, aut lectio, aut aliqua interior cogitatio iter facientes decipit, peruenisse ante sciunt, quã appropinquasse, ita hoc iter uitę assiduũ & citatissimũ, quod dormientes uigilantesq; eodem gradu facimus, occupatis non apparet nisi in fine.

LIBRO AD POLYBIVM DE consolatione. Cap. xxiiii.

F *Principis animus erga milites.* Quod duces magni faciunt, rebus afflictis, ut hilaritatem de industria simulent, & aduersas res adumbrata lætitia abscõdãt, ne militũ animi, si fractã ducis sui mentẽ uiderint, & ipsi collabãtur, id nũc tibi quoque faciendũ est, induc dissimilẽ animo tuo uultũ, & si potes, proiice omnem ex toto dolorem, sin minus introrsus abde, & cõtine ne appareat, & da operam ut fratres tui te imitentur, qui honestum putabunt quodcũque faciem uiderint animumque ex uultu tuo sument, & solatium debes esse, & consolator illorum.

IDEM LIBRO AD MARTIAM de consolatione Cap. 1.

G *Vitia. Tristitia, miseria.* Quemadmodum omnia uitia penitus insidunt, nisi dum surgunt oppressa sint, ita quoque tristitia & miseria, & in se sęuitia ipsa nouissime acerbitate pascũtur, & fit infelicis animi, praua uoluptas dolor.

CAPITE. vi.

H *Animũ probant aduersa.* Simul uero cogita, non esse magni animi se rebus prosperis fortem gerere, ubi secundo cursu uita procedit. Nec gubernatoris quidẽ artem, trãquillũ mare, & obsequẽs uẽtus ostẽdit, Aduersi aliqd incurrat oportet, ꝙ animum probet.

Cap. xvi.

I *Agricolæ* Agricola euersis arboribus, quas aut uentus radicitus

euulsit,

euulsit,aut cōtortus repētino impetu turbo ꝑfregit, sobolē ex illis residuā fouet,& amissarum semina statim plātasque disponit, & momento (nam ut in damna,ita ad incrementa lapidum ueloxq; tempus est) adolescunt amissis lętiora. *Turbas.*

Capite. xxiii.

Ignis quo clarior fulsit, citius extinguitur. Viuacior est qui cū lēta difficiliq; materia commissus,fumo q; demersus ex sordido lucet,eadem enim detinet causa,quæ maligne alit,Sic ingentia quæ illustriora,breuiora sunt. Nam ubi cremento locus non est,uicinus occasus est. A

Capite. xxiiii.

Vt ignotarum urbium monstratus hospiti gratus est,ita sciscitanti cœlestium causas,domesticus interpres, & in pro funda terrarum aciem promittere iuuat. B

IDEM Libro ad Albinam matrem cap. iii.

Quemadmodum tyrones leuiter saucii non uociferātur, at manus medicorum magis quam ferrum horrēt, at ueterani quamuis confossi patienter ac sine gemitu uelut aliena corpora excoriari patiuntur, ita tu nunc debes te fortiter præbere curationi. C

Capite. xi. D

Si desiderabit aureis fulgētem uasis supellectilem, & antiquis nominibus artificum argentum nobile, æs paucorum insania prætiosum, & seruorum turbam, quæ quamuis magnā domū angustet, iumentorū corporū differta, & coacta pinguescere, nationum omnium lapides ista congerantur licet nunquam explebunt inexplebilem animū non magis q̃ ullus sufficiet humor ad sanandum eum, cuius desideriū nō est ex inopia,sed ex æstu ardentium uiscerū oritur,nō enim sitis illa sed morbus est, Non hoc in pecunia tantum aut alimētis euenit. Eadem natura est in omni desiderio,quod modo non ex inopia sed ex uitio nascitur, quicquid enim illi cō gesseris,non finis erit cupiditatis,sed gradus. *Humor.* *Desiderium.*

LACTANTIVS DE FALSA religione libro. i. Cap. iii. E

Sicut nec res quidem militaris nisi unum habeat ducem atq; rectorem. Quid si in exercitu tot fuerunt imperatores & duces, ac rectores, quot legiones, quot chortes, *Res militaris.*

Acies. quot cunei, quot alæ primũ nec instrui potest acies, unoquoque periculum recusante, nec regi facile, aut tẽperari, quod suis propriis consiliis utantur omnes quorũ diuersitates plus noceant quàm prosint. Sic in hoc rerũ naturę imperio, nisi unus fuerit, ad quem totius summa cura referatur, uniuersa soluentur & corruent.

F *Potentissimus rex.* Quis dubitet potentissimum esse regẽ, qui totius orbis habeat imperiũ? neque immerito, cum illius sint, quæ ubique sunt omnia, cum ad eũ solum omnes undique copiæ congerantur. At si plures partiantur orbem, minus certe opum, minus uiriũ singuli habebunt, cum intra præscriptam portionem se quisque cõtineat. Eodem modo dii, si plures sint, minus ualebunt, aliis tantundem in se habentibus. *Dij plures.*

G Libro de origine erroris. 11. cap. 11.

At enim præsentes non nisi ad imagines suas adsunt. Ita plane quẽadmodum uulgus existimat, mortuorũ animas circa tumultos, & corporũ suorum reliquias oberrare. Sed postquàm Deus ille præsto esse cœpit, iã simulachro eius opus non est. Quæro enim, si quis imaginẽ hominis peregre constituti contempletur sæpius, ut ex ea solatiũ capiat absentis, num idẽ sanus esse uideatẽ si eo reuerso atq; præsente, in contemplanda imagine perseueret, eaque potius quàm ipsius hoĩs aspectu frui uelit? Minime profecto. Etenim hominis imago necessaria tum uidetur, cum procul abest, superuacua futura, cum præsto est. Dei aũt cuius spiritus ac numen ubique diffusum abesse nunquam potest, semper utique imago superuacua est. *Imago hominis.*

Capite vi.

H *Domus.* Sicut enim domus in usum habitandi facta per se nihil sentit, dño q; subiecta est, qui eam fecit, aut incolit, ita mũdus se nihil sentiens factori Deo subiacet, q eum in usum sui fecit.

Capite. viii.

I *Sol.* Illibabilis est tanquam lux, & claritas solis, quia ut sol oculorum, sic sapientia lumen est cordis humani.

Capite ix.

K *Faber.* Vt igitur faber, cũ quid ædificaturus est, non ipse facit materiam, sed ea utitur, quæ sit parata, fictorque itẽ cæra, Sic isti prouidẽtiæ diuinæ materiam præsto esse oportuit,

non

non quam ipse faceret,sed quam haberet paratam.

An tu si educatus in domo fabre facta,& ornata,nullam unquã fabricam uidisse, domũ illam putasses num ab homine esse ædificatam,quia quomodo ædificet, ignorares? Idem profecto de domo quæreres quod nunc de mũdo requiris, quibus manib. quibus ferramẽtis tanta esset opera molitus,maxime si saxa ingentia,immẽsa cœmẽta, uastas colũnas,opus totum sublime, & excelsum uideres, nonne hæc tibi humanarum uirium modum uiderent excedere? qui illa non tã uiribus quàm ratione atque artificio facta esse nescires,quod si homo in quo nihil perfectum est, tamen plus efficit ratione quàm uires eius exiguæ patiãtur, quid est,cur incredibile tibi esse uideat, cum mundos dicitur factus à Deo?in quo, quia perfectus est, nec sapientia potest habere terminum,nec fortitudo mensuram. A *Fabrica.*

Capite x. B

Sicut sol,qui oritur die, licet sit unus(unde solem esse appellatum Cicero uult uideri, quod obscuratis syderibus solus appareat)tamen quia uerum, ac perfectæ plenitudinis lumẽ est, & calore potissimo & fulgore clarissimo illustrat omnia,In Deo,licet sit unus,& maiestas,& uirtus, & claritudo perfecta est.

Capite xiii.

Et sicut ardere,ac uiuere non põt ignis, nisi aliqua pingui materia teneat,in qua habet alimẽtum, sic anima materia & cibus est iustitia qua tenetur ad uitam. C *Ignis.*

Capite xvii.

Sicut.n.mundũ regi a Deo dicimus,ut a rectore prouinciam. Cuius apparitores nemo socios esse in regenda prouincia dixerit,quãuis illorum ministerio res geratur. Et hi tñ possunt aliquid præter iusta rectoris per ipsius ignorantiã,quæ est conditionis humanæ.Ille aũt præses mundi, & rector uniuersi,qui scit omnia, cuius diuinis oculis nihil sceptũ est, solus habet rerum omnium cum filio suo potestatem,nec est in angelis quicquam,nisi parendi necessitas. D *Apparatores.* *Præses mundi.*

De falsa Sapientia III.cap.xix. E

Sicut uita ipsa bonum est, cũ uirtute uinitur malum si cũ scelere, Ita & mors ex p̃teritis uitæ actib. põderanda est. *Vita.* *Mors.*

Rectæ

A Rectæ rationis anima tam immutare naturam status sui non potest, quã ignis aut deorsum niti, aut intransuersum, fluminis modo, flammam suam fundere.

B CAPITE xx.

Moderator. *Malus.* *Corpus.* Quis enim non sentiat hunc mundũ, tã mirabili ratione perfectũ, aliqua prouidentia gubernari? Qũquidem nihil est, ꝙ possit sine ullo moderatore cõsistere, Sic dũs ab habitatore deserta dilabitur. Malus sine gubernatore abit pessum. Et corpus relictum ab animo defluit, nedũ quatenus tantam illam molem aut construi sine artifice, aut stare sine rectore tandiu posse.

C Cum enim natuta hoĩs imbecillior, quam cęterorũ animaliũ, quæ uel ad ꝓferẽdã uim tẽporũ, uel ad incursiones a suis corporib. arcendas naturalibus munimẽtis ptouidentia na turalis armauit. *Miserationis affectus.* Homini autẽ, quia nihil istorũ datũ est, accepit pro istis omnibus misetationis affectũ, qui plane uocatur humanitas, qua nosmet inuicem tueremur.

D Nam si homo ad conspectum alterius hominis efferaretur, quod facere uidemus animantes, quorũ natura soliuaga est, nulla esset hominũ societas, nulla urbium condendarum uel cura uel ratio, Sic neq; uita quidẽ satis tuta cũ cæteris animalibus exposita esset imbecillitas hominũ, & ipsi inter semetipsos beluarum more sæuirent.

Lib. IIII. de uera sapient. cap. IIII.

E *Matrimonium,* Eodem modo, quo matrimonium dici non potest, ubi mulier uiros multos habet, sed hæc aut meretrix, aut adulterã nominabit, a qua enim pudor, castitas, fides abest, uirtute careat necesse est, Sic & religio deorum impudica est, & incerta quia fides caret, quia honor ille instabilis, & incertus caput atque originem non habet.

CAPITE. XVI.

F Sicut enim pluuia si ascendat in uellus animaduerti nõ potest, quia strepitum non facit. Ita CHRISTVM in terrã sine cuiusquam suspicione uentorum esse dixit, ut iustitiã

F doceret & pacem.

Filius unice dilectus.

CAPITE. xxiiii.

Cum igitur & pater filium suum faciat, & filius patrẽ, una utrique mens, unus spiritus, una substantia est, sed ille

quasi

quasi exuberans fons est hic tãquam defluens ex eo riuus, ille tanquam sol, hic tanquam radius ex sole porrectus, qui quoniam summo patri & fidelis & charus est, non separatã sicut nec riuus à fonte, nec radius à sole, quia & aqua fontis in riuo est, & solis lumẽ in radio æque, neq; uox ab ore seiũgi, nec uirtus, aut manus à corpore diuelli potest. Cũigitur à prophetis idem manus Dei, & uirtus & sermo dicatur, utique nulla discreti est, quia & lingua sermonis ministra est, manus, in qua est uirus, indiuiduę sũt corporis portiones. Proprie exẽplo ut libet, Cũ quis habet filiũ, quem unice diligit, qui tamẽ sit in domo & manu patris, licet ei nomẽ domini, potestatemq; cõcedat, ciuili tamen iure, & domus una, & unus dominus nominantur: Sic hic mundus una Dei domus, & filius & pater, quia unanimes incolunt mundum Deus unus, qa & unus est tanquã duo, & duo tanquã unus.

Sol. *Radius.* *Mundus.* *Dei domus.*

LIB. v. de iustitia Capite. iiii.

A

Nam sicut infans solida ac forti cibi capere uim non potest, ob stomachi teneritudinẽ, sed liquore lactis ac mollitudine alitur, ita & huic oportebat, quia nondũ poterat capere diuina prius humana testimoĩa offerri, id est, philosophorũ & historicorũ, ut suis potissimum refutaretur autoribus.

Infans. *Hominũ animus.*

Capite vii.

B

Sicut una, eadẽque natura mundus omnibus partibus inter se cõgruẽtibus cohæret, ac nititur, Sic oẽs hoĩes inter se natura cõfusi, grauitate dissentiũt, nec se intelligũt esse consanguineos, & subiectos omnes sum unam eãdemq; tutelà, quod si teneretur, Deorum profecto uita homines uiuerẽt.

Mundus. *Homines.*

Capite xv.

C

Deus enim qui hoĩes generat & inspirat, oẽs ęquos, id est pares esse uoluit. Eandem conditionẽ uiuendi oĩbus posuit, omne ad sapiẽtiam genuit, omnibus immortalitatem spopondit. Nemo beneficiis eius cœlestib. segregatur, Nam sicut omnibus unicum suum lumen æqualiter diuidit emittit omnibus fontes, uictũ subministrat, quietẽ somni dulcissimam tribuit, sic omnibus æquitatem uirtutemq; largitur.

Dei. Prouidentia.

Capite. xix.

D

Quod si seruorum nequissimus habetur, qui dominum suũ fuga deserit, isq; uerberibus uinculis, ergastulo, & cruce

Dominũ & patrẽ linquens. Deum deserens. & omni malo dignissimus iudicatur, & si filius eodem modo perditus, atque impius existimatur, qui patrẽ suum dereliquerit, ne illi obsequatur, ob eamq; causam dignus putatur, quod sit exhæres, & cuius nomen de familia perpetuo deleatur, quanto magis qui deũ deserit, in quẽ duo uocabula domini, & patris æque ueneranda cõueniunt? Nã ille qui seruum precio comparat, quid in eum beneficii confert præterquã alimenta, quæ illi utilitatis suæ gratia subministrat? Et qui filium generat, non habet potestatem, ut cõcipiatur, ut nascatur & uiuat. Vnde apparet & nõ eẽ illũ patrẽ. sed tãtũmodo generãdi ministrũ. Quibus ergo suppliciis dignus est desertor eius, qui dominus uerus & pater est, nisi quæ Deus ipse cõstituit? qui spiritib. iniustis æternũ parauit ignẽ quod ipse per uates suos impiis, ac rebellibus comminatur.

E Capite. xx.

Terrestri regi, & Deo fides seruãda. Nã si is, qui in hac terrestri militia regi suo fidem seruat in aliquo egregio facinore, si postea uix erit acceptior fit & charior, si perierit, summam cõsequitur gloriam, quod pro duce suo mortẽ occubuerit. Quanto magis imperatori omnium Deo fides seruanda est, qui non tantum uiuentibus, sed & mortuis potest præmium uirtutis exoluere?

Capite xxiii.

F *Imperator. Deus.* Quomodo enim potest imperator militum suorum probare uirtutem, nisi habuerit hostẽ? Et illi tamen aduersarius exurgit inuito, quia mortalis est, & uinci potest. Deo autẽ quia repugnari nõ potest, ipse aduersarios nomini suo excitat, non q cõtra ipsum Deũ pugnent, sed cõtra milites eius, ut deuotionẽ, ac fidẽ suorum, uel probet, uel corroboret, donec præssuræ uerberibus defluentem corrigat disciplinam.

G LIB. vi. de uero cultu Capite. iiii.

Certãdũ pro pace, siue uitæ huius, & æternæ. Nam sicut in hoc seculo, cum est propositum cum hoste certamen, prius laborandum est, ut sis postmodum in ocio. Esuriendum, sitiendũ, æstus, frigora perferenda, humi quiescendũ, uigilandũ, periclitandũ est, ut saluis pignoribus, & domo, & re familiari, & omnibus pacis ac uictoriæ bonis perfrui possis. Sin autem præsens ociũ malueris quãm laborem, malum tibi maximum facias necesse est. Præoccupabit enim aduersarius non resistentem, uastabuntur agri, diripietur

tur domus, in prædam uxor, ac liberi uenient, & tu ipse interfiere, ac capiere. Quæ oĩa ne accidant, presens commodum differẽdum est, ut maius, longiusq; pariatur, Sic in omni hac uita, quia nobis aduersariũ Deus reseruauit, ut possemus capere uirtutem, omittenda est præsens uoluptas, cũ hostis opprimat, uigilandum, stationes agẽdæ, militares expeditiones obeundæ, fundendus ad ultimum sanguis. Omnia denique amara, & grauia patienter ferenda, eo quidem promptius, quo nobis imperator noster Deus præmia æterna pro laboribus constituit, Et cum in hac terrena militia tantum homines laboris exhauriant, ut ea sibi pariant, quæ possunt eodẽ modo perire, quo parta sunt, certe nobis nullus labor est recusandus quod acquiratur, quod nullo modo potest amittit.

LIBRO. v. de uero cultu. Cap. v.

A *Itineris Conatus, ac uires.*

Sicut ergo in itinere celebrando nihil prodest uiam nosse, nisi conatus, ac uires suppeditent ambulandi, Ita uero sciẽtia nihil prodest, si uirtus propria deficiat.

CAPITE. XX.

B *Humanũ corpus capite nõ habens. Iustitia nostra.*

Omnis enim iustitia eius similis est humano corpori caput nõ habẽti, in quo tametsi membra omnia, & locis suis constent & figura, & habitudine, inde quoniam deest, id quod est omniũ principale, & uita & omni sensu caret. Itaque membra illam formam tantummodo, membrorũ habent usum non habent, tam scilicet, quam caput sine corpore, cui similis est, qui cum Deum non ignoret, uiuit iniuste. Id enim solum habet quod est summum, sed frustra, quoniã, uirtutibus tanquam membris caret, Itaque ut sit uiuũ, ac sensibile corpus, & agnitio DEI necessaria est, quasi caput, & omnes uirtutes quasi corpus. Ita fiet homo perfectus, ac uiuus, sed tãtum summa omnis in capite est, quod quamuis, constare nõ possit sine omnibus, sine quibusdam potest. Et erit quoddam uitiosum, ac debile, sed tamen uiuet, sicut & is qui Deum nouit, & in aliqua re peccat. Dat enim ueniã peccatis Deus, Itaque sine membris aliquibus uiui potest, sine capite nullo modo.

CAPITE. XII.

Si deorum cultores simulachra insensibilia excolunt, & C

quicquid

quic quid preciosi habent, in ea conferunt; qubs nec uti possunt, nec gratias agere, q accceperint, quanto iustius est & uerius, uiuētia dei simulachra excolere, ut promercare īuenire uiuentē? Quæ sicut usui habent, quicquid acceperunt & gratias agunt, Ita Deus, in cuius conspectu bonum feceris & probabit, & mercedem pietatis exoluet.

Viuentia Dei simulachra.

D

CAPITE xv.

Sicut in sentes ager, qui est natura fœcundus, exuberat, sic animus incultus uitiis sua sponte inualescentibus uelut spinis obducitur: Sed cum uerus cultor accesserit, statim cedentibus uitiis, fruges uirtutis oriuntur.

Ager. Animus.

E

CAPITE xvii.

Nam istæ concitationes animorum iuncto currui similes sunt, in quo recte moderando summum rectoris officium est ur uiam nouerit, quam si tenebit, licet quàm cōcitate ierit, non offendet. Si aūt errauerit, licet placide, ac leuiter eat, aut per confragosa uexabitur, aut per præcipitia labetur, aut certè, quo non opus est deferet, Sic cursus ille uitæ, qui affectibus uelut equis pernicibus ducit, si rectam uiam teneat, fungetur officio.

Concitationes animorum.

F Sicut aqua quidem semper iacens & quieta, insalubris, & magis turbida est, Sic animus immotus, ac torpēs inutilis est, etiam sibi, nec uitam ipsam tueri poterit, quā nec faciet quicquā, nec cogitabit, cū cogitatio ipsa nihil aliud sit quàm mentis agitatio.

Aqua. Animus.

LIBRO De Vero Cultu. Cap. xxiiii.

G Neque enim si utatur aliquis oculorum acie clara, mēbris omnib. integris, corporis totius fortissima ualetudine, tamen eum non dixerim sanum, si efferatur ira, superbia tumidus infletur, libidini seruiat, cupiditatibus inardescat, sed eum potius qui ad alienam felicitatem nō attollat oculos, opes non admiret, alienam mulierem sancte uideat, nihil omnino appetat, non concupiscat alienū, non inuideat ulli, non fastidiat quenquam, si humilis, misericors, beneficus, mitis, humanis pax in animo eius perpetua uerset. Ille homo sanus, ille iustus, ille perfectus est. Quisquis igitur his oībus Dei præceptis cœlestibus obtemperauit, hic est ueri Dei cultor, cuius sacrificia sūt mansuetudo aī, & uita

Sanus.

Quis ueri Dei Cultor.

inno-

innocens & actus boni. Quæ omnia qui exhibet, toties sacrificat, quoties bonum aliquid ac pium fecerit.

LIBRO. VII. DE DIVINO Præmio, Capite. III.

Si enim fecit mundum, fuit ergo sine mundo. Si regit, nō utique sicut mens corpus regit, sed tanquam dominus domum nauimque gubernator, auriga currum, nec tamen misti sunt iis rebus, quas regunt. A *Mundus à Deo.*

CAPITE. IIII.

Quis est enim uel tam ineptus, uel tam ociosus ut aggrediatur facere aliquid frustra, ex quo nullam utilitatem, nullum commodum speret? Qui domum ædificat, non idcirco ædificat, ut tantummodo domus sit, sed ut in ea possit habitari. Qui nauim fabricat, non ideo assumit operam, ut tantum nauis appareat, sed ut in ea nauigetur. Item qui uas aliquod instruit aut format, non propterea id facit, ut tātū fecisse uideatur, sed ut uas illud effectum capiat aliquid necessarium. Similiter cætera quæcunque fiunt, non utique in superuacuum sed ad usus aliquot laborātur. Mundus igitur à Deo factus est, non utique propter ipsum mundum. Neque em̄ aut calore solis aut lumine, aut aspiratione uētorū, aut humore imbriū, aut alimonia frugū, cū sēsu careat, īdiget. B *Nauis. Domus. Vas, & mundus. Omnia ad usus aliquot facta.*

Sicut Deus hominem ad uitam non nisi per uirtutem, ac laborem uocat. Ita ille ad mortem per delitias, ac uoluptates, & sicut ad uerum bonum ꝑ fallaciam malā, sic ad uerū malum per bona fallacia peruenitur. C *Vita. Mors.*

CAPITE XXV.

Sicut autem dedit nobis oculos Deus, non ut spectemus uoluptatēq; capiamus, sed ut uideamus ꝓpter eos qui pertinēt ad uitæ necessaria, ita genitalē corporis partē, ꝙ nomen ipsū docet, nulla alia causa nisi efficiēdæ sobolis accepimus. D *Oculi.*

CAPITE XXIIII.

Sicut nihil prodest male uiuenti anteactæ uitæ probitas quia superueniens nequitia iustitiæ opera deleuit, Ita nihil officiunt peccata uetera correcto, quia superueniens iustitia labem uitæ prioris aboleuit. E *Male uiuens.*

Denique multa quoque animalia cum fraude decipiuntur, si aliquo se modo in fugam extricauerint, fiunt postmodum F

dum

dum cautiora uitātq; semper ea omnia, in quibus dolos insidiasq; senserunt, Sic hominem pœnitentia cautū, ac diligētem facit ad euitāda peccata, in quæ semel fraude deciderit.

G IDEM Libro de Ira dei cap. XIII.

Sapiētia cōmoda. Propositis enim bonis, malisq; tum demum opus suum peragit sapientia, & quidem bonum appetit ad utilitatem, malum reiicit ad salutē, Ergo sicut bona innumerabilia data sunt homini, quibus frui posset, sic etiam mala, quæ caueret. Nam si malum nullum sit periculumque, nihil denique quod lædere hominem possit, tollitur omnis materia sapientiæ, nec erit homini necessaria, positis enim tantummodo in conspectu bonis, quid opus est cogitatione, intellectu, scientia, ratione? Quocunque porrexerit manum, id *Apparatissima cœna. Infantes.* naturæ aptum & cōmodum sit, ut si quis uelut apparatissimam cœnā infantibus qui nōdum sapiunt apponere, utiq; id appetent singuli quò unumquemque aut impetus, aut fames, aut etiam casus attraxerit, & quicquid sumpserint, id illis erit utile ac salubre.

H Si quis dominus habēs in familia seruos, bonum, ac malum, nō utique aut ambos odit, aut ambos beneficiis, & honore prosequatur, quod si faciet, iniquus & stultus est. Sed *Dominorum cura in regendo.* bonum & alloquitur amice, & ornat, & domui, ac familiæ, suisque rebus omnib. præficit, ut & hic exemplo cæteris sit *Dilectis & odiū.* ad non peccandum, & ille ad promerendum, ut alios metus coerceat, alios honor prouocet: Qui ergo diligit, & odit & qui odit, diligit, sunt enim qui diligi debeant, sunt qui odio haberi. Et sicut is qui diligit, confert bona in eos, quos diligit, Ita qui odit, irrogat mala iis, quos odio habet.

CAPITE. VII.

I Cum sæpe philosophi per ignorantiam ueritatis à ratio- *Philosophi. Viator.* ne desciuerint, atque in errores inciderint inextricabiles, id enim solet his euenire quod uiatori uiam nescienti, & nō fatēti se ignorare, ut uagatur, dū percōtari obuios erubescit.

CAPITE. XI.

K Si autē sunt multi dum habēt singuli potestatis aliquid *Potestas Numen.* ac numinis, summa ipsa decrescit, nec potuerunt singuli habere totum, quod est commune cum plurib. unicuique tantum deerit, quantum cęteri possidebūt. Non possunt igitur

in hoc mūdo multi esse rectores,nec ī una domo multi dñi nec in naui una multi gubernatores,nec in armēto aut grege duces multi,nec in uno regimine multi reges,sed nec in cœlo quidem multi soles esse potuerunt. sicut nec aīæ plures in uno corpore,adeo in unitate natura uniuersa cōsētit. *Vnitas.*

CAPITE. XVIII.

A Sicut corpus humanū deus multis,& uariis sensib. ad usū uitæ necessariis instruxit: Sic & animo uarios attribuit affectus,quib. uitę ratio cōstaret,ut libidinē producendæ gratia sobolis dedit,sic iram cohibendorum causa delictorum. *Vnū est necessarium.*

LIB. VII. De Diuino præmio Cap. 1.

B Quid uoce clarius? Hæc aut quid uēto furtiua?aut odore uiolentius? Hæc tamen cum per aerē feruntur ad sensusq; nostros eueniunt,& eos potētia sua impellunt,nō cernūtur acie luminum, sed aliis corporis partibus sentiūtur. Similiter Deus non aspectu nobis,aliove fragili sensu compręhēdendus est,sed mentis oculis intuendus, cū opera eius præclara,& miranda uideamus. *Deus.*

Et ut lux esse sine igne non potest, sic uita sine luce. *Lux.*

CAPVT. XII.

C Sicut oculus euulsus a corpore, ac separatus nihil potest uidere: Ita & anima separata nihil sentire, quia & ipsa pars est corporis: Falsum & hoc & dissimile. Anima.n. non pars corporis,sed in corpore est,Sicut id quod uase cōtinetur uasis pars nō est,nec ea quæ in domo sunt, partes domus esse dicuntur: Ita nec anima pars est corporis, quia corpus uel uas animæ est,uel receptaculum. *Oculus. Anima.*

CAPITE XIII.

D Sed sicut in fidibus ex intēsione neruorum effici concordē sonum,atq; cātum,quē Musici harmoniam uocāt: Ita in corporibus ex compage uiscerum, ac uigore membrorum uim sentiendi existere,quo nihil dici delirius potest.

LIBRO DE IRA DEI

Cap. XV.

E Denique ipsum mundum ex duobus elemētis repugnātibus & inuicem copulatis esse concertum humido & igneo, nec potuisse lucem fieri nisi & tenebræ fuissent,quia nec superum potest esse sine infero,nec oriens sine occidete, nec

calidum ſine frigido, nec molle ſine duro: Sic & nos ex duobus ęque repugnantibus cōpacti ſumus, anima & corpore, quorū alterum cœlo aſcribitur quia tenue eſt, & intractabile, alterum terrę, quia cōprehenſibile eſt. Alterum ſolidum & æternum eſt, alterū fragile atque mortale. Ergo alteri bonum adhæret, alteri malum. Alteri lux, uita, iuſtitia, alteri tenebræ, mors, iniuſtitia.

CAPITE XVII.

F Si quis habeat rem, domum, familiā, ſeruiq́; eius cōtemnentes patientiā domini, omnia inuaſerint, ipſi bonis eius fruantur, ipſos familia eius honoret, dominus autē cōtemnatur ab omnibus, derideatur, relinquatur: utrumue ſapiēs eſſe poſſit, qui cōtumelias non uindicet, ſuisq́; rebus eos ꝑ ſibi patiatur, in quos habeat poteſtatem? Quæ tanta in quoquam patientia reperiri, ſi tamen patientia nominanda eſt, & non ſtupor quidem inſenſibilis. Sed facile eſt ferre contēptum. Quid ſi fiant illa, quæ à Cicerone dicuntur? Etenim quæro ſi quis paterfamilias liberis ſuis à ſeruo interfectis, uxore occiſa, incenſa domo ſupplicium de ſeruo nunquam acerrimum ſumpſerit, utrū is clemens, ac miſericors, an inhumanus & crudeliſſimus eſſe uideatur? Quod ſi eiuſmodi facinorib. ignoſcere crudelitatis eſt potius quā pietatis, nū eſt ergo uirtutis in deo, ad ea, quæ iniuſte fiūt nō cōmoueri. Nā mūdus tanq̃ dei domus eſt, & homines tantū ſerui, quibus ſi ludibrio ſit nomē eius, qualis aut quāta patiētia eſt, ut honorib. ſuis cedat, praua & iniqua fieri uideat, & nō indignetur, quod ꝓpriū & naturale eſt ei, cui peccata nō placēt.

Dei uirtutis eſt ad ea quæ iniuſtè fiūt commoueri.

G Nam ſicuti nos poteſtati noſtræ ſubiectos coercere debemus. Ita etiam peccata uniuerſorum deus coercere debet, quod ut faciat, iraſcitur neceſſe eſt, quia naturale eſt bono ad alteris peccatum moueri & incitari.

Subiecta coercere.

LIBRO de opific. Dei cap. VI.

H Si peritus architectus, cum magnum aliquod ædificium facere conſtituit, primo omnium cogitat, quæ ſumma perfecti edificii futura ſit, & ante emetitur, quē locū leue pondus expectet, ubi magni operis ſtatura ſit moles, quę columnarum interualla, qui aut ubi aquarum cadētium decurſus, & exitus receptacula. Hæc in quā prius præuidet, ut quæcūque

Architectus.

Deus.

que

que sunt perfecto operi iam necessaria, cum ipsis fundamẽtis pariter ordiatur: cur Deum quicquam putet machinãdis animalibus non ante prouidisse, quæ ad uiuendum necessaria essent, quàm ipsam uitam daret?

CAPITE VIII.

Quantum enim uidere possemus, si mens ab intimis penetralibus capitis per exiguas cauernarum rimulas attendere, ut si quis uellet transpicere per cicutam, non plus profecto cernat, quàm cicutæ ipsius capacitas comprehendat. A *Rimulæ.* *Cicuta.*

CAPITE XV.

Et ideo uerisimilior est illa sententia: stipatum spiritum cum obstãtia saucium fuerit illisus, sonum uocis exprimere ueluti cum in patentem cicutam, labroque subiectã dimittimus spiritum, & is cicutæ cõcauo percussus, ac reuolutus à fundo, dum descendentem occursu suo reddit ad exitum nitens, sonum gignit, & in uocalem spiritum resiliẽs per se uentus animatur. B *Echus unde.*

CAPITE XVI.

Sicut in fidibus, cum aliquid aut interceptum, aut relaxatum est, omnis canẽdi ratio turbatur, & soluitur: Ita in corpore pars aliqua membrorum duxerit uitium, destrui uniuersa, corruptisq; omnibus atque turbatis, occidere sẽsum eamq; mortem uocare. C *Fides.* *Corpus.*

CAPITE XVII.

Non enim, si anima sanguine aut per uulnus effuso, aut febrium calore cõsumpto, uidetur extingui, cõtinuo in materia sanguinis animæ ratio ponẽda est, ueluti si ueniat in quæstionem, lumen, quo utitur, quid sit, & respondeatus oleum est esse, quoniã cõsumpto illo lumẽ extinguitur, cum sint utique diuersa, sed alterum sit alterius alimentum. D *Animæ uis quæ.*

CAPITE XVIII.

Latet autem mens oppressa somno, tãquam ignis obducto cinere sopitus, quem si paululum commoueris, rursum ardescit & quasi euigilat. E

CAPITE XX.

Nam ut uictoria constare sine certamine non potest. sic nec uirtus quidem ipsa sine hoste. F *Victoria.* [illegible]

IN Libri Lact. Acephali.

G *Agri. Animi.* Sicut in rudibus agris priusquam serere incipias, euulsis sentibus & omniū stirpiū radicib. emputatis arua purgāda: Sic de nostris animis prius uitia detrahenda : & tunc demū uirtutes inserendæ, de quibus seminatæ per uerbū Dei fruges immortalitatis oriantur.

H *Dimicare uti affectu.* Sicut si fortissime pro patria dimices, bonum est, si contra patriam, malū. Sic & affectus si ad usus bonos habeas, uirtutes erunt, si ad malos, uitia dicentur.

I Domus.n. ædificatur nō ad hoc solū, ut sit domus, sed ut suscipiat, & tuatur habitātē. Itē nauis fabricatur nō ad hoc ut nauis uideat, sed ut in ea possint homines nauigare. Vasa aūt fiūt nō ut uasa sint solū, sed ut capiāt quæ sunt usui necessaria. Sic & mundum Deus ad usum aliquē fecerit necesse est. Stoici autem causa hominum factum esse, & recte.

SPICILEGIA, SIMVL ET ramenta.

LECTORI.

Carpe spicilegia, ramentaq; congere, sæpe
Quæd non oblectant singula, multa iuuant.

ORIGENES homil. 1. in Psalm. 6.

K *Fænum, Malignātes.* Sed & hoc ipsum quod ait, quia sicut fœnū cito arescēt (malignantes scilicet) non arbitror otiosum cur fœno eos comparauerit, cum utiq; & alia possit esse materia cui cōparentur hi qui maliciose egerunt. Fœnum mutorū irrationabilium animalium cibus est. Fortassis contra rationem & sapientiam dei uiuunt, sequuntur eos qui in malitia principes sunt, & ex illorum uita uel actibus uesci dicuntur, quibus obediunt, idcirco eos & fœno comparauit. Nemo enim prudens ab illis sumit exemplum. Nam sicut uir prudēs qui audit uerba domini & facit ea, iste est qui māducat panē illum qui de cœlo descendit, & Iesus est cibus ei ꝑ eo quod ex uerbis eius pascitur & in mandatis eius uiuit, similiter & hi qui in malitia eminentes sicut fœnum efficiuntur iis qui sibi obtemperant, uel æmulationem sui ad nequitiā gerūt.

Similia

Similia autem etiam de holeribus herbarum intelligēda sunt quibus comparantur hi qui faciunt iniquitatē, pro eo quod uelociter transeant. *Holera herbarū.*

GREGORIVS Nazianzenus oratione. xi. de pace.

A

Malitia, natura est expedita, & uehemēs, ad deterius inclinatio, torrens per pronū decurrens, aut clam⁹, qui per scintillā & uētum facile succeditur suoq; cōsumitur germine. Ignis enim materiæ fœtus existit, qui & materiam cōsumit, quemadmodum malitia malos & cum suo abit nutrimēto. *Torrens Calamus Ignis.*

APOLOGETICO.

B

Sicut si aridæ quis stipulæ scintillam ignis iniiciat, qui insuper etiam uentis spirantibus animetur, ita uelocius malitiæ parua scintilla confunditur, quam uirtutis ignibus uel accendi uel coalescere possimus. Nam & melli plurimo cum parum absynthii iniectum ueloce amaritudinē trahit. Mellis uerò si duplum iniiciatur absynthio, non poterit eius obtineri dulcedo. *Stipula, & Mel.*

PAVLINVS Epistola. vi. ad Seuerum.

C

Sicut granum sinapis, de quo semine sumimus, si conteratur, accenditur, magis autem tum demum in uim suā excitatur, Sic nos respōdere debemus in hoc naturæ nostræ, aduersus concuti inardescamus ad fidem, & eos qui inferunt, sicut granum sinapis. *Granum sinapis cō cussus ad fidem.*

CYPRIANVS Libro. 4. Epistola ad Magnum.

D

Neque enim in sacramento salutari delictorum contagia ut in lauacro carnali & seculari sordes cutis & corporis abluuntur, ut & sapone & nitris, & cæteris quoq; adiumētis & dolio & piscina opus sit quibus ablui, & mundari corpusculum possit. Aliter pectus credentis abluitur, aliter mēs bonis per fidei merita mūdatur. In sacramentis salutaribus necessitate cogente & Deo indulgentiam suam largiente totum credentibus conferunt diuina compendia. *Sacramēta salutaria. Diuina conferunt cōpendia.*

AD Nouatianum in epistola.

Ex illa igitur arca emittuntur duæ aues, corax & columba. Qui corax uere hominum immundorum, & in tenebris perpetuis futurorum per seculi latam uiam, & immūda ue sciētium apostatarū, futurorū, & ad ecclesiā se ultra nō ue E

tentium,figuram portabat, quem ſicut legentes inuenimus emiſſum,& non amplius reuerſum. Huic ergo aui, id eſt im mundo ſpiritui,quiq; fuerint ſimiles inuenti,id eccleſiā amplius reuerti non poterunt,qui etſi uoluerint,dominus prohibebit,qui Moyſi præcipit dicens : Omne uarium & immū dum eiice foras extra caſtra . Columba autem emiſſa in continenti ſignificatur reuerſa , eo quod requiem non haberet pedibus ſuis,quam Noe recepit in arcam & poſt ſeptimum diē iterato emiſſam,recepit eā portantē ſuo ore oliuę foliū.

CYRILLVS xiiii. Libro in leuiticum.

F Poſſumus addere etiam illud , quod natura peccati ſimilis eſt materiæ, quæ igni conſumitur , quam ædificari Paulus Apoſtolus a peccatoribus dicit,qui ſupra fundamentum Chriſti ædificant ligna,fœnum,ſtipulam. In quo manifeſte oſtenditur eſſe quædam peccata ita leuia, ut ſtipulæ comparentur,cui utique ignis illatus diu non poteſt immorari . Alia uero fœno eſſe ſimilia,quæ & ipſa nō difficulter ignis abſumat,uerum aliquanto tardius quàm ſtipulis immoretur. Alia uero eſſe , quæ lignis conferentur , in quibus pro qualitate criminum, diutinum & grande pabulum ignis inueni as. Ita ergo unumquodque peccatum pro qualitate uel quantitate ſui pœnarum iuſta perſoluit. Veruntamen quid opus eſt fidelibus , & his,qui cognouerunt Deum,de pœnarum qualitatibus cogitare? Quid opus eſt ligna , quid fœnū quid ipſam ſtipulam ad fundamentum Chriſti ſupponere ? Cur nō magis aurum uel argentū ,uel præcioſos lapides pretioſo ſuperponimus fundamento.ubi quum ignis acceſſerit nihil inueniat,quod abſumat. Nam ſi acceſſerit ad ſtipulam ex ſtipula fauillā reddet, & cineres. Si uero ad aurum acceſſerit, aurū purius reddet. Hæc nobis dicta ſint pro iis qui negligunt oris maledici conſuetudinem reſiccare, qui ſi nō ex corde maledicant etiamſi non uoto & animo iniquo proferant maledicta , tamen immunditiam labiorum ſecundum Eſaiæ uerbum,& inquinamenta oris incurrunt.

Peccata. Fænum. Stipula, et ligna. Ligna.

CHRYSOST. HOMILIA. IIII. in Matt.

G Quoniam igitur modo ab hac tam noxia peſte fugiemus ſi illam utique potionē bibamus, quæ omnes intra nos uermes ſerpenteſq; mortificet. Et quodnam , inquies , iſtud eſt

poculum

poculum? Pretiosus scilicet CHRISTI sanguis, si cũ fiducia utiq; sumatur. Omnis enim hoc remedio morbus extinguutur, post hoc sanctarum quoque scripturarum diligens & deuotus auditus, & misericordia audiuit copulata. Per hæc enim omnes mortificari illę possunt, quæ animã nostram tabefaciunt passiones. Et tunc uere uita ac sanitate potiemur qui certe nunc nihil fere a mortuis discrepamus. Neq;.n. possibile est, nos uere uiuere, nisi in nobis uitia omnino moriantur. Hæc necessario nos perimũt in futuro, si nos uiuere hic illa patiamur, quinimo etiam ante illa mortem hic exigũt a nobis horrẽda supplicia. Siquidem uniuersa hæc uitia & crudelitatis plena sunt, & auiditatis, nosque quotidie deuorare non desinunt, Itaque dẽtes eorũ non immerito esse dixerim dẽtes leonum, imo etiam sæuiores. Nã leo quidem simul ut fuerit expletus, semesum continuo cadauer relinquit, hæc uero uitia nec satiantur aliquando, nec ab anima nostra usquam recedũt, captumq; à se hominem diabolo simillimũ faciũt, Quorũ certe tanta uis est, ut seruitium quod Christo Paulus impendit, sibi potius a suis captiuis exigant. Nã si uel amore corporum, uel cupiditate pecuniarũ, uel gloriæ aliquis delectatione capiatur, & regnũ, & gehennã continuo contẽnit, dummodo uitiis obsequatur. *Vitia. Dentes leonum.*

HOMILIA DE natiuitate Esau & Iacob. A

Molesta enim fames est, quæ ad hoc saginatur ut perdat. Perniciosa esuries, quæ iccirco excluditur, ut peior in homine nutriatur, quoniam damnosa mercatio, si salus pro cibo impenditur, aut magis uilia comparantur. *Fames. Esuries. Mercatio.*

HOMILIA De Absalon, Vbi Dauid Patrem Persequitur &c.

Vbi iam solatium patres, ubi præsidium genitores inueniẽt, si filios senserint parricidas, Aut quando ex terra apta fiunt, si domestica nobis obsistunt? Bestiæ & mutæ pecudes pietatis iura conseruant, & quibus natura denegat rationẽ non tamen denegat pietatem. Innocentem perimere nefas est, patrem occidere scelus prophetam iugulare facinus inauditum & ante hoc tempus mortalibus cunctis ignotum. B *Parricida. Bestiæ. Pietas.*

IN Ioannem Homilia lxxxv.

Si asinũ Deus loqui fecit, & per uatẽ bñdictiones spũa- C

les largitus est, multomagis per sacerdotes etiam si parati sint, Deus efficiet omnia.

D HOMILIA lxvi.

Ancilla. Domina. Vt ancillę uoluptas, dominæ merenti nihil confert. Nec uestis magnifica debili corpori, Ita nec animæ quicquam confert licet corpus florescat, omnibus bonis fruens.

E DE Compunctione cordis lib. i.

Febribus tentati. Vt homines ęgri cū multis febribus aguntur, si in aquas semetipsos frigidas immerserūt, ad præsens quidem aliqui uidētur sibi quęsisse solatii, multiplicatas uero corpori suo flammas febrium reparant, Ita & nos agimus cum consciētia stimulamur peccatorum, & in Eurypum nos uel lacus contritos prauæ intelligentiæ præcipitamus.

F IN Epistolam Ad Gala.

Malis se subducēs. Vt enim qui se subducit malis, non criminationē meretur, sed coronam promeretur, Ita qui uiolenta morte, seu laqueo, seu aliis modis uitam abrumpit. hunc haud quaquā

G æquum fuerit in crimen uocari, iuxta uestram sententiam.

Aegrotātes. Marcionistæ. Attamen quod accidit ægrotantibus, dum salubribus cibis offenduntur hoc idem usu uenit Marcionistis. Arripuerunt enim quæ dicta sunt hic, ac dicebat: Ecce Paulus etiā ipse dixit non esse aliud Euangelium.

H Quemadmodū occulus turbatus aliud pro alio cernit, Ita mens prauarum cogitationum confusione perturbata, idem pati consueuit. Itidem & qui laborauit insania, alias pro aliis rerum species se uidere credunt.

IN Iustum Et Beatum Iob, De patientia, Sermone.

Quemadmodum sanæ mentis nemo audebit unquam

I maris pelagus humanis pertransire pedibus, Sic nec ex la-

Pelagus. Præconiū B. Iob. pictibus quisquam summieque peritus tentabit quādoque pares nobilis, terque beatæ animæ uidelicet IOB laudes audientibus enarrare.

K SERMONE iii.

Princeps, Deus. Quemadmodum principes quando cum honore quidem quosdam ad se uocari iubent, cursores Romana lingua uocatos mittunt, quando uero cum dedecore aliquid trahi, alios emittunt crudeles ac puros milites, Sic & Deus, san-

ctis

ctis quidem ad salutem angelos mittit, cum uero punire uult, id dæmonis permittit.

SERMONE 4.

A Morbi Calamitates.

Quemadmodum morbi ipsam sapientia diffugiunt me delam, Sic supremæ calamitatis passiones omne solatium fomentumque repellunt.

B Apostema. Iob. Blasphemia.

Quemadmodũ si quis apostematis morbo circumuentus, ferro recidatur a medico, nõ habens quomodo recidẽti aduersetur, circũstantia tangit, atq; astãtes mordet, illis quidem inferre nihil habens, ad medicum autem manum extẽdere non ualẽs. Sic & Iob blasphemiæ magnitudinem timentis, facit in animis iniuriam, atq; fiduciam animi passione adauget, non contra Deũ audens, sed se diemque accusans. Maledicit autem non creaturam, sed suiipsius diẽ. Pereat, inquiens, dies in qua natus &c.

De Pęnitentia Sermone. 1.

C Crapula.

Si crapulam ebrietatemq; timeri oportuit; nõ ieiunium timeri debet. Illa siquidem nostras post terga manus, uitiorũ tyrannidi ueluti prauæ cuidam dominæ, seruos nos captiuosque reddit. Ieiunium uero seruos existentes nos atque ligatos inueniens, uincula remittit ac tyrãnide liberat pristinamque in libertatem reducit.

D Anima negligẽs.

Quemadmodum anima pigritans & negligens, quanquam multum ad pœnitentiã tẽporis accipiat, nihil operetur magni neq; sibi ipsi Deum per desidiam conciliat, Sic qui proposito excitato feruet atque multa cum solertia pœnitentiam ostendit, breui temporis momento longæui tẽporis peccata delere poterit.

E Ebrietatem & peccatis uincti.

Quemadmodum qui grauitate capitis, ebrietateque tenentur, stulte simpliciterque feruntur, quamuis præcipitium & aliud quid simile subsit, infra concidunt in cautem, Sic qui coruunt in peccatum, ueluti praua ebrietate, actiones desiderio detenti nesciunt qd faciunt, non præsentia, non futura præuidentes, ueluti seruus fidelis & prudens, cõseruum inueniens fugientem, quasi quid ex domini bonis surripuerit, nusquam ab eo recedit, milleq; impedimenta ingerit recipientibus illum quod ad ipsũ uedicãs reducit. Sic & mare conseruum inueniens suo, nimirũ Ionam & cognoscẽs, mille

mille impedimenta excitat, turbãs, clamãs, non in iudiciũ trahens, sed comminans, nauem ipsius demergere cũ nautis, nisi conseruum sibi prodiderit.

F Qui male se cibis insuunt, cum asperas sunt medicinas accepturi, si nimia sese esca sepeliũt, atq; sic medicinã accipiũt, asperitatẽ quidẽ illã pertulerũt, utilitate uero exciderunt, ægram medicinæ facientes dimicationẽ ad corrupti humoris malitiã, quamobrẽ medici eos in cœnatos dormire mandant, quo uirtus totius medicinę quamprimũ atq; illico morbosis occurrat humorib. Sic & ieiuno cõtingit. Si temetipsũ hodie multa obrueris ebrietate, crastina uero eã acceperis, quæ ab illo est medicinam, hanc tibi profecto uanam inutilemq; effeceris, & laborem quidem pertuleris quod uero ab illo fuerit, nequaquã assequeris, re ipsa in recentem ebrietatis malitiã eius omnẽ consumante uirtutẽ. Si uero leue sibi præparabis corpus, sobrioque & uigilanti cogitatu susceperis ex delectis ueteribus medicinã, multa poteris expurgare.

Medicina. Ieiuniũ.

G Quemadmodum pudicam quandam, ornatamq; & liberam ducturi, maritalem undique thorum exornantes, domumq; purgantes crimine a quacunq; pellice se abstinẽt, hãcq; sic in cubiculũ introducũt. Pari uos uolo modo purgantes uestram cogitationẽ, delicatisq; cibis, atque oĩ ingluuiei ualefacientes, sic matrẽ bonorum omnium, pudicitiæ, atque totius uirtutis magistrũ, ieiuniũ dico, apertis sinib. suscipite, quo & uos maiori reficiamini uoluptate atque id propriã atque præcipuam uobis cõferat medicinã.

Pudicã ornatam que & liberã ducturi. Sũpturi. Ieiuniũ.

SERMONE II.

H Si medici quibusdam medicinas daturi, sanie congloba tos, & corruptos humores expurgari mãdãt, hisque corporalib. cibis abstineri, quo minus impedimento sint uirtuti medicinæ, sed operari, propriũq; possit opus ostendere, lõge magis uobis conuenit hanc bibituris spiritualẽ medicinã, eam susciperet quæ est medicina est utilitatẽ uestrãq; dicta facilitate cogitationẽ purgare, atq; mentẽ sic exoneratam reddere leuiorẽ, quo ne cõcedens ebrietate, inertem atq; inutilẽ ex illa prouenientem uobis utilitatẽ cõstituat.

Maxima est ieiunij uirtus.

Sicut crapula malis infinitis est causa, quædamq; homi

num

num generi corruptela, Sic ieiuniū uentrisq; despectus sē per ineffabilibus nobis causa fuit. A

Veluti leuiores naues ocyus trahi aut onera, oneratiores uero grauitate pressæ, profundo magis inhęrēt, Sic ieiuniū leuiorē reddit cogitatū, præparatq; cū facultate præsentis uitæ pelagus superare, atq; in cęlū ad ea quæ in cęlo sunt festinare, putareq; præsentia in nullo consistere, sed quam umbram, quam somnum, non segnius diffugere. *Nauis exonerata.* *Ieiunus.*

Ebrietas uero & crapula cogitatum aggrauans, carnemque deprimens, captiuam reddit animam, undique uallans eam, neque permittens cogitationis tribunal firmis sedib. consistere, sed mutare in præcepsq; ferri præparat, cætera que proprium contra salutem operari. B *Crapula.*

SERMONE. III.

Scītilla si ī mare ceciderit, nō poterit stare aut apparere. Quantū scintilla ad mare se habet, tm̄ hominis malitia ad Dei clementiā pietatemq;. Imo uero non tantum mō sed longe supra. Nam & pelagus tametsi magnum sit, mensuram recipit, Dei uero clementia & pietas non habent. C *Scintilla* *Mare.*

Medelam si apposuerit medicus, neque priori te depurgauerit, nunc eā rursus die altera non apponet? Est quispiā querni uel roboris cæsor, is quercū si uelit cędere, securum accipiat, incidat radicem, si plagas una percusserit, neq; ceciderit infructuosa arbor nonne secundā dederit? nō quartam? non quintam? non decimam? Sic & fac tu. Quercus est fornicatio glandes ferens, irrationalium animaliū escam, multo tempore tua in mente radicata in arborum circuitu tuam deiecit conscientiam, meus sermo securis est, audisti uno die, quomodo uno die cadat, quæ tanto tēpore radices immisit? Si enim bis, si ter, si centies, si decies millies, non iā mirum, modo incide rem malam & fortem, consuetudinē malam. D *Medela.* *Cæsor.* *Quercus.* *Fornicatio.* *Securis.* *Sermo.*

Quemadmodum in corpore uulnera & medicinæ, Sic in animis peccatū & pœnitentia. In uulnere sanies, in medicina purgatio saniei. In peccato sanies, in peccato improperium, in peccato derisio. In pœnitentia fiducia, in pœnitentia libertas, in pœnitentia purgatio peccatorum. E *Sanies.*

Sic delet peccata Deus, ut neq; eorū uestigium maneat, F

In

Medicus. Vt Deus peccata debet.

In corporibus quidem non est ita, sed quanquam millies conetur medicus, tametsi uulneribus medicinas addat, uulnus quidẽ euanescit, sæpeq; in facie uulneratus quis, & uulnus quidem curauit, cicatrix uerò remanet uulneris argumentum, faciei deformitatem habens.

G Cum morbidus ęger fuerit, tametsi mundus defleat omnis, nequaquàm eum excitabit, ita non resurrectionis, sed lachrymarum illa sit fletus, in anima uero non sic, Si enim mortuam fleueris, sæpenumero mortuam excitabis.

SERMONE. IIII.

H Equus laudandus.

Eum equum laudare maxime conuenit, qui illa sine habenarum ui pro nutu compescitur. Si uero freno cogente eum commode subegeris, nequaquam mirum. Neque enim pecudis generositati, sed freni necessitati ipsa modi obseruatio reputabitur. Identidem & in anima licet intueri, quod imminente timore si tranquille perseuerat, nequaquàm mirum. Cum uero tentatio ipsa quieuerit, atque timoris quis amouerit frenum tunc uim mihi animæ philosophantis ostende, modestiamque omnem.

I Cogitationes malæ.

Quemadmodum sub adulteris corpus corrumpitur, Sic anima sub Sathanę cogitationibus inquinatur exemplis ꝑuersis à cogitationibus corruptis.

K Homines exorare.

Si quando homines exorare oportet, & ianitoribus prius occurrere cõuenit, parasitisque, histrionibusque suadere, & longam sæpenumero uiam abire, In Deo nihil est tale. Sine mediatore exorabilis est, sine pecunia, sine impensa precibus annuit. Et iidem homines deprecantes, sępenumero formidamus, ne quis inimicorum perceperit, aut rem ex aduersarii quisquam intellexerit. Alioqui prodit dicenda. In Deo autem nihil est tale suspicari. Cum enim me uolueris precari, solus accede, astante nemine, corde uidelicet clama, neque labia tua mouens ostium tuum claude, & honora patrem in occulto.

SERMONE. V.

L Aedificare. Destruere.

Nos multo in tempore ędificamus domũ, & ipsius structurę quidem multum temporis, parũ uerò destructionis. E conuerso autẽ fit in DEO. Cum struit, uelociter struit cũ destruit, tarde destruit, Nam duo hæc sibi conueniunt, illud

quidem

quidem potentia, bonitatis istud.

Si cui in paupertate manenti fœneratus fuerit, atque exinde ad diuitiarum splendorem uenerit, qui accepit potens factus tibi debitum reddere, latebit multos, ac reddet, ne pudore cõfundatur de priori statu. Et gratias quidem agit beneficium uero cęlat, priorem erubescens paupertatem, Deus autem non ita, sed occulte mutuum accipiens, palàm debitum reddit, tunc uero cum accipit, clam per eleemosynam accipit. Cum uero reddit, in oculis uniuersę creaturę reddit. A *Reddit Deus in omnium oculis.*

SERMO. VI.

Non uides medicos, si de salute ęgrotantis diffidant, non iã curare, dicunt enim, quod maluerit infirmitati dari, quod nõ ulteriorem suscipit morbus curam, artis enim industriã morbi malitia uincit. Hæc dicũt qui de ægroti salute desperant. Si uero sanitas expectatur, omnia faciunt, ægroto salubres afferũt medicinas. Pari modo si quis peccatis disperando cesserit, quasi non supersit pœnitenti salus, sese maius in malum stimulat. B *Desperati ægrotãtes. Peccatores*

SERMONE. 7.

Nautæ cum procella egressi fuerint, & multum deinceps pelagus curientes, in portum decesserint quietum, dimittentes uela, deponentes remos, egredientes nauem, quiete sese somno corpus recreantes robustiores conatus reliquam ad nauigationem præparant. Hos imitemur & ipsi, atque omni procella, tumultuque & fluctibus liberati, qua si tranquillam ad quærendum potum scripturarum ad lectionem impellamus animas. C *Nautæ.*

Agricolæ si frumenta domi conclusa tenẽt, uermium in sca amittẽt, si uero disperserint in terras, non modo custodiunt, sed etiam augent. Sic opes stantes quidem in arca ac subsera & uecte defossæ, cito transfugiunt, Si uero in eleemosyna distributæ fuerint, non solum manẽt custoditæ, sed & maiores inde resurgunt. D *Frumenta conclusa.*

Si calciamẽta quis supra mensurã pedibus adegerit, itineri certe prolixiori impedimenta sentiet, Et uestimentum induens, corporis staturam excedens, pari modo implicatur, atque superfluũ ibi... in eo quod satis est ad opportunitatẽ E *Calciamenta, et Vestimẽtum.*

nitatē,inutile eſt.In pecunia multo fortius id euenit.Et qui ſupra quod ſatis eſt habēt,non modo in ipſa ſufficiētia, ſed & in neceſſariis quibuſque impediuntur.

F

Nebulones.

Quemadmodum nebulones ad regalem uocati mēſam , atque idoneum non expectantes tempus,quaſi parui pueri ſua offendunt lætitiam , commeſſatione præuenientes , cibis ad crapulam repleti groſſioribus , Sic & hic quidem infirmiores mercedem quęrūt , & eorum quę illic ſunt mino rantur bona. Atqui fænerans ipſa multo poſt priorem deſiderat habere ſortem,fortaſſe neque recipere deſiderat, quo per moram in maius creſcat fœnus.

G

Vrbs caſura.

Nemo in caſura urbe ędificat. Dic, inquam , ſi quis tibi prænunciauerit,poſt annum ipſum caſuram urbem,nū fortaſſe in caſura urbe ædifices,id itaque nunc dico,nequaquā in hoc ędificemus mūdo.Cadet enim paulo poſt,& cuncta, peribunt.

H

Hic non domus modo,ſed & mancipia , atque uniuerſa ſæpe hęreditas ad inimicos uoluitur. Eiuſmodi em̄ humana ſunt bona.In cœlis uero nihil timendum eſt tale, neque ut morientrs ſuperueniat hoſtis,hæreditatique ſuccedat.

I

SERMO [illegible]III.

Ligna & Planta, Homo.

Quemadmodum in lig[illegible]is & plātis,ſi quādo exeſum uidemus, reliquā de cætero [illegible]pudiamus partē, Sic & in hoīe cū cor perierit,incaſſum [illegible] inde reliqua corporis ſanitas. Auriga periit,fr[illegible]ctus,deiectus eſt,uanū in poſterū equi currunt.

K

Eſt maxima in leui labore retributio.

Laborioſa lex & multum oneris habet , ſic igitur & magnam habet coronam. Eiuſmodi nanque laborioſa magnas habet retributiones. Tu uero nequaquam laborem attende ſed retributionem cōſidera.Sic & in uitæ rebus fit.Si enim laborem perſpexeris,graue atque oneroſum,ſi uero retributionem cogitaris, leue ac facile, quod ſubeſt , Sic & gubernator ſi fluctus uiderit ſolum,nuſquam portu ſcapha digredietur, ſed ipſam præ fluctibus utilitatem cōmodum[illegible] tietu[illegible] ,atq; ita demū innabili ſe credit pelago. Sic & mile[illegible], ſi uulnera cædeſq; uiderit , non iam induet thoracem, ſi uero t[illegible] hos præ uulneribus,uictori[illegible] in pratum quaſi concurrit ad prælium.

L

Quemadmodum ignis, na[illegible] ſui naturæ , quanto cohærebit,

hærebit, tanto magis uirus consumit, Sic & uerborum timor quanto menti imprimitur, tanto magis peccatum impudicitiæ nostræ purgatur.

Quemadmodum natura mel dulcedinē habet, eādemque iucundissimā, ægrotis tamen amarū quid atq; illorum est, nō propria illorū sed ægritudinis natura, Sic & lex tametsi uideatur onerosa, non sua natura, se nostra fit pigritia. A *Mel.* *Lex.*

SERMONE ix.

Si forte rex quempiam de populo compellauerit, atque ad seruos dixerit: Reddite gratias huic meo nomine q̃ plures, q me inopia laborātē nutriuit qui mihi bñficia in tēpore permulta contulit. Num certatim quisq, pecunias eius omnes appēderit cui rex gratias egit? Si ergo in hominem regem tantum honoris res ipsa tribuit, Cogita CHRISTVM in illa die ad angelos cōuersum. & dicētem: Hic me in terra suscepit hospicio, hic mihi innumera contulit beneficia. Hic me peregrinum existentem confouit inducens. Cogita de cætero fiduciam, inter angelorum popu'os gaudium. B *Rex.* *Christus.*

SERMONE. x.

Quemadmodum mulieres, quotquot dolorum partus experimenta sun[illegible] di[illegible] matres fiunt horum, quos parturiunt, quocunque fuerint [illegible] culo continuo illigātur, Sic & Paulus, atque adeo mult[illegible] semper enim discipulis adhærēs atque affixus erat, [illegible] tius, quo natura spiritualia uincula sunt fortiora. C *Matres parturientes.* *Paulus.*

Veluti domo ardente, & qui nondum malo læ[illegible] his qui in malo sunt, molestia nō minori premuntu[illegible] uniuersa conferunt, quo ne urgens ignis ad pro[illegible] scat domus, Sic & Paulus.

Quemadmodum n[illegible] sese tollente & fluc[illegible] ad summum leuantib[illegible] procella scapha [illegible] & anima undique mœre[illegible] circundat[illegible] tur, ni quempiam dante[illegible] m[illegible] ris in peccatis mœstitia e[illegible]

ſuntur, D
r, atque
mas inuale

E
bus undique *Scaphæ.*
nundatur, Sic *Anima.*
ocius dimergi-
us, & quæ ſaluta-
exitiali... moderata ſit.

NIS.

colorchecker CLASSIC

calibrite